DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/andreaalciativce00alci

ANDREÆ ALCIATI
V. C.
EMBLEMATA
CVM
CLAVDII MINOIS I. C.
Commentariis.

Ad postremam Auctoris editionem
auctis & recognitis.

OF
E ROGERS

Ex Officina Plantiniana
Raphelengii. P
1608.

D6
EMBLEM
RBR
A352E
1608

478508

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

CVM animaduerteremus, beneuole Lector, quamplurimos optare Emblemata Alciati ita excusa habere, vt inserta charta quo loco luberet, noua Amicorum Symbola siue Emblemata adscribi aut adpingi facilè possent: & tamen iidem vtilissimis Commentariis carere se nolle profiterentur; vt ij vtriusque sui voti compotes fierent, eo quo vides modo Emblemata à Commentariis seiuncta damus: sperantes id vt iis qui ita fieri desiderarũt, commodum erit; ita nec aliis incommodum futurum. Commentaria verò expressimus ad vltimam auctoris editionem, appendicibus in loca sua reductis, & innumeris quibus illa editio scatebat mendis, quoad primo hoc conatu fieri potuit, sublatis. Si quid tamen labis ab ista editione alicubi in hac nostra remansisse reperias, Lector; mirari noli: Hercule enim aliquo opus fuisset purgando isti tabulo. Vale.

Effigies Andreæ Alciati.

Eloquio Ius Romanum lucebat & arte, id
Turba obſcurarant barbara Legulei.
Andreas priſco reddit ſua Iura nitori,
Conſultosq́ facit doctius inde loqui.

Ben. Arias Montanus.

V. C.

ANDREÆ ALCIATI I. C. MEDIOLANENSIS VITA,

PER CLAVDIVM MINOEM IVRISC. CONSCRIPTA.

ANDREAS ALCIATVS in pago Alciato seu Alzato Mediolanensi natus, è nobili Alciatorum familia, Iurisconsultorum & politorum hominum gloriam incredibili studio ac virtute longo post se reliquit interuallo. Is adolescens cùm primum ingenij cultum caperet, non pœnitendos institutores à quibus edoceretur, nactus est, sed maximè Ianum Parrhasium, qui Romæ ac Mediolani litteras humaniores summo omniù applausu docuit. Eas primas artes Alciatus auidè arripuit, seque iis non leuiter tinxit, earum tamen vsum omnem ad peritiam iuris, cui se totum addicebat, optimè referendum esse duxit, vt ea studia, in quibus alij, tanquam apud Syrenios scopulos consenescunt, huic vni ancillarentur. Ille itaque quòd seriò & percupidè eam iuris scientiam persequeretur, breui admodum spatio temporis ita promouit, vt dignus existimaretur, qui Doctoris insignibus cohonestaretur. Eò primùm honore donatus sic ab omnibus suspiciebatur, tantamque de se admirationem concitabat, vt de rebus etiam grauissimis, & quæ non nisi veteranis, & longo vsu exercitatis viris proponi solitæ essent, argutè politéque responderet. Rogatus enim à Quæsitore, quem appellant, hæreticæ prauitatis de re admodum perplexa & dubia, quæque iam antè multos sanè doctos, tum Theologicæ rei peritos, tum iuris professores exercuerat, ita satisfecit, vt Quæsitor ille non tam ab homine, quàm ab ipso edoctus oraculo abierit: agebatur de supplicio Lamiarum, & earum mulierum quæ veneficæ aut sortilegæ vulgato vocabulo nominantur: sed cùm Lamiarum seu strigum non esset vna species, ex iisque aliæ dicerentur in Crucem imminxisse, CHRISTVM Deum abnegasse, præsentes ipsas & vigilantes, veneficiis atque deuotio-

nibus infantes extinxisse: aliæ nonnullæ aliquando matribus interminatæ, noctu ad earum filios, quamuis foribus obseratis, valuisque occlusis irrepsisse, eos fascino pressisse: quos pueros constabat morbo repentino captos & medicis non cognito decessisse. Respondit in has illasque Quæstorem debere suo fungi munere. Quanquam enim (dicebat) ex iis aliæ reuera, & vt vulgus loquitur, personaliter non accessissent, tamen id Lemuribus suis videri mandasse. Quædam etiam nihil vltrà egisse arguebantur, nisi quòd sub arbore Tellina choreas duxissent, quod tamen hæ negabant. Et ea quidem vna suspicione, quamquam solo vulgi rumore vagaretur, eas tamen volebat Quæstor tormentis subiici, eo quòd in fauorem fidei consciorum & consceleratorum testimonium admitteretur. Alciatus contrà, id verum de iis quæ vigilantes vidissent, non quæ dormientes & in somnis: multaque alia præclarè, quibus totam hanc quæstionem soluit, vt nihil ad eam dubitationis relinqueret. Ergo Mediolani per triennium moratus, sese foro parabat, munusque aduocationis cum aliqua laude, certè magna fide ac religione sustinebat, cùm nomen cœpit eius apud exteras nationes, nedum suos Italos propagari. Accitus enim est ad publicum profitendi munus ab Auenionensibus, proposito ei stipendio sexcentorum, cùm nunquam ad eum diem cathedram, quod ipse ait, conscendisset. qua in vrbe per aliquot annos ita ingenium suum & industriam probauit, vt vnus penè inter laudatos iuris interpretes, solusque egregiè doctus prædicaretur. Ea hominis fama excitatus FRANCISCVS I. ingeniorum fautor & munificus æstimator, Alciatum ad Biturigum Academiam vocauit, anno Christiano 1529. honorario illi duplicato, adeò vt pro sexcentis, secundo sui aduentus anno, mille & ducenti præstarentur. Qua in vrbe Galliæ celebri, & qua nobilium auditorum frequentia, quantum ille laborum summa sua laude pertulerit, idque quinquennium explerit quo fuit in Gallia, supersunt etiam hodie testes longè multi, laudati viri, qui Alciatum docentem audiuerunt: testes etiam libri editi æterna digni memoria, quos ille succisiuis horis summo studio, parique ingenio reliquit. Cùm enim ad laborem, non ad ocium se vocatum à magno principe, & in Academia Galliarum florentissima intelligeret, ne quid de ea laude, quam multis magnisque vigiliis consecutus erat, imminui pateretur, initium duxit ab ea Constitutione, quæ est De quin-

que

que pedum præscriptione, magna omnium, sancque doctorum hominum admiratione, eoque successu laudis, vt is labor, vel potius indefessi animi contentio, ianuam famæ nunquam intermoriturae aperuerit. Non est mihi animus singula percurrere quæ magna doctrinæ laude, parique dignitate toto eo quinquennio perfecit. eius orationem vix possum transilire quam ille habuit ex tempore cùm FRANCISCVS Rex auditorium eius ingressus, præsens interesset. Eam vnam laudem è multis non vltimam fuisse censemus, tanto principi placuisse, eius auditoris animum demulsisse, vt quasi Regia illa maiestas Iurisprudentiæ in suo sedenti solio fasces submittere videretur. Ea viri ad publicam vtilitatem nati virtus, cùm in dies incrementum caperet, FRANCISCVS SFORTIA Mediolanensium Dux, sui popularis amore ac gloria captus, eum moras nectentem, penèque tergiuersantem ad patriam reuocauit: vtque omnem excusationis remoram interciperet, senatoria dignitate ornauit, & vt Ticini docendi partes sustineret ab eo impetrauit. Oratione ea quam publicè Ticini habuit fatetur ipsemet se de longinquis regionibus à principe Sfortia sola virtutis commendatione agnitum, fuisse reuocatum, & summæ dignitatis codicillis ornatum, amplo etiam donatum honorario vt professionis munus obiret. Paulò post certis de causis Bononiam, studiorum omnium altricem petiit, in qua totos quatuor annos ea celebritate ius ciuile docuit, vt nullus satis doctus è scholis redire putaretur, nisi qui Alciatum audiuisset. Quod quoties animo complector, succurrit illud Homericum de Tiresia,

Οἷ῾ῳ πίσσυτος, τὸ ᾧ φρένες ἔμπεδοι ἦσαν.

Nam præter eloquentiam, qua ille vnus sua ætate prudentiam iuris illustrabat, linguæ vtriusque cognitionem, qua suos æquales omnes anteibat, ingenio adeò felici & vbere historiam omnem vetustatis hauserat & expresserat, vt nihil penitus ignorare videretur: iuris labyrinthos ita ingeniosè penetrabat, ea mysteria purè disserteque tractabat, vt veterum laudem penè adæquaret, recentium industriam facilè superaret. Ticinum reuocatus, ita iubente CAROLO IMPERATORE, per annos aliquot illic resedit, nihil de inceptis laboribus remisit, gloriam quam tot vigiliarum impensis mercatus erat, auxit, vt putaret sibi exemplar propositum Herculis, cui apud Tragicum, finis vnius laboris, ad

sequentem gradus pararetur. Ferrariam deinde inuisit, Ducis HERCVLIS honorificis adductus conditionibus, & prostratam Academiam ea sollertia extulit, qua cæteras euexerat, peneque excitarat. Ea in vrbe, vt in aliis quas incoluerat, non modò viua voce profitendo, sed & permulta variaque scribendo id effecit, ne viuis & præsentibus modò consuleret, sed & posteris idem multò cumulatius præstaret. Post multos tandem peregrinationum labores, Ticinum repetiit, in eaque vrbe suarum fortunarum tabulas postremò collocauit; docuit tres, quatuorve ad summum annos, vir qui nullis ætatis difficultatibus, neque quietis alicuius, quam capere poterat, blanditiis delinitus, à cœpto opere ac studio cessauit. De qua tamen adeò frequenti concursatione, quam plerisque suspectam præsentiebat, seipsum publicè ita purgauit, vt non temerè rationem probabilem reddiderit. Quid enim si Auenione primùm, quid si Ticini, Bononiæ, Biturigibus professus sit, tanquam qui nusquam posset consistere? prompta enim excusatio hæc illi fuit: nam dum bellicos furores subterfugeret, tutamque suis quietem studiis perquireret, diutissimè peregrinatum, principumque iussionibus huc atque illuc agitatum certam sedem tenere non potuisse dicit. enimuero meminerat Plautini verbi, Di nos tanquam pilas, homines habent: ita se raptum instar lignorum, quæ pro fluctuum impetu feruntur, varieque agitantur: quicquid tamen erroris hoc fuerit, in publicam semper vtilitatem cessisse. Aliis etiam rationibus inconstantiæ huius culpam deprecabatur, neminem esse dicebat qui Solem vituperaret, quòd dum radiis & calore suo cuncta viuificet, ambitum terræ omnem circumquaque percurreret; nec quemquam, qui eo animo fixas stellas laudaret, vt errantes improbaret. Celebratum Homeri carminibus Vlyssem, quòd mores hominum multorum & vrbes viderit: sed & philosophos veteres, vt Pythagoram, Platonem, Apollonium, aliosque multos, doctrinæ causa, peregrinationes maximas suscepisse: Dionem Prusiensem, quod ad Celtas & Sarmatas se contulisset, tanti à Traiano Imperatore factum, vt reuertentem aureo curru exceperit: & Aristotelem, ei qui ciuilis administrationis studia profiteretur, admodum conuenire peregrinationem, existimasse, idque Hippodami Milesij exemplo, qui diu per multas vrbes errarit, priusquam aliquid scribere sit aggressus: idem de Lycurgo, Solone, Zaleuco, Philolao, multisque præterea aliis proditum. hinc illud apud

Sopho-

Sophoclem, οἴκοι μίσειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα, domi manendum cuncta cui sunt prospera, sapientes de iis intelligere dumtaxat, qui priuatam vitam agerent, quique domi & in ocio marcescere citra publicum incommodum possent: alioqui publico litterarum professori, qui versaretur in hominum luce & frequentia, haudquaquam conuenire, linguam quæ plurimis Academiis prodesse possit, intra vnius loci cancellos, in quo propter bellorum strepitus & horrores gymnasium nullū sit, concludere: multum profeciſſe hac ratione professores alios: sibi peregrè agenti firmissimū semper fuisse in doctrina præsidium: legalem hanc professionem sibi tanquam Palladis ægiferæ clypeum, quo superatas Gorgones, id est monstra omnia fabulæ prodiderunt. Et hæc quidem ille, vt passim multa de sua peregrinatione: quam tamen tam crebram locorum mutationem nihil moramur, quin potius eximiam hominis sollertiam admiramur. Ille disciplinarum liberalium, historiæ omnis, Græcæ & Romanæ linguæ fretus subsidiis, iuris studia nitori pristino feliciter restituit, æmulatus veteres quosdam magni nominis Iurisconsultos, Herennium Modestinum, Antistium Labeonem, Atteium Capitonem, aliosque, qui pares fuere in vtriusque linguæ cognitione, artiumque meliorum facultate. Iam verò siquid aliquando inter disputandum pronunciarit aduersus receptas à maioribus opiniones, hoc non eo animo fecit, vt lectorem etiam reluctantem in suam sententiam pertraheret, sicuti obiectum illi fuit à quibusdam maleuolis, qui omnia eius consilia siniſtrè acciperent. Multa enim dum doceret, varia quasi fercula, vt in apparatissimo conuiuio, solitus erat apponere, ex quibus quod magis saperet, vocati conuiuæ pro suo arbitratu eligerent. In qua tentanda iudiciorum alea, quàm se prudenter & circumspectè gesserit, id argumento est, quod se ad vtrunque compararit: vt si fortè populari aura exciperetur non ideò tamen exsultaret: didicerat enim ex Biante plures esse malos, & non quicquid continuò multis placeret, id sapientibus arridere: contra si paucis probaretur, non ideò remittendum animum, cùm, deserto ab omnibus auditoribus discipulo, Antigenides, mihi cane & Musis, dixerit. Sic enim aduersus insanam hominum quorundam petulantiam, adeoque caninam facundiam sese obfirmabat, vt neque cauillis moueretur, neque conuiciis ab incœpto cursu reuocaretur. Qua de re tamen maturiùs paulo post. Duodecim post annos; cùm ciuilis & Pontificij iuris professoriis insignibus donatus esset, Parado-

xa & dispunctiones in publicum emisit, opus, vt ipse dicit, elaboratum horis succisiuis, & à candidato adhuc & tirone. Quoties enim ea quæ à suis doctoribus acceperat, studio ipse secum perpenderet, si qua essent quæ probabilibus argumentis digna refutatione viderentur, ne quod occurrebat memoria protinus excideret, quibusdam quasi aduersariis describere consueuerat: quæ omnia tum in manus accepta, cum paulò accuratius expolisset, in codicem verasque tabulas referenda duxit, tandemque studiosis omnibus communicauit. Quod opus non tam vt gloriam, cuius illa ætas solet esse auidissima, captaret, à se fatetur editum, quàm vt ratione aliqua Doctorum, qui tum studia iuris profitebantur, iudicium conuelleret, qui bonarum litterarum cognitionem non modò Iureconsulto non necessariam vbique asseuerabant, sed contrariam potius, & seriis omnibus studiis blanda quadã & illici voluptate repugnantem: quapropter non secus quàm à naufragantibus Homericas illas Sirenes, cuitandam, Vlyssisque sequendum exemplum, qui se malo nauis alligasset, sociisque aures cera illeuisset, ne vocum modulatione capti à cœpto cursu aberrarent. Quæ tamen quia dici fieriq. hominũ more agnoscebat, qui ea facilè aspernarentur quæ assequi ipsi non possent, à suo proposito non discedebat, nihilòque secius industriam suam excitabat. Interdum tamen eorum conuicia non ferebat, qui quòd elegantiùs quàm cæteri disputaret, pro obscuro incessebatur vulgo, adeò vt imperiti auditores ceu noctuæ ad Solem caligarent: quinetiam aliquando inclamarent, *Indoctiùs loquare, sed apertiùs.* Quod tamen non tam auditorum, quàm Professorum iudicium fuit, qui crescenti gloriæ Alciati apertè inuiderent. Ex iis Doctoribus neminem in precio fuisse habitum constat (vno aut altero exceptis) qui non omnium aliarum artium rudis esset. Satis igitur sibi factum eo tempore arbitrabatur, si suum litteris humanioribus honorem seruasset, iungiq; eas sua ætate sapientiæ studiis posse docuisset. Quod dum viua voce, & scriptis conatur, iuris Doctores tanquam transfugam eum insectabantur; iidemque libris editis lacessere non desinebant. apud humanitatis verò professores, tanquam omninò alienus esset, nec sibi locus, nec ratio vlla constabat: quorum alij eum tanto æri soluendo non esse, alij prædiis prædibusque non satis idoneum: alij alia comminiscebantur. quo factum, vt maximam apud omnes inuidiam, gloriæ loco, adeptus sibi videretur, & huius incassum cœpti conatus tæderet, vel potiùs malo edoctus laboris eum pœniteret, do-

nec

nec paulatim libri quos emiserat in publicum, & docendi ratio quam sequebatur, in multis gymnasiis sese insinuârint. Nec verò ipse, quoties occasio fert, dissimulat se reiecta seculorum aliquot ante lapsorum consuetudine, quam iuuenis erat amplexatus, ad imitationem & præscriptum veterum iuris explicandi rationem omni conatu studioque reuocasse. Sed quod obseruaret esse qui barbaras & impolitas interpretationes elegantioribus præferrent, & tritico neglecto cũ atauis vesci malient glandibus, cùm primùm hanc disciplinam profiteri cœpit, eo quòd nondum sibi tantum auctoritatis comparasset, seruire scenæ ac tempori cogebatur; quantumque fieri poterat, studia sua discipulorum auribus accommodabat. Interea tamen de trita vulgataque docendi ratione idem querebatur, suosq. monebat, ad vtilitatem publicam valdè pertinuisse Iustiniani edictum obseruari, & eam studiorum sequi methodum, quam ipse procemio Digestorum præfixisset. Humana quadam curiositate deceptos longè multos modum non tenuisse, & eò planè deuentum, vt Alciatus ipse quique in eodem studio versarentur dare manus consuetudini pridem receptæ cogerentur, non enim æquales, non auditores, non gymnasiorum præfectos omninò permissuros antiquatum & obsoletum morem in vsum reuocari; pluris eos facere cœptam ducentis ab hinc annis docendi viam, quàm legislatoris ipsius iussum. itaque se ea de re securum fore posthac, neque moturum eo nomine controuersiam: id nihil esse aliud quam aduersus torrentem natare, eique se discrimini permittere, vt qui

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

In quo cùm diutiùs hæsisset, non destitit tamen quin se totum componeret ad veterum imitationem: non tamen, in tanta opinionum varietate ac dissensione, alicui sectæ nomen dedit, aut in alicuius magistri verba iurauit; quòd optimè censeret, vt in omnibus aliis artibus, sic in ea maximè quam profitebatur, primas partes tenere sanum iudicium; vixque fieri posse, qui natura dubiæ sanitatis esset, idem legalis sapientiæ certus doctor euaderet. Nec verò est quod quis existimet ἀυθαδίας aut etiam φιλαυτίας cum studio captũ quædã suo tempore innouasse, aut secus docuisse quàm qui superiore seculo floruissent, si quibus locis errasse veteres doctores animaduerteret, eorum nominibus parcebat, sed tanquã aliud agens ostendebat quatenus eis standum esset; in quo suum candorem certè laudandum exhibuit. nouerat enim tributum fuisse vitio Aristoteli, quòd quæ com-

pilasset, eis accepta non referret à quibus acceperat: contrà vbi eos peccasse animaduertisset, nominatim carperet atque insectaretur. sibi Iuris interpreti agendum esse modestiùs, quia moralis quam profitebatur sapientia, hoc ceu inhumanum & inciuile non admitteret: altercandi studium eiusmodi ad nihil conferre aliud quàm artis opprobrium, nec cedere in laudem altercantis. Eo consilio Alciatus sua studia publicæ vtilitati prodesse voluit; & citra omnem ambitionem bona fide suos auditores docuit. Videbat hominum varia esse iudicia, & quot capita tot sensus: esse qui breuitatem eam affectarent quam veteres Dynus, Oldradus, Rainerius ætate sua secuti sunt, alios qui copiam maiorem vellent, etiam citra acumen vllum, qualis in Barbario, Felino, aliisque nonnullis agnoscitur: quosdam subtilia perquirere, & cum Aretino, Socino, Ruino imaginari malle, vel ἀκριβατεῖν & ἀκριφογνωτεῖν τὸν ἥλιον, per aëra incidere, & citra Solem satagere, quod de Socrate Aristophanes ait. Sed ipse longo vsu didicerat, neminem vnum sequendum esse, at optima quæque de singulis decerpenda: quod prudentiæ opus planè singulare ab eodem persecutum, nedum tentatum, quo suum Iurisprudentiæ lumen redderet. De elegantia vero & polito genere dicendi, quod in iuris Doctore non ferebant morosi quidam veterani, vt qui à suis magistris persuasi errorem vsu confirmatum mordicus tenebant, ille quædam disputauit, idque suis vigiliis consecutus est, vt vincta barbaries à philosophiæ & iuris latifundiis ablegaretur. Quod cùm faceret, nō tamen veterum, doctorum sanè hominum, auctoritatem eleuauit: de iis semper candidè sensit: eorum doctrinam magni fecit, quanquam sermonis elegantia caruerint: id enim vitium non hominum, sed temporum fuisse perspiciebat. Conuenire quidem Iurisconsulto oratoriæ artis facultatem censebat: faciliorem enim aditum ad ius Quiritium præstare, non tamen corpus efficere, solam eius superficiem colorare. maximos fuisse Iurisconsultos Bartolum, Baldum, Castrensem, Accursium, quos constat ne summis quidem labiis politiores artes attigisse: eorum non ferendam censuram qui supercilio grauissimo in eos inuehunt eo vno nomine quòd bonarum litterarum rudes extiterint: id enim perinde esse ac siquis minoris Astrologum faciat, quòd Musicam ignoret: Galenum præstantissimum medicum nullo habeat in numero, quòd Euclidis geometræ numquam circinum in manus sumpserit. Eos ita summos iuris Doctores euoluebat, quos propter insignem peritiam colebat imprimis, ne-

que ob linguæ minus politæ horrorem dedignabatur: interea tamen quicquid ex eorum fertilibus areis ad suum excolendum studium colligebat, puræ Latinæque locutionis fluuiis irrigabat. Quod apertius quàm antea sibi faciundum censuit, accitus in scholam Biturigum, cùm tertius Pandectarum tomus pro lege Academiæ esset explicandus: titulum enim de verborum obligationibus ad explicandum est aggressus, in quo non prætermittebat, quæ à Bartolo & recentioribus copiosius & acutiùs ob materiæ subtilitatem explanata fuerant, qualia sunt quæ ad moræ purgationem, quæ ad pœnalis stipulationis commissionem, quæ ad renunciationem fideicommissorum pertinent. Et profitenti frequentes aderant nobilissimi ex Gallia, Germaniaque adolescentes, qui eius doctrinæ illicio capti, eaque Suadæ medulla non leuiter allecti, vnà cum viris doctissimis, qui ei frequentes aderant, mirati tamen eum tritam in scholis & nimium patienter approbatam docendi rationem consectari, stimulos illi admouerunt, ne id quod sciret melius & politius eos ita celaret, vt inuidere videretur. Cùm ergo incusabant illi, vt quiceu Plautinus Euclio, quos in pectoris penu thesauros haberet, occluderet, nec in apertum referret, dicebant nihil absurdius, quàm qui optima quæque haberet in manibus, ad imitandum ea non proponere, obseruabant eum aduersus legum scita quæ tractaret ipse, non solùm facere, sed & recentiores alios iussisse Iustinianum κατὰ πόδας interpretationes fieri, nihilque magis semotum ab antiquorum vsu & consuetudine, quàm toto anno decem leges magno apparatu explicare, verboseque commentarios conficere. cœpisse quidem Pyleum, Acurtium, Azonem, & glossematum scriptores alios, quod in se fuit, leges ad litteram explicare, nec id eis infeliciter cessisse negocium: subsecutos Bartolum, & qui didascalici rectè nominantur, vt sunt Castrenses, Alexander, Iason, qui certis doctrinæ limitibus & cancellis ius concluserc, hos non parua laude dignos, suoque seculo principes habitos, non putabant esse sequendam nouissimam opinionum sectam non multis antè annis enatam, quæ modum omnem excessisset, quæque iam in studiorum perniciem retineretur: hos esse vt viperinos fœtus parentibus exitiales, vt qui ætate posteriores seniorum sententiis aduersarentur, omnemque horam quàm doctrinæ impendisse debuerant, contradicendo insumere, de Bartoli verbis, aiebant, non debere Doctorem ita anxiè sollicitum in multis & à proposito alienis immorari, satis esse quod sentiret intelligi, & bre-

uiter admonere, clarioréque ordine quàm feciſſet ipſe: non illius tantùm, ſed cæterorum ſententias, ſi quæ ad rem facerent adducendas videri; ſe minimè probare fatebatur Doctores eos qui ſuggeſtus paſſim occuparent, quatuor aut ſex ad ſummum leges toto anno interpretari ſolitos; Alciatum centum poſſe: & & quot illi conſtitutiones, cum totidem integros cum ſuis titulis tractatus: illos, viros quidem bonos, ſed non ſatis eruditos, ſola in rubrica tres menſes inſudare: qua ex lectionum pompa neminem ferè doctiorem redire domum; multos, ſed ignaros, Doctorum laborem admirari; paucos qui inde aliquid proficerent. Et ea quidem ſanè vehementi & acuta auditorum oratione permotus Alciatus, vt qui ſe omnibus vtilem & morigerum doctorem præſtare cuperet, poſtea non niſi perſpicua & luculenta oratione docuit, non niſi quæ optima eſſent propoſuit, immò iudicio & ratione ſuis ea conuiuis apponi voluit quæ conferrent ad valetudinem, non quæ cuique facerent ad ſtomachum. Iam verò cùm ipſe ſuo munere defungi poſſet vnius horæ ſpatio, maluit tamen clepſydras duplicare: nempe vt viua voce, integra hora doceret: altera verò dictaret, quò qui poſſent aut etiam vellent exſcribere, id ceu auctarium ab eo conſequerentur. Opportunè id quidem & ingeniosè cogitatum ab erudito homine, qui citra fucum omnem doceret. intelligebat enim Iuriſconſulto memoriam eſſe maximè neceſſariam, quam non parum obtunderet aut etiam imminueret anxia illa cogitatio, quæ circa iuris ſubtiles quæſtiones implicaretur. Poſt auditionem ideò aſſiduam & diligentem non poſſe leuari meliùs, quàm ſcriptione obſeruabat: quamquam enim eſſent aliqui qui valerent excellenti illo naturæ bono, memoria, tamen & temporis interuallo, & curis interdum hebetari, quædam in ipſo orationis curſu minus ab auditore percipi, quæ ex commentario facilè intelligeret. Quam præclaram ſanè & commodam docendi rationem plerique poſtea ſunt omni conatu perſecuti, ſed neſcio an ex multis pauci ſint aſſecuti. Ex hoc flagranti ſtudio ſummaque animi contentione ad id gloriæ peruenit quam numquam antè ſperauerat, id non ſemel faſſus eſt, vt ad idem ſtudiorum iter ingrediundum adoleſcentes excitaret. Bellica primùm clade, afflicto cenſu, cùm nuſquam in patria pedem figere tutò poſſet, ad profeſſionem iuris, quam ſacram anchoram vocat, ſe confugiſſe ait: ab ea ſalutem, honorem, opes, ſummum denique decus eſſe conſecutum. vtque Zenonem dixiſſe ferunt, cùm naufragus enataſſet, ſe nunquam

feliciùs nauigasse, quàm cùm rebus amissis vacare philosophiæ cæpisset: sic Alciatũ, cùm in patria nimio ocio marcesceret, atrocitate bellorum tandem excitatum cœpisse peregrinari, & ad disciplinam confugisse, quæ illi fuerit vt Myrtili clypeus. fuisse illum ingentis animi militem, scuto dimicare solitum, quem, cùm ad expeditionem maritimam nauigasset, submersa fortè naui, eidem clypeo innixum, in tutum se recepisse. De hoc legitur epigramma Græcum, quod ipse retulit in classem Emblematum. Id eiusmodi est:

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq; solo, cùm premererq; salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
Nauifragum apprensu, littus ad vsque tulit.

Profectionis autem ad alias nationes occasio quanquam non vna esset, eam tamen à multis exteris approbari voluit, non se vltrò, vt omnis egentem opis, erronem, & ignotum obtrudere. hic ne quidem possum transilire sanè lepidum ea de re carmen Albutij Aurelianensis ad Alciatum, quo eum monuit, vt de tumultibus Italicis se subduceret, in Galliam concederet, illicque profiteretur; in quo materiam sumpsit à pomi Persici tralatione, quod suo in solo noxium, in exteris constitum tandem haberi cœpit in precio. Sic ergo ille:

Quæ dedit hos fructus arbor, cœlo aducta nostro,
Venit ab Eoo Persidis axe prius:
Translatu facta est melior, quæ noxia quondam
In patria, hic nobis dulcia poma gerit:
Fert folium linguæ, fert poma simillima cordi,
Alciate; hinc vitam degere disce tuam.
Tu procul à patria, in precio es maiore futurus:
Multùm corde sapis, nec minus ore vales.

Sua quædam correxit ætate maturior, quæ sibi adolescenti fatetur excidisse, ex eo à quibusdam reprehensus, id se fecisse maxima ratione nec sine exemplis innuit. Cùm enim famæ suæ consuleret, noluit in publica studiorum causa præuaricari. idem factum ab Hippocrate, Medicorum Principe, qui ne posteri errarent, quædam malè à se tradita primus correxit. fecit M. Tullius, qui cùm libri Rhetorici, quos adolescens emiserat, parum probarentur, alios oratorios adornauit, & à se antè tradita damnauit; & earum rerum occasione in quibus lapsus esset, nouis libriseditis suam gloriam permultũ auxit. Eodem etiam modo Fab. Quintilianus, duobus à se scriptis libris de Rhetorica,

quòd

quod nec sibi, nec aliis placerent, duodecim illos magna cura elaboratos, singulari doctrinæ laude confectos edidit. Quod ergo aliis gloriæ datum est, fraudi non debuit esse Alciato. dandam hanc scriptoribus veniam, hocque præmio ad studia illustranda, vel etiam quoquo modo esse allicicndos, in quibus emendatio sit erranti concessa, & noua, quod dicitur, permittenda lima, qua niteant & poliantur ea quæ aut incuria fuderit, aut humana natura parum cauerit, vt ait Flaccus. Nec verò inficiatus est rectè ab eodem suasum, vt in nonum annum scripta premantur, quæ diutius durare velimus: sed fere nullum esse ex omnibus, qui sit præceptum hoc ad vnguem seruaturus: quosdam enim, qui ex tempore, quàm à cura præstantiores habeantur, alios qui sic ingenio suo indulgeant vt compescere nimiam licentiam non possint, nonnullos etiam reperiri qui à se conscripta semel approbent, corrigendi tædium non ferant; dixisse Ouidium decentiorem esse faciem cui næuus inesset aliquis.

Hac celebritate famæ notus Alciatus, vt à viris solidè doctis cultus est (missos lubens facio exteros) imprimisque Iacobo Minutio, Ioanne Sciua, Petro à Stella, multisque aliis qui verè saneque de ingeniis iudicare poterant, sic quibusdam certè maleuolis & inuidis obtrectatoribus malè acceptus, & nonnumquam exagitatus est. Longouallium infestum habuit, hominem interdum sine mente ac sine iure tumultuantem, Alciato detrahentem, alios etiam in eam contentionis rabiem velis remisque pertrahentem. Fuit etiam illi æmulus, & σύνδρομος in Italicis academiis, doctor quidam iuris, nomine Alexandrinus, à quo non semel prouocatus, sæpeque conuiciis impetitus nihil respondit: vt tamen interdum solet esse acrior viri boni iracundia, indignè tulit eum quasi sibi opponi, & in eodem suggestu successorem nominari, quod ostendit hoc carmen:

Altiuolam miluus comitatur degener harpam,
Et prædæ partem sæpe cadentis habet,
Mullum prosequitur, qui spretas Sargus ab illo
Prætereasq; auidus deuorat ore dapes:
Sic mecum Oenocrates agit: at deserta studentum
Vtitur hoc lippo curia tanquam oculo.

Ita læsus sibi temperabat. sed tamen ne foro cedere prorsus videretur, iniuriam acceptam interdum vlciscebatur: quod id eum fecit prouocatus intolerabili planeque indigna Francisci Flori dimaledicentia, qui Zazium, Budæum, Alciatum, viros in-

compa ra-

comparabiles fuerat ausus lacessere: postquam enim hominis insaniam, petulantiam, orisque duritiam pertulisset, ipse qui stili acumine facile confodere Floridum poterat, satis habuit hoc vibrare satyricon, nomine paululum immutato, versoque in Ranciscum Olidum.

Audent flagriferi matula, stupidique magistri
Bilem in nos olidi pectoris euomere,
Reddamusne vicem opprobriis? sed nonne cicadam
Ala vna obstreperam corripere istud erit?
Quid prodest muscas operosis pellere flagris?
Negligere est satius quod nequeas regere.

Relictis Biturigibus Italiam repetens, vrbem eam in se beneficam, hoc tetrasticho, grati animi teste donauit.

Vrbs Biturix inuitus amans te desero amantem,
Quinque per ætates terra habitata mihi:
Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix sit tibi lanicium.

Quod tamen ab homine candido candidè scriptum carmen maledicus quidam nugator, Alciati nomini nescio qua causa infensus, ita suggillauit, vt totidem numeris ei calumniosè occineret.

Non nos, sed nostros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.
Ille ergo valeat vitulos pasturus: at illum
Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ex quo illud verum intelligimus vsurpatum iam olim, felicitatem omnem inuidiæ obnoxiam: solam miseriam carere inuidia: Qua tamen nugacitate minimè deterritus Alciatus, perinde se gessit vt Hercules ille in rusticum Lyndium, cuius insanas voces contumeliarum plenas non magis curabat ac muscas: aut vt Hecate, quæ canum latratus nihil moratur. Ea ratione facilè conuicimus scriptum Emblema aduersus inanem quorundam impetum.

Lunarem noctu vt speculum canis inspicit orbem,
Secúmque videns, alium credidit esse canem.
Et latrat: sed frustrà agitur vox irrita ventis;
Et peragit cursus surda Diana suos.

Sed & Doctor quidam nouus, & Cisalpinus profectus in vniuersitatem Tectosagum (ea est Tholosa) in ea peregrinatione non solùm Italorum vitia, qui quorumdam mos, sed & virtutes se addidicisse gloriatus, cuiusdam legis aggressus explicationem

in eum sermonem incidit, vt diceret aliter à se legum nodos intelligi quàm ab Alciato, qui nihil apud nos, inquit, facit, quàm quòd florentat iura; docti tum quidam aderant, qui his auditis, seu hominis arrogantiam perosi, seu risus captandi causa, dixerunt, quæ Alciatus florentat iura, iste oletat. Ea fuit magnæ & præstantis sanè virtutis comes inuidia, quæ virum omni genere laudis admirabilem toto professionis tempore continenter exercuit. Is quanquam sano, viuidoque habitu corporis à natura conformatus, quo tempore de minuendis laboribus, quos multos grauesque pertulerat, ob ætatem ingraueſcentem cogitaret, neque dum excederet annum ætatis octauum & quinquagesimum, dolore pedum primùm leuiter correptus, deinde paulò grauiùs & crebriùs, adeò vt continuæ febris symptoma illi morbo adiungeretur, paulatim confectus intra decem & quatuor dies, integris sensibus, animam Deo reddidit, ineunte anno Christiano, ad Romanæ curiæ calculum, 1559. Ticini sepultus honorificè in basilica vrbis; vir cui (ausim dicere) plus sua patria, quàm ipse patriæ debeat: vnus qui multis annis obsitam & occupatam quibusdam quasi opinionum senticetis, & vincam barbariæ laqueis iurisprudentiam asseruit, vindicauit, perpurgauit: quem qui perstrinxerunt, aut inuidi aut etiam maleuoli; qui parciùs laudarunt, parum candidi; qui pro dignitate coluerunt, eiusque doctrinam sanè vtilem sunt amplexati, gratos se & probos nec leuiter eruditos præstiterunt.

Hîc symbola hominis omni laude posteritatis dignissimi non prætermittam, quæ ad raram illius doctrinam virtutemque prædicandam non parum pertineant. vnum fuit gentilitium, vt ipse in Emblematis testatus est, ad nomen Alciatorum familiæ alludens, in scuti planitie depicta conspicitur Alce, fera Germanica, quæ vnguibus tenet epigramma, μηδὲν ἀναβαλόμενος, cuius symboli explicationem ipsemet edidit Emblemate, ad hunc modum:

Alciata gentis insignia sustinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλόμενος:
Conflat Alexandrum sic respondisse rogantis
Qui tot obiuisset tempore gesta breui?
Nunquam, inquit, differre volens: quod & indicat Alce:
Fortior hæc dubites, ocyor anne siet.

Alterum symbolum sibi ipse proprium & præclarè fecit, vti pridem Paulus Iouius me docuit, eo libello sanè venusto quem de symbolis armorum & amoris lingua patria scripsit.

cadu

caduceus est Mercurij inter duo Amaltheæ cornua, cum inscriptione hac, ἀνδρὸς δικαίου χαρακτὴρ οὐκ ἀπίθανος, huius hæc sententia:

Anguibus implicitis geminis caduceus alis
Inter Amalthea cornua rectus adest.
Pollentes sic mente viros, fandiq; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beat:

In ea tamen icone Alciati, ad viuum expressa, qua me nuper donauit ANDREAS THEVETIVS, Cosmographus Regius vir lectissimus, subtus expressa ostenduntur insignia familiæ Alciatorum: quorum alterum gentilitium est, cuius sic se planities habet à læua, turricula, cui erecta stans aquila corona insignita summo in apice conspicitur; à dextra, repagula quatuor: supra scuti planitiem, galea (signum dignitatis equestris) superius etiam ceruinum caput, porrectis & eminentibus anterioribus animalis pedibus. in apice, sententia est de qua dixi, μηδὲν ἀνάλωτον ἀνδρί. Quæ singula si quis attendat accuratè, facilè percipiet, ab ingenioso & solerti homine nihil aut cogitatum aut prætermissum quod ad illustrandum nomen suum (vt optimus quisque gloria ducitur) aut augendam rei literariæ dignitatem conduceret.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI
EX LIB. POETICES VI.
de Alciati Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit: ea verò talia sunt, vt cum quouis ingenio certare possint. Dulcia sunt, pura sunt, elegantia sunt: sed non sine neruis. sententiæ verò tales, vt etiam ad vsum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS
LIB. II. DE POETIS
nostrorum temporum.

ALCIATVS potest inter poëtarum collegium & consortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuersis in vrbibus iam impressa, vt sunt Epigrammata & Emblemata. De hoc enim illud verissimè dici potest quod est apud Ciceronem de Scæuola, Iurisperitorum eloquentissimus, eloquentium Iurisperitissimus: addam ego, & polyhistor, bonusque poëta. Sed nostra commendatione non indiget Alciatus, qui suis scriptis iam toti orbi illustris & clarus habetur.

EMBLEMATVM INDEX

in locos communes ad studiosorum commoditatem digestorum.

Numerus ad Emblematis cuiusque refertur ordinem.

INSIGNIA ducatus Mediolanensis. 1
Mediolanum. 2
Numquam procrastinandũ. 3

DEVS SIVE RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapientia humana, stultitia est, apud Deum. 5
Ficta Religio. 6
Non tibi, sed religioni. 7
Quà dij vocant eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei symbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda consilia. 12
Ne quæstionem quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Consilio & virtute Chimæram superari, hoc est, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & custodia. 15
Νῆφε, μὴ μίμησαι ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
Πᾶ παρίωμι, τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέος ἐκ πλέον ἐπλίσθη; 17
Prudentes. 18
Prudens magis quàm loquax. 19
Maturandum. 20
In deprehensum. 21
Custodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abstinent. 24
In statuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iustitia obtinet. 28
Etiam ferocissimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abstinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
Ἀνίχυ καὶ ἀπίχυ. 34
In adulari nescientem. 35
Obdurandum aduersus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordiæ symbolum. 38
Concordia. 39
Concordia insuperabilis. 40
Vnum nihil, duos plurimum posse. 41
Firmissima conuelli non posse. 42

SPES.
Spes proxima. 43
In simulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil sperandum. 46
Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.
In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in suos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores sicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui semel sua prodegerit, aliena credi nō oportere. 54

STVLTITIA.
Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui supra vires quidquā audent. 58
Impossibile. 59
Cuculi. 60
Vespertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui sibi ipsi damnū apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio, paupertatis parens. 66

SVPERBIA.
Superbia. 67
Impudentia. 68
φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.
Luxuria. 72
Luxuriosorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Lasciuia. 79

DESIDIA.
Desidia. 80
Desidiam abiiciendam. 81
In facilè à virtute desciscentes. 82
Ignaui. 83

AVARITIA.
Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In sordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros vel quibus melior conditio ab extraneis offertur. 89

GVLA.
Gula. 90
Oeni effigies. 91
In parasitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & gulosum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.
Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.
Scyphus Nestoris. 101
Quæ supra nos, nihil ad nos. 102
In Astrologos. 103
Qui alta contemplantur, ca

dere.

dere. 104
AMOR.
Potentissimus affectus, amor. 105
Potentia Amoris. 106
Vis Amoris. 107
In studiosum capitū amore. 108
ἀντέρως, id est amor virtutis. 109
ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem superans. 110
Dulcia quando, quæ amara fieri. 111
Ferè simile ex Theocrito. 112
In statuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117
FORTVNA.
Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutem superans. 119
Paupertatem summis ingeniis obesse ne prouchantur. 120
In Occasionem. 121
In subitum terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momētaneā felicitatem. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auspiciis incipiendū. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128.
Semper præsto esse infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono esse. 130
HONOR.
Ex arduis perpetuū nomē. 131
Ex literarum studijs immortaliratem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomen. 135
Nobiles & generosi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In descisscentes. 140
Æmulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142
PRINCEPS.
Princeps subditorum incolumitatem procurans. 143
In senatū boni principis. 144
Consiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas subiectorum. 146
Quod non capit CHRISTVS, rapit fiscus. 147
Principis clementia. 148
RESPVBLICA.
Salus publica. 149
Respublica liberata. 150
VITA.
In vitam humanam. 151
Ære quandoque salutem redimendam. 152
MORS.
Cum laruis non luctandū. 153
De morte & amore. 154
In formosā fato præreptā. 155
In mortem præproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæreditas. 158
AMICITIA.
Amicitia etiam post mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliū numquā deficiēs. 161

Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163
Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinum malum. 165
In eum qui truculentia suorũ perierit. 166
ἐχθρῶν κάκιον δῶρον. 167
A minimis quoque timendum. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel post mortem formidolosi. 170

VINDICTA.

Iusta vindicta. 171
Iusta vltio. 172
Parem delinquentis & suasoris culpam esse. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174
Insani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas esse. 179
Eloquentia fortitudine præstantior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquissima quæque commenticia. 182
Insignia poetarum 183
Musicam Diis curæ esse. 184
Litera occidit, spiritus viuificat. 185
Dicta septem sapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187
Mentem non formam plus pollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecunditatem sibi ipsi damnosam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorũ in parentes. 194
Mulieris famam, non formam vulgatam esse oportere. 195
In Pudoris statuam. 196
Nupta contagioso. 197

ARBORES.

Cupressus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS.

CL. VIRI ANDREÆ ALCIATI IN LIBRVM EMBLEMATVM PRÆFATIO AD CHONRADVM PEVTINGERVM AVGVSTANVM.

DVM pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros;
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignaq́ facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus,
Ipſe dabo vati chartaceà munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

AD ILLVSTRISSIMVM MAXIMILIANVM, DVCEM MEDIOLANENSEM:

Super insigni Ducatus Mediolani.

EMBLEMA PRIMVM.

EXILIENS *infans sinuosi è faucibus anguis,*
Est gentilitiis nobile stemma tuis.
Talia Pellæum gessisse nomismata regem
Vidimus, hisq; suum concelebrasse genus: (sam,
Dum se Ammone satum, matrem anguis imagine lu-
Diuini & sobolem seminis esse docet.
Ore exit. tradunt sic quosdam enitier angues.
An quia sic Pallas de capite orta Iouis?

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRIGIS *veruex, Heduis dat ſucula ſignum:*
His populis patriæ debita origo meæ eſt,
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecta
Mutato, Matris virginis ante domum.
Iam niger huic ſignum ſus eſt, animalq́ biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

Nunquam procrastinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ *gentis insignia sustinet Alce,*
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενον.
Constat Alexandrum sic respondisse roganti,
Quî tot obiuisset tempore gesta breui?
Nunquã, inquit, differre volẽs, quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne fiet.

In Deo lætandum.

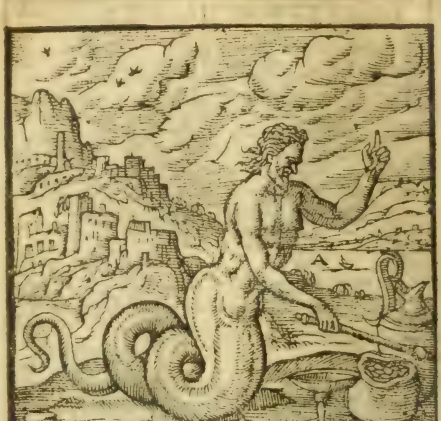
EMBLEMA IIII.

ASPICE *vt egregius puerum Iouis alite pictor*
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

Sapientia humana, stultitia est apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicã? quonam hoc compellem nomine monstrũ*
Biforme, quod non est homo, nec est draco?
Sed sine vir pedibus, summis sine partibus anguis.
Vir anguipes dici, & homiceps anguis potest.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis est, initium nec est feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum species, sed religione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI *residens meretrix pulcherrima sella,*
Purpureo insignem gestat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta stolidas relligione capit.

Non tibi, sed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS *effigiem tardus gestabat asellus,*
Pando verenda dorso habens mysteria.
Obuius ergo Deam quisquis reuerenter adorat,
Piasq; genibus concipit flexis preces.
Ast asinus tantum præstari credit honorem
Sibi, & intumescit, admodum superbiens:
Donec eum flagris compescens, dixit agaso,
Non es Deus tu, asselle, sed Deum vehis.

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

In triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercury eſt igitur tumulus, ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat nî Deus ipſe viam.

Fidei Symbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq́ iungat nuda dextram Veritas.
Sitq́ AMOR *in medio cæstus, cui tempora circum*
Rosa it, Dionæ pulchrior Cupidine.
Constituunt hæc signa Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq́ Veritas.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC *citharã, à lembi quæ formâ halieutica fertur,*
Vendicat & propriam Musa Latina sibi,
Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum sociis fœdera inire paras.
Difficile est, nisi docto homini, tot tendere chordas:
Vnaq; si fuerit non bene tenta fides,
Rupta ve (quod facile est) perit omnis gratia concha,
Illeq; præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil est quod timeas, si tibi constet amor.
At si aliquis desciscat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis soluitur harmonia.

Silen-

Silentium.

EMBLEMA XI.

CVM *tacet, haud quicquã differt ſapientibus amens:*
Stultitiæ eſt index lingua q̃, vox q̃ ſuæ.
Ergo premat labias, digito q̃ ſilentia ſignet:
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

Non vulganda consilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod cæco, obscura & caligine monstrum,*
Gnosiacis clausit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prælia gestat,
Semiuiroq; nitent signa superba boue:
Nosq; mónent, debere Ducum secreta latêre
Consilia. auctori cognita techna nocet.

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA *effictam quam cernis in arce Leænam,*
Harmodÿ (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Consilio & virtute Chimæram superari, hoc est, fortiores & deceptores.

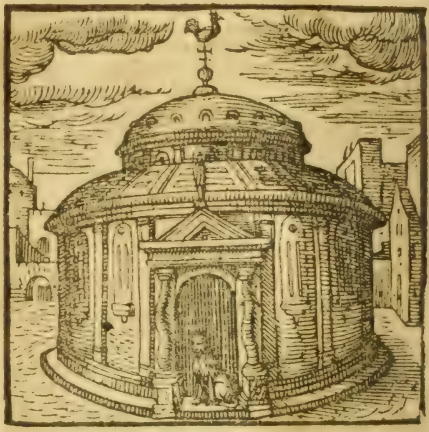
EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques superare Chimæram*
Et Lycij potuit sternere monstra soli:
Sic tu Pegaseis vectus petis æthera pennis,
Consilioq; animi monstra superba domas.

Vigilantia & Cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS *quòd ſigna canens det gallus Eoi,*
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur ærea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem.
Eſt leo: ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcirco ponitur ante fores.

Νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

NE *credas, ne (Epicharmus ait) non sobrius esto:*
Hi nerui humanæ membraq́, mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ sobrietatis olus:
Quo turbam ostenso sedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida seditione grauem.

Πῆ παρέδραμον; τίδ' ἥμαρτα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ *Samius sectæ celeberrimus auctor*
Ipse suum clausit carmine dogma breui:
Quò prætergressus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quemque sibi.
Quod didicisse Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum gestant quæ pedibus lapidem:
Ne cessent, neu transuersas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

Prudentes.

EMBLEMA XVIII.

IANE *bifrons, qui iam tranſacta futuraq́ calles,*
Quiq́ retro ſannas, ſicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA *Cecropiis insignia præstat Athenis,*
Inter aues sani noctua consilij.
Armiferæ meritò obsequiis sacrata Minervæ,
Garrula quo cornix cesserat antè loco.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

MATVRARE *iubent properè, & cunctarier omnes;*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneïde telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

In deprehensum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te persequor: at nunc*
Captibus in nostris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere nostras:
Ficulno anguillam strinximus in folio.

Cuſtodiendas virgines.

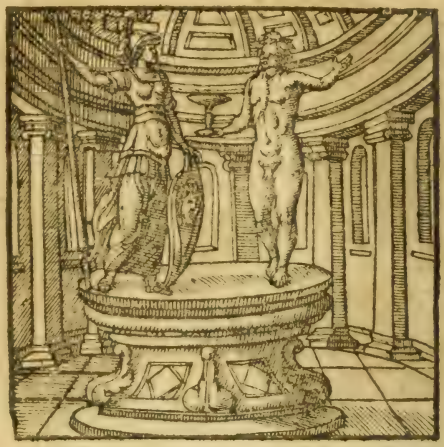
EMBLEMA XXII.

VERA *hæc effigies innuptæ eſt Pallados : eius*
Hic Draco qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacraq́ templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Pernigili. laqueos vndique tendit amor.

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HÆc Bacchus pater & Pallas communiter ambo
Templa tenent, soboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur soluit: huic vsus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quòd si qui abstemius odit
Vina, Deæ nullum sentiet auxilium.

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID *me vexatis rami? ſum Palladis arbor.*
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS.

EMBLEMA XXV.

BACCHE *pater quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoßida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́, etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?
Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit

Cornua, & insanus mollia sistra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Absit, an humanis vreris ipse focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merfit aquis.
Hinc sapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miscerier? & qua
Te sanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem sumpsisse falerni
Qui cupit, hoc sumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, sed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium, sunt pendula guttura, dulcè
Tu fluis, heu facilè commoda nulla cadunt!

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuêre corollam,*
Fregerat vt Pœnos Hannibalem q̃ mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos.
Saturno Martiq̃ sacrum, quo Glaucus adeso
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur nodis tutela salusq̃:
Herbaq̃ tot vires hæc digitalis habet.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XVII.

ASSEQVITVR, *Nemesisq, virûm vestigia seruat,*
Continet & cubitum duraq, frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adesse modum.

Tandem, tandem iustitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ *Hectoreo perfusum sanguinem scutum,*
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit,
Iustior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum posset adire suum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce sepulchra ferit:
Vicisti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas est cedere iustitiæ.

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM poſtquàm eloquiũ, Cicerone perempto,
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitq́; leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceſſiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO *insignis pietate Ciconia nido,*
Innectes pullos pignora grata fouet.
Taliaq; exspectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Abstinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna stat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium est.
Ius hæc forma monet dictum sine sordibus esse,
Defunctum puras atque habuisse manus.

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

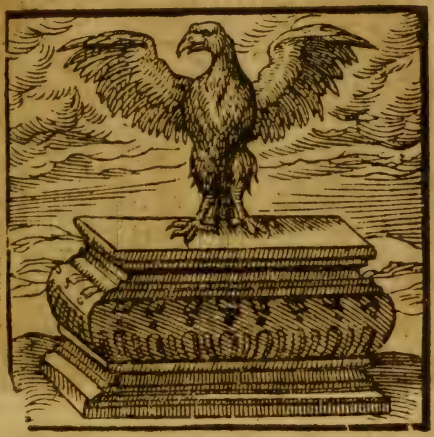

IVNCTVS *contiguo Marius mihi pariete, nec non*
Subbardus, nostri nomina nota fori,
Ædificant bene nummati, fataguntq; vel vltrò
Obstruere heu nostris vndique luminibus.
Me miserũ! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis sedibus eiiciant,
Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti,
His nisi sint Zetes, his nisi sint Calais.

Signa fortium.

DIALOGISMVS.

EMBLEMA XXXIII.

QVÆ te cauſſa mouet volucris Saturniæ, magni
Vt tumulo inſideat ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſtæ columbæ;
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

Et toleranda homini trisĭis fortuna ferendo eſt,
Et nimium felix ſæpe timenda fuit.
Suſtine (Epicĭetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſq; tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE *cupis dominos toties cur Theſſalis ora*
Mutet, & vt varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: vltio ſola eſt,
Dura ferum vt iubeat ferre lupata magis.

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR *in pondus palma, & conſurgit in arcum;*
Quò magis & premitur, hoc magè tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis
Qui conſtantis erit, præmia digna feret.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicíq; miserrimus accola Ponti,*
Vstus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cererũ non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretiosa tamen stragula semper habet.
Nam murinæ illum perstringunt vndique pelles:
Lumina sola patent, cætera operta agit.
Sic furem haud metuit, sic ventos temnit & imbres;
Tutus apudq; viros, tutus apudq; Deos.

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vitæ eſt,*
Mutuáq; ſtatq; illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq; caduntq; duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat, & ſecum regia fata trahit.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

In bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Concordia insuperabilis.

EMBLEMA XL.

TERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta simul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Vnum nihil, duos plurimum posse.

EMBLEMA XLI.

LAERTE *genitum, genitum quoque Tydeos vnà,*
Hac cera expreßit Zenalis apta manus.
Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa est.
Solum meus hominem, dextráve destituit.

Firmissima conuelli non posse.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumq́, omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæsar
Dum Carolus populis bellica signa dabit.
Sic sacræ quercus firmis radicibus adstant,
Sicca licet venti concutiant folia.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Respublica nostra procellis,*
Et spes venturæ sola salutis adest:
Non secus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; salsis iamq; fatiscit aquis.
Quòd si Helenæ aduenient lucentia sidera fratres:
Amissos animos spes bona restituit.

In simulacrum Spei.

EMBLEMA XLIV.

QVÆ Dea tam læto suspectans sidera vultu?
Cuius periculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miseris promptam Spes bona præstat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent,
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod vivos sperare decet, præcidò sepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra sedes?
Sola domi mansi volitantibus vndique noxis,
Ascræi vt docuit Musa verenda senis.
Quæ tibi adest volucris? Cornix fidissima osceni;
Est bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites; bonus Euentus, præceps q; Cupido.
Qui præcunt? Vigilum somnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta astat? scelerum Rhamnusia vindex,
Scilicet vt speres nil, nisi quod liceat.

In dies

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA *nouo mihi fetigeri ſuis obtulit anno,*
Hæćq; dliens ventri xenia, dixit, habe.
Progeditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat, & vt melius ſit, quod & vlterius.

Illicitum non sperandum.

EMBLEMA XLVI.

SPES *simul & Nemesis nostris altaribus adsunt,*
Scilicet vt speres non nisi quod liceat.

Pudi-

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini si incestet in ædibus vxor,*
Despondetq; animum, præq; dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ est caussa: sit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulum lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu misera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc restabat adhuc, vt iudice Graco
Vincerer: & causſa ſtet potiore dolus.

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

PARVA *lacerta, atrù ſtellatus corpora guttis*
Stellio, qui latebras, & cana buſta colit,
Inuidiæ, prauiq; doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam formæ amiſſo flore relinquit amans.

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per æra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitq; gregem,
Pretenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine pollut ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo insculpeas de marmore vespas*
Esse ferunt, linguæ certa sigilla malæ.

In receptatores ſicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, *furumq́, manus tibi Scæua, per vrbem*
It comes, & diris cincta cohors gladiis:
Atque ita te mentis generoſum prodige cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER *hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram*
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios sumitq; colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari vescitur aura,
Hiansq; cuncta devorat:
Et solùm mores imitatur Principis atros;
Albi & pudici nescius.

Ei qui semel sua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Nescia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea suos sæuissima natos
Perdidit, & spēras parcat vt illa tuis?

Temeritas.

EMBLEMA LIV.

In præceps *rapitur, frustra quoque tendit habenas*
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS *aurigam currus Phaëthonta paterni*
Igniuomos ausum flectere Solis equos;
Maxima qui postquàm terris incendia sparsit,
Est temerè insesso lapsus ab axe miser.
Sic plerique rotis fortunæ ad sidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Post magnam humani generis cladem q3 suam q3;
Cunctorum pœnas denique dant scelerum.

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabiosi picta leonis,
Et scriptum in summo margine carmen habet:
Hic hominum est terror, cuius possessor Atrida:
Talia magnanimus signa Agamemno tulit.

In eos qui supra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

DVM *dormit, dulci recreat dum corpora somno*
Sub picea, & clauam cæteraq; arma tenet,
Alciden Pygmæa manus prosternere letho
Posse putat, vires non bene docta suas.
Excitus ipse, velut pulices, sic proterit hostem,
Et sæui implicitum pelle leonis agit.

Impossibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS Æthiopem quid frustra? ah desine: noctis
Illustrare nigræ nemo potest tenebras.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Vespertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE *suum volucri ex Meneïde nomen,*
Socraticum auctores Chærephoönta ferunt.
Fusca viro facies, & stridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE *quæ tantùm volitat, quæ lumine lusca est,*
Quæ cùm alas gestet, cætera muris habet;
Ad res diuersas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudicium q̃ timent.
Inde & Philosophos, qui dum cælestia quærunt,
Caligant oculis, falsaq̃ fola vident.
Tandem & versutos, cùm clam sectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui sibi parte fidem.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM *veteres caudam dixere leonis,*
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

In eum qui sibi ipsi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA *lupum non sponte meo nunc vbere lacto,*
Quod malè pastoris prouida cura iubet.
Creuerit ille simul, mea me post vbera pascet:
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS *nostro quòd carmine diceris Otus,*
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

Cvm lupus esuriens mandit ceruarius esca,
Prædq; fame captum deuorat hinnuleum,
Respiciat si fortè aliò, vel lumina vertat,
Præsentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quaritat incertam (tanta est obliuio) prædam.
Qui sua neglexit, stultè aliena petit.

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

En ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

Impu-

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE *tenus mulier, succincta latrantibus infra*
Monstrorum catulis Scylla biformis erat.
Monstra putantur auaritiæ, audacia, raptus:
At Scylla est, nullus cui sit in ore pudor.

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD *nimium tua forma tibi Narcisse placebat,*
In florem, & noti est versa stuporis olus.
Ingenij est marcor, cladesq; Φιλαυτία, doctos
Quæ pessum plures dat q;, dedit q; viros:
Qui veterū abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nil q; suas præter tradere phantasias.

Garru-

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID matutinos Progne mihi garrula ſomnos
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitus eruere.

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALLIDA *vipereas manducans femina carnes,*
Cuiq; dolent oculi, quæq; suum cor edit,
Quam macies & pallor habent, spinosaq; gestat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA *capripes redimitus tempora Faunus*
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert,
Eſt eruca ſalax, indexq́ libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS *aëriis, ſummiq́, crepidine ſaxi*
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIV.

QVIS *tumulus? cuia vrna? Ephyræa eſt Laidos. ah! non*
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma, illam iam carpſerat ætas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicârat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leæna
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ *indutus piſcator tegmina capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina ſuo;
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.
Capra refert ſcortum: ſimilis ſit ſargus amanti,
Qui miſer obſcœno captus amore perit.

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

Sole *fatæ Circes tam magna potentia fertur,*
Verterit vt multos in noua monstra viros.
Testis equûm domitor Picus, tam Scylla biformis,
Atque Ithaci postquàm vna bibere sues.
Indicat illustri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quisquis amat.

Amuletum Veneris.

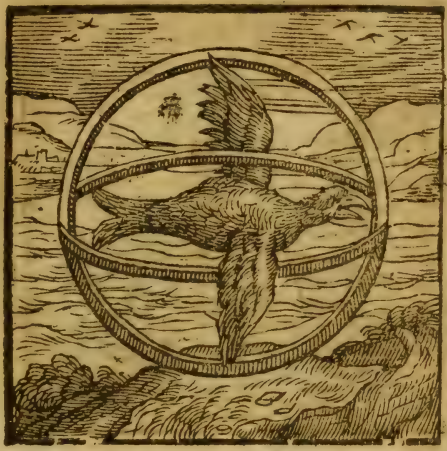
EMBLEMA LXXVII.

INGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

Ne dirus te vincat amor, neu femina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præsto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris signo Pagasæus Iason
Phasiacis lædi non potuisse dolis.

Lascíuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS *& mollitiem mus creditur albus*
Arguere, at ratio non sat aperta mihi est.
An quòd ei natura salax & multa libido est?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris suaui est vnguine muscus Arabs.

Desidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET *in medio Essæus, speculatur & astra,*
Subtus & accensam contegit igne facem.
Segnities specie recti velata cucullo,
Non se non alios vtilitate iuuat.

Desidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS *iners, abeat. nam in cœnice figere sedem*
Nos prohibent Samÿ dogmata sancta senis.
Surge igitur, duroq; manus assuesce labori;
Det tibi dimensos crastina vt hora cibos.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA *velut limax ſpreto Remora impete venti,*
Remorumq́, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI *ardeolam ſtellarem effingere ſerui*
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIV.

HEV *miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,*
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS *populos inter ditißimus omnes,*
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet;
Defraudans geniumq́, ſuum, menſasq́, paratas,
Nil præter betas duraq́, rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
An'ne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo precioſa obſonia geſtat,
Seq́, rubo aut dura carice pauper alit.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

VANA *Palatinos, quos educat aula, clientes;*
Dicitur auratis nectere compedibus.

In sordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

Qvæ rostro, clystere velut, sibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus.
Transiit opprobrij in nomen: quo Publius hostem
Naso suum appellat, Battiadesq; suum.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quiſquis captat, ſi limpida verrat*
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludetq́, operam: multum excitet ergo
Si creta, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic iis res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI *insidens vada cærula sulcat Arion,*
Hocq; aures mulcet, frenat & ora sono.
Quàm sit auari hominis, non tam mens dira ferarũ est:
Qui q; viris rapimur, piscibus eripimur.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis, tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus gestat Onocrotalum:
Talis forma fuit Dionysî, & talis Apicî,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER *haud ceſſat funem contexere ſparto,*
Humidaq́ artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrenuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq́ ſuum.

In Parasitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus, fluuiales accipe cancros;
Munera conueniunt moribus ista tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq; aluus adest:
Sic tibi propensus stat pingui abdomine venter,
Pernicesq; pedes, spiculaq; apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, mensaeq; sedilibus errас,
Inq; alios mordax scommata salsa iacis.

Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere.

EMBLEMA XCIII.

IN *modicis nihil est quod quis lucretur: & vnum*
Arbustum geminos non alit erithacos.

Aliud.

IN *tenui spes nulla lucri est: vnoq; residunt*
Arbusto geminæ non bene ficedulæ.

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE *penus, mensæq; arrosor herilis*
Ostrea mus summis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falsa ossa momordit:
Astea clauserunt tacta repentè domum;
Deprensum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obscurum qui dederat tumulum.

In garrulum & gulosum.

EMBLEMA XCV.

VOCE *boat torua; prælargo est gutture; rostrum*
Instar habet nasi, multiforiq́ tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq́ gulæq́
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetusti est, aliqua professoribus*
Superadiici cognomina.
Faciles apertosq; explicans tantùm locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iterat qui nimis
Mæander, vt Parisius.
Obscurus & confusus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.
Qui vel columnas voce erumpit, Parpalus,
Dictus truo est scholasticis.

Contrà est vocatus, tenuis esset Albius
Quòd voce, vespertilio.
At vltimas mutilans colobotes syllabas,
Hirundo Crassus dicitur.
Qui surdus alius solus ipse vult loqui,
Vt sturnus in prouerbio est.
Hic blæsus, ille raucus, iste garriens,
Hic sibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tussit hæsitans,
At consuit alius, vt psecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa surgunt nomina.

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA colunt gentes (naturam hoc dicere rerum est)
Semicaprumq́, hominem, femininumq́ Deum.
Est vir pube tenus, quòd nobis insita virtus
Corde oriens, celsa verticis arce sedet.
Hinc caper est, quia nos natura in secla propagat
Concubitu, vt volucres, squameа, brutа, feras,
Quod commune aliis animantibus, est caper index
Luxuriа, Veneris signaq́, aperta gerit.
Cordi alij sophian; alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

VT *ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:*
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt:
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpe requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, aterna simul & florete iuuenta,
Numine sit vestro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua senecta pede.

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA CI.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æstatem sese expectare cucullus:
Autumno est tantùm cernere ficedulas.

Scyphus Nestoris.

EMBLEMA LXXI.

NESTOREVM geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti massa profundit opus.
Clauiculi ex auro, stant circum quatuor ansæ:
Vnamquamque super fulua columba sedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Nestor.
Mæonidæ doceas quid sibi Musa velit?
Est cælum, scyphus ipse: colorq; argenteus illi,
Aurea sunt cæli sidera clauiculi.
Pleiadas esse putant, quas dixerit ille columbas.
Vmbilici gemini magna minorq; fera est.
Hæc Nestor longo sapiens intelligit vsu:
Bella gerunt fortes: callidus astra tenet.

Quæ supra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA *æternùm pendens in rupe Prometheus*
Diripitur sacri præpetis vngue iecur.
Et nollet fecisse hominem: figulosq́ perosus
Accensam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cœli affectant scire, deûmq́ vices.

In astrologos.

EMBLEMA CIII.

Icare, per superos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq; resuscitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Astrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impostor dum super astra volat.

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIV.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

Potentissimus affectus Amor.

EMBLEMA CVI.

ASPICE vt inuictus vires auriga leonis,
Expressus gemma pusio vincat Amor?
Vtq; manu hac scuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtq; est in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul esto: feram qui vincere talem
Est potis, à nobis temperet ánne manus?

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS *Amor viden' vt ridet placidumq; tuetur?*
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera sed manuum flores gerit, altera piscem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonstrat vti est fortior ignis Amor.

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS *ſtudiis, dicundo & iure peritus,*
Et maximus libellio.
Helianiran amat, quantum nec Thracius vnquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperâſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

Ἀντίρως, id est, amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

Dic vbi sunt incurui arcus? vbi tela Cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda soles.
Fax vbi tristis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari est hospes cū Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum succendo mentibus ignes
Disciplinæ, animos astraq; ad alta traho.
Quatuor eḡ ipsa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ est, tempora prima tegit.

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, *aligeroq; inimicum pinxit Amori,*
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus geſtans tela, miſer lacrymat.
Ter ſpuit inq; ſinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE *procul licta, paullum fecesserat infans*
Lydius: hunc dirae sed rapuistis apes,
Venerat hic ad vos placidas ratus esse volucres,
Cùm nec ita immitis vipera saeua foret.
Quae datis, ah, dulci stimulos pro munere melli;
Prô dolor, heu sine te gratia nulla datur.

Fetè ſimile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS *dum mella legit, percuſſit Amorem*
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Veneriq; dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

Qvis ſit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus,
Tela alasq́; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora hic habitusq́; Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut quî quæſo niues boreamq́; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq́; prata gelu?
Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?

Inconstans puer hic obdurans pectora, quæ iam
Transadiit, numquam linquere sponte potest.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúr vetenet quas nescit in æthera ferre?
Inscius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, semperq́ virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas saxeus inde mouet.
Si cæcus, vittamq́ gerit, quid tænia cæco
Vtilis est? ideo num minùs ille videt?
Quisve sagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci spicula vana mouet.
Igneus est, aiunt, versatq́ in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties, mollia corda subit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid sit Amor, carmina nostra ferent.
Iucundus labor est, lasciua per otia: signum
Illius est nigro punica glans clypeo.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *missa patria, oblitusq́ tuorum,*
Quos tibi seu sanguis, siue parauit amor;
Romam habitas, nec cura domum subit vlla reuerti,
Æternæ tantum te capit vrbis honos.
Sic Ithacûm præmissa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

Absque alis volucres, & cruribus absque puellas,
Rostro absque & pisces, qui tamen ore canant,
Quis putat esse vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri sed potuisse docent.
Illicium est mulier quæ in piscem desinit atrum,
Plurima quòd secum monstra libido vehit.
Aspectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucosiaq; viri.
Has Musæ explumant, has atque illudit Vlysses:
Scilicet est doctis cum meretrice nihil.

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

DVM *Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam*
A quæstu Archippen ad sua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè insana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, super vtq; cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX *mœstitiæ est pullus color : vtimur omnes*
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias:
At sinceri animi, & mentis stola candida puræ:
Hinc sindon sacris linea grata viris.
Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Est cupidis flauus color: est & amantibus aptus,
Et scortis, & queis spes sua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuisse pudor.
Cæruleus nautas, & qui cælestia vates
Attoniti nimia religione petunt.
Vilia sunt gilui natiuaq; vellera burrhis:
Qualia lignipedes stragula habere solent.

Quem

Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veste tegi.
Quisquis sorte sua contentus ianthina gestet;
Fortunæ æquanimis tædia quique ferat.
Vt varia est natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: sed sua cuique placent.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS *implicitis, geminis caduceus alis*
Inter Amaltheæ cornua rectus adest.
Pollentes sic mente viros, fandiq; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Fortuna virtutem superans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO *postquàm superatus milite, vidit*
Ciuili vndantem sanguine Pharsaliam;
Iam iam stricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore sonos:
Infelix virtus, & soliꝰ prouida verbis,
Fortunam in rebus cur sequeris dominam?

Paupertatem summis ingeniis obesse ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA *tenet lapidem, manus altera sustinet alas:*
Vt me pluma leuat, sic graue mergit onus.
Ingenio poteram superas volitare per arces,
Me nisi paupertas inuida deprimeret.

In Occasionem.

EMBLEMA CXXI.

δ/αλογιστικῶς.

LYSIPPI *hoc opus est, Sicyon cui patria. tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis stas? vsque rotor. talaria plantis
Cur retines? passim me leuis aura rapit.
In dextra est tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc signum me magis esse docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic cur pars calua est posterior capitis?
Me semel alipedem si quis permittat abire,
Ne possim apprensо post modò crine capi.
Tali opifex nos arte, tui causса edidit, hospes:
Vtq; omnes moneam, pergula aperta tenet.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES *Galatûm semermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm sæua boum vis, ira, proboscis,
Tum primùm hostiles corripuisset equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Insuper & sociis, Occideramus, ait,
Bellua seruasset nî nos fœdissima barrus:
Vt superasse iuuat, sic superasse pudet.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

A ERBAM propter creuisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriásse coma:
Cùm ramos complexa, ipsumq́, egressa cacumen,
Se præstare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis est hæc gloria: nam te,
Protinus aduenict, quæ malè perdet, hiems.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

Dvm ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS *res cœpta malis, bene cedere neſcit.*
Felici quæ ſunt ōmine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

Scilicet *hoc deerat post tot mala, denique nostris*
Locustæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia conſumpſerunt.
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS *edax, nimiæ quem nauſea torſerat eſcæ,*
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

Semper præsto esse infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato malè cesserat alea talo,
Ridebat sortis cæca puella suæ:
Cùm subitò icta caput labente est mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
Rebus in aduersis mala sors non fallitur: ast in
Faustis, nec precibus, nec locus est manui.

Reme-

Remedia in arduo, mala in prono esse.

EMBLEMA CXXX.

Ætherijs postquàm deiecit sedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́ nihil casibus esse sinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia segnipedes, luscæ, laſſæq́ senecta,
Nil nisi post longo tempore restituunt.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis sua pignora passer,*
Et benè, ni sæuo visa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miseramq́; parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, nisi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

Ex litterarum studiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI *tubicen (cuius pars vltima cetum,*
Æquoreum facies indicat esse deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inserto mordicùs ore tenet.
Fama viros animo insignes, præclaraq; gesta
Prosequitur, toto mandat & orbe legi.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanensis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO *tumulo pone Italiam, pone arma ducesq́,*
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
*Anguiger*eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
Quis paruis magnum me ſuper impoſuit?

*al. &

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

Dvm iustis patriam Thrasibulus vindicat armis,
Dumq; simultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis, magni instar muneris, illi
Palladiæ sertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thrasibule, geras hunc solus honorem:
In magna nemo est æmulus vrbe tibi.

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhœteo in littore cernis,
Quem plerumque pedes visitat alba Thetis.
Obtegitur semper viridi lapis hic amaranthо;
Quòd numquam heroïs sit moriturus honos.
Hic Graium murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm sibi Mæonides.

Nobiles & generosi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula vestes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus, Arcadico suberat cui lunula ritu
Gestatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd se adsererent, hæc signa tuleruns
Antiqua illustres nobilitate viri.

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS *inuicti superat facundia laudes:*
Dicta sophistarum, laqueos q; resoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla est:
Continuum obcursum sapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos spoliatq; insignibus astus:
Expurgat sordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq; nocentes:
Barbaries feritasq; dat impia denique pœnam:
Vnius virtus collectos dissipat hostes:
Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS *spurij semper celebretis honores:*
Nam vestri Princeps ordinis ille fuit.
Nec priùs esse Deus potuit, quàm sugeret infans
Lac, sibi quod fraudis nescia Iuno dabat.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

VT *sublimè volans tenuem secat aëra falco;*
Vt pascuntur humi graculus, anser, anas:
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens;
Sic scit humi tantùm serpere Bacchylides.

In defciſcentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD *ſine egregios turpi maculaueris orſu,*
In noxamq; tuum verteris officium;
Feciſti quod capta, ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & propriàs calce profundit opes.

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *milvus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem sæpe cadentis habet.
Mullum persequitur, qui spretas sargus ab illo
Præteritasq; auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deserta studentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patriâ, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi:
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multùm corde ſapis, nec minùs ore vales.

Princeps subditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII *quoties conturbant æquora fratres,*
Tum miseros nautas ancora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt possit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores gestare insignia Reges,
Ancora quod nautis, sic populo esse suo!

In Senatum boni Principis.

DIALOGISMVS.

EMBLEMA CXLIIII.

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctiq́, Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.
Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribũs ve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps; quòd ſolis auribus, abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

Consiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM *genitos, & magnum fertur Achillem*
In stabulo Chiron erudiisse suis.
Semiferum doctorem, & semiuirum Centaurum,
Assideat quisquis Regibus, esse decet.
Est fera, dum violat socios, dum proterit hostes:
Est q̃ homo, dum simulat se populo esse pium.

Opulentia tyranni, paupertas subiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI *quod splen est corporis, in populi re*
Hoc Cæsar fiscum dixerat esse suum.
Splene aucto reliqui tabescunt corporis artus,
Fisco aucto arguitur ciuica pauperies.

Quod non capit Christus, rapit fiscus.

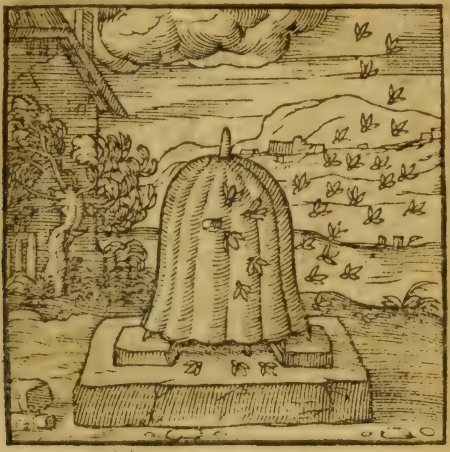
EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat antè,*
Spongiolas cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad summum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiscum quæ malè parta suum.

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM *quòd nulla vnquam Rex ſpicula figet,*
Quodq́, aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens moderataq́, regna;
Sanctaq́, iudicibus credita iura bonis.

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA *erectis Epidaurius insidet aris,*
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq; salutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

Respublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS *exitio ceu libertate recepta,*
Hæc ducibus Brutis cusa moneta fuit.
Ensiculi in primis, queis pileus insuper astat,
Qualem missa manu seruitia accipiunt.

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS *ſolito humanæ nunc deſle incommoda vitæ,*
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum,
Démocrite: illa magis ludicra facta ſuit.
Interea hæc cernens meditor, qua deniq; tecum
Fine fleam, aut tecum quomodò ſplene iocer.

Ære quandoque salutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

ET *pedibus segnis, tumida & propendulus aluo,*
Hac tamen insidias effugit arte fiber.
Mordicus ipse sibi medicata virilia vellit,
Atq; abicit, sese gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo disces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hostibus ara dare.

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

ÆACIDÆ moriens percussu cuspidis Hector,
Qui toties hostes vicerat ante suos:
Comprimere haud potuit vocem insultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Distrahite vt libitum est: sic cæsi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIV.

ERRABAT *socio Mors iuncta Cupidine: secum*
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre simul, simul vna & nocte cubârunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit,
Alter enim alterius malè prouida spicula sumpsit;
Mors aurata, tenet ossea tela puer.
Debuit inde senex qui nunc Acheronticus esse,
Ecce amat, & capiti florea serta parat.
At ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniciunt & mihi fata manum.
Parce puer, Mors signa tenens victricia parce:
Fac ego amem, subeat fac Acheronta senex.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR *puerum Mors auſa dolis es tarpere Amorem,*
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

In mortem præpróperam.

EMBLEMA CLVI.

Qvi teneras forma allexit, torſitq́, puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Aresti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum, tanti monumenta doloris,
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte: neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudiis otia grata teres?
Sed te terra teget; ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinesq́, tui ſigna dolenda dabunt.

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM *infoditur firmißima teſſera ſaxum,*
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere. talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixaq; tempora fatis,
Déq; ferunt primis vltima iudicium.

Opulenti hereditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falsis rapiunt hinc Troës in armis;*
Hinc socij, atque omnis turba Pelasga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Graciq; cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur; tandem sed transfigit heres,
Et coruis aliquid, vulturiisq; finit.

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

ARENTEM *ſenio, nudam quoq; frondibus* **vlmum,**
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitq́, vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemplóq; monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM *sublatum humeris fert lumine captus:*
Et socij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors sic præstat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

Auxilium nunquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA *pericla vnis effugi sedulus armis,*
Cùm premerer̃q; solo, cùm premererq; salo.
Incolume me ex acie clypeus me præstitit: idem
Nauifragum apprensus littora aduſque tulit.

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſsiſtũt, dominámq; ſequuntur:
Hinc á voluptates, atque alimenta parant:
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem;
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat: minimi gratia tarda pretî eſt.
Implicitus vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iupiter iis genitor. cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT *flagriferi matulæ, ſtupidq; magiſtri*
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIV.

LVNAREM *nocte, vt speculum, canis inspicit orbem:*
Seq, videns, alium credit inesse canem,
Et latrat: sed frustrà agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit sibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque sistat aquas.
Cui lutea, Haud nobis tua sunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam seu te nobis, seu nos tibi conferat vnda;
Ipsa ego te fragilis sospite sola terar.

In eum qui truculentiâ suorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit æstus,*
Exemplum infido quanta pericla mari;
Nam si nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus esse putet?

Ἐχθρῶν ἀδώρων δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM *cepisse ferunt monumenta vicissim*
Scutiferum Aiacen, Hectoraq; Iliacum.
Balthea Priamides, rigidum Telamonius ensem,
Instrumenta fuæ cepit vterque necis.
Ensis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Æmonijs cingula nexa rotis.
Sic titulo obsequij, quæ mittunt hostibus hostes
Munera, venturi præscia fata ferunt.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA *gerit Scarabeus, & hostem prouocat vltrò:*
Robore & inferior, consilio superat.
Nam plumis Aquilæ clam se neq; cognitus abdit,
Hostilem vt nidum summa per astra petat.
Ouáq; confodiens, prohibet spem crescere prolis:
Hocq; modo illatum dedecus vltus abit.

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS *Aurata rapit medio æquore ſardas,*
Ni fugiant pauidæ ſumma maris q3 petant.
Aſt ibi ſunt mergis ſulcisq; voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

Vel post mortem formidolosi.

EMBLEMA CLXX.

CÆTERA *mutescent, coriúmq; silebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle sonent.
Hanc membrana ouium sic exhorrescit, vt hostem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziscas, in tympana versus,
Boëmos potuit vincere Pontifices.

Iusta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

DVM *residet Cyclops simuosi in faucibus antri,*
Hæc secum teneras concinit inter oues:
Pascite vos herbas, socius ego pascar Achiuis,
Postremúmq; Vtin viscera nostra ferent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopáq; lumine cassum
Reddidit. en pœnas vt suus auctor habet.

Iusta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT *volucres captum pede coruus in auras*
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
At ille infuso sensim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O risu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipse perit, propriis succubuitq; dolis.

Parem delinquentis & suasoris culpam esse.

EMBLEMA CLXXIII.

PRÆCONEM *tuo perflantem classica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excusat, quòd nec sit strenuus armis,
Vllius aut sæuo læserit ense latus.
Huic illi: Quin ipse magis timidissime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT *vt lapidem catulus, morſúque fatigat,*
Nec percuſſori mutua damna facit:
Sic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

Insani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI *medius stabat gregis ensifer Aiax,*
Cæde suum credens cædere Tantalidas.
Hostia sic tamquam sus succidanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueáq; dabat.
Nescit obesse suis furor hostibus: errat ab ictu,
Consiliiq; impos in sua damna ruit.

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS *humeris, dentis quoque barrus eburni,*
Qui superare ferox Martia bella solet,
Supposuit nunc colla iugo, stimulisq; subactus,
Cæsareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoscit concordes vndiq; gentes,
Proiectuq; armis munia pacis obit.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

EN *galea, intrepidus quam miles gesserat, & quæ*
Sæpius hostili sparsa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis concessit in vsum
Alueoli, atque fauos, gratáq; mella gerit.
Arma procul iaceant: fas sit tunc sumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex ſpicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vndæ
Nidificant, pullos inuolucrésq; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Æquoreæ ſi rex alitis inſtar erit.

Doctos doctis obloqui nefas esse.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID *rapis heu Progne vocalem sæua cicadam,*
Pignoribusq́, tuis fercula dira paras?
Stridula stridentem, vernam verna, hospita lædis
Hospitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abite hanc prædam: nã musica pectora summũ est
Alterum ab alterius dente perire nefas.

Eloquentia fortitudine præstantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM *læua tenet, rigidam fert dextera clauam,*
Contegit & Nemeïs corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & senio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fissa facileis allicit aure viros?
An'ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præstantem populis iura dedisse ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis durissima corda
Eloquio pollens ad sua vota trahit.

Facun-

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Æeæ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiáque allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

Antiquissima quæque commentitia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE *senex, cui forma est hispida, Proteu,*
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ species ratio te vertit in omnes,
Nulla sit vt vario certa figura tibi?
Signa vetustatis, primæui & præfero secli,
De quo quisque suo somniat arbitrio

Insignia Poëtarum.

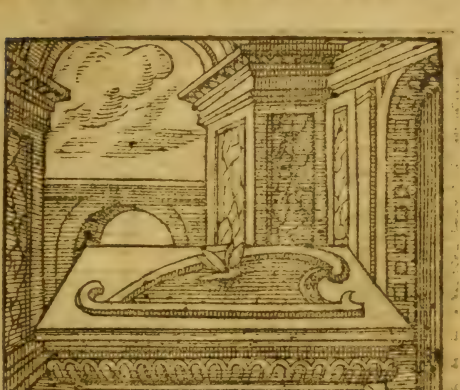
EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES *clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,*
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctáq; ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

Muſicam Diis curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIV.

LOCRENSIS *poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam*
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq́ allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.
Ergo tua vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicadæ,
Pro citharæ hic ſidicen æneus ipſa ſedet.

Littera occîdit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonie ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere, quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextráq; iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notáſq; magiſtris
Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

Dicta septem Sapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

HÆC habeas, septem sapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus est, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, siue libella docet.
Noscere se Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc speculum in manibus, vitraq; sumpta dabunt.
Quòd Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus at, ne quid, dixit, nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.
Respexisse Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno cesserit ipse Ioui.
Heu quàm vera Bias; Est copia magna malorum:
Musimoni insideat effice Sardus eques.
Ne præs esto, Thales dixit; sic illita visco
In laqueos sociam parra, meropsq; trahit.

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD *monstrum id? Sphinx est. Cur candida virginis ora,*
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia: tanti
Scilicet est triplex causſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, sunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda superba rudes.
At quibus est notum, quid Delphica littera posſit,
Præcipitis monstri guttura dira secant.
Nam q_3 vir ipse bipes q_3 tripes q_3 & quadrupes idem est,
Prima q_3 prudentis laurea, nosse virum.

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA *vulpes in Choragi pergulam,*
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt spiritus
Solùm deesset, cæteris viuificeret.
Id illa cùm sumpsisset in manus, ait,
O quale caput est! sed cerebrum non habet.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

TRANAT *aquas residens pretioso in vellere Phryxus*
Et flauam impauidus per mare scandit ouem.
Ecquid id est? vir sensu hebeti, sed diuite gaza,
Coniugis, aut serui quem regit arbitrium.

In fidem vxoriam.

EMBLEMA CXC.

Ecce *puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce*
Vt sedet, vt catulus lusitat ante pedes!
Hæc fidei est species: Veneris quam si educat ardor,
Malorum in læua non malè ramus erit;
Poma etenim Veneris sunt. sic Scheneïda vicit
Hippomenes, petiit sic Galatea virum.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM *furit in Venerem, pelagi se littore fistit*
Vipera, & ab stomacho dira venena vomit:
Murænam q, iens ingentia fibula tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obsequium.

In fœcunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM *pueris lapides iacientibus, hoc me*
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoq́ ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE *diem vernam boreali cana palumbes*
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, sibi vellicat alas,
Quæ is nuda hiberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore subit?

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIV.

PER *medios hostis patriæ cùm ferret ab igne*
Æneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, dicebat: vobis sene adorea rapto
Nulla erit, erepto sed patre summa mihi.

Mulieris famam, non formam, vulgatam esse oportere.

EMBLEMA CXCV.

Alma Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Testudo, molli quam pede Diua premis?
Me sic effinxit Phidias, sexumq; referri
Femineum nostra iussit ab effigie:
Quodq; manere domi, & tacitas decet esse puellas,
Supposuit pedibus talia signa meis.

In Pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE *deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,*
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo.
Hinc pater, inde viri mutuus urget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hóca, Pudori aram ſchemate conſtituit.

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

DII *meliora piis, Mezenti. cur age ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener;
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferáq; Etruſci facta nouare ducis?

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT effigies metæ, nomenq; Cupreſſi
Tractandos pari conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA eſt arbor, proterum monumenta Cupreſſus,
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA coma eſt, pulchro digeſtaq; ordine frondes;
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

The foliage is beautiful, and the Branches
arranged in beautiful order
But this beautiful foliage bears no fruits.

Quer-

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui est quercus, qui nos seruat q3 fouet q3:*
Seruanti quem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, sola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque sic arbos officiosa Ioui.

Salix.

EMBLEMA CC.

QVOD *frugiſperdam ſalicem vocitârit Homerus,*
Clitoris homines moribus adſimilat.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA *fretis Abies in montibus editur altis:*
Est & in aduersis maxima commoditas.

Picea.

EMBLEMA CCII.

At *picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,*
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

POMA *nouis tribui debere Cydonia nuptis*
Dicitur antiquus constituisse Solon:
Grata ori & stomacho cùm sint, vt & halitus illis
Sit suauis, blandus manet & ore lepos.

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA *sunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
Indicat, est Græcis sic γλυκύπικρος amor.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO *viridis, crispóq; cacumine buxus,*
Vnde est disparibus fistula facta modis,
Deliciis apta est teneris & amantibus arbor:
Pallor inest illi, pallet & omnis amans.

Amygdalus.

EMBLEMA CCVIII.

CVR *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

SERIOR *at morus numquam niſi frigore lapſo*
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

HAVDQVAQVAM *arescens hedera est arbuscula, Cisso*
Quæ puero Bacchum dona dedisse ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt sua tempora sertis:
Palleſcunt ſtudiis; laus diuturna viret.

Ilex.

EMBLEMA CCV.

DVRITIE *nimia quòd seſe rumperet ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA *venturi Laurus, fert signa salutis:*
Subdita puluillo somnia vera facit.

Aliud.

DEBETVR *Carlo superatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia serta comas.

Populus alba.

EMBLEMA CCXI.

HERCVLEOS *crines bicolor quòd populus ornet,*
Temporis alternat nox q; diésque vices.

FINIS.

CLAVDII MINOIS

I. C.

COMMENTARII

AD

EMBLEMATA

ANDR. ALCIATI,

Ad postremam Auctoris recognitionem
aucti & recogniti.

Viro patritio ac nobili

LODOICO SEGVIERIO,

in ſuprema Galliarum Curia Senatori Regio, & Eccleſiæ Pariſienſis Decano lectiſſimo.

PAGINA *iudicium docti ſubitura vereretur*

Iudicis, vt Clario miſſa legenda Deo.

Quid enim iis non auſim verbis affari te, vir laudatiſſime, qui te vnum ex multis adgrediar; nec tam impetu, quàm conſilio, tui nominis vſus auſpicijs? quod reue-

i non tibi, qui meo præconio non egeas, ſed mihi pu-

ui adoptandum, vt libelli mei, quem tibi nunc exhi-

eo, oportunum quærerem patrocinium. Fretus ergo i candore, qui certè magnus eſt, & cuius ego ſpeci-

en, alijſque multi me meliores, non rarò experti ſu-

us, dicam liberè quod ſentio. Meus iſte qualiſcun-

ne liber pridem per hominum manus abijt; nec mo-

o noſtratium, ſed etiam exterorum; at quem penè

iecturus eram, ſanéque repudiaturus, quia mihi ado-

ſcenti excidiſſet, quo tempore Academiæ Pariſienſis

uus hoſpes eſſe incepiſſem. Is tamen neſcio quo

odo ſeſe mihi ſubinde offert, & quaſi tacita prece

gat, ne omnino deſertus & abiectus, vt erro & vagus

quis, cogatur exulare. Quatuor anni penè lapſi

nt, quibus me cepit anceps ac dubia cogitandi ra-

: ſed ne amplius iſti meo fœtui moueatur ſtatus

ntrouerſia, videſis, æquiſſime & ornatiſſime Sena-

, an me κατὰ τὸ φέπον geſſerim, qui te vnum ex om-

 nibus

nibus ad extremum aduocârim, cui meos in Alciati Emblemata Commentarios credam ac committam: nec in præsens modò tempus, sed in posterum, si victurus iste genium possit habere liber. Non spero tamen illi accessionem aliquam gratiæ, vel commendationis fore promptiorem, quàm ex opinione ac fama tui: vt ipsi perinde contingat ac floribus & frugibus, quæ nisi Solis radijs, & stillanti rore vegetantur, alioqui marcescunt, nisi his recreentur necessarijs adiumentis. Iamdiu me afficiebat tui splendor nominis ac generis; patris tui, amplissimi viri, illibata gloria; tuus senatorius decor, qui te tot iam annos tuis ciuibus & aliis commendat; permagnus in ecclesia Parisiens gradus, qui tibi famam constantem pepererit, fratrum tuorum, grauissimorum hominum, & de nostra republica quàm optimè meritorum, egregia fides, summa concordia, &, quod instar omnium habeo, sinceru iustitiæ cultus: quæ vt magna sint omnia, id vnum perraræ laudis est quòd tu, tuique illi, nacti sine inui dia honorem sitis & amicos pares. Et hîc ignosce mi hi, vir consultissime, si quod æmulari non possum, sa tem proposito & affectu, meáque oratione verè & e animo celebrem. Nec verò existimo quemquam for cui vel probitas, vel doctrinæ gloria, vel pietas cor est, qui in hoc consilio meo, vel iudicium, vel ratione desideret. Quanta enim virtus tua, norunt ciues nos vtriusque militiæ penè innumerabiles, itémque am ci plurimi, & clientes, & hospites. Ex ijs adeò mul si vel vltimo loco censeri possum, annuente ita proj tio Numine, tamen in minimis nunquam me pat æstimari. Viue felix. Lutetia, ad X. Kalend. Sept.

LECTOR

NON est quod te celem, amice Lector, stomachi mei fastidium, qui meos in Alciati Emblemata Commentarios, toties excusos typis, Antuerpiæ primùm per Plantinum, deinde Lutetiæ non semel, ac Lugduni, iamdudum pro derelicto cogitabam, quia in ijs nihil præter adolescentiæ meæ priores impetus agnoscerem, & uos improbare facilius quàm emendare. Nec enim mihi eam est ætas, neque mens: vt id quicquid est opellæ, facilè ermissurus essem alijs, quibus hoc studij genus arrideat. Si uidem me vis quædam maior abripit, publica professione Iuis vtriusque reuocatus, & quam Spartam sum nactus, puui ornandam potiùs, pro ingenij modulo, quàm tamdiu Sinum abduci cantibus, & apud ipsarum consenescere sculos. Quia tamen labor iste meus à Philologis, & eruditis nè multis hominibus, cum applausu aliquo exceptus est, o fœtum quanquam vix dum satis maturum, interdum ccepi, fouique sinu, & ad eum augendum locupletandúmue, aliquid de meis temporibus sum æquo animo suffuratus, e quod semel mihi multos ante annos exciderat, contemum prorsus & abiectum videretur. Nec enim vnquam à teris amœnioribus abhorrui; & antiquitatis studia sum nixè persecutus; quibus & vtendum mihi censui ad pruentiam iuris multò diligentiùs excolendam. Studia isthæc umanitatis adolescentiam alunt, senectutem oblectant, noscum pernoctant, peregrinantur, rusticantur, ait oratorum inceps. vel, quod Plinius Secundus, prudens ac disertus reum æstimator, his literis iocamur, ludimus, querimur, irasciur, describimus aliquid modò prælius, modò altius, atque sa varietate tentamus, vt alia alijs, quadam fortasse ombus placeant. Scio equidem plerosque esse qui solis studijs uibus assueuerint, sic capiantur, vt alia vel cultiora fastidiant.

diant. Vt qui Scholasticæ Theologiæ, vel rei Medicæ solis defixi pronunciatis, solos suos auctores laudant, ab ijs toti pendent, nulla linguarum meliorum tincti cognitione, nulla rerum antiquarum peritia docti, videntur habere suspectos auctores, quibus humanitas excolitur; quin & obliquè, aut inuidiosè traducunt eos, qui his lautitijs oblectantur, & quasi meliorum studiorum, vt ita dixerim, condimentis. Cæterùm non videntur mihi parum sapere Medicæ rei periti, Iuris sapientes, & rerum Sacrarum professores, qui suas quique artes principes, ac præcipuas priore loco habent: non tamen vt penitus ab auctorum politiorum lectione abhorreant; sed quibus vtantur tanquam Ægyptiorum spolijs, vt rectè Beatus Hieronymus, qui quamquam Theologiæ peritissimus, linguarum meliorum ac disciplinarum penè omnium, quæ homini ingenuo non indignæ videbantur, exactam cognitionem hausit & expressit, nec vnquam sibi eam commoditatem inuidit aut aliis putauit inuidendam. Hoc tamen non ideò dico, quasi quires eas accessorias adeò impensè celebrem, vt quas prior loco haberi velim (id enim obiectum iam olim, sed à plerisque morosulis, & tetricis, qui nisi quod ipsi sapiunt, nihil rectum putant) sed quia confidenter asseuerare audeam, sine politis & humanioribus artibus, doctrinam omnem quamquam humanæ vitæ accommodam, penè semper videri squallentem & horridam, perinde atque cibos, certè bonos, insuaues tamen & austeros, qui salsamentis oportunis careant. Itaque non detrecto iam libri multo auctioris copiam facere, vt si tibi cordi sit, eo vtaris impensius, & næuos fortasse plures qui incuria operarum, vel mea obrepserunt, non adeò durè accipias, vt putes aliquid omni ex parte beatum. Suus cuique error attributus, & non videmus manticæ quid in tergo est. Quin facile est dormitanti & nihil prorsus agenti, de aliorum laboribus pronunciare. Certus alioqui mihi fore candidiores eos, qui facto periculo sentiunt, & sapiunt, quot in ten etiam labore perficiendo deuorandæ molestiæ. Si minimè pe

suade

adeo, per me sint omnia protinus alba, & nihil moror Cri-
cos nimium diligentes, qui ferè de aliis impunè ac securè iu-
cant, seipsos vix vnquam uorunt. Et quod peritißimus to-
utorum Varro dixit; Nobis videmur belli, festiui, saperdæ,
im simus σαφροὶ. Id quicquid est vigiliarum perfici cura &
rte exactiore potuit, sed quia non satis otij mihi relictum
t, non potui lambendo diutius, quasi vrsinum fœtum polire
perficere. Quin facilius instituta semel persequor, quàm
sumo interrupta; & pendeo animi, cùm quid orsus tradu-
r aliò, eo quòd dum prior impetus retardatur, hebescit in-
ustria, debilitatur animus: nec satis belle negotium vel in-
ituitur, vel perficitur, quod fit ab occupato & impedito.
c igitur abductus ordinario penso Iuris profitendi, quod me
tum tenet, vix, vel nisi rarò admodum, possum nugis man-
etioribus oblectare animum, quamquam ea grauium stu-
orum duritiam non parum emolliant. Hoc vnum ingenuè
ofiteor, multo plura in meis schedis esse complicata, ex
ibus libri huius moles non incommodè potuit excrescere:
d, vti dixi iam, otium defuit; adde quòd vererer, ne foret
bor iste irritus, nulliúsque frugis, fortasse quibusdam com-
odus, mihi minimè, qui viderer operam penè inutilem ten-
turus. Si tamen quod impendi gratuitò tibi placeat, aut
idem certè non displiceat, sic tibi persuade, Lector candide,
od in vetere verbo, Eleusiniam habere quod iterum reui-
ntibus obiiciat. Vale.

EPISTOLA

priorum editionum.

PROTOGENEM pictorem suæ ætate nobilem, tam improbo fuisse studio, tamque in defessa pingendi cura diligentiaque, memoriæ proditum est, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, si manum de tabula tollere potuisset: adeò vtile in omni vita humanæ instituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν, vt Isocratea in compositione cura diligentior à plerisque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me sit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in suos locos contuli, quæ ad rem præsentem magis accommodata videbantur. In quo malui breuiùs omnia persequi, & leuiter attingere, quæ nemini esse ignota suspicabar, quàm quasi ἐξαψιφάν, perque locos communes identidem exspatiari. Sed ne pluribus morer, non erit alienum, si re ab ouo ducta, quæ aiunt, huius meæ lucubrationis consilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantúmque in literis contenderim, quosque labores hactenus incredibili facultatum per omnium inopia laborans in ipsis pueritiæ meæ rudimentis sustinuerim perpessus. Quo tempore cùm sperarem me liberatum iri difficultatibus &, pænè dicam, miseriis, quibus exerceri & interdum obrui pupillus solet omni parentum ope destitutus, manebam quasi aliqua in vigilia mihi statuebam, neque animum ita deijciebam, vt à liberalium artium studio penitùs auocarer, tametsi neque fortuna, neque alia melior occasio huc me fructum, quem Dei beneficio videor consecutus, haud quaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) per septennium fermè ad inferiores relegatum scholas, & nugis, quibus me expedire non nisi serò admodum potui, detentum constrinxit inimica & certè molesta sortis conditio, quæ studia mea nescio quo veterno quasi sopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in ærumnis sic animus occalluit, vt septem anni citiùs elapsi sint, quàm meum me otium tam male collocasse senserim. Quæ quanquam vera sint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco, est certè quo

mo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quan-m ea ætate nimium rudem, nec dum satis confirmatum, uinciam suscipere concessit, ad quam partim ætatis imbecil-te, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò eram ptus. Postquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathema-& Philosophiæ peripateticæ rudimenta delibassem, ea-áque disciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrem cepissem in palæstra viri literatissimi L. Baëzæ, Hispani ho-nis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lu-editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquam n nactus ea omnia recoquendi seduliùs, quæ per triennium o plus in Philosophico stadio primùm hauseram. In quo dem diuturna certè, parumque vtili meditatione retexendo, rendum mihi diutiùs fuit quàm vnquam cogitassem, vt si scopulum Sisyphium toto fermè septennio effractis penè bus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam accipi, ac si quas in studiis ærumnas pertuli, tam molestè e debeam: nihil enim est quod tanti faciam labores nescio os, aut spontaneas illas molestias, quæ studiosos comitari nt: quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius sim ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & icano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi ma-i beneficio (cuius munere ac dono sum id quod sum) recrea-aululum occepit ingenij mei languor: & ita hucusque per-i, vt nunquam me pœnituerit tantillis laboribus adeptum liorum fructus vberiores quàm vnquam cogitassem: non od ingenio me valere iactem (quod in me quàm sit exi-im, planè sentio) sed quòd mihi nasci cõtigerit tempore feli-e, quo inciderim in præceptorem cordatissimum, multiplici im cognitione locupletem, &, quod in maximis duco, cui im studium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque n excessi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græco-n Latinorumque pomœria libero & quieto animo peruo-iui, erat enim mihi otij satis: bibliothecas virorum aliquot ditorum adij, quantum mihi concessum fuit; & eruditio-alicuius comparandæ instrumenta quam plurima perqui-, eaque auidè arripui, quasi diuturnam sitim explere cu-s, vt ea mihi nota essent, quorum postea vsum aliquem, nquam admodum mediocrem, sum diligentia & studio sectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implica-

tus, deque multis multa consultarem, commodè incidit in ma
nus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lug
duno aductum, & aliquot annis antè, Parisiis excusum, nc
ueram à philologis omnibus non minimùm commendar
Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa ine
perobscura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs; & i
multis nitendo sudans, quòd tunc quos vellem imprimis libr
non haberem, sciscitabar ex Leodegario Agathochthonio, B
nedictino Diuionensi, homine verè pio, & in Hebræa, Græc
Latinaque lingua non mediocriter versato, vnde mihi omn
nodi & scrupi dissolui possent. Ille quidem de nonnullis n
liberè admonuit, sed hoc maximè, vt fontem ipsum, si fie
posset, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodque sumptu
esse constaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius m
ximè fieri posset, enarrarem: id est, Alciati scripta alia, quò
præstarem commodius, sedulò & accuratè voluerem: vtq
ingenij vires periclitari paterer, meque nihilo segniùs exerc
rem, cùm studia mihi alia grauiora non suppeterent, ipsa on
nia Emblemata scholijs & commentarijs illustrarem. Cui
viri consilio primùm non leuiter inflammatus, primas line
(quantum per ætatem certè tenellam & consilij inopem lic
bat) ducere incepi: in quo primo impetu satis mihi sum co
scius, me non secus atque vrsinum fœtum inconditum pla
& informem peperisse. Quòd enim mihi hic auctor impensi
simè placeret, eum summa perlegi auiditate: cuius opes adn
rabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios plerosq
qui ad hoc argumentum tam plausibile facere videbantur, c
uoraui: perque multas Philologiæ areas locupletissimas su
ma cum voluptate exspatiatus, ad extremum id mihi lucrife
quod nunquam fuissem consecutus, nisi animum ad hanc
rum explicandam difficultatem applicuissem. Et quidem n
potuit hic liber vel ob argumenti splendorem varietatemq
vel auctoris nomen clarissimum apud omnes qui non sunt al
ni à Musarum amœniorum choro, non gratissimus esse: cu
lepores & concinnitatem eò pluris facio, quò video mai
rem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm a
penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri consuei
runt. Quis igitur mihi iure succenseat, aut paulò etiam i
quiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanan
collocârim? Non enim meam qualemcunque industriam
studium ab hoc genere scriptionis putaui vnquam alienum e
debere, quanquam non parum in eo esse difficultatis agnos
re

,quæ nisi ab homine & otio & literis abundante, vix solui
e videretur. Quòd si quis, vt sunt varia & iniqua ferè ho-
um iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à
is absolutum, censeatque id operis quibuslibet aut etiam
mmaticulis committi non minùs quàm mihi potuisse, ve-
ienter errat. Quotus enim quisque est (absit arrogantia di-
qui vel Ethicæ disciplinæ aut physiologiæ ignarus, ne di-
historiæ aut linguæ Græcæ prorsus insciũm, qui vnum aut
um Emblema pro dignitate enarrârit? At vt isthæc missa
am, quis noster in eo explicando & illustrando libello co-
is fuerit & industria, vt eruditos non latuerit, ita imperi-
on potest non esse perobscurum & valdè ignotum, qui
plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo si
ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior elucef-
, certè diligentia quædam obseruari non obscurè ab iis po-
qui sunt æqui rerum æstimatores. Id verò maximè, nisi
or, perspicuum erit in obseruando fonte & origine cuiuf-
que Emblematis, in comparandis vtriusque linguæ aucto-
s, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad sin-
s notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis,
sparsim apud Alciatum in scriptis aliis prolixissimis ha-
tur. Quæ cùm dico, scio equidem quid mihi obiici hoc
possit: quasi qui velim diligentiam ab omnibus approbari
m, vt nihil omninò concedam iis qui in eo libello primùm
rando elaborârunt, suamque nobis industriam probaue-
. Certè, vt verum fatear, modestiùs de me sentio, quàm vt
n incidere in minimam arrogantiæ suspicionem: sed vt
rum ingeniorum sum candidus æstimator, ita velim hoc
i tribui concediq́ue, vt de me non falsa iactanti, mihi cre-
r. Ne enim dissimulare videar, scio ante annos octodecim,
istianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Em-
nata scripsisse commentariola (sic enim appellat) familia-
admodum & studio facili concinnata: sed an fuerit aucto-
nentem, & argumenti splendorem secutus, aliorum esto
cium. Loquor de Tornesij Lugdunensis Typographi edi-
e, non de alia quadam quam ante aliquot annos adorna-
Plantinus hac nostra ætate diligentissimus Typographus:
nim aliquot accessionibus longè alia est quàm prior: quod
erit obscurum ei qui editionem vtramque conferre volet.
l posterior, vtut sit, ea est tamen, vt eruditorum oculis non
digna videatur. Sed estò; scripsit Stokamerus ille in ali-
Emblemata, non tamen attigit omnia: si quidem fortè

diui-

diuinare non potuit quid in aliis auctor sibi vellet; ita quæda
perobscura sunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio n
tatore sit opus ei qui ea commodè velit explicare. Adhæc, etia
si Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, on
nium ferè Emblematum sententiam complexus sit, eum tam
non puduit aliquot intacta omninò prætermisisse, quam
causam nescio, nisi quod verissimum esse video quod vul
dicitur, Docti est etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poë
Non omnia possumus omnes. Nihil enim moror Iesuitanæ
miliæ sodalem aliquem, quem accipio ante annos sex in h
Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: s
tamen quædam, non omnia attigit: quamnam ob causam
scio, nec vt sciam sum admodum sollicitus: me tamen non
git, si perseuturus esset quod inceperat, aliorum quorunda
industria ei fuisse vtendum, aut certè vigilias maximas eu
impensurum in explanandis rebus tam variis, tamque in
niosè ab ingeniosissimo Iureconsulto excogitatis aut efform
tis. Quod tamen dictum nolim, vt Iesuitæ illi quicquam
trahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnib
cuiuscunque professionis & instituti habeantur) non hoc di
inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud possim de
asserere, quàm quòd ingenio pænè nullo sim: & si quid sit, ill
diligentiæ cuipiam velim tribui potiùs quàm acumini aut d
teritati. At si adiustam carminum tam lepidorum explicat
nem multa deesse obiecerit aliquis; dico, nihil esse quod o
nibus numeris absolutum dici & perfectum possit. Sum eq
dem, vt verè dicam, quod potui, consecutus, nullumque
quam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in
mihi possent esse commodiores, effugi, vt ipsam auctoris m
tem elicerem: quam si nondum assecutus omni parte videar,
men quantum à me fieri potuit, conatus sum; vt eo nom
nostram qualemcunque diligentiam doctis non nimium r
vosis probatum iri confidam. Quam si gratam studiosis, vt
lem spero, & aliqua dignam approbatione intellexero, effic
profectò, vt qualiscunque nostra industria excitetur ad e
commentationem non modò illustrandam, sed etiam locu
tandam. Quid enim desperem studium eiusmodi gratum f
cùm res per se iucunda & fructuosa mirabiles amores in ani
eorum qui sunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à n
Orator, Poëta, Historicus, Philosophus, aut aliquis alius sc
tor, si γνώμαις insignioribus tanquam stellulis effulgea
splendescat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut transu
cala

mo notari solent, vt memoriæ commodiùs infigantur, & s occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has sententias non im, nec semper, nec vbiuis reperire est facile, cùm nullum sit blema, quod præter sententiam non afficiat animum rei itate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc ιγμ sunt interdum obscuriores, neque omnibus peruiæ esse unt: Emblema aut subiectæ picturæ causa, aut carminis ιείας aut ἐπιγραφῆς, aliquam facilitatem habet, in qua possit nus conquiescere. Proinde non mirum videri debet, si hoc endi genus & Alciato, & viris plerisque grauibus admo- placuerit, vt aliquid eiusmodi ludis eruditis consequi pos-, quod studia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento refi-. Id enim simile præstitere post Alciatum Gulielmus Per- s Tholosas, qui Morosophiam centum Latinis & totidem icis tetrastichis conscripsit. Hinc pegma Costalij habui-, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poësim egregiè & soller- laboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui oc genere summum se artificem præstitit: postremoque ium optimè post Alciatum, si quid mihi credendum sit, nes Sambucus, & Adrianus Iunius, sua nobis Emblemata runt, quibus nihil ingeniosiùs aut accuratiùs adinuentum, diligentiùs elucubratum aut absolutum esse constat. Sed perior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor, se priorem & in- sollertia, & doctrinæ laude præstitit: quem cùm hoc in ere primas tenere dicam, quas suo iure mihi repetere videa- non est quòd quis suspicetur me nonnihil famæ doctissi- um huius seculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij axisse. Id verò studij genus nisi fuisset liberale censendum octo homine dignum, noluissent ipsi profectò viri tanti n industriam contulisse, aut bonas interdum horas collo- in iis quæ nihili facienda esse duxissent. Sed de his iam .

pereſt vt breuiter totam nostræ commentationis rationem icem, iisque respondeam quos ad obtrectandum citiùs n imitandum paratos fore præsentio. In hac tota ineunda ne nihil magis obseruandum esse duxi, quàm scrupos om- & mæandros difficiliores, vt locos etiam obscuros enarra- Emblematum pænè omnium originem ex suo fonte du- repetere, postremoque vsum cuiusque loci & sententiæ em pro virili parte adiicere. Quàm verò perspicuè & com- èid à nobis tentatum sit, non dico perfectum, alij viderint: uid certè laboris & diligentiæ obseruari non obscurè po- test, *Consilium & methodus horum Commentariorum.*

reſt, doctrinæ nullam mihi tribui darive laudem poſtulo
quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus
culti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, qu
imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non m
temerè vellicant, ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciu
nihil rectum putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cu
bet in omnibus ſatisfecerit. Nam in multis cura aut labor d
deratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peri
vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorum auctor
lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ om
ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non e
me latet in Virgilij poëmate, Seruij Grammatici diligenti
accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodum
deſunt, qui idem in Porphyrionis & Acronis commenta
in Horatium obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſ
cenſores, qui cùm nihil faciant, nulloque ſe labore nobis co
mendent, importunè tamen de aliorum ſcriptis conquerun
Nòn tamen vt mea qualicunque commentatione præiudic
alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliqua
vel emendari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quantum abh
ream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui n
aliud à doctis requiram, quàm vt haſce minutias ſua repreh
ſione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt i
recognoſcendis parem diligentiam atque operam imperti
Non enim noſtros errores emendari feremus impatienter;
que nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerenten
meliora: vt nec moleſtum erit priorem ſententiam commut
ſi quid minùs accuratè tractatum aut expenſum à nobis
ſpiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in put
literarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando
tem dedocenda. Quod tamen nec ſine exemplis nec ration
me præſtaturum intelligent, ſi modò adſit aliqua in iudica
æquitas, cùm nemini dubium ſit, poſteriores cogitationes
liores eſſe: & in monumentis veterum legamus, Hippocra
artis medicæ principem quædam à ſe non ſatis diligenter
dita, primum emendaſſe, ne cæteri etiam in idem impinge
Idem factum à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici l
quos adoleſcens ſcripſerat, non ſatis placerent, vt minùs el
bratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere; ſcri
que accuratiùs libros alios oratoris, quos tanti fieri à d
agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De
dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, &
d

m illos vtiliſſimos nobis magno ſtudioſorum omnium ap-
ſu dedit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfe-
s aliquid reliquiſſe. Quod illis igitur tantis viris laudi da-
eſt in ſuis retractandis, non debet nobis eſſe damno vel
di, vt meminerint quorum maximè intereſt, doctiores per-
ta ſcire, non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorem omnem
rgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſtud
d eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit, &
a mea me non deprecantem ſuſtineat:

Si quid nouiſti rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere mecum.

tia, CIↃ. IↃ. LXXX.

Viti

Viri doctiss. NICOLAI GVLONII, literar
Græcarum Lutetiæ Professoris Regij, de his i
Alciati Emblemata commentariis.

Odyss. τ. ΕΝτίαρ μεγάλου Διὸς ἐννέωρος ἑταίρης,
ἐκ νύσσου βασιλεύς, ὥστε Ὄμηρος ἔφη,
ἔστιχε καὶ μήτηι δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
ἀρχομένοις ὁσίους κρῆσιν ἔθηκε νόμους.
τὸν δ' ἡμὲν Μίνως μεγάφρονος, ἠὲ καὶ αὐτὴ
δῶκεν ἰοὶ δάφνης ἱερὸν ἔζον ἑδέσθαι,
ὄφρα οἱ κρήνην ἐλικωπίδος ἔνθεον ὕδωρ,
τῷ ἧ κορεσσάμενος μείλιχα κέκριε Διΐ·
ἔνθεν ἐρατὴν αὖτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
ὅν χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει.
ἢ πάλαι ἐσπέρας ἐννεμήματα φθίσας ἦ ἀνδρῶν,
ἠὲ νέος, ἀλλ' ἀνόος γηραλέος φρονέει·
ἢ σαφηνίζει κρυφίας αἰνίγματα μύθων,
μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
αὐὴ παρικοίλως Ἀλκιατῶ εἰς δαίδαλα ἴρμα,
ἀστυκίους τ' ἰμεν μαρτυρίοισι λέγει.

D. GVLONII EPIGRAMMA Latinis expressum numeris.

TER ternos Iouis auditor rex Gnosius annos,
Maonidæ vt cecinit Musa verenda, fuit:
A quo consilium, sacros mentisq; recessus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At nostrum Musæ Minoëm aluëre benignæ,
Cuius Apollineæ tempora fronde tegunt:
Dantq; Heliconiadum sacros haurire liquores;
Inde satur retulit munera lata Deûm.
Oratorum igitur siue enthymemata torquet,
Aureus ex sacro defluit ore lepos:
Seu referat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile sapit:
Siue etiam abstrusas res prorsum enigmata pandat,
Oedipodem vates veridicus superat.
Explanata quidem Alciati hæc Emblemata, passim
Testantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinensis.

Amplissimi viri IANI CLERICI, Regij Senatoris, & Libellorum supplicum in suprema Curia Præsidis,

AD CLAVDIVM MINOEM.

Mortalis Minos mortales dum incolit auras,
Iudex è terris eluit omne nefas.
Immortalis vbi hunc Minos ex orbe reducet,
Astræa ad superos mœsta redibit iners.
Et generi humano prodest tua longior ætas,
Et brevis ignauos vitæ decere solet.

ETIAM inter ipsas lites, & in medio strepitu forensi, me te cogitare dices, vt de Ennio solebat Scipio, qui hæc carmina in ipso senatu, in ipso caloreiudicij, in recordatione tui nominis defixus, exaraui. Sed pulchritudo, aut potiùs amplitudo nominis, multa mihi suggerebat; vt planè mirari non desas, si in vberrimis, & fertilissimis istis agris, tanta fæcunditas mihi obtulerit: in sterili & inerti fundo, hæc copia continere mihi non potuisset. Pulchrum est iudicis personam sustinere. nec vnquam Dij immortales quicquam è cælo in terras miserint, ipsa iustitia præstantius vel amabilius, quæ sola generis humani viuentum societatem tuetur & sustinet: vmbras rò & figuras, & imagines inanes istius æqui & boni, licet lonore vsu in eo exerceamur, nos solum tenemus. At verò æquis igniculi à natura tibi inditi, nomini tuo decus & ornamentum adferunt, téque adeò Minoëm, & æquum iudicem nstituunt, vt æquitatem simul ex lacte nutricis suxisse videa. Iurisconsultum esse non tam difficile est, quàm vulgo præatur; nullæ enim sunt pœnæ constitutæ aduersus eum qui noranter, absurdè, aut ineptè, de Iure responderit, cùm ille uisetur, si quod iustum & æquum putauit, in apertum proxerit. Sed Iurisconsulti & Minois simul fungi partibus, & vtroque præstare, hæ veræ sunt & germanæ tuæ laudes: quis ego inflammatus me continere non potui, quin mortalis, & generi humano testatum relinquerem, numquam noabfuturam iustitiam, quamdiu iucunda consuetudine, & abili conspectu Iurisconsultorum & Minoum tui similium emur. Vale. Non. Sept. 1584.

EIVSDEM.

Iactet Apollinea Mopſus ſublimis in arte
Quot gereret teneras porca grauata ſues.
Quique recenſendos ſuſcepit in arbore groſſos,
Theſtorides celebri laude beatus eat.
Noueris aërij diſcernere ſigna volatus,
Sortibus obluctans Amphiarae tuis.
Quemq; canunt olim linguis viguiſſe duabus
Transferat Actæus labra biſulca Cecrops.
Dignior his Minos, huic eſt facundia linguæ
Auſoniæ, Argolico verba tenore ſonant.
Huic modulaminibus Muſarum turba nouenis
Certat honorata ducere plectra lyra.
Hæc eſt codicibus candela notata ſacratis,
Candela in media parte locanda domus.
Vt ſal exhibitis eius doctrina medelis
Curat ab innumeris putria membra malis.
Orpheus carminibus potuit fera ſaxa mouere,
Viua mouet Minos pectora: maior vter?
Ergo quid Argolicas Graci mirantur Athenas?
Cur Rhodos Auricomo ſit celebrata deo?
Nam tua cùm ſummum virtus pulſarit Olympum;
Nec tibi ſit ſimilem Gallia nacta virum:
Quantò lucidior ſuperat vaga ſidera Phœbe,
Hoc tua Palladius tempora cinget honos.

EIVSDEM.

Cantabunt celebres paſſim tua ſcripta Poëtæ,
Ingenij decora alta tui, & mens cognita viuet,
Dum ſtabit medio pendens grauis æthere tellus,
Viues, aterno Minos celebraberis æuo.

EX 2. EPIGRAMMATVM VIRI CLARISSIMI, STEPHANI PASCHASII, REGII CONSILIARIJ, in Rationalium decuria.

QVæſitor Minos vrnam mouet, hoc tibi, Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſſa ſubeſt.

Nam dum Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elysiis:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique suo,
An tu non illo, Minos, Emblemate dignus,
Qui cum minois nomine numen habes?

GERMANI AVDEBERTI AVRELIAN.
INDICTION. REGIARVM PRÆSIDIS.

AN tibi, an Alciato plus, Minos do ⁊e, pararis
Nominis & famæ, quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodosa Emblemata soluens,
Vis dicam? tu te vincis & Alciatum.

ROBERTI VVIDII, TORNODORÆI
DICASTÆ.

ARtibus exiguis magnæ est excellere laudis.
Quid, summa si sit primus in arte locus?
Dum studeo, ne posit remas & iuris & æqui,
Ne facilis Musæ cognitione ferar;
Ante oculos vtriusque duo exemplaria pono,
Minoëm Musa, iuris & Alciatum.
Hic solidam ex reliquis iuris percalluit artem;
Nil Minos quicquid scitque docétque leue est:
Et quos arguto labyrinthos fecerat ille,
His aditum Minos, non Ariadna parat.
Pergè igitur, Claudi, qui ænigmata docta recludis,
Instruis ad summum tu tibi lumen iter.

ISACII BLANCHARDI AVRE-
LIANENSIS.

GRæcia quid tantis Terpandrum laudibus effert?
Nunc desinat, meritóque cedat Gallia.
Lix Spartanorum Terpander tempore multo,
Et milite domuit furorem plurimo.
Ille omni Minos doctrinâ imbutus & arte,
Animos furentes voce propria domat.
Voce domat Tigres, & mulcet voce feroces
Animos Leonum, mollificat & silices.

Voce ſua Parcas ducentes ſtamina vitæ
Domat, cruentos & animos Ditis domat.
Omnino nouus Orpheus eſt, eſt alter Arion,
Mortalia mouet hic, & immortalia.
Nubila ſi quando lateant, & aquoſus Orion
Solem, repentè voce miſſa oſtenditur.
Iupiter humano generi dum fulmina dextra
Vibrat, repentè voce flectitur ſua.
Sed non mirandum, Minos Pandora deorum eſt,
Di cuncta poſſunt, ſic poteſt hic omnia.
Eſt illi melius donum doctrina tributum,
Sic ſæpius rebus hic in omnibus vtitur,
Moliri potis eſt oris facundia cuncta;
Sic cuncta molitur ſua eloquentia.
Hunc lege, Amice, librum, dices cùm legeris omnem,
Hic Phœbus eſt, & Pallas, & Cyllenius.

FRANCISCI IVRETI DIVION.

PArturit ingenita Natura lege feracis
Semper noui quid Africa.
Hoc etiam Minos cenſendus more videtur,
Momo vel omni iudice.
Namque ſubinde parit fœcunda mente libellos,
At monſtra non ſunt Africæ.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica gaudet
Nouis ſubaucta liberis.
Tali Pieridum fœtu Reſpublica lumen
Sumit recens & efficax.
Quòd ſua ſi ſoboles venerando iure parenti
Sequax rependit præmium:
An bella Minos debebit prole beatus
Iuſto carere præmio?
An quod liuor edax extrema ſilere ſepultus
Poſt fata tantum cogitur:
Viuus adhuc fructum meritæ non laudis habebit
Vt hac fruatur poſthumus?
At ſatis antè fides ſtudiorum exacta tuorum
Eſt viſa doctis omnibus.
Quem tua longinquum iam non tranſcenderat errans
Adulta fama Caucaſum?

Nimi-

Nimirum liquido generosum nosse valemus
Solis leonem ex unguibus.
Quinetiam vasti salsum maris ire liquorem
Vna probatur guttula.
Haud tamen interea langueſcit fracta veterno
Grauiq; mens ſub otio.
Nam noua præteritis adcreſcere plura videntur
Negotiis prioribus,
Tot veluti curis ſudorum totq; catenis
Agmen tuorum extenditur:
Vix ſimili vt verſet labentem culmine montis
Labore ſaxum Siſyphus.
Ac ſi vera canunt, gaudent diuina moueri
Non deſinente lubrico:
Et, quæ colligitur nullis rationibus, actu
Æternitas ſe perficit.
Cuius quicquid habet nomen geniumq; laboris
Natura, mosq; dicitur.
Num cælum indefeſſa rotat vertigo, marisq;
Æſtus vagatur inquies?
An datur immoto tardum pede cernere Solem,
Facis coruſca prodigum?
Ignea mens igitur, quibus & cæleſtia conſtant,
Cùm ſeminum ſit particeps:
Quid mirum nuſquam ſi torpet, ſentiat vllas
Nec corporis moras ſui?
Vna tamen Minos ſubit admiratio mentem,
Tam multa quòd cudis noua:
Sed partum generoſa nequit mens edere, inundet
Ni literarum flumine.
Aut hunc præcipiti periturum pellit abortu,
Nec vlla opem Lucina fert.
Pectus habes grauidum præclaris artibus, ornat
Tagoq; vena ditior.
Vt tibi ſit ſatis, vt furi nimiumq; rapaci,
Cui dum reuerſa nil Ceres
Quàm lolium infelix, ſterilesq; relinquit auenas,
Opes tuas depaſcitur.
Nec meminiſſe poteſt quàm ſit tibi lauta ſupellex,
Et alma rerum copia.
O felix nimium, cui tam licet eſſe beato:
Non aqua ſors eſt omnium.

Verè autem inuerso testaris nomine, Minos,
IN LVCIDO MVSAS *fore:*
Nam Musæ interitus horrent, splendoris amore
Tenentur eadem maximo.
Dum tua lucem igitur cæcis adhibere tenebris
Non desinit solertia;
Educ speculà lumen, quod semper adeptum
Tuto sequantur posteri.

NICOLAI QVATERSOLIDI, PRÆFECTVRÆ COLVMBERIENSIS VICELEGATI.

TE semel vt vidi, facilem, doctumq; repente
Agnoui, verbis mellifluumq; tuis.
Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abstulit error,
Nam bene conuenient tu tibi nomen habes.
Nimirum ignoscant Charites, Musæq; polite,
Et si quid peccem, parcat Apollo mihi;
Nominis hoc anagramma tui, & cognominis è re est,
O ANIMVS DVLCIS! *quem tua scripta probant.*

AD ANAGRAMMATISMVM CLAVDII MINOIS, IN CASV SOLIDVM.

IN CASV SOLIDVM, præfers anagrammate nomen:
Quod verum; at paucis cognita causa tamen.
Casibus oppressus sortis nam præpete fato
Musarum solidas tu tibi nactus opes.
S. B. D.

ALIVS EIVSDEM ANAGRAMMATISMVS OS DVLCI IN MVSA.

OS DVLCI IN MVSA, *qui præbes oscula Musis:*
Sic facis æternum fœdera cum studijs.
I. Tab. Diuion. B.

DE COMMENTARIIS MINOIS IN ALCIATI EMBLEMATA.

ALciatum Minos scholijs locupletibus ornat,
Ornanti nunquid ditior est animus?
I. B. DVVALLIVS.

SYN

SYNTAGMA
DE SYMBOLIS,
STEMMATVM ET SCHEMATVM
RATIONE, QVÆ INSIGNIA SEV arma gentilitia vulgò nominantur: Deque Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique scripserunt: eorum tamen emo est adhuc, quod sciam, qui im rationem & argumentum sit curata disputatione persecutus. l vt præstare quodammodò pos- m, quòd videam eas partes hoc co mihi demandatas, de inuen- one symbolorum, eorumque vsu fine quædam, si non accuratè, certè breuiter dicenda mihi vi- ntur, ne subinde cogar anxiè re- rere quæ semel dixisse satis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nos est vel sola coniectura, primos os homines, sed potissimùm gyptios & Chaldæos, qui in hola Memphitica philosophati nt, imò ante expressam notarum it characterum inuentionem & cripturæ vsum, reperisse symbola uædam rudia, vt animalium, vel lerum, vel rerum aliarum, quæ ρυγλυφικὰ, id est, sculpturas sa- as appellarunt: quod primum his factum esse constat, ne ab perita multitudine mysteria & can a sapientiæ, quam colebant tis animis ac manibus, facilè profanarentur, sed ab iis duntaxat telligerentur, qui sacris iisdem itiati essent. Quarum rerum ini- a prima fuisse admodum rudia simplicia nemo ambigit, qualia lent esse rerum pænè omnium incipia, quæ à rebus minimis or- ta tandem progressum ampliorem, & certè maiorem consequuntur. Quod nobis planum esse poterit, si eam inuentionem, quam Ægyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venustate & apparatu, vt posteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Ægyptiorum signis præferre non dubitemus. Eo enim factum esse crediderim, quòd etiam inuento scripturæ vsu a curiosis quibusque ingeniis, sed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus sit & asseruatus non sine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vsus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris est magnum quidpiam de me polliceri, quicquid sit, velim studiosi æqui consulant: nam aliis fortasse trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primùm nobis aliquem ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum studiosos hac qualicunque, sed tamen familiari commentatione luemus.

Quid SYMBOLVM, *& quotuplex sit huius vocis acceptio.*

SYMBOLVM ita Graci definiunt: σύμβολον ἐστὶ ἐξ ὧν ἀμφοῖν συμβάλλειν καὶ γνῶναι: est id quo aliquis conjecturas & cognoscimus. Vocabuli huius multæ significationes occurrunt: ex quibus hæ sunt in primis. Symbolum accipi vulgare est pro signo quod epistolæ, vel vasi, aut dolio, aut ceteris ciusdem generis imprimitur, ne refingantur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico signo, quam Tesseram vocant, Gallis *Mot du guet*. Nempe vox hæc symbolum, pro belli signo seu tessera, quæ datur militibus pugnaturis, quod in bellis ciuilibus olim etiam solemne habitum: quibus quoniam & armorum habitus par, & sonus idem vocis, & mos vnus, atque eadem bellandi instituta, ne qua doli subreptio fiat, symbola dux quisque suis militibus distincta dat, vt si forte quispiam occurrerit de quo dubitetur, symbolum edat, & ita si sit hostis vel socius facile agnoscatur. Quare temporibus motuum ciuilium, & seditionū intestinarū, C. Marij symbolū fuit, Lar Deus; L. Syllæ, Apollo Delphicus; C. Cæsaris Iulij Venus genitrix. In vigiliis etiam castrensibus symbola id genus dari consueuerunt, vt Palma, Virtus, Victoria. Quæ tamen præcepta ex vsu disciplinæ militaris quotidie variari debent, ne hinc detur hostibus occasio insidiandi, & explaratores impunè versentur. Tertiò idem sonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo sensu plerique viri eruditi etiam symbolum, & symbolam, vsurpant neutro & feminino generibus, & quibusdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, esse legendum. Quattò, Symbolum nuptiarum annulum significat. Quintò, coniecturam seu indicium, quo prænoscimus aliquid vel coniicimus, vel obseruationem diguum putamus, quo sensu a res varias transferri testantur auctorum monimenta. Sexto, pro Principis numismate sumitur. Septimò, pro argumento, seu etymo seu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, sed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo sensu postremo nos Symbolum ab Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem nostri huius Syntagmatis explanate ducamur.

De Symbolis Ægyptiacis.

OBSERVAMVS itaque sapientibus Ægyptiis symbola primùm fuisse vsurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus suam ram illam quidem & conditam sapientiam solis iis abnitam esse volebant, qui ea se dignos præstarent. Ab ea enim consultò & prudenter hisce ingeniosis & eruditis symbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera ptimæ & arduæ, castis beneque rotundis auribus præparatis animis excipi volebant. Insignis est apud Clementem Alexandrinum locus Strom. quo loco ait, Ægyptii & Hebræos symbolis vsos fuisse reconditis, vt sapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus sacris initiari essent. Addit etiam nefas existimatum Platoni, eum qui minime purus esset, ad purum quidpiam attrectandum accedere quam ob causam sacra vaticinia enigmatis reddita olim fuisse constat, nec vera mysteria quæsita solita, qui temerè & impudenter accederent, sed qui primùm purgati essent, seseque diligenter præpararent. Obseruat idem eos, q

Ægyptiis docerentur, primùm dem arripuisse viam & ratio-n, quæ vocabatur ἀπομνημονευτικὴ, id est ad epistolas scribendas nparata methodus: alteram, i sacerdotes vtebantur, id est γραμματεῖς: tertiam & postre-m ἱερογλυφικὴν nominabant, est sacram quandam sculptu-: vel cælaturam: ex quibus ma-è celebris fuit ea quæ συμβο-dicebatur. Longior essem, si mpla Clementis vsurparem, e eadem pænè sunt apud Orum iacum. Sed vnum id dunta-. Omnes quotquot vetustis poribus de rebus diuinis ali-d scriptis mandarunt, tam Bar-i quàm Græci, rerum principia ulta esse voluerunt, & ipsum m (τ' αληθὲς) ænigmatis, si-, symbolis, & allegoricis qui-lam figuris tradiderunt. Ea-fuere celebrata illa Græco-oracula: quæ causa est cur llo Pythius cognomen λοξίας erit, eò quòd obscurè ac obli-responderet. Cum Clemente polyhistore vnà coniungam archum, qui disputatione Ὀσιρίδος καὶ Ὁσείριδος idem omni-ocet, interque alia ostendit veterum Ægyptiorum insti-m fuisse, vt ab iis legerentur s, vel ex ordine sacerdotum, corum qui militiæ nomen da-: eò quòd illi ob fortitudi-, hi verò ob sapientiam magni lebres haberentur. Si quis è cosis rex crearetur, statim se dotibus eruditendum dabat, que sapientiæ particeps effi-atur, eius inquam sapientiæ fabulis pleraque occultabat, bscuro quodam verborum lucro veritatem complecte-r. Hæc eius verba: ἔθος ἦν τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ μετέχει τὸ φιλοσοφεῖν πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς μὲν τὰ πολλὰ μύθοις ἐπικεκρυμμένοις, ἀναδραμοῦσι δὲ ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀληθείας φάσις ἔχεσι. Quod certè ipsi at, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus sacris doctrinam profitentur, ea sapientia constare, quæ obscura sit, & inuolucris quibusdam lateat.

De Pythagoræ symbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ symbola huius Philosophiæ vsum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrhenijs (apud quod fuit educatus, teste Plutarcho) aut ab Ægyptiis, vt relatum est ab Iamblicho nobili Philosopho, accepisset, ita excoluit, vt magnam suæ doctrinæ partem hisce mysteriis occlusam esse voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim designasse per nauis gubernatorem, supremum Deum, primum motorem, & primam illam causam rerum omnium; vt ostenderent omnia Dei prouidentia curaque administrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipsumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio symbolo Deum designabant, quàm oculo depicto, cui & baculum seu sceptrum subsitituebant: quandoquidem Deus vnus est, qui omnia videat, & penes quem sit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen stantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id est mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto possit. Hanc Ægyptiorum Philosophiam Chæremon complexus est, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illustrarunt excellentes quidam Philosophi, & scriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pausanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque nostra ætate pænè intermortuam magno labore ac industria, imò verò admirabili pæneq; diuino ingenio excitauit, fuisque perfecit numeris Pierius Valeria-

nus, magnis illis Hieroglyphicòn Commentariis. Cuius primæ sapientiæ vsum, ne id dissimulare videar, retinuerunt multò ante Pythagoram Moses, Salomon, aliíque Hebræorum sapientes: sunt & qui de Chaldæorum symbolis ex Psello commentariis, quibus magica oracula seu Chaldaica Zoroastres exequitur, nonnulla posteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, stellarum, rerumque aliarum pleraque inuoluebant, vt minimè putem commodius sapientiæ veterum quàdam reliquias ad nostra vsque tempora transmitti potuisse. Id verò si quis velit ostensum esse aliqua exemplorum farragine, statim colliget, pro fertilitatis symbolo Papauer vsurpatum, Cupressum pro morte, Oliuam signum pacis, Laurum & Hederam ingenij semper virentis, Malum cotoneum connubij notam iisdem habitam fuisse, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam mensis, & cetera alia longè multa, quæ immenso labore parique doctrina idem Pierius executus est.

De Pythagoræ symbolis obiter quædam.

VERVM quia de Pythagoræ symbolis meminimus, placet quædam huc adijcere, quæ ad id argumenti genus fortassè conducant, quæque rerum antiquarum studiosi non auersentur. Fuit vnus ille Pythagoras, primus modestiæ magister, & qui prior φιλοσόφου maluit, quàm σοφοῦ nomen sibi tribui, & qui ad sobrietatem, primum sapientiæ omnis humanæ fundamentum, sui seculi homines reuocauit. Cuius Doctoris sanè præstantis, & omnium iudicio magni, sententiæ præclaræ, quæ symbola vulgato verbo dicuntur, notis expressa subobscuris, placet obiter enarrare, & aliquo interpretationis lumine insignir

Prius illud occurrit, NE DE GVSTARIS EX IIS QVIBVS ES NIGRA CAVDA. μὴ γεύεσθαι μελ. νέρων, Melanuros ne gustato; enim malumus cum Gyraldo re di: non vt Ficinus & Guarinus V ronensis: qui non aduertebant M lanuros esse ex genere pisciu quod postremò Erasmus ex Plin meminit. Simile fuit ænigma A tiphanis Comici, à Melanuro & Mugile cauendum. Apud La nos atrum nigrumque, pro ma & improbo accipi, alijs locis cetur commodiùs. Sunt ergo M lanuri, dolosi, fraudulenti, insid tores, ij denique omnes qui ali in ore promptum habent, aliud pectore celant; sicuti etiam fal ces, præstigiatores, quique calu nijs rem suam agunt aliorum d pendio, etiamque interdum c tio. Suidas, & alij quidam à M lanuro abstinendum esse censu Pythagoram scribit, causame reddit occultiorem, de qua hîc hil attinet dicere. Obseruandi adhæc non benè ab Erasmo piam poni pro melanuro: est eò non rectè secutus interpret Laërtij: vt etiam in prouerbio, quitur Perca Melanurum.

Stateram ne transilias.] Sat erit mel admonuisse, vnius & eiusd symboli, vt adagij sententiam prima quidem fronte generali quæ tamen ad varios vsus & fi ficatus traduci possit. Cyri Alexandrinus, Stateram, inquit transilito, hoc est, auarus ne e Item & Athenæus qui hoc sy bole σκαιοσύνην, auaritiam fug dam esse censet, & æqualitat sectandam. Sunt tamen qui p cipi putent studijs in omni moderationem & temperam tum adhibendum: alij simpli ad pondera & mensuras refer quæ iustæ debent esse: nos de ni potiùs æquitate intelligi, v hoc tanquam ad reges princi

nonitum generale, vt etiam
es prouinciarum, aliósque
s qui rempublicam admini-
t, vt legum seruata auctori-
e geraut, populósque sibi cō-
s iustè & legitimè in officio
neant. Nota est Iustitiæ pul-
lescriptio ex Carneadis libr.
περὶ τοῦ δικαίου apud Gell. 14.
ceronis verba illa magnifica
ratione pro Cluentio: *Legum*
ri magistratus: legum interpretes
legum denique idcirco omnes ser-
mus, vt liberi esse possimus. Sed
us est veterum emblema,
ustitiam & Nemesim ita pin-
nt, vt stateram manu altera,
dium altera ostentaret: ni-
m vt indicarent duo præstan-
a Iustitiæ munia, vnum qui-
positum in facultate suum
e tribuendi; alterum verò in
ndis facinorosis. Exempla
n qui stateram transilierint
n adducere Imperatorum
m, & eorum qui non prin-
, sed pestes suæ reipublicæ
vt Neronis, Domitiani, He-
ali, Caracallæ, Cambysis,
mque nimis multorum; sed
tis. Interea fuisse viros eru-
cum Lilio Gregorio qui ex
oc symbolo duo fecerint,
a deceptos lectione, in qua
ingum, modò stateram le-
. Nam apud Plutarchum
ofiaco ita enunciatur, *-μὴ*
ζαβαίνῃ: quo loco Saron
m pro Zygon positam credi-
t. Sed ne multa; *σάρος*, vt
Pollux explicat, est instru-
m quo pauimenta & areæ
tur, à verbo *σαίρω*, *σαρῶ*.
e vertendum fuit scopas non
iendum; hoc est, ne simus
cundiam proni, néve leui
sa à ratione abducamur.
carminibus aureis Pytha-
præcipitur, ob leue erratum
d amico non esse succen-
n. *μὴ ἐχθαρῇς φίλῳ ἐπ' ὀλιγῃρῷ*
ἁμαρτήματι μικρῷ. & quæ multa

περὶ μεγεθῶν ab alijs disputan-
tur.

Chœnici ne infideas.] Chœnicem
Clearchus hemerotrophum nun-
cupat, id est, diurnum cibum, &
demensum, quod in dies alicui im-
penditur. à recentioribus Latinis
sportula & salarium. Rhemnius
Fannius, alíque nonnulli, chœni-
cem mensuram aiunt esse quater-
ni sextarij: Qui quater assumptus
fit Græo nomine Chœnix. Picus
Mirandulanus in quadam oratio-
ne sic exposuit, vt omnia nos ani-
ma rationali metientes, ad men-
suram & regulam cuncta dirigā-
mus. ait enim: Præcipit Pythago-
ras, ne super modium sedeamus,
id est, rationalem partem, qua ani-
ma cuncta metitur & examinat,
ne otiosa desidia remittētes amit-
tamus, sed rationis exercitatione
ac regula & dirigamus assidue,
& excitemus. Hæc ille. Itaque
misero otio vita traducenda non
est. sed id penitùs excutiamus.
Rectè Plautinus ille senex, Ado-
lescens cùm sis, & cùm est san-
guis integer, rei tuæ quærendæ
conuenit operam dare. Itémque,
Nimis homo nihili est qui piger
est, nimisque id genus odi ego
malè. *Vigilare decet hominem qui vult*
sua tempori conficere negotia: qui dor-
mit libenter sine lucro & cum malo
comest. Monet itaque ne simus
ἀμαθέστεροι, sed exemplo formicæ fu-
turis prospiciamus.

Ne cunctu dextram.] Edocemur id
noto versiculo,

Nec citò desisto, nec temerè incipio.

Ceterum porrigere, & dare dex-
tram, est suppetias opemque ferre;
dare manus, victum se fateri; ma-
num inijcere, vim inferre; manus
addere, deridere. Apud priscos si
quid firmum & illibatum esse vel-
lent, id dextra sanciebant, vt tra-
dit Aurel. Probus. Accipiebant
item dextram pro parte feliciore,
religiosiore & sanctiore; & dex-
trum pro felici & prospero, vt No-
nius

nias retulit. Multus essem, & forsè nimius, si huc locos congerere sem de dextra porrecta, pro fidei sacramento: ad alia itaque veniendum.

Aversum annulum ne gestato.] Idem & Plutarchus, Flamines etiam Diales apud Romanos ea ratione vtebantur peruio & cassо annulo. Plautinum illud symbolo huic quadrat, Liberæ sunt ædes, liber sum ego, liberè me vti volo. Adeòlibertas res est inæstimabilis, vt censent iuris auctores. Sanè annulum pro hieroglyphico poni seruitutis, qualis est maritalis, constat ex veteribus. Nam etiam quantum etymo nomissis annuli colligimus, deducitur ab AN particula quæ circum significat, ideoque compedum vel manicarum ceu vinculum annulus notam habet. Ex hoc ergo Pythagoræi videntur monuisse cauendum, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit & incommoda, qualis est connubij societas & quasi colligatio, dutis implicita molestijs, solicitudinum morsibus, & quasi laqueis, à quibus nos expedire minimè possumus, postquam volentes iugum trahere cepimus.

Ignem ne gladio fodito.] Porphyrius ignem symbolum esse dicit naturæ, eámque ob rem in templis asseruari, capitaleque fuisse, si sacerdotes ignem ipsum extingui passi essent: quo pacto apud Romanos, virgines Vestales, & apud Persas igni præficiebantur: qua de re alij, & Clemens non parum multa. Symbolum igitur ita placet explicare, diuinam naturam, hoc est, Deum immortalem, non gladio impetendum, hoc est, linguæ acumine & maledicentia. Plerique hoc significari dicunt, potentiorum iram non esse dictis lacessendam; quod id non nisi communi, aut certè multorum periculo fieri possit. Etenim periculosum est in eum scribere possit proscribere. Ex quo qui cùm duceretur ad regem Ant num, reus flagitij capitalis, ducebant, hominem bono animo monebant, futurum vt solueretur cùm ad regis oc peruenirent: At, inquit ille, Cy pi me crudum vultis appo alludebat ad regem luscum. Q cùm regi delatum esset, homi iussit interfici. Ita in suam p ciem miser ille gladio ignem cauit. Quod de principibus di est, idem de alijs omnibus dic test; neminem scilicet vel vel facto lædendum, aut p candum quod iracundiam tet. Nam & sapienter accep à Solomone, moderatus s frangit iracundum animum, rus furorem arcessit. Et hoc dem symbolum vnum ex i quæ Andocidæ Pythagore Græcis scriptoribus, non Py goræi ipsi asscribuntur. Politia ter legit, πῦρ σιδήρῳ μὴ σκα ignem ferro ne fodicato. Ali μαχαίρᾳ μὴ σκαλεύειν, ignem g ne scalpito. Scio & alios esse uerbij sensus, ex quibus qu lta obscœnè concepti, vt pi dicere: quod ad morum cul vel honestam doctrinam faci gis placet, & iis finibus nostr dia terminantur.

Cor ne edito.] Cicero de Be phonte, vertit ex Homero *suum cor edens campis errabat* Et Phocylides, apud ignem s tem cor frustra non minuen præcepit hoc versu, μὴ δ' ἐμέν πῦρ καθίσας μενοῦντι φίλον ἦτορ. quidem: nam præterquam tristitiarum moles, & cur edacium onus aduersam vale nem & corpori infestam ad nec cogitationum quoque l liberum permittit esse ani Non est igitur cor edendum mul & sapere & valere cupi Sunt etiam qui hoc sym

Pythagoram fuisse asseue-
quòd cordis caro comesa,
natura non facilè concoc-
r. Ex Cyrillo didicimus,
ora craticulam impositum,
& igne supposito, apud
tios significare iram furo-
e: quòd cor edendum vetuit
gor.s, eadem ratione cere-
non edendum vetuit, hoc
Græcè dicitur μὴ ἐσθίειν τὴν κε-
cerebrum ne mandito: quod
s exponitur de obliuione
la. Ex quo Apuleius ait:
ies sunt animis mentibus,
corporibus, vita querula.
quidem & verè: nam quot
mine sunt perturbationes,
nant quasi prædones infe-
tuenti carnifices, qui nun-
onquiescere miserum ani-
permittant. Ea ratione de
um conditione conquesti
ilosophi longè multi. Sile-
m pronunciauit, optimum
sci, aut quàm ocyssimè
Huc referre possis Heraclitι
mas de hominum miseriis,
is μετανθρώπους solitudines,
m & Philosophorum sa-
aculeos. Saluberrimum
hoc oraculum Pythagoræ
s, in quo bona pars Phi-
æ moralis occupatur, te-
mordicus, vt quisque ne-
meminerit se non parum
se, qui malis affectibus se-
egem indixerit. Sit ergo,
us monet, Lætus in præ-
imus, quod vltra est, ode-
re, & amara læto tempe-
Nam & Chrysippus λύπαλον
hominis appellat: ete-
tristatur & mœrore con-
quasi senescit miser, ma-
e & pallorem contrahit.
Galenus hoc vnum præ-
tutandam valetudinem, à
otibus & à mœrore ani-
bstrahendum, eo quòd in-
is afflictantur humana
fierique interdum vt san-
guis intra præcordia, quasi vi quadam trusus, confestim extinguat insitum calorem, ex quo abes aut etiam mors consequatur. Sed vt vult Iamblicus, cor ideò & cerebrum mandi non permisit Pythagoras, quòd quasi duo sint duces, & tanquam gradus sedésve viuendi & sapiendi. Quidam etiam sunt qui symbolum id ad amicos traducant, quibus non esse obtrectandum vel absentibus, ratio ipsa suadet. Amicum enim & cor, & corculum, blandiendi caussa dicunt: vtque sine anima & corde viui, sic sine amicitia commodè vita traduci non potest.

A fabis abstinere.] Timycha Pythagorica, cùm eam Dionysius cogeret id mysterij patefacere, ipsa arcanum ne proderet, mordicus sibi linguam præscindens in faciem tyranni dicitur expuisse: quod idem scribit Iamblicus & Olympiodorus his ferè verbis in Platonis Phædone: Mulier, inquit, Pythagorica coacta enunciare cur fabam non comesset, dicit, φάγεμι ἄν, ἢ ἔπομι ἄν: rursus cõacta cùm esset, ait ἔπομι ἄν, ἢ φάγομι ἄν: & demum linguam sibi abscidit, instrumentum scilicet & loquendi, & gustandi. Tametsi abditum est (inquam) fabæ mysterium: Antiochæus in iis quæ de fabæ natura scripsit, ad Michaelem Byzantium imperatorem, ait fabas malum succum ferre, insomnia turbulenta facere, eamque ob rem Pythagoram fabis abstinuisse. Idem Plinius memoriæ tradidit. Heron 2. rei rusticæ ex Geoponicis Didymi, idem cum Suida & Plinio; sed dicit in fabarum flore auspicium quoddam lugubre reperiri. Horat. Serm. 2. Saty. 6.

O quando faba Pythagoræ cognata, simulq;
Vncta satis pingui ponentur oluscula turdo?

Origenes in eo quem ipse φιλο-
σοφο-

σφαιρῶν inscripsit, Zaretham ait Chaldæũ has afferre causas cur à fabis abstinendum esset, quòd faba si macerata ad solem per aliquod temporis spatium dimittatur, seminis humani odorem contrahat. Clarius etiam hoc exemplum profert, quòd ea florente, vnà cũ flore in olla circumlutata si concludatur, humoque obruatur, & post aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiam puerilis capitis. Lucianus eo Dialogo, cui βίων πρᾶσις nomen, illud præcipuè notat, si viridem fabam folliculo exuas, apparere virilibus genitalibus similem: coctam autem si nocturno tempore ad lunam certo spatio dimiseris, sanguini persimilem fieri. Acron, A faba, inquit, Pythagoras abstinuit, quòd viridis in pyxide ærea seruata, vertitur in sanguinem. Memoratur & illud Pythagoræ tributum apophthegma, qui rogatus quo tempore Veneri opera danda esset; Cùm te ipse fieri debiliorem & imbecilliorem voles, inquit. Plutarc. de institutione liberorum, abstinendum interpretatur à suffragiis, quæ per bicolores fabas vt plurimum feruntur: id quod & Athenienses in primis feciſſe in principibus & magistratibus fortiendis, testis est Lucianus. Et κυαμοτρωξ apud Græcos prouerbij vice dicitur in eum qui inde victitat, hoc est, in dandis præstandisque suffragiis, quasi Latinè dicas, Fabæ tosor. Scribit Pausanias quòd Pheneutæ Arcadiæ populi, fabam ideo immundam & impuram existimant, quòd cùm illic Proserpinam quærens dea Ceres diuertisset, omnibus qui eam hospitio suscepissent legumina præbuit, præter fabas: quo argumento eam impuram esse agnouere, atque idcirco eam Pythagoras prohibuit. Marcellus Virgilius κυαμοὺς ova est interpretatus, cyamonque quasi κύησις, fœtus & conceptum animalis interpretatur, ac si per ipsas fabas Iosophus non minùs ab animi principio seminéque abstinere innuat, quàm ab absoluto & perfecto animali.

Cibum in matellam.] Amis Gr vas in quo vrina & excrem deponuntur. Symbolum ita dam interpretantur; sordid inhonestos homines non essi triendos. Sed placet interpre Plutarchi: non sunt (vt etia sacris præcipitur) inter sues nandæ margaritæ. Vt enim genda, & cultu perdiligen paranda tellus, antequam men mandes: ita non nisi pureque præparatis animis trina honesta committ Quorsum enim Horatius: *n bibe puro pectore verba puer.* idem ipsum verbis aliis in Clemens 2. Pædagogi: βλὰ γὰρ τῷ ἁγίῳ μολυσθῆναι ἄσκη εἰκὸς.

Ad finem vbi peruenerit, ne uertare.] Sic Suidas; ἀποδημ ἐν πίσι ὅροις ἀνεπιστρεπτεῖν. nymus sic enunciat: Cùm ctus fueris, ne redeas. exi enim Pythagoram animoru mortalitatem ostendisse, nec quàm μετεμψύχωσιν aut πα γενεσίαν significat. Monebat non esse vitam expetendam mortem, vt Hieronymus ex Plutar. de liber. edúcand. cũ riendum est, inquit, & vitæ num in proximo esse vide id æquo ferre animo deb Suidas verò, Cùm peregri est in finibus, non retrosu dum; vel, quod idem fert, Diogenem, in finibus pereg ti non redeundum, hoc est, concupiscentiis & desideriis tata iam vitæ ratione, vius esse, neque iis quidem vol bus, nec illecebris, quibus Alio prouerbio dicitur, à c

ad metam. Sic ergo compo-
da vitæ ratio est, vt cùm iam
e bona pars transacta sit, non
iat nos ad puerilitiam redeundi
s vanumque desiderium; sed
, & naturæ pareamus, & nu-
riam omnem spem ab animo
ellamus; imò ne quidem spe-
us nisi quod liceat.

perio impari numero.] Ea ratio-
vt id obiter, quidam putant
hagoram abstinendum iussisse
a pisce, quòd per eam ternio-
numeri mysterium coleret.
blicus tamen Pythagoram ait
llini ex ternario numero sa-
casse, propterea tripodem, vt ait,
ri ex senione. Et Theon Smyr-
Platonicus, ternarium nume-
in libaminibus ea causa soli-
hiberi fuisse, quòd primus
ter numeros dicitur omnia

Multa de ternatio numero
lus ad initiũ Timæi Platonis,
ssim apud auctores veteres.

publicam viam ne ambules.] Sic
piodorus retulit φεύγειν τὰς
ας, fugiendas vias publicas,
publicis viis deflectendum.
us: Populares vias fuge, per
ticula vadito. Politian. Re-
viam declinato, per semitas
ditor. Id traduci placet Gy-
ad vitam cœnobitarum;
bene, ipse viderit. Quidam
literam à Philosopho desi-
m volunt fuisse, de qua mul-
ta. Huc pertinet Euangelij
ptum, NE IN VIAM GEN-
ABIERITIS.

ti onus auxiliare.] Alij legunt
συλλαβεῖν, μὴ ὃ συναπο-
Ficinus sic: viro qui pondus
,auxiliare, non tamen cum
ponas. Sententia hæc est,
quidem tollendum onus,
mul tamen deponendum. In
mbolum dici potest, qui
aliquod vitæ sanctioris in-
m professi, ad laxiorem de-
e viuendi normam, seu li-
m verius, contulerint.

Olympiodor. in Platonis Phædo-
ne ita legit μὴ ξυμβάινω, ἀλλὰ συ-
ξυμβάινω βάρη: non deponenda,
sed vna subeunda onera. quod ip-
se ita exponit: simul in vita ope-
randum, non autem contra fa-
ciendum, hoc est, συμφέρεσθαι τῇ
ζωῇ, ἐκ ἀντιφέρεσθαι. cum eo sentit
Cyrillus: Non oportet (inquit)
cooperari cupiam ad ignauiam;
sed ad virtutes & labores. Idem
Plutarc. Symposiacis.

Ollæ vestigium in cinere confunde.]
Post inimicitias iræ meminisse
malorum est, ait ille. Sic habet
Prophetæ vaticinium, Olla igne
& carbonibus succensa, hoc est,
cor plenum curis & sollicitudini-
bus. Olla pro corde, cinis pro pœ-
nitentia interdum sumitur à sa-
cris doctoribus.

Vnguium, crinium̃que præsegmina
vrina non inspergenda.] Quid verò
dicas, si non calcandam, nec pe-
nitus negligendam rerum externa-
rum curam suo hoc symbolo do-
cuit Pythagoras? Ideo, scribit
Iamblicus, in die festo nec vngues
secari, neque comas tonderi vole-
bat. At contrarius est symboli
sensus, si (vt Ficinus transtulit)
enuncietur, capillorum & vn-
guium superfluitates postquam
abcideris, pessunda: ac si innuat
de externis minimè curandum.
Theodoretus capillos mortalita-
tis habere symbolum dicit; mor-
tui enim sunt, nec doloris sensum
habent.

Quæ vncis sunt vnguibus non nutrien-
da.] Monemur hoc symbolo, vt
rapaces homines fugiamus, nève
inter familiares & domesticos ha-
beamus: quoniam rapiendi desi-
derio, insatiabilique auiditate
omnia confundunt & conturbant: quod præcipuè in aulis prin-
cipum est videre, & quibus ferè
huiusmodi rei familiaris magistri
præficiuntur de industria, qui am-
plius aliquid concedere & conser-
uare dominis ostentant, vt eo am-

plius

plius ipso rapiant & furentur. Vnguicuruia igitur non nutrienda, nec domi habenda. Alij verò significati volunt omnem rapacitatem è ciuitate exterminandam esse, quod & sensit Æschylus, qui leonis catulum non esse alendum in Repub. scripsit.

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μᾶλλον δὲ λέοντα μὴ πόλει τρέφειν,
Ἢν δὲ ἐκτροφῆς τις τοῖς βίοις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in vrbe non tuuat,
Sed magè cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Quod de Alcibiade Poëta intellexit tum temporis adolescente in primis factioso, rerumque nouarum appetente.

Aduersus solem ne mingas.] Vsu comprobatum est, cùm in disciplinis reliquis, nedum in prima re litteraria, non multum profecturum, qui manifestæ veritati contumax repugnat. Sol pro deo interdum accipitur. Ergo aduersus diuinitatem loquendum non est. Apud Hebræos is loquendi mos est, vt aliquid contra solem fieri dicant, quod in conspicuo & aperto fiat, vt est apud Mosem.

Hirundinem sub eodem tecto ne habeto.] Apud varios scriptores varia est huius symboli explicatio, domesticas hirundines ne habeto, ne domi patere hirundines. D. Hieronymus reddit, hirundinem in domo non suscipiendam: alius, sub eodem tecto hirundinem ne habeto. Matsilius Ficinus, hirundinem domi ne suscipias, ὁμωρόφιος enim est eiusdem vel tecti vel culminis. Significatur admittendos non esse in contubernium amicos illos fucatos qui sui compendij causa colant amicitiam. Auctor ad Herennium: Vt hirundines æstiuo tempore præstò sunt, frigore p decedunt; ita falsi amici, se vitæ tempore adsunt; simula fortuna immutata est, deu omnes. Alij tamen de gar & suspicacibus dici malunt. spectat illud Horatij, *Percun rem fugito, nam garrulus ide* Alexander Myndius, & Dion Heliopolites, hirundinem in nis malum significare pro runt: vt non temerè videatur thagoras hirundinum consu nem vitandam præcepisse.

Stragula semper circumuoluta.] nere Pythagoram credideri tius, ait Gyraldus, vt parati a expediti semper simus, qua in procinctu, tanquam pe abituri. nam & in castris, cùm grandum est, omnia con habere, & colligata, conuasat solemus. Ad animum tamen ferri potest, ac si ab hac mo tate sit migrandum, ne nos i tatos mors offendat. Quaf moneat, cùm non firmam h stabilem mansionem habea & varij plerumque casus i neant atque impendant, vt semper simus, quocumque rum peregrinandum sit, sed mutandæ: nosque in nobis omnia nostra posita habere nésque fortunæ casus longè te inferiores esse ducere deb demum tales esse, quales qui sua secum bona omnia triæ direptione ferre asseuera

In annulo, Dei figuram.] In a Dei imaginem ne circumfer enim Iamblicus explicat, ἐν λόγῳ θεῶν εἰκόνα μὴ ἐμφορήσῃς, ea s ratione ne polluatur. Cy deorum imagines, inquit, n in annulis: in hanc sententia significationem, de diis ne diuulges. Sed Cælius Rhod sic interpretatur, non esse mam, quæ imago Dei est, fandam in corpus, quo plan annulus gemma, animæ vi

neti videtur, nec mancipandam. ed, vt Gyraldus ait, symbolum os monet, ne in delitijs & propa- lo Dei effigiem ac memoriam beamus: nam non temere, & lgò Dei nomen pronunciandum ebræis, nobisque superstitiosum im & arcana esse oportet diui- a mysteria.

Sellam oleo ne absterseris.] Quidam tant, nos moneri vt amicorum nnia ita curemus atque propria que blandis verbis, & sermo- m fuco placeamus, sed veri stu- o: sedes enim amicitiæ veritas , non adulatio. Quid si nos interpretemur, vt θάκον pro ono & cathedra, vt Latini fe- m & sellã pro solio & tribunali, est, pro imperio & magistratu cipiunt. Oleum pro assentatione poni, ex sacris litteris prodi- n, vt & pro fictis sermonibus pòque: vt illud Dauidis, Oleum catoris non pingue faciet ca- meum; & Prou. oleum ore e, de assentatione blandien- n dici videtur, & oleum ferre uriculam.

Coronam ne carpito.] Cyrillus, Hie- ymus, aliique tradunt, Pytha- am eo symbolo monuisse dis- los, ne vrbium & ciuitatum uibus eos esse contingeret, le- decretaque contemnerent, né- iolarent, sed ea custodirent ac olata seruarent: neve magi- us principesque vrbium, qui odie per coronarum & dia- atum insignia significantur, ssendo prouocarent. Id quod hristianis legibus præcipitur. arus rectissime dixit, legem ium esse dominam, cui vt parendum, & Aristoteles alii- multi præceperunt: qua ra- : Plato minatur exitium ei ati, in qua non lex magistra- , sed legi magistratus præfue- Mitto præclaram disputa- m Dionis Chrysostomi de ut: tantum admoneo, coro- nam pro regio fastigio, ipsaque adeò nomophylacia multos sane auctores admouisse, quorum rationes, quia satis celebratas existimo, hic non recito.

Quæ ceciderint ne colligito.] Id & superstitiose nodie à quibusdam obseruari monuit Gyrald. quem tamen morem si adanimum, & animi cibum conuertamus, nihil superstitionis erit metuendum. Suidas huius meminit, ad hunc modum, τὸ πεσόντα ἀπὸ τῆς τραπέζης μὴ ἀναιρεῖσθαι, & eadem forme quæ Diogenes affert. Sunt & qui sic efferunt, μὴ γίνεσθαι ἀπὸ τῶν τραπεζῶν καταπεσόντων, id est, ne gustato quæcumque in mensa deciderint. Sunt qui paulo popularius explicant, quæ deciderunt, ne tollito: hoc est, non decet quemquam suarum rerum esse auidiorem, vt etiam vilem sese demittat ob assem, quod Horatius ait. Nisi quis malit ad suorum mortem referre, quos ardentius appetere, vel requirere, præter humani iudicij modum est. Video & qui non male ad lites accommodent, quas semel extinctas, non oportet reuiuiscere, vt Iurisconsulti asseuerant.

A gallo candido abstineas.] Laërtius & Suidas scribunt, gallum album non attingendum, quòd soli sacer sit, & Lunæ, atque horarum nuncius & dici. Meminit 4. Sympos. Plut. sed causam non affert. Scribit Pausanias in Laconicis, in Methana ad Isthmum vrbe, ciuis contra Afticum vineis florescentibus ac germinantibus infestum, galli pennis albis ac niueis remedio vsos fuisse, quem gallum homines in diuersa trahentes discerpebant, per vineas discurrentes, demum in eundem locum redeuntes, vbi discerpserant gallum sepeliebant. Diuersi hi ritus à Pythagoræ institutis, quem tradunt gallum album adeò amasse, vt si quem videret, fratris germani lo-

co salutaret; & apud se haberet: suis tamen sectatoribus qui politici dicti sunt, permisisse ait Iamblicus, vt gallum, agnum, & alia quædam paullo antè nata, præter vitulum, recte sacrificarent. Idem ferè Suidas.

Panem ne frangito.] Plerique sic interpretantur, vt dicant, hominis vitam distrahendam & consumendam non esse, ea scilicet ratione quòd panis sit humanæ vitæ subsidium. Alij verò ita, vt ad concordiam & communionem conseruandam inducamur. Nam vt ex multis granis vnus panis conficitur; sic ex multorum voluntate & consensu communio & concordia conflatur: quibus ita parua res crescunt, vt contrà maximæ dilabantur. Ab ea Pythagorea superstitione Christiani sunt alieni maximè, quorum religio in fractione panis præcipuè sita est ex Dominico instituto, hoc est, Christi seruatoris, quo Deus sese verè ipsum nobis exhibet. Apud Plut. Symp. Lucius Tyrocheus eos Pythagoreos reprehendit, qui in amicorum sociorúmque cœnis panem non frangebant. Apud Q. Curtium cùm Alexander Macedo Roxanis amore captus, eam vxorem duceret, in medio cupiditatis ardore iussit afferri pactio more panem: quod erat apud Macedones sanctissimum conuictorum pignus: quem panem diuisum gladio vterque libabat, Credo (inquit Curtius): eos qui gentis mores condiderit parco & parabili victu ostendere voluisse iungentibus opes, quantulo contenti esse deberent.

Salem apponito.] Quia sal à putrefactione seruat omnia, & ex puriſſimis liquidiſſimísque conſtat rebus, aqua marique, pro amicitiæ symbolo sale vsi veteres Pythagoræi. Huic symbolo nonnihil congruit Prouerb. Salem & mensam ne præterito. nam sale & mensa amicitia sancitur, vt ex f quentibus intelligitur. Antiq salem apponebant in conuiui hospitibus ante alios cibos, qu amicitiæ firmitas significabatu vel quia conseruat & producit r tũ multarum corpora, vel quia t aquis multis & fusilibus sal cog tur, & in solidum quid & vnu coalescit: ita ex diuerso conu nientes animi coniunguntur. Su qui hoc symbolo iustitiam sign ficari putent: nam sal, inquiun nota modestiæ, quoniam in cib tu hominis admittitur, nec plu mus nec minimus, nam vtrumq respicitur. Sed & salem mysti sapientiam prudentiámque le mus: itaque dices in commu sermone, omnibus in rebus sale adhibendum. Et faceto morda que lepõre quodam dicta, sale & sales nostri sæpe dixere. Qu & pro acrimonia sal ponitur, oleum pro mollitia. Scribitur Platone, salem diuinis rebus m ximè conuenire: idcircò ab Hom ro diuinus sal appellatur: quod Hebræis Plato accepisse vid potest, apud quos Moses omn quæ in sacrificio offeruntur, l conditi præcipit, cùm ait, πᾶσα θυσία ὑμῶν ἁλισθήσεται. Euangelica historia, sed alio ser dicitur, Omnis victima salie Apud gentes ad placandos d sal apponebatur. Ouid. in Fastis

Antè deũ homines quæ consul valerent,
Far erat, & puri lucida m salũ.

In via ne feces ligna.] Via, v humanæ cursum, & lignum, f tem animum, etiam in sacris l ris videmus significare. Mal tamen nos moneri, ne publica, quæ sunt vniuersitatis, turb velimus. Ad eam rem tit. iuris, quid in loco publico, & sim Prætoris interdicta.

Ne libes diu, &c.] Solomo, maximus & sapiens, vineam

vite

ſtem, hominis ſtulti vitam ineligit, quæ ſine doctrina eſt bonisque actionibus. Et id non vnius Pythagoræ fuit præceptum, ſed & antiquorum legibus cautum, vt Seminit Plinius. Seruius Mautus in ſacris dici ait, vt is furore corripiatur qui de vino ſacrificauerit. Quod de vitibus eſſet imputatis. Romani etiam Iouis ſacerdotem (vt ait Plutarch.) ſub vitem inuredi noluerant, quòd eum ſcilicet ebrium fieri non deceret.

Ne ſacrificato ſine farina.] Hoc eſt, vt mundi ac mente candida, & expurgata conſcientia, probéque expiata, Deo ſacrificemus. Itaque & gentes mola, quæ ex farina & ſale conficiebatur, victimarum capita, antequam mactarent, inſpergere ſolebant. Et Hebræi eadem cauſa, vt conijcimus, ſua pleraque ſacrificia, farina & oleo conſperſa Deo offerre conſueuerant, vt eſt apud Moſem, Philonem, Ioſephum.

Adorato circumactus.] Vertigine ſtus adorato. Plutarch. videtur hoc adſcribere Numæ, non Pythagoræ, qui & multa ſcitu digna e vertigine in ſacris affert. Aiunt hoc ſymbolo quidam eruditi, prudentiam circa diuinas preces noluiſſe indicare Pythagoram, ne quis videlicet iure retorqueri poſſet, Neſcitis quid petatis. Scio hac de re multa, ſcitúque digna poſſe huc conferri: ſed quia Theologorum verius, quàm philologi inſum eſt, ad alia facto tranſiram.

Adoraturi ſedeant.] Exponitur ſic: Oportere certa vota concipere, & in his quæ optima fuerint perſeuerare. Id dictum ea ratione, quòd ſedentes meliorem pacationemque animum aſſequi exiſtimant; (nam ſedendo & quieſcendo animus melior fit, teſte Philoſopho) eáque cauſa rectiùs de rebus quibuſque cenſere. Ergo iudicem, iam ſententiam eſt dicturus, pro tribunali ſedere, tanquam deo ſacra ſit facturus, legibus cautum eſt.

Surgens è lecto, &c.] Erasmus hîc fallitur, qui putat idem eſſe hoc prouerbium, Stragula ſemper conuoluta habeto, cum hoc; E lecto ſurgens, ipſa conturbes ſtragula. Plutarch. Symp. hoc ait pertinere ad pudorem thalami & reuerentiam, quam tectam & illibatam eſſe oportet. Sic Gyrald. Surgens è lecto, ſtragula explicato, exponit, ſomno mortalis huius vitæ erige te ad diei lucem, & ad cœleſtium, diuinarúmque rerum contemplationem: corporeos ſenſus deſerito, & perinde corporis veſtigium & ſtragula confundito: hoc eſt, ne ad momentanea & mortalia, ſenſuíque obnoxia reſpexeris, eorúmve memineris. Non poterit ergo rectè philoſophari, qui fluxarum rerum curam non abiecerit. Nam & ſacri interpretes per lectum, ſeu cubile, carnis voluptates interpretantur: quod & poëtæ ſeculi, lectum ſeruare purum caſtúmque, lectum non pollucre, lectum fœdare dicunt.

A piſcibus abſtineto.] Quo loco dicit, nullum piſcem idoneum ad ſacrificium, de Ægyptiis intelligendum: nam & apud gentes quaſdam veteres de thynno & anguilla rem ſacram faciebant, quod pluribus oſtendit Athenæus in 7. & M. Varro lib. 3. de re ruſt. de certis piſcibus rem ſacram fieri apud Lydios ſcribit. Non tamen exiſtimandum eſt, omni genere piſcium Hebræos abſtinuiſſe, quippe qui tantùm veſci iis prohibiti eſſent qui pinnulis & ſquamis cárerent, vt eſt apud Moſem. Sanè præter Ægyptios, & Syros abſtinuiſſe piſcium vſu legimus. Itaque apud eos Atergatis dea colebatur, quæ ſic dicebatur, quia ſine piſce eſſet, quippe Syrorum lingua, Ater priuatiua eſt dictio, & Gatis piſcem ſignificat. Homerus

etiam videtur abstinentiam piscium asserere, quòd nusquam suo carmine, piscium esum ostenderet: quod idem Plutarch. meminit. Meleager tamen Gadadeus ἐν χάρασι tradit, Homerum, cùm Syrus esset, iuxta patrium morem feciſſe vt prisci illi heroës piscibus abstinerent. Sed potuit ea quoque ratione Pythagoras piscium vsum interdicere voluisse, quòd fortasse ab Hebræis didicisset, pisces ignobilissima esse animalia. Tradit enim Philo in sua cosmopœia, inter animalia primos esse creatos pisces, quia videlicet eorum sit anima ignobilissima, vt hominis est acutissima: quæ autem amborum est intermedia, terrestribus & volucribus data est; magis enim hæc sensilis quàm in piscibus: hebetior verò quàm in hominibus. Ergo inter animantes, Deus pisces primos condidit, magis corporis substantiæ, quàm animæ participes, & quodammodo animalia & non animalia, mobilia inanima, atque ad ipsam solam corporis conseruationem Deus illis indidit spiritum animalem, seu (vt dicitur) sal carnibus inspergitur ne facilè putrescant. Vide Plutarch. περὶ σαρκοφαγίας, & H. Steph. ibidem.

Vnde profectus Stemmatum vsus.

Ex quo factum esse constat, vt sapientes quique posteri inuentioni huic tam ingeniosæ multum ornamenti adiecerint suis tum libris, tum disputationibus: sic etiam permulti nobiles & generosi, virique principes, qui bellicis olim negotiis præfecti sunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò sui nominis atque familiæ splendorem quam latissime propagarent, stemmata quædam & symbola sibi vsurparunt. Et certè omnibus pæne gentibus in more positum fuit, vt speciale aliquod signum militare haberent, quo facilius cogi possent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel sparsi vel fusi extra castra essent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 3. Βιβλιοθ. tetulit, quo loco initium eiusmodi schematum videtur repetere à temporibus Ostridis, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι σωισθεὶς πῦθαι δύο λίγυπι υἱὸς Ἀ'ταξίτη καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ μοφοῖρσι χρίσασθαι τοῖς βασιλικοῖς ὅπλοις ἀπὸ τῶν ζώων ὧν ἀντικείσεσθαι τῷ θεῷ αὐτὸς ἦν πολεμίῳ. Pindarus enim testis est Amphiaraum in expeditione Thebana pictum draconem in clypeo circumtulisse: Statius Capaneum hydram, Polynicem Sphingis imagine, vsos in scutis fuisse. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in scuto Leonem vnà cum epigrammate, ἵνα μὴ φόβος ἔχῃ βροτῶν. Vlysses delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perseus Medusæ vel Gorgonis caput. Virgilius 7. Æneid. ad fiuem, graphicè nobis exhibet arma Turni picturis elegantibus & ingeniosis conspicua, his omnino verbis:

Ipſe inter primos præstanti corpore Turnus
Vertitur arma tenens, & toto vertice supra est:
Cui triplici crinita tuba galea alta Chimæram
Sustinet, Æthnæos efflantem faucibus ignes.
At lauem clypeum sublatis cornibus Io
Auro insignibas, iam setis obsita, iam bos,
(Argumentum ingens) & sustos virginis Argus,
Celataque amnem fundens pater Inachus vrna.

Et Romanis in more positum olim postes spoliis hostium exornare. Verba hæc Polybij: ἢ τὰ ταῖς οἰκίαις κατὰ τοὺς ὑπηφανεστάτους τόπους πρόσκεισθαι τὰ σκῦλα. Virgil. 2. Æneid.

Barbarico postes auro spolijs, superbi,
Multaque

Multaque præterea sacris in postibus arma:
Captiui pendent currus, curuaque secures,
Et crista capitum, & portarum ingentia claustra,
Spiculáque, clypeique, ereptáque rostra carinis.

eque enim dubium potest esse
ain & ceteri Nobiles suæ insignia
miliæ, seu symbola quædam
opria sibi vendicarint. Homerus
er 8. Æneid. id minimè sibi
etermittendum putauit, cùm
rni auxiliares copias memorat,
orum hominum arma signaque
igenter & studiosè persecutus
. Cimbrorum & Teutonum
illo illo horribili, quod in Mario
lutarchus describit, id memoria
num notat, eos populos, quan-
am immanitate barbaros, suis
peltis, scutis, aliisque id genus
licis instrumentis, non modò
orem armorum habuisse, sed
depictas ferarum imagines.
nnulli putant Marium pri-
m Aquila pro schemate vsum,
præter ceteros testis occurrit
l. Maxim. Primis enim imperij
mani temporibus, in expedi-
nibus bellicis cùm educenda
t acies, aut etiam manus con-
ndæ, pro signo, fœni manipu-
vtebantur: vnde legiones ma-
ulates primò appellatas esse
stat. Sed cùm incrementum
quod cepisset imperium, signa
sibi finxerunt, qualia fuere
i, Equi, Capri, Minotauri, pro
io Principum arbitrio, qui
itibus præficiebantur. Sed vt
lemum Aquila vsurpari cœpta
ro publico & perpetuo impe-
Romani symbolo; sic vsus in-
uit, vt quæcunque legio distin-
insignium notas haberet.
d posteris ita transmissum est,
ius rei memoria, quanquam
ga temporum intercapedine,
goque spatio, & pene vetusta-
bliuione demersa, scriptorum

beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expressa fuisse trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri sibi curarat. Plutarchus verò ait in eo summi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique post mortem eius, Cæsarem coëgit ad lachrymas, Leonis conspicuam fuisse imaginem ensem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam plerique ludicrum esse censeant, ausim tamen dicere id sapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo constare: quod declarant erudita & literata illa symposia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos si verè Principes agant, literatis colloquiis suas epulas condire par est: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & tesseris, qui cubis & foliorum lusu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, sed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multoque plus temporis insumitur, quàm necesse esset; cùm in ea symbolorum doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mitifica oblectatio capiatur. Sed hæc missa faciamus. Quàm enim superioribus anteactis seculis hic symbolorum vsus magnis quibusdam viris artisserit, exemplis innumerabilibus testatum habemus: Quin id antiquarij & studiosi longè antè, & hoc nostro seculo diligenter obseruarunt in quibusdam priscorum temporum numismatis æreis & argenteis, tum saxis & ædificiis, longa seculorum caligine, & quasi senio ferè omninò collapsis, ex quibus illorum veterum hominum studium agnoscunt in obseruandis familiis, vel

gentis alicuius stemmatis, aut effingendis iis quæ ipsi suo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingeniosis proposita esse cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca subiegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vsus est, quòd se à Ioue Ammone patre sub forma serpentis esse natum credi vellet. Augustus Cæsar magnam sui animi moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id est maturitatem in rebus gerendis ostensurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè causa iusserat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit; altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imaginem in sigillo seu sphragidio sumpsisse memorant: quo plerique coniiciunt eum designasse suam in rebus obscuris illustrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem solertiam, quod tamen signum cõmutauit Republ. primùm composita, & imagine Alexandri Magni postea fertur vsus, fortasse vt Monarchiam, qua se dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planeque inaudita felicitate consecutus est, non alia delectatus est imagine quàm sua. Mæcenas eques Augusto familiarissimus, Ranam vsurpauit, fortasse Scriphiam, vt quibusdam placet, ad arcani fidē, quam vnicè obseruabat ille, designandam. Titus Vespasianus Augustum æmulatus, proprium sibi ac peculiare schema vel symbolum habuit, quo maturandum esse præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narrant historiis Ecclesiasticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, salutis fuisse olim signum etiam Paganis ipsis habitum, quod parietibus templi Serapidis passim visum fuit. Nullus est ex nostris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Constantini Magni expeditionem aduersus Maxentium, qua maxime signis militaribus signum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Ctux, meritò pro salutis nota vsurpari cœpta est quòd T literæ, quod fuit olim absolutionis signum, videatur respondere, si picturam & lineas spectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia sunt, transiliam, vquæ leguntur de Athenienium Noctua, Persarum Aquila aurea vel Solis effigie, aut igni sacro Thebanorum Sphinge, Osiridis Cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem scriptores faciunt? Sed nescio quo modo nos magis delectant & afficiunt domesticæ, vt est Nauis illa, quam pro stemmate habuerunt Francorum veteres; sicuti Sidonius Apollinaris & Panegyristes ille Pacatus testantur: quod idem signum Parisiorum esse adhuc aperte videmus: vt tria illa Repagula rubea seu vectes, quibus in publico stemmate Burgundiones vsi sunt, Visi, quibus Heluetij: vt Leone quibus Germani quidam duce: vt Igniarium vnà cum silice, qu equites illi torquati, qui à Bugundo duce primùm instituti sunt? longum enim esset in singula immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam nunc memorem veterum illorum Gallorum stemmata & insigni quæ sibi vel ingeniosi finxerunt aut aliqua nacti sunt occasione vel tanquam hæreditario iure posteri vsurparunt? Quia tam multus essem, imò verò fortasse nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas subinde fatis cogimur longa vetustatis obliuione nobis pænè deletas & obteratas: facilius videtur, mi quidem iudicio, in iis pedem,

a loquar, figere, quæ non tam
risorum hominum libris, quàm
so nostrorum patrum, & qui-
em huius ætatis hominum ex-
mplo, planè attinguntur. Itaque
ræter publicum & solenne im-
erij Germanici stemma, quod
arolus quintus superioribus an-
is pro imperatorio iure habuit,
mbolum etiam peculiare sibi
endicauit, duas Herculis Colum-
as, vnà cum symboli anima
LTERIVS: Lodoïcus XII. ante-
uàm ad regnum euectus esset,
iqua ratione Histricem, quem
orcum spiceum vulgus appellat:
rancisco I. felicis memoriæ
rinceps, tria lilia, quibus alij Re-
s regio nomine fuerunt vti ad
æc nostra vsque tempora, & Sa-
mandram aliqua causa pro-
iam sibi fecit. De Salamandra
rancisci I. hoc placet adjicere,
uod pauci, aut nulli ex scriptori-
is attigerunt vel ex nostris, alio-
i curiosis, & eruditis: forte quia
nsum Principis assequi non po-
erint, aut quia noluerint tene-
s amores, quibus ille delectatus
tur impensiùs, suis celebrare
ommentarijs. Accepimus enim
atribus, principem reuera maxi-
um, à quibusdam familiaribus
on semel monitum, abstineret ab
u amorum nimio, oppositse
nsultoribus alioqui bonis suam
lamandram, quæ (seu fauum,
u animal sit, non est hoc loco
ærere) conjecta in focum crepi-
item, dicitur algore suo flam-
as restinguere. Ad altiorem
men sensum traxit Salaman-
am regiam auctor distichi,
uod litteris aureis exscriptum vi-
mus in regia Callirhoës, id est,
Fulcum Fontis aquæ bellæ, his
minò numeris,

Vrsus atrox, aquilæq; leues, & tortilis angus,
Cesserant flammæ iam Salaman-
dra tuæ.

Celebratur Francisci victoria de Heluetiis, quorum symbolum vrsus, quod & in numismatis ipsorum videre est: item de Germanico Cæsare, Carolo V. cuius insigne, aquila, rationem imperij: déque duce Mediolanensi, cuius gentilitium stemma, serpens, de quo nos speciatim ad Emblema primum. Henricus II. eius filius, crescentem Lunam, vnà cum hemistichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Francisci soror, heroïna verè illustris, Heliotropium non sine causa sibi legit. Carolus IX. duas columnas in se complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, descripto epigrammate: haud dubiè significatum hoc symbolo duplici, principatum omnem Christianum duabus niti quasi columnis firmissimis, pietate seu religione, quæ Deo iungit: & iustitia, quæ societatem tuetur hominum, & concordiam ciuili vinculo firmat, vnáque homines hominibus consociat. Henricus III. Gallico & Polonico regno potitus, symbolo trium coronarum speciosò donatus, ex quibus duæ æqualiter iunctæ visuntur, tertia verò sublimior ac superior, addito subtus emblemate, MANET VLTIMA CŒLO. HENRICVS IIII. rex inuictissimus, & Galliarum bono singulari natus, vel cuius heroïcæ virtutes laudationem omnem superant, inter multa schemata quibus certatim exornatur à vitis eruditis, hoc fere primum euulgatum: vt sceptra duo colligata, ense intermedio simul adnectantur, ad regni Francici & Nauarrici ius defignandum, addito verbo, DVO PROTEGIT VNVS. Sed id quidem parum, si tanti, tamque inuicti Principis res gestas cum summa omnium admiratione velimus æstimare, quem Thrasybulo, & Camillo superiorem censere non dubitamus, imò

ex nostris, Carolo Magno, & Philippo Augusto vel patem, vel certe nusquam inferiorem cognoscimus: qui tantum nobis protuit, vt merito iure illi salutem, vitam, ornamenta dignitatis omnia, libertatem debeamus. Id nisi sponte confitemur, indigni luce communi sumus. Pacem princeps bonus armis quæsiit, imò qui nunquam nisi lacessitus ad arma prosiliit. Et quis in magna etiam armorum licentia eo principe mansuetior? quis parta victoria in supplices ac victos clementior? quis in pactis conuentis, in induciis, fœderibus, promissis omnibus constantior ac fidior? Communi quodam errore lapsos se fatentur qui aduersus eum coniuratant: postquam agnouerunt qui & quantus esset, arma sponte abiecerunt, manúsque dederunt: illi autem vicerunt qui se victos fassi sunt; ipséque Princeps duplici victor nomine, qui sese vicit in victoria. Catharina Medicea, Regum mater, Iridem seu cælestem arcum, adiecto symboli argumento, φως φερι βλη ραπίω: Annas Mommorancius, militum magister, nudum Ensem, vnà cum verbo ΑΠΑΑΝΟΣ: quo innuebat, se ab omni fraude alienum, operam fidam ac studium in summo magistratu præstitisse. Marescallus Santandreus nodum Gordium: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipse: Cardinalis Borbonius, pastoriciæ dignitatis notam, Ensem seu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum versiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciscus Turnonius Cardinalis cælestem Mannà: Christophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem se igni comburentem, vnà cum sententia, PERIT VT VIVAT: Ferrariensis denique Cardinalis Hesperidum mala ab insomni dracone custodita dracone, quo virtutis significati constat. Alphonsus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem designandam, vti malui Franciscus Storcia cùm Ducatum Mediolanensem obtineret, Cani fibi symbolum pingi fingíque curauit, vnà cum epigrammate, NIMO QVIBIVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum symbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Prosperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici distinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Columna, quo tempore Ravennati Reipub. præfectus, vrbem obsessam defendebat, duplicem ramum complicatum pro symbolo circumtulit, alterum è Cupresso, è Palma verò alterum, vnà cum sententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Gasanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc esse notam volebat: vt significaret se ea expeditione sibi certissimum esse moti, vel vincere. Quibus profectò notis & signis illustribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam suorum animorum cogitationem non obscurè ostendi voluerunt.

De qua quidem philologi parte, ne cogar singula percensere cùm quosdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè studiosos aliquando disputare audiebam, memini vtrò citróque habitos ea de re sermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt prisca illa & externa prætream, quidam au-

ctores

s sunt non omninò mali, à
us accepimus priorum Galliæ
am, qui à Pharamundo ptofe-
nt, insignia fuisse tres Bufones
Rubetas: nonnulli tres Coro-
nalunt: alij Leonem qui Aqui-
ad caudam habeat. In quo illi
scriptores temerè interdum
ne iudicio caligant: quippè
quod Regum quorundam pe-
re symbolum fuerit, ad alios
n tanquam commune om-
referant. Videri autem cer-
oteſt, tribus Liliis primum
oueum fuisse vſum, cùm pri-
suadente Clotilde vxore le-
na, religioni Christianæ no-
dedit: quod liliorum trium
ma posteri etiam Reges ad
a vſque tempora retinue-

lydorus Virgilius in Anglica
tia, quo loco vitam Gulielmi
i persequitur, auctor est Re-
nglos ad eam vſque regis
ætatem certas insignium
minimè habuisse: sed pro
varia succeſſione, etiam
illa fuisse varia. In quibus
bus primò exeogitandis,
endis, exornandis, aliqua
e pingendis vel sculpendis,
ideo quid veri certique ſta-
rtò possit: nisi dicamus pro
orum & opinionum varie-
nitam semper pæneque in-
ilem symbolorum eiusmodi
atem extitisse. Esset quidem
iti hominis, parumque in
veterum historia exercita-
i auderet affirmare nullam
e sententiam in ea ingenioſa
cione stemmatum, ſchema-
nſignium & symbolorum:
eteres ipſi non tam ſtudioſè
ſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſo-
ti, ſuæ laudis & gloriæ, ſua-
e cogitationum aliquam
inimam partem aliis notam
luiſſent.

Symbolorum tria genera.

EAVM ne hoc quidem præ-
termiſſum velim, Symbola & Em-
blemata, de quibus hoc agitur li-
bro, multiplicia esse & varia: quo-
rum tamen rationem multiplicem
ad quosdam quasi cancellos reuo-
care possumus. Quædam enim
historica sunt, alia physica, alia
ethica, & certè allegorica, quibus
aliquid petitum à fabulis aut re-
rum natura, ingeniosè ad mores
vt plurimùm traducitur. Historica
sunt ea, quæ dicuntur ex historiis,
vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli
Athenienſi posita, de qua 13. Em-
blemate. Triumphus M. Antonij
triumuiri de M. Tullio interfecto,
29. Emblem. Hunni Scythici de-
ſcriptio, 37. &c. Physica verò, vt
Bacchi & Palladis ſimulachris
eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπαρῳγῇ, 30. quæ tamen
ad mores omnia mihi reduci poſ-
se facilè videntur, quia ex iis om-
nibus, quanquam non ſemper ita
perſpicuè, moralis ſententia elici-
atur.

*Differre inter ſe ſchemata, imagi-
nes, ſeu inſignia, ſymbola.*

QVOD cùm fortaſſe pluribus
oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuc-
cenſeat, vt qui nullum planè diſ-
crimen conſtituam inter ſchema-
ta illa ſeu insignia vel arma, quæ
vocantur gentilitia, imagines, &
peculiaria hominum vel publica
nationum aut ciuitatum ſymbo-
la. Scio equidem vt primò de
ſchematis, id facilè vel tacente me
intelligi ab iis qui omninò non
ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe
puto, quod ſymbolo & nota non
conſtet: ſed tamen non omnia
ſymbola ſtemmata eſſe poſſunt:
Alterum enim, nempè ſymbo-
lum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpe-
cialiùs alterum accipi compertiſ-
ſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio,
quamquam ad eundem fortaſſè
finem olim Romani ſumpſiſſe vi-
deantur imagines, vt poſteri, &
hodie Nobiles ſua illa ſtemmata.

li certè nobiles erant, qui sui generis imagines poterant ostendere, teste M. Tullio: quæ causa fuit, vt sæpè imagines pro nobilitate vsurpari familiare sit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis sibi tribuerunt, & qui soli maiores magistratus, nempè Ædilitatem maiorem, Prætoram, Censuram, Consulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M Tullius permultis locis. Erant enim simulacra quædam oris similitudinem artificiosè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in insigniore domus parte positas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus festis exornabant apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus esset, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quam simillimi apparerent, reliquo corporis truncо. Eas demum cereas fuisse me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: ut inde appareat, maiorum imagines posteris etiam temporibus nominatas, sed non ita tamen vsurpatas. Nam insignia Nobilium imagines habent illas quidem, sed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus posteriora secula cœperunt habere sua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id est insignia gentilitia: quæ vt ad honorem & gloriam veteribus vsurpata sunt, sic certè, vti credibile est, fuere postea virtutis præmia, & rerum præclare gestarum aperta testimonia.

Quæ spectentur in Symbolis.

AD extremum itaque quid ad conficienda symbola in primis obseruandum sit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingeniosam cognitionem colunt) formulam quandam apponam symbolorum conficiendorum, ex ditam illam quidem & faci iuxta louij doctrinam, qui modò notas heroïcas Principi multis excogitauit, sed & ar quandam apertam & compen riam admodum inchoauit po quàm perfecit.

Symbolorum id proprium peculiare est, vt gyris quibus & mæandris, nempè obscuris tentiarum inuolucris obtegan Si enim tam aperta & popul esset inuentio, nihil doctrinæ gratiæ in iis esse videretur; q symbolis Ægyptiorum, Chal rum, Pythagoræorum, Gra rum, & aliorum iam antè qua ex parte demonstratum est.

Deinde, in eo vel maximè est Symbolorum ratio, vt gravitate breuitateque qua plurimum sententiæ contine quod obseruandum notat au grauis & acutus Demetrius lereus.

Id præterea obseruatur vt p mùm, vt symbolum habeat quam cum adagio seu parœ similitudinem. Et quidem s numerò sit, vt symbolorum adagiorum eadem natura esse pareat, quanquam inter se rat quadam differant. Quod Plu chus diligenter obseruauit in busdam: & præter eum Appul qui etiam exemplum apponi cùm olim diceretur, Ex quo que ligno Mercurium non significabant omnia & qu ingenia minimè ad doctrinam pessendam idonea, neque ci que animum ita esse à natur formatum, vt ingenij cultum commodè capere possit.

Quæ tamen fortasse magis nent ad ea symbola, quæ orat viuaque voce vsurpantur, n quæ πεζόμορφα & ἄφωνα σύμ nominantur. Certè inter vtr magna potest intercedere si tudo, vt nusquam esse non

ter res & verba non minima
ttio: aut si magis placeat, vt
nata, sic symbola sunt alia in
, in sententijs alia; quædam
in vtroque, imò interdum
s atque syllabis. Quod plu-
illustrarem, si putarem id
ipsos aliquo tandem modo
rari.

quadam inueniendorum & excogitandorum symbolorum.

Itaque, qui symbolum ali-
vel schema commodè volet
ere, spectanda hæc primùm
nuntur, vt iusta sit animi
rporis analogia (per animum
ntiam vno, altero, vel certè
s comprehensum verbis in-
o: nomine corporis, symbo-
psum designari placet.) Dein-
e ita tenebricosum sit & ob-
m, vt Delio natatore opus
t. Tertiò, vt facilè conspici
udicari possit, si fortè aliquid
ectum habeat: vt interdum
idera, stellæ, luna, sol, ignis,
, nubes, fluuæ, rupes, spelun-
x alia innumerabilia. Quar-
qua humana forma, nisi ad-
m rarò, depingatur. Postre-
dhibeatur interdum anima
mboli lingua quadam nobi-
imeque vulgari, vt id παρ-
ἀγελμα, ingeniosaque in-
o, quæ cogitationem requi-
& eam quidem eruditam,
ò plus dignitatis habeat &
tatis. Id autem fieri ab eru-
vel iis qui à liberali & po-
iterarum cognitione auer-
animum non habeant, Græ-
ut Latinè commodè solet:
lenique, si magis placeat
a quadam lingua, idque
ntia breui, arguta, grani, vel
o, aut etiam hemistichio,
ro versu nonnumquam, qui
ecens natus, vel aliunde
is sit, dummodò argutiarum
rid & salis contineat. De
nolis, schematis, & stemma-
ationc iam satis: nunc tan-

dem de Emblemate quædam commentemur.

Quædam de symbolis exempla Typographorum.

NON tamen mihi tempero, quin animi caussa, quorundam rei Typographicæ peritorum hominum huc adijciam eiconas, quibus ingeniosè vti soleant in suorum librorum frontispiciis, quibus se vel ingenio, vel arte, meliorum litterarum adiumento necessaria commendent. Vnus in primis habitus litteris primùm renascentibus, qui purè, nitidéque typographicam illustrauit, ALDVS MANVTIVS Romanus, qui pro nota singulari ac propria sibi sumpsit Delphinum anchoræ alligatum, forte ad laudem maturitatis, quæ medias partes teneat inter nimiam ac præcipitem celeritatem, & tarditatem, de quo nos ad Emblema, cuius epigraphe, MATVRANDVM. Excidit mihi memoria typographi ex solo Italico, qui etiam ante Aldi ætatem Sirenem habuit, qua vsus in suorum fronte voluminum, ad eloquentiæ, nisi me coniectura fallit, simulacrum ostentandum. Alioqui me non fugit Sirenum nomen ad alios flecti sensus, de quibus nos etiam suo loco. SEBASTIANVS GRYPHIVS Lugduni eam artem peruigili studio illustriorem fecit, suamque sollertiam nobili symbolo patefecit, captato sui nominis etymo, vel alluſione potiùs. In tabellæ planicie Gryphis effigies, qui vnguibus pedis dextri saxum quadratum attollat: subtus orbis, seu figura sphærica, ad cuius partem vtramque totidem alæ, seu plumæ adfixæ: addito noëmate, VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA. Quæ verba duo vim schematis ingeniosi concipiunt.

Apud Germanos, Basileæ, Frobenius, attis eiusdem apud suos Roscius,

Roscius, stemma libris editis affixit erectum baculum duabus arreptum manibus, in cuius apice, auicula, & ex parte vtraque duo serpentes complicati, sed nullo addito vocali symbolo. Credibile est virum sollertem his notis bene dicendi artem, quæ baculo innuitur, quasi sepiri ac colligari sapientia, quæ apud veteres serpentis nomine signaretur. Ioan. Oporinus, eruditus sanè vir, nedum typographus, Delphino insidentem Arionа lyræ fides digitis attrectantem sibi legit, fortè indicans litteratorum virorum salutem in mediis ac tempestuosis vitæ huius fluctibus tutam ac securam: aut etiam eruditos homines à suis nonnunquam malè haberi, ab extraneis excipi humaniùs. Nimis multus essem, si singularum vrbium Germanicarum velim colluſtrare officinas: alioqui fateor ingenuè plures esse vel Coloniæ Agrippinæ, vel Francofurti, vel Spiræ, aliisque celebribus Germaniæ ciuitatibus, quarum typographi eruditis suis symbolis non minus sese orbi Christiano commendarunt. Sed ad nostros venio, qui sese iis superioribus æquarunt, vel certè nusquam inferiores habiti sunt. Inter eos nemo mihi occurrit illustrior, vel suo ævo peritior, aut diligentior Roberto Stephano, qui pro familiari schemate arborem habuit in ramos porrectam, addita figura speculantis hominis, verbo asscripto D. Apostoli, NOLI ALTVM SAPERE: qua nota visus est arguere nimis curiosam de rebus obscuris ac diuinis inuestigationem, & doctrinæ cuicumque apponendum modum. Simonis Colinæi, politi hominis, laudata nostris & exteris industria, qui vt litteras, earumque gloriam ne quidem tempore intermorituram suo agalmate repræsentaret, Saturnum falce metentem omnia depinxit, addito verficulo vt symboli animæ, VIRTVS SOLA ACTERNVM DIT ISTAM. Non pra reo Andreæ Wecheli equum gasum, de quo in fabulis, quoc gnum immortalis nominis doctrinam comparandi. Eleg & bene subactum ingenium, i cium par, mores inculpati Fed ci Morelli, cuius insigne, Fons, ennes fluuios doctrinæ omnis genuæ ac liberalis significat. vir cùm in viuis esset, bona præstitit quod artis fuit, & quit liberos, qui eandem palm extendunt in dies vbertius, nec quam Fontem illum sinunt scere. Sebastianum Niuelli probum & honestum virum iamdudum Ciconiæ delectar notum signum τῆς ἀναπλάσεως Et Iacobum Puteanum, sua S ritana puteo proxima, non alium quæsita finem, quàm v luderet ad sui cognominis quam rationem. Nicolao C nello, seu Querculo placuit Q cus, & telorum seu arundin fasciculus vnà colligatus, & a ri appensus, affixo epigram teio, VIS NESCIA VINCI. Q ex Scylluri peritum monito a lios, cùm morti proximus c cordiam suaderet. Christop ri Plantini, cuius memoriam ê te colo, signum familiare ac p prium, circinus, cum eruditaG ma, LABORE ET CONSTANT Circulus in se circumactus l rem indefessum: idem in pun hærens, constans animi prop tum notat. Id sanè Plantino sp gidion conueniens, quo hom nullus laboris patientior, nullu vitæ omni proposito tena fuit, præter eam morum facil tem, qua sese omni hominum ti probauit. Ægidius Bey Plantini gener, vir certè bon idémque industrius, conatus ceri studia æmulari, laboriosè constanter sese gessit, & præpc ta morte desiderium sui reliq

im ante annos penè sedecim
olum sibi peculiare ac pro-
quæreret, me percontatus,
it aliquid reperirem, quod
a commune non foret: ego
rtum albi lilij lubens exhi-
ddito boni Poëtæ hemisti-
CASTA PLACENT SVPERIS.
olum moribus hominis ac-
nodum, quem noram ab om-
illecebris turpium voluptа-
n primis abhorrere. Nec verò
n transilire Ioannis Richerij
em virescentem, cum sen-
sa nota, ὄλβιος ἀυλαρκὴς: quæ
parum admodum respon-
boti ei virenti, si bene cor-
mboli cum anima æstime-
rauiùs sanè & melius, meo
judicio, Stephanus Tasse-
cherij socer, ante vsurpatat
m virotis plenam, addito
ex Dauide, FOLIVM NON
V & T. Hoc est, metuenti
nihil defuturum. Quæ om-
asi per satyram conijcio,
gula persequi cogito, quæ
regare difficillimum esset,
perinde frugiferum. Alio-
mini me, cum quidem plus
undatem, vel antequam
lici muneris ratio totum
esset, selegisse librum sym-
m quas vulgus nostratum
nuncupat, non tam genio
ùm voluntati aliorum ser-
eorsum etiam, dum studiis
ibus quæro mihi solatium,
uca scripsi emblemata, in
cecini mihi hactenus ac
déque iis edendis non sum
erè, solicitus.

Ænigmate & Anagrammatismo.

i sanè locus me admonet,
m satis qui pridem mihi
vellicarunt ad hanc disputationem, de affinibus
orum Ænigmatibus, atque
mmatismis, seu onoma-
quidpiam adijecerim. Ve-

rùm de griphis, seu ænigmatis, non est necesse hîc commentari aliquid; & id nodi genus facilè permitto iis quibus plus otij suppetat, & ingenij, vt qui in rebus obscuris enodandis operam cum fruge aliqua locare possint. Quanquam enim emblemata longè multa videri ænigmatica possint, eo quòd doctrinæ reconditioris aliquid in se contineant: absunt tamen non parùm ab ænigmatis, & sicuti res à verbis differunt. Alioqui de ænigmatum omni natura disputationem adornate, hominis est vel egregiè solertis, vel non parum antiquarij, quive non aliunde occupatus possit ingenij aciem in aspectum lucémque proferre. Tantumdem pene dixerim de transmutatis nominibus, in quibus bona pars studiosorum hominum nimis operosè occupatur: & docti, indoctique his capiuntur aurium atque oculorum illicijs; vt quamquam falli se interdùm sentiant, ludicro tamen, & ferè inani errore delectantur. Tamen in anagrammatismis non pauci sudant nitendo; alij post longam, certéque fastidiosam ὀκνηρίαν, seu μεγαρρίαν, quam strenuam inertiam Flaccus ait, nihil tamen proficiunt. Quid enim de ijs qui nescio quid doctrinæ reconditæ in eiusmodi putant esse litterarum metathesi? Equidem non prorsus probo vel improbo ingeniosam istam litterarũ mistionem, dum quid γράμμιον in se habeat: sed nõ ex eo mihi deposcam palmarium, quia fieri possit, vt eiusdem nominis & cognominis elementa flecti in contrarios sensus omninò possint: cuius rei exempla non pauca in plerisque virorum principum nominibus, nedum aliorum, in quibus vatiè contorquendis nasuti quidam & nimis otiosi luxuriant. Et hæc seculi nostri scabies, vel opinio assectatrix, vt delicatus quisque ac nitidus

nitidus suas laudes magis putet esse proprias ac peculiares, ex suo quæsitas anagrammate, quasi qui è suo fundo fruges esse meliores arbitretur. —— *trahit sua quemque voluptas.* Nec fastidio aliorum stomachum, meo diffisus ingenio: sed vereor ne nimia illa cura anagrammatum, nihil ferè aliud habeat quàm affectationem, & studium vanitatis. Hîc desisto, & ad alia quæ magis instant, propero.

DE EMBLEMATE.

PLERIQVE sunt non satis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Ænigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè confundant. Fatemur Emblematis quidem vim in symbolo sitam esse: sed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, specialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non est, quanquam interdum cum ænigmate aliquam similitudinem habeat: Ratio enim quædam est apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perspicuæ sunt: Ænigma verò in verbis ambiguum est & obscurum, vt etiam vitos alioqui solertes & ingeniosos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet esse clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arcentur, sic docti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema est γνώμη seu sententia, quanquam sæpe Emblemata sententias in se contineant: nisi fortasse qua ratione Emblema sumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate seu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & nisi fallor, aliter γνώμη esse minimè potest, nisi pro eo vsurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim sæpenumerò est ἄφωνον: nec semper necesse e Emblemate esse adiectum gramma. Denique, vt vno ve Sententia & Emblema vide mihi differre vt verba & res signa quædam rerum, & res si tæ. Denique non est Ada vel parœmia: quia Emblem aliquid ingeniosè ab ingenios cogitatum, vt ita dicam: ada verò sermo sit in ore om versans. In quo aduertendu is acutè viderint, & non p aberrarint, qui quascunqu tentias, adagia, similia, apop gmata, historias ad Emble posse reuocari censuerunt, ex re quauis Emblema cu confici deberet.

Superest itaque Emblemat men explicemus, si prius A verba ex Commentario in ti ter. & verbor. significc. appo mus. Verba significant, inqu significantur: tametsi & res doque significent, vt Hier phica apud Orum & Chæ nem, cuius argumenti & nó mine libellum composuimu titulus est Emblemata. Hæc

EMBLEMA *quid, vnde dict quomodo id nomen proprie, do figuratè accipiatur.*

DICITVR Emblema, qui interseritur ornatus causa modò parietibus & pauim sed & tebus aliis permultis, sis, pateris, vestibus: cuiu sunt clauiculi, aut imagines vel argenteæ, vniones & ge ceteraque generis eiusdem. vel θελήματα dicitur Eust nempè ornamentum exe quod innoxiè demi potes aureis vel argenteis, idemq poni. Id enim nominis ded esse constat. παρὰ τὸ ἐμβάλ aut ἐπιβάλλω, quod est in interponere, vel iniicere. quitus enim lapillis quib quadratis & minutè fectis

, in quibus eicones quædam
texræ essent, ædes magnatum
incipum regiæ vt plurimùm
bantur, vt colligere est ex
ania, Plutarcho, Appuleio,
strato, & aliis plerisque:
s etiam rei vsum aliquem vi-
is in quibusdam templis, tum
us publicis & priuatis, vt no-
æc ætas antiquitatis æmula
m esse cœpit. Itaque μετα-
ῶν hîc Emblemata vocantur
ina, quibus imagines, agal-
, pegmata, & id genus alia
adiuenta, variè & eruditè
cantur. Sed & oratio variis
orum rerumque pigmentis
ociniis Rhetoricæ artis ela-
ta, Emblematis referta dici
atè potest. Notum enim illud
llij ex Lucilio;

iam lepide lexeis compostæ vt tessellula omnes
arte, pauimento atque emblemate vermiculato.

a sunt Lucilij Poëtæ Comici, quem Scæuola exagitabat tium, qui nimius esset in or- & structura verborum: in non vitabat affectatum di- genus doctis auribus odio- Non possum subticere à llio Verrem reprehendi acer- , quòd emblematum vim, esset in Siculorum vasis, abs- et: quodque Suetonius ait lium elegantiæ verborum ofiorem, emblematis vocem aspernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum eensuisse, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Emblema, vt accipitur à M. Tullio, & Vlpiano I. C. ornamentum exemptile, quod pro hominum placito vasis argenteis, vel aureis citra incommodum demi, rursusque reponi potest: cuiusmodi sigilla, aut rerum, vel flosculorum, colorúmve simulacra fabrefacta. Nempe ἐμβλήματα ζωωτὰ, δαίδαλμα attaché pour orner les vaisseaux d'or ou d'argent, vti rectè doctus Hadrian. Iunius. χρυσόδετα, Martialis, vasa ex auro illigata, quæ crustas habent, aut torques ex auro nexiles, vt apud Baïfium. Turnebus nostet gemmata vasa, quæ consertas auro gemmas, hoc est λιθόκολλους χρυσοδέτους teneant exponit χρυσόδετα.

Cetertim plerique vel suspicati vel obiicere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cùm ea carmina videantur potiùs expositiones esse & explicationes Emblematum, id est eorum symbolorum vel simulacrorum, quæ abantiquis petita hîc magna parte repræsentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando subiectorum habere rationem metonymicãs, & sententiam vel epigramma dici posse, quod Emblema in se complectatur.

AD

AD

ALCIATI EMBLEMATA

LAVDATIO,

vice præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum schola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non est n
consuetudinis, quo tempore ad aliquem egregi
scriptorem explicandum aggredior, initio mea p
fessionis tam anxiè rationem reddere, cur h
potiùs quàm illum sumam in manus; propte
quòd studiosis omnibus meam industriam & c
silium in officio meo persoluendo, req; litteraria
uanda probari iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & ac
sed recenti nimis fortasse, vt mihi obiicitur, causa proponenda est,
hunc enarrandum publicè, meisq; commentariis illustrandum in
tuerim, ne quid à me temerè & inconsultò factum esse videatur. Si
enim nonnulli, non quidem mali & improbi, neque alieni à litera
meliorum vsu & dignitate, qui dicant me non facere satis constan
qui nescio quo animo intermissis antiquis auctoribus, & iis à qu
solida puraq; doctrina petitur, mutato priore consilio, ad recentior
istum diuertam: ac si prisci illi sapientes, & iam longa seculorum d
turnitate probati mihi non satis arriderent. Ego, Auditores, de me
hil possum excellens aut magnificum pollicerì: sed ausim tamen dic
me non ita esse plumbeum, vt pulcram & vtilem veterum homin
doctrinam tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigi
peperci, vt ex eorum quasi pomœriis & fertilibus agris, studior
aliquem fructum tandem aliquando demeterem. Quia tamē ab inen
ætate cognitionem rerum & antiquitatis (nedum verborum floscu
in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparand
esse duxi, operæpretium me facturum putaui, si per varias melioris
tæ scriptorum areas, libero & quieto animo exspatiarer: nullo
ctore insalutato, qui aliquid selectioris doctrinæ habere videretur,
piam quandam vberem rerum, quæ cognitione dignissimæ sunt, n
co

pararem, & è meliorum maximè q̃ locupletum, primæq̃ dignitatis
inum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem.
no negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt
eres potius quàm vetera consectarer, atque ita quorundam religio-
ne addicerem, vt nullo iudicio in cuiusdam magistri verba iura-
. E multis tamen quosdam delibandos, non omninò deuorandos
indicaui: & ex iis ea sublegenda vidi, quæ ad studiorum liberiorem
ressum facerent: non modò vt qui lacunas adium complent, qui-
unum studium est vt ea quæ sunt hiulca obturent, sed vt locu-
es lautiq̃ homines, qui cùm habeant quod est satis, & quibus vti
carere tam facilè non potest, abundant etiam innumerabili e q̃
iarerum copia, quippe qui ex magno acerno quidpiam sumere pu-
esse multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos instituo, scio
e quàm facilius sit ea de re initium præfandi reperire quàm exitũ:
ten ne videamur in immensum tela iaculari, & de rebus quæ ad
tum hoc nostrum studium non pertineant, longum & odiosum
eminm texere, meam omnem orationem in duo capita confe-
: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: al-
verò de meoipsius studio atque consilio pauca dicturus, quæso di-
ter attendite. STATIM vbi primùm ex pueris excessit
reas Alciatus, atque eas disciplinas cæpit imbibere, quibus tenella
ad humanitatem solet informari, ad ius ciuile animum applica-
primùm quidem Mediolani (nam ibi natus est loco nobili, & cele-
rbe & copiosa, doctisq̃ hominibus affluenti) naturæ bonitate cele-
omnibus antecellere ingenij gloria visus est. Erat Italia his tempo-
plena liberalium artium, in qua nempè studia omnia, quibus inge-
ultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam
a in aperto esset, ad quamcumque se Academiam nobilem conferre
t, sic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio ho-
is, expectationẽ ipsius aduentus admiratioq̃ superaret. Quapropter
magna laude & summa omnium oblectatione apud se doctorem
ere Bononienses, Ferrarienses, Ticinũ, cumq̃ amplissimis præmiis
uerunt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid indicare
ant, cognitione atque hospitio dignum existimarunt. Hac tanta
inis celebritate cùm esset etiam exteris notus, patriam primùm sibi
issimam armis & factionibus oppressam ad tempus deserere cogi-
, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus
lemandatum, stipendio sexcentorum ornatus, magna sua laude fun-
t. Deinde à Biturigum magistratibus accitus, ipso etiam Rege
stianissimo procurante, secundo quàm eò venerat anno, duplica-

tum habuit honorarium, & mille ducentis est donatus. Fuit il
temporibus iucundus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, loa
ni Seluæ principi Senatus amplissimo, multisq; legationibus in prin
illustri ac nobili: cultus tum à Budæo, tum ab Erasmo, quorum al
rum rarissimum Franciæ lumen non iniuria possumus appellare; al
rum, literatorum huius temporis in Germania primum: adamatus
Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatissimo: cultus denique
omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos o
nes, quamdiu vixit, deinctos sibi consuetudine tenuit. Sed conse
tam longo itinere, à suo tandem Principe reuocatus (ferè sit enim vt i
sa virtus in proprio & natali solo non nisi serò admodum cognita,
extremum excipiatur, excepta resciatur, refecta præmiis exornetur
suo, inquam, Principe in patriam reuocatus, post ancipites varios q
sus & labores nomine publico exantlatos, in ordinem Senatorum
norificè cooptatus est. quam accessionem, vt ipse affirmabat, ne quid
cogitans, honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præs
tis ingenij & eruditionis famam permultis in auxit libris editis, qu
& suæ ætatis hominibus & posteris consulere sibi proposuerat. Et q
dem intelligebat eos qui verè docti essent, non solùm cum viui suu
præsentes, studiosos discendi erudire atque docere, sed hoc idem eti
post mortem monumentis literarum assequi. In quo suam fidem
studium tam mirificè probauit, vt nullus hodie sit eleganti & po
cognitione tinctus, quin huius ingenium suspiciat. Neque profectò
pante video, quàm sit æquum opinionem sequi vel M. Antonij O
toris, aut C. Lucilij, tametsi doctus & vrbanus à M. Tullio nomine
Alter enim cur suas orationes edi nollet, probabilem rationem r
dere solitus, id à se ita fieri dicebat, vt si forte quædam minimè
placerent, insitiari posset: alter verò, quæ scriberet, neque a do
neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm se, hi autem
hil intelligerent. At qua fronte aliquis nostrum artifici huic tam
borioso succensere ausit, quis candido animo scripta non exceperit,
& doctis iucunda, & indoctis profutura sunt? Neque enim ex
mandum nobis est veriora illa & simpliciora censenda, quæ viua v
dicuntur, quæq; simulari, fingiq; possunt, quàm quæ omnium subi
oculis, quasi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc
dem, Auditores humanissimi, necessariò primùm dicenda videbam
ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi
ctorem velle tam lepidum tamq; tersum & egregiè doctum, eu
studiosis adolescentibus proponere, nisi iustam aut certè probabi
consilij mei rationem primum redderem. Occurrunt enim viri

impe

peritiâ quidem & ignari rerum, satisne constanter facere videar, qui
ictus, aut certè sepositis iis auctoribus, qui prisco & meliore seculo flo-
erunt, unum è recentioribus assumam potius, & ad eum explanan-
m aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eosq; maximè quos
eritas communi consensu approbauit, explicare hoc tempore, pro
a consuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, Audiueres, non sum
qui veteres, vti iam dixi, potiùs quàm vetera eaq; præclara vnu-
m probarim: ac si antiquam & recoctam doctrinam, temporum
ione citiùs, quàm dignitate & vsu æstimarem. Quis enim tam alie-
est à recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem suo
tio aliquid æstimandum, magnique ducendum putet? Sed eò prolapsa
hominum inuidentia & cæca opinio, vt nona penè omnia, quam-
m sapientum iudicio præstantissima, non modò fastidiant, sed etiam
riè damnent. quod idem suo seculo non temerè videtur ille
questus:

Esse quid hoc dicam (inquit) viuis quòd fama negatur,
Et sua quòd raris secula lector amat?
Hi sunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos semper vt illa nouis.

æ quamquam nos interdum moneant, retinenda tamen est cum re-
sentientibus perpetua consensio, vt numquam iniquis imperitorum
rundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel
uium Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tul-
rationibus omni dicendi lepore ac copia tinctis forenses ac horridas
ones M. Catonis seniores anteponat? Equidem scio quàm non facilè
nitas apud quosdam insinuet, vt honorificum aliquem locum obti-
t: adeò

——nos nostráque liuidus odit,
——& nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit & odit:

quòd rectius in eâ re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo lite-
m dignitatem augeri velit, sed quia non nisi ægrè patiatur se vl-
o haberi loco, si res in certamen veniat: & industriam excitare se
lo plus posse speret. At id quàm ab æquo & bono, quàm à rectâ ra-
e alienum!

enim tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vsus?

im multi multa posint abiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex
nim morosi quidam & tetrici castigatores, quæcunque se

vetustate commendant, ea penè sola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatem omnem fidemq; detrahunt. In quo v sibi mirè placent, ita Plautinam cantionem in pergulis, in communib balneis, penèq; dixerim medio ipso foro personant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, vino vetere, sapientes puto,
Et qui libenter veteres spectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Æquum placere est antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò sunt nequiores quàm numi noui.

Agnosco inquam ego Comici verba, teneo mentem, ni fallor: non ta meu boni illi viri mihi vnquam persuaserint id in omne scripti genu esse torquendum, quod de solis fabulis Poëta ille perspicuè & aper pronunciauit. Quibus nimium seueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponam testem, Lyricorum principem Pindarum quæso, audiant: αἶνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεοτέρω Vinum vetus laudandum esset vultz at etiam recentiorum flores hym norum suam quoque laudem mereri graniter ac verè testatur. Ita qu dem doctrinam veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tam floridus, vt ita dicam, recentium quorundam hominum scriptiones, q quasi tenellas nouasq; Musarum corollas labore ac studio concinnat non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita sua laude orna das existimabit? Vultis itaque vno verbo dicam quod sentio, Audit res, non possum facilius quàm Plinij Iunioris argutа sanè & opportu sententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille, non tamen ita ingenia nostrorum temporum despiciam. neque enim in gignendis opi mis lassa est & quasi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, d tamen antiquam eius doctrinam esse constet. Quid enim excellenti illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iur quid eloquentiam, qua aliis præstitit, in medium adducam? Sic en iam olim non temerè didicimus hanc pulcherrimã Iuris dicundi facu tatem reuera πολυμαθίαν esse, & multiplicem atque vberem rerũ optimarum penèq; innumerabilium cognitionem, veram profectò in actione positam, non vmbratilem quandam & in pulnere latenti decertationem, sed in omnium oculis ac luce positam sapientiam. Q loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deq; literariis monume tis ab eo editis, quæ omnia non augeri verbis, nedum illustrari posse c tò scio? Quanquam enim quidam è veteribus eleganter & acutè dix rit, facillimum esse laudare Solem, cùm vbique præsto & semper posint laudationum argumenta penè innumerabilia; Ita cùm diffic

non

is sit hominem commendare, in quo tot egregiæ animi dotes elu-
ant: mihi tamen verendum est, ne quis obiiciat illud olim à Phauo-
no nobili philosopho usurpatum, Vituperari satis esse, quàm remissè
adari. Adde quòd si mihi aliquando statuendum esset, vt Alciatum
adam insigni meritaq; laudatione exornarem, putarem equidem non
o eloquendi genere mihi opus esse, quàm eo quo celebritatem nominis
ciatus est consecutus: vt qui olim ad laudandum commodè Pinda-
n, non alia quàm Pindari lyra sibi opus esse censebat. Quamobrem si
tò teneam, numquam, aut rarò admodum, parem gloriam esse in di-
te vel scribente, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: ta-
n rei difficultate nullo modo deterritus, non possum quin pro ingenij
i tenuitate Alciatum commendem: quod ipsum tamen cùm
s tantilla mea facultate vix consequor, vt certè cuperem, huius meæ
cis testes aduocabo potentissimas & nobilissimas in Europa gentes, à
bus raram & exactam Doctoris huius ornatissimi eruditionem pro-
am fuisse à patribus accepimus. Primùm, testis est Italia, bono-
a ingeniorum parens, quæ hunc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, summa
nium admiratione de suggestu fulminantem, ius ciuile magno ap-
su pariq; auditorum concursu & frequentia docentem audiuit:
is Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquennium alnit regijs al-
um stipendijs: testis Germania, quæ præ cæteris semper industrios
sollertes homines habuit: quorum opera factum, vt literarum cul-
& exercitatio, pridem extincta Gothorum incursionibus, cœperit
tandem mundi senectute reuiuiscere. Testes exteræ nationes om-
in quibus tamen est aliqua humanitas atque institutio liberalis:
omnes vno ore, vnoq; consensu Alciatum excipiunt; ambabus,
laiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit
gij hominis suadela, vt etiam populos immanitate barbaros, multi-
ue innumerabiles, sic etiam exteros absentes demulserit, vt mirer
penè vno Italo iuris studium fuisse diminutus excitatum. Quæ cùm
, non est quod vestrum quispiam exspectet à me, vt nobiles huius
ræ ætatis Iuris doctores inter se conferam: neque enim id meum est:
quamquam mihi permissum ac concessum esse videretur, tamen scio
imis id & permolestum & odiosum iis, qui sese postponi aliis non
facilè ferunt, quiq; vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in
si putarem eos ne verbo quidem mihi fore molestos, tamen vt verè
ngennè fatear,

——non meus audet
em tentare pudor, quam vires ferre recusent.

quid immoror in iis quæ omnibus eruditis hominibus probata esse
do? Enimuerò, Auditores, non est mihi animus calculum adiicere

meum ad eos disputationes, quas magna sua laude scripsit Alciatus
Ius illustrandum: de Emblematum libello nunc temporis habeo dic
re: de eo inquam libello, qui, vt vident omnes, perexiguus est, si m
lem scripti consideremus: at magnus certè & locuples & ornatus
pretium, si dignitatem, si efficiam rerum omnium selectissimarum
quæq; studio & cognitione omninò dignæ sunt, egregiè instructam:
vt vno dicam verbo, bonorum mare adnectamus. Ausim equidem a
firmare, nihil omnino esse quod philologi alioqui morosi in eo desid
rent. sunt enim non pauci, qui longiores verborum ambitus, q
prodigiosas, vt sic dicam, foliorum & paginarum amplitudines, q
prolixam in doctrina farraginem non temerè fastidiant. Quis en
tam patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tantum n
bis relictum est temporis, an otij, an vitæ denique, quam tam
brevissimam esse datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam pr
clara, & in quibus plus vtilitatis esse intelligimus, non primo quoq
tempore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & n
quidem dicebat, magnum librum, magnum esse malum: vt intelli
mus homines insigni venera magnoq; damno mulctari, quibus l
tam multi atque ampli euoluendi proponuntur. At vt permulti si
qui prolixitatem auersentur, sic profectò alij quidam nominari hoc l
possunt non illiterati, non inciles, neque postremo in numero
nendi, qui similitudinem, satietatis matrem, vt cramben bis m
recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admod
ferunt sibi quasi onus quoddam grauissimum impositum humeris, n
multis multa conquirant, & non nisi labore indefesso molestoq;
dia persequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus
runtur, in quibus singulis non nisi fortasse singulas virtutes repe
est: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus absolutum pe
ctumq; numeris reperiri à nobis potest. Scio alios quosdam docto
vtiles esse libros, è quibus res memoria dignas exprimimus: a
qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios denique
nonnunquam vtile dulci permiscent. Nihil dico de iis qui nihil
sipinas habent, aut iis qui propter obscurum dicendi genus, aut inspe
opiniones erroneas pium & cordatum lectorem sæpenumerò à legi
reuocant. Quis verò in hac Emblematum officina, & quasi locu
te rerum optimarum penu brevitatem non laudet? quis varietatem
rum iucundissimam, & exactam pulcramq; copiam non amplexe
quis multiplicem vnius libelluli thesaurum exigua mole compre
sum non parabit excolendum, & nocturna diurnaq; manu ver
dum? Vt enim de prima illa virtute, qua brevis est, primo loco:

Hom

omerus ingeniorum vertex, quos egregios & sapientes viros effin-
, eosdem etiam in dicendo parcos esse dicit: quantumq; mea mens
aturna lectione repetere potest, & veterem historiam recordari, non
rè reperio, quamdiu manserunt incorrupti hominum mores, sermo-
m fuisse parcissimum & brevissimum. Quod iis perspicere facilli-
am erit, qui priorum temporum auctores cum iis qui posteri succes-
unt, unà conferre volent: ut Orpheum, Linum, & alios cum Ho-
ro, cum Hesiodo, Socratem, Platonem cum Chrysippo: cum Galeno
ppocratem. Veterum enim sapientum fuere sententiæ perbreves,
asi decreta quædam & placita, ut illa celebrata omnibus Pythagoræ
nbola, Socratis, & aliorum quorundam sapienter & argutè, doctè
auiterq; responsa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius,
id nervosius, quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athe-
ensium, Lycurgi, Spartanorum: nihil de duodecim Tabulis, qui-
s mira brevitate contractis tam diu Romani usi sunt, ut non vi-
am quid amplius posteris accesserit, cùm Philosophia primùm loquax
e cœpit: ut ad rem Poëtæ illud hoc loco exclamare lubeat,

——laudato ingentia rura, Exiguum colito.

atermiseram Epictetum, in quem permulta conferuntur law, quòd duo-
verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου universam Philosophiam complexus est.
uod tamen ita nolim senerè accipi, ut omnino exulare velim di-
di copiam, non utilem modò, sed etiam necessariam: at ut vestrum
isque intelligat Alciatum sua illa brevitate concinnum & gra-
n omnibus non inurbia videri. Iam verò quis brevem illam & ar-
uam priscæ doctrinæ sylvam non pluris habendam ducet, quàm im-
nes scriptorum quorundam paginas, quæ mihi perinde viden-
ac cibi nescio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum
ulto plus, ut in cochleis & testudinum genere capitur? Sed per-
mus quæso ad varietatem illam qua se commendat, qua in deliciis
betur, qua studiosos pascit animos, qua eruditam cogitationem
spensam tenet. Quod cùm meditor unà mecum, existimo eos ineptos
e minimeq; diligentes, qui semper idem aut legunt, idemq; semper
unt, neque varietate rerum, quam nobis natura ipsa commenda-
, ingenium perpolirunt. Quid enim morer Senecæ, acuti hominis,
tæ tamen institutio planè Stoici, monitum consiliumq; gravissi-
um, quo non obscurè variam lectionem, ut alienam à studiis inse-
tur? Reverà hic magni nominis Philosophus non sine judicio vide-
r suam ea de re sententiam dixisse: sed nos naturæ certissimum quod-
m præscriptum sequimur, eiq; paremus: quo nomine nullus est, opi-
r, qui nobis molestus esse debeat. Nam quocumque oculorum

aciem flectamus, quamcunque in partem sese mens humana recipia multiplex & varium non tàm numero, quàm infinitate distinctu deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eaq; ac mirabilis est in omni genere varietas: tam diversa animalium facie ca colorum certè innumerabilium distinctio. imò verò terram ipsa videmus hac parte montibus eminentem, illa vallibus lacunosam, fon tium quadam perennitate, fluminum, lacuum, vastoq; Oceano irr quam, & certè à terra secretam, ut ipsa sui maximum omnibus ubiq spectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam sapientis & pr nidæ sollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmula sunt, iis præcipuè rebus, quæ litterarum monumentis continentur. ete nim rectissimè putarunt ingenium humanum non esse ita sterile & in fecundum, & quasi cancellis circumclusum, ut sua vi non continer posset ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluisse Ne tamen vos morer pluribus, Auditores, si conferre libeat hunc tan tillum libellum cum aliis longè plurimis: & si maturè iudicium adhi bere par sit; quis non capietur admiratione, ubi observarit in eo vi innumerabiles opes contineri, quæ non nisi magna difficultate sum moq; studio in permultis aliis commodè observari possint? Vt enim id aliqua parte renovem quasi ad calculos, in Alciato puram, tersam, & antiquam dictionem nullus, ut opinor, desideravit: acumen logicum non abest à præclara illa fabrica & inventione rerum tam multarum non iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non histori rerum permultarum: non philosophia morum & naturæ, quæ tot in omnibus Emblematis occupatur: ut quemadmodum in Homer plerique veterum dixerunt esse disciplinarum omnium officinam quan dam locupletem: ita in Alciatum uberrimè concurrunt, quæ homin eruditi & ingeniosi laudatam aliquam ideam possint effingere. Qu certè omnia non ideò à me dicuntur, ut aliquis vestrum putet m tam libera & aperta laudatione meos qualescunque in hunc auctorem labores venditare cupere: quod profectò quàm alienum sit à me sensu, facilè quivis intelliget, si verecundum animum meum, meæ vitæ rationem, si minimum peneq; nullum studiorum progressu videvit. neque verò is sum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem varamq; doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim ἀνὴρ πολυίστωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandoq; animum Emblemata omni sale & lepore Attico tincta effudit: nos indu stria, studio, cogitatione, sensu denique omni nullum non lapidem monemus, ut si pro dignitate non possumus ad umbilicum perducere quæ cogitamus, saltem tamen admiratione quadam rapti, coniectane

nostr

ostra qualiacumque potiùs, quàm seriæ doctrinæ fructum aliquem roponamus. Ille, uti se res offerebat (quando maximè à Iuris profes- one honestam & liberam cessationem impetrabat) in medio suo otio egotium literarium consectatus, rem quidem pulcerrimam, dignamq; nni regio apparatu, erudítorum hominum oculis spectandam propo- uit: ego verò, ut libelli huius gustum aliquem meo arbitratu perci- rem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod rtè audeo dicere, diligentia & voluptate animi deuoraui, eamq; con- nuam operam in perquirendo fixi atque locaui, ut qui Sisyphus ver- it saxum, sudans nitendo, sed nescio tamen an hilum profecerim. Et ec mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, ut cùm ea de e apud vos tam liberè verba faciam, possim adolescentiæ lapsum de- recari, fateor enim nescio quo ætatis feruore ante annos septem contu- sse & sublegisse me in libelli quandam formam aliquas minutias; nas cùm amicis aliquot meis ostendissem, mihi auctores fuerunt, ut de s edendis tum primùm cogitarem, & in publicam edi lucem paterer. d certè, ne quid ego dissimulem, mihi tum valdè placuit, ut qui seorum studiorum aliquod vel minimum specimen non ægrè ferrem udiosis esse consecratum: ad eamq; rem citiùs quàm licebat, neque am maturè, ut oportebat, ad Christophorum Plantinum, ciuem ntuerpiensem, regium typographum, scripserunt amici meo nomi- e, ut quemadmodum is ipse mihi coràm pro sua facilitate primùm hic ntetiæ pollicitus erat: deinde per litteras idem non inuitus confirma- et, libellus prelo committeretur: quod tamen, ubi exemplar ad eum sissem, penè omnino αὐτόχειρον, & reuera κακόχειρον, diuturna & molesta negotiorum mole auocatus, tam citò præstare non potuit, ut ose constituerat. Sed ea tandem edita scholia, immatura penè omninò, eque digna satis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, icem ferrent: tamen excepta cum applausu à studiosis, mihi animos dmouerunt, ut quæ inculta parumq; tersa esse scirem, sumpto nodum otio libero corrigerem. Mea itaque partes sunt, ut cùm mihi am gratos eruditorum hominum animos expertus sim, qui pro eo abore, alioqui tenui, gratias mihi non semel habuerunt, de castiganda la editione cogitem: tum ut respondeam hominum de me bene me- itorum exspectationi, tum ut adolescentum studia quacumque tan- em ratione iuuare pergam. Quod negotium citius confecissem, & lacri studio maturassem, nisi professionis meæ continua cura & aboriosa contentio, in qua cessatori esse non licet, me penè omninò à bscenis studiis abstraxisset: nisi inquam me toto iam sexennio exer- uisset. Neque verò tam facile est ei qui nostræ huius professionis mu-

mus sustineat, animum ad res tam varias & multiplices applica
quem certè magnum & arduum laborem si qui tam facilem esse
tant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus est
adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid est quod facere de
mus ex officio, qui non modò agendo, verùm etiam cogitando possit
stinere. An vos aliam causam esse vllam putatis, cur in tanto hon
quo maximè artes aluntur, tam pauci reperti sint hactenus, qui in
profitendi laboriosa contentione pro dignitate versati sint? Non est h
gè repetenda ratio: sunt enim omittendæ voluptates, prætermitte
studia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, confabulationes omni
penè familiarium deferendæ. quæ res vt plurimum ardua & diffici
in hoc genere homines à labore honestoq; conatu studiorum huma
tatis auocat, & interdum omninò abstrahit. Non longè abiero,
camq; hoc tempore quod tacitus nullo modo prætermittere possu
nostra hæc professio longè grauior est, magisq; seria, quàm su
cari vnquam aut percipere possunt qui dolium hoc numquam vol
runt. Nulla siquidem ars est digna hominis liberaliter educati studi
cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum esse, qui munus
aliqua laude & hominum approbatione sustinere meditetur. In
ego docendi munere obeundo quantò magis in dies prouehor, ta
etiam magis intelligo quàm absim à perfectione summorum o
rum, quasq; professionis dignitate: vt quamquam videar pleri
nunc extra laboris aleam positus aliqua mea industria & exercitat
ne, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud du
fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondum bene iecisse. Et
quidem quamquam verissima esse constet, scio tamen quam imper
& parum cautis adolescentibus arrideant exoterica potius quàm acr
matica: quàm placeant, non sollertes & industrij, non laboriosi
ingenui doctores sed clamosi quidam & importuni ardeliones, vt ett
fumorum venditores, qui audacia quadam impudenti & intoleral
inuentutem sibi deuinciunt, eoq; nomine literarum gloriam insi
quodam fastu complere non verentur. Quid enim nos, nos inquam
borioſi & industrij, non vbicumque faci scholasticæ probamur? q
fastum omnem præcludimus: quia malumus studere vtilitati audi
tium quam voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multor
capitam belluæ non obsequimur. & hinc illæ lacrymæ, Auditores,
nemini mirum sit, cùm etiam Iupiter ipse, vt est in adagio vet
ne quidem placere omnibus posit. Sed vna tamen optimè factor
consentientia, & doctorum quorundam hominum de nostris studiis g
missimo iudicio sustentamur atque animum colligimus: quamqu

l sit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui ab euentu
iuntur omnia, fortunam incusare velim. Licet enim minimè glo-
i possim, vt ille cui mille Siculis errabant in montibus agnæ: neque
are audeam quæ

——solitus si quando armenta vocaret
mphion Dircæus in Actæo Aracintho:

en meaipse sorte contentus, si fas est, si licet, Auditores, dicam in-
uè:

Non sum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis staret mare. numquam ego Daphnim
Cantando metuam, si numquam fallit imago.

iam nimis multa de me: in qua nimirum commemoratione vereor
ne quis existimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs ven-
. quod si facio, mei planè sum immemor, vt qui nasutis homini-
ne ridendum propinem. At ne patiar vos hinc non satiatos discc-
, néve aberrem à scopo, quem mihi primùm proposueram, vtq;
quasi fasce complectar, quæ hactenus à me dicta sunt, quæso, stu-
Adolescentes (vos enim iam alloquor, in quorum gratiam nostri
abores instituti sunt) quæso inquam, nostri huius auctoris anti-
m doctrinam diligenter obseruemus & exosculemur: peritiam in-
dmiremur: eloquentiam consectemur: succinctum dicendi genus
m cum doctis hominibus consensu approbemus: varietatem certè
issimam iucundissimamq; venemur: cuius singulas easq; ad-
abiles virtutes si penitiùs intuemur, thesaurum habemus nullo
nullisq; gemmis conferendum: multoq; magis admirabilem, si
unius selectissimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè per-
torum flosculis comparemus. In quo Emblematum libello mea
licumque commentatione illustrando, non puto me omnino ma-
enas horas collocasse: quamquam id dictum nolim, vt cornicis
, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam im-
ùs, quod neque vestra de me expectatio, neque meus pudor
nam pateretur. Sed hoc vnum contendo: excusetur quæso (id
o mihi non semel deprecandum) excusetur inquam nimius ado-
ntiæ meæ feruor, qui libellum quasi è nido implumem, vt ita lo-
r, & vt immaturum fetum emitti permiserim: excusetur deni-
nimia fortasse tarditas, quæ effecit vt nondum satis mihi facere
uerim, neque supremam admouere manum in eo diligenter emen-
do, eò quòd continuum mearum prælectionum pensum ab eo quod
o diu mihi proposueram, me diutius anocârit. Sic enim mihi
e quodam animi proposito statui, vt quamdiu mihi liberè ac

quietè

quietè versari hac in Academia licuerit, efficiam vt qui eruditiũ h
minibus rationem mei otij constare velim. Quid enim verear apud v
meas hîc fateri delicias? Adolescentes optimi,

Musæ noster amor Permessides.

in quarum stadio quamquam molesto & erumnarum pleno, hones
tamen & laudabili, sic me contineo, singulari Dei beneficio, vt nul
unquam fuerit adolescens, qui me toto iam sexennio profitentem
suggestu audierit, cui tamen modestia commendata sit, cui honesti cu
tus, cui denique humanitatis literæ, qui idem mihi ex animo non fue
obsecutus. Nihil moror aliorum studia & labores certè multos sollic
tudinum plenos. per me licet, oblectentur alij cæcis quibusdam cup
ditatibus: alij fori iurgia consectentur: hi rei militari, aut mercatu
faciundæ totos sese dedant: alij lucris inhient, & opima sacerdotia
prece, vel pretio, si possint, aucupari non desinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Musæ,
Quarum sacra fero, ardenti perculsus amore,
Accipiant, cælíque vias & sidera monstrent.

DIXI.

CLAVD

CLAVDII MINOIS I.C.
COMMENTARII
AD
EMBLEMATA
ANDR. ALCIATI.

AD PRÆFATIONEM.

Chonradus Peutinger.

AD *Chonradum.*] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opusculum dicatum constat, tantùm ea dicam & huc referam, quæ scriptorum nostri temporis lectione consequi potui. Andreas Cratander in Epistola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium d Augustanorum Vindelicorum decus & specimen, qui incomparabili auctoritate, quam in gnauiter sustinendis ibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus est, egre- n humanorum studiorum peritiam coniunxit. Pro quibus animo depugnet, vel inde satis appâret, quòd mihi ali- t Ciceronianarum orationum reliquias, & venerandæ ve- atis exemplaria transmisit, tanquam auxiliatrices co- , &c. Hæc quidem ille. Sed expressius Henricus Pantaleon sopographiæ parte 3 eiusdem Chonradi vitam, laudesque trinxit. Sic autem: Chonradus ille Augustæ Vindelicorum oneſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem catus est. Is cùm felici ingenio esset præditus, à teneris an- iteris incubuit, & in primis legum lectioni diligentem ram impendit. Hinc factum, vt iuris doctor omnium ac- natione creatus fuerit. Accedebant multæ heroicæ virtutes, erum agendarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ularе ornamentum extitit, atque à Maximiliano Cæsare in- uos consiliarios cooptatus fuit. quinetiam hunc Erasmus erod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter summos cos habuit. Scripsit is anno 1506. Sermones conuiuales, in qui-

in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus re
runtur: præterea de gentium quarundam emigratione Epi
men, quæ Procopio, & aliis historicis in editione adiecta. E
enim Chonradus rerum antiquarum singularis æstimator, q
eiusmodi indagare, & posteris proponere magna delectatio
erat solitus: tandem ætate confectus obiit, & apud suos hon
rificè sepultus est. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pænè m
videntur sumpta ex 18. Epist. Erasmi.

Dum pueros] Dissimilitudine suum negotium cum alioru
otio conferens, tria lusorum genera ponit, ex adiuncto temp
re quo hoc opusculum scripserit. Pueri nucibus delectant
hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad n
ces redire. Adolescentes & iuniores tessera delectantur, qu
est aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum re
giunt, chartulis pictis oblectantur.

iuglans.] nux.

tessera.] Dicitur tessera, quicquid ex omni parte quadrat
est. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl Rhodig. lib. 20 cap. 14. & 27. Cub
à Græcis dicitur: est q; corpus ex sex lateribus æquali latitud
planitierum per quadratum. Is cùm est iactus, quam in parti
incubuit, immotam habet stabilitatem, vt sunt etiam tessel
quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De asse.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis sculpt
ribus ἀναγλύφια. Significat se horis genialibus hæc lepida c
mina conscripsisse. Sunt enim emblemata, ornamenta exc
ptilia, quæ ad placitum vasis argenteis, aureisve tolli & re
ni possunt, qualia sunt sigilla, variáque vt floscul orum, sic
rerum aliarum simulacra affabrè celata vel depicta. Sic acci
tur id nominis à Cicerone primùm, deinde Vlpiano. Ex lit
enim Iurisconsultorum didicimus, nihil aliud emblema esse
cùm aurum, §. idem Celsus, & l. pediculis argenteis. §. 1.
de auro & arg. leg. Ea vox, cùm peregrina esset, & Roma
auribus non satis nota, Tiberio Cæsari minimè placuit,
principi qui patriam linguam præferret externæ. Quamqui
enim, ait Sueton. Græco sermone promptus esset, non est
men nisi opportunè vsus: abstinuit enim, sed in senatu ma
mè. Adeò quidem vt monopolium nominaturus, veniam
tens postularit, quòd sibi verbo peregrino vtendum esset.
que etiam in quodam decreto patrum, cùm ἔμβλημα reci
retur, vocem commutandam censuerit, & pro peregrina R
manam nostratem requirendam: aut si non reperiretur, vel p
ribus, & per ambitum verborum rem enunciandam. Iden

Dic

onis epitoma. Et hæc quidem ille. At nos Emblematis ver-
n retinemus, vt iam receptum vsu, dignumque Romana
itate: est enim venustum & elegans, imò significantissi-
m, & ad hanc imitationis materiam appositissimum.

stiuis horis.] Diebus genialibus quibus animum remittebamus
uctioribus studiis. vel, festiuis horis, id est, subsiuo tempo-
Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad rusti-
dum, vt etiamnum dantur iustitiorum dies nostris Sena-
ibus, ad eorum numerum accommodab atquæ scribebat.
is est ipse 1. de Legibus. Vegeta autē & strenua ingenia, quò
srecessus sumunt, hoc vehementiores impetus eduntait Val.
x. lib. 3. cap. 6. Quò fortè possim non inconcinnè Demo-
attexere, ex Stobæo, Orat. 16. quo loci ait vitam sine festi-
tibus, longam viam esse sine diuersoriis: hoc est, Εἰσὶ
ἐρημος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος. Verùm & occupatis die-
aliquid agendum Seneca monet Epist. 73. quin & festis, vt
gil. 1. Georg. Quippe etiam festis quædam exercere diebus
& iura sinunt. Illud addo Xenophontis, fortium virorum
es & gestus, etiam in vino, & lusu dignum studio & memo-
quiddam præferre.

Artificum illustri.] Hic versiculus descriptionem continet τῶν
λημάτων. qua de re iam satis. sed hic aduerte materialem
sam.

festibus vt torulos.] Finalis causa, & vsus Emblematum. To-
s autem appellat eminentias quasdam in vestibus, corollis,
liis similibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri ge-
dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros,
nemque orationem ornamentis modicis verborum senten-
umque distinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro
rgento, quæ petasis, id est, pileis, aut penulis vestibúsque
ci solent. Palam est illud ex Amphitruone Plauti: Tum
patri autem torulus inerit aureus sub petaso.

tasis.] pileis, galeris, & c. Petasum, Arcadicum pileum signi-
ione primaria esse, didici ex Hesychio. πίτασος τὸ τῶν ἐφήβων
μα. sic enim legendum in Hesychio, non φόνημα, vt in
atis. Suetonius ait, Augustum non nisi petasatum, hoc est
to capite sub dio spatiari solitum. Certè & Poëtæ petasa-
Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυμι, pandere, vel
ndere deflectitur: quod pilei genus galero non absimile vo-
. Prudentius 2. in Symmachum:

ec petaso insignis poterat Lacedæmone capta
Iercurius seruare suas de clade palæstras.

parmas.]

parmas.] Parma, scutum breue peditum, pelta etiam dicta Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ sæpè solet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi scutum pumilionis erat.

Varro De lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic se habent Ægyptiorum Hieroglyphica, v etiamnum hodie symbola ea, quæ armis, scutis, signis militar bus, & ceteris id genus apponi solent. De quibus lepidum eruditum scripsit Dialogum Paulus Iouius. nos in nostro syn tagmate quædam adduximus. Tacitis notis scribere, alio sensu & doctè quidem Turnebus Aduers. 14. cap. vlt. ad fin.

At tibi supremus.] Optatio ex dissimilibus. Idem ferè diss milium locus est apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras, grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, &c.

Huius autem dissimilitudinis hæc mihi videtur germana sen tentia: Possum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorunda siluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggr gare: at magnus Imperator (cui sis à consiliis) potest tibi con modè & munificè suppeditare veterum artificum manupreti statuas, imagines ingeniosè pictas, sollerter expressas, sculpta effor matas: ipsissimas inquam imagines, non picturam quan dam nudam aut descriptionem, qualis mea hæc est chartace

supremus Cæsar.] Maximilianus Imperator, cuius consili rium fuisse Peutingerum paulò antè meminimus ex Erasmo.

Ipse dabo.] Τὸ αὐτὸς αὐτὸν in libro Poëtico Poëtæ consecrato. Nc enim modò videndum quid, sed & cui des. Seneca De ben ficiis: Vide ne mittas munera superuacanea, vt feminæ arm rustico libros, & studioso retia. Id enim est ac si cani des palea & ossa asino. Sic Martialis 14. lib. sed non eodem tamen sens

Non sunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas. Idem, 7.
Diuitibus poteris Musas, elegósque sonantes
Mittere: pauperibus munera pexa dato.

Ide

m lib. eod. sed aliorsum:

Muneribus cupiat si quis contendere tecum,
Audeat hic etiam Castrice carminibus.

d quidem mihi reuocat in mentem distichon Latinum Iani caris, doctissimi hominis, ad Iouianum Pontanum:

Versiculos Pontane tibi: sic munera Baccho
Libamus Bacchi, sic Cereris Cereri.

Pignus amoris habe.] Id est, μνημόσυνον. Seneca de beneficijs: ieficia non numero, neque magnitudine censenda, sed danoluntate: ἐγὼ γὰρ τοὺς λαμβάνοντας ἔωγε μὴ τῷ πλήθει τῶν ημάτων χαυμάσαι, ἀλλὰ τῇ προθυμίαν. Demosthen. πρὸς ρτίν. Sed ad rem maxime facit τὸ πρέπον eius qui librum conat, & eius cui offertur. Etenim vt Aristid. ait orat. 5. ἱερῶν: mpla dijs sacrare conuenit: viros autem egregios decet hrum dedicationibus honore afficere. Hoc est, τοὺς μὲν ἀνδρας ἐν ἱεροῖς πρέπει καθιερόω, τοὺς δ' ἀνδρας τοὺς ἐλλογίμους τῇ τῶν λίων ἀναθέσει τιμᾶν.

AD EMBLEMA I.

ROPONIT schema gentilitium siue insigne Ducatus Mediolanensis, in quo serpens cæruleus in aureo æquore infanvel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conspir. Cuius quidem schematis rationem adferam, si prius huc stulero, quod idem noster auctor ea de re scripsit c. 43. De gulari certamine, vt Alciatus ipse Alciatum enarret hac in te. Sic enim ille: Celebre est in Annalibus Othonis Viceco- *Alciati locus.*
is cum quodam Sarraceno in Asia certamen, quem ille macaptum confossumque galeæ ornamento priuauit, idque tilitijs insignibus suis addidit, hoc est, Vipera vix natum & iuc manantem sanguine infantem ore euomens: nimirum Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidem in eius iquis nomismatis idem sigillum reperire est, quo Ioue se nan rex ille per ambages ostendebat. Etenim serpentis forma ribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Asia genelerpentum, quos ore parere hominum opinione receptum Hactenus ille. Celebratur itaque stemma eiusmodi à diuina intiqua origine, perenniquè nobilitate, è sano Sapientiæ ca-, promanante. Sed instituenti mihi commentaria integra, ad eius maximè fieri potest, occurrit præter alia, quæ de

Franc. Petrarcha.

hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem : cuius h pænè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Pr cipatum obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum co transmiſit Apenninū. In ea expeditione cùm fortè deſcend equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in leam Principis iuxtà poſitam irrepſit : quam cùm mox ca reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innoc lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi ſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ tra hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vt tur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque e ditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bono

Gabriel Simeon.

ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem pænè briel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua pa edidit de Ducibus Mediolanenſibus : cuius tamen verba

Paul. Iouius.

conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patru que memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato con uit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principum Viceco tum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in b contra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſi pietate & magnitudine animi virum, nihil territum Vol Sarraceni ferocitate, qui medio in campo ad ſingulare ce men fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat, eo fuiſſe congreſſum, tandemque eum non minore fortitud quàm felicitate deuiciſſe: deque confoſſi hoſtis galea opim plenumque immortali gloria ſpolium retuliſſe, auritam, ſ cet, viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis ere & puerum paſſis manibus deuorantem. quod vnum auſpic virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtar fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & im ria, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtim Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum, tuliſſe inſigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturient quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine, pra caret. Sic Iouius. Ceterùm id ſtemma nobile & antiquum

Quid per ſerpentem Ægyptij deſignabant.

deo. Si quis enim veterum Ægyptiorum notas, quas Hi glyphicôn nomine appellabant, obſeruarit ex Oro maximè liaco, facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem reg que deſignaſſe. Quid enim dominium orbis, quid prouin Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtod quid heroëm, quid nominis & famæ amplitudinem figura

pei

tis exprimebant, nisi quòd spectato huius animalis admira-
gentio, conditionem & dignitatem Principum eo schema-
ngenioso, eruditis hominum oculis proponi volebant? Ia-
tum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui po-
i dispendio suas opes adaugerent, Anguem, nisi anguem
glutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ
, serpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ simula-
s apponi erant soliti, quo significabant orbis Principatum.
guis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viresque
præsentabat. Quòd autem serpens ita sæpè depictus conspi-
cietur, qui sibi caudam mordicùs ore retineret, pauci sunt qui
plicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam
minum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quasi ob
ulos positum fuisse Regem eum, qui finem sibi actionum
nium & consiliorum prudenter & accuratè proponeret,
que vltima, imò verò minima etiam curæ essent. Eo enim
mine Augustus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertix,
, Seuerus Alexander ad cælum euecti sunt: contrà male cessit
liogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis per-
ultis Reipub. Romanæ pestibus, quòd simulatque ad sum-
m illum Principatum conscenderunt, abiecta cura publica,
i tantùm seruire, suasque persequi cupiditates, quo iure, qua
uria, volverunt. Ceterum Anguis imagine, Rex custos & tu-
toris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis,
pulus suum in Regem studium (cuius beneficentiam grato
mo agnoscebat) non alio modo posteris commendabant,
am serpente vigili, surrecto vertice, & elato pectore. quod
mericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχον εὕδειν βουληφόρον
ἄνδρα: *Non decet virum consultorem, qualis Princeps esse debet, tota
te dormire.* Apud Horatium eo quidem sensu, serpens Epi-
darius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam
lignandam. Denique tam fuit insigne & celebre id Hieroglyphicum serpentis, vt non temerè Imperator clarissimus Epa-
nondas vsurpârit extremo ad Mantineam confecto bello:
us memores posteri columnam erexerunt, appenso clypeo,
quo sculptus draco esset. Eius monumenti rationem affert
Iasanias, quia is Imperator laudatissimus ex Spartiatarum ge-
e, quod Thebis antiquissimum fuit, ortum duxisse putaba-
, quorum id gentilitium insigne esset, vt qui ab anguineis il-
dentibus à Cadmo telluri mandatis essent oriundi. Nondum
hi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici stem-
tis arcanum illustrandum adiiciam. In ostentis enim & præ-

Quid per serpentem qui caudam mordicus teneat?

Serpens Epidaurius.

Anguis quid significabat.

Roscius.

Severus Imp.

Aurelianus Imp.

Tiberius Cæsar.

Maximinus Iunior.

Augusti mater.

ſegiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo port
debatur, non modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam re
faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel in
mo celebritatem quandam ſibi comparârunt. Vt enim ret
1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius in cunabulis e
educareturque in Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini,
ctu lumine appoſito experrecta nutrix animaduertit puer
dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu, quo aſpe
exterrita clamorem ſuſtulit. Pater autem Roſcij ad aruſp
retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nc
lius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento
Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero: Spartianus auctor
Seuero imperiũ præmonſtratum: ei enim in ſtabulo dormi
ti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa, expergefactis atque ac
mantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portenc
imperium Aũreliano, quanquam ille mediocrium fortu
rum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerp
cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò m
eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis facer
erat, diuinationum minimè ignara, quippè quæ familia
hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret. Tiberius Ca
ſerpentem draconem in deliciis habuit, eique ſua manu cib
miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, r
nitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis c
populum ſignificari. Maximini Iunioris, qui à patre regni
ticeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, fut
dignitatis præſagium. Idem pænè, quod de Alexandro,
gu[illegible] refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & A
[illegible]e Auguſti Octauij, quæ in templo Apollinis ſomniau
cum Dracone congreſſam, indeque factum, vt macula
Draconis in corpore conſtanter hæreret, quæ nunquam po
eximi potuit. De anguis augurio Cornelius Tacitus lib. 11
Sedente Claudio circenſibus ludis, cùm pueri nobiles e
ludicrum. Troiæ inirent, intérque eos Britannicus impera
genitus & L. Domitius adoptione mox in imperium & cog
mentum Neronis adſcitus, fauor plebis acrior in Domit
loco præſagij acceptus eſt: vulgabatúrque affuiſſe infantiæ
dracones in modum cuſtodum, fabuloſa & externis mirac
aſſimulata. Nam ipſe haudquaquam ſui detractor vnam
ninò anguem in cubiculo viſam narrare ſolitus eſt. Virg
non temerè ſcripſit anguem exiſſe è tumulo Anchiſis. Vet
enim, vt eſt apud Plutarchum in Cleomene, ſerpentes tri

nt heroibus: cuius rei rationem non vnam multi afferunt. sic
im Poëta lib. 5. quo loco Æneas patri iusta facit:

Salue sancte parens, iterum saluete recepti
Nequicquam cineres &c. & deinde,
Dixerat hæc, adytis cùm lubricus anguis ab imis,
Septem ingens gyros, septena volumina traxit,
Amplexus placidè tumulum. vide reliqua.

d hæc satis.

sinuosi è faucibus anguis.] Fauces sunt gulæ partes interiores. *Fauces.*
inius: Summum gulæ, fauces vocantur; postremum stoma-
us. Sinuosus autem epitheton serpenti conueniens: sinuosum *Sinuosus an-*
im dicimus, à longo sinu, & μεταφορικῶς apud eundem no- *guis.*
rum auctorem postea, *sinuosi in faucibus antri.*

stemma.] Nobiliores erant, qui sui generis imagines & stem- *Stemma.*
ata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vsur-
tur plerunque pro corona: deductum enim est id nominis à
φιλ: vt illud Homericum,
στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.
lciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miscellan. P. Nannij.

gentilitiis.] Pro imaginibus posteriora tempora insignia gen- *Gentilitia*
itia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ *stemmata.*
sa quoque primùm, vt simile est veri, virtutis fuere præmia,
rerum præclarè gestarum décora. Budæus.

Pellæum regem.] μεταφορικῶς pro Alexandro: vt apud Iuue- *Pellæus Alex-*
al. 10. Sat. *ander.*

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis. Ausonius Paulino:
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellæum potuisse deum reor.

c autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2.
iam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

suum genus.] Iustinus lib. 12. ait Alexandrum, virum supra *Præclarus*
manam potentiam magnitudine animi fuisse præditum. *Alexandri*
ua nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est *ortus.*
im ingenti serpente volutari: nec Dei decepta somnio. Nam
rofectò maius humana mortalitate opus vtero tulit; quam
im Æacidarum gens ab vltima sæculorũ memoria, & regnũ
tris, fratris, mariti, & deinceps maiorũ omnium illustrauerit;
allius tamẽ nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor
t, quòd cùm Ammonis sacerdos Alexandrum salutaturus,
nguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixisset παῖ διός, id
t, Iouis fili, hinc cælestis originis gratiam captatam, cui ini-
a dedisset error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis,

Alexander fatetur vtile sibi fuisse ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne alius sibi repugnaret. Id cur factum sit, lege Augustin. De ciuit. lib. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Appulei primo Floridorum.

Iupiter Ammon.

Dum se Ammone satum.] Iupiter Ammon ab arena dict quòd sub arietis forma coleretur in templo à Libero patre arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagm 2. hist. Deor. Politian. cap. 52. Miscellan. Lege & Hygin. lib De signorum cæles. historiis.

Amphisbæna.

tradunt sic quosdam extitisse angues.] Plinius lib. 8. cap. 23 Solinus cap. 30. Polyhist. Amphisbænas ore parere tradunt: enim caput est geminum, hoc est, & ad caput & ad cauda Neminem quidem studiosorum latere velim, id commodè a perspicuè relatum scriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioso rer selectissimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim.

Enixi.

enitier.] pro eniti, παραγωγὴ. Enixæ dicuntur feminæ, tendi, hoc est, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nex enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem zonæ solutionem referri non inconcinnè potest, qui partus scribitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier s uatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hym in Iouem:

†ῥίῃ

ἐπὶ τῷ δ' ἔτι ῥίει ὅτ' ἐλύσατο μίτρην, id est, quando pepe quod & admonet Græcus scholiastes. Alcimede apud Apol nium Argonaut. 1 filij discessum lugens,

—ὦ ἐπὶ μίνῳ

μίτρην πρώτην ἐλύσω κ' ὄφρα που. quo loco scholiastes ab alt non dissidet quin & adnicit, ὅτι ἡ λυσιζώνης ἀρτίμιδι ἐν ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro sua humani te fecit Ioannes Frater, Baiocensium gymnasij hac in Pariſi rum Academia primarius, vir vtriusque linguæ peritissimus, cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia intercessit

Cur Pallas è Ioue nata celebre.

An quia sic Pallas, &c.] Testis est Pindarus Olymp. od cuius rei rationem (sed aliam atque aliam) reddunt Fulgent Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Sy tagm. 11. Ouid. Fastor. 3. epimythia etiam sua tradit, longè aliis diuersa. Ex his enim alij speculationem physica alij ethicen, alij alia considerant. Themistius oratione σὺδὲ προσκαλεῖς τὸν φιλόσοφον (alloquitur Imperatorem V lentem) καὶ ἀπαγγῶν. ἐ ὅσοσον σὺ χρόνον τὸ ἴτος ἐπὶ χώ

μεν

νεις, ἀνάγκης χμιελίκτων λόγων. Οἷς τεκμηρῶσι δὲ οἱ φιλοσοφώτατοι σοφίαν τε καὶ εὐβουλίαν, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως τε ἡγεμονικῆς. διὰ δὴ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκ τοῦ πατρὸς οἱ ποιηταὶ Διὸς, εὐδοκιμοῦσι καλῶς ὅτι σοφίᾳ τῶν βασιλείων μέτα λόγου ἅπαντα, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ ἐν τοῦ σώφρονος ἅπαντα, καὶ γίγνεσθαι τὸ δρασθέντων. Existimo autem cum Pindari scholiaste ad 7. Olympior. figmentum id esse referendum eò, quòd dicamus omnes artes & disciplinas, è Iouis cerebro, id est, è summi & præpotentis Dei mente & sapientia prodiisse. Perspicuum enim nobis esse debet, vt alia omnia bona, sic ipsas quoque ingenuas artes à Deo nobis esse communicatas. Et quamquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, dubitare tamen & magistro primùm opus est. Adeò nemo est, qui doctrinæ laudatissimam ἕξιν comparare sibi queat, qui non omnis præceptoribus sese tradiderit instituendum. Hinc enim Minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab hasta vibranda, vel à Pallante occiso: qua de re postea fusiùs.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt sine matris fœdere natam,
Prouida consilia quòd nescit curia matrum.

Postremum hunc versum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat annotat. in Caligulam Suetonij, pro, *consilia*, legi mauult, *consilium*. Ego cum meo Iureto non meliùs & commodiùs, nisi me coniectura fallit:

Prouida consilij quòd non sit curia matrum.

Olim mihi fore molestum lectorem, si Isacij Tzetzis ratiocines adduxero, cuius hæc fermè sententia in iis commentariis, quos conscripsit in Cassandram Lycophronis: Tritonia Pallas dicitur, quòd in Trito Libyæ fluuio nata creditur; vel quòd tertio mensis die orta. Ideò enim tertia dies Mineruæ sacra est Athenis, vel quòd ἐκ τοῦ τριτοῦς, id est, Iouis capite progenita: τρίτα enim Bœotum lingua, caput nominatur: vel quòd eadem cum Luna sit, quæ tertio quoque à coitu die appareat: vel quòd eadem sit cum anima, quæ tres partes habet, ἐπιθυμίαν, θύμον, καὶ λογισμόν: vel quòd eadem cum prudentia sit: aut ex Democriti sententia, quòd hæc tria præstantur ab anima, bene consulere, rectè iudicare, rectè agere, hoc est, εὐβουλεύειν, εὐκρίνειν, καὶ εὐπράττειν.

AD EMBLEMA II.

NIhil mihi videtur hic affingere, quàm quòd Mediolar vrbis Insubrum notissimæ, notationem eliciat ex du rum Galliæ ciuitatum schematibus publicis. Ait enim Hedu porci, Bituriges arietis habuisse signum. Memineram quide Alciatum Parerg. iuris 5. c. 13. alterius meminisse. Huius ha verba: Habebant & ciuitates sua signa, quibus originem a cultum testarentur. Hinc in nomismatis Athenien sium pl runque vidimus noctuas. Sic Claudian.

Heduorum & Biturigum schemata.

——*ad mœnia Gallis*
Condita laniger & suis ostendentia pellem.

Quò fortasse pertinent quæ de Mediolani iactis fundamen refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Bitur gum schematibus publicis hìc constituit Mediolani ἔτυμον. M diolanum autem à sue mediatim lanato denominatione sumpsit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerent (vt præter alios retulit D. Ambrosius) aper est repertus med parte lanatus: Alij à Medo Insubrum duce nominatum Medi lanum malunt. Vrbs est metropolis Galliæ Cisalpinæ, à Gal Insubribus condita 359. annis ante Christum natum: qua quam Olanum ducem Tusciæ primùm eandem excitasse test tur Cato fragmento 7. Origin. Hinc docti plerique prodiér inter quos non infimum, sed merita gloria certè insignem A ciatum iure adscripserim, qui hoc emblemate Mediolanum n tale solum non illepidè celebrat. Nec verò mihi temperare po sum quin adiiciam quod discendi studiosis non omnino disp ceat. Imperio in Orientem translato, veteri quasi senescen Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperun vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gothici bell prima inter Occidentis vrbes post Romam dicatur, & facilè c teris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, r liquisque fortunæ bonis. Ausonius Catalogo illustrium v bium:

Mediolanum vnde nomina tum.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumera cultæq; domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci species, populiq; voluptas
Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq; arces, opulensq; moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaq; marmoreis ornata peristyla signis,

Mœnia

Mœniaq; in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Roma.

Ad id illustrandum multa suppeditabunt Geographica Volaterrani & Munsteri: ille quidem lib. 4. hic verò 2. longè plura retulit. Quædam etiam petenda ex historia Liuiana lib. 5. ab init. c. vt iam admonui.

Bituricis veruex.] Veruecem hîc pro ariete fortasse posuit παρηγμένως, sed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis est Biturix) Aquitaniæ populi sunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæsar. Vrbs est Academiâ florentissimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod ex aliquot suorum operum locis colligere est facile, tum el maximè his versibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illîc audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret:

Bituriges.

In Academia Biturigum professus est Alciatus.

Vrbs Biturix inuitus, amans te desero amantem,
Quinque per ætates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos est à veruecibus ire:
Ergo vale, & felix sit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum stemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati versibus conumeliosè respondit nescio quis: quo iure, qua iniuria, non est meum disquirere, nisi quòd existimem nihil tam bellè fieri dive posse, quin malè interpretando possit deprauarier. Huius nonymi hoc est maledicum tetrastichon,

Non nos, sed nostros nummos Alciatus amabat,
Qui tacitus spretis vanuit hospitibus.
Ille ergo valeat vitulos pasturus: at illum
Nostra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei causam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta sint.

Heduis dat sucula signum.] Hedui, qui & Augustodunenses, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno siti, olim fratres & consanguinei à Romanis appellati: Cæsar Comment. belli Gall. lib. 1. *sucula.*] pro sue, diminutiuum.

Heduis.

Patriæ debita origo meæ.] Sic Ausonius, ex quo Alciatus id veteri potest mutuatus, epistolâ quæ incipit, Ausonius genitor:

Ipse ego Burdigalæ gentis diuersa per vrbes
Quattuor antiquas, stirpis origo meæ.

Vetus lingua Gallica.

vetus hoc Gallica lingua sonat.] Nimirum Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato sue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epist. 1. Hic autem de vetere lingua Gallica lubens aliquid disquirerem, si eruditorum hominum non satis inter se constantium opiniones aliquid haberent firmamenti, aut nisi nos vetera, certáque monimenta in hac rerum caligine & ignoratione deficerent. Nihil enim ea de re possimus certi pronunciare, nisi primò constituerit non modò quæ lingua Gallica vetus, sed etiam qui veteres, & qua maxime ætate sunt intelligendi. Alij enim fuerunt qui vixerunt ante tempora Cæsaris Iulij, qui primus de rebus Gallicis scriptis aliquid mandauit: quíque veterum Druidarum seculis, vel postea floruerunt. Alij veteres Galli qui sub Imperatoribus Romanis seruile aliquod passi iugum: alij qui sub prioribus Regibus, vt vetustiores prætermittam, Clodouco primo, Carolo Magno, & aliis: quibus temporibus credibile est non eandem fuisse Gallorum linguam vernaculam, qualis postea, quæque hodie celebratur. Qua in re perquirenda mihi quidem certè videntur ociosæ disputationes quorundam, qui veteres Gallos lingua Græca fuisse vsos, vt familiari, contendere ausint: alij putant linguam veterum Gallorum eandem fuisse quæ est hodie Suitensium seu Heluetiorum: Plerique etiam volunt à Germanis Francos oriundos, & linguam veterum Francorum eandem ac Germanorum, quæ hodie celebratur. Iam qui volunt ingeniosiores videri, Celtas veteres eadem lingua fuisse vsos asseuerant, qua nunc Armorici Batani. Alij denique (vt liberæ sunt cuiusque opiniones) conijciunt eam linguam, qualis nunc à Gallis Prouincialibus vsurpatur, veterum Gallorum extitisse. Sed nescio quo modo, si sit standum ab vna ex iis opinionibus, quæ putatur similior vero, nos possimus commodè extricare. Quis enim ea de re certi aliquid pronunciâ-it, in tanta præsertim rerum omnium confusione, populorum ac gentium migratione, multitudine colonia-rum, principum, ac publicarum rerum mutatione? Quis nescit centum, aut eo minus annorum spatio, linguas, non secus ac res alias, vt variè traducuntur, aut vsurpantur omninò, vel non minima parte variari, aut corrumpi? Exemplum in signe proferrem in Latina lingua, nisi putarem satis esse notum iis qui veteres libros euoluerunt, longè puriorem & nitidiorem fuisse seculo Varronis, Ciceronis, Augusti, quàm ætate Catonis senis, & primi belli Punici temporibus. Illud vnum asseuero, linguam Gallicam, quæ fuit in vsu temporibus Caroli Magni, nobis hactenus inauditam, planéque incognitam. Nos

enim

enim deficiunt vetera monimenta, vt diximus, quibus liqueat quænam ea fuerit; etiámque adiicio, eam quæ vulgaris erat aueo D. Lodoici principatu, adeò fuisse horridam & incultam, vt si cum ea quæ hodie in vsu nobis est, conferatur, nihilo plus vna ab altera differat, quàm hodiè vulgaris Parisiorum sermo a Britonum oratione populari. De Gallorum quidem vetere ingua corrupta constat, sed apud quos Gallorum sermo velut eruatus fuerit, nondum liquet. Nam Galli sermonem Gallicum didicerunt, cùm non solùm Romanæ leges, sed & legiones in Gallia constitutæ Gallos Romana vti lingua cogerent, vt facile sit intelligere à Romano foro, ipsaque Romana militia Gallicam linguam à maioribus illis vsurpatam, penè omninò fuisse abolitam. Sed vt vetera prætermittam, cui potest esse dubium, Gallorum idioma vt non parum fuerit immutatum, ut etiam corruptum, vt primam sui faciem amiserit, quo tempore Franci à Germania irrumpentes in Gallias transitum fecerunt, & à quibus sedes non impetrabant, Gallos partim expulisse, partim etiam sibi subiecisse? At lingua Gallica, qualis hodie, quanquam ex se locuples, permultas tamen voces habet quæ à Græcis deflexæ non temerè videri possunt. Habet etiam non paucas Germanicas, & Latinas, ex quo tamen non sequitur maiores nostros promiscuè vel Græcè, vel Germanicè, Latinéve fecisse. Quid igitur hac in re statuam non habeo, vt promptum mihi sit quod possim refellere, quid certius adducere possim, nondum habeam. Vnum mihi superest, vt cum doctissimo Seneca Philosopho, eius maximè loci occasione, quem ipse mihi obtulit cap. 8. consolationis ad Albinam, missos faciam alios qui de gentium migrationibus, conuersionibus, & corruptis linguis variè disputarunt.

Et quæ lanigero de sue nomen habet. Veterem linguam Gallicam fuit, vel propter Gallos Insubres à quibus Mediolanum excitatum iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuisse quàm quæ nunc nobis est vulgaris, & verisimile est, & docti plerique autumant.

Culta Minerua, &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuisse, nunc autem D. Teclam à populo Christiano coli. Hæc virgo & Martyr sub Nerone apud Iconium, Pauli discipula. *D. Tecla Martyr.*

Lanitio inde leui.] Maro sic, *sit tibi lanitium felix.* quo de nomine quædam Nonius, & Turneb. noster Aduersar. 15. cap. 21. ne quid addam præterea.

AD

AD EMBLEMA III.

Alciatorum scbema.

PRINCIPIS & patriæ hactenus insignia quasi depinxit; nunc suæ familiæ gentilitium stemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, sumpto argumento ab Alces feræ naturâ, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas aurium & ceruicis distingueret, iumento similis habetur, auctore Plinio lib. 8. cap. 15. Quod illustrat eleganti Alexandri apophthegmate, qui quærenti qua tandem via tanta sibi adeò celeriter comparasset, respondit (quod vnguibus Alces insertum legitur) μηδὲν ἀναβαλόμενος, nihil differendo aut recrastinando. Siquidem optima & accommoda belli comes est festinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nonnihil remorando vltrò sese offerunt, arcere faciliùs possint, eò pede citissimo necesse sit properare. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd sua præcipiti in rebus agendis cura & industria, Principum omnium celeritatem multis quasi stadiis anteuerterit. Narrant enim eum pedites sic instituisse, vt sua celeritate equorum cursum adæquarent: ipse ne quidem sibi parceret, noctes vt plurimùm insomnes traduceret, seque crepitaculo excitaret, siquando somno corripi se sentiret, quo maximè tempore vigilandum esse intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum sibi satis longum relinqui spatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præstabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuisum hostem offenderet. quem animum etiam adolescens habuisse memoratur. Huic itaque cùm Aristoteles diceret exspectandam esse robustiorem ætatem, qua longè meliùs & opportuniùs ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi est, inquit, ne dum annos exspecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæsar imitatus, ardua quæque quasi temerè & sine consilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis consultandum non esse, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Æliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, Variæ hist. lib. 10. Alexander Philippi filius ter cccc stadiis continuo itinere confectis, antequàm quietem caperet exercitus, cum hostibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τεσσαρακόσια στάδια ἐφιζῆσι μιθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς

Alexandri festinatio.

Iulij Cæsaris celeritas.

Virtutes Imperatoria.

τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπῦσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Sic Seneca l. Suasor. Venit ille dies, Alexander, ex optatus, quo tibi operæ est adesse. Iidem sunt termini tui, regni, & mundi. Tempus est Alexandrum cum orbe & cum sole desinere. Quod noueram, vici: nunc concupisco quod nescio. Quæ tam feræ gentes fuerunt, quæ non Alexandrum posito genu adorauerint? qui tam horridi montes, quorum non iuga victor miles calcauerit? Vltra Liberi patris trophæa constitimus: non quærimus orbem, sed amittimus, &c. Rectè Flau. Vegetius lib. 4. c. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius solere prodesse quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm plerisque in rebus gerendis tarditas & procrastinatio odiosa est, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij laudibus, seu, vt inscribitur, Pro lege Manilia: Non enim illæ sunt solæ virtutes imperatoriæ, quæ vulgò existimantur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, industria in agendo, celeritas in conficiendo, consilium in prouidendo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem cursum initum putatis? non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, sed hæres, quæ ceteros remorari solent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortasse. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quæque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræsentat Alce) & assidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter absolui. Nullus enim est repertus hactenus (nisi sit à fortuna quadam benigniore iactatus) qui absque aliquo labore improbo, constantiaque animi sit aliquam summam laudem consecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος ὁ πολλῶν, πολῶν, καὶ ἐρχαζόμενος, μήτε κακοπάθειαν δύτυχεῖ. 1. Alexander audendo, laborando, agendo, non desidendo, summam celebritatem consecutus est. Huic conuenit illud Hesiodi:

Celeritatis & diligentiæ laus.

μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' ἄυριον, ἐς τ' ἔνηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, semper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.

Martial. *Non bene distuleris, videas quod posse negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid

quid agas, promptissimè, atque optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id est, an fortior, velocior ne sit Alce, dubium est. quo subindicat vires celeritati pares, & contrà celeritatem viribus æqualem esse debere: alterum enim sine altero non multum potest adferre commodi, imò damna plerunque maxima, funestumq. exitium hinc consequitur. Alcen descripsit Cæsar 6. Comment. quæ si quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non posse conciliari. Didici ex quibusdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora esse quàm quæ à Cæsare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortasse feram numquam viderant, opinionem: at eam esse, qualem Plinius describit, experientia constare.

AD EMBLEMA IIII.

CONSILIVM nostrum fuit hac nostra qualicunque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex insigniore quodam scriptore petere, vsumque indicare sententiæ, quam peritus noster artifex non modò animo committit, sed etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli, niniam lectionis diligentiam ostentare, non semper initio tam ambitiosè, vel superstitiosè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, sed postquàm quædam præfatus ero, de iis quæ ad subiectum argumentum necessaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi sententiam. si quædam priùs vice præludij & quasi disputationis anticipáro.

Poësis penè tota ænigmatis plena.

Vniuersam poësim ænigmatum esse plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quæ non sit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibusdam verborum inuolucris obtegatur. Huiusmodi autem figmenta tribus modis explicari possunt, vt plerumque veterum monimentis deprehendimus: quidam enim physicen, alij ethicen inspiciunt; nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter se pugnantia, & sese mutuò producentia effinxit sub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte dissidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ sit rationis expers, in superiorem sese attollere intelligimus

Quatuor elementa totidem deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte dissideat.

gimus, virtutique vitium aduersari. quo de genere est ea, quam nunc sumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cælum suo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò absumens, imaginem quandam intelligimus esse Dei, Cælum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) essentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiusdem mentem. Quæ antè visum est operæ pretium admonere, vt maturius ad nostri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtasque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam sciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabulosis narrationibus obseruare voluisse crediderim, quale priores illi Iurisperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obseruârunt, qui vt auctoritatem aliquam obtinerent, eamque augerent, artem suam vulgarem esse noluere, nisi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus est cornicum oculos confixisse. Eodem planè modo veteres illi poëtæ sub aliquo quasi velo certè obscuro, fabulosisque ornamentis res suas occultarunt, vt imperitam plebeculam à mysteriis sapientiæ reconditioris arcerēt. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè gesta sunt, in aliquas species obliquis figurationib. cum decore aliquo conuersa traduxisse, & mendacium non in factis, sed in nominibus admisisse. Quamobrem inepti & planè ἄμυστοι sunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipsas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam simplices γνόμας considerant, nec ea potiùs eliciunt, quæ sensum aliquem abstrusiorem contineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operū lineas quasdam conspiciunt, aut vt qui mercibus inuolutis appositas imaginum tesserulas admirantur, nec quid intùs lateat, aut inclusum esse possit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc studium nescio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus seruium & apertum non sit, sed ei duntaxat homini, *Ingenium cui sit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur, sicuti non obscurè aliquot disputationibus est à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipsos Philosophis sapientia neutiquam posteriores aut inferiores fuisse, præter alios quosdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim sese videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodasse, dum fabulosa eiusmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt; rem quidem aperta ratione abstrusiorem, ænigmatis tutem clariorem, æqualiter à scientia atque insciti distantem,

Saturnus. Rhea. *Macrob. 1. Saturn.*

Quem ad finem poëta figmentis usi sint.

Allegoria poëtica ratio.

Zanpoëtica.

An poëta philosophis posteriores.

fidem

fidem sibi facientem propter id quod iucundum est, & admirationem, aliaque non satis vulgo persuasa: adhæc quæ animum ad rerum existentium perquisitionem, & eorum quæ remota sunt, inquisitionem diligentem concitet. Qua in re præstanda hi sanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis insidias quasdam sunt commenti, i quidem re ipsa Philosophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidiosam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum delectat. Sese enim perinde habet erga multitudinem populare Philosophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatum, vt qui vitiis sunt alicui addicti, virtutem contrariam non sustineant, nisi eam superinductus aliquis fucus adumbrârit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut saltem rarò cognoscitur. Ita enim medici salubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aspergunt, ne deterreatur æger saporis aut succi acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philosophia illa veteri sentiendum, quæ sententiis suis figmentorum ac carminum, tanquam veste cultuque magnifico tectis, priscorum hominum animos primùm cepit atque deliniuit: neque secus id quidem quàm dissimulata disciplinæ molestia ad institutionem & morum feritatem cicurandam illexit. Nec est autem quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractârint, Philosophin an Poëtæ: quin potiùs studium vtrumque tanquam insito fœdere, mutuò sese complecti deprehendas, vt eadem non diuersi putes. Cùm enim Philosophum ais, Poëtam etiam intelligis & cùm Poëtam, Philosophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in sequentibus repetere subinde cogar. quod semel admonuisse satis erit, vt quantum Poëtis debeamus, philologus intelligat, nostrumque consilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut historiam attexere satis esse ad commentationes has, quanquam tenues, existimassemus, ansam ridendi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim sunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc studium vt planè nugatorium aspernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſt. De ciuit. 18 cap. 13. & ipse Plato 1 De legib. sub persona Athenienſis hospitis, nimirùm ob insanum pæderastiæ flagitium. Sed qui non video quàm sit necesse singula tam anxiè persequi, qui potiſ

Poëta nomine, re philosophus.

Poëtæ se vulgo facilius accommodant.

Poëtica eadem philosophia.

Ganymedis fabula variè accepta.

otiùs ad propositum finem me continuò recipere iam tan-
em par sit; agè verò, per Ganymedem ab aquila raptum, ani-
am humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tam con-
ere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quasi corporis fece-
one, cælestia mentis oculo contemplatur: quod sanè absque
ptu quodam fieri minimè potest. Plato etiam in Phædone &
hæteto, cùm iubet animam à corpore seiungere, non loco
gregandam esse intelligit; sed monet ne corpori animus ad-
rescat, neque ob corporis commercium à mente superiore
at alienus, coneturque, quantum fieri poterit, subditam sibi
nimæ speciem ad superiora perducere. Constat autem sum-
um Emblema ex Xenophontis Symposio, quo loci concinnè
appositè Ganymedis ἔντμον explanat. Ait enim Deos &
eroas animæ amicitiam multò pluris facere, quàm vsum qui
corpore percipitur. Iupiter enim quarum formam (cùm es-
nt mortales) amauit, has ipsas mortales esse iussit: quorum
rò animas est amore prosecutus, hos immortalitate donauit;
quorum numero Hercules, Castor ac Pollux esse dicuntur,
m aliquot aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam asseuerat
anymedem non corporis, sed animi gratia à Ioue in Olym-
m fuisse raptum. Cuius quidem rei & testimonium ex ipso
mine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Home-
m, γάνυται δέ τ' ἀκούων, lætatur audiendo: & alibi etiam,
κινὰ φρεσὶ μήδεα οἰδὼς, id est, sapientia plena mente consilia
ens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, sed men-
deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos est rela-
s. Sed dum vacat huc adscribam verba Philosophi, vt aliquo
dem onere candidatos linguæ Græcæ leuare possim: Ἐπυν-
δέ τις, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογοῦσιν, ὡς ὁ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ
ὶ καὶ ἥρωες τὸν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται. Ζεὺς γοῦν ὅσων μὲν θνητῶν ἐρῶν μορφῆς ἠράσθη
ενόμην, εἰς αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθὰς εἶναι, ἀθα-
τους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ
οἱ καὶ ἐγὼ δὲ φημὶ Γανυμήδη ἐρᾶν σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα
ὸ θεοὺς εἰς ὄλυμπον ἀνεπτερωκέναι μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ μάχεσθαι αὐτὰ ἕνεκα
ράπεζ καὶ οἰνοχόης,

——γάνυται δέ τ' ἀκούων·

ὃ δὲ φράζει ὅ, τι ἥδεται δέτ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἀλλοῖόν που,

——πυκινὰ φρεσὶ μήδεα οἰδώς.

ὅτι σωματοφυτέρων τούτων ἀνήδυσμάτων ὁ μαθὼν ὁ Γανυμήδης,
ἡδυπνόων καὶ θείοις πτίμασιν. Hæc fermè Xenophon. Facilli-
im mihi esset repetere ea almatis historiam, nisi tallor à Pli-
nio, qui

Quid per Ganymedem intelligimus.

Vnde Emblema ansum.

Locus Plotini.

nio, qui sic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam sentiente quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguib etiam per vestem, &c. perindeque facile ex Homeri scholia ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro ta multis? Ceterùm raptum eiusmodi Alciatus traducit ad e qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quasi don cilium penetrant, tamque sibi placent in iis quæ Deo gra sunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternæ beatitudinis delici rum experiantur. Ab hoc non dissentit Homeri scholiastes 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νο Ganymedis verò, cum qui consiliis diuinis gaudeat. τὸν γ Γανυμήδης, ὡς ὁ τοῦ ἔχειν οἰκεῖον τὸ τῆς μήδεσι γάνυσθαι. Hoc pe sensu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum esse virgine puris semper cogitationibus delectari, id est (nam Græca p bellè conueniunt huic Ganymedis etymo) ——καλὸν παρθενικὴν καθαρῆσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Gramm tici non modò, quin etiam Philosophi non postremi nomi beatos seu felices, quos εὐδαίμονας & μακαρίους appellant, n alio sensu iis id impositum nomen putant, quòd habeant a quem cum diis consensum. Nam & εὐδαιμονεῖν Aristotelis i terpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους auten μα, καὶ τῷ χαίρω. Locus Aristot. est Moral. ad Nicomach. 7. Ad & id pietatis ergò: Ganymedei raptus figmentum non lo habere flagitium, sed historiam à qua possint ad Dei cultu homines inflammari. Laudaui meos auctores, certè ἀξιοπίσ Xenophontem nempe & Eustathium Homericum interp tem. Sanè nostri non temerè Hieroglyphicum aquilæ D. Ioa ni tribuere, vt eius in diuinis rebus acumen longè perspicax oculatum, vt ita dicam, ostenderent. Vt enim aquila quasi ac la ab acumine dicta est; & Homero teste, ἀετὸς ὀξύπατος δι πτοῦ ὑπουρανίων πτερυγῶν: sic diuus ille oculorum acie in altis mæ diuinitatis recessum directa, præ aliis omnibus θεοῦ φρέν arcana vidit, qua Ebionitarum nefandam hæresim pessund dit, & præpetibus pennis euolauit, déque ipso rerum diuin rum nido pellucidas illas gemmas est mutuatus, quæ post oculis hominum caligantibus veram certamque claritatem a ferant. Sed hîc me cohibeo, quòd id esse videam Theologoru pensum. Historia Ganymedis recensetur à Suida: sed nihil nostrum propositum ea narratio. Desino iam, si vnum L ctantij Firmiani locum adscripsero, ex lib. 5. cap. 10. qui ad g nerale emblematis huius argumentum facit: Ad placandu Deum, quem colas, inquit, iis rebus opus est, quibus illum ga

Iupiter quid.

Felices qui.

D. Ioanni aquilæ Hieroglyphicum cur tributum.

der

ere, ac delectari scias. Sic fit vt vitam colentium Deus pro quá-
tate numinis sui formet, quoniam religiosissimus est cultus,
mitari.

Iouis alite.] Aquilæ μεῖφρωσις. Hanc auium reginam ap-
ellant, creditdque antiquitas eam Ioui tela ministrare & ful-
nen. Horatius 4. Carm. *Auium reginá aquila, & Iouis alet.*

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permisit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

hornutus eam Ioui esse sacram vult, quòd volandi pernicitate
lis auibus excellat. ἰερὸς δ' ὄρνις, inquit, ἀνὴρ ὁ ἀετὸς λέγεται
ται, διὰ τὸ ὀξύτατον πάντων εἶναι τῶν ἀετῶν πτηνῶν. Lege Plinium
bi. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicón.
unt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt,
uius insigne aquila esset; aut legionem militum, quà legione
ptus esse putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgentius My-
ologic. 1.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui *Hom. Iliad. V.*
roem patrem habuit Troiæ regem: & à Poëtis dicitur ab
quila raptus, & in cælum sublatus, vt deorum præficeretur
qualiculis. Martialis lib. 1.

Æthereas aquila puerum portante per auras
Illæsum tumidis vnguibus hæsit onus.

Quisne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem simplicitatem, *Puerilis simplicitas Deo grata.*
est, innocentiam & mentis puritatem Deo gratissimam esse
issim testantur sacræ literæ. Quò illud sacri oraculi referen-
im: Sinite paruuli ad me veniant: &, Nisi efficiamini sicut
ruuli, &c.

Maonius finxerit vnde senex.] Homerus, qui Mæonius cæcu- *Homerus cur Mæonius dictus.*
ens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ,
Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Ther-
gores apud Lucianum in Demosth. encomio, ita de Homero
rba facit: πατέρα μὲν λυδὸν, ἢ πατρὸν, τὴν μητέρα
θαλάτταν φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

Consilium, mens atque Dei, &c.] μυθολογία est, in qua adue- * μυθολογία
ndum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis *Ganymedi nomen vnde.*
m exprimat. γάνυμαι enim, vel γάννυμαι, lætor est: respondet q.
s quæ dixit, Gaudia præstant: & μήδεα consilia. vnde γάνυμαι
διὰ τὰ δῶρα. Emblematis & figmenti sensum explanat.

AD EMBLEMA V.

Hoc in monstro designando verbis vsus est obscuris, & sententiæ planè ænigmaticis. Id tamen quicquid sit, aperto primùm fonte, deinde auctoris consilio, si tamen possim commodè, illustrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monostrichis, & disticho quodam, quæ in collectaneis epigrammatum Græcorum legimus, quæque huc asciribemus. Sunt autem εἰς χειρόγυαια ἐπιπρεπεστάτου, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρὸς ἐγενήθη τὸ ἵππος· ἀπὸ δ' ἐμπλὴν ἵππος ἀνὴρ.
Ἀνηρ νέφι πόδας, κεφαλὴν δ' ἄπερ αἰόλος ἵππος·
Ἵππος ἐγ' ἐκ μέσσου ἄιδρις, ἀνὴρ δ' ἀπείρητος ἵππου·
Ἵππος ἐγὼ ἀκράτῳ, ἀνὴρ δ' ἀτέλεσ' ἔκειτο,
Οὔτις φύσις ἁρμόζεσθαι θοὰ συνεκίνησεν ἵππα.

Ad verbum sic effertur:

Ex viro descendit equus, ascendit autem de equo vir.
Vir sine pedibus, sine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
Sed hunc natura ludens aeri equo † miscuit.

† inſuxit.

Hoc informi monstro, quod nec omninò formam humanam nec omninò serpentinam figuram habeat, natura quidem duplici, quodque necdum certam appellationem sortiri potuit, notantur, qui animâ rationis participe à Deo informati, terrena tantùm sapiunt: & neglecta conditione sui melioris, humi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Monstrum enim vi hic exprimitur, in hominem non desinit, nec est ferè principium: non enim finem spectant Epicurei homines, propter quem homini sit concessa ratio, qua miserè abutuntur, eamque spontanea quadam & exitiosa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philosophiæ satellites, qui cùm perpetuo dogmatis sapientiæ veteris, & sibi parùm constantis adhæserint, nihil aliud spirarunt quàm quæ terræ sunt, tametsi vnus illis videretur esse finium cælestia diuinaque contemplandi quos ideò exagitat vir sanctissimus Augustin. libris De ciui Dei, Lactantius, Eusebius, & alij multi. Opinor autem hic Asciatium exempli causa Cecropem apposuisse, nec quidem à re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, simulacrorum vsum induxit, aras construxit. Sacra diis fecit (teste Eusebio, Herodoto, & pluribus aliis) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudit

Quid hoc monstro intelligatur.

Epicurei.

Philosophi.

Cecrops bifor-mis.

audita. Quòd verò primus inter marem & feminam certa connubia dicatur instituisse, quę antè vaga essent & incerta, διφυὴς, id est biformis, est nominatus. Hunc{que} colligere licet mundi sapientiam, quam technis & præstigiis satanicis inuexere priores illi Principes, meram fuisse stultitiam, cùm perspicuum sit tam longè desciuisse ab institutis illis priscorum patrum, qui leges diuinas à Noco, & eius meliori posteritate hauserant. Hos itaque vafios, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena sunt, & quorum Deus venter est, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni sunt, quanquam planum sit eos rationis, doctrinæ cuiusdam & humanitatis haud expertes fuisse: nam ea re caruerunt, qua sola differt homo à reliquis animantibus, id est religione, in qua certè nos hominis summum bonum constituimus. Quanquam enim homo sit vera & expressa Dei imago, si tamen hic se abiiciat atque prosternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò est aggregandus. Id porrò totum potest conuerti in profligatos, & perditos huius seculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri assectatores, qui neglecta futuri boni spe, suas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adest, quodque præsens est. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: sed satius est vt breuius contraham, si studiosum quemque admonuero, id commodiùs repeti posse à Lactantianis institutionibus, maximeque lib. 2. cap 3. & sequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ sequuntur, vt denique lib. 6. capit. lib. 7. 9.

Quæ maximè re homo à mutis animalibus differt.

Atheï.

Quid dicam? quoniam &c.] Quæ noua sunt, stupenda, aut admirationis aliquid præ se ferunt, vt quæ à communi rerum natura sunt aliena, describi fere solent quibusdam verborum ambagibus & rerū inuolucris, vt hic fit ab Alciato monstri huius periphrasi. Totum certè δυσεικόνον, vti perioloſæ plenum aleæ doctis visum, mihi quidem non potuit non videri perobscurum. Quòd si rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentauisse tamen quid hac in parte vires alioqui imbelles possent, & aliis nadiri lampada, vt maiore tandem industria diligentiam aliquam nostram obscurent.

Obscura obscurè descripta.

Quæ dum interea meditor, fortasse non malè vno claudam proverbio, quod hîc obscurè proponitur: Id igitur prouerbium vsurpârunt duo ecclesiæ Christianæ lumina, Nazianzenus Gregorius, & Chrysostomus: Ille quidem in epistolis sic, τὴν ζωὴν ἐγεγυμνασμένην φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedestrem amplexari, humique manentem philosophiam. Idem monodia in Basi-

lium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita seruilis est, qualis mancipiorum, & humum spectans. Sic Chrysostomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus ἵνα τοὺς χαμαὶ συμβύσσους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorum studio multi è nostris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγαίους appellat: id est, rerum caducarum & humi repentium studiis addictos. Sed Lactantianæ quædam lucem huic loco afferent, meo quidem iudicio, e cap. 3. lib. 2. Quos homines (de philosophis loquitur) philosophus ac poëtà Lucretius grauiter accusat tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ suæ rationem ad veneranda terrena se prosternant. ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm,
Depressosq; premunt ad terram. alio loco sic idem:
Nec pietas vlla est, velatum sæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi prostratum &c.

Paulo pòst, non oportet sublimes & excelsos animos aduocari atque in terram premi, sed nihil aliud, quàm cælestia cogitare.

Biforme, quod non est homo, &c.] Secundi hi quique versiculi senarij sunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hîc confundi virum & hominem, draconem cum angue siue serpente, & quæ ænigmatum lex est. Adhæc obscuris verbis de industria videtur vsus, vt rem abstrusam, & quasi reconditam insculpere potiùs quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non absum vocalem, quæ in cæsura hac remanet integra, idque ferè fit re difficultatis aut grauitatis ostendendæ ergò. Ceterùm nouè v detur vsus his verbis, pedit, & eructauit, quæ vim magnam h bent ad demonstrandam monstri huius obscœnitatem. Rei enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obscœna verba.

Pedit, eructauit.] Duo verba posita κατ' ἀντίθεσιν, atqui anguem pedit homo, nouè & insolenter dictum, ob monstri quo proponit insolentiam. Ita hominem eructauit anguis, rem prodigiosam quoquo modo effingeret. Eructare nihil aliud est quàm efferre, aut egerere. Eructare, quo sensu dixit Catullus:

In pede stans fixo carmina ructat hians.

Et Lucilius apud Horatium, ducentos versus stans pede vno eructabat. Porrò, Serpens inter significationes alias tu pium voluptatum & mollium illecebrarum notam esse did cimus aliunde. Interea, quandoquidem Alciatus noster

mor

nonstro tam informi effigiando primùm hæserit, vti rem no-
iam & insolentem planéque stupendam expressurus, nescio
n huc conferre ausim Libycam illam fabulam quam Chryso-
tomus Dion retulit oratione quinta. Sed cùm nihil in nar-
lando periculi, non patiar studiosos ea defraudari. Ait igitur
sse in Lybia ferarum genus ex promiscuo belluarum diuersi
eneris coitu, sæuum admodum & ferox circa Syrtes impri-
nis versari; monstri faciem esse muliebri corpore certè formo-
o, papillis tumentibus, toto pectore ac ceruice pulcherrima, cu-
is colore admodum nitido: reliquis partibus corporis horridis,
& squammarum scabritie asperis, infernè demum in longum
nguem desinentibus. Feras esse omnium velocissimas ait, vt
emo sit adeò alacer, qui earum insultus effugerit. Animalia
ætera quotquot nactæ fuerint, per vim assequuntur, tandem-
ue opprimunt: vnum hominem modò blanditiis adoriri, &
æstigiis implicare. Cætera Dion. At quia superiore com-
nentario conatus sum inuentionem carminis Alciatini expis-
ari, sicuti feci passim, & ex quodam auctore vetere: addo &
oc, apud Ælianum lib. 9. de varia hist. antiquissimum quen-
am virum in Ausonia fuisse olim nomine Marem, cuius ante-
or facies hominis esset, posterior equi: Græcis est ἱππουγής.
ausam autem naturæ duplicis in id confert, quòd primus
quum ascenderit.

Locus Chrysostomi Dionis de monstro quodam Libyæ.

Nec finis hominis est, &c.] Non desinit in hominem, quòd si-
em non spectet, cuius maximè causa conditus homo sit: nec
abet feræ principium, quòd primò anima rationis participe
onatum à Deo sit, vt omnibus aliis animantibus excelleret,
uti copiosè disputat Cicero 1. De legib.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus,
ui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienses.
ausanias ait eum διφυῆ, hoc est, naturæ duplicis, superiori par-
viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm instituerit in At-
ca regione. Malim tamen referre ad id quod superiùs attigi,
superstitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic
icitur induxisse. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iu-
in. lib. 2. Tzetzes in Cassandram Lycophr. Cecropem ait bi-
ormem nominatũ, quòd ex draconis dentibus egressus sit, vel
uòd duorum hominum magnitudinis esset: vel duarum lin-
iarum peritus, Ægyptiacæ nimirum & Græcæ: aut, vt est in fa-
ulis, quòd superiores hominis partes, inferiores autem draco-
s habuerit: quod quidem ἀπαγγελικῶς Demosthenes interpre-
tus dixit, illum robore simile draconi fuisse, homini mente.

Plin. 7. cap. 56. Cecrops rex Atheniensium.

Cecrops biformis.

Existimat tamen idem Tzetzes cum optimum regem extitiss quippe qui hominum ferocitatem omnem de medio sustuler vel quòd primus mulieres, quæ more ferarum coibant promi cuè, ad certa coniugia reuocarit; sicque nefandos concubit & belluinos aboleuerit.

Doctis Athenis.] Doctis, metaphora epitheti. Doctas posu propter celebratissimam toto orbe scholam. Hinc enim magi Oratores, hinc Rhetores, hinc Sophistæ, hinc clari denique l gum latores. Plutarchus huius epitheti vim expressit commen tario, *πόθεν ἀθῆναι οἱ πόλεμον, ἢ σοφίαν ἐνδοξότεραι.* R uera hæc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artium que benigna parens, quarum alias prima reperit, inque luce misit, alias honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò si *πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἡδε μήτηρ καὶ τροφὸς ὑμῖν πεπ γέγονε, τὰς μὲν εὑρεμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ εὖνα προσθοῦσα ἐπιμὴν καὶ αὔξησιν.* Cicero 1. de Oratore, omniu doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Fla co: Adsunt Athenienses, vnde humanitas, doctrina, religi fruges, iura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ puta tur. Hæc sunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarum e logia. Sed occurrunt etiam aliorum quorundam non pœnite da testimonia. sic enim Velleius Paterculus ad finem 1. hi Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquentiæ, quàm vn uersa Græcia, operibus que floruit, adeò vt corpora gentis illu separata sint in alias ciuitates. Ingenia verò solis Athenien sium muris clausa existimes. Apuleius enim 10. Asini aur Quale autem & illud iudicium apud legiferos Athenienses catosillos, & omnis scientiæ magistros. Idem Apolog. 1. Ap Athenienses cattos Melesides fatuus. Et Iustin. lib. 5. Athen vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem scripsera literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, disciplinæ v luti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. qua Iuliano dictam volunt: Ipsæ illæ bonarum artium magistræ inuentrices Athenæ. Quid enim transiliam cum alias qua plurimis Catti Sedorum, qui lib. 12. Variarum, epist. 15. Athen sedem esse sapientium dictas ab antiquis ait?

Laus Athenarum.

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëti id est, terræ filij, vt vi nominis intelligitur; *γῆ*, terra, *γίνομ* fio, nascor. vel, *παρὰ τὸ ἐκ γῆς εἶναι*, quasi *ἐκ γῆς γεγεννημένοι*. fu runt autem statuæ admirabilis, quorum pedes in serpentu volumina desinebant, iique in Deorum perniciem nati put bantur; cum quibus pugnare ausi, fulmine concussi sunt. P

gua

nam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti ra-
onem Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines
uosdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent:
uorum pedes in Draconum volumina desisse aiunt, quòd
ihil superum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ gres-
ad inferna vergente. Macrob. Saturnal. 1. Virgilius in opus-
lo de Ætna:

His natura sua est aluo tenus, ima per omnes
Squammeus intortus sinuat vestigia serpens.

ulta de Gigantum ortu & pugnis, Diodorus lib. 4. & 5. An- *Gigantes an-*
uinei & anguipedes vocantur a Poëtis: quod mihi reuocat *guipedes.*
i memoriam veteres statuas, quibus gigantum formæ obtortis
uribus conspiciebantur, quodque Lampridius retulit in
ommodo; eum nempe quos obtortis cruribus esset vbicum-
ue nactus sagittis ex libidine solitum configere, toque dra-
onteos appellitare. Quòd epimythion hexasticho complexus
t Bartholom. Anulus in picta Poësi: hunc enim scripto-
m, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil
rebor:

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at spernat, vel neget esse Deum:
Et tantum, quantum sensu exteriore mouetur,
Commodat ad præsens se, vel ad id quod adest.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (segnis ad alta) repat.

vacat, lege Pierium Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic.
lissos facio, qui multi multa de Gigantibus, quorum alij fa-
negant, quidam contrà & certè plures, non enim vacat sub-
gere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio, Plin. 7. c. 16.
lin. cap. 5. tantùm admonuisse satis est. Ego quidem facilè
ihi persuaserim hoc gigantum nomine intelligi veteribus
rbaram & impiam gentem, quæ sub hominis figura ferita-
m exerceret, à quibus honestarum rerum inducta fuerit ἀζη-
α, quales describuntur à poëtis Cyclopes, Læstrigones, alii-
ie qui ferinis moribus vagabantur, insontes & probos quos-
ie impunè lædebant, nullam diuini humanique iuris ratio-
em habebant.

Hæc vafrum species, &c.] ἐπιμύθιον, seu figmenti sententia.

Vafrum.] Vafrum, callidum, & quasi valdè Afrum. Nonius. *Vafer.*
icero De repub. 3. Non sunt in disputando vafri, non vetera-
res, non malitiosi.

Religione carentem.] in qua tamen summum hominis bonum *Religio homini propria.*

esse liquidò constat: cetera enim quę putantur esse homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio sola differentes homines à belluis facit: quam qui non admittit alienus à natura hominis, vitam pecudum sub humana specie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7 & 8. Notabo ad extremum humanam sapientiam (quæ apud Deum stultitia dicitur D. Paulo) hîc potissimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id est, religionem cum sapientia inseparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem inclusam esse colligat. Religio enim, quæ sine sapientia sit, non religio, sed superstitio putanda est: sapientia verò sine religione, mera est stultitia, de qua est illud Prophetæ: Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo, & D Pauli, 1. Cor. 1. & 3 cap. Et hæc quidem multa satis. Vnum ic adiecero πρὸς ἐνάργειαν obscuri alioqui carminis. Hic sanè typu perquam elegans veteratorum quorundam, quos Machiauelli tas non male vocitamus, vt qui impuram & impiam Machiauelli doctrinam mordicus teneant, & ab eius præscriptis non discedant. Gens omninò Deo, pijsque hominibus inuisa, v quæ sit ad religionis omnis nata contemptum, & ad hominum perniciem quasi ab inferis excitata. Quid enim aliud spirat aut sperat, quàm vt indicatur pietati, omníque adeò virtuti probrosum exsilium? laxentur habenæ fraudibus & latrociniis? faueatur compendiis fisci, miseráque plebecula deglubatur? Itaque iam agnoscitis apertiùs, Philologi Christiani cui monstro similes sese præstent immanes illi ἄθεοι, quales aulici quidam funestissimi, nefandissimíque, digni qui in Morboniam concedant, vel vt Scianus sub Tiberio, au sub Alexandro Seuero Turinus quidam, dignum exitium sortiantur.

Humana sapientia cur stultitia dicatur. *Lib. 3. cap. 11.*

Esa. 29. *Abd. 1.*

Machiavellitas quales.

Terrena tantum quíque curet, indicat.] Concinit huic Lactantii loco ex 3. lib. diuinar. instit. cap. 12. Beata vita quam Philosophi quæsiuerunt semper, & quærunt, siue in cultu Deorum, siue in Philosophia, nulla est, ideóque ab iis non potuit reperiri, quia summum bonum non in summo quæsiuerunt, sed in imo. Quid est autem summum, nisi certum, & Deus, vnde animus oritur? Idem ad rem propius lib. 6. cap. 1. Nihil sapiunt nisi terram, inquit, bonáque & mala solius corporis sensu, & voluptate perpendunt. Huius arbitrio vt religionem ponderant, sic totius vitæ suæ acta disponunt. Hæc ille. Verùm & Pisides, auctor Græcus, suis de mundi fabrica versibus alludere huc

ic mihi videtur, quo loco in Philosophos, & Proclum maxi-
è inuehit:

Ὅσσις λαβὼν χαρῦσιν, οὐχ ὅσσις ἔχει,
Ἀλλ' ὦ σοφιστὰ Πρόκλε, τ' κάτω λόγων
Πολλὰ βροτῶν ἐκ νίφων λοξοδρόμων.

uos sic nuper reddidit Fed. Morellus Græcè, Latinéque
octus:

Quantùm valent, vt hauriant, non quantùm habes,
Sophista Procle, vocem humi serpentium
Multùm intonans è flexuosis imbribus.

orrò ad sensum emblematis Lactantiana hæclib. 2. cap. 19.
uisquis animam suam, cuius origo de cœlo est, ad inferna &
na prostrauerit, eò cadat quò se ipse deiecerit, ideóque oportet
tionis & status sui memorem, non nisi ad superna niti sem-
er ac tendere; quod qui fecerit, hic planè sapiens, hic iustus, hic
elo, deóque dignus iudicabitur, quem suus parens non hu-
ilem, nec ad terram more quadrupedum abiectum, nec stan-
m potiùs ac rectum, sicut eum fecit, agnouerit. Idem lib. 3.
ip. 27. Deus solus potest honorare virtutem, quam qui non
ppetunt, nec religionem tenent, cui æterna vita subjacet; pro-
ctò neq. virtutis vim sciunt, cuius præmium ignorant; neque
cælum spectant, quod ipsi se facere putant, cùm res non in-
estigabiles quærunt, quia ratio in cœlum spectans, nulla est
ia, nisi aut religione suscipere, aut animam suam immorta-
m esse credere. Vide & lib. 4. c. 28. initio, & de ira Dei, cap.
. sine religione, aut immanitate belluis, aut stultitia pecudi-
us adæquamur: in sola enim religione, id est, in solius Dei
mmi notione sapientia est. Et non minùs diserte in Philo-
phos, lib. 6. cap. 6.

AD EMBLEMA VI.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamque obliquis interpretationibus contorqueant, & d suos affectus accommodent, vt potè odio partium laboran-s, certè recensere pudet. Quanquam enim salua fide & pudo-, aliorum sententias in medium afferre possem, ne cui tamen omachũ moueam, tutius esse iudico veterum hominum do-rinã potiùs, quàm nouorum placita consectari. Id ex D. Ioan- *Falsa religio*
s Ἀποκαλύψεως 17. sumptum esse clarum est: quod quidem de

emen-

ementita religionis obseruatione, & veræ pietati opposita in
telligitur. Ea est collectio reproborum, quæ meretrix dicitur
quòd Deo rerum omnium auctore neglecto, & vero sponso
Iesu seruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id est, fu
catæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur insi
dere. Aureum poculum manu tenet, id est, hypocrisim perse
quitur, qua dissimulatis vitiis, & sapientiæ fucatæ auro, pieta
tis veræ prætextu, quamplurimis imponit, qui ebrietate plu
quàm fanatica correpti, miserè præcipites in ima ruunt. D
Augustinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum
interpretatur: Quæ sit ista bestia, inquit, quanuis sit diligen
tius inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipsa im
pia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius po
pulo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, simulatio eius mi
hi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profiten
tur, & infideliter viuunt. Fingunt enim se esse quod non sunt
vocanturque non veraci effigie, sed fallaci imagine Christiani.
Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vsurpatur à D. Hierony
mo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philo
sophi nescunt, sub martyris nomine bibant de aureo calice Ba
bylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intel
ligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ lau
de floruerunt, pessimorum dogmatum sermones mortiferos, id
est, venenum in calicem aureum infuderunt. Lubens equidem
hucrs ferrem, quæ in eam ipsam rem commentati sunt nonnul
li recentiores, viri certè eruditi doctrinæque veteris amantes.
Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tam sæpe irri
gare iam, non est animus, ne quis philologus mihi pro suo iur
diem dicat: quòd longè pulchrius sit (vt Varro dicit apud M
Tullium) adire fontes, quàm riuulos consectari. At vt ad rem
propius: Promptum quidem id nobis, verumque esse constat,
decipimur specie recti. Nam vt prudentiam malitia, & tempe
rantiam immanitas in voluptatibus aspernandis, & magnitu
dinem animi superbia in animis extollendis, & despicientia in
contemnendis honoribus, & liberalitatem effusio, & fortitu
dinem audacia: sic superstitionem religio imitatur. Vt enim
olim apud Græcos nonnulli Philosophi pallio barbaque pro
missa rarum quandam sapientiam pollicebantur, semperque
habebant in ore libertatem & honesti studium, cùm ex iis longè
multi vitijs plusquam vulgaribus, plancque seruilibus labo
rarent: Vtque apud Iudæos Pharisæi & Essæi tristi vultu, latis
phylacterus, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude
vulgus

Aureum poculum.

Tantum vi tia imitantur.

Pseudosophi.

Pharisæi.

vulgus venabantur sanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet, sed dicendum tamen, inter Christianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie sunt, re- *Pseudo Christians.*
ta nimis multi, qui suis præstigijs fictaque doctrina imperitos homines inescant, quibus errorum quasi poculo miserrimè & fallacissimè imponunt: atque tandem facti ebrij, erronea persuasione tanquam mente capti, verissimos veræ & simplicis doctrinæ fontes aspernantur, & ita insanientes ad belluæ rutum sese totos componunt, vt nunquam postea de commutando vitæ misero statu cogitent. Cererum id minimè possum transilire, non temerè sub Babylonis nomine, spurcitiem omnem, & tetram libidinem intelligi, quæ non modò corporum fuit commistione, sed & animorum fœda & scelesta conspiratione, qualis quæ vel læua superstitione, aut simulatione cultus, vel denique nefanda hæresi committitur. Missa facio quæ auctores veteres de Babylonijs retulerunt: apud quos more patrio mulieres cum hospitibus congredi solitæ essent, accepto inde flagitij turpissimo præmio, ait Q. Curtius lib. 7. Idem retulit Strabo Geographiæ 16. & Herodot. in Clio: quæ quia turpicula sunt, referre iam pudet. Ex quo D. Hieronymus Ba- *Babylon meretrix.*
bylonem meretricem appellat in epistolis: Cum, inquit, apud Babylonem versarer, essemque purpuratæ meretricis colonus, &c. Eadem loquendi figura vsus est in Catalogo, vbi Romam vocat à D. Petro epist. priore, cap. 5. Babylonis appellatam nomine. Meminit & locis alijs, vt in Esaiam cap. 14. & 47. sic & Septimius Tertullian. aduersus Marcionem, & aduersus Iudæos. Hoc est huc etiam conferri Ischij locus lib. 5. in Leuitic. quo dicitè ait, quæcunque cultui eidolorum imputantur, figuram meretricis insumpsisse.

Regali residens, &c] Adiuncta sunt maiestatis & regiæ cuiusdam magnificentiæ. Turpitudo & impuritas regio in solio locum habet, qui soli virtuti debebatur. At nulla vitia præsentiorem inuehunt perniciem, quàm quæ splendoris & honesti vestigio teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maiestatem & augustum honorem exprimit, vt est à Pierio relatum lib. 43. Vestis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hiero- *Purpura.*
glyphic.

Peplum.] sacrum & solemne vestimentum. Prouerbium hinc ortum, Peplo dignus, ab Aristoph. deductum, de strenuo & insigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait esse ἱμάτιον γυναικεῖον ποικίλον, οἷον περίπλοός τις ὤν. *Peplum.*

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis.

quiuis. Hic vinum sacrum, vt apud Virgil. in 4.

——*latices nigrescere sacros.*

illice forma.] illiciente & seducente. Illicere est illaqueare Nonius. vel illice, ab illex, id est, sine lege. Plaut. Lectus illex est esca meretrix.

capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

——*neque insidiis noctis capiere serena.*

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verb illa, vti ne propter te fidem ve tuam captus, fraudatúsve sim. E in iure sæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum sequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de M nori. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatio ne, fallacia, damno non rarò reperimus, l. 1. de in integrun restitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captio sum pro fallaci atque damnoso, l. 41. de vsucap. vt & aliquo locis aliis.

AD EMBLEMA VII.

Sacerdotes honore afficiendi.

SACERDOTES, Episcopi, & qui rebus sacris præsunt, i. honore sunt habendi, ob id maximè, quòd sacris præsint quorum sunt administri, licet interdum aut vitiis pluriquàm vulgaribus implicati, aut ignari & stupidi habeantur. Hi verò suum munus & officium curare vel maximè debent, sic quan tam dignitatem sustineant, ipsos subinde animo secum reputar par est. Meminerint tamen se homines esse, nec sibi arroger impensiùs, quòd tantum ministerium gerant, & rerum diuina rum curam, quasi humeris impositam habeant; ne, vt asini audiuit, Non es Deus, sed Deum fers, illi audiant; Non vob hæc, sed Deo soli omnis est tribuenda gloria. Itidem dici pote de præfectis Imperatorum aliorumque principum cùm popu larem applausum excipiunt audacius quàm par est in prouin ciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modestè tamque circumspectè sese gerere debent, vt priuati honoris no mine nihil, ipsius Principis laudi vel minimum detrahant, & interea norint quales sunt. Est enim operæ pretium τὰς ὁ ἀξιώ μασι πεφωμένας γνώσεσθαι, ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Succurrit mihi exem plum nobile Cornelij Galli Ægypti prouinciæ præfecti, is qu sese gessisset insolentiùs, multaque flagitiosè fecisset, statu etiam sibi locari passus & Pyramides in altum tolli, quibus à ge

Præfecti ac ministri Principum.

gesta continerentur; accusatus est à Valerio Largo: cognitioni
præfuit Augustus: nominis notatus est Gallus: vetuitq. Cæsar,
ne reus provinciam postea obtineret. Retulit Dion lib. 53. Huic
penè simile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capi-
tone; qui procurator Asiæ sub Tiberio accusatus est in senatu
à provincialibus, quòd vim prætoris vsurpasset, militumque
manu ad comitatum vsus esset: itaque convictus, in exilium
pulsus est. Laudatur à Plutarcho Vticensis Cato, quòd quæstor
factus scribarum, officiorum, aliorumque generis eiusdem mi-
nuerit eam prærogatiuam, quam longo tempore vsurpauerant:
fuisse enim, ministros non magistros se esse meminissent. Sum-
ptum est Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille: *Fons Emble-matis.*

ἄμοιϛ ὄν ⊙ παρῆλθ' ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ σεσωϛῶν πᾶς τις αὐ ἐσεσώκυνει,
τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλειν μένειν ὄν ⊙,
ἤκουεν, ὃ θεὸς σὺ, τον θεὸν δ' ἄγεις.

Qui versiculi quoniam commodè (sed ἐυφραδεστέρως) redditi
sunt à Gabriele Faërno Cremonensi, conferam huc perlibenter:

Simulacrum asellus baiulans argenteum,
Cùm id transeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia esse fieri ratus:
Iamq; insolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec asper
Probè dolatus fuste clunes, audiit:
O stulte, non es tu Deus, sed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno disticho complexus est Ioan. Mer-
cerus, Hebrææ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem
non semel in suggestu obiter dictum:

Quid sibi vult asinus tergo mysteria portans?
Indoctos videas sæpè præesse sacris.

Non erit à re alienum, si adiecero, asinum à veteribus Ægyptiis *Quid per asini symbolum veteres intellexerint.*
sapientiæ, fortitudinis, laboris indefessi, & frugalitatis esse sym-
bolum. Qui enim sapientiæ sit operam daturus, eum oportet
victu esse tenui, omnia quę in vitam humanam cadere possunt,
æquo ferre animo, neque ad vllam excandescentiam aut contu-
meliam se conuertere: animo esse paruum, simplicem & inso-
lentem, vt asinus est, qui nullum inter carduos & lactucam discri-
men faciat: nullum denique sit onus quod detrectet: & vbi opus
erit, pro boue terram proscindat, sitque totius humanæ com-
moditatis assiduus minister, vt etiam, quod adagio dicitur,

portare mysteria compellatur. Lege Pierium Hieroglyph. lib 12. Et hæc quidem mihi meditanti, succurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippæ declamatio, quam De scientiarum vanitate inscripsit, ad cuius finem adiunxit Asini encomium. de quo homine quid omninò sentiam, nihil habeo necesse dicere: nisi quòd cùm in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud sanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otiosè sollers in vanitate artium insectanda. Non possum prætereire locum è Panegyrico Plinianо longè præclarum: Princeps (ait) vt se hominibus imperare norit, ita se ipsum hominem quoque esse cogitet. Itaque voces & laudationes quæ numini soli debentur, tanquam putidissimas assentationes oderit. Hæc ille.

Asini encomium per Cornelium Agrippam.

Isidis effigiem, &c.] Isis, vxor Osiridis, Ægyptia dea, inuenit hordei segetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autem qua Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Augustin. lib. 8. cap. vlt. aliisque locis. Lactant. 1 cap. 11. & 15. quidque ea significetur, enarrat Macrob. cap. 20 primi Saturn. & postremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Isis.

Pando dorso.] reflexo, curuo propter impositum onus. Ouid. 4 Metam. *Sustinet, & pando non fortiter hæret asello.* Idem 1. Fastor

Venerat & senior pando Silenus asello. & 3.

Vtq; piger pandi tergo residebat asselli.

Item 2. Amor. *Currit in immensum panda carina solum.* & naue pandæ dicuntur Lucretio lib. 5. id est curuæ, quod est epitheton solemne:

Tum mare veliuolum florebat nauibus pandis.

Verenda.] honoribus diuinis afficienda. Ouid. 9. Metam. de Hercule flammis exusto,

——maiórque videri

Cœpit, & augusta fieri grauitate verendus.

Habens mysteria.] Alludit ad parœmiam. ἔνδον ἄγων μυστήρια. Sunt autem mysteria, arcana quædam vulgo minimè committenda, & iis tantùm cognita, qui isdem sacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ στόμα. ab ore obsignando. omnibus enim mysteriis silentij fides debetur. De eo lusit noster æquo festiuè, nec sine sale vir non indoctus, cum quo Lutetiæ ante annos 25. ingens cultum cœpimus. ait ille:

Mysteria.

En tibi ἔνδον venerandus ἄγων μυστήρια rerum
Sacrarum custos, præsidet immò sacris.
Ex quo altum spirans Superis se æquat, & imos,
Ob sacra quæ gestat, territat ore minax.

Qui

Quid facias illi? aurituṁ ſine rudere aſellum,
Quem procul à ſacris rebus abeſſe decet.

Hæc quidem torta iuſtè in eos qui malis artibus ad rerum ſacrarum irrepunt adminiſtrationem, quorum hoc noſtro tempore numerus infinitus. Non mihi tempero, niſi & hoc aliud adijciam eiuſdem:

Sarcinulis onerátur equus, ſacra geſtat aſellus:
Munera partiri tam malè, France, doles?

Hoc ſignificat imperitos rerum, ac planè rudes admoueri honoribus tum ciuilibus, tum Eccleſiaſticis, generoſos & eruditos ad infimas ablegari curas. Et quos ludos, fortuna, facis! nò quotus quiſque qui non deſperet, dum virtus nomen hanc eſt?

AD EMBLEMA VIII.

HVius Emblematis character mihi videtur penè ſumptus à Suida, ex quo didicimus Hermas eſſe Mercurij quaſdam ſtatuas: quo loco adducit Meneclem quendam, ſiue Callistratem in opere de Athenienſibus, à varia porticu aduſque ſtatuas eſſe, quæ Hermæ dicuntur: vnde locum id accepiſſe nominis ait, quia multæ ibi & à priuatis, & à magiſtratibus dicatæ eſſent, ex quibus quidam Hermæ Hipparchei ab Hipparcho Piſiſtrati dicebantur: fuiſſéque Hermas ſaxeas in plerisque veſtibulis & in fanis. Addit deinde ἑρμαῖον, primitias ſeu ad ſtatuas Mercuriales quæ in viis collocabantur à viatoribus: Itémque aceruos lapidum Mercurio ſacros in obſcuris viis, quæque non ita cognitæ eſſent peregrè euntibus. Interpres Heſychij ἑρμαῖον vocat, lapidum congeriem ad Odyſſ. ρ. vt λιθινὸν ἑρμαῖον Epigrammatarius: & ἑρμαῖον λόφον Heſychius. Is honos congeriei ſiue cumuli lapidum, virorum fortium tumulis ſolitis fuit conferri: teſtis eſt Pauſanias. Strabo: παρὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἣν ἰδὼν ἐκατόσθην πολλαχῆ ὥσπερ ἑρμαῖα πέτρου ἠλίσαντο χάλον. Reperio & eiuſmodi Hermas imponi ſolitas fuiſſe tumulis, ad propagandam defunctorum memoriam. M. Tull. lib. 6. ad Atticum: Hermæ tui pentelici cum capitibus æneis, quibus ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. Sed gymnaſiis ſolitas fuiſſe conſecrari Hermathenas, id eſt ſtatuas Mercurij & Mineruæ iunctas, idem alibi ſignificat Cicero: Quod me, inquit, de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt, ornamen-

Emblematis ſens.

Herma ſtatua.

Hermathenæ.

namentum Academiæ proprium meæ, quòd & Hermes com
mune omnium, & Minerua singulare insigne eius gymnas
Didicimus ad hæc ex Stephano & Hesych. Græcis auctoribu

Mercurius tur Hodius & Hegemonius dictus.

Mercurium Hodium & Hegemonium fuisse priscis appellatu
(ὁδὸν & ἡγεμόνιον & ἐφώδιον) tum à vijs & semitis, in quibus st
tuebatur ad viam monstrandam peregrè proficiscentibu
Proinde Hermæ, id est, statuæ Mercurij, & lapidei ligneí

Mercurij effigies.

cippi solebant in triuijs erigi ad indicanda viarum discrimin
quia ἐντῷ δέον εἰς πᾶσιν ταῦτ' ἐξηγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutu
Viatores itaque statuis solebant lapidum aceruos cumulare:
enim Deum putabant honorari, ea scilicet re quæ in promp
esset & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur; vel quo
eo lapidum cumulo Deieffigies prætereuntibus esset notic
Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demosth. aduc

Herma.

sus Leptinem, Hermas, id est, Mercurios eiusmodi fuisse qu
triangulos, superiore parte Mercurij figuram referentes, inferi
inscriptiones viarum ostendentes. Qua de re Gyraldus Synt
gmate 9. Iuuenalis huc respexit, cùm ait, ——*truncoq; simillim Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifro
Mercurius. Hoc autem quasi ænigmatio monemur, ea tantù
sequenda esse, ad quæ Deus & natura nos idoneos esse volu
cùm summæ fatuitatis & dementiæ sit, aliquid inuita, qu

Sequenda ua tura.

aiunt, Minerua suscipere & persequi. Rectè dicebat Cato ap
Ciceronem, naturam optimam ducem sequendam, nihilq
aliud fuisse olim gigantum more bellare cum Diis, nisi natu
repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt sortem vitæ

1. Cor 7. Ephes. 4.

rationem teneamus, cui nos Deus addixit. Sed quoniam me
humanæ ea est innata cæcitas & ignoratio, vt qua via sit eu
dum planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & summissa mente
cum perfugiendum est, qui se viam, qui veritatem, qui vit
esse fassus est; quem qui sequitur, in tenebris non ambulat: c
tinuoque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendu

Psal. 142.

γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Ostende mihi, Domi
viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem
Critone, pergendum ea solùm esse via, qua Deus nos ducit,
seuerat. Quo pertinet illud Persij è 3. Satyra:

——*discę quem te Deus esse*
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.

Quid nomine Mercurij.

Ceterum ne transiliam quod ad rem pertinere videatur,
Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel sacras litteras (q
nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prop
tas & Doctores, sacri & cælestis oraculi nuncios, ex qui
ori

orthodoxam salutis æternæ viam & rationem excipere est ne- *Serta.*
cesse. Serta autem suspensa, honorem cultumque aliquem ob-
seruantiæ exhibendum esse significant. Hoc addam postremo:
videri hoc Emblema non male referri posse ad cuiusque vitæ
genus & institutum, ad quod ingrediundum, cùm difficile sit,
opus est aliquo Mercurio, id est præceptore seu doctore, qui
viam doceat.

Mercurij est igitur tumulus.] In aliis quibusdam exemplari- *Tumulus.*
bus legitur *Cumulus*: sed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus,
quasi tumens tellus, pro sepulcro frequentiùs vsurpari solet.
Qui vero loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, fa-
cies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie
aut statua hic veram Latinitatem non sapit. Non desinam prius,
quàm quod improba lectione obseruaui, studiosis rerum anti-
quarum communicem. Olim consuetudine receptum fuit, vt
superstitiosi temere oblatos in via lapides stipitesque, tanquam
numina colerent. Apuleius de Asino: Neque iustius religiosam
eorum viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut spelunca
fondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus
vellibus coronata: vel enim colliculus sepimine conseratus, vel
uncus dolamine effigiatus, vel cespes libamine humigatus,
vel lapis vnguine delibutus. Propertius:

Et quicunque facer, qualis vbique, lapis.

Xenophon: Θεὸς μὲν δὴ ἱερῶν, οὐτ' ἄκων τῶν θείων ἀμελεῖν ἡμᾶς, θεὸς δὲ τὰ λίθους καὶ ξύλα καὶ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suspende viator Serta Deo.] Plinius historiæ mundi 21. cap. 2. *De coronis quæ statuis Deorum appendebantur.*
inter sacra tantum & bellicos honores, coronis nomen suum
indicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorum
donos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas statuis re-
busque sacris olim solitas appendi. Quòd si quis auctorita-
tem etiam aliorum sibi dari postulet, adferre possum Appu-
leium, qui sic 3. De asino aureo: In ipso verè meditullio, in-
quit, Hipponæ Deæ simulacrum residens ædicula, quod accu-
rate corollis roseis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4.
lo. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter flo-
ribus, sertis, & solutis adprecantur. Idemque libro vndecimo,
simulacrum Lunæ describens: Corona, ait, multiformis va-
ris floribus sublimem & stinxerat verticem. Et paulo post:
Extra proferens sinistram Deæ coronam, mihi etiam Hercu-
lei coronam consequenter. Itemque: Nam sibi visus est quie-
ti proxima, dum magno Deo coronis exigitur. Ad hunc
morem rerum ritum respexit Ouid. Fastorum 2. de Arione loquens,

qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita desperans,

—capit ille coronam
Quæ posset crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris causa scilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viatores homines.

Viator.] quicunque sis hac in vita hospes, vt omnes reuera sunt. Plato vitam nostram modò viæ, modò peregrinationi similem facit. παραπλήσια γὰρ ὁ βίος.

Omnes in triuio fumus, &c. Iuxta Ouidianum illud, Fastor. 5

Vt stat, & incertus, quà sit sibi, nescit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis : ἐν τριόδῳ ἕστηκε : In triuio consistit. vt enim viarum sæpe pro consilij ratione poni solemne est Græcis: sic τριόδους pro incertitudine consilij. Itaque Plato 7. Legum, πολλὰ περὶ τριόδῳ γιγνόμενος &c. monet ne ad rem nouam & inusitatam amplectendam accurramus, sed consistamus, quasi ad triuium aliquod venerimus. & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam nescit, vbi, vt fit, in plures vna distinditur, hæret anxius nec singulas audet eligere, nec vniuersas probare : Sic cui non est veri stabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque se offerunt difficultates & falebræ. Adde quòd tam crassa, tamque supina hominum mentibus insita sit ignoratio, vt quid potissimùm sequi debeat, quiuis ignoret, & nisi adiutus ope cælesti in certam aliquam viam se recipere non possit. Dicebat enim ipse salutis instaurator : Sine me nihil quicquam efficere potestis. Nec verò sumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; sed si ad aliquid idonei videamur, id certè à Deo est, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

Tramites.

tramite vitæ.] curriculo vitæ & decursu. Toto distichon eadem continuat ἀπηγορικῶς à viatoribus. Tramites, transuersa obliqua semita.

ostendat ni Deus ipse viam.] Allusio ad illud Pindari : Δαίμων ἐὰν θέλῃ, ab Iouis præcepto, quo significatur conatus omnes nostri principium à Deo sumendum esse. Aristides oratione panegyrica : ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, ἐυθεῖα καὶ τὸ κωλύον Sed, vt ait Pindarus, Deo initium ostendente, nihil est impedimenti. Idem auctor alio loco eandem sententiam vsurpauit : θεοῦ δέ, φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὰν, ἐυθεῖα κέλευθος ἐυρεῖν τὸ προκείμενον : Deo initium monstrante, ait Pindarus, facilis est semita ad inueniendum quod propositum est.

A

AD EMBLEMA IX.

EX antiquissimo marmore, quod etiam visitur hodie Romæ, sumptum Emblema. Est autem Fidij simulacrum, quod imagine imberbi, sed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea est facie, manum porrigit: in medio AMOR puer. His tribus simulacris FIDES describitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & simplicem, non comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fides definitur, dictorum conuentorumque constantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudam, quòd in pactis, conuentionibusque nihil fucatum esse, aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera tanquam stabilis cuiusdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veste, quòd veritas facillimè possit imminui & labefactari, nisi adsit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cum dignitate possit. Et hunc quidem Honorem, vt virtutis præmium, & honestatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plastæ nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honestus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Nisi enim inquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ consocientur hæc inter se alioqui diuersa, vinculum nullo pènè negotio dissolui poterit. Id etiam totum referri posse scio ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem sanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI seruatoris aduentum, erat simulacrum quoddam triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè præcipuum religionis Christianæ mysterium repræsentans. Quod ab Ouidio describitur 6. Fastor. Sanè Dionys. Halicarn. lib. 4. ait Iouem, Pistium esse dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Pistius, Sancus, & fidei sponsor aliis nominibus efferebatur. Coniicere est Pistium eundem fuisse cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος ἐκ πίστεως, Fidius dominari commodè potest. Sed & hodie in Romanis antiquitatibus Fidij simulacrum ita effictum conspicitur. Marmor est fenestræ modum formatum, in quo tres imagines effictę stant. Dextra quidem virilis habitu pacifico; sinistra verò, vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream gestans, hæc dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum harum medio ingenui pueruli effigies cernitur, cuius supra

Vnde tractum Emblema.

Fides adiunctis causis describitur.

Fides quid.

Veritas nuda.

Honos.

Pudicus amor.

Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.

Iupiter Pistius, Sanctus, Sagus.

Fidij simulacrum.

caput hoc legitur, FIDEI SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONORIS: in sinistra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 1. & 10. Historiæ Deorum.

Honor Deus. *Stet depicius Honos. &c.*] Honorem pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid Fast. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam esse Maiestatem voluit. Plin. 35. cap. 10. Augustin. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adiiciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipsamet verecundia dici non ineptè potest. quò spectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in iis perniciosus est error qui existimant libidinum, peccatorumque omnium patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] purpurea veste. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum sanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura constat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potiùs laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vndpretiosissimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, si vacat, lege Callixodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

Veritas Deus quomodo picta. *iungat nuda dextram* VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt scribit in Amphiarao Philostratus, virgo niueis induta vestibus Hippocrates in quadam ad Philopœmenem Epistola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, simpliciter ornatam illustrem ac splendidam; cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt astrorum & stellarum fulgorem viderentur imitari.

Nuda Veritas cur. Nuda hic dicitur, quòd qui eam colunt, aperti sunt ac simplices, nullo modo fraudulenti, aut insidiosi; aut quòd veritatis oratio simplex esse debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnosci velit. Hinc Horat. 1. Carm.

——*& Iustitiæ soror*
Incorrupta Fides, nudaq; Veritas.

Dextra symbolum Fidei. Ceterùm Fidei symbolum in dextris iunctis conspiciebatur, idque Numæ Pompilij instituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multorum auctorum meliorum locis facile est obseruare. Veritatis nudationem docuit libro 44. Hieroglyphicòn Pierius: symbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Historiæ Deorum: post ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Herog'yph. Pierij quædam non pœnitenda retulit. Porro id mihi in memoriam reuocat quod Athenæus lib. 13. tradit in gymnasijs olim vnà consecratos Amorem, Mercurium, Herculen

lem: quorum ille secundus orationis, tertius roboris præses habeatur; quibus coniunctis amicitia concordiaque nasci solet. Hoc autem Emblema facilè etiam traduci potest ad amorem, reuerentiam, fidem parentibus debitam à liberis: ad coniugum necessitudinem, tum obsequia quæ præstanda veniunt principibus, magistratibus, præceptoribus, à quibus vel sustentamur, defendimur, liberaliter educamur. In fide coniugum honos, amor, veritas: honos ex opinione virtutis; amor propter officia mutua, vitæque huius communis vsibus necessaria: veritas, vt sancta isthæc coniunctio procul absit ab omni fuco & simulatione, quam in primis deceat constantia & veritas, quod vnum societatis omnis ac concordiæ certissimum firmamentum. De fide quæ debetur principibus viris, alio loco. Sanè debent serui dominis reuerentiam, obseruantiam, obsequium, vt neminerint se subesse aliquo iure gentium; pudore & liberalitate non vi parendum, vere non fictè, aut dicis caussa officium faciendum.

Dione pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturius postea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3 Æneid.

Sacra Dionæ matri, diuisque ferebam.

AD EMBLEMA X.

PRINCIPI suo indicat, quanta vis concordiæ sit, sumpta comparatione à lyræ temperato aut confuso concentu: ea enim constans ex summis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, si tamen eam vir artis peritus tractauerit. Eodem quoque pacto Respublica omnis variæ ac inuersæ conditionis hominibus composita, firma & concordi pace ligatur, si modò Principem habuerit idoneum, qui & consilio & vsu rerum valeat, quique beneuolentiam, assensum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ aliis quotquot vsquam fuere ab omni seculorum memoria terrarum Dea gentiumque Roma perstitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis studiosos, iidemque auctoritate dignitateque commendabiles. Cicero de Republica disputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iam iamque peritura præsentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. libri fine dixisset, vt in fidibus ac tibiis,

Respubl. cum lyra comparatio.

Locus insignis è 2. de Repub. Ciceronis.

bus, atque cantu ipso ac vocibus, concentum esse quendam tenendum ex distinctis sonis, quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, eumque concentum ex dissimillimarum vocum moderatione concordem tamen effici & congruentem: sic ex summis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitatem consensu dissimillimorum concinere: & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiam, arctissimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ sine iustitia esse non potest: quod à Cicerone petitum constat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ἐρᾷς αὖ, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐπεικῶς ἐμαντεύόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίας πού τινὰ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ τὰ ἀνδρεία καὶ σοφία ἓν μέρει ἑκατέρῳ ὄντοιν ἡμῖν ἐστὸν μὲν σοφὴν, ἡ δ' ὅλην τὴν πόλιν παρέχετον, οὐχ ὅτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀπεκνῶς τείνασα διὰ πασῶν παρεζορθῆκε ξυμφώνους τοὺς πολίτας ἀλλήλοις, οὐδὲν ἧττον ἀσθενεστάτους καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν ἐθέλει, φρονήσει, εἰδὲ ἐθέλει, ἰσχύι· εἰ δὲ τῷ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ τῳ τοιούτῳ τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαίμεν τοῦτο τὸ ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι κεκρασμένον τε καὶ ἁμείνονα κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπόταν ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De repub. retulit D. Augustinus lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei.

Quid per lyram veteres intellexerint

Sed hoc loco non erit alienum, si admoneam Romanos veteres per Lyræ Hieroglyphicum concordiam designasse, vt & veteres alij iudicium composuit, concordiam inæqualium, rectam bonamq. institutionem, rationem, amorem, sedatum animum, & alia plura, vt commodius ad concordiam suadendam symbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuisse. In lyra enim diuersæ chordæ simul componuntur, & ad eundem tonum temperantur: quod prudens & sedatus homo præstat vel in suis affectibus rationi subiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuersi, cùm singuli sint, non possunt non habere singulas de rebus opiniones: sed sapientis tamen Principis moderatione in vnum quasi harmoniæ concentum conueniunt. Isidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Musicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, sua verò bona malè disponeret; neque sibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Musicos stultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta suæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellârit: & Aristophanes sapientem hominem & Gratiis ornatum,

optimum

optimum Musicum & citharœdum esse. Nam idem Plato putauit Musarum nomen à μύειν, quod sonat idem ac honestè instituere. Sed inter ceteras symboli huius significationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perspicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi scriptores (inter quos principatum quendam sibi suo iure Cicero vendicat) concordiam à corde deflectunt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde sit animi principatus: vnde concordes, vecordes, & excordes denominantur. Alij concordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia studiorum consensus atque similitudo amorem pariat, Platoni lyra consecratur, & annumeratur inter ea quæ sunt amoris monimenta. Cùm enim in se lyra suauitatem Musicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratiis similitudinem: quippè quæ blando ad se homines illicio pertrahat. Ceterùm ea sedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, studiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit institutis Lacedæmoniorum expressa, apud quos erat sollenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, sonum aciem instruerent: & Achilles non alia ratione furibundum animum sedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum istuc mirabile esse videatur. Sed de lyra plus satis, & fortasse περιεργα: nisi quòd huc referrem lubens, quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ ἡσυχαμερίας: quo loco humanam vitam cum lyra non inconcinnè confert. Non possum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus disputat apud eundem Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis esse munus vt Rempubl. lyræ instar moderetur; nempe, vbi priùs sibi ipsi imperârit ex præscripto legis: quippè qui nosse debeat populi, quem sibi commissum habeat, harmoniam & concentum ad eam legem sibi accommodandam esse.

Concordia vnde dicta.

Hanc citharam, &c.] Hìc lyram pro testudine, quæ vulgò est Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15.

Lyra seu testudo.

à lembi quæ forma halieutica.] quæ formam habet lembi, naiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per similitudinem scaphæ piscatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piscibus tractatur. ἁλιεὺς enim piscator. vt Ouidius Halieuticon opusculum scripsit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2.

Lembus.

Halieutica.

Lyræ inuentio. *Vendicat & propriam, &c.*] Vendicet sibi propriam quantumuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed Italos id sibi vendicare suspicor, quòd apud eos lyræ vsus sit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Musicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15.

Quo noua cum sociis &c.] Historias Italicorum bellorum tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, si vacat.

gratia.] concentus, decorum, suauitas.

conchæ.] lyræ, testudinis.

Optima principis custodia quæ. *Nilest quod timeas, si tibi constet amor.*] Ἰσχὺς admodum efficax, planeque iis necessaria, qui suum imperium volunt esse stabile & permanens. Sic Isocrat. ad Nicoclem φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τὴν τῶν φιλούντων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. Λαμβάνουσι γὰρ τούτων καὶ λόγοι καὶ λογισμοὶ τὰς τοιαύτας μάλιστ' ἄν τις δικαίως. Et Claudian.

Non sic excubiæ, non circumstantia pila,
Vt tutatur amor.

Præclarè Agesilaus, cùm rogaretur cur Sparta non cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter se consentientes, satis esse ad vrbis præsidium respondit. Dicebat etiam ciuitatem non saxis, aut vallis, sed incolarum virtute muniri, quos nimirùm si iungat concordia, nullus potest firmior esse murus. Ad id respexit Cicero 2. Philip. Nonne igitur millies perire est melius, quàm in sua ciuitate sine armorum præsidio non posse viuere? Sed nullum est istuc, mihi crede, præsidium: charitate & beneuolentia septum oportet esse, non armis. Plutarch. εἰ πολιτικῆς παρασκευῆς μέλοι, οὐδὲν ἐπιτηδειότερον ἦν ἀνδρὶ πολίτῃ παρακελεύσασθαι, ἢ τοὺς πολίτας φίλους ἀλλήλοις καὶ κοινωνικοὺς ποιεῖν. ἐν μόνῃ γὰρ τῇ πολιτικῇ τῶν ὑπαρχόντων ἔρχου, ὁ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιῶν καὶ φιλίαν ἀεὶ πρὸς ἀλλήλους τοῖς συνοικοῦσιν. ἔριδας δὲ καὶ διαφορὰς οὐδὲ σμίνην ἐχούσας ἄκοντες, &c. Nec verò aspernanda vox est Agesilai, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi absque stipatoribus & satellitio posset: Si subditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc responsa conferam? Horum enim alter dictitabat, summa ope nitendum esse iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potiùs quàm armis stiparentur: alter, amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, firmis & validis eam præsidiis muniret, rectissimè dixit, nullum imperij firmius & stabilius esse præsidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemque penè Synesius: εὔνοια μὲν καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτή-

φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare possum, quin adiiciam istuc ex Arato Plutarch. Veram ac stabilem ciuium beneuolentiam, optimam esse Principis custodiam: ἀδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Grassatores enim & latrones sese tutantur præcipitijs & rupibus, quantum possunt: Regi autem nihil fide & beneuolentia suorum firmius aut munitius esse vnquam potest. Pulcher locus apud Plin. Panegyrico, vbi confert securitatem sub Traiano cum Domitiani meticuloso, & impotenti imperio: Quanto (ait) nunc tutior, quantò securior eadem domus, postquam eius non crudelitatis, sed amoris excubijs, non solitudine & clausris, sed ciuium celebritate defenditur? & quid ergo? discimus experimento, fidissimam esse custodiam principis, ipsius innocentiam. Hæc arx inaccessa, hoc inexpugnabile munimentum munimento non egere. Frustrà se terrore succinxerit qui septus charitate non fuerit: armis enim arma irritantur. Hæc Plinius grauissimè, vt ferè omnia. Memineram alioqui ex Volcatio Gallicano in Auidio Cassio, bonos principes illæsos: contrà iure occisos tyrannos fermè omnes, tradit Ælian. var. hist. Occurrebat illud principis cordati ex Plutarcho, regum Apophthegmatis: deuictis Græcis, cùm quidem ipsi consulerent, vt præsidijs vrbes contineret: malim, inquit, diu benignus, quàm breui tempore dominus appellari: id est, μᾶλλον πολὺν χρόνον εὐδίλεων χρηστὸς, ἢ διὰ τάχους ὀλίγον καλεῖσθαι.

desciscat.] discordet, aut factiones concitet.

soluitur.] dissoluitur.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Instit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iustiniano, Nouella constitutione 8. καλὴ τε συμφωνία τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua soluta sequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum. *Harmonia vnde dicta.*

AD EMBLEMA XI.

IN expressum est ἐκ τῆς Παλλάδος, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατος ἐστὶ σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρόπολιν.
Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic

Prudentes pauciloqui. Sic enim ferè non distinguitur imperitus à docto, à circumspecto prudentique homine imprudens, si linguam cohibuerit. Eam ob rem facile est conijcere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, sapientissimos effinxerit, eosdem & silentes ferè, aut certè pauciloquos esse voluerit. Nouerat enim silentium, & parcum sobriumque orationis vsum, specimen habere grauitatis: contraque apud sapientes maxime, loquacitatem indicem esse stultitiæ. Neque enim alio nomine Thersitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax esset, quàm quòd obstreperus, importunè garrulus & seditiosus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alij, sed tumultuatur: Θερσίτης μὲν ἀμετροεπὴς ἀκόλαστα. Nestori consultissimo seni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τῷ δὲ καὶ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re discedentem breuiloquentiam: παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολυμυθος. Vlyssi grandem & vehementem: sed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectissimè dictum est à quodam ex veteribus, loquendi magistros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica & Spartanus ille Lycurgus, qui suos à pueris silentio initiari voluit. Notum est adagium Græcorum, Tutum silentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuisse pœnituit, tacuisse verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum sermo. Is enim Princeps cùm, animi causa, in pictoris officinam descendisset, & vnà cum suis de arte pingendi disputare ad ostentationem auderet: Cùm primùm huc venisti (inquit Zeuxis) & linguam continuisti, pueri mei nescio quid de te magni sibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamque purpuram obseruarent: sed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpisti, te continuò vt ridiculum hominem esse putárunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant esse præsenti animo, experturum fortassè regis clementiam, vbi ad eius oculos peruenisset: Nulla ergo mihi spes, inquit: allu lens ad luscum regem. qui iocus intempestiuè iactus homini fuit exitiosus. Meritò apud Pindarum celebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa sciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vsuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id est, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm in confessu quodam fileret, rogatus an id faceret stultitia, an sermonis inopia? Atqui, inquit, stultus nunquam tacere potest.

Thersites Homericus.

Nestor eloquens.

Menelai oratio cordata.

Vlyssis oratio vehemens.

Pythagoreorum silentium.

Megabizus reprehensus à Zeuxide.

Iocus intempestiuus.

Laus Epaminondæ.

Demaratus.

Non

Non possum transilire absque piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodam Principe vnà cum regijs oratoribus (quòd ille sciret eos eruditis sermonibus oblectari, curauit & quosdam Philosophos arcessere) solus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quidnam tumus nostro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis esse senem, qui tacere sciat inter pocula. Quod non simpliciter dignum laude habitum est. magnum enim est senem taciturnum esse, cùm ea ætas sit admodum garrula: fortasse minus, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquacissima. Itaque olim dictum est in nescio quem, qui quamdiu siluit, tamdiu magnus & grauis habitus est: Philosophus hic videri poterat, si tacuisset. Pindarus Isthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuisse, gloriam maiorem afferre dicit: ἢ μὰν πολλάκις κ τὸ σιωπηθέντ' ἐυθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò sensum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm: se scire σιγᾶν τ' ὅπου δεῖ, κ λέγειν ἐν' ἀσφαλεῖς. Non desinam priùs, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samij elogium quod scriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de silentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore sapientiæ fructus, nisi qui à radicibus silentij proficiscantur. Sic igitur hic noster Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagoram intellige ab Ægyptijs, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Milesio, Epimenide Cretensi, aliisque multis edoctum) tot tamque multiugis comitibus disciplinarum toto orbe hausti, vir præsertim ingenio ingenti, ac profectò supra caput hominis animi augustior, primus philosophiæ nuncupator & creditor, nihil prius discipulos suos docuit quàm tacere: primaq. apud eum meditatio, sapienti futuro linguam omnem coërcere: verbaque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorsus inquam hoc erat primum sapientiæ rudimentum, meditari condiscere: loquitari dediscere: &c. Idem fuit Iamblici Pythagorei præceptum, γλῶσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος: linguam cohibe præ aliis omnibus, ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copiosè locupletandum, consultò repete quæ habet doctissimè congesta Plutarch. commentatio De garrulitate, & tractatu De Iside & Osiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Ægyptios mysterij habuerit.

Zeno senex, inter pocula taciturnus.

ἔπεα πτερόεντα.

ἔρκος ὀδόντων.

De

De silentij vtilitate Gellius lib. 11. cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. cap. 6. Prouerb. Tutum silentij præmium.

Amens.

amens.] qui mente est minuta, vel qui à mente descendit, Varro. hic, pro stulto, vel eo qui non malè Abderologus dici potest, id est stulta loquens, quique mihil nisi nenias, nugasque meras effutiat.

Stultitia est index, &c.] Stultitiæ argumentum manifestissimum est lingua effrenata. interpres est enim mentis & consilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet allusisse:

——digito compesce labellum.

Labra vnde dicta.

Labia] Plutarchus 8. Sympos. iacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem sortita esse vult, id est, λαμβάνειν τῶν βορᾶν. Sed id fortè nihil ad rem, vt pluribus disputare, an *labia*, vel *labias* sit legendum: neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vsurpant in voce femminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, cap. 4. bis vsurpauit labias in femmino. Et Macrob. 2. Saturn. cap. 2. citat quosdam versiculos, in quibus est, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Asini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguæ extrema labia grandissimum calicem vno hausto perhauit. hic enim labia extrema, est septimus casus. Eodem: labias modicas ambrosio rore purpurantes suauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quamquam Donatus ad Eunuchum distinxerit non aptè profectò, vt labra, superiora, labia inferiora sint; & virorum labia, mulierum labia; & labias asinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diuinandum.

digitoq; silentia signet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. 9.

Quiq; premit vocem, digito q; silentia suadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compresso digito salutari, silentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De asin. aur. At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Respexit autem ad id quod de simulacro Serapidis audores referunt, cui præpositus erat silenti Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore fera obsignato. D. Augustin. Decinit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Serapidi præpositus Harpocrates.

Reddere, & facere Harpocratem, quid.

Pharium vertat in Harpocratem.] Apud Catullum reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod est, imponere silentium. Idemque dixit, Et factum me esse puta Harpocratem: id est omninò tacitur-

num

num & silentem. Poll. Mnasc. lib. 83. Proverb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi sunt ex disputatione de Iside & Osiride: τὸν ἁρποκράτην ἔτι νήπιον, ἔτι χερσὶν παρακειμένοις, ἀλλὰ τὸ μὲν ὅλον οὐ ἀνθρωπίνοις λόγοις περὶ θεῶν ἀπλοῖς καὶ ἀβλαβέσιν ὥστε καὶ σπάνιον καὶ σωφρονικὸν δόγμα τοῦ σώματος ἀκίνητον ἔχειν σεσημειῶσθαι, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· οὐ τὸ μετρίως ἔχειν τῶν χερσὶν παρόντων λέγουσιν. γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id est, Harpocrates non est habendus Deus imperfectus, aut etiam infans, vel certe qui leguminibus præficiatur, sed præses atque censor aliquis nouæ, imperfectæ & incompositæ hominum de Dijs sententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod signum præ se ferat taciturnitatis & silentij: proinde qui mense Metore efferunt ei legumina, dicere solent, Lingua fortuna, lingua genius.

Digitóque silentia signet, Et sese Pharium vertat in Harpocratem.] Satis iam multa nos hactenus de ea re; sed nondum tamen satis, studiosorum desiderio volumus obsecundare; addamus itaque nonnulla licet. Harpocratis sigillum in annulis fictum gestari à quibusdam ex veteribus, testes sunt longè multi, suumque auctorem laudant Plinium: in causa autem fuisse putant, vti silentij fides indicaretur. Qua ratione Alexandrum Magnum existimo, cum epistolam quandam matris Olympiadis conuicijs plenam aduersus Antipatri nomen vnà cum Hephestione legeret, tractum è digito annulum ori illius appressisse, tacitè quidem & amicè, sed reapse tamen silentium imperantem. Quod mihi vitro reuocat in memoriam Titi Liuij imaginem à Patauinis supra Prætorij fores positam; habet enim ori appressum digitum: cuius gestus causas multi multas afferunt, sed qui ex aliis doctiores videri possunt, coniiciunt id ea confictum ratione, quòd is scribendo adeò multa sit complexus, vt scriptoribus aliis silentium videatur indixisse. Sed id ego quidem malim ad singularem hominis tum sapientiam, tum modestiam conuertere, vt qui multa scribendo, longè plura in hominum animos cogitanda infuderit, deque Romanorum origine ea non minus prudenter quàm scitè & verecundè tradiderit, quæ sine fabularum permistione dici non poterant: vel quæ si litterarum monimentis credita extitissent, non parum de dignitate & admiratione huius imperij déque nomine populi rerum domini detraxissent. Attigimus nonnulla de Angerona, cuius effigies ore fuit obsignato apud Romanos, vt silendum innueret in cuius

Harpocratis sigillum in annulis.

T. Liuij imago.

cuius tutela vrbs esset, quodque illi proprium nomen: ea nimirum superstitione capti, ne dij tutelares sacris quibusdam auocarentur. Et ea certè causa necatum Valerium Soranum legimus, quòd arcanum illud fuisset propalare ausus. Nullus enim est in literis adeò mediocriter versatus, quin sciat ex veterum scriptis Romæ vrbis duo fuisse nomina, vnum apertum & vulgare Roma, à ῥώμῃ puella Trojana, vel à fortitudine, aut etiam a Romo, quem Romulum postea dixerunt: alterum verò ignotum, sacris abditum, vel paucissimis cognitum, id nomen fuisse Anthusam didici. Plinius sic 3. lib. cap. 5. Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habebatur. Iam verò quia Romani essent silentij tenacissimi, vtebantur prima huius verbi litera, S, quæ tricliniorum foribus superponi erat solita, nimirum vt criminis silentium indiceretur, & ne fidos inter amicos esset qui dicta foras eliminaret, vt Flaccus ad Torquatum cauet. Sed hæc hactenus.

Roma vrbis nomina duo.

AD EMBLEMA XII.

Minotauri effigies in signis militaribus.

MINOTAVRI effigiem inter signa militaria Romani ideò fuisse scribit Festus, quòd non minùs occulta esse debeant consilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis expeditionibus obseruari debet. Vt enim momenti plurimum ad victoriam habet taciturnitas, ita sæpenumerò ingentes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor est, Tiberium Cæsarem, cùm aliquando apud eum quispiam percontaretur, quid causæ esset cur sua consilia minime committeret iis quibus tutò fidere poterat, respondisse, Aut nulli, aut paucis cognitum esse oportere Principis consilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui sciscitanti cuidam ex amicis, qua ratione tam subito consilio veteretur: Si ipsam, ait, vestem scirem consiliorum meorum esse conscium, eam confestim abiicerem. Etenim σύμβουλον ἱερὸν ἐστι χρῆμα, Consultor res est sacra: proinde non cuiuis communicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης· οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, ὥσθ' ἁλίσκεσθαι τῆς γνώσεως ἑαυτούς. Qui potentiorum mala inquirunt, sæpè antè seipsos prodiandant, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui solis radios, & splendorem omnibus apertum diffusumque nolunt intueri, sed ad ipsum solem conuer-

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

tum

nt oculorum aciem, excæcantur. Itaque Philippides Comi- *Philippides Comicus apud Lysimachum.*
s, cùm Lysimachus ipsi dixisset, se velle de suis aliquid rebus
partiri: Quidnis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani.
uæ enim suauissima & visu pulcherrima Reges habent, ea
erè ostentari volunt, vt splendida conuiuia, opes, munificen-
im: si quid autem sit arcani, id quidem non est mouendum,
que vel minimùm attingendum, &c. Nota est historia de *Fulvio malè cessit ob detectum principis arcanum.*
luio, cui pessimè cessit, quòd arcanum Principis Augusti
tauij credere vxori non dubitasset. Scribit Q. Curtius lib. 4.
Alexandri rebus gestis, Persarum morem esse vt arcana re-
im mira fide celent: vt non metus neque spes vocem eliciat
ia prodantur occulta: vetus enim disciplina Regum silentium
æ periculo sanxerat. Linguam grauiùs castigari, quàm vl-
n probrum: nec magnam rem sustineri posse putant ab eo,
i tacere graue sit, quod homini facillimum natura esse volue-
hæc ille. Huc reponenda verba Cassiodori ex formula No-
iorum, libro sexto Variarum: Non dubium est, ait, ornare
iectos Principis secretum, dum nullis æstimantur necessaria
sse committi, nisi qui fuerint fide magna solidati. Publicum
quidem omne quod agimus: sed multa non sunt antè scien-
, nisi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus de-
nt occuli, quanto amplius desiderantur agnosci. Regis consi-
m solos decet scire grauissimos. Imitari debent armaria, quæ
tinent monumenta chartarum, vt quando ab ipsis aliqua
tructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem dissimulare
bent, quasi scientes nesciant. Nam solicitis inquisitoribus
bè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo imperator, lib. De
lico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles ad-
e tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in sua &
ri aliorum potestate sunt, cùm secretæ res istæ, vt secretiores
it, minimè ad cognoscendum multitudine indigent. Ono-
der lib. De optimo imperatore, cap. De consiliis non euul-
ndis, scribit, Stulti inconsideratiq. esse temerè in vulgus con-
um promere, & multitudini arcanum intempestiuè com-
ttere. Improbi enim, & qui de Republ. malè sentiunt, eius-
di obseruant occasiones: quas nacti, in hostes confestim
nsfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde sibi honores & præ-
a consequi possent. Nec fuit vnquam vllus exercitus, de
o pleraque ob causas tum liberi, tum serui in hostes haud
nmigrent: vbi præsertim arcanum aliquod atque serium tra-
ri sentiunt, vel conserendi manum, & prœliandi tempus ad-
itare animaduertunt. Hæc ferè ille. Cetertùm acerba certè lex

fuit olim apud Ægyptios, qua iubebatur ris abscindi lingua qui Reipubl. arcana, quæ tecta esse oporteret, alicui detexisset vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit institutum maiorum quo obseruabatur vt si quis de Rep. quidpiã sciret rumore alio ve modo, id ad magistratum deferret antèa, néve cum alio quo quam communicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliqu importaretur. Magistratus quæ accepisset, vel occultaret, si videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis, cù hospes venisset in officinam tonsoris, narrare cœpit victos e Athenienses in Sicilia: tonsor statim ad magistratum renu ciauit: hospes, quia non satis constanter affirmaret, vel quia bem totam eo rumore perturbasset, vinctus, tortusque est, d nec certiore nuncio de vero constitisset. Reuera multum ref in rebus tam magni momenti non temerè spargi rumores f fos, vel parum veri similes: vnde ex summa profusaque læti mæror acerbissimus, summaque consternatio: aut contrà, mærore, lætitia nimia & immoderata. quo nihil vel corpori valetudini, vel publicæ securitati perniciosius. Referrem exe plum Val. Maximi de Publio Vatieno, sed obuium est cuiqu lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod id scribit initio lib. 2. Valerius: singula enim exscribere non vac Interea tamen non prætermittam quod Ammian. Marcell 21. apud Persas neminem consiliorum fuisse conscium, præ optimates taciturnos & fidos, apud quos silentij quoque n men coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Fro tin. Stratagem. lib. 1. cap. 1. Hæc cùm essem commentatus,

Consilium rei sacræ.

lud iterum succurrit ex Platonis Theage: Consilium rem d sacram, id est, Σύμβολον ἱερῶν ἐστι χρημάτων: Cui conuenit qu effertur è Menandri γνώμαις: ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία. P peritur & in Xenophonte ἡ λεγομένη ἱερὰ συμβουλὴ. Ad loc pletandum verò pulcherrimum thema de non vulgandis pr cipum arcanis, succurrunt ex Corn. Tacito loci duo insign Primus est initio ferè Annalium, vbi de nouo Tiberij princi tu agit, cuius tacito iussu cæsus est Posthumus Agrippa cen rionis cuiusdam ministerio: nuncianti enim centurioni, vt n militiæ, factum esse quod imperasset, neque imperasse sese,

Arcana domus Imperatoris non detegenda.

rationem facti reddendam apud Senatum respondit. Qu postquam Sallustius Crispus particeps secretorum compe metuens ne reus subderetur, iuxta periculoso, ficta seu v promeret, monuit Liuiam, ne arcana domus, ne consilia ar corum, ministeria militum vulgarentur, néve Tiberius v principatus resolueret, cuncta ad Senatum vocando: eam cc

dition

tionem esse imperandi, vt non aliter ratio constet, quàm si
ni reddatur. Sed & lib. 2. vbi de fictitio Agrippa (is erat
grippæ seruus, Clemens nomine, qui Augusti audita morte,
le pro domino gessit, varióque apud multos rumore sparso,
grippæ nomen mentitus) is vinctus ad Tiberium dolo tra-
tur: & percontanti Imperatori, quomodo Agrippa factus
set? fertur respondisse: quomodo tu Cæsar. vt ederet socios,
bigi non potuit. nec Tiberius de eo supplicium sumere pa-
m ausus, in secreta parietij parte iussit interfici, corpusque
am auferri.

Tiberij cauius animus.

Limine quod caco, &c] Descriptio periphrastica labyrinthi, quo reclusus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monstrum
e ex Pasiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque ar-
Dædalea, quod superiore parte hominem, inferiore taurum
ferebat. Ouid. 2. De arte:

Minotaurus.

Dædalus occlusit conceptum semine matris
Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

storiam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabulos. narration.
rgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingeniosissimus faber, cuius inuenta pluma narrat Plin. lib. 7. cap. 56.

Dædalus

In latebris Gnosiacis. In tenebris labyrinthi Cretensis. Gnosos
bs Cretæ clarissima fuit Minois regia. Hinc Gnosiacus, &
nosius adiect.

Gnosius.

Romanos phalanx] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum
acedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque
ludine quadrata militum.

Phalanx.

Signa superba] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem significat.

Techna.

AD EMBLEMA XIII.

PATIENTIA & fortitudo plusquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & ibatam, & ad miraculum constantem arguit. Fuit Leæna ortum Harmodij & Aristogitonis, adolescentum in Athenien-ciuitate nobilium, qui cùm inter se consilium iniissent de tol-da Pisistratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è rannis alterum, de medio sustulissent: (Hippiam enim fue-

Læna meretrix patientia in tormentis.

rant adorsi) successu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fi diculis, vt consilia iuuenum proderet: sed cruciatibus, quan quam grauissimis, non cessit: quin in his post multos cruciatus animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei habere tur (non tamen tanquam scorto) animal nominis eius ere ctum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt ho noris causa intelligeretur. Exemplum hoc constantissimæ mu lieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: qu nostri fierent animosiores, & constantiores in tormentis qui buscumque perferendis Christianæ persuasionis nomine: quan doquidem leui adeò de causa repertæ mulieres essent, quæ tan forti animo pro amicorum salute ac fama non modò cruciatu intolerabiles parui feciſſent, sed & spontaneæ morti sese de dissent. Hæc enim ipsa, carnifice iam defesso, postremò lin guam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, s expueret & vocem, ne coniuratos proderet, si etiam victa vo luisset, ait idem Tertullianus. Exempla permulta eadem pen sunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idemque omninò Plutarch in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ fac nus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadem in tormen tis patientia, vel pertinacia potius, prodita memoriæ fuit d quodam, qui Principem Gonzagam proditurus erat, & in ho stium manus traditurus. quam historiam petas licet ex Carda ni 8. cap. 40. De rerum varietate. Historiam hanc de Leæna plu rimi retulerunt, vt Pausanias in Atticis, Athenæus Dipnosopl 13. cap. 24. Plin lib. 7. cap. 23. idemque lib. 34. cap. 8. Gellius 1 cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20. Id & addo st

Honos tributus libertinæ in tormentis fidæ.

dioforum gratia. Sueton. in Caligula: Quò magis nullius no boni exempli fautor videretur, mulieri libertinæ octingent donauit, quòd excruciata grauissimis tormentis de scelere pa troni reticuisset. Quas ob res inter reliquos honores decretus e ei clipeus aureus, quem quotannis certo die collegia sacerdo tum in Capitolium ferrent, senatu prosequente, nobilibusqu pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum eius ca nentibus. Apud Ammianum Marcellinum lib. 14. non tam no bilis, quàm cruenta narratur quæstio de ijs crudelissimè agit

Eusebij cuiusdam constans animus in tormentis.

ta, qui in Constantium nouas res moliri accusabantur. Int cæteros emicuit Eusebius quidam nobilis, qui ita euiscerati est, vt cruciatibus membra deessent, implorans cælo iustitian torum renidens fundato pectore mansit immobilis: nec se i cusare, nec quemquam alium passus: & tandem nec confessu nec confutatus, cum abiecto consorte pœnali est morte mult

tu

tus. Ducebatur intrepidus, temporum iniquitati insultans, imitatus Zenonem illum veterem Stoicum, qui vt mentiretur quædam, laceratus diutius, auulsam sedibus linguam suam cum cruento sputamine in oculos interrogantis Cyprij regis impegit. hæc Amm. Cornelius verò Tacitus lib. 15. Annal. quo loci de tormentis eorum agit qui in Neronem putabantur coniurasse, de muliere quadam imperterriti & infracti animi sic: Nero recordatus Volusij Proculi indicio Epicharim attineri, ratúsque muliebre corpus impar dolori, tormentis dilacerari iubet. At illam non verbera, non ignes, non ira, eo acriùs torquentium ne à fœmina spernerentur, peruicere quin obiecta denegaret. Postero die cùm ad eosdem cruciatus retraheretur, gestamine sellæ (nam dissolutis membris nequibat insistere) vinculo fasciæ quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum sellæ retricto, indidit ceruicem, & corporis pondere connisa, tenuem iam spiritum expressit: clariore exemplo libertina mulier in tanta necessitate alienos ac propè ignotos protegendo, cùm ingenui & viri & equites Rom. senatorésque intacti tormentis tarissima quæque suorum pignorum proderent. Bonus senex apud Terent. Andria, Seruum laudat fide & taciturnitate. Huc Horatius lepidè,

Mulier infracti animi in tormentis.

Est & fideli tuta silentio merces.

Græci dicunt, ἀκίνδυνον γέρας τῆς σιγῆς. Horatius ad seruandam amicitiam sic,

Arcanum nec tu scrutaberis vllius vnquam.

Tullius 2. Philip. criminis loco obijcit Antonio, quòd scriptas ipsius litteras, cùm amici essent, postea euulgasset, cùm cœpissent inter se inimicitias exercere. Sed ne quid desideres, vide Senecam epist. 89. & 108.

Cecropia in arce.] id est, Athenienſi, à Cecrope sic dicta, vti sup. memorauimus ex Plinio.

viraginis.] Virago ἀνδρόγυνος, vel ἀνδρὶς. Symmachus: ἄνση ἀληθήσεσθαι ἀνδρὶς, ὅπου τὸ ἀνδρὸς ἀλήθεια ἄνση. hoc est, vocabitur hæc virago, quia ex viro sumpta est. Ouid. Metamorph. 2.

Virago.

——*bello metuenda virago,*

de Pallade loquens, quæ virili sit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Consultisque virûm præsis, hinc dicta virago. Auson. epigr. 1. *Thressáq; viraginis arma retractat.* sic appellatur Iuturna 12. Æneid.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Isidorus 5. Etym. c. 27. quo loco scribit, Vngulas dictas, quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquen-

Fidicula vel fides.

tur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patien tia, apertè ostendit, fidiculas esse funiculos, seu chordulas: Ru pit verbera, ait, fidiculas laxauit, soluit eculeum. Sueton. in Ca ligula cap. 33. Quin & subinde iactabat exquisiturum semel fi diculis de Cæsonia sua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Ti berio refert, eum Imperatorem excogitasse genus tormenti, v repentè veretris deligatis fidicularum simul, vrinæq. torment homines distenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Appa ratusque illi reddendus est suus, eculei, & fidiculæ & ergastula Ammian. Marcell. lib. 29 Intenduntur eculei, expediuntur pon dera plumbea cum fidiculis & verberibus, & c. l. 1. C. Theodo De quæstionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas in consultis ac nescientibus nobis, & c. & l. 2. eod. Decuriones siu ob alienum, siue ob suum debitum exortes omninò earum vo lumus esse pœnarum, quas fidiculæ & tormenta constituunt Extat in iure mentio eculei, vngularum, seu fidicularum l. 4 Cod. ad leg. Iul. mal. l. 16. C. de quæstionibus l 8. Cod. de ma lef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri gestis, Philotam ai post fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuisse. Sed de fi dibus aut fidiculis plus satis.

Iphicrates. *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34. cap. 8.

AD EMBLEMA XIIII.

Consilij & fortitudinis vis.

NVLLA est tanta difficultas, aut etiam vis, quæ consilio & magnitudine animi sopiri, & tolli tandem non possi Quanquam enim nobis interdum sit concertandum cum for tioribus, & fraudum omni genere instructioribus, pugnæ ta men minimè est cedendum, modò instructi simus firma qua dam panoplia constantis animi saníque iudicij. Notius enim est quàm vt confirmare necesse habeam, nihil tam arduum tamque inaccessum esse, quod dexteritate ingenij attingere & tandem assequi non possimus: nullas denique tantas vires au etiam fraudum inuolucra tam intricata, quæ declinare, au etiam auersare nequeat ingeniosus beneque consultus animus Quæ sententia certè philosophica hoc lepido figuratur emble mate. Bellerophon eques præstantissimus, & adolescen formæ dignitate insignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorur vxore solicitatus ad amorem, idque cùm constanter esset auer satus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, fa

Bellerophontis historia.

qu

ué ab adolescente fuisse appellatam mentita est. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus leisque valde periculosis expositus, non tamen animum abiecit, sed permultis laboribus exantlatis victor euasit; & denique d Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaso equo alato vectus, monstrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copiosè & eruditè non modò retulit, sed & ad historicam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, leque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc est sententia: Fabulosum est quod in Lycia dicitur euenisse, tametsi hoc publica fama receptum sit. Narratur itaque ad eum modum: Amisodarus, seu Isaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoso, sed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat insigne. Cumque noxæ multum Lyciis intulisset, mareque infestum habuisset, vt ne quidem tranci tutò posset, neque vrbes maritimæ proinde habitabiles essent, in eum quidem expeditionem suscepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientemque Pegaso insecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde sequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuisse Soli oppositum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æstum in planiciem retorquerent, factum esse vt inde fruges marcescerent. Quæ mali causa cùm nota esset Bellerophonti, excidi iussit ipse præcipitij partem eam, quæ leuissima putabatur, & plurimum solarem æstum reflectebat. sed quòd non ei essent habitæ gratiæ, iratus ad vlciscendum Lycios se contulit: tandem tamen à mulieribus placatus est. Eandem historiam complexus est integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀπιθανῶς autem Fulgentius 1. Mythologicon. Vide prouerbium, Bellerophontis litteras. Satis de Chimæra hucusque; nisi me Lycophronis interpres, vt aliquid adderem reuocaret. Ille itaque Pegasum pro equo fabuloso agnoscit, totiúsque fabulæ seriem tractat, eodem penè quo cæteri modo, sed subdit ἀπιθανολογίαν τινὰ φυσικῆς γνώσεως, quæ ad nostrum hoc propositum nihil attinet. Addit etiam nunquam fuisse Pegasum equum: quia nullus se vnquam vidisse alatum equum sit testatus. At quia vir egregius Pegasus nauim conscendit, cuius alæ vela essent, locum factum esse fabulæ. Adhæc Chimæram pro

Pegasus equo alato vectus quid.

muliere ponit, filiam Amisodari, Lyciæ præsidis, cuius fratres duo, Leo & Draco, qui cum Lyciæ egressus occupassent, viatores, aliosque multos trucidassent. Quòd autem concordes, & vna in aliorum perniciem conspirantes, tricipitem belluam illo plerique nominarunt: vt quia pernitio bello essent, & insigni corporis præditi robore, ignem expirantem dixerunt. Hos Bellerophon vicit, iniecto faucibus plumbo, id est seruitutis fræno. In priori parte Leo pugnabat, Draco in posteriore, at in media Chimæra, eò quod esset infirmior. Alij ad hunc penè modum Chimæram (vti colligitur ab Homero) gentem fuisse bellicosam, quam leoni esse similem dicebant. Hæ fuerunt Amazones, quæ à facie pugnabant valde strenuè & generosè, quas Poëta cum Chimæra, hoc est capra, confert, quia per præcipitia incederent caprarum in modum, & in præruptis locis habitarent.

Bellerophontes dictus.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à se interempto sic denominatus, quasi malorum occisor. τὰ βέλεα enim mala dicuntur: vel quasi βελησφόρωντα, sapientem consultorem dixeris, vt apud Homer. βελησφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius.

Chimæra quale & quid fuerit.

Chimæra.] Chimæra, monstrum triforme, priore parte Leonem, Draconem posteriore, media capram referebat, flammas ore euomebat. Homerus: Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων μέσση δὲ χίμαιρα, Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius asserit reuera montem esse in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod Leones essent: media verò pascua, & ima serpentibus plena, quem habitabilem fecisse postmodum Bellerophontem. A qua sententia parum discedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuisse quendam, Draconem autem retrò, ex quibus pastores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi accessisset, montem occupauit, posteaque iniecto igni feras perierunt.

Chimæra cur triformis.

Triformis est autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id est, κῦμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis insultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & lasciuiam inducat, postea verò pœnitentiam & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic.

Pegasus quid.

Pegasei pennis.] Pegasum nauim fuisse, qua vectus est Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, si fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobilesque vtrinque remorum ordines procul spectantibus, alatorum præbent animalium speciem. Ad allegoriam verò si referamus, per Pegasum (ex Medusæ cæde prognatum) famam & immortalitatem

em nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4.

petit æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem consequeris immortalem.

Consilio, animi.] Plus consilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perspicuum est.

monstra superba.] ἀνθρωπείους, pro dolosis sycophantis, obrectatoribus, & aliis generis eiusdem: non certè hominibus (quid enim tam naturæ humanæ contrarium?) sed portentis. *Monstra hominum sycophanta.*

AD EMBLEMA XV.

DVÆ sunt Episcopo necessariæ dotes, vt eius cui animarum cura demandata sit: nimirùm vt iis quibus præsit, continuo studeat, vt nihil eorum eis desit, quod spectet ad fidei veræ profectum & augmentum: néve quis à recta via discisat, aut sacræ doctrinæ terminos transiliat. Nec verò est satis, vigilantem eum esse, nisi etiam custodem sese fortissimum præbeat, qui est, cum cura & vigilantia, quæ perpetua sit oportet. est etiam necesse habeat coniunctam cum moribus doctrinam, qua & suos instituat, & alienos etiam hostes, atque erroneos homines à sorti animo retundat, veraque & sanæ institutionis quasi hasta præcellat. Quod duplici symbolo hic ostenditur, sumpto argumento ab iis animalibus, quæ & sacris in turribus, & pro foribus templorum apponi solent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, custodiam alter designat. Sanè non citra mysterium veteres gallum editiori sacrorum templorum loco constitui voluerunt, quo pastoris potissimùm vigilantia repræsentaretur. Conuenit illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quisquis populi speculator ponitur, inquit, debet in alto stare per vitam, vt prodesse possit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores sacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi, propterea quòd illi inter præsentis vitæ tenebras venturam lucem, quasi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antecanum discrimine aliquo partitur: ita pro ratione personarum, aliarumque circumstantiarum, doctrinam salutarem animis inserere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Ægyptij vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam custodem, leoninum *Duo pastoris ecclesiastici munera.* *Gallus cur in sacris turribus statuatur.* *Quid per Leonem.*

ninum caput appingebant: leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones eriguntur, tanquam cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, ſi quid præterea deſideres. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythiæ oraculis : ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χθὲς δ' ἀπίκωμον, ἐωθινὸν ὑπαδηλοντα ἄγαν, καὶ καιρὸν ἐπιθέσης ἀναπλῆς : id eſt, qui gallum in manu pinxit Apollinis, matutinum tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis indutiæ cantus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallum Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Nocte dea Noctis criſtatus caditur ales,
Quod tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in operi mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtinguunt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas laboremque reuocant. Nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemque venientem nunciant cantu, ipſum verò cantum plauſu laterum, &c. Ælianus 4. animal. hiſtoriæ, cap 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῇ σελήνης ἀνιχούσης σύθεσπὶς φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιον δ' ἀνίσχοντα οὐκ ἄπαν αὐτὸν ἁλλάττει ὡδικώτατον δὲ ἑαυτὸ μᾶλλον ἔστι τηνικάδε : id eſt, Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt aſſlatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocem contendens. Lucretius 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucianus in Somn. ſiue Gallo : philoſophicam Heliodorus Æthiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ἀδῆσιν, εἴπ ἐς λόγον, ἀιδήσῃ φυσικὴς τῆς τῆλιε καθ' ἡμᾶς περιοδῴας ἐπ τὴν τᾶ ἡλ πρόσρησιν κινάδωσι ἔπε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα δ' τὰς πρ τὸ μεσῦ καὶ σπειδῆ θᾶπον ἐπιθυμίας τὰς σωσικεῖσιν ἰδίᾳ κηρύγ μασι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγειρόντας. At verò pulcherrimum D. Ambroſii locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente

latro

ıtro suas relinquit insidias : hoc ipse Lucifer excitatus oritur, ælumque illuminat. hoc canente , mæstitiam trepidus nauta eponit, omnisq. crebrò vespertinis flatibus excitata tempestas c procella mitescit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad preandum : legendi quoque munus instaurat. hoc postremò canente, ipsa Ecclesiæ petra culpam suam diluit, quam, priusquàm allius cantaret, negando contraxerat. Istius cantu spes omnibus edit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, ebrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapsis, Iesus tituantes respicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè idemus, quid nobis statuendum sit in vitæ & studiorum raione, cùm vir ille sanctissimus tantum elaboret in eo explaando mysterio.

inflantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auson. in idyllis:

——*ter clara inflantis eoi*
Signa canit ferus deprenso marte satelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram:

Tu, ne feminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.

dem de Lucretia 2. Fastorum:

Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahebant.

t in Epistolis:

Néve traham seruæ grandia pensa manu.

area peluis.] περίφασις nolæ siue tintinnabuli, cuius inuenionem repete ex 6. Polydori cap. 13. de pelui ærea ipse Alciat. 8. Parerg. cap. 11.

Nola seu tintinnabulum.

custos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἱερογλυφοῦντες, ὅταν βούλωνται λέοντα γράφοντες, ἢ φύλακα, λέοντα γράφουσι κεφαλλῆ, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῇ ἱερογλυφίᾳ, μίμησιν τῶν ὀφθαλμῶν, κοιμώμενος δι' ἀνοιγόντων αὐτοὺς ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τὸ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς ἱεροῖς τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρελάβασι : Vigilantem & sedulum hominem & custodem cùm Ægyptij volunt ostendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos elauit; eosdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem custodiæ tque excubiarum signum est. Vnde & non absque significatione, templorum claustris leones, qui sint custodum loco, apinxerunt. Leonem quidam παρὰ τὸ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit, ob nercatorum vigilantiam.

Quid per leonem Ægyptij designabant.

Templorũ ideireo ponitur ante fores.] Eruditè non minùs quàm diligenter in suo Copiæ cornu Pierius leonis faciem illam quæ

prima

prima visa est Ezechieli, initiandorũ sacrorum admonitionem nobis oblatam fuisse tradit: eámque à primis visam, quòd à vita principum soleat totius populi consensus legem sibi statuere. Ponuntur itaque ad valuas templorum, vel postibus sustinendis, vel hyperthyris, aliquando etiam pronaïs locorum, vt Deum venerari primò meminerimus. Addit etiam in pronao Tarusinæ Cathedralis draconem alatum vnguibus leonum duorum comprimi: draconem retorto collo leonis pectus remordere, cuius Emblematis eam esse sententiam docet: prauam quidem cogitationem cor incessere: fortem animum eam protinus elidere; à læua leonem suo pectori subijcere apprehensum leunculum: generosum quippe animum seipsum vincere.

Leonũ imago in valuis templorum.

AD EMBLEMA XVI.

Duo hîc præcepta cuique honesti studioso traduntur, nimirùm vt sobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (suo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt sobrietas paruo contenta significetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epistolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam: atque ita Siculus insusurret Epicharmus cantilenam illam suam:

M. Tullij locus, vnde petita est Emblematu epigraphe.

νῆφε, καὶ μέτρα σου ἐπίσειν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac nostræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vsurpauit lib. De petitione Consulatus: Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus esse sapientiæ, non temerè credere. hæc Cicero. Relatum est etiam ab Alciato nostro lib. Parergon 4. c. 8.

Sobrietatis laus.

Sobrietas virtutum penè omnium seminarium est: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperantiam, vitæ hominum custodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui sanus ac beatus esse velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine nasci mali posse, qui temperantiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot sapientes olim habiti sunt, temperatissimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu esset, ea peste sæuissima tactus non est, quæ

Atticam

Atticam inuasit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cænasset moderatis cibis exceptus, postridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, sequenti die bene se habent. Nominatur & Pythagoras inter sobrios, qui etiam dicebat; Venter pinguis non gignit sensum tenuem. idem cùm offendisset aliquem insigniter obesum; Non desines, inquit, tibi molestiorem carcerem struere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam sapientibus, qui semel tantùm in cerdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum sthic patriæ frugalitatis vestigium obseruaret, admiratus est insulæ corruptissimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipsemet in epistola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vsus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quasi quædam mater erat frugalitas, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vsu auersa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiam virtus non modò philosophos sed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæsarem Iulium, aliosque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut statim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud: *Credulitas.*

μήτις ὀυ τάχιστα πὶν ἀκριβὲς πίσσαι ὄψει.

Ne crede citissimè, ni prius finem videas.

Inter legendum fese obtulerunt exempla quædam illustria de credulitate ex Amm. Marcellino. primum quidem lib. 14. de Constantio sic habet: Arelate hyemem agens Constantius post theatrales ludos atque circenses ambitioso editos apparatu, ad diem v. t. id. Octob. qui imperij eius annum tricesimum terminabat, insolentia pondera grauius librans, si quid dubium decerebatur, aut falsum, pro liquido accipiens & comperto, inter alia excarnificatum Herontium Magnentianæ comitem partis exulari mœrore muctauit. Vtque ægrum corpus quassari etiam leuibus solet offensis, ita animus eius angustus & tener, quicquid increpuisset, ad salutis suæ dispendium existimans factum aut cogitatum, insontium cædibus fecit victoriam luctuosam, &c. idem lib. 30. Vbi narrat quibus dolis interceptus & oppressus est Para Rex Armeniorum Valentis iussu: qui quòd iccepisset eum sibi infestum, malisque artibus quiduis facere & moliri, agentem in Armenia Traiano, remque militarem cu- anti arcanis literis mandauit vt regem eum quoquo modo de medio *Constantius credulus.* *Para rex Armenius a Valente oppressus.*

medio tolleret. Itaque illecebrosis regem Param insidijs primùm ambijt, ei Valentis literas egregiæ in eum voluntatis testes ostendit, modò sese conuiuam ei præbuit, ad vltimum composita fraude ad prandium verecundius inuitauit. Qui nihil metuens mali, venit, concessóque loco honoratiore discubuit. Cumque apponerentur exquisitæ cupediæ, & ædes pulsu neruorum & articulato flatilique sonitu resultarent, iam vino incalescente ipso conuiuij domino, per simulationem naturalis cuiusdam vrgentis egresso, gladium districtum intentans toruo lumine ferociens quidam immittitur barbarus, asper, ex ijs quos Supras appellant, confossurus iuuenem, ne exilire posset etiam tum præpeditum. Quo viso Regulus fortè prominens vltra torum, expedito dolo assurgens, vt vitam omni ratione defenderet, perforato pectore deformis procubuit victima, ictibus multiplicatis fœdè concisa. Hocque figmento nefarie decepta credulitate, inter epulas quæ reuerendæ sunt vel in Euxino ponto, hospitali numine contuente, peregrinus cruor in ambitiosa toralia sparsus, & spumans, satietati superfuit conuiuarum horrore maximo dispersorum. Lib. verò vltimo, qui est 31. de Valente: Illud ferri non poterat, quod cùm legibus lites omnes, quæstiones committere veteres vellet, destinatisque velut lectis iudicibus negotia spectanda mandabat, nihil agi contra suam libidinem patiebatur iniurioſus alias & iracundus, & criminantibus sine differentia veri vel falsi facillimè patens, quę vitiorum labes etiam in his priuatis quotidianisque rationibus impendio est formidanda. Seneca Epist. 3. non minus vitiosum esse credere omnibus, quàm nemini disputat. eodem cum Hesiodi carmine sensu πίστις κὴ ἀπιστίη ὄλεσσεν ἄνδρας. Si aliquem amicum putas esse, cui non tantum habeas fidei quàm tibi, vehementer erras, & veræ amicitiæ vim nondum tenes. Tu omnia cum amico delibera, sed de ipso prius. Post amicitiam credendum est, ante amicitiam iudicandum: diu cogita an tibi in amicitiam aliquis sit recipiendus: cùm fieri placuerit, toto illum admitte pectore, támque ardenter cum illo loquere ac tecum. Quid est cur me coram illo non putem solum? Quidam quæ tantùm amicis committenda sunt, obuijs narrant, & in quaslibet aures quicquid illos vrit, exonerant: quidam etiam rursus charissimorum conscientiam reformidant & si possent nec sibi quidem crediturí, interius premunt omne secretum. neutrum faciendum est. Vtrumque enim vitium est, & credere omnibus, & nulli. Citatur de credulitate hoc Menandri:

Valentis nimia credulitas.

Locus Senecæ de credulitate.

Quicum

Quicumque damnat, rémque non planè audìt,
Est improbus vir, idcò quod credit malè.

Item illud,

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί.
Credenda cunctis esse cuncta ne putes.

Retulit etiam id Epicharmium Clemens 4. Stromatum, & ad institutum Christianum accommodat. De credulitate, quædam mox adjiciam.

frugi.] De frugalitate M. Tull. 3. Tuscul. Verisimile illud est qui sit temperans, quem Græci *σώφρονα* appellant: eámque virtutem *σωφροσύνην* vocant: quam soleo equidem tum temperantiam, tum moderationem appellare, nonnunquam etiam modestiam. Sed haud scio an rectè ea virtus frugalitas appellari possit: quod angustiùs apud Græcos valet, qui frugi homines *χρησίμους* appellant, id est utiles: At illud est Latinis absitinentia, omnis innocentia, quæ apud Græcos vsitatum nomen nullum habet, sed habere potest *ἀβλάβειαν*, nam est innocentia, affectio talis animi quæ nocet nemini, reliquas etiam virtutes frugalitas continet: quæ nisi tanta esset, & si his angustiis quibus plerique putant, teneretur, numquam esset L. Pisonis cognomen tantopere laudatum. Sed quia nec qui propter metum præsidium reliquit, quod est ignauiæ: nec qui propter auaritiam clam depositum non reddidit, quod est iniustitiæ: nec qui propter temeritatem malè rem gessit, quod est stultitiæ, frugi solet appellari: eo tres virtutes, fortitudinem, iustitiam, prudentiam frugalitas complexa est: etsi hoc quidem commune est virtutum: omnes enim inter se nexæ & coniugatæ sunt. Reliqua igitur & quarta virtus, vt sit ipsa frugalitas necesse est. Hactenus ille de vi verbi: nos ad rei notionem veniamus. Rectè Apuleius, sobrietatem dicit esse sapientiæ omnis primarium fundamentum: quod in se virtutum omnium semina continet: nam sobrietas temperantiæ species, prudentiæ comes est, in perspicientia veri, falsíque: tum in delectu habendo rerum bonarum ac malarum; ea fortis est, quæ voluptatum illecebris non capiatur, & iustitiam colit, quam in se primùm seruat, aliis etiam tribuit. A sobrietate itaque suam philosophandi rationem Pythagoras orsus est, cum quibus, certísque de caussis abesu carnium prohiberet. Quod adeò multis probatum est, vt plerique inde facti meliores, ac cultiores, sapientiæ latices imbiberunt: alij superstitiosè Pythagoram æmulati in totum repudiârunt esum carnium, & animantia muta, vt impura crediderunt: quo de numero Eucratitæ, delirî *De frugalitate.*

deliri quidam hæretici, de quibus Epiphanius. Non est quod sic verbis multis augeamus frugalitatem Caij Fabricij, Coruncani, Curij, quos celebrat Tullius: hæ enim virtutes fuere potiùs temporum quàm hominum. Probatur, me quidem iudice, modestia vel Agasiclis, de quo Ausonius, & Plutarchus: vel Neruæ Coccei, boni Principis, de quo Valerius Martialis. Solemnia olim fuere niphalia, Iunonis sacra, quæ abstemia à matronis abstemijs celebrabantur, vt matronæ memores essent, quam Deam colerent, quæ eas moneret sobrietatis, vt quæ sit individua pudicitiæ comes. Non transilio quod receptum mo-

Iudices abstemij.

ribus, vt non nisi à ieiunis iudicia exercerentur reorum capitalium, vt meminerint se ad rem seriam accedere, & in qua de hominis agatur capite: de quo non nisi prudentissimè, & maximè sobriè cognoscendum. Id adijcio: Baccho, Deo temulento, tum papauer, tum ferulam olim tributam legimus, erudito sanè figmento, vt vini vis ob oculos poneretur; papauer somnum conciliat, vt mero plenus sui oblitus, dare se somno debeat, suam vt infamiam tegat spontaneam: ferulam verò castigationis notam, vt intelligant ebrioſi se pœna dignos citiùs, quàm misericordia, qui se sponte in id discrimen coniecerint. Eadem prudentia fuit apud sapientes veteres, dum præfigerent annum

Annus luctus.

luctus matronis, quæ viros amisissent, ne scilicet ante annum, post mariti mortem, properarent ad secundas nuptias, ne fieret confusio sanguinis, l. 8. ff. de his qui not. infam. Iul. Paul. l. receptar. sententiar. tit. vlt. Multa huc conferri possent, ex Decretal. Pontificum, de pœnitent. & remissionib. sed hoc studiosis pensum imponimus. Ad symbolum istud ἀπροσίας, obuius potest esse locus ex l. si vindicari, 20. C. de pœn quam extrusit B. Ambrosius à Theodosio, principe nimis præcipiti ac iracundo, easi princeps reseruet aliquem puniendum, debet iudex ad dies

Lex Theod. de reu.

triginta differre, quò videat an relaxari pœna posse videatur. Occasionem legis huius ferendæ memorat Sozomen. hist. Eccles. 7. lib. cap. 24. exstatque in Codice Theodosiano. Bene inquam iustéque prouisum à sapiente principe, quem facti à se pœnituit. alioqui quod Iustinian. ait l. Imperialis, 23. C. de nupt. nihil est tam peculiare Imperatoris maiestati quàm humanitas, per quam solam Dei seruatur imitatio. Hæc de iudicijs olim sancita. nunc si maiorum in rebus etiam alijs prudentiam intueamur, licebit apertè videre in tutelis pupillorum, & curationibus adolescentium minorum, ad eos nempe defendendos, qui se propter ætatis imbecillitatem defendere non possunt. Cúmque intelligerent pupillos ea esse ætate, vt tutorum

m ope indigerent ad annum vsque 14. exactum in masculis, in feminis non minorem curam impendi voluerunt in mi-ribus, curatorum prudentia gubernandis, ad annum vsque gesimum quintum. Est enim adolescentia maximè seruida, vitiis indulgens, nisi nitatur & cohibeatur auctoritate pru-ntum. Eleganter Horat. ad Pisones epist. de adolescente,

Cerea in vitium flecti, monitoribus asper:
Vtilium tardus prouisor, &c.

utarc. τῷ ἀκούειν, idem complexus, ἀναρχία μὲν τὸ ἔνιοι τῶν ν ἐλευθερίαν, ἀπαιδευσίαν νομίζουσι, χαλεπωτέρους ἑαυτοῖς τῶν σω νοῦ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν διατρίβας ἀφίσιν τὰς ἐπιθυμίας, πιεζὲ ἐκ δισμῶν λυθείσης. Non minus erudite Dio Chrysosto-us sophista, χαλεπὸν ἡ νεότης, ἐξευρίσκειν, ἐξυβρίζειν, καὶ σφοδρό-ρου δεῖται χαλινοῦ. Proinde Athenis olim adolescentes τῶν ξων ἦρχον, 1. rei hereditariæ, suorúmque bonorum haberent testatem, biennio præficiebantur curæ vicinæ regioni-s, hoc ,anno 18. quo ex ephebis excedere mos illis esset ad vigesi-um. tum nominabantur περίπολοι, vel ἔφοδοι, & ἐπίσκοποι τῆς γῆς, post id tres fiebant ἀρχίαρχοι, & referebantur in eorum merum, qui suæ omninò essent potestatis, & τῶν λήξεων, here-tatem regere poterant. De priore articulo Epicharmi, νῆφε, is: ad aliud accedimus, μίμησαι ἀπιστῶν. Occurrit adagium, na, tanquam osurus, oderis tanquam amaturus: Rectè id, ia fallax & lubrica multorum fides: & quòd homo sit ἀνὴρ λὸν ζῷον. Platoni nempe & Hesiodus præcepit, non nisi libus adhibitis cum fratre esse iocandum: quia sæpe leuibus causis fratrum iræ acerbiores existunt. Apud Atticum Pom-nium queritur Tullius de Cneo Pompeio, cui præ cæteris fi-m habuerat, séque ab eo tamen proditum. Et ad vxorem Te-ttiam, falsò se putasse ab ijs amari qui inuidebant: eos se non utum qui purè amici essent. Tacti leuitate animi Athenien-impetum in Macedonas moliri statuebant; falso accepto ncio de morte Alexandri; sed eos retraxit Demades orator aleato verbo: Si Alexander hodie mortuus est, & cras & pe-die sic erit. Opportunè vir catus induxit ἀπιστίαν, eámque posuit inconsulto furori hominum, de se suisque rebus non nè cogitantium. Apud poëtam Trojani nimis creduli, à Si-ne proditi, qui suasit equum diuina Palladis arte fabricatum ra Ilij mœnia inducendum. Mirum quantum malorum ag-n secum aduehat nimia credulitas. Ea res Pompeium Ma-um perdidit, populari & optimatum fidentem studio, tan-mquàm desperatis rebus ad Alexandriæ regem miserrimè pro-

fugum. Quid M. Brutum, C. Cassium præcipites egit quàm altera acie falso accepto nuncio ? similem exitum nacti Antonius & Cleopatra, cùm illa de Antonij morte sinistrum qu quanquam falsò accepisset ? Quid mirum si in parvis er dominetur, cùm etiam viros magnates opprimere sole Quorsum querela Comici, Prò Deum atque hominum fide & illud Ouidij,

Heu vbi pacta fides, vbi quæ iurare solebas?

Tull. item 7. Verr. Vbi fides ? vbi exsecrationes ? vbi dext complexæ sunt? notum de Brasidæ clypeo, quod in eos torqu solet, qui, cùm maximè opus est, fidem non seruant. Stulti ac periculosum cuiuis fidere: at miserum nemini fidere. Con tio misera tyrannorum, ab omnibus sibi metuentium: sed primis Dionysij, de quo Tull. 5. Tusc. & Val. Max. Quæ tera & externa vt missa faciam (notiora enim sunt quàm vt ijs immoremur) ad quid tandem oracula diuina nobis τὸ ἀ τίαν suadent ? *non esse omni spiritui credendum*: & *tentandi spi tus an ex Deo sint*: item, *cauendum à fermento Pharisæorum?* De que illud, *Estote prudentes vt serpentes?* Illud etiam nos non giat Ouidij 3. Artis,

Nec citò credideris: quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leue Procris erit.

Aurel. Victor. in Valentiniano · Si ei infidis hominibus, q bus sese quasi fidissimis, prudentissimisque dederat, carere, probatis, eruditisque vti licuisset, perfectus haud dubiè pr ceps enituisset. Plaut. Trinumo: Nimium est difficile repe amicum, ita vt nomen cluit, quoi rem tuam credideris, sine o ni cura dormias. Hieronym. ad Celantiam, de ratione piè uendi, vbi de obtrectatione: Est sanè hoc vitium, quod vel primis extingui debeat, & ab eis qui se sanctè instituere volu prorsus excludi. Nihil enim tam inquietat animum, nihil quod ita mobilem mentem, ac leuem faciat, quàm facilè rott credere, & obtrectatorum verba temerario mentis assensu qui. Hinc enim crebræ dissensiones, hinc odia iniusta nascu tur: hoc est quod sæpe de amicissimis inimicos faciat, & co cordes quidem, sed credulas animas dissociat. At contrà, m gna animi quies, magnáque est morum grauitas, non tem de quoquam sinistrè quid audire: beatúsque est qui ita con vitium hoc se armauit, vt apud eum detrahere nemo aude Hæc ille. Huius sanè argumenti sententiam facile est in imm sum excrescere: sed placet exempli loco, verbum μέμψ᾽ ἀπρ de iudicio hominum præcipiti ac temerario intelligere,

quib

ibus nonnunquam pronunciatur citiùs quàm par esset, nec-
am bene inspectis eorum moribus qui commendantur. Sic
orat. 1. epistol. 18.

Qualem commendes, etiam atque etiam aspice, ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premit deceptus omitte tueri,
Vt penitùs notum si tentet crimina serues,
Tuterisque tuò fidentem præsidio, qui
Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
Ad te post paullò ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cùm proximus ardet,
Et neglecta solent incendia sumere vires.

enim qui pro alio fideiubet, séque solutorum constituit,
netur ex pacti, seu stipulationis nexu pro principali deben-
reo, sicubi non fuerit soluendo, aut noxam commiserit; ità
alium commendat non satis sibi perspectum ac cognitum,
cuius mentem, versatilem fortassè, non deprexerit, sui dam-
m pudoris ferre ac pati cogitur. Grauiter M. Cicero ad Bru-
m: temerè de altero affirmare est periculosum, propter oc-
ltas hominum voluntates, multiplicésque naturas. Et Se-
a, neminem citò laudaueris; neminem citò vituperaue-
. Vitium est omnia credere: vitium est nihil credere. Ne ni-
s multa, vtiumque verbum, νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, re-
ri mihi videtur posse ad illud Chilonis generalius, μηδὲν
ω, quo innuebat in hominum consuetudine omni, de-
e omnia esse moderata, scilicet amicitiam non effusam aut
solutam, sed sobriam ac verecundam, cùm nimia interdum
miliaritas contemptum pariat. Id monitor Valerius Martialis
ic caueratt:

Si vitare voles acerba quædam,
Nulli te facias nimis sodalem:
Gaudebis minùs, at minùs dolebis.

æritur non illepidè Catullus, sed non sine stomacho tamen,
amici læsa fide, his omninò verbis ad Alfenum:

Alfene, immemor atque vnanimis falsè sodalibus,
Iam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi:
Iam me prodere, iam non dubitas fallere, perfide!
Nec facta impia fallacum hominum cælicolis placent,
Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu, quid faciant dic homines, cuive habeant fidem?
Dersè iste iubebas animam tradere, inique me

Inducens in amorem quasi tuta omnia mi forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factáque
Ventos irrita ferre, ac nebulas aërem sinis.
Si tu oblitus es; at Dij meminerint, meminit fides,
Quæ te vt pœniteat postmodo facti faciet tui.

Idem alio loco ad ἀπιστίαν vocat, pertæsus amici alius veteratoris,

Desine de quoquam quicquam bene velle mereri,
Atque aliquem fieri posse putare pium.
Omnia sunt ingrata, nihil feciſſe benignè est,
Immo etiam tædet, tædet, obestque magis.
Va mihi, quem nemo grauius, vel acerbius vrget,
Quàm modò qui me vnum, atque vnicum amicum habuit.

Exempla isthæc adeò multa nos commouent, sed grauius afficiunt nostra, qui ab ijs audacissimè fallimur, qui nobis, secundum Deum, animam debent: imò nullos nacti sumus hostes capitaliores, magisque desperatos, quàm qui nostris auspicijs opéque vna sunt euecti: ex quo fateri cogimur illud veteri: *Benefacta malè locata, pro Male factis arbitranda.*

Epicharmus. *Epicharmus.*] Siculus, Philosophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teste.

ne non sobrius esto.] Duo negata vni affirmationi æquiualent.

nerui, membraq;.] μεταφορικῶς, quibus vim vtilissimi præcepti illustrat.

Sobrietas animi robur. *Hi nerui humanæ, &c.*] ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo sensu dixit Iustin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra sumit μεταφορικῶς: vt apud Demosth. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. sic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion in Vespasiano, pecunias neruos esse imperij semper dixerunt, id est, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονίας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον.

Oculata manus. *oculata manus.*] Adagium, quo rerum certitudo significatur. Vsurpatum à Plauto:

Cùm à pistore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si es habent, dant mercem: eadem nos disciplina vtimur.
Semper oculata nostræ sunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expressisse Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquam ego adeò astutus fui, quin quicquid possem, mallem in præsentia auferre potiùs. Et sacræ literæ admonent omni spiritui credendum non esse.

Non statim fidendum. *Credens id quod videt.*] Herodotus: ὅτι τυγχάνει ἀνθρώπους ὄντα

ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures sunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Hesiod. autem 1. ἔργων sub finem:

πίστις δ' οὔ ποθι ὁμῶς ἀπιστίη ἄλλοσε ἀνδρός.

Cuius sententiæ vim tenere debent qui versantur in Rebuspub. & negotiis grauioribus implicantur, sed maximè temporibus periculosis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum sit habenda, perpetuò meminisse debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram iniecteris. quandoquidem hominum ea sit improbitas & versutia, vt non modò sermo, sed & frons, vultus & oculi ipsi persæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in suo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad se aditum præbent. Plato de Repub. magistratum optat, qui sit τὰ ὦτα ἀμβλυτέρους, id est, qui aures obtusas habeat ad rumores & fabulas populares. Addam & d Plautinum è Truculento:

Non laudandus est is qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident. pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè sciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inseruiat argumento quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum esse adhibendum vult. Huius hæc verba: Non itidem maior mens Socrates: qui cùm decorum adolescentem, diuque tacentem conspicatus esset: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem non videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, sed mentis acie & animi obtutu considerandos. Nec ista re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decem. Imò hunc versum ille ad examinandos homines conferret: Pluris est auritus testis vnus, quàm oculati decem. Atqui si magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de sapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè dissita, neque proximè adsita possumus cernere, &c. Apuleius tamen aliò sententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto statuit, sed certè dissimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis stultissima persona improuidorum & credulorum senum. Non minimùm commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omninò idem omnibus abrogemus, sed vt nullo non loco circunspecti simus, videamusque quatenus dextra sit huic vel illi admouenda. De-

da. Demosthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui sapiun
concessam à natura custodiam salutis & fortunarum. Homeru
Vlyssem, quem sapientissimum facit, non alio vsum præsidio
dicit, neq. alia ratione terræ marisque periculis euasisse, quàm
quòd nemini se credidérit, & callidè consilia sua texerit. Hesio
dus non ab re monet, vt neque fratri quisquam adeò fidem ha
beat, aut etiam negotium aliquod vel loco transigat, nisi test
adhibito. Nullus est qui nesciat ab inimicis nobis importar
grauissima incommoda; sed longè perniciosius damnum al
amico creatur sæpenumero; quia sit alioqui facile inimici effu
gere insidias; ab amico verò, aut eo qui amici nomẽ mentiatur
quis ita prouidè cautéque sibi cauerit, quin interdum oppri
matur? Nisi molestum esset, ostenderem multo plures ab ami
cis quàm inimicis oppressos esse: plures vrbes proditione cap
tas, quàm vi expugnatas: plures in veterum libris, ipsáque vi
quotidiana reperiri amicorum questus, quàm inimicorum ac
cusationes. Verùm longior esset oratio ex multis exemplis: quę
dam satis erunt. Dion periit, quanquam suspicaretur insidias
sibi strui à Calippo. sed veritus est obseruare amicum & hospi
tem. Antipater Cassandri filius, vocato ad cænam Demetrio
illoque vicissim sequenti die vocante, veritus ei diffidere, à cæn.
oppressus est. Sed ne longior sim, lege orationem Dioni
Chrysost. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium. *Pulegium.* Iuti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permul
tas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herb. virt. cap. 92
multa.

Heraclitus vt concordiam suaserit. *Heraclitus.* Heraclitus in seditione quadam rogatus à ciui
bus, vt concordiam suaderet, suggestum ascendit, calicem fri
gida compleuit, infusam digito farinam miscuit vnà cum pule
gio, idque bibit, & hinc discessit: nimirùm reipsa loquens, ple
rumque seditiones ex luxu rerumque superfluarum vsu oriri
inter eos autem facilè constare concordiam, qui modicis a
tantùm necessariis essent contenti. Plutarchus de garrulitate.

Magna vis est orationis non modo, sed & gestus viri boni. Quo turbam &c.] In eo nonnullis fortasse σκοτεινὸς habendus
est Heraclitus, sed certè hac ambage, & symbolis aphonis plu
forte persuasit, quàm alius quispiam oratione prolixissima. si
quidem πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν ἀξιόλογον ἐν ἑνὶ ῥήματι τὸ νοῦμα πίστι
ἔχοντος ἀνὴρ ἀγαθὸς κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumque vir, cuius per
specta fides est, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes
superat. Sic enim fidem fecit Amasidi Pittacus, cùm linguã im
molatitiæ victimæ remisit, tanquam membrum omnium ve
optimum, vel pessimum. Sic Anacharsis, cùm apud Solonem
reperiu

epertus est eo gestu dormiens, vt dextram haberet admotam
ri, sinistram pudendis; vt significaret maiore studio & cura
inguam esse cohibendam, vt pars omnium maximè rebellis.
Quid enim vel Sciluri facinus ad concordiam suos liberos ad-
ortantis, vel Tarquinij Superbi summa papauerum capita ba-
ulo decurtientis huc commemorem, cùm hæc iam vulgò trita
int? Olim enim cùm nondum Platonis opera, vel Carneadis,
ut Chrysippi sapientia loquax esse didicissēt, omnia breuibus
raculis, aut symbolis, interdumque ἀφώνοις, non minus com-
node tradebantur, quæ pertinerent ad vitæ humanæ cultum
& informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re studiosè
ommentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱδὲ, inquit, συμβολι-
κῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες ἐκπαιδεύσαντες, καὶ θαυμάζοντας διε-
θεσπισε, ὡς ἡ Πυθαγόρειος, ἀξιοῦντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γράμμα πρὸς
ἐκεῖνον περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχρὸν κύλικα,
ἐ τῶν ἀλφίτων ἑστιὰ ἄστεως, καὶ τῷ γλήχωνι κιόνας. ἐκπιὼν ἀπῆλθεν·
ὁδειξάμενος αὐτοῖς ὅπερ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖ, ἐ μὴ δεῖ τῷ πο-
λυπελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρῆσαι πόλεις.

AD EMBLEMA XVII.

HVNC Pythagoræ versiculum in primis obseruari diligenter, & addiscī cuperem, ab iis maximè qui studia liberalia sectantur, & ex iis fructum aliquem sperant vberrimum. Permulti enim ex iis peccant, quòd non satis attenti septa, vt ita dicam, lectionis transiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vident se abscedere ab eo laudabili & ingenuo instituto, cui nomen dederunt. Quid enim schola? quid auditorium? vnde nomen & appellationem habet? Alij sunt, qui quanquam laboriosi, non sunt attenti satis, aut adiiciunt animum ad ea quæ agunt: Alij deniq quanquam multa, & quidem sæpè diuque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prętermittunt in transcursu, quæ ad instituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præstat Alciatum magistrum audire citiùs, qui ita suos auditores adhortatus est quadam prælectione, ab iisdem primùm rogatus, qua præcipuè methodò in studiorum cursu esset vrendū: Præeat nobis (inquit ille) vetustissimus Italicæ Philosophiæ auctor Pythagoras, qui discipulos suos carmine Græco, quod maximè necessarium adipiscendę disciplinæ esset, admonuit, quodq. quotidie eos in ore habere iussit. Id est eiusmodi: πρὶν παρέλθωσί σ' ἔρξαι τί μοι δέον ἠκὲ πλέσθω; Etenim hæc tria

Errores eorum qui litteras addiscunt.

Locus Alciati ex prælectione quadam.

non tam præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrum ſempe
1. Quò tranſgreſſus? ante oculos eſſe debent: In primis ſcilicet, ne qua in re aut ex cidas, aut tranſuerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſchola tamen accedunt. vt qui vel amore capti, vel aimis rixisque dedi ti, vel aleæ luſuique mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcho laſtici tamen nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca veteri Iureconſulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vita elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. Qui enim
1. Quid agis? auribus ſolis præſentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agen Latinis dicuntur. Alterum eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximum ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hæc hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij, vel Principis ſui diplomate conceſſa eſt. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuum muneribus dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptum Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid
2. Quid omittendum? agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam aliud
Triplex hominum lapſus. comminiſci, aut aliundè minùs opportunè conquirere. Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe poſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat, aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῇ πεπλέχω; quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ' ἔρξα; quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ
Aurea Pythagoræ carmina. ἐπλήσθη; quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſa-

rsarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι σοῖσι δέξαῃς,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπιβῆναι,
τίς πρᾶξις; τίδ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐπετέλεσται;

uæ interpretatus est auctor epigrammatis de viro bono, his idem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina somnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ pratergressus, quid gestum in tempore, quid non?
Cur isti facto decus abfuit, aut ratio illi?

epidissimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De a, c. 36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes sensus perucendi sunt ad firmitatem. Natura patientes sunt, si animus los desinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam ocandus est. Faciebat hoc Sextius, vt consummato die cùm se d nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum, uod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte elior es? Definet ira, & erit moderatior, quæ sciet sibi quotidie d iudicem esse veniendum. Quid ergo pulchrius hac consuedine excutiendi totum diem? Qualis ille somnus post recognitionem sui sequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm t laudatus est animus, aut admonitus, & speculator sui, censque secretus cognoscet de moribus suis? Vtor hac potestate, quotidie apud me causam dico. Cùm sublatum è conspectu mē est, & conticuit vxor, moris iam mei conscia, totum diem ecum scrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipse oscondo, nihil transeo: quare enim quicquam ex erroribus eis timeam, cùm possum dicere, Vide ne istud amplius fas, nunc tibi ignosco, &c? Neque est alienum etiam quod retum est apud Apuleium 1. Florid. de Gymnosophistis loquenm: Vbi, ait, mensa posita, priusquàm edulia apponantur, omes adolescentes ex diuersis locis & officiis ad dapem conuenunt. Magistri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud ei bonum fecerit. Hic alius se commemorat inter duos arbium delectum sanata simultate, reconciliata gratia, purgata spicione, amicos ex infensis reddidisse. Itidem alius, sese pantibus quidpiam imperantibus obediisse, & alius aliquid meitatione sua reperisse, vel alterius demonstratione didicisse: enique cæteri commemorant: Qui nihil habet adofferre, cur randeat, impransus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Conr Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum ssertationum Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim transferre singula,

Præclarus Senecæ locus.

Apuleius de Gymnosophistis.

Gruum symbolum.

Grues volatus.

nihil attinet. Cæterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ symbolum fuisse notum est. Docent enim probatissimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in sublime volant, vt illius lapsu explorent, supra terrámne an mare volitent: quod ejusmodi intelligunt, ac proinde considendum, an vlteriùs progrediendum sit. Maximus Tyrius disputatione 40. lapilli aliam rationem adfert, nimirum quòd propter imbecillitatem corporis, alasque parum fultas, instar nauis fluitent à ventis impulsæ. quod cum intelligunt, non antè se volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillatur volatus, salutisque custodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus seruatum aiunt gruum beneficio: quarum quidem supernolitantium clangore admonitus enatauit, teste Pausania. Non erit hùc conferre alienum, quod scite & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib. περὶ τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χρησάμενα τῷ ὕδατι sic enim habet: ἡ δὲ μεγίστη ἀμάθεια τῆς πλήσεως πρὸς ἄνθρωπον, ἐχ ἁπλῶς γένεσίς ἐστι, ἀλλὰ τῶν χοιρῶν πάντες ἰχθύες νοσοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, & παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατὰ ῥεύματος ἀλλ' ἐναντίας ἀναπλυσόμενοι λυτῇ τὸ σῶμα γυμνώσωσιν & διατραχυνόμενοι. ὄδηι ἀεὶ σωέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπαίροντες, ὅτι καὶ κορυφὴν ἡ θάλασσα τάπεινὸν ἐγχεία καὶ πεπτέναι, & καὶ τὰ ἐπιφανέα ῥέυσα λείας πίζει, καὶ ἐκ ἀνίσης τὸ φλοιῶδες. id est, Illa vero gruum ad ventum aciei commutatio, non vnius, sed & vniuersi inanimi generis est: siquidem & æstum fluctusq. contrà natando niti, & eadem de causa aquaticis omnibus mos est: cauent quippè ne ventus à tergo incumbens, squamas subrigat, teratque, atque ita nudatum & exasperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixique fluctibus cursum dirigunt: sic enim à vertice scissi fluctus & branchias cohibent, & per summa delati minùs infestant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Adscriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem scripsit ipsemet De animal. solertia libro: sed indicare duntaxat hic mihi satis esto. Aminian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodemque proditore: Ignorabat, inquit, notum Aristotelis sapiens dictum, qui Callisthenem, sectatorem & propinquum suum, ad regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, vt quàm rarissimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem. Ne sit hoc mirum homines profutura discernere non nunquam & decentia, quorum mentes cognatas cælestibus arbitramur: animalia ratione carentia salutem

suam

iam interdum alto tueri silentio solent, vt exemplum est peruam notum: Linquentes orientem grues ob calorem; plagamue petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Tauum, aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra apillis occludunt, ne eis eliciat vel necessitas extrema clangoem: iisdemque collibus agiliore volatu transcursis proiciunt alculos, atque ita securiùs pergunt, &c. Nescio an huc conferre usim Virgilij illud ex 10. Æneid.

——Quales sub nubibus atris
Strimoniæ dant signa grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiunt q; notos clamore secundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Proerb. Grues lapidem deglutientes. Desino mox cùm verba enecæ huc ascripsero, quæ mihi quidem certè videntur non liena à Pythagoreis, de quibus in commentatione nostra hactenus. Magnam vitæ partem elabi nihil agentibus: maiorem alè agentibus: totam aliud agentibus. Certè Arrianus disrtationum Epicteti libro, scite est interpretatus his penè erbis: πῶ παρέλω; vbi omisit adulationem? Quid repiendi? num vt ingenuus? num vt generosus? Si quid autem iusmodi deprehenderit, seipsum increpat & obiurgat. Quid ua interfuit ista loqui? An mentiri non licebat? Philosophi nim asserunt, nihil prohibere quominus mendacium efferatur. Tu itaque si nihil cures aliud, nisi vt rectè de rebus iudices, vbi manè surrexeris, ita tecum loquere: Quid mihi deest ad ollendas animi perturbationes? quid ad tranquillitatem animi btinendam?

Italica Samius secta, &c.] Pythagoram Italicorum Philoso- *Pythagoras.*
horum sectæ auctorem fuisse testatur Cic. 1. Tusc. & D. Auustin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquio Superbo regnante, tenuitque magnam illam Græciam cum onore & disciplina, tum etiam auctoritate. Multáque post æcula sic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab insula Samo denominatus est. Huius tam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De uius doctrina Ouid. Metam. 15.

Quò pratergressus?] Prouerb. Quò transgressus?

Quod didicisse gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc n rebus agendis nobis proposuit, nimirùm ὡς κ' χύνιος τὸν λοσμὸν ποιῶν ἢ φρονῶν ἢ μὴ: vt vereri addiscant homines ationis participes, si deteriores se præstiterint auibus in vitæ ctionibus.

Quod

Quod didicisse gruum volitantum.] Quod de anseribus Marcellinus scribit, rostra sua lapillis occludere, Taurum montem aquilis abundantem, quas maximè timent, de gruibus alij malunt. Nostrum non est de hac lite pronunciare, vt qui anseres nunquam ad pastionem duxerimus, neque gruum ordines ita curiosè inspexerimus.

mala flumina.] aduersi & impetuosi venti.

AD EMBLEMA XVIII.

Ianus biceps cur.

IANVM biformem seu bicipitem veteres quidam plastæ & pictores effinxerunt, vel quòd ferinum & siluestrem cultum suorum hominum in ciuilem mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant esse, cælestis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variisque nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad solertiam prudentiamque regis retulerunt: si quidem prudentis est præterita nosse, futuris verò multo antè prouidere. quod significauit Persius, inquiens:

Prudentis officium.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit. Terent. in Adelph.
Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est,
Videre, sed etiam illa quæ futura sunt, Prospicere.

Typus optimi regis.

Et certè hic regis optimi typus est, qui cùm cæteris præsit, debet etiam prudentia, aliisque virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Ægyptios oculum in sceptro regio suis hieroglyphicis designasse, quàm vt in Principibus, summisque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac prospicientem oculum esse debere significarent. Hoc de figmento multi Poëtæ luserunt, quorum alij ad alia ingeniosè traxerunt. Ouid. 6. Fastor.

——*Videt Ianus quæ post sua terga geruntur.*

Macrobij locus.

Sed maximè in primo, vbi facies duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætulisse, vt quæ ante, quæque post tergum essent, intueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, solertiamque referendum est, qui & præterita nosset, & futura prospiceret, sicut Antevorta & Postvorta, diuinitatis scilicet aptissimæ comites apud Romanos coluntur. Quò spectat adagium, πρόσω & ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod est diligenter inspicere, & præterita cum præsentibus

sentibus & futuris conferre. Eundem fuisse Ianum cum Noëo (qui post diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor est Berosus, (nisi tamen nos fallit Berosi nomen) quanquam dissentiat Lilius Gregorius sub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius caulam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæstion. Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhæbia fuerit, atque in Italiam profectus, sedibus apud barbaros positis, linguam vitæque rationem mutauerit. sic enim fama receptum est; vel quòd Italos, qui ferinis essent adhuc moribus, quique inuste viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit institutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: διὰ τί τὸν Ἴανον δισπρόσωπον οἴονται γεγενῆσθαι, καὶ γράφουσιν ἔνιοι καὶ πλάττουσι; πότερον ὅτι πρὸ μὲν γένεσθαι ἐκεῖνον οὐκ ἦν ἡμερωμένα ἀλλ' (ὡς ἔοικε,) ἄγριος ἦν καὶ θηριώδης τοῖς αὐτόθι βαρβάροις μετεβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν, ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὸν Ἰλλίσσον αὐτὸς ἀγρίους καὶ ἀνόμους ἡμερώσας ἔλυσεν εἰς ἔσπερον βίον καὶ πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε; *Ianus idem qui Noëus.*

Memineram aliàs iam bicipitium eò relatum à pictoribus & poëtis eruditis, quòd prouidus, benéque cordatus princeps Græcam gentem cum Latina communione legum, connubiorum, morúmque sociauerit: quod & memorant historiæ veterum. Nos ad virtutem principis egregiè periti duplicem conferre malumus, τὸν εἰρηνικὸν, καὶ τὸν πολεμικὸν, studium belli & pacis; vt ex vtraque quid sit Reipub. salutare videat, aut præuideat citiùs, hoc est, sciat quæ in vsu sint, τὰ παρόντα εἰδέναι, καὶ τὰ μέλλοντα προγινώσκειν. Verbum εἰδέναι Græcis, videre & scire significat. Rectè Vegetius lib. 6. de re militari, nullum esse quem oporteat vel plura, vel meliora scire, quàm principem: cuius doctrina debeat prodesse omnibus subditis. Atqui prima illius ratio impendenda in constituendis legibus salutaribus, & moribus emendandis: altera in tutandis subditis ab omni hostium externo insultu: quod rectè facere non potest, nisi videat, certóque teneat quid temporum varietas postulet, vt & iudicis, seu principis officium est vt res, ita rerum tempora quærere, quod ait Ouidius. Prudentiæ ciuilis exempla duo ex multis obuia nobis occurrunt: alterum in Romanis ducibus, qui domitis plerisque gentibus, suóque iugo submissis, eas suis moribus viuere permiserunt; alterum imperatoribus Christianæ fidei asserroribus, qui prudenter cum hæreticis summo iure non semper egerunt, id vtrumque seorsim dispiciamus. Cùm à Scipionibus Pœni deuicti essent, eos suis viuere legibus concesserunt: eas enim non posse tolli funditus censebant, quàm cum summa

ma eorum quos vicissent desperatione, adde quòd intelligerent in ijs non minus æquitatis esse, quàm in Romanis: quod & ipse testatur Polybius. Sic cùm Flaminius profligasset Macedonem tyrannum, reliquit Græcis instituta vetera, & siuit eos suis viuere legibus. Subacta Macedonia Paullus Æmilius, victor, leges patrias voluit intactas esse, aliásque addidit etiam nouas, plane necessarias, tanto studio, curáque adeò diligenti, vt ne ipse quidem vsus longo tempore experiundo eas arguerit, ait Liuius. Deuicta per Cæsarem Iulium Gallia, idem accepit victoris beneficium, in cæteris agnoscimus facilè Romanis conuenisse, cùm ius barbaris redderent, ijsque maximè qui feritatem exsuerant, & studiosi honestatis ciuilis viderentur. Habuerunt itaque in Gallijs semper amicam ac sociam ciuitatem Massilienſem, quæ tincta erat litteris humanioribus. Eo nomine semper habuerunt fœderatam Rhodum insulam, eúsque αὐτονομίαν probarunt, & æqualem disciplinam imitari non erubuerunt. Nihil hic de Germanis, quibus suos mores, quos Corn. Tacitus eleganti libro persecutus est, intactos permiserunt Romani victores: in quibus obseruarent priscæ simplicitatis imaginem. Hæc de prudentia veterum Romanorum in victos populos. Iam verò non minor sagacitas fuit Cæsarum quorundam veræ sanctæque pietatis Christianæ cultorum in ferendis aliquando sectarijs, & iis qui alienas ab orthodoxa fide opiniones in orbe Christiano disseminarent. Quod quàm consulto, quàm ciuili modo, quamque vtiliter ab iis factum sit, ex eo intelligere est, quòd Theodosius Imp. verè orthodoxus, non sit vsus stricto iure summáque potestate in hæreticos, Socrate teste, hist. Eccles. lib. 5. cap. 2. neque coëgit eos ad communionem orthodoxorum, sed singulis permisit pro suo cuiusque arbitratu communicare. Sozomenus item eccl. hist. lib. 7. cap. 1. narrat, Gratianum Imp. omnibus in exsilium propter religionem sub imperio suo deportatis reditum concessisse, legémque tulisse, vt quisque liberè, quam veller, religionem teneret, demptis tamen Manicheis, Photinianis, & Eunomianis, quorum peruicacia non ferenda putabatur in hominum cœtibus. Hæc quidem ex bonorum principum institutis. At mirum videri possit quòd Ioannes Papa 1. à Theoderico rege missus est ad Iustinum imperatorem, precaturus, vt edictum quod aduersus Arianos proposuerat, reuocaret, ijsque alioqui damnatis hæreticis liceret suo more viuere. Quod factum Ioannis ab Ecclesia probatur, laudatum doctoribus, non sanè quòd illi fauerent hæreticæ prauitati, quam stirpitus auulsam percupiebant, sed

quòd

quòd ad Ecclesiæ communem pacem conducere id arbitrarentur. Paul. Diacon. & Platin. in Ioanne 1. Sulpitius Severus in vita B. Martini, lib. 2. Non defuerunt B. Martinus Ithacium increpare, accusatorem Priscillianæ vrab accusatione desisteret, ac Maximum orare imperatorem, vt sanguine intentatum abstineret. Verùm de his satis: ad alia festinat oratio.

Imago Iani bifrontis, sed corona spicea in nummis etiam nunc conspicitur, tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eutropius in Nomismatis: qua similitudine deceptus Theodor. Canterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lection.

Sannas.] irrisiones ab occipitio distorto, & labris contortis. Pers. 1. Satyr.

Occipiti cæco, postica occurrite sannæ.

AD EMBLEMA XIX.

HVIVS Emblematis character ductus videtur ex mimis aliquot vetustis, in quibus est Mineruæ simulachrum cum ingenti vmbone, sub qua est noctua. Sunt & alij quidam mimi, in quibus expressum est Palladis galeatum caput, à cuius altera parte noctua immittitur prostrato carchesio: iuxtà quadriga, cum victoria, laurea circunducta cum baccis. Verborum parsimonia sapientes maximè decet, eorumque perspicacitas in rebus obscuris & difficilibus agnosci versariq; debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & stulto prudens, rerumque sciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis sit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obscura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei symbolum est Noctua, olim Athenien- *Cur noctua Minerua sacra & Athenarum symbolum.*
sium insigne, ac Mineruæ sacra, nimirùm propter oculos cæsios: quod indicat parœmia γλαῦξ ἐς Ἀθήνας: priscis enim Athenensibus Noctuæ volatus, victoriæ signum censebatur. Iustin lib. 23. rei huiusce causam Hieroni duci asscribit, cui adolescenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in hasta consedisse refert. Quod ostentum, & in consilio cautum, & manu promptum, Regemque futurum significabat. Alij malunt referre ad nummum aureum & argentum, in quo insculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11. *Pauci quæ sapientes.*

Sed quorsum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumen-

argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus & legibus institutam sapientia, consilio maturo, recta prudentia firmari, spreta inani hominum loquacitate. Itidem de singulis magistratibus, quique Remp. administrent, est statuendum qua ratione Demosthenes, alijque boni oratores auersos habebant demagogos, blandosque concionatores, qui vulgi cupiditatibus inseruiebant: nec minùs eos insectabantur quam sophistas obstreperos optimi quique Philosophi. Certè epigraphe argumentum, quod habet instar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, possem non incommodè illustrare Fabij Maximi exemplo (qui quo tempore Annibalem iuueniliter exsultantem sua patientia fregit, multis conuiciis militari lasciuia impetitus, non ponebat rumores ante salutem) nisi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedæmoniis præfectus, cùm accepisset suos milites in insula Chio annona laborantes tacitè coniurasse in insulares Chios: vtque sese discernerent, arundinem manu pileóve circuntulisse: censuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendum: sed quindecim delectis comitibus per vrbem incedendo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iussit. Causam scisscitantibus nihil aliud respondebat, quàm id à se factum, quòd gestasset arundinem. Itaque cæteri coniurati arundines statim deposuerunt. Imò Eteonicus Chiis conuocatis ne vllum quidem de coniuratione verbū fecit, ne metum aut suspicionem inficeret, sed pecunias imperauit; quas iussit militibus distribui, ne quid noui molirentur. Ii statim paruêre. Sic paucorum pœna periclitantibus multis occursum est. Retulit Xenoph. 2. rerum Græcarum.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienses Cecropidas appellari, iam in superiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc est, Minerua, quæ nomen huic ciuitati imposuit D. August. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuersum ab aliis sentit. Vide Platon. in Cratylo.

Minerua cur armata è Iouis cerebro prosiliuit.

Armifera Minerua.] Minerua ex cerebro Iouis armata prosiliit. Mihi succurrit illud Anacreontis de rosa:

πολεμοκλόνοντ' ἀθήνην
κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id est, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata scuto & hasta Minerua: & Ouid. 6. Fastor.

Creditur armifera signum caluisse Minerua. Idem 2. Amorum, eleg. 6. *Visit & armifera cornix inuisa Minerua.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligera crudum thoraca Minerua.*

Memithi

eminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingi- *Armata cur Pallas.*
r (ait Phornutus) in ipso ortu, quòd sapientia suis ipsius
æsidiis satis instructa sit ad maximas & difficillimas res
peundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & disci-
inarum liberalium vtum, & bellorum administrationem
ne sapientia mancam, & inanem esse intelligimus. Pindari
choliast.

Armifera merito &c.] Noctuam dicatam fuisse Palladi, re- *Noctua cur Pallad. sacra, testa cornice.*
idiata cornice, copiosè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua
richthonium Cecropis filiabus cistella viminea includium, ter-
ndum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cum ne-
exissent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eius-
m comitatu repulsa est, & in cornicem mutata. Sic enim con-
ueritur: —*nihi gratia talis*
Redditur, vt dicar tutela pulsa Minerua;
Et ponar post noctis auem mea pœna volucres
Admonuisse potest, ne voce pericula querant.

uius postrema verba mythologiam habent. Garruli enim,
nique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam possunt
m sapientibus & cordatis viris habere commercium: quin
i apud eos aliquid effutierint, tandem odiosa infamiæ labe
perguntur, & a conuictu laudato virorum honestorum, & vir-
te insignium abeûe coguntur. De noctuæ prudentia Dion
hrysostomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ est 12.
oc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus scribat, Miner-
e noctuam meritò consecratam, nempe ab Eustathio inge-
osè ad 1. Iliad. rationem redditam: γλαῦκα sacram esse τῇ
φρονήσει ἀθλιᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀγρεῖν τῶν γλαύκων ταυτότητα:
ia nimirum ἀγρεῖν & γλαύσσειν idem significent.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De *Cornicum & vulturum diffidium.*
dio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum esse diffi-
ium, quarum vel occisarum sanguinem permisceri quidam
gant: vt etiam si quis confundat, vtrumque seorsum diffluere
rrent. Ælian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perspicuè idem tradit.
εἰ δή τι γλαυξὶ ἐστὶ πρὸς αὐτῆς (supple κορώνη) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπὶ
ταῖς αὐλίοις τῆς κορώνης, ἥδε μὲν ἡμέραν ἐκείνην πᾶσαν ἡσυχάζει
προειδομένη ἔχθιστον τὸν γλαυκῶπιν ἀφεῖσα. Reiecta,
quam est Cornix à Pallade, sicuti à Græcis accepimus, quòd
editationum sit infesta peruigilio: & mentis agitationem in-
rpellet sua garrulitate, cuius ipsa signum gerit. Sic enim Græci
ἄζειν dicunt de garrulis, vt cornicari Persius in Satyris. Sed & *Cornicem in Palladis manu apud Peloponnesios vita-*

tum hieroglyphicum, longè secus quàm Athenis, vbi cornic
ad arcem Palladis non aduolabant: cuius rei causam non a f
bulis, sed ab ipsa natura repetit Lucretius.

AD EMBLEMA XX.

Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi esse po
test, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ic
videndum maximè, vt maturè non modò suscipiamus, sed
consectemur quod nobis propositum est, ne hàc vel illac ab
errando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oration
ad Apollonium: ὥσπερ γ', τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ἦσαν σοφώτατος
Sapientes istud quidem, Ne quid nimis, præter modum cele
brarunt: Laudatur & illud Phocylidis:

πάντων μέτρον ἄριστον, τοῦτο δ' ἐν εὐσεβίαισι·

eo enim vel maximè nomine Aristidem vrbe pepulerunt Athe
nienses, quòd nimis iustus esse videretur. Eodem penè modo
Ephesij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam
imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico
secundo, Terentio Varroni, homini inuenditer exultanti & te
merario datus est collega Paulus Æmilius, maturus ætate &
consilio, vt sua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fa
bium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum qui
dem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprime
ret. Id si placet ad nimiam quorundam studiosorum indu
striam referre, sic statuo. Præceptum hìc est rebus in omni
bus agendis validissimum, quo aurea mediocritatis regula
commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum opti
mè colere: ita sæpe putatur inutilissimum nimio se labore con
ficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica suffocantur.
sic iuuatur ingenium laboribus ac studiis moderatis; contrà
obruitur, si immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luscinijs
euenit ob nimium canendi studium, quo mirificè delectantur,
vt in eo exspirent, nempe quas, vt ait Plinius, spiritus deficiat
citiùs, quàm cantus: Ita nonnulli, studijs intenti plus quàm par
sit, in ipso conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera,
quanquam ab illustri artifice profecta, commendatur, quæ
immoderata sit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur
quidem, vt immensi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd
manum ponere de tabula vix vnquam posset. significabat ei
nocere

nocere nimiam diligentiam; quam etiam in compositione Horatea reprehendit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines spectandi sunt in omni capiendo consilio, labore sustinendo, aggrediendo, perficiendoque negotio, vt quod ait Flaccus,

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam.

Quibusdam certe in negotiis celeritate opus est: mora obest. Hoc enim citat ex nescio quo Plutarch. πῆμά τοι ἀγάθοι τ' ἐφάμεν ἀρετὴν ἐς ἀίπυν ἔβαλε σκότον: Certaminibus tam propositis, cunctatio virtutem profundas in tenebras deiicit. Itaque M. Curius Dentatus Consul, cum delectum subitum coactus esset educere, nemoque nominorum respondisset, coniecit sin sortem tribubus omnibus, Pollix, quæ proxima exierat, primum nomen extractum vrna citari iussit. eo non respondente, bona hastæ subiecit. Quod cum illi nunciatum esset, accurrit ad tribunal Consulum, collegiumque tribunorum appellauit. At Consul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipsum vendidit, non tam festinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi causa, quando res, tumultusque belli moram dilationemque non reciperet, dum interim cognoscerentur de excusatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Aliis in rebus probatur tardum consilium, vt multo præstantius: contrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύτης ὄφελιμόν τι ἀμεινον. ἡ δὲ πρόφασις
αὐτὴν ἐφέλκεται τῶν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam satis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libro 10. cap. 11. Maturè, inquit, est quod neque citius est, neque serius, sed medium quiddam & temperatum est. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, sed tempore suo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expressit Augustus Cæsar: nam & dicere in sermonibus, & scribere in epistolis solitum ferunt σπεῦδε βραδέως. per quod monebat, vt ad rem agendam simul adhiberetur & industriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit discessum ventis imperantem, vt & citò discedant, tanquam fugiant, & tamen stándi mediocritatem in regressu teneant, tanquam maturè, id est, tem-

Maturitas.

Augusti dictum.

peratè abeuntes. Veretur enim, ne in ipso discessu classi noceant, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterum id duabus notis Hieroglyphicis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatisque indicium est, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autem impedimentum & tarditatem designat: idem libro 30. Alij rem planè eandem significantes, Delphinum Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontif. Max. Alij anchoram Delphino copularunt, vt Aldus Manutius nobilis typographus. Erasmus Prouerb. Festina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimum copiosæ orationis quasi fluuium congessit.

Telum quid.

Remora quid.

Maturare.

De verbo Maturandi, quædam adduximus, quantum quidem ad nostras notas videbantur conducere. Obiter istud ex dialogo de Oratoribus qui tribuitur Tacito: Maturare huius libri editionem festino, vt dimissa priore cura, nouæ cogitationi toto incumbam pectore. quo ex loco constat, verbum Maturare, non semper ita strictè sumi, vt à Gellio, Macrobio, & alijs. Sed de verbo satis, nunc exempla à nobis prætermissa, resumamus. Tacitus in 2. historiar. vbi de Muciano agit, quem penè imperij socium habuit Vespasianus, maturitatem perbellè describit, & quidem paucis: Mucianus cum expedita manu, non lento itinere, ne contari videretur, neque tamen properans, gliscere famam ipso spatio sinebat, gnarus modicas vires sibi, & maiora credi de absentibus. Idem historicus lib. 4. eiusdem operis in duobus principibus confert cum maturitate, vel tardatione potiùs, celeritatem nimiam & præcipitem, ad hunc modum: Domitianus Mucianusque accingebantur dispari animo: ille spe ac iuuenta properans: hic moras nectens, queis flagrantem retineret, ne ferocia ætatis, & prauis impulsoribus si exercitum inuasisset, paci bellóque malè consulerer.

Maturitas Muciani.

Cunctatio.

Cunctationis pulcher est apud Ammianum locus initio 16. vbi de Constantio: Hinc & deinde nec itinera nec flumina transire posse sine insidijs putans, erat prouidus & cunctator, quod præcipuum bonum in magnis ductoribus, opem ferre solet exercitibus & salutem. Sic idem lib. 29. de Theodosio sollerti duce sub Valente Imp. diutiùs agens, vt antiquus ille cunctator pro negotio consultabat, commentis potiùs & prudentia quàm periculosis congressibus, hostem pugnacem & impenetrabilem iactu telorum, si fors copiam dedisset, oppressurus. Non mihi tempero quin exemplum nobile adiungam ex eodem historico, de duobus qui sub Gratiano Cæsare ducibus meruerunt; quos lubens ego confero cum Fabio Maximo & Minutio.

Minutio. Sic itaque Amm. 31. lib. Nannieno negotium dedit virtutis sobriæ duci. Et Mallobandem iunxit pari potestate collegam domesticorum comitem, regémque Francorum, virum bellicosum & fortem. Nannieno igitur secum reputante fortunæ casus versatiles, ideóque cunctandum esse censente; Mallobandes autem pugnandi cupiditate raptatus, vt consueuerat ire in hostem, differendi impatiens, angebatur.

echeneïde.] Remora, vel echeneïs, à sistendis nauibus sic appellata, παρὰ τὸ ἐχεῖν τὰς ναῦς: de qua in sequentibus oportunius.

telum.] Telum seu sagittam pro signo velocitatis poni, non est recens. Itaque Armenij sagittam Tigrim vocant, per quandam verbi translationem. Nam velocissimum animal tigris, & fluuius rapidissimus nominis eiusdem, qui ex Armenia defluit in Mesopotamiam. *Telum pro signo velocitatis.*

volant spicula missa manu.] Ouid. ferè sic 1. de Ponto, eleg. 4.

——*Sarmatica spicula missa manu.*

Nescio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo:

——*fugit illa per vndas,*
Ocyor & iaculo, & ventos æquante sagitta.

AD EMBLEMA XXI.

ALLEGORICA prosopopœia in quemuis deprehensum, & fugacem, qui ob scelera notatus semel atque iterum è manibus iudicum sublatus, & pro temporis occasione subterfugiis vsus, non tamen possit effugere & expedire sese, si tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè potest illustrari nobilibus historiis, de Perse, Pseudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infestissimi hostes dolis, fraudibus, subterfugiis vsi, vt vix capi posse viderentur, tandem tamen succubuerunt: sed libri sunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnum sublegere placet ex Iustino: Hanno Carthaginiensis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret. is de occupando regno cogitauit, sed interfecto primùm senatu: quod machinatus simulatis filiæ nuptiis, plebi in porticibus publicis, Senatui suas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis senatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen consilio nefario per ministros detecto, magistratibus placuit scelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne *Fugax tandem deprehensus.*

plas negotii exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum sumptibus statueretur. Quo consilio præuentus Hannо, seruitia concitat, rursusque constitutis cædibus fugam rerum se proditum vidisset, munitum castellum cum viginti seruorum militibus occupauit: sed cum præuentus esset ad extremum, dum sibi conatur Afros & Numidas conciliare. Virgis cæsus, effossis oculis, & manibus cruce aque fractis, miserandus est: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Pilii quoque cognatique, quamquam innoxij, vltimum supplicium sustinent. Tum in grauiora, ideo & opportune torqueri potuit, eos qui fallaciis tuti fieri, quique ex tuto furtim se subducunt ab his, apud quos verum dicere necesse habeant: vti plerosque (heu minimum mutos) nostra hac tempestate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clausum tenent; quod de Catilina Sallustius ait; sicque imponere aliis assuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obsistere his quos sibi fuisse interdum aduersari norunt. Quod & accommodari potest in pertinaces quosdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in nostram sententiam pertrahuntur, cùm eos nihil moueritur humana. Ducta est similitudo à natura anguillæ, quæ quia sit lubrica, facile contineri nequit, nisi folio fici scabro & aspero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: & Anguilla in stigmento, in Erasmicis & Iunij adagiis.

Anguilla lubrica.

Ficulno anguillam, &c.] Allusio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. cui potest videri aliud finitimum quod refertur ab aliis, Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

AD EMBLEMA XXII.

TYPVS Emblematis huius mihi ductus videtur ex Atticis Pausaniæ lib. 1. vbi narrat simulachrum Mineruæ fuisse olim Athenis talari veste, cuius pectus obtegeret Medusæ caput eburneum, cum Victoria cubitorum quatuor, & hastain manu. ad pedes fuisse clypeum appositum: iuxtaque hastam obuolutum draconem. Phidias clarissimi nominis statuarius, Palladis simulachro Draconem appossuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo significabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen) peruigili cura continendas esse, vt ea ratione si

Cur Palladis simulachrum Draconem premeret.

e sit optimè muliebri pudicitiæ consultum. Nunquam est nim committendum, vt otio sese dedant, aut plus quàm satis st, vagentur: quandoquidem eo sexu nihil fragilius sit aut im-ecillius. Certè cùm sit adeò difficilis puellarum custodia, sta-im vt sunt, aut esse incipiunt maturæ nuptui, seu vt iuris au-tores loquuntur, viripotentes, sunt elocandæ, & ijs quærenda onditio. Id & præcepit sapiens Hebræus: Si tibi filiæ sint, it, crudi illas, & trade viris cordatis. Quanquam enim vir-go matura viro nihil dicat, atque quod Naso ait, *Pulchra verecundo suffundat ora rubore*, tamen intra se multa loquitur, el teste Comico vetere Menandro, qui hunc affectum eleganti penicillo adumbrauit:

Ἡ γάμῳ ἐπιγαμὸς κἂν ὅλως μηδὲν λέγῃ,
διὰ τὸ σιωπᾶν, πολλὰ περ' αὑτῆς λαλεῖ ι.
Quanquam fileat passim puella nubilis,
Silendo multa solita est intra se queri.

Quare circunspectè iura permittunt ei quæ annum quintum & vicesimum excesserit, vt possit non exspectata parentum auctoritate, virum ducere. Ad hanc rem Valerius Maximus libro sexto refert exemplum longè præclarum de Publio quodam Mæuio, qui se pudicitiæ acerrimum vindicem præstitit. Nam in libertum suum, quanquam admodum gratum sibi, animaduertit, quòd filiæ suæ iam nubili osculum dedisset; cùm præsertim non libidine, sed errore lapsus videri posset. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinam ingenerari magni æstimauit: eique tam tristi exemplo præcepit, vt nō modò virginitatem illæsam, sed etiam oscula ad virum sincera perferret. Sanè Draco à visu, quem acutissimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id est *παρὰ τὸ δέρκεσθαι*. nam *δέρκομαι* est, acutissimè video: vt & *ὄφις*, serpens, ab *ὀπτω*: ideoque Palladi sacer est, quia vocabulum id *παρὰ τὸ πάντα ὁρᾶν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν*, factum plerique tradunt, prudentiam quę hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hic scribat veram esse Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, sed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti ministrum, non videtur alienum, si Deæ panopliam subiecero. Puella igitur armata virum sapientem aduersus omnes animi perturbationes se armantem, & vitiis animo forti resistentem significat: vel quòd virtutem suis ipsius præsidiis instructam satis esse intelligimus, vti iam dictum est. Galeam habet cristatam in capite: quod referendum est ad iudicium, & constantiam, qua

Draco vnde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

vel maximè sapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi potissimum valeat: hastam verò longam, quod oratione percutiat eminùs. Scutum crystallinum viri sapientis magnam solertiam repræsentat, qua seipsum haud aliter intus diiudicat quàm si in speculo crystallino ea quæ externa sunt, contemplentur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginem esse volunt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia sapiens in pectore terrorem habet quo aduersarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam esse vult Phornutus, quod malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quod sapientia sit multiplex, seu quòd tecta & operta sit, neque cuilibet seipsam conspiciendam præbeat. Candidus autem color simplicitatem respicit: aureus interniteus, vim tuendi: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò est, κατὰ φαντασίαν καὶ χαρακτῆρα, ὃ δεινῶς ἀνορικὴν, quòd vt illustris & conspicua, vt quidam volunt, hic & formidabilis. Noctuam tam cæsios habet oculos, vt acutè non videat: ὀρθῶς γὰρ δριμὺ νοῦν & ὀφθαλμὸς & ὁπλὴ dicta, temperamque habuit à Domicoe positum, nomine ἀξιοδιηγήτου ἀθανάς. Certe tum alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis esse oculis & cæsis: qua ratione huic consecrentur Draconi, & Vulpi, nimirum ob similitudinem oculorum: acutissimo enim visu est Draco, & quamdam excubandi vigilandique vim habet, nec venatione capi posse videtur. Draconi autem similem esse virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentissimè omnia perscrutetur, rimeturque studio indefesso: ideoque ab acuto visu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præterrem tamen, attexere quod perspicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δ' ὃν φρονήσεως μετάνοια. διχῶς δὲ τῆς ποιήσεως ἀθηνᾶ νομίζεται· ἀεδοι γὰρ ἐθεὸς, ἐκ ἄλλο τινὸς, ἢ σωφρόνησεως ἐπάνυμός ἐστιν, ἀθηνᾶ τις θεὸς, & ἅπαντα τῆς λιπαρᾶς διανοίας ὠφελήματα διαθεῖσα. διὸ δὴ & παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, ἀδεμίᾳ κηλίδι μιανθὲν δυνάμενον, ἐκ τῆς τῶν ὅλως πραγμάτων γενέσεως δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χαρακτῆρα ἰδίως λογισμῶν ἕνεκα μητέρα: Quæ coniuncta est cum prudentia pœnitudo, iure apud Poetas Athena, id est Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc est contemplatrix, & nihil non inspiciens acutissimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis non perit, neque vlla fœdari macula potest. Adhæc putatur è Iouis ortus capite: quem locum præcipuè rationum esse matrem ostendit

Scutum.

Caput Gorgonium in clypeo.

Pallium.

Draco & Vulpes Palladi consecrantur.

tendimus. Sed hactenus satis. Lege Phornutum lib. De nat. eorum, Fulgent. Mythol. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium ler. 14. Hierogl.

innuptæ Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine Pallas virgo. ta est in Acropoli Athenien si: vnde & templum Parthenon. us autem virginitas puri & incorrupti est symbolum, vt Phornutus ait.

Cur Dinæ comes hoc animal?] Huius quidem rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Isde & Osiride.

Lucos, sacraq; templa colit.] Animirum vt custodiæ symbolum: idem enim ratione hortis Hesperidum seruandis præfectus est draco peruigil. Virginum custodia.

Innuptas opus est. &c.] Phocylidis eadem est sententia:

παρθενικὰς ὃ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδ' ἐς μιν ἄχρι γάμου τὸ δόμου ὀφθῆμεν ἐάσης:
κάλλος δυσήνορ', ἔφυ παίδων τε κήδεσι. id est,

Clausa tibi virgo thalamus seruetur honestis,
Nec sinito hanc ad connubium foras vsque videri.
Forma puellarum seruata parentibus ægrè est.

Quò spectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici dectunt à παρθένευειν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Hesiodus attigit 2. ἔργων: Vnde παρθένος dicatur.

ἧπ δόμον ἐσῴσ φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει.

ed & Homerus in persona Penelopes, vult pudicam mulierem vix solam in medium procedere, sed ancillis comitibus stipatam. sic enim ille:

ἐκ οἵη, ἅμα τῇγε κιὼν ἀμφίπολοι δ' ἕποντο. id est,

Haud sola, astillam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplum seueritatis memorat in Q. Antistio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari secretò loquentem vidisset. Is enim maluit occurrere initiis culpæ, quàm perfectum scelus vindicare. Idem fecit Sempronius Sophus, non alia de causa, quàm quòd vxor, ignorante se, ludos spectasset.

Opus est cura asseruare puellas] Non est arx, neque possessio illa quæ tam difficulter asseruetur quàm fœmina, ait Alexis Comicus.

ἐκ ἐστιν ἧπ τεῖχος οὔτε χρήματα,
οὔτ' ἄλλο δυσφύλακτον ἐδὲν ὡς γυνή.

Tibullus eleganter huius custodiæ difficultatem expressit.

Hæc fecere malas, hinc clauem Ianua sensit,
Et capit custos luminis esse canis.

Sed pretium si grande feras, custodia victa est,
Nec prohibent claues, & canis ipse tacet.

Quod mihi reuocat in memoriam Apollodori lepidos sentios, quibus ait occludi fores repagulis, sed nequaquam fabfui ianuam adeò clausam & munitam reddidisse, quin ad eam pateat aditus feli & adultero. Eius hæc verba:

κἂν κλείσῃ τὴν θύραν μοχλοῖς. ἀλλ' ἐὸν εἰς
τέκνων ὀχυρὰν κτῆσιν ἐποίησεν θύραν.
ἣν οὔτε χαλκὸς οὔτε μοχλὸς οὐκ εἰσέρχεται.
Laqueos undique tendit amor. γνώμη.

AD EMBLEMA XXIII.

Qui Dij veteribus habiti

PRO Diis fuisse veteribus habitos, qui sibi beneficiis humanum genus deuinxissent, notius est ex M. Tullij libri De nat. Deor. Lactantio & Euseb. quàm vt confirmare sit necesse. Tantum obiter admonebo, quosdam Deos iisdem olim templis & aris fuisse cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd absque sale cibi penè omnes insipidi sint, refert Plutarch. Sympos. 4. Vt Herculem & Musas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem testis est in quæstion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem statuêre, vt ostenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, persuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quosdam Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos esse συναὸς, quibus delubrium commune fuit, ij etiam dicti ὁμωχεῖοι, vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricòs Synesio epist. 1. σωναὸς ἡ πειθὼ τῇ φιλοσοφίᾳ Romæ etiam in inscriptione priuatæ cuiusdam domus, teste Fabricio, δὶ ἰλίῳ μεγάλῳ συναοῖδι, & τοῖς σωναοῖς θεοῖς. His quæ dixi de dijs σωναοῖς, velim adiungi argutam sane & eruditam non minùs Ciceronis oprationem ex 12. ad Attic. de Cæsare vicino: Scripseram ad te, quia cognoueram ex tuis literis, eum σωναον Quirino malo quàm Saluti. Tulliana hæc verba teneo, quibus fuis non facilia intellectu: sententiam itaque ænigmaticam interpretor. Optat itaque Cæsarem Iulium (qui extincto Pompeio Reipub. veterem faciem immutârat) Quirini σωναον, non tam vt eodem templo ijsdemque aris colatur Cæsar, atque Quirinus, quàm vt similiter pereat, de-

Dij multi iisdem aris positi.

De diis συναοῖς in eodem templo cultis.

que

medio tollatur Cæsar, quemadmodum olim Romulus ad
reæ paludem, aduocata concione. Virgil. deos communes
ellat eodem sensu in 11. Æneid.

n mediósque focos, & diis communibus aras.

mpla quædam attuli in superioribus, quibus adiungo quod
ne mihi occurrit, apud Ægyrenses Amorem atque Fortu-
n eodem in delubro coli solitos; nempe ad eorum signifi-
idam mutabilitatem. Scribit Hesiodus in Helicone idem
sse templum Musarum & Cupidinis, quòd ijs scilicet amor
nparetur. Et Phornutus ait Mercurium ducem Gratiarum,
mque ijs adiungi, quod ratione qua gratificari oportet, non
uerè & imprimis merentibus & dignis. Nam qui est indignus
retributionem pigrior est & negligens. Locum Synesij lon-
pulcrum ex epist. 1. alibi etiam a me obseruatum, video ad
n facere, quo similitudine venusta Poëticam æquat Philoso-
iæ. Huius hæc verba: παῖδας ἐγὼ λόγους ἐγκυησάμενο τὰς μὲν
τὸ τῆς σεμνοτάτης φιλοσοφίας, & τῆς συνναυ τύτῃ πιπτκῆς: Ait
ɒëticam esse συνναον Philosophiæ, hoc est, contubernalem,
eiusdem quasi templi consortem. Quod dictum ad sum-
im Poëticæ laudem, quæ iisdem honoribus ac Philosophia
onanda videatur. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, *Vini vis.*
nguinem coloremque hominum, & mentem augeri eum no-
lioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis sententia,
num ingenij fomitem esse refert, virtutisque incitamentum,
mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à
ugatore quodam citatum sic emendat Gellius: Sed enim, in *Plato quatenus vinum laudet.*
uit in primo & secundo De legibus, non vt ille nebulo opina-
atur, ebrietatem istam turpissimam, quæ labefacere & minue-
e hominum mentes solet, laudauit: sed hanc largiorem paulò,
acundioremque vini inuitationem, quæ fieret sub quibusdam
uasi arbitris, & magistris conuiuiorum sobriis, non improba-
it. Nam & modicis honestisque inter bibendum remissioni-
us refici integritatique animos ad instauranda sobrietatis offi-
ia existimauit: redditque eos sensim lætiores atque ad inten-
ones rursum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud
ulgò tritum emanasse suspicor, Vinum acuit ingenium. Com- *Cur Bacchus & Pallas eidem aræ locarentur.*
modè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem al-
tari erectas, vt nimirum significetur prudentiæ incrementum
esse aliquod, si Bacchi, id est, vini generosi, sed moderati, vsus
accesserit. Etenim vinum promptissimum habetur liberè lo-
quendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuen-
tionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Ennius

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.

Et Æschylus, poeta clarissimus, non nisi inter pocula tragœd scripsisse fertur. Quid plura? Narratur & prisci Catonis Sa mero caluisse virtus. Præterire non possum quod scribit Ath næus Dipnosoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulierit olim interdictum: causam verò adiicit; ὡς λαθεῖν ἐτοιμὰ δύνα τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non posse, vt quæ mulier vinu biberit, lateat. Ea causa maximè puto ab eodem Gellio scriptu lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Musas d finere. Sic veteres Bacchum Musis adiunxerunt, quia vino n minimùm vires ingenij excitentur: quam ob causam lauda sunt hominum veterum sympolia: eoque nomine Homeru puto suos Heroas, ipsumque Vlyssem inter pocula de rebus lo gè seriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus e Scio quid Plutarchus sentiat, quo loco disputat, An sit int pocula de rebus grauibus differendum: sed locum indicare m hi satis est ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carme confictum ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀριάδνης lib. 4. Epigram Græcorum, quod tale est:

εἰπὲ τί σοι ξυνὸν κρὴ παλλάδι τῇ δ' ἄκοντες
καὶ πόλεμοι. παρὰ σοί δ' ἐύαδον εἰλαπίναι.
μὴ πεῖ πιτᾶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι θεῖα μετάλλα,
ἴσσα δ' ὁσσις ἐκελῶ δαίμονι τῇδε πίλω.
καὶ γὰ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος· οἶδε ἅπασι μοι.
ἀλλ' ὁ μηθεὶς ἐνδὸς ἀπ' ἀκεανοῦ.
ἓ μερόπων ἦ φυὴν ἐγγενέμεν' ἡ ῥᾳιλαίη,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκερῆς βότρυσι ἡμιρέθω.
ἓ μὴν ἀδ' ἐπ' ἐμοὶ μάχης ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσε δ' ἐγὼ μηρῶν πάτριον ἡ ἦ, κάρη.

Quem dialogismum sic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi est cum Pallade? namque
Spicula sunt illi, sed tibi vina sacra.
Talia ne temerè Diuos spectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi cura, tum belli gloria, & istud
India testatur robore victa meo.
Prodest illa viris succo frondentis oliuæ,
Pocula sed nostro munere lata bibis.
Per me nec genitrix vllos est passa dolores:
Femur ego solui, sed caput illa patris.

Nos eundem hunc dialogismum duplici interpretatione expres- simus,

nus, quam hic, Lector optime, repræsentamus, vt etiam alio-
m Epigrammatum Græcorum, quorum non pauca sibi sum-
Alciatus ad sua cudenda Emblemata; non vt putes nos cum
ifice nobili Alciato certamen suscepisse, sed vt intelligas libe-
esse studia, & non paruæ laudi fore vel in minimis æmulari
liores. Hoc genus versionis multos annos recondidi, ea men-
ne vnquam foras euolaret: sed ex amicis nostris plerique vim
hi iniecerunt, & putauerunt esse satius edere quàm perdere,
excitandam saltem, quod aiunt, studiosorum industriam.
e igitur animum non carmina iacto, quæ fieri multo me-
ra possunt. Sed quocunque res abeat, id contentionis genus
ibi probatur, aut non prorsus improbatur, nullum mihi pa-
rium deposco liberalius. Versio igitur nostra hæc est:

Dic, quid tibi commune [est]cum Pallade? Nam ei iacula,
Et bella; tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hospes, de diis talia scruteris;
Sed scito quibus [ego nominibus] similis deæ huic sim.
Etenim mihi bellorum amica [est] gloria: hoc scit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
At certè hominū genus donis ornauimus. Illa quidem oliua;
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quin etiam nec mater [mea] propter me dolores partus per-
pessa est:
Sed solui ego quidem femur paternum; illa verò caput.

Quid commune tibi est cum Pallade? dic age, namque
Illi arma & pugnæ, sed tibi vina placent.
Isthæc ne temerè de dijs scrutaberis hospes:
Sed mage, cum diua quid mihi conueniat.
Pralia multa mihi confecta: fatebitur istud
Omnis ab Eois India victa plagis.
Munera nostra hominum generi sunt grata: Minerua
Vtq; olea est, sert è vitis amica mihi.
Mater nulla mei sensit fastidia partus:
Patris egóque femur, soluit at illa caput.

Bacchus pater.] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, *Bacchus cur*
ollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd *pater.*
n in India bellasset, multas secum feminas abduxisset, quæ
cchæ dicebantur.

soboles vtraque vera Iouis.] Bacchus Iouis ex Semele filius, de *Bacchus &*
o postea. Pallas ex Iouis capite nata, vt superiùs expositum *Pallas cur Ioue*
. Suspicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Miner- *patre nati.*
coniungi, & vtrumque sobolem Iouis dici: vt notet duo

præ-

præstantissima munera homini à Deo concessa, quorum al
rum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis
res instaurandas, nempè vinum, pertineat.

illefemur soluit.] Hoc vberiùs in sequentibus.

Olea quid Mi-
neruæ sacra.

huic vsus oliui.] Olea Mineruæ tribuitur, quòd semper
reat, & aliquid semper habeat glaucedinis, & quòd oleum ni
contineat humidi admixtum, sed semper sincerum & ἀκήρα
perseueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ferrum ol
assignent, quòd arbor hæc pacis sit symbolum; ideoque arm
ferri dicuntur, bellaque suscipi, quò tandem commodius
pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem. Palla
porrò oleam esse dicatam ex veterum commentarijs didi
eandem castitati sacram, quæque humanis vsibus non pollu
retur, imò quæ deorum templis non accederetur nisi consult
Inter Græcos auctores plerique asseuerant olinam ab impu
cis consitam, aut non crescere, aut fructum non ferre: qua op
nione imbuti, à castis tantùm & virginibus inseri debere put
bant.

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quam plurime
testis est Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac
πίνειν, aut πίειν significare dicit, id est, viuere esse bibere.

Abstemius.

abstemius.] à vino abstinens. temetum, vinum antiquis fu
Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphos. 15.

——*gaudetq; meris abstemius vndis.* Varr

Quantoperè abstemias mulieres voluerint esse, &c. Nonius.

AD EMBLEMA XXIIII.

VIDETVR hîc πολυωδεῖν. Superiori enim dixit epi
grammate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam pr
dentem euadere: quod rationibus aliquot, si non omninò n
cessariis, saltem tamen probabilibus confirmari potest. Nu
autem prudentes à vino abstinere debere ponit. At hæc inter
sic conciliare est facile, si dicamus prudentis esse vino moder
tè vti: secus enim sumptum, rationem obturbat, curas, vig
remque animi impedit; vt meritò cesserit in Prouerbium, S
pientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei ne
inscius Romulus, vino semper est vsus parcissimo. Capita
fuit Romanis matronis vinum attingere. vnde institutum,

Romulus so-
brius.

cogna

ognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quòd indicium dor faceret: ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm pro-ro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non mi-ius ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſſent. Egna-ius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius acti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit; vnoquo-que exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœ-as pependiſſe, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et ſanè, inquit, quæcunque femina vini vſum immoderatè appetit, & virtuti-us omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam citis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, tem & ephebos omnes ad annum vitæ triceſimum. quod & pud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt. Proditum ſt ab Æliano, lib. 2. cap. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud ocrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet, niſi valetudinis auſa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus per-picuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinoque de-liti. Porrò hic oliua, Minervæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos amos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt autem di-li, non ex eo Græco incerto:

Matronæ Rom. vinum non attingebant.

Quibus vinum interdicebatur.

Fons Emblematis.

πιλιάδ' ἐμὶ φυτὸν, ἕρμιν τί με θλίβετε κλῶνες;
ἄρξετε τὰς βότρυας παρθένε μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Minervæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Ego ſic:

Palladis ſum planta: Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.

Quid me palmitibus premitis? ſum planta Minervæ;
Tollite mi vites: vina puella fugit.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, fieri non poſſe, t quæ vinum biberit mulier, lateat. Belle conſentit illud Varonis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui oluerunt. Dionyſius hanc legem primùm à Romulo ſcriptam uiſſe teſtatur lib. 2. De prohibito temeto feminis. Prouerb. retus, *anima ſicca, ſapientiſſima.*

—quid enim Venus ebria curat?
Inguinis & capitis quæ ſunt diſcrimina neſcit. ait Iuuenalis.

Lepidè Ouidius:

Nox

Nox & amor, vinúmque nihil moderabile ſuadent:
Illa pudore vacat; Liber, Amórque metu.

Alio loco idem non minùs eruditè:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo:
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigraphen huius diſtich Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qu quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin.lib.12.cap.1.& lib.17.cap.44. teſt eſt Phornutus & Martianus Capella lib.6.

Mineruæ oliua ſacra, Pacifera dicta: humanis vſibus non po luebatur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci qu dam negabant ab impudicis plantatam creſcere, fructúmve fe re. itaque à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

botros.] βότρυς, gemma, pro racemo accipitur συνεκδοχικῶ *virgo fugit Bromium.* abhorret à vino.

Bacchus Bromius.

Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντῶ refertur, i eſt, tonitru, qui dum naſceretur, eſt auditus, vt fabulantur: vel βρέμω, fremo. Iuuenal. Sat.6.

——*Bromium committere noli.*

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuehuſtus, Py lades:

A ſtrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater;
Illis Lyæus vitis inuentor ſacra.

Multa Baccho nomina indita expreſſit Ouid. 4. Met.

Thuráque dant, Bacchúmque vocant, Bromiúmque, Lyæúmque
Igniqenúmque, ſatúmque iterum ſolúmque bimatrem:
Additur his Niſeúsque, indetoníſque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor vuæ,
Nyctelíusque, Eleleíſque parens, & Iacchus, & Euan,
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes.——

AD EMBLEMA XXV.

Vini incommoda.

BAcchicæ ſtatuæ profert ἐπιφώνημα per Dialogiſmum quo demonſtrat incommoditates & damna quæ temu lentiam

ntiam consequantur : nam ex immodica vini potione ebrie-
s, ex ebrietate furor, quo nihil vel miserius, vel exitialius cogi-
ri, nedum videri potest. Deinde sumendi vini legem quan-
im præscribit omnibus vtilem, & planè necessariam. Omnia
gillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbem. De fu-
enda ebrietate Plinius fusum orationis riuulum exprompsit
b. 14. toto 22. cap. Prouerbium, Vinum caret clauo : &, Vi-
im senem, etiam nolentem, saltare impellit. Plato 3. De Repub.
6. De legib.

Bacche pater.] Cur Baccho Liberi patris impositum nomen *Bacchus Liber pater.*
t, Plutarch. explicat κεφαλ. ἑωμαϊκῶν libro: quòd nimirùm bi-
entibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolen-
am liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut
uòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, id est,
ber appellaretur.

mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam
efas olim fuit Deos fuisse homines putare.

Praxiteles, qui me, &c.] Id Plinius attigit inter plurima *Praxiteles.*
raxitelis opera laudatissima lib. 34. cap. 8. Oriundus hic cele-
ris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia
icebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

rapientem Gnossida.] Ariadnen intelligit, Minois Cretensium *Ariadne à Baccho raptâ.*
gis filiam, quæ Thesei amore capta, Minotauri necandi oc-
sionem ei præbuit, ea lege vt se vxorem duceret. Sed eam
heseus in insula Naxo somno sepultam reliquit: cuius miser-
s Bacchus eam sibi connubio iunxit; quam in cælo raptam,
oronam Gnossiam appellant.

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Fastorum sic: *Cur iuuenis Baccho?*

Siue quòd ipse puer semper iuuenisq; videris,
Et media est ætas inter vtrumque tibi.

in Metamorph.

——tibi enim inconsumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formosissimus.——

iuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter
ansigendos maximè conferat, si parciùs, &, vt decet, sumatur:
el quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

lanugine.] Barba molli, à lanæ similitudine, vt est in coto- *Lanugo.*
eis malis.

queas Pylium cùm superare senem.] Allusio est ad Prouerb. *Vinum insaniæ facit.*
roximè citatum, Senem vel nolentem vinum saltare compel-
t: cui conuenit illud ex Athenæo:
οἶνος ἡ φρενῶν ἐστὶ καὶ ἀφροσύνης ἀναβάσεις. hoc est,

Insanire facit sanos quoque copia vini.

Huc spectat quod Plato De legib. 1. ait: non solùm senem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per senem Pylium σωφρονικώς senem quemuis sapientem hominem intelligit qualem Nestorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta non de vi, sed de ætate & tempore intelligendum esse mihi facilè persuadeo cum Ioan. Fratre, viro sanè docto: mirari enim possit aliquis Bacchum iuuenem semper videri, cùm sit ille Nestore annosior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui se puerum esse iactet, cùm sit ὡρχαιότερος & πολὺ τὸ ἀπέτης. Quam germanam explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamque quæ probetur omnium calculis.

Muneribus quandoque meis.] Virgil. ad finem 1. Æneid.

Munera, lætitiámque Dei. Scio ab aliis legi, die, pro dici; sed hic scrupulus me nihil moratur. In appendicibus Virgilianis,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum,
Ne te muneribus lædat vterque suis.

Tympanum cum adiunctum Baccho.

Tympana non manibus, &c.] Tympanum luxuriæ instrumentum dicitur à Iustino, lib. 30. Suspicor Baccho tribui tympanum tanquam hilaritatis signum notissimum, vel propter strepitum inconditum, quem edere interdum solent qui vino sunt onusti.

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano complosо obambulabat, Graue, inquit, & calamitosum si Cleomenes opperiretur otium dissolutum Regis Cybeleii præstigiatoris, vbi primùm ille tympanum posuerit, & tripudiantium cœtus dimiserit. Græcè ita: δεινὸν εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτε βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν παῦσαι τὸ τύμπανον, & κατακρούσῃ τὸν χορόν. Ouid. 4. Metamorph.

Quacumque ingrederis clamor iuuenilis & vnà
Feminea voces, impulsáque tympana palmis,
Concauaque æra sonant, longoque foramine buxus.

Cornutus Bacchus.

capiti non cornua desunt.] Ouid. in Epist. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βικέρως, καὶ δικέρως est appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd prius boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vsos, & eam ob causam Bacchum dici cornutum & temulentum scholiasta quidam tradunt.

Vini vsus.

Hoc doceo, nostro, &c.] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico

neru

nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitiæ cura leuatur, vrina & algor expelluntur, somnus conciliatur: Contra, si primus adhibeatur vini vsus, belluina cornua capessimus, & in furorem intolerabilem non nunquam ruimus.

Hoc doceo, nostri quòd abusus, &c.] Non me fugiebat, vadè vini, οἶνος τὸ οἰνᾶν, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempe ἀπὸ τοῦ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιπλᾶν, quòd opinione mentem opplear: vnde dictus. rei, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀ. ήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi satisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympos. Probl. 10. cuius hæc est sententia: Quod vero summum est, vt in consultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum sequatur prudentiores, hoc vinum ebrius admittit. Idcò enim Plato vino nomen ait impositum esse οἶνος, quod efficiat, vt qui biberint, sapere se putent, οἰεσθαι νοῦν ἔχειν. Vini effecta quædam mala quidem adduximus: cuius laudatione adiungo Menandri celeberatur illud: ὁ πολὺς ἄκρατος μικρὰ ἀκαιρίαζει φρονεῖν, immoderatum merum nos parum sapere cogit. Plato 2. legum censet optimum fore, si quemadmodum Carthaginenses olim, miles in castris nunquam vinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam bibat: seruis nunquam permittatur: magistratus abstemij fiant quamdiu munere publico funguntur: iudices ijsque qui rebus præsunt publicis, vinum omnino non attingant quo tempore cautis & negotijs vacant. Ex Eupho comico citantur hæc: Quibus vinum prohibitum.

λέγεις γὰρ ἐς ἀρχαίοις, οὐ κακῶς ἔπος
εἰπὼν λέγεσθαι τοὺς γέροντας, ὦ πάτερ,
πείθειν χρῆναι οὐ πίνοντας.

Inquit iuxta vetus verbum, certè verum, tantum esse vini vim, vt senes vel nolentes saltare faciat. Athenæus lib. 13 οἶνος καταπότου εἰς τὸ σῶμα, ἐπανατρέχει κακὰ ἔπεα καὶ τὰ ἀσχήμονα: Vino in corpus descendente ascendunt verba improba & furiosa.

sumit cornua.] in effusam prolabitur audaciam. Ouid. 1. Artis: Cornua quid.

——tunc pauper cornua sumit.

& 4. Trist.

Iam feror in pugnas, nondum cornua sumpsi;
Nec mihi sumendi causa sit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco significat se resipuisse, & ab amoris laqueis extricasse se, ait,

Venerunt capiti cornua sera meo.

Plato Dialogo De impositione nominum, οἶνον dictum vult, quasi οἰόνουν, nempe διὰ τὸ οἰήσεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod

Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expressisse:

——saua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addùs cornua pauperi.

Ouid. 4. Fastorum:

Mitte pater caput huc, placataq; cornua vertas.

Bacchum cornutum quid finxerint.

Quo loco admonendi mihi sunt Philologi, Bacchum veteribus κεραφόρον depictum, id est cornutum, aut cornigerum: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inuenisse credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam causam historicam retulit 2. Legum, & post eum Athenæus Dipnosoph. 2. Olim soliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbum κερᾶσαι, pro, vinum fundere: & κρατὴρ, quasi κεράτηρ, quod à nomine κέρας deflexum est. Pompeius Festus ad mortalem sententiam accedit, quòd qui temulenti sunt, adeò interdum truces appârent, vt cornua habere videantur. & Scholiastes Horatij ad Odam 19. secundi Carm. ibi,

Te vidit insons Cerberus aureo cornu decorum.—

ait cornua Baccho tribui solita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat. Cur igitur Bacchus cornutus, deque primo vsu poculorum qui è cornibus erant, quædam attigimus. Certè apud Xenophontem legimus, Græcos non nisi corneis vsos poculis; & Nicandri interpretes non ignorârunt, cùm nondum apud gentes vasa excogitata essent. Noster hic suo more ad mores & Philosophiam referre, quàm ad historiam maluit.

Cornea vsi pocula veteres.

Sumere cornua.

Sumere verò cornua, pro insolenter se gerere, & arrogantem se præbere, præter alios Amm. Marcellinus vsurpauit initio lib. 20, vbi de Lupicino, quem Iulianus miserat ad Britannos tumultuantes: Supercilia erigentem vt cornua, inquit, &c.

Sistrum.

mollia sistra.] Ebrius ad musicam, vt asinus ad lyram. Sistro dulci & sonoro instrumento in sacris Isidis vtebantur veteres. Martial. *Hæc quatiet tenera garrula sistra manu.*

Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos sacra iuuant, quid nunc Ægyptia prosunt Sistra?* De sistro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Instrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutarch. Commentario de Iside retulit: circum erant parua quædam cymbala seu tintinnabula: & in eius parte superiore sculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Isidis & Nephthys.

Nudus Bacchus.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi simulacra,

cra, inquit Phornutus, vt naturam vini ostenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epist. *Quid non ebrietas designat? operta recludit.* Rubedo autem colorem satis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13. *Igneus Bacchus.*

Igneus.] Suidas refert ex Eratosthene, Vinum igni vim habet æqualem: vbi hominem subierit, conturbat eum, ceu Lybicum mare Aquilo vel Auster: vnde quoque prodit ea quæ latent in mentis recessu: & virorum animum in vniuersum concutit. id est, οἶνος πῦρ μὲν ἴσον ἔχει μέρος, ὕδωρ δ' ἂν ἐς ἄνδρα ἔλθῃ κυμαίνει ὁ οἷα λιβύστικον ἄλα βορέης, καὶ ἀνατρέπει τὰ ἔνδον καὶ κεκρυμμένα φαίνει, βυσσόθεν ἐκ ἀνδρῶν πάντ' ἐπίοιξις νόον.

Cùm Semeles de ventre parens, &c.] Notissima est fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiisse, fabula nimirùm calorem eius & feruorem innuente, ait Phornutus: tali enim natura est vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas est: Femori Iouis insutum ad perfectionem venisse, quòd secundò femoribus vinum maturescat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum est, vsui prorsus est imperfectum: sed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ est etiam tum æstu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus confici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidisti vinum infusa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non sine noxa, donec Staphylius Sirrheni filius docuisset vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentum Deum sobriis Nymphis temperandum esse, id est, vinum aqua miscendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius est: *Fabula de ortu Bacchi ad quid.*

Αἱ νύμφαι τὸν Βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος. ἢν δὲ νέῃ σὺ
μίσγαζ, δέξῃ πῦρ ἔμπαλιν ἐκκυόμενον.

Id ego ita olim conabar reddere:

Nymphæ Bacchum, cùm ex igni prosilijt infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideò cum Nymphis Bromius suauis: si verò ipsum prohibeas
Miscere, capies ignem vtique ardentem.
Prosiliit rapido cùm Bacchus ab igne puellus,
Est Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus sit Bacchus: at illum
Ni miscere sinas, igneus ardor erit. *Bacchus Nymphis temperandus.*

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perspicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὡς ποτὲ μαινομένοιο Διονύσιο παθῆται, &c. an enim Bacchum, seu Dionysium μαινόμβδρον appellarunt à Poeta, id est, insanum & furentem, quòd nimio vino immani hi vamnes fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per monticem Nyseron: quia consuetudo fuit asservandi vini causa admiscere marinam aquam. Idem videtur sentire Athenæus Dipnosophist. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempe quòd aqua immista vinum augeat, & temperet. Priscі autem illi Iovi duas nutrices, Iunoni unam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quod oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nymphārum monstris mansuefactum esse ac domitum. Referam huc lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebátq́ vno mater & ille rogo.
Et spes nulla super miseræ succurrere matri,
At puer ta flammis non tamen vltus erat.
Ogygus occurrit, sed non prius attigit illum,
Succubuit multa quam Iouis ignis aquæ.
Ignis abit sed non abit vis ignea prorsus;
Quiq́ cuti summa parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quisquis es: igneus enim est, ni prius imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. disputatione, An senì regenda Respub. Aquam merò non bibemus, quo Deum furentem (vt cum Platone iste) sobrio illero castigarum temperemus. ὡς φησιν ὁ πλάτων ἐπὶ τὰ μιγνύμενα πρὸς ὕδωρ ἀκράτα, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ κόσμιον σωφρονίζειν κελεύοντος. Idem de philosophis, qui non minùs lætans fert omnibus conditum apparatū conuiuij, quàm vinosa qua diffusa diluit, ἐχ ὑπὸν ἐκ Μούσης τὸν Διόνυσον ἢ ἐκ Νύμφας κεράντυντες: non minùs Bacchum Musis, quàm Nymphis permiscentes. Huc pertinent Cnemonis verba ad Nausicleon, lib. 5. Æthiop. hist. apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς κἀγὼ τὸ ἐμαυτοῦ μᾶλλον τοιοῦτον τὸν Ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκιδνᾶν, καὶ λόγων ἡδύσμα τῷ πότῳ συναναχίων. Videris mihi sacræ sectæ tenere optimæ rationem, qui coniungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admisces. Eiusdem lege quæstionem primam Sympos. 3.

Hinc sapit hic, liquidis, &c.] Idem est illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyss. φ.

——οἶν ὃ

——οἶνος τετρώει μιλιηδὴς, ὃς πὴ καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὃς ἂν μὴ χαιρὸν ἕλῃ, μὴ δ' ἄσιμα πίῃ.

Vinum lædit dulce, quod & alios
Lædit, quicunque ipsum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ causa incusandi vini, si quis damnum inde consequatur? ἐγὼ δ' οἶνος πᾶσι ἀδὲ ὁ Διόνυσος ποιῶ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσιος καὶ τὸ πέρα τᾶ καλᾶς ἔχοντος ἐμφορῆσαι τὸς ἀκρήτως ὃς δ' ἁμετρεῖ πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. id est: Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, sed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & satis est. Cæterùm si quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri solet. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα δίδωσι Διὸς δῶρ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc scio à variis accommodari variè. Referam, si commodè possim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber, de Theodoro & Lysimacho loquens: Cùm, ait, Lysimachus præterea rogasset, num & è patria fugatus esset propter suorum inuidiam ciuium: respondisse, Nequaquam, sed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuisset perferre vterum, Iupiter eam miseratus, abortiuum ambussit, & inter Deos retulit: sic cùm patria mea minor esset, quàm vt caperet Philosophum, bonus quispiam, siue Deus, siue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit, &c. Apud Euripidem Bacchi verba sunt interitum minitantis Pentheo, à quo se contemni senserat. Agnosce Dionysium filium Iouis; qui si eius auctoritatem spectes, Deus est vehementissimus, idemque hominibus mitissimus. id est, γνώσεται δ' τὸν Διὸς Διόνυσον, ὃς πέφυκεν οὐ θέλειν ἡδὺς δεινότατος, ἀνθρώποισι δ' ἠπιώτατος, quod dictum est pro moribus vtentium: qui enim sapiunt, eo moderatè vtuntur: qui secus, furorem Bacchi suo non leui malo experiuntur. Et id explicant duo verba, χάρμα καὶ ἄχθος, ex versu Theocriti à nobis adducto: quorum prioris à Marone vis explicatur ad finem 1. Æneid. vbi dicitur lætitiæ Bacchus dator. vt Hesiod. 2. Operum δῶρα Διονύσου πολυγηθέος: Horat. Oda 14. 2.

——*mero*
Tinge pauimentum superbo
Pontificum potiore cœnis.

Tristi autem homini & mœsto Plautus bibendum monet, vt bilem diluat. Et M. Tull. 3. disputat. Tuscul. Calicem mulsi

inungendum esse dicit nescio cui, vt plorare desinat: hæc quidem de altero verbo χάζω: alterum verò ἄχθ@ nempe, dicitur de anxietate animi, deque mœstitia. Est enim compertum eos qui meraco vtuntur, fieri melancholicos & obliuiosos, atque interdum furiosos. Virgil.

Bacchus & ad culpam causas dedisse furentes
Centauros Lethæo domuit Rhœcumq; Pholumq;,
Et magno Hylæum Lapythis cratere minantem.

Mercurio non vino, sed lacte sacrificabatur.

Ceterum quod vinum linguam impediat, balbutiemque inducat, Romæ olim Mercurio non vino, sed lacte sacrificabatur: quo volebant intelligere facundiæ quasi lacteam minimeque impeditam dulcedinem: quod ipsum non vbiuis, sed in vico quem Sobrium nuncupabant, fieri solemne fuit.

terret ab igne iecur.] Horat. 4 Carmin.

Comissabere maximi,
Si torrere iecur quarta decet. Idemque:
—meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnosoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum.

Sed nunc me docere &c.] Non sat fuit ostendisse incommoda, & ægritudines, nisi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque est de vino temperatè sumendo, nimirum vt quarta pars aquæ semper immisceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & personarum ad ἐπιείκειαν reuocandum est Prouerb. Epistyhitare. Athenæus 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχε μίτροις ἄρχεσι, μὴ πλὴν μιᾶς ἐλάσσοσι.
ἐστι γὰρ ἐλπὶς ἀπ@, ἢ μανίης.
χαίρει κεραμὶς @ τρισὶ νύμφαις σύνεστι @ ἀστὸς,
τὴν @ ζ ἁλμυρὶς εἰς ἐννέα πατ @.
εἰδὶ πλοῦς πάσσοφος, ἀπὸ ξηρᾶς μὴ ἐράζειν,
ὃς τις πεῖ πλείω τῶν ἐμὲ γειομένων.

id est,

Nec minor esto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc maior mentes occupat, inde furor.
Quartus tres secum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamus aptus coniugio venit.
Namque solet teneros contemnere multus amores,
Et somnum morti conciliare parem.
Vini mensura optima, quæ non nimia, neque minima:
Est enim doloris causa, vel insaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipse;

Tunc

Tunc enim thalamis (i. iugalibus amoribus) promptissi-
At si multus spiret, euertet quidem amores, (mus.
Mergetúrque somno vicino morti.
Nec nimio, sed nec minimo vino vtere prudens:
Inde dolor venit, hinc causa furoris erit.
Gaudet enim Nymphis mixtus tribus esse Lyæus,
Delicijs thalami qua ratione placet.
Immodicus si sit, teneros exsoluet amores,
Vt fiat morti par grauis inde sopor.

Permulti è veteribus vino in totum abstinuerunt, sed inprimis Ægyptij sacerdotes, qui ijdem reges fuere: reperio tamen vsos fuisse vino in deorum cæremonijs, vt tradit Hecatæus, non rem quidem gratam dijs cœlestibus oblaturi: sed gigantum cruorem, qui in Deos pugnassent propinaturi. sibi enim persuaserant vitem ex fuso in terram Gigantum sanguine primùm pullulasse, vnde & amentiam & furorem inesse vino credebant. Primus Psammetichus, rex Ægyptius mensis vinum adhibuit, sed certa mensura: quò pertinet illud Hesiodi, *Qui vino abstinuerunt.*

τρὶς ὕδατ' ἐπ' οἴνῳ χεῖεν, τόδε τέτρατον ἔμμεν ὄινου.
Tres miscebis aquæ, partes sit quarta Lyæi.

Hac ego putem ratione Tigrides Bacchi currui iunctas à veteribus, vt indicarent moderatum vni vsum furentis animi sæuitiam cohibere. Sic enim Zeno Citticus hilarior in conuiuio factus, quàm vt eius natura ferret, seuera illa quidem & philosophica, eius rei causam quærentibus dixit, lupinum quanquam amarum, aqua tamen moderatum dulcescere. Sed placet Eubuli comici legem conuiualem huc apponere. Hîc loquitur Bacchus vt συμποσιάρχης. *Tygrides curru Bacchi iunctæ.*

intra heminas.] Significat vltra mediocres mensuras nihil adiiciendum, vel sobriis mensuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate insignium, aut Germanorum nostri huius temporis consuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, sed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, aliisque quibusdam notatur. In cuius culpæ societatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, pariqúe & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: sic enim ille: Aduersus sitim non eadem temperantia. diem noctémque continuare potando nulli probrum. si indulseris ebrietati, suggerendo quantũ concupiscunt, haud minùs facilè vitijs, quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos, rixæ; rarò conuicijs, sæpius cæde & vulneribus

transiguntur. Hæc Tacit. Obiter adijciam quod memini legere me apud Firmicum Maternum, auctorem non postremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit : Lycurgum Thracium ideò vites excidi iussisse, quia vinum in Thracia insaniam furoremque pararet: quò pertinere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vsum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Astyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogasset, quam ob causam à vino abstinuisset inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena essent. cùm enim tu ad natalitia amicos adsciuisti, facilè obseruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis esse compotes.

Vitra alacer, sed mox ebrius, inde furit.] Historiarum monimentis proditum accepimus Cleomenem Spartanum apud Scythas vino in insaniam versum, quòd cum eis voluisset contendere largiore vini potione. Huc referrem prouerbium, Nemo cantat sobrius, nisi esset omnium in ore, vimque eius tenerent vel inediocriter eruditi. Certè vt quæ supra sunt à me adnotata, hoc qualicumque auctario locupletem, reperio Thracibus in more positum fuisse in conuiuijs præliari sèque inuicem vulneribus deformare, teste Marcellino Amm. Quæ verò adduximus de Thrace Lycurgo lumen capient ab Epigrammatario Græco anonymo: cuius hoc carmen ex lib. 1. ἀνθολογίας.

Thracum mos barbarus.

Thrax Lycurgus vitem secuit.

τίς ποτ' ἀκηδέστος ὀινοτρόφον ὤμφακα βάκχου
ἀνὴρ ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν·
χείλεα δ' εὐφθείς, χαμάδις βάλεν, ὡς ἂν ὀδίταις
εἴη πικρομένοις ἡμιδαὲς σκόβαλον·
εἰ δὲ ὁ Διόνυσος ἀνάρσιος οἷα λυκάργῳ,
ὅστις μιν αὐξομένων ἔσβεσεν εὐφροσυνέων.
τοῦ δὲ γλυκὺ μὲν τάχα πᾶσι διαπάμενος ἢ πρὸς ἀοιδὰς
ἤλυθεν, ἢ γαστρὸς κνίδεσιν ἔχθρὸν ἐών.

Quærit poëta qua ratione quis adeò inconsideratè vuam vini altricem immaturam Bacchi ex vitis palmite absciderit: labra autem constrictus (sic enim quæ sunt immatura, sunt eadem acerba, proindeque labra hebetant, & constringunt) humi proiecit, adeò vt esset viatoribus semicomestum putamen. Imprecatur itaque illi Dionysium hostem, sicuti olim fuit Lycurgo, quòd ipsam crescentem extinxerit lætitiam (is est Lycurgus Thrax,

trax, qui, quòd vites abscindi curasset, dicitur à Baccho hostili
lo persecutus, vt est apud Hyginum) nam hunc fortè per po-
m aut ad cantum venisset, aut curæ luctuosæ solutionem ha-
de. Si quis carmine idem malit, huc appono:

Quis temerè hanc vuam tenera de corpore matris
Aulus vasana est dissecuisse manu:
Semesamq; via media proiecit, acerbus
Quod tristi fœdus strinxerit ora sapor?
Infestus sit Bacchus ei, velut antè Lycurgo,
Vt qui nascentem sustulit Euphrosynem.
Hanc qui libasset quondam, vel ludere versu,
Vel potuit cura soluere corda graui.

ui poetæ non bene sano respondit vir multiscius Pierius Va-
nianus hoc limato hexasticho:

κεῖν' ὃς τὸν σύβαλον ἡμιδαὴς χαμάδις.
ἐξέφυσεν γὰρ ὅλης βλαστὸν ἀπ' ἐίζης·
ὃς τὴν ἀυξομένην ἐσθίσειν ἀφρασίᾳ,
τοῦδέ τις οἰνοβαρὴς δλὰ πάμακος, ἢ πρὸς ἄρηα
ἦλυθ' ἂν, ἢ μνήσθη κάλλιπε σφέτερον.

Male animis quisquis vinum hoc immite perosus,
Allisit putri vile putamen humo,
Ramosque & plantam totam ab radice recidit,
Atque itaglriscentem sustulit Aphrosynen.
Namque aliquis poto hoc vino grauis esset ad arma,
Aut decoris poterat non meminisse sui.

Huc pertinet historia quam Hyginus retulit de Icario à pastori-
bus interfecto, qui vinum sibi à Baccho datum cùm iisdem de-
disset, eóque facti ebrij cecidissent, & sibi venenum propina-
tam fuisse putassent, cum fustibus interfecerunt. Reperio apud
Tranquillum in Domitiano, edixisse Imperatorem, ne quis in
Italia nouellaret. quod enim summam quandam vini vbertá-
tem, frumenti verò inopiam videret, existimans nimio vinea-
rum studio arua negligi, cohibuit nimiam circa vites vel curam
vel libidinem; iussit etiam vineta in prouinciis succidi, relicta
vbi plurium parte dimidia. hæc ille. Sed Philostratus in Apol-
lonij vita causam eam diserte tradit, quam supra posui, nimi-
rum edicti causam eam fuisse, quòd in Asia, præcipuè homines
vino nimium indulgentes, seditiones excitarent.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potissimùm, qui
sibi omnia effusè licere volunt.

AD EMBLEMA XXVI.

Gramen quid significet.

GRAMEN herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebra
vt tutelæ, præsidij salutisque symbolum. Ex ea enim c
rona graminea fiebat, apud Romanos maximo in pretio hab
ta. Sed & proprias quasdam in ea vires esse exemplo est Alat
da, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare solea
Adhæc Saturno & Marti gramen est consecratum, ne quis eat
in minimis habendam putet. Postremò comeso gramine Glat
cus, Deus marinus est habitus. His omnibus tanquam not
arcanis defensionem, salutemque intelligimus. Emblemat
huius veram sententiam repeto ex Festo Pompeio, cuius ha

Herbam dare.

verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor signif
cat: quod est antiquæ & pastoralis vitæ indicium: nam qui i
prato cursu aut viribus contendebant, cùm superati erant, ex e
solo in quo certamen erat, decerptam herbam aduersario trad
bant. Citatur ex Attio,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obsidionali corona, dari solitam è gramine testatur
quod gramen decerptum erat quo loco obsessos seruasset ali
quis. Summum enim apud veteres victoriæ signum fuit her
bam porrigere victos, hoc est terra & altrice humo & huma
tione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudo
est; victusque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit
Itaque herbam dare siue porrigere gramen, est sese fateri vi
ctum, agnoscere victorem, præsidij & salutis auctorem reuereri

Corona gramina.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obsidiona
lis) duci dabatur ab iis quos obsidione liberârat, ait Gellius: ea
que fiebat è gramine quod eo loco natum esset, intra quem
clausi erant qui obsidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio
Maximo dedit bello Pœnorum secundo, quòd vrbem Romam
obsidione hostium liberasset. Hac nullam aliam fuisse nobiliorem, quæ nunquam nisi summa desperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat.

Satis quidem multa de gramine, quæ tamen nescio an conferre ausim cum ijs quæ traduntur à veteribus de sagmine, herba vulgo nota, vbique, vel non sata, crescente, quæ verbena Plinio 22. cap. 2. sacra olim habita, quia ex loco sacro, hoc est, arce Capitolina à consule vel prætore cum sua terra euelleretur, ideò sagmen seu sagminea nominata, quoniam è sacro agebatur, eamque legati, seu caduceatores cùm ad hostes clarigatum accederent, hoc est ad ea repetenda quæ ad ius populi Rom. pertine-

inerent, ad feriendum fœdus, bellumque indicendum mitte-
rentur, clara voce verba conciperent, eam gestare, eáque redimi-
ri consuescerent. Ex ijs legatis vnus verbenarius dicebatur, vt
Plin. idem retulit 25. cap. 9. Qua de re Liuius lib. 1. Feciales cùm
in Africam ad fœdus percutiendum ire iuberentur, senatusconsultum in hæc verba factum est vt priuos lapides silices, priuasque verbenas secum ferrent, vt prætor Romanus his imperaret, vt fœdus ferirent. illi prætorem sagmina petierent: herbæ id genus ex arce sumptum dari fecialibus solitum. inde illud Næuij poëtæ, Ius sacratum Ioui iurandum sagmine: hæc herba ideò magno in honore habita, quia in summis reip. negocijs vsum quendam præstare videretur. Circa hanc herbam scribit Plin. magos insanire, cap. 9. lib. 25. credunt enim si ea sub canis ortum, neque luna, neque sole conspiciente, effatis solemnibus collecta fuerit, se posse quæ velint impetrare, amicitias conciliare, & quoscumque morbos abigere. Hactenus ille de verbena. Quibus ex verbis facile est colligere quàm delira & ociosa veterum hominum opinio nescio quid præter naturam de herbula somniantium. Nos tamen veniam hanc damus antiquitati, quæ in medijs tenebris veri lucem videre non potuerit. Minus ferenda nostrorum quorundam superstitio circa eam herbam, quam D. Ioannis appellitant, quamque ante solis ortum eo die lectam, ritúque solemni latam, putant habere vim incredibilem: quam ob causam non mulierculæ modò & deliræ anus, sed & viri quidam boni, hac sanè parte nihilò mulierculis meliores, eam gestant, ex ea quasi zonas, & coronaria concinnant, quam omnium noxarum, & infortuniorum amuletum certò fore sibi persuadent. Nos alijs rebus pietatem colendam esse ducimus, & eos qui nenias credunt eiusmodi, suo more viuere permittimus. Non ergo plura de his, ad alia maturamus iter.

Sic meminimus veteres querna corona vsos ad seruatorem ciuium celebrandum, quod & ad finem libri huius nostri dicemus. Et cupressi folijs in procerum ac magnatum funeribus: Item myrti folijs ad amoris illecebras significandas; myrtus enim Veneri sacra: & populi arboribus frondibus ad diei noctisque designandas vices: & lauro ad vaticinia, virginitatem, Poëtarum famam semper virescentem: & pampino ad lætitiam, qualem Bacchi munus præstat; adhæc pomis ad amorem; nam τὰ μῆλα, poma Veneri tributa: item nucibus ad pueritiæ ludos: persico ad silentium cordatum, quia linguæ folium gerat simile, pomum cordi: moro, ad prudentiam

tiam in negotijs adhibendam: amygdalo ad festinationem: la ctucis, quia frigidæ naturæ sunt, vt innuerent sistendos, aut co hibendos Venereos impetus: Denique nasturtio, ad caloren internum excitandum.

Patres, Senatores. *patres.*] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterni esse animo deberent, sic nominati. Sallust. in Catil. hi vel ætate vel curæ similitudine, patres appellabantur.

Pœni. *Pœnos Hannibalemq́;*] id est, Hannibalem Carthaginiensium Ducem. Pœni, quasi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen derivationem ab aliis vsurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Æneid.

Fab. Maximus. *mora.*] cunctatione. Hinc Fabius cunctator appellatus, de quo Poëta 6. Æneid. Ennium imitatus, sic:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Animalium quorundam solertia. *Occulit inflexo nidum, &c.*] Quibusdam auibus & belluis herbarum quarundam cognitio est à natura insita, vt quod arte maxima & diligenti observatione homines ipsi sciunt, hæ naturæ beneficio sentiant. Quòd autem alauda siue galerita nidum sibi ex gramine conficiat, ex veteri Prouerbio sic expressum est à Cassiano Basso scholastico, lib. De Agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

Alauda in gramine nidificat. *εἰς κῆρυδὸς κοίτην σχολιὴν κέκρυπται ἄγρωστις:*

Ramosum gramen nido occultatur alaudæ.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto suum lustrare nidum, impositis quibusdam ramulis graminis, sicuti aquila calliricho, cornix verbenaca supina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroastræ magi 15. γεωπονικῶν retulit literatissimus vir Belgij decus Iunius, adagio, *Alaudæ in nido latet gramen.*

Glaucus. *quo Glaucus edoso, &c.*] Id variis modis ab Athenæo lib. 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piscator fuit Anthenodius, natandi peritissimus, qui vel cunctos sui temporis natatores in vndis exuperabat, aut Palæphatus: nam solebat è portu spectantibus, donec iam extra eorum esset prospectum, enatare. Cùm autem rediret, persuadebat sese in marinis fluctibus vixisse; hincque marinus Deus primùm est nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piscium, quos ceperat, multitudinem fuisse defessum, onusque in media via abiecisse: vnum ex piscibus moribundum herba gustata reuixisse, & in fluuium prosiliisse. quod cùm Glaucus obseruasset, eadem herba comesa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Ausonius:

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquam exitialia Circes
Expertus captas moribundis piscibus herias
Sumpsit. Carpathium subit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens scrutator operti
Nereos, aquoream solitus conuertere Tethym,
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id respexit Franciscus Picus Mirandulanus in Voto pro salute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari possent mea vota, maligno
Impete depulso morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba succis?
Gramine vel Glauci vel prisca Paonis arte?

De Glauco quædam commentatus est ad Cassandram Lycophronis Isacius Grammaticus, ijs omnino similia quæ supra sunt à nobis allata. Quia verò ad finem huius Emblematis ingenuè fum fassus hærere me in verbo, Polybides, nescio an mihi videor nactus huius scrupi tollendi rationem, perlecto Isaci commentario, quo loco ait Glauco vitam restituram à Polydo vate (in cuius vocis locum substitit Polybidem Alciatus, nisi me coniectura fallit) Glaucus, inquit ille, murem persequens, cùm cecidisset in cadum melle plenum, exanimatus est. Huic vitam restitutam ferunt à vate quodam Polydo, Cerami filio, qui eum casum antè prædixerat. Nam cum Minos filium quæreret, accepit oraculum, id intellecturum se, & ei vitam ademptam restitutum iri ab eo qui diceret, cui similis esset vacca Minois, quæ in agris pascebatur. Dixit Polydus illam similem esse rubi fructui. quo dato responso, Minos vatem detinuit, & vbinam Glaucus esset coegit dicere: ille vaticinandi arte dixit in cado suffocatum. Hoc itaque mortuo reperto incluſus est Polydus vnà cum Glauco, vt ei vitam restitueret. Cæterum viso Dracone ad cadauer Glauci accedente, vitæ tædio Polydus in eum irruit, vt ab eo interfici se pateretur: sed contra euenit, nam casu illum percutiens exanimauit. Et statim draco alius accessit, & herbam quandam admouit draconi mortuo, cuius herbæ vi illum excitauit. Id diligenter Polydus obseruauit, herbaque eadem arrepta, & mortuo Glauco admota, illum viuis restituit. Idem narratur à Clearcho Solensi Vitarum 7. lib. Quòd dixit gramen Saturno & Marti sacrum, Aischylion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum seminasse gramen, quod vocant gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo

Glauco vita restituta à Polydo vate.

Gramen cur Saturno & Marti sacrum.

campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum:

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æquè conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & reipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo duci videntur: & cùm fit caſtrametatio, locus commodus, id eſt planities campi diligitur ab Imperatorum miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideoque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides. *Polybides.*] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt prosopographi ex Argonautic. Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificârunt, Polybidem Glaucum Μὴ τὸν πάλαι βίον ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quod ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui.

nodis] notis, ſymbolis.

digitalis.] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἡ δακτυλίτις dicta, à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramen vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, & c.

AD EMBLEMA XXVII.

NEMESEOS nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet; Plinius teſtatur lib. 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

——*Latia Nemeſis non cognita lingua.*

Adra-

drastia etiam dicta vltrix superborum & arrogantium verbo-
m, ὑμαρὸς ὑπερόγκων & ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pausanias
drastiam ἀπὸ τοῦ μηδὲν ἀυτῷ ἀπειλήσασθαι: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τῷ
είκῃ δίκη ἀνίκφυκτόν τε καὶ ἀπόδρασιν: quòd nimirum ipsam
ihil effugiat: nam diuina vltio est ineuitabilis, quæque non
otest effugi. Quo sensu puto dictum à Catullo,

——*precesq; nostras*
Oramus cane deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemesis reposcat à te,
Eſt vehemens dea, ladere hanc caueto.

dem Pausanias in Atticis, auctor est, Nemesim, siue Rham- *Nemesis vindex.*
usiam scelerum vindicem habitam, potissimumque contume-
osis & elatæ mentis hominibus succensere, illosque iustè per-
qui & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra superbiam
oli fuisse solitam scribit: nec defuere qui apud Hesiodum Ne-
esim Iustitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς τε νέμεσις,
udor & Nemesis homines reliquere, & ad immortalium cœ-
is euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum sistens, &
enum manu tenens. De qua illud est in Græcorum collecta-
eis lib. 4:

ἡ νέμεσις σφόλιγξ τὸ πῆχυ τὸ τε χαλινῶ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.
Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet os cohibe.

Nemesis præmonet & cubito & fræno,
Neque immoderatum quid agendum, neque effrænatè
loquendum.
Menſura frenoq; homini Rhamnuſia monſtrat
Vt verbis frenum, rebus ineſſe modum.

: aliud eiusdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος ἕνεκα; λέξεις.
πᾶσιν ἀπαγορεύω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.
Nemesis [ego] cubitum contineo. cuius [rei] causa? dices.
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modum
agendum.
Menſuram teneo Nemeſis. cur? inquis. vt omnes
Admoneam, quo nil, ni modus adſit, agant.
Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus Nemesim iudicij angelum ap- *Deus ὑπαῖος vidit.*
ellat. cuius sententia proximè accedit ad nostram religio-
em: Nobis enim ex diuinis oraculis verè persuademus supre-

mum rerum omnium opificem nihil latere, nihilque omninò impunè relinquere: quippe qui, vt cecinit Orpheus,

πάντ' ἐφορᾷ, κρύπτει δ' οὐδὲν, ἐπ' ἀνθρώποις βεβαῶτα.

Idem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, spiritus altos gere;
Sequitur superbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiaque: qui vt ostenderent superbiam Deo præ aliis vitijs inuisam esse, dixerunt eos qui hac correpti essent, non modò censura diuina, sed etiam indignatione puniri: ideoque proprium ad hanc vltionem numen adhibuere, Nemeseos nomine nuncupatum. Colligere est enim è multis, quatuor potissimùm (ait Ficinus) nempe legem, iudicium, iustitiam, Nemesim. Horum exemplum quisque nostrum in se habet, in mente legem quid agendum sit, quid non, communi norma dictitantem, & honestum quidem sequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium distinctiori quadam argumentationum discursione discernens, quod in hac vel illa actione positum est honestum esse vel turpe. In voluntate est iustitia, quę eligat aut prosequatur, quod ratio per mentis leges sequendum vel fugiendum dictauerit. Est & in imaginatione Nemesis, quæ turpibus actionibus verbisque succenseat, ac legitimè indignetur. Aristot. 2. de arte dicēdi, θύμωσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moralium ad Nicomach. medium illam quidem inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id est inuidiam & peruersam lætitiam: definitur itaque in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐ πράττειν, dolor ob eius felicitatem qui ea sit indignus; quod ita velim apertiùs explicari. Opponitur misericordiæ Nemesis, id est indignatio: sunt itaque quodammodo inter se contrariæ: sed non tamen propter se, at propter res subiectas: bonum enim bono nunquam contrarium est. Misericordia, est ægritudo ex alterius miseria, iniuria laborantis. & is quidem affectus nascitur ex opinione mali, non cuiusuis, sed eius tantum quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt si quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis destituatur, aut aduersæ fortunæ casu aliquo concutiatur: interitum, vt si quem innocentem torqueri, vexarive videamus. At Nemesis prospera fortuna improborum excitatur. In vtraque dolor quidam est: nam misericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemesi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem esse Nemesim atque inuidiam putant, propter aliquam motuum similitudinem.

In mente lex.

In ratione iudicium.

In voluntate iustitia.

In imaginatione Nemesis.

Nam

Nam inuidia nullum inter bonos & malos discrimen ponit, sed bonis alienis cruciatur, seu illa dignè, seu indigne accidant: & inter æquales ac similes præcipuè regnat. At Nemesis ægrè fert tantum indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi commotio est, vt virtus existimetur, & in probis tantùm viris est. Cum enim aquitas postulet, vt malis malè, bonis eueniat bene, certè vir probus & iustus maximè gaudet, cùm iustitia seruatur: vt cùm scelerato homines, sicarios, grassatores, prædatores aliosq. id genus de medio tolli videt: sic neque minùs gaudet quando viris bene meritis aliquid optimè succedit. Quæ omnia paulo pòst exemplis illustrabimus. De Nemesi sic Ammian. Marcell. lib. 14 ad finem: Hæc & huiusmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum bonorumque præmiatrix aliquoties operatur Adrastia, atque vtinam semper, quam vocabulo duplici etiam Nemesim appellamus. Ius quoddam sublime nutuminis efficacis, humanarum mētium opinione lunari circulo superpositum, vel (vt definiunt alij) substantialis tutela generali potentia paribus præsidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iustitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia despectare terrena. Hæc vt regina causarum, & arbitra rerum, hæc disceptatrix, vitam sortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatumque nostrarum exorsa interdum aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque necessitatis insolubili retinaculo mortalitatis vinciens fastus tumentes inciduni, & incrementorum detrimentorumq. momenta versans, vt nouit, nunc erectas mentium ceruices opprimit & eneruat, nunc bonos ab imo suscitans ad bene viuendum extollit. Pinnas autem idcò illi fabulosas aptauit, vt adesse velocitate volueri cunctis existimetur: & præterdere gubernaculum dedit, eique subdidit rotam, vt vniuersitatem regere per elementa discurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima sorte adusque iubendum Imperatori penè elatum, ideoque intolerabilem, humanorum spectatrix Adrastia, aurem (quod dicitur) vellens, monensque vt castigatius viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelsa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib 2. Nemesis, ait, semper bona est viuentibus secundum legem, & moderatis hominibus, & philologis; at verò contra leges delinquentibus, & his qui aliquibus insidias struunt, & magnas res auspicantur. Nam impedimento esse, & obstare his quæ inconsulte & præter animi nostri sententiam fiunt, Nemesim vocamus. Qui-

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

dam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in pcius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemesi Plutarch. disputatione De iis qui serò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Erasm. in Prouerb. Adrastia Nemesis.

vestigia seruat.] Epigramma Græcorum 1. ἰχνεύη eam ob rem dicta, id est, vestigiaria, quæ vestigia hominum insequatur. est & quædam ad prouerbium allusio, ἴχνη μιπλεῖν, & ἴχνη δώκειν: id est vestigiis insistere, & vestigia persequi: quod Platoni familiare est.

Cubitus pro mensura.

Continet & cubitum, duraq; frena.] Hæc temperantiæ symbola diligenter annotat Pierius Hierogl. 36. & 48. Cubitus hic ingeniosè accipi non in significatione primaria, pro cubito manus, sed pro vlna sex palmorum mensura, tum primum animaduerti, cùm aliud agens incidi in Iulium Pollucem, qui pro eodem accipit πῆχυν καὶ ὠλένην. i. cubitum & vlnam. Non patiar hic de differentijs vlnarum & cubitorum apud auctores controuersis aliquid commisceri, sed ad rem dico πῆχυν à similitudine cubiti, cùm ad rectos angulos brachium flectitur, accipi pro instrumento architectorum, quod ex regulis duabus ad angulum rectum coagmentatis conficitur, γνώμων. Græci nominant, vt Latini normam. Quam esse veritissimam carminis Græci (ἀνέμοισι πῆχυν κατέχω) & huius nostri Emblematis sententiam philologi omnes facilè iudicabunt. Cæterùm qui cubitum duobus constare palmis dicunt, digitos omninò quatuor & viginti commemorant: dicunt enim cubiti spatium id esse, quod ab extremis vnguibus in medium brachij angulum protensum est, illud quidem sesquipedale. Pictores cubitum quartam corporis humani partem volunt esse. Didici etiam ab architectis regium cubitum (id mensuræ nomen) maiorem communi tribus digitis.

γνώμων.

Ne malè quid facias.] Sic tandem Nero post multa impia & scelerata facinora perpetrata est suam Nemesim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim senatus coactus fuerat assentiri, huius statuæ populus noctu culeum suspendit; palam etiam voces audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Neronem apud Neronem accusarent. Tandem post miseram, impiam, & indignam omninò vitam, à senatu iudicatus est, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inserta capiti, virgis ad mortem vsque cæsus, atque ita præceps de saxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Passus est etiam

suam,

suam, certè vt atrocissimam sic iustissimam Nemesim Seianus, magno quidem sed fallaci honore sub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur. sed & Liuia Drusi, filij Tiberij ab eodem stuprata, & Druso veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Prætorianos milites-que alios multis ac magnis largitionibus sibi deuinxisset, eoque in principem coniurasset, Tiberius hominem non aperta vi, sed paulatim depressum irretiuit, eumque in senatu accusauit. Crimine patefacto Patres ita censuerunt; vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proiiceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & scelerate factis, aliique multi.

néve improba verba loquaris.] Demadi pessimè cessit, qui dum funeribus necessaria venderet, optasse dicebatur vt in hac arte sua grande maiusque solito lucrum obueniret. itaque damnatus est, quia id votum nisi ex mala mente, pessimoque in Rempub. animo proficisci iudicatum est: adeò id lucrum non posse sine multorum morte contingere. Retulit Seneca De benefic. 6. Sic Theodoto præceptori Ptolemæi Ægyptiorum regis sua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeium interfici persuasisset, quia mortuos non mordere dixisset, imò verò sese iactasset Cæsare Iulio fortiorem: in Asia tandem à M. Bruto deprehensus, meritas pœnas luit, vt est apud Plutarch.

AD EMBLEMA XXVIII.

APPARET id sumptum esse ex duobus Epigrammatibus Græcis lib. 1. titulo εἰς Ἴλιον: primumque sic habet:

ἀσπίδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
λαερτιάδης δαναῶν εἶλε κακοξεσίῃ.
ναυηγὸν δ' Θάλασσα κατέσπασε, κεὐ πυρὸς τύμβου
αἴαντος νηκτὸν ἄρμισε, οὐκ ἰθάκην.

Clypeum qui Hectoris sanguinem biberat,
Laërtiades Græcorum obtinuit iniquo iudicio.
Naufragò [Vlyssi] autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

Quem clypeum Laërtiades à iudice Graiûm,
Hectoreo sparsum sæpe cruore, tulit;

Naufragium passo mare ci abstulit, adq; sepulchrum
Aiacis pepulit fluctibus, haud Ithacam.
Pelida clypeum non æquo cessit Vlysses
Iudicio, plenum sanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit, namque natando
Is tumulum Aiacis, non Ithacam petiit.

Quod autem sequitur, Aciatus ipse expressit, sed musa paulum fusiorè, addiditque postremò ἐπιμύθιον:

καλὰ περὶ δόξαν δίκασεν πολὺ μᾶλλον Ἀθήνης,
καὶ κρίσιν ἐκλέναν συγχεῖν ἀπέδειξε θάλασσα.
ἐμπὶς ἐν ἀληθοῖσι δοκῇ, καὶ σῆμα λυάσει,
αὐτό τ' ἐνικλείσασα τὸν ἄξιον ἀπιδιάζῃ.
ἔρχεο πὴ πλαμῶν Θ', ἔχῃς σάκος Δ' Αἰακίδαο.

Nos sic vertimus:

Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua;
Et iudicium Græcorum odiosum [iniquum] ostendit mare.
Scutum in hiatibus clamat, & monumentum agitat,
Ipsum te vocans, [ô Aiax] dignum scuto bellatorem.
Exurge ô fili Telamonis, habes scutum Æacidæ.
Æquior est iudex Neptunus Palladè longè,
Et mare iudicium Græcorum ostendit iniquum.
Nam monumentum agitat scutum, & te in littore clamat,
Vnum te appellans dignum, Aiax, ô bone, scuto:
Ergo age dum Telamoniade, scutum excipe Achillis.

De armis Achillis contentio.

Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyssem coorta est nobilis illa, Poëtis que decantata controuersia: quæ sanè Aiaci cedere coactus esset astutus & vafer Vlysses, nisi sua eloquentia tanquam fascino aliquo iudices Græcos in suam sententiam pertraxisset. His tamen armis iniaria & dolo partis, non diu potitus est malæ fidei possessor. Retulit enim Pausanias, non posteriori nominis scriptor, se audisse ab Æolensibus, qui Ilium post eius euersionem tenuerunt, de armorum eiusmodi proditione iudicio, illudque in primis: Post Vlyssis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempestate delata. Id Deo volente factum colligit hic Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miserorum & afflictorum conquestum, Iustitia verumque laborat, sed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentiæ defensio intercluſa respirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam esse vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiamque, contraque fictas omnium insidias facilè se per

Pausaniæ locus præclarus.

Veritas, & ius premitur, non opprimitur.

seipsam

seipsam defendat. Idem in Sextiana defensione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculsi, ac tempestate populari, per populum tamen ipsum recreati sunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui senatus consilium, qui auctoritatem bonorum, qui instituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut concitatæ multitudini iucundi esse voluerunt, omnes ferè Reip. pœnas aut præsenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis sanè exemplis confirmari potest, plerosque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, deque honoris gradu decessisse qui tandem vita functi, certissimis coniecturis insontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehensi, concitatam de se opinionem non modò abstersérunt, sed immortali gloria tandem donati sunt. Opportunè ergo dictum est à Liuio: Veritatem laborare sæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falsa sunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iusta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, sed tandem emergunt. Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἴς τι δίκαιον & μυρίων ἓν οὐ δίκαιον
κρατεῖ, τὸ θεῖον τῷ δίκην τε συλλαβόν.
Tempore omni quod iustum est vincere par est:
Vnus vir iustus infinitis non iustis
Præstat, Deo & iustitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum situ squalleant, eorum tamen virtus nullis vnquam seculis obscurari omninò potest. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. καλὰ κρύπτει δ' ἐ κόνις συγγόνων κλεινὰν χάριν, id est, Nec pulueris situs occulit congenitorum inclytam gratiam. Historiam de armis Achillis lubens è Quinto Calabro, qui Paralipomena scripsit ad Homericam Iliada, mutuatus essem, nisi me aliò properantem breuitas reuocasset. Sententiam verò Alciatini carminis cum hoc Menandri monosticho comparo,

ἄγει δ' ὁ χρόνος φῶς τῷ ἀληθείαν χρόν&.

Tempus in lucem tandem veritatem trahit. Sed occurrit interea Senecæ cordatus sermo ex epistola 79. vbi de virtute, quæ suos honores suumque precium non obtinet, nisi apud posteros, disputat: Quandiu, inquit, videbatur furere Democritus? vix recepit Socratem fama? Quamdiu Catonem ciuitas ignorauit, respuit? nec intellexit, nisi cùm perdidit. Rutilij innocentia ac virtus lateret, nisi accepisset iniuriam. Dum violatur,

Omnia tempus aperit.

Viri excellentes nullo in honore quamdiu vixerint, habiti.

tur, effulsit. Nunquid non sorti suæ gratias egit, & exilium suum complexus est? de his loquor, quos illustrauit fortuna, dum vexat. Quàm multorum profectus in notitiam euasere post ipsos! quàm multos fama non excepit, sed eruit! nulla virtus latet, & latuisse non ipsius est damnum; veniet qui conditam & seculi sui malignitate compressam dies publicet: paucis natus est qui populum ætatis suæ cogitat. multa annorum millia, multa populorum superuenient. Ad illa respice, etiamsi omnibus tecum viuentibus, silentium liuor indixerit, venient qui sine offensa, sine gratia iudicent. Et hæc quidem Senecæ verba de veritate iniuria vel ignauia hominum quodam occlusa tempore, sed tandem tamē suum decus obtinente. De iustitia verò numinis certissima initio lib. 1. in Rufinum Claudianus, quo loco, prouidentiam diuinam fatetur ex eo quod tandem Rufinus sceleris pœnas dignissimas tulisset. Cic. pro Sextio: hunc ego reditum repudiarem? qui ita florens fuit, vt verear ne quis me studio gloriæ putet idcirco exisse, vt ita redirem. Vide Comment. Manutij fol. 139. b.

Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitque deos. iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant.

Æacide.] Achillis: ab Æaco Telamonis & Pelei patre.

perfusum sanguine Hectoreo scutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniustum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua concio Vlyssis: quam repete ex Ouidij Metamorph. 13. Concio, tria significare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, suggestumque vnde verba fierent: item cœtum populi: & orationem ipsam quæ diceretur ad populum.

Ithaco.] Vlyssi, ab Ithaca patria.

Iustior arripuit Neptunus] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ scutum & arma illi erepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod postea dicet, plus inesse piscibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuersiarum 7. O maria iustiora iudiciis, ô mitiores procellæ patre! Sic Ouid. 1. Tristium eleg. 4, vbi poëta suos labores cum Vlyssis laboribus comparat:

Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiusdem operis elegia vndecima:

Neptuniq; minor quàm Iouis ira fuit.

Apud

Apud eundem, Dido Æneæ:

Iustior est animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video hyperbolen: & quidem mari nihil est implacabilius: de quo nos alio loco.

dominum suum.] Aiacem, qui dominum quidem iure, post Achillem mortuum, animo retinuerat: possessionem verò minimè, quam Vlysses eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. transiatè à bobus.

voce.] catachresis, pro sono.

Vicisti, &c.] ἀποσιωπησία.

Telamoniade.] Aiax Telamonis filii.

Affectus fas est, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illustrandum succurrit Æliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hist. de Macareo quodam sacerdote Mitylenensi. sed quia liber est in omnium manibus, non ascribam. Affectus inquam fas est celare iustitiæ, hoc est τὰ πάθη τῇ δικαιοσύνῃ: vt hîc iustitiæ nomen accipiatur etiam pro veritate, quæ perpetuam se iustitiæ comitem præstare debet. Alluditur autem, nisi fallor, ad oratorios affectus, qui sæpe veritatem rerum opprimunt, aut peruerrunt. adeò nihil tam horridum, aut etiam tetrum, quod non splendescat oratione, & tanquam excolatur, vt olim dixit artis huius mirus artifex. Sed tamen ad iuris peritorum placitum reuocanda sunt omnia hominum iudicia, imò & consilia, Veritati opinionem præpollere: & plus valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur. Quod & Tull. 1. Offic. non minus generaliter videtur dixisse: Efficiendum est vt appetitus rationi obediant, eámque neque præcurrant.

AD EMBLEMA XXIX.

EPIGRAPHEN huius Emblematis, *etiam ferocissimos domari*, videtur mutuatus Alciatus è primo Annal. Cornel. Tacit. vbi facta Augusti præclara paucis complectitur, deque mutatione reip. Romanæ agit: posito Triumuiri nomine, Consulem se ferens: vbi militem donis, populum annona, cunctos ocij dulcedine pellexit: insurgere paulatim, munia senatus, magistratuum, legum in se trahere, nullo aduersante: cum ferocissimi per acies, aut proscriptione cecidissent. Testis huius historiæ potest videri Plinius, qui sic lib. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum esset in Pharsalicis campis, non sine quodam ostento

Emblema tractatum ex Plinio & Cicerone in Antoniana.

temporum, generosos spiritus iugum subire illo prodigio significante. Plutarchus autem in Ciceronis vita copiosa oratione recenset inter ius eiusdem causas, quibus M. Antonius eum ad necem postulauit. Nulla tamen potior fuit, quàm quòd Cicero, cùm sibi (ere sua) maximè esset opus, seruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis sic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem moueret, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe discedens primò in Tusculanum venisset, indeque transuersis itineribus in Formianum, vt nauim conscenderet, in altum productus esset, ventisque aduersis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædium. Tandem reuersus in Formianum ab Antonij militibus peritus est, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentique immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in rostris positum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Val. Max. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuers. 2. & Suasoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc plane funestum ita deflet:

Abstulit vna dies aui decus, ictaq; luctu
Conticuit Latia tristis facundia lingua,
Vnica sollicitis quondam tutela salusq;;
Egregium semper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusq;, togæq;:
Publica vox fauis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus sparsamq; cruore nefando
Canitiem, sacrasq; manus, operumq; ministras
Tantorum, pedibus cuius proiecta superbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deosq;
Respexit, nullo luet hæc Agrippina &c. &c.

Nihil tam durum quod frangi non possit.

Meminere alij quidam facinoris huiusce Antoniani, vel potiùs insolentiæ plusquàm nefariæ infami huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè fat nobis intelligi datur, nullam esse tantam vim, aut firmum animi propositum, nullius tam præfractam vocem & sententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quàm enim sæpe vel libertas vel virtus oppressa, & quasi sopita est tyrannorum violentia? Vltrò sese mihi offerunt exempla longè multa de iis qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, desiderium sui nobis reliquerunt, vt eorum non possimus vel sine lacrymis, vel iusto dolore meminisse.

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cæsarem in senatu confossum

ssum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyran-
idem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculo-
ssimi & funestissimi consilij subissent, longè aliud cecidit
uàm putassent; tyrannum enim de medio sustulerunt, at ip-
m tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim pertur-
atis rebus, & omnium consternatis animis eandem potentiam
escio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & *M. Antonius*
itæ instituto dissimilis aliisque partibus Cæsare inferior; cui *tyrannus.*
pertè omni contentione animi restitit M. Tullius, & plerique
ij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentissimo Trium-
iratus) proscripsit Antonius, ex iisque multos interfecit. Eam
uidem quam non modò antè præsentiebat, sed plenè experie-
atur, insanam M. Antonij rabiem non dissimulat ipse Cicero
Phil. cùm ait: doletis tres exercitus populi Romani interfectos?
nterfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta est? afflixit
ntonius: desideratis clarissimos ciues? eos quoque eripuit vo-
is Antonius: omnia denique quæ postea vidimus (quid autem
ali non vidimus?) si rectè ratiocinabimur, vni accepta refere-
ius Antonio. Et deinde subiecit: Versatus in bello est, saturauit
sanguine dissimillimorum sui ciuium. Itemque 3. Philip. ait,
am in hospitis tectis Brundisij fortissimos viros, ciues opti-
os, iugulari iussisse, quorum ante pedes eius morientium san-
guine os vxoris respersum fuisse constabat. Certè Plinius lib.
4. cap. 22. Antonium sanguine ciuium ebrium, & eum sitien-
m notat. Et hæc quidem fortè satis. Quanquam enim ad
mblematis explanationem videamur adduxisse quæ studioso
iique satisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm for-
asse conducat ad materiam seu fontem carminis huius expla-
andam. Si enim locus est coniecturæ nostræ dandus (in quo *Fons Emble-*
imen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus *matis.*
uxisse potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, sed (vt plerisque
octis videtur) corrupto; qui sic habet: Vehebatur in essedo
ribunus, &c. sequebatur eum rheda cum lenonibus, comites
equissimi. Nonnulli hic legunt, leonibus, quod non proba-
ir criticis, & iis qui maiorem probabilitatem sectantur, qui-
ue censoriam virgulam in scriptis auctorum meliorum subin-
e adferunt. Quo ex loco suum videtur Emblema confinxisse
lciat. & leonibus, legisse pro, lenonibus. adhæc non rectè tem-
orum rationem habuisse. Si quos moueat Plinianus locus
uem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte
asim affirmare.

Romanum eloquium.] κατ' ἐξοχὴν Romanæ princeps elo-
quentiæ

quentiæ vocatur Cicero, vt etiam disertus artifex Reipub. ad ministrandæ à D. Augustino. Plinius senior eum sic lib. 7. c. 30 salutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Pestis patriæ. *patriæ pestis acerba fuæ.*] Allegorica nefarij hominis, Reique pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quam ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, pro Sextio idem orator: cùm Clodium aliquando tetram & immanem belluam, ſæpe furiam, ſæpius peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperij Romani peſtes memini nominatos eadem oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. Hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam, peſtes, morbum & vomicam patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόσημα πόλεως. ſic Virgil. Æn. Harpyias peſtem & iram Deorum: & 12.

——*Turni ſe peſtis ad ora*
Fertq́, refertq́, ſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximam gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid letale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. verbum enim, peſtis, παρὰ τὸ πιεῖν: vnde ducta vox antiqua, peſſum. pernicies etiam à pernecando dicta. Salluſtius: Si certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c. Catullus ſeipſum alloquens ita de amore ſuo:

Me miſerum aſpicite: & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemq́, mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelliget hanc Reip. peſtem pauliſper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm etiam ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis, cauete. Apuleius 5. Aſini aurei, De ſororibus Pſychæ: Sed iam, ait, peſtes illæ, teterrimæque furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuò mihi peſtem inſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini, de mulier quadam: Sed omnia prorſus vt in quandam cœnoſam latrinam in eius animum confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5 contra gentes, de Ioue loquens; Vt eſſet, ait, criminum ſedes

maledicto

naledictorum materia, locus quidam expositus, in quem spurcitiæ se omnes scenarum colluuionibus deriuarent, &c.

Iunxitque leones.] Præter ea quæ de iunctis leonibus adducta sunt à nobis superiore commentario, legimus apud Plutarchum hanc pompam non fuisse tum primùm ab Antonio vsurpatam. constat enim iam olim Annoni duci Carthaginensium malè cessisse, quòd leone pro iumento vsus fuerit ad ferendas sarcinas, pulsumque in exilium eo nomine, quia ad tyrannidem tendere videretur. *Annon leone vsus pro iumento.* Quòd obiter mihi reuocat in memoriam Hieroglyphicum EMOLLITÆ FEROCIÆ, vbi Bacchus curru trahitur à tigridum pari: cuius animalis effigies indomitam & efferatam sæuitiam arguit. sed ad rem. In Antiochi numo videre est leonem ferè humi procumbentem, & superuolantem noctuam: quo significatur vires cedere sapientiæ. leo enim roboris habet Hieroglyphicum: noctua vero Mineruæ. Referrem & leones subijci Magnæ deæ vehiculo fuisse solitos, eósque Solis trahere currum. sed hæc non sunt huius classis. Certè in Faustinæ vetere numo, Cybele turrita sellæ leoninæ insidet, quæ orbem intra manum & genu teneat, cum inscriptione, MATRI MAGNÆ. *Bacchi currus tractus à tigribus.* *Leones magnæ deæ currum vehentes.* Reperio apud Herodianum in vita Seueri, Iulianum elephantos quos habebat ad pompam institutos, conatum assuefacere, vt fessorem paterentur: quod & ab alijs tentatum non rarò accepimus. Sed de Antonij leonibus iam satis, si tamen admonuero id ostentum à Cicerone ipsomet præuisum, epist. ad Atticum: Tu Antonij leones pertimescas caue: nihil est illo homine iucundius, &c.

iugum.] Nolim prætermissum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo seruitutem significari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in seruitutem trahere, à bobus sumpta metaphora. *Iugum quid.*

Ambage hac.] signis & mutis demonstrationibus eiusmodi. Leones enim iunxit, vt significaret se fortissimos quosque sub iugum misisse. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa signat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria significatione pro verborum circuitu, & sententiarum aliorsum tortarum ductu accipi solet: at hic, quantum conicio, schema vel pompam, aut fastum insolentem arguit, quo tacitè quid sibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter sumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excusandis aut velandis adhiberi nonnunquam solet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij sui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, senes & consulares fallendæ *Leo quid. Ambages.*

fidei

fidei exquirere. & id quidem translatitiè. propriè verò ambages sunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Æquoris ambages dixit. sic sæpe apud Cornel. Tacitum Annalib.

AD EMBLEMA XXX.

Parentibus quantum debeamus.

OMNIBVS iis qui humanitatis iura colunt, ab ipsa omnium magistra natura persuasum debet esse quantum parentibus debeant, nisi tamen omnem humanitatem sibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo sensu pietatis in parentes, sed & animantium quædam, à quibus abest ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt est apud Solin. cap. 43. Polyhist. quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Quamobrem Ægyptij cùm significarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quod hæ solent genitoribus senio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipsæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum suppeditant: idque quoad resumptis pennis sibi ipsis queant sufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi symbola gerunt, vt videre est apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus esse. Atqui par est eo lubentius & alacrius naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conseruare rutarique, qui nobis auctores vitæ fuerunt: & quo nobilior est nostra conditio, eo affectus debet esse paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi faciēt, eámq. rependent pietatem, quam primùm in parentes exhibuerimus. Nec verò est quòd pluribus hac naturæ leges commonstremus, quandoquidem omnes norint post tria illa, quæ ad diuinum cultum spectant præcepta, primum rerum humanarum decretum esse, vt parentes ipsos in honore habeamus: cui & spem certumque præmium vitæ longioris adiecit supremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem. Hesiodus huc alludens, τ. Ἔργων, seculum impium describit ab effectis hominum sceleratorum, qui probro contumeliaque afficient, eosque senio affectos non sustentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,

μίμψον-

μέμψοιτ' ἀρ' ἐκ τῶν χαλεπῶς βάζοντ' ἐπέεσσι
σχέτλιοι, οὐδὲ ἴσασ' ὅσσ' ἠδότες, οὐδὲ μεθ' οἷς
γηράσκουσι ἑκοῦσιν ἀπὸ φρεπάλια δοῦναι
χειροδίκαις.

Sed vbi est illa naturæ vis (ait Cassiodor. variar. epist. 14. lib. 2.) quæ amplexu copulæ destinatur ad posteros? ferarum catuli sequuntur parentes: à cespite suo virgulta non discrepant, propago vitis propriæ seruit origini; & discrepat homo à suo fusus initio! Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam personam possunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipsis laboratur: ipsis diuitiæ conquiruntur: & cùm sibi vnusquisque credat abundare quod possidet cùm à patribus adhuc quæritur, pia altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor! non merebimus eorum affectum, pro quibus subire non recusamus exitium? Maria ipsa sæuis tempestatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregrinis mercibus acquirat quod propriæ soboli relinquat. Aues ipsæ, quarum vita semper in escis est, naturam suam extranea sorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eiciens tristitiam hyemis, lætitiam veris temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas senio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærendos idonei potuerint inueniri, plumis suis genitorum membra frigida refouentes, escis corpora lassa reficiunt: & donec in pristinum vigorem alis grandæua redierit, pia vicissitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoque non immeritò vita longa seruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hactenus Cassiod. Hanc naturæ legem, quòd plerumque à sceleratis quibusdam naturæ monstris violaretur, iura ciuilia confirmauerunt, vt lib. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoscendis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi responsum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ei tamen alimenta præstari debent pro modo facultatum: & si non præstentur, captis pignoribus & distractis cogetur quis satisdare sententiæ. Tractauit hoc argumentum Basilius Magnus orationibus εἰς ξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet. Arist. De animal. hist. Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prou ἀντιπελαργῶν.

Aërio nido.] alto, ex subiecto adiunctum μιτακισμῷ vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eâdem ratione dicuntur aëriæ.

insignia

Effigies Ciconiæ in sceptris.

insignis pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit. hinc in numis Adriani sculpta est, cum inscriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs summo in sceptro Ciconiæ gestabant effigiem, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi esse faciendam, sæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

insignis pietate.] Hoc elogium tribuit Æneæ suo poëta princeps initio 1. Æneid. quod reperitur ab hoc nostro, in emblemate cuius inscriptio, Pietas filiorum in parentes. Verbum, pietatis, quod obiter, inde dictum, quòd quæ in ea simul, quasi penitus, & in penetralibus recondantur. Tullius vsurpat id vocabulum sæpe, sed ad Lentulum, per quem fuerat ab exsilio reuocatus. Sic enim 1 epistolarum initio: Ego omni officio, ac potiùs pietate satisfacio, &c. Idem epist. 9. lib. 1. eiusdem: Perjucundæ mihi tuæ litteræ, quibus intellexi te perspicere meam in te pietatem: quid enim dicam beneuolentiam, cùm illud ipsum grauissimum, & sanctissimum nomen pietatis, leuius mihi videatur?

Inuestis.

Inuestes.] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noster Selection. 1. cap. 29.

Liberi pignora.

pulos pignora.] Appositio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Fastorum:

Inq; sinu natos pignora chara tenent.

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit consequutus, siue vnicum pignus, siue plures cuiuslibet sexus habeat filios, cùm mori cœperit, soboli suæ omnes proprias si maluerit facultates supremo secure dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proserpinæ, vbi Pluto queritur se priuari spe sobolis:

Aſt ego deserta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?

Et paulo pòst de Cerere:

Commendat Siculis furtiua pignora terris.

Idem 3. eiusd. operis,

——reuocat tandem custodia charæ
Pignoris.——

AD

AD EMBLEMA XXXI.

HÆc Epigraphe non plena satis esse, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi sic, *Abstinentia à muneribus capiendis.* Cæterùm cùm nuper forte fortuna incidissem in Aristeæ Græci scriptoris librũ, qui est De lege Diuina, commodè sese locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille sic: ἐπερώτησαν ἤ τινες τῶν ξένων χάριν ἀπονίζωνται τὰς χεῖρας, τὸ τίνι κακοῦργον ἐυχονται διαφθορὰν ἤ, ὅτι μαρτύριον ἐστὶ τὸ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χερῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεθερμηνεύσαντες ἐπὶ τὸν δικαιοσύνην & τὸν ἀλήθειαν πάντα. id est, Interrogarunt (Iudæos intelligi) cuius rei causa manus abluerent vota facturi. significarunt illi id fieri in testimonium & argumentum nullius sceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus soleant expediri, ita pulchrè & sanctè ad iustitiam omnia referebant. Apud Ægyptios per ignem & aquam, vt quæ continerentur turibulo & phiala, maculas, labésve detersas elutásque optimè didicimus significari. Apud quasdam gentes suffitio erat in vsu, qua qui prosequebantur funus, quia polluti haberentur, aqua sparsi solebant ignem supergredi, vt qui sibi persuaderent purgationem ita fieri. In aqua puritatẽ hanc intellexit Catullus, cùm ait:

Aut quilibet qui puriter lauit dentes.

Nonnulla sunt apud Cassiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epist. 19. & lib. 11. epist. 8.

Ariffes locus de lauatu rituum in manibus abluendis.

Ignis & aqua in thuribulo & phiala.

Marmoreæ in tumulis.] Hæ sunt iudicis æquissimi notæ, quibus post mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit sepulti hominis in administranda iustitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; sic ab eo si abscedant, non iudex, sed impius & inhumanus carnifex habendus est. Reclamant enim aduersus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ constitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque instituta nihil debeat incorruptius obseruari quàm iudicium, quod lingua sæpiùs quàm nummis peruerti solet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat se non intelligere, cur qui sententiam pecunia corrumpit, pœna dignus sit; qui autem oratione, laudem ferat. At præcipuè iudicis est nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipse perpetuò meminisse Deum habere se iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire

Aqualis & malluuium.

Virtutes iudicis.

possit. Adhæc, quantum ad symbola proposita spectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abstinentiam repræsentant. Manuum siquidem abluendarum gestus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonstratio. Cùm enim quis se insontem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, sed nec vllum in eo admittendo assensum præbuisse, præsentibus quibusdam manus abluebat, vt ex ea manuum mundiæ puritatem animi declararet. Huc quidem spectat illud regij Psaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idemque est intellectum à peruerso nostri Redemptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam professus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Manus abluere quid olim.

Vrceus.] Vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, siue pollubrum, vas est siue lebes ad manus abluendas, quasi manulauium.

Vrceus.

Ius dicere.

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius dicit. Ius dicere ipsorum est magistratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus esset, vrbe caruit, ius non dixit.

Sed id paulò distinctiùs est explicandum, ne mihi diem dicant iuris studiosi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iurisdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc est Prætoris, officium esse latissimum. At non modò prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, sed & præfectum vrbi, vt D. de off. præf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præsidem prouinciæ, l. cùm hi, §. sed nec mandare, D. de transact. & ædilem curulem, qui certis de causis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vsitatum, vt ius dicentis vérbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ aliis constitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati sunt Repub. augescente, ius non dicebant, sed tantùm de capitalibus quæstionib. cognoscebant, quæ ipsis obuenerant sorte, vnde Quæsitores appellati. Ne longior fim, ita statuo, alium fuisse à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum est ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Post. Itaque distinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt stipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametsi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporibus Imperatorũ (quum antiqua penè omnia obsoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puri-

puritate) iudicum nomine quicunque magistratus etiam maiores appellari cœperunt.

puras habuisse manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam transigunt: qui neque dolo neque astu alijs negotium facessunt: qui denique sunt (vt hic Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id est, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit: *Pura manus.*

——*bene si quis*, inquit,

Et viuat puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες. Ne quid tamen hìc nota dignum transiliam, verba Iustiniani quæ integra reperiuntur in primo Codicis, titulo de mandatis principum, huc adscribam, digna quidem illa quæ literis aureis passim consignentur: δεῖ τοίνυν σε καθαρῶς παραλαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ δόσεως ἀπάσης χωρὶς, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων καθαρὰς φυλάττειν ἡμῖν τε καὶ ἡμῖν τὰς νόμους τὰς χεῖρας, καὶ μηδενὸς ἅπλως κέρδους. μήτε μείζονος, μήτε ἐλάττονος, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι μόνοις τοῖς παρὰ τῆς δημοσίας σε χορηγουμένοις. καὶ διάτε σαυτὸν διάτε τῶν περί σε καθαρὰν αὐτοῖς πανταχόθεν φυλάττειν τὸ δίκαιον. *καθαραὶ χεῖρες.*

Oportet igitur te purè suscipientem hoc administrationis munus, procul ab omni largitione, præ alijs omnibus, mundas seruare Deo, nobisque, & legi, manus, nullum lucrum contingere, neque maius, neque minus, neque captiosum quiddam contra subjectos facere negotiando, sed contentum esse solis à fisco tibi ministratis, & tam per te quàm per eos qui circa te sunt, purum eis vndique seruare ius. Suetonius in Tito ait, Pontificatum maximum ideò se professus accidere, vt puras seruaret manus, fidem præstitit.

AD EMBLEMA XXXII.

SIGNIFICAT sibi rem esse cum quibusdam rabulis forensibus, malis vicinis, suas ædes ita altè extruentibus, vt officerent luminibus suarum ædium: atque à quibus sic importunè fatigaretur, vt olim Phineus ab Harpyijs, vt parum abesset quin propriis ædibus expelleretur, nisi succurrisset animi probitas & integritas. Sic enim viri boni sæpenumerò ab importunis dominis deturbantur sine vlla legum & honesti ratione, nisi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præsidio, & quasi ariete vindicentur. Demosthenes in Calliclem: τὸ χαλεπώτερον ἐδὲν, ἡγέμονι καὶ πατρὶ καὶ πλουσίῳ τυχεῖν: id est, Nihil molestius

esse potest, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὸς δ' ἔρις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν κρείσσονας: Periculosum est contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleusmaticus, dactyli vice.

bene nummati.] Horatius 1. Epist.

At bene nummatum decorat suadela, Venúsque.

Cic. 2. in Rullum: non minus bene nummatus, quàm egregiè capillatus. Ammian. Marcellin. lib. 14. Si ad aliquem bene nummatum, tumentemque loculis honestus aduena salutatum introieris.

fatagunt, vel vltrò, &c.] Arguitur iniustus & violentus diuitum animus, à quibus in primis est timendum, quippe qui neque ius neque bonum, sed nec æquum colunt. Qua ratione puto dictum à Platone 5. Legum: valdè diuites homines non esse bonos. Refert Plutarch. ita quendam dixisse Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus esse potes qui tam magnas opes possideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obstruere luminibus quid.

Obstruere nostris luminibus.] Obstruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, est structuram aliquam iuxta eius ædificium facere, quæ lumen eidem eripiat. Obstruere enim luminibus, verbum antiquum iuris. Vnde Cicero pro Domo sua: Cùm ille negaret, inquit, primò se luminibus eius obstructurum minabatur. Idem in Bruto: Vt horum concisis sententiis (de Philisto & Thucydide loquitur) interdum etiam non satis apertis cum breuitate, tum nimio acumine officit Theopompus elatione atque altitudine orationis suæ, quod idem Lysiæ Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit hæc posteriorum quasi exaggerata altius oratio. Quod dictum à Cicerone per metaphoram nemo non videt, pro eo quod dixisset sine tropo; impedimento fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τὴν ἀφυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίστατο. Ex vicinis malum bonúmve proficiscitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vsura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac sustinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas pascentes, &c: ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας ἵνας ὑποπτέρους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Commentario ad tit. De verb. signific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinum ad proximæ rei venditionem cogere possit, an eum quoque adiuuabit, qui lautum ædificium perfecit, sed addere illi aliquid desiderat, puta hortum ampliare, vel impluuium? qua in re cùm

rē cùm ego imperterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita constitutum esset, & qui ciues ad expolienda ædificia incitarentur, in eo qui iam perfecrisset, hæc ratio locum non habebat. Paulo pòst ita: Verùm cùm non tam iuri meo quàm iudicibus diffiderem, transegi, vt veriſſimum sit illud Hesiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non solùm de boue dicitur, sed etiam de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat.

gemina quem tanquam Phinea raptant Harpyia.] Hesiodum secutus, duas tantùm Harpyias statuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monstrosæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, ἀπὸ τῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικὰς δυνάμεις εἶναι. Sic autem habet fabula. Phineum vxorem duxisse Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt; cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam superinduxisset, eius nefario suasu filios ex Cleopatra susceptos excæcauit: qua de causa dicitur & ipse à Diis excæcatus, in eumque missæ Harpyiæ, quæ cibos & mensam eius diriperent, & turpissimè fœdarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiscentes à rege Phineo susceptì fuissent honorificè, vt eum hac intolerabili molestia liberarent, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vsque insulas persecuti sunt. Cætera ex 3. Æneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis proposuimus fabulis ipsis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, si explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis sterilescat, nulliusque sit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis æruscatum est. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui succedit inuasio, & postremò absconduntur. Hinc enim nomina è re facta, Aëllo, tanquam ἐλὼν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & superbiam intelligi velint. Opinor autem hìc Alciatum de industria duarum tantùm meminisse, vt ad rem suam, id est, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermissorum ait, Harpyias ira tonantis aduersus Phineum impulsas à Poëta fingi, quòd quæcunque

Harpyiæ quot, & vnde dictæ.

Phineus.

Zetes & Calais.

Harpyia quid.

Cur volucres Harpyiæ.

Cur plumis praditæ.

Cur tres.

Aëllo.

Ocypete.

Celæno.

maxima oriantur mala, iræ diuinæ soleant asscribi: & Theophrastus hasce tempestates, sterilitates, & alia generis eiusdem, quæ non vitio terræ, sed cælitùs proueniunt, ἀπὸ τῦ δαίμονος & αἰτίαν appellat, id est, causam Deorum numine vigentem. Si plura de Harpyiis requiras, consule Syntagma 6. Historiæ Deorum Gyraldi.

Integritas nostra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, nisi mentis integritate & honestate vindicer, meque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adolescentibus fortissimis. Vitæ innocentis conscientia (vt hoc vel obiter adiiciam) est instar muri ahenei, qua nimirum quis sustentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas insidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui sit sibi bene conscius: nam omnes animum innocentem amant & charum habent, vt est apud Pindar. adeò vt innocentem damnare pro grauissimo crimine sit iam olim habitum: ergò malè cessit Archiæ quòd Archilochum interfecisset: Cæcilio Metello de Dalmatis citra causam triumphanti: Attalo regi Asiæ, quòd insontes amicos occidisset. Sed hæc satis: longius enim oratio euagatur.

His nisi sint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

ϑυμῷ γελανεῖ θάσσοντε——
τυὸς βασιλέυς ἀέλμων
ζώπυρον κάλαϊν τε πατὴρ βορέας
ἄνδρας τ' ἰσχύϊ νῶϊν τε——
φέρτατον ἄμφω πεφυγέτην. id est:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum esse Septentrionalem nemo nescit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais, fictis ingeniosè vocabulis. Ex nominum etymo non est dubium quin longè multa peti possint, quæ quasi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet scholiastis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζατοῦντα, nempè ἄγαν ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: κάλαϊν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem physicam non vsurpat Alciatus; sed ad mores conuertit, quò facilius ingeniosis hominibus suum id carmen ostentet.

Zetes & Calai, ad quid relata nomina.

Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti.

Nam κάλαϊς fortasse ἀπὸ τῦ καλῦ, quo animi designatur integritas: animus autem quæsitor honesti, est ille ζήτης, ἀζητῆ nomen

nen habens, quod quærere significat. Idem video posse observari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis personis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius disputationis argumentum implicant.

AD EMBLEMA XXXIII.

Aquila pro stemmate Imperatorio.

Hoc ex epigrammatôn Græcorum libro 3. sumptum pulchrè est æmulatus: quo sub nomine Aristomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam in scuto habuit, & imperiali stemmate, quæ fortitudinis notam præ se ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & splendore nominis longè antecedit. Epigramma est Antipatri, quod huc adscribere non piget:

ἄγγελε Διὸς κορυδὸς ἀλάβρης, τίπτε χάεις ἔτος
ζαγὸς ὑπὲρ μεγάλης τυμβοδόκης Ἀριστομένευς;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' ἥμισυ θοὸν ἄρειον
οἰωνῶν ἥρωσι, τόσσον ὅσσον ἐγὼ βροτοῖς.
δειλοὶ δὲ δειλοῖσιν ἐφεδρήσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι περίμεθα.

hoc est:

Nuncia fare Iouis præpes, volatibus ales,
Cur magni ad tumulum sidis Aristomenis?
Hæc homines moneo: volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buccia columbæ,
Ast ego delector fortibus vsque viris.

Auis Iouis Saturnij, nuncia quam ob caussam stat
Ferox, super magni tumulo Aristomenis?
Nuncio hominibus, quod quantùm præstantissima
Volucrum sum, tantum hic semideorum (fuit.)
Pauidæ quidem pauidis assidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.
Fare age quid sedeas Iouis ales nuncia pernix
Magnanimi tumulum trux ad Aristomenis?
Nimirum quantùm alitibus sum robore præstans,
Tantum semideis præstitit ille viris.
Sic buccis pauidûm pauidas decet esse columbas:
Nos verò intrepidis signa superba sumus.

Antipatri exstat Epigramma certè nobile in Platonis, diuini homi-

hominis, tumulum, cuius animam ad sepulchrum è cœlo allapsam in speciem aquilæ dicit:

ἄιστε, τίπτι βίοτηνδε ὑπερτάφιον, ἢ πιὸς, εἰαὶ
ἀστερόεντος ἀνοίγων ἀποικοπέεις;
Ψυχὴς εἰμὶ Πλάτωνος ἀπαπταμένης ἰς ὄλυμπον
εἰκὼν· σῶμα δ' ἐγὼ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχω.

Cur aquila ad tumulum hunc volitas dic: nunquid ab astris
Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum
Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

Iupiter Saturnius. *volucris Saturnia*] quasi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4.

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis κρονίδης.

Aristomenes. *magni Aristomenis*] ἀριστομένης, optimæ mentis hominem sonat, ait Pindari Scholiastes, & Pausan. in Messenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planeque stupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaserit. sed tandem ab eisdem occisus, execto eius corpore (videndi causa) cor hirsutum est repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1, cap. 8. meminit Dion Chrysostom. oratione 35. initiò ferè.

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semidei. *Semideos inter*] Semidei sunt Heroës illustres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quamproximè accesserunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipsis (qui vulgarem opinionem velis remisque consectati sunt) in numerum Deorum relati creduntur. Hesiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι. ——

Iupiter Saturnius fecit iustius & melius,
Virorum Heroum, diuinum genus, qui appellabantur
Semidei. ——

Ouid. 1. Metamorph.

Sunt mihi semidei syluestria numina Fauni.

& Statius in 2. Reges semideos appellat. Lucianus in mortuorum dialogis sub Trophonij persona, ἥρως, inquit, ἐστὶ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερον ἐστί. Mitto quæ Plutarch. de oraculorum defectu disputat, quæque D. August. 10. de

10. de ciuit. Dei cap. 21, aliíque certè multi retulerunt de heroibus.

Insideant timidæ, &c.] Columbam pro trepidatione & timiditatis symbolo ponere vulgatissimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: deducitur enim à τρέω, quod est trepidare. Homerus enim sic: *Columba pro trepidatione.*

οἵ ῥ' ὅτε τε πρήσσουσι πελειάδες ἶθμαθ' ὁμῆται. hoc est,

Hæ pauidæ gressu similes abiere columbis. Ouid. 1 artis,

Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id scitè perspicuéque declarat.

busta.] sepulchra. Iuuenal. Satyr. 3.

——portandum ad busta cadauer. *Bustum.*

Ouidius Fastorum 5.

Compositiq; nepos busta piabat aui. Et Virgilius:

——seminataq; seruant Busta.

Cicero in Pis. Quorum ego furori nisi cessissem, in Catilinæ busto, vobis ducibus, mactatus essem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè asseruabant, busta dicebantur; quasi combusta. Cicero tamen 3. De leg. bustum pro monumento accipit, vt & Sueton. pro sepulchro.

Nos aquilæ.] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) insigne fuisse quamplurimi auctores referunt. Neque verò id fine causa factum coniicio. nam vetusti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permisisse regnum in aues vagas. Obseruabant enim eius auis præstantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, strenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naso homines regios appellarunt, testibus Platone & Plutarcho: ita vt Persæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, nisi qui ea nota insignis esset, atque Cyrus, ille, quem aquilino naso fuisse memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen sibi datum à suis lubens admisit. Cùm enim milites eum Aquilam appellassent: τί δ', inquit, ἐμέλλω ποῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπέτοις, ἀερόμβροις; Quid verò non debeo vestris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt sacræ aues colebantur, vt apud Ægyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Non ausim equidem transilire, Aquilam olim rerum successum prosperarum portendisse. sic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm sibi aduersus Titanas proficiscenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa sunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij *Aquilæ, insigne Romanorum.* *Aquilæ præstantia.* *Aquilino naso homines.* *Pyrrhus. Aquila dictus.* *Aquilæ sacræ aues quibus.*

referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem sessitasse: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonstratum volunt. Cùm Hiero admodum adolescens esset, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniisset, Aquila sedit eius clypeo, quod præsagium regni fuisse creditur. *Aquilæ omen.* Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abstulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum septem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit septem Consulatibus ostensa. Celebratur & Octauij Cæsaris Principatus primùm Aquilæ ostento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana prandaret, Aquila ex improuiso panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem sedisse dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Asiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non sentio mihi ad reliqua pergendum.

AD EMBLEMA XXXIIII.

Philosophia Epicteti duobus comprehensa verbis. DVOBVS his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philosopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi potest. Primò siquidem ad patientiam adhortabatur, qua quisque discere tum aduersos fortunæ casus, tum etiam laborem æquo animo perferendum: altero, esse ab omni luxu, potissimumque venereo præcipiebat abstinendum. Quæ duo præcepta duobus hisce verbis comprehensa, sic Horatius illustrauit:

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitq; puer, sudauit & alsit,
Abstinuit Venere & Baccho.

Patientia. In tolerantia constans hominis animus agnoscitur, quando scilicet malis non cedit, sed contrà audentior exsurgit. Vnica siquidem constantia hominem ab hominum communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & societatem & auxilium suum fortis patientia misceat, virtusque omnis vidua sit, quam non patientia firmet. *Abstinentia.* At quantum conducat abstinentia, quantasque habeat vires, pleni sunt auctorum libri, plena antiquorum monumenta. tàm enim latè patet, v

pe

per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum sibi suo iu-re vendicet. Hinc apud Lactantium triplex statuitur virtutis gradus: primus est à malis operibus abstinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerum malarum cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodum Patientia & Abstinentia duæ virtutes sunt præ ceteris vtiles, sic iis oppositæ duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omnium grauissimæ & exitiosæ maximè dicebantur Epicteto (teste Gellio lib. 17. cap. 19) nempè cùm aut iniurias, quæ sunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis hæc duo verba cordi habeat, eaque sibi imperando atque obseruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitamque viuet tranquillissimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelsi, patientissimum & abstinentissimũ animal. Ægyptij enim sacerdotes cùm fortem & temperantem significare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patientissimus est, ærumnas nullas detrectat, instatque operi herili quantumlibet. sed & abstinens est; quippè qui post vaccæ conceptum, cum illa non coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicõn. De aduersis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Consolatione ad Apollonium. de abstinentia verò exempla longè multa sunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3. *Tauri symbolum.*

ἀνέχου.] Grauiter ad hunc sensum Horat. 2. Carm. 3.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia. —— Exemplo est Socrates, qui ea fuit æquanimitate, vt abeuntem domo, & redeuntem eodem semper vultu fuisse dicebat Xanthippe, morosa vxor. Stoici ergo πρὸς τὴν ὀργὴν inducebant suis disputationibus, τὴν ἀναλγησίαν, τὴν ἀπάθειαν, & huc spectant Senecæ consolationes & ferè omnes epistolæ, quibus tolerantia, & sobrietas, eruditis aculeis instillantur. Vtriusque verbi vim expressit idem Horatius 4. Carm. 11.

Vindex auaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ,
Consulq; non vnius anni,
Sed quoties bonus atque rectus

Iudex

Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium Vultu.——

At verbum ἀπέχω sic:

Non possidentem multa vocaueris
Rectè beatum. rectiùs occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati,
Peiúsque leto flagitium timet.
Non ille pro caris amicis
Aut patria timidus perire.

Item illud ἀπέχω sic:

—& per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.

Nisi id primum conferre mauis cum illo 3 Carm. 3.

Iustum & tenacem propositi virum
Non ciuium ardor prana iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida.—

Et toleranda homini, &c.] Huic respondet verbum ἀνέχου. Adhortatio est ad patientiam: cui simile Virgil. illud;

Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Et nimium felix, &c.] Publij mimus est is:

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda est, cùm valde prospera putatur: ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea est, quæ cùm splendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum: *Sæpius ventis agitatur ingens Pinus.* quò videtur respexisse ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνεῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι τὰ σμικρά· οὐδὲ μιν κνίζει. ὁρᾷς ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἵησι βέλεα, φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. Alexidis hoc laudatur:

κἂν εὐτυχῇ τις, ὡς ἔοικε, προσδοκᾶν
ἀεί τι δεῖ, τὸ μὴ πεσεῖν τύχῃ.
Fortuna quamuis sit tibi prosperrima,
Semper aliquid timeto, diffidens ei.

Epictetus.

Epictetus.] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucern eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Ci cumfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis r fertissimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet l

belli

ellus ille quasdam disputationes admodum vtiles & succin-
tas ad perturbationes animi cohibendas.

illicitis absq; tenere manus.] id est tenere manus abs illicitis.
am absque, hic non est vna dictio, sed duæ, conflatæ ex præ-
ositione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet ita-
ue continendas esse manus ab illicitis. notum hoc,

Est virtus, placitis abstinuisse bonis.

ui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles,
im haberet collegam in prætura, Sophoclem poëtam, hique
e communi officio conuenissent, & casu formosus puer præ-
riret, dixissetque Sophocles: O puerum pulcrum, Pericles! at
nim prætorem, Sophocles, decet non solum manus, sed etiam
culos abstinentes habere. Anacharsis Scytha eo gestu repertus
t apud Solonem dormiens, vt altera manu pudenda, altera os
bsignaret, continentiæ & silentij signa exprimens. Duo enim *Continentiæ gestus.*
int in homine membra, quæ nisi admodum difficulter edo-
nari possunt, lingua nempe & genitalia. Itaque quod Ana-
harsis toto ætatis suæ tempore bellum voluptatibus indixerit,
atuis eius inscriptum fuisse legimus, γλώσσης καὶ γαστρὸς κρά
τειν. Quare cùm Sacerdotes Ægyptij frenum libidi-
bus imponendum esse suaderent, viri genitale manu cohibi-
m & repressum pingebant. Referrem quæ de Alexandri Ma-
donis continentia ab historicis memorantur, qui nuptam
ulierem attingere, neque Darij filias captiuas videre sustinuit.
d hæc sunt in ore omnium.

Sic ducis imperium, &c.] Ægyptij cùm indicarent hominem *Tauri symbolo quid significetur.*
odestum, & qui facilè posset à malè factis auerti, taurum ge-
u dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu constrin-
tur, mansuetum se præbet, & vincula consequentem. Pierius
dem lib. 3.

poplite.] poples, genu est curuatura, pars genu opposita. Lu-
nus: ——*nisi poplite lapso*
Vltima curuati procederet vngula tauri.

Sic se continet à grauidis.] Huc pertinet egregium Aristotelis
rbum ἀπεμφαλᾶ de tauro dictum, qui seorsum à vaccarum ἀπεμφαλᾶ.
nsortio & grege pascitur, id est, abarmentatur. Quæ lauda-
ir hic continentia, fuit in Druso, qui se vxori seruauit inte-
um, quandiu versatus est in expeditione Germanica. Et Pesce-
us Niger ignarus rei venereæ fuisse dicitur, nisi quantum libe-
procreandis impenderetur. Claudianus 2. de laudibus Sti-
onis, quo loci laudat pudicitiam Theodosij:
Hinc fuit vt primos in coniuge disceret ignes;

Ordiri-

Ordirique virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori casto cum fœdere vellet.

Obuius sese locus offert D. Hieronymi aduersus Iouinian. Inconcessum maritis post conceptum fœtum mulieribus iungi, tum quòd venter tumidus non subigatur sine periculo ; tum quòd non suscipiendæ prolis caussa coëatur.

AD EMBLEMA XXXV.

Locus e Demosthenis interprete.

Ex Vlpiano Demosthenis interprete, historiam primi huius distichi petitam suspicor. Verba eius non piget adscribere ἀλεύας ἀπόγονός τις ὢν ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννευσε θετταλῶν. εἶτα οἱ τέκνα παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὸ τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, κληρουῦτες τί δεῖ ποιεῖν. μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸ φίλιππον εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τὸς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. κατὰ τέτε χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ ἐμοῦ παρόντος τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνόμισθησαν, ἢ ὅτι τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἀπιστεῖν ὀφθῆναι περὶ τὸν μήδειαν. ἢ ὅτι τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετατάξαντο, ὡς φησιν ὁ θουκυδίδης. id est, Aleuas quidam ex Herculis familia Thessalus, tyrannide in Thessalia potitus est : deinde huius etiam liberi. Quam cùm Thessali nec ferre possent, nec quò se verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Qui cùm venisset, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij non mine gratum suum animum declaraturi, vsum fructum Pagasarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi concesserunt. Perfidi autem existimati sunt, vel propter Thessalum Iasonem, quem Medeæ fregisse fidem constat ; vel quia bello Peloponnesiaco, cùm vtraque acies iam staret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innascitur autem plerunque populis rebellio, vel ob iniquam magistratus administrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerum gerendarum imperito, quod equisoni, qui de equum alioqui violentum moderari nesciat, nec cùm sit opus aut freno, vt sistat, aut calcaribus, vt incitet ad cursum, aut rectum teneat, excutitur facillimè, seque ex eius manu eq[uo] eximit : Eodem modo Princeps importunus, & in suos [ini]quo sæuiens, vel etiam omninò regni administrandi pro[pe] igna[rus]

ignarus, vulgi animos in se commouet. Eam ob causam dicebat Aristippus bene cessurum Regi & Principi, si equitandi artem primum teneret: etenim si alias disciplinas disceret, id quidem hominum opera & vigilis effici, qui tamen sæpenumerò verum dicere ne quidem audent, vt quod sciunt odiosum esse principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, sed ex equo didicerit, qui adulari nesciat, vt homo, nec certè blandiri, vt parasitus aut scurra. Si enim vel ipse Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum statim equus vindicabit, suumque sessorem, quicunque sit, deiicit. Seriò itaque priùs ars hæc addiscenda principi; aut sese indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu sedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis consignatum memini ad hunc fermè sensum: Qui equos domant, ne primùm adblandiuntur, ac mollissimè tractant, vt assuescant freno: sic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc respicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non esse tempus, quandoquidem rex ipse perpessus esset lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, serm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantum pullos ait, feroces autem famelicos valere iubet, sed ambos ex æquo nutrit, magis verò castigat alterum, & cogit similem fieri meliori: sic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: sed de alimento quidem minus ei prospiciet; instituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obstiterit. Plutarch. initio De institutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus? Qui autem indomiti perstant, nonne cervice durissimi, & animis feroces euaserunt? Idem De discrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene discere, præterquàm equitare: quòd his assentetur præceptor in exercitatione literarum, semper ea probans quæ puer admiserit, cedens ac submittens sese plus quàm par est. Certissimum enim est, sæpè ab equo sessorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca studiosis penè omnibus ad manum esse scio: itaque hîc consisto. Nec verò hîc transilire possum, equum rectè cum populo, non quouis sed ferocienti, & qui nisi difficulter freno pareat, sessorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem

Equitandi peritia quo ratione in principibus esse debeat.

Scipionis verè dicta vox.

Carneadis apophthegma.

minem designari ferocem quidem & animo inuicto, sed qui tamen obsequatur rationi. Est enim equus, animal ferox & superbum, sed quod hominis leges subeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm assueuerit; vt quod ait Horatius,

Non equitem dorso, non frenum pellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen ïdem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipsum & obseruatur in Carthaginis historia: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum est: cuius ostenti ea significatio fuit, facilem victu per secula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & somniorum coniectores, caput equi, asini, canis, si in somnis apparuerit, seruitutem significari. De quibus iam satis. Nunc ad historiam redeo, quam me non statim esse nactum fateor, sed penè aliud agentem tandem reperisse. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, sed scribendorum me satietas aliqua tandem caperet, quippe qui ad studia grauiora festinarem, mihiq́ue permulta nondum satisfacerent, quòd omninò, sicuti mihi proposueram initio, consilium auctoris detexisse non viderer, maximeq́ue trium vel quatuor Emblematon, & huius ipsius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & studia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctissimo ROBERTO WIDIO, Tornodorensi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per septennium hac in Academia Parisiensi diligenter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originem videri hausta ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebę vxor eiusq́ue fratres Lycophron & Tisiphon: qua ex re sibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapsi, sæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Thessalia nobilissimi in eos coniurarint. Quòd verò id per se non possent, Philippum Macedonium in sui auxilium aduocarunt: qui profectus in Thessaliam, tyrannis deiectis libertatem huic populo restituit.

Locus è Diodoro Siculo.

Thessalis ora.] Regio Thessalica, id est, ipsa Thessalia. Flauius Vopiscus in Saturnino de Gallis nescio quid tale scripsit: Saturninus, ait ille, oriundus fuit Gallis, gente omnium inquietissima, & auida semper vel faciendi principis, vel imperij.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod est, ar-

dolóqu

doloque fallere, siue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Translatio ab equisonibus, qui refractarijs equis vel manuum plausu, vel linguæ palpo blandiri solent. Lege Chiliad. Grauissimam offensam tulit Vespasianus, quòd Neroni cantanti aut discederet, aut obdormisceret, vt est apud Sueton. in Vespasiano. *Obtrudere palpum.*

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Constantini Manassis, de Imperatore Michaële ab assentatoribus miserè perdito: In fabulis est (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: sic certè cùm Michaëlem stipassent assentatores quidam improbi, effeminati, omninóque malè feriati, in quod exitium miserum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia concupiscenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regum, quorum opes sæpius assentatio, quàm hostis euertit. Paterculus 2. historiæ Rom. De nepote Augusti Caio: Nec defuit conuersatio hominum vitia eius assentatione alentium: etenim semper magnæ fortunæ comes adest adulatio. *Principes ab assentatoribus perditi.*

Tacitus lib. 1. Historiarum, in oratione Galbæ Pisonem Licinianum adoptantis: irrumpet adulatio blanditiæ pessimum veri affectus venenum. Suadere principi quod oportet, multi laboris. Hæc ille. Marcell. verò Amm. passim de assentatoribus Constantij Imperatoris, Iuliani virtuti laudique detrahentibus, sed maximè ad finem lib. 16. ita scribit: His tot ac talibus prospero peractis euentu, in palatio Constantij quidam Iulianum culpantes, vt princeps ille delectaretur, Victorium siue Victorinum ideo nominabant, quod verecunde referens quoties imperaret, superatos indicabat sæpe Germanos. Interque exaggerationem inanium laudum, ostentationémque apertè ludentium, inflabant ex vsu imperatorem suopte ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum agebatur; felicibus auspicijs eius assignantes. Quocirca magniloquentia elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propositis, arroganter satis multa mentiebatur, se solum, cùm gestis non affuisset, & dimicasse & vicisse, & supplices reges gentium erexisse aliquoties scribens: etsi, verbi gratia, eo agente tunc in Italia dux quidam egisset fortiter contra Persas, &c. *Adulatio in aulis principum.* *Adulatores Constantij.*

Sonipes.] equus velox & superbus, à sonitu pedum sic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon.] ab equis ornandis seu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis instruendis fucato colore, robur inani fagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noster Comment. in tres posteriores libr. Codic. *Hippocomon.*

Clementia principis.

Nec sæuire tamen domino fas.] Clementia principem maximè decet, nihilque debet esse ab eo tam alienum, quàm nimia censuræ severitas. quòd si cogant iura & leges in facinorosum aliquando sæuire, id efficere debent, non quidem personæ, sed vitij odio.

Lupata.

lupata.] frena asperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales sunt. Ouid. 1. Amorum:

Asper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proserpinæ:

Terruit orbis equos pressis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij consulatu:

—— iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidisq; docet seruire lupatis.

Plutarchus scribit difficile esse consilium dare regibus: non enim regium putant ad rationis præscriptum viuere, qui regiam maiestatem velint in effrenata licentia: alieno sese arbitrio permittere, seruile arbitrantur. quare suis moribus viuunt, seu veriùs pro sua libidine faciunt omnia. Si verò sint paullò moderatiores, ne ij quidem interpellatorem æquo ferunt animo: adeò Regibus insita est quasi perpetuum, ac vernaculum malum, ignorantia. Si bene atque ex officio administrent, id totum sibi acceptum referri volunt: extraneos consultores in societatem laudis admittere dedignantur. Vnde illud, Magno constare regum amicis bona consilia. Eodem ferè sensu, nisi me fallit animus, suggillat Galliarum populos Lampridius in Alexandro Seuero, quò loci ait, Verùm Gallicanæ gentes, vt se habent duræ ac retrogradæ, & sæpe imperatoribus graues. Idem dici par est de Belgis; quod peruicax, & superbum hominum genus, & vix vnquam suis principibus morigerum. hæc vetus scriptor de Belgis, fortasse verè pro suo tempore.

AD EMBLEMA XXXVI.

Emblematis prototypus.

HVIVS Emblematis primarius typus mihi videtur, nisi coniectura fallor, petitus è Quintio auctore Græco, qui editum quendam locum & admodum asperum, difficilemque ascensu tradit, cuius in summitate palma consurgat, illicque virtus insideat. nimirum ex montis asperitate varios & difficiles

ficiles labores: ex palma vero temporis diuturnitatem intelligens. Nullus enim est qui virtutem aliquam possit assequi nisi multis laboribus, diuque perpessus. At temporis diuturnitas nullo signo figurari melius potest, quam eo quod anni & mensis habetur symbolum. Huc facit illud Quintiliani: Desinit in aduersa niti qui peruenit ad summum: scandenti, circa ima labor est. Occasione palmæ arboris, quæ pondere pressa non flectitur, sed attollitur, & cuius suauissimi fructus, nempe dactyli, cum voluptate secundis mensis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpessionem fit adhortatio, ex qua nempè simus vtilitatem aliquam non minimam capturi. Locus sese mihi offert Phornuti Græci scriptoris, qui ait, Musas ex veterum sententia coronari palma, ob nominis similitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inuenisse. Probabilior autem ratio est, quæ ab eo sumitur, quòd planta hæc tenella sit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter scanditur, fructusque refert suaues admodum, vt non ab re Musæ coronis vtantur è palma confectis. Græca si quis malit, apponam: τεφανοῦσθαι δὲ φοίνικι, ὡς μέν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν· ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖ δὲ ῥᾴμματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφηρὸν & εὐεργὲς & ἀσίζωον & δοσιπάθειαν καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus est certè, qui eruditionis aut famæ laudem maximam assequi possit, nisi primùm graues & molestos labores pertulerit. Id velim symbolum bene natis adolescentibus proponi, qui aliquando studiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque sensu degustarent, hac vna grata boni spe, molestias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis proposita semper debet esse constantia, quæ sit ærumnæ cuiuslibet firmissimum condimentum. Ad id explicandum palmam proponit, cui si pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & onores, vt oneris magnitudo sustineri nequeat, non deorsum illa cedit, nec intra flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur. Idcircò in certaminibus fuisse victoriæ signum quamplurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. & Plutarch. 8. Sympos. & Plin. 16. cap. 42. Constantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3 cap. 8 Palmæ porrò symbolum potest tribui ecclesiæ victrici, quæ aduersus tot tyrannos, paganicæ sectæ & Iudaicæ superstitionis æmulos tandem aliquando triumpharit. Sic Hilarius de Trinitate lib. 4. Habet hoc proprium ecclesia, dum exercetur, floret: dum op-

Phornuti locus.

Studiosi deterrentur laborum difficultatem.

Palma natura.

primitur, crescit: dum contemnitur, proficit : dum cæditur, vincit: dum arguitur, intelligitur.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria. *bellaria dulcia.*] πέμματα vel τραγήματα: suntque omnia ea quæ secundis mensis apponi solent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus est elegans apud Ioann. Salisberiensem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortasse haberemus, si meliore sæculo floruisset) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus mensæ secundæ, quoniam ibi solent apponi quæ pulchriora sunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita sunt, quæ mellita non sunt. Quod fortè eò referri potest, quòd vtenti gratiora sunt ea quæ necessitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit. hæc ille. Addam & locum Arnobij aduers. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria significat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos est post cœnarum ditium & locupletum saginas: frustilla hæc patuula pro suauibus mateolis sumunt, non quibus famem sedent, sed vt palatis admoueant otium, seque ipsos plenæ appetitu voracitatis instigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congesta dicat.

mensas inter.] ἀναμεσῳὰ, pro, inter mensas.

reptans.] nitens & conscendens, μεταφορὰ.

mentis qui constantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis sententiam. Eam illustremus licet exemplo nobili, vt Emblema per se quidem lepidum, accessione quadam fiat illustrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi constantia omni laudatione superior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numerasset, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, sic neque patriæ communi parenti putabat esse aliqua occasione succensendum. Cùm sibi dictatori magistrum equitum Minutium iure imperij senatus æquauit, quanquam queri posset, siluit tamen. Multis iniuriis, contumeliis, probris lacessitus, in eodem animi habitu permansit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de se temerè à suis spargebantur, quòd cum Annibale iuueniliter exsultante non consereret manus, aut contempsit aut elusit, adeò vt se inuictum aduersus iram, spem metúmque præstiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius, qui nisi se imprimis suosque fortitudine inuictóque robore animi vicisset, Annibalem potentissimum hostem vix etiam pugnando retudisset. Bellè postremò ad hunc locum conuenit hoc Senecæ 11. De ira: Mille sunt in quibus perti-

pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditque nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit. Et deinde: Nos non aduocabimus patientiam, quos tantum præmium expectat?

AD EMBLEMA XXXVII.

CORNELIVS Tacitus extremo de moribus Germanorum Fennos ita describit. Fennis mira feritas, fœda paupertas, non arma, non equi, non penates; victui herba, vestitui pelles, cubile humus. Sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperant, idémque venatus viros pariter ac fœminas alit. Passim enim comitantur, partémque prædæ petunt. Nec aliud infantibus ferarum imbriúmque suffugium, quam vt in aliquo ramorum nexu conteganturr. Huc redeunt iuuenes, hoc senum receptaculum. Id beatius arbitrantur, quam ingemere agris, illaborare domibus, suas alienásque fortunas spe metúque versare. securi aduersus homines, securi aduersus deos. Hæc Tacitus. Quibus ex verbis facilè colligo ab Alciato sumptum Emblematis exemplar. Eadem penè descriptio extat accolarum ad Nilum apud Ammian. Marcell. lib. 14. non longè à principio. Nec non Emblema hoc à Iustino historico petitum esse, facilè quiuis dixerit, qui Scytharum descriptionem, quam retulit ille lib. 2. euoluerit: Sic enim: Scythis inter se fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxores liberosque secum in plaustris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemísque causa tectis, pro domibus vtuntur. Iustitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius: quippè sine tecto munimentóque pecora & armenta habentibus, quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanæ iis vsus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis vestiuntur. Hæc continentia illis morum quoque iustitiam dedit, nihil alienum concupiscentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi est, vbi & vsus. Atque vtinam reliquis mortalibus similis moderatio & abstinentia alieni foret! Profectò non bellorum tantum per omnia sæcula terris omnibus continuaretur: neque

Typus Emblematis.

Locus è Iustino Historico.

plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorsus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa sapientum doctrina, præceptisque Philosophorum consequi nequeunt, cultosque mores incultæ barbariæ collatione superari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iustinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus est, ascribere malui, quàm truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, sententiam complectitur, & quasi animam ingeniosæ picturæ quam subiecit oculis. Ea verò significatur, animum hominis pendere non debere ex his quæ caduca sunt & fortuita, vtpotè quæ sollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, sed ea tantum debere esse satis, quæ benigna natura sit elargita, vel quæ ab ingenio proficiscuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiam si ab omnibus pene miserrima censeatur) esse tutam & securam. Quam ad rem describit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores esse opes & facultates quæ nobis insunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum sic describi ab historicis recentioribus animaduerto, ne vel minimum studiosi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gothi ex insulis Oceani Germanici profecti, post Gothos Longobardi, nouissimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egressi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: mitera adhuc regio, vtpotè quæ sit sub cælo frigidissimo, Duci Moscouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmve, quibus omninò carent, sed pretiosas animalium pelles sabellorum sciſmorumque pendunt homines. Non arant, non serunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piscibus vescuntur: aquam potant, sub tuguriis ex virgultis contextis inter densas syluas humiles habitant: vnde fit, vt homines syluestribus feris commorantes, vestimentis se non laneis neque lineis induant, sed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo vrsóve detractis. Nullius ipsis aut auri, aut argenti vsus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisque corpora communibant. Facilè huc possem aggerere nobilem eiusdem gentis descriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè. sed studiosos admonuisse sat est.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbique tuta.

Descriptio Hunnorum.

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vitus

Vſtus perpetuo gelu.] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg.

—— Borea penetrabile frigus adurit.

& Lucanus:

Vrebant montana niues.——

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraq́; pericula paſſum
Vſtus ab aſſiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. *——aſtricto terra perufta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro moleſtiam exhibere, accipi metaphoricòs, & quidem non rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat. Locus Pompeij Feſti, vbi pruinam deriuat à perurendo, quia virgulta & fruges perurat, ſuppeditauit etiam mihi, curæ verbum, quod à cor vrendo deflectunt, & illud Ennianum, Curamve leuaſſo, quæ nunc te coquit. Amm. Marcell. initio ferè lib. 17. accipit vt hîc noſter: Et quoniam aëris vrente ſæuitia, cum diſcriminibus vltimis laborabatur. At μεταφορικῶς ſæpe reperias, vt apud poëtam alióſque non rarò: qualia ſunt hæc: *Vrebant.* *Vrere, verbum.*

Vritur infœlix Dido, totáque vagatur
Vrbe furens. Et, *Vrit atrox Iuno.*

Sueton. in Tiberio: Vrebant inſuper anxiam mentem varia vndique conuicia. Seneca epiſt. 3. quidam obuijs narrant, & in quaſlibet aures quicquid illos vrit exonerant. Marcell. lib. 20. perfugæ vrebant Iuliani virtutes quas per ora gentium diuerſarum fama celebrior effundebat. Idem ad finem eiuſdem libri: ſuper his vrebat eius anxiam mentem quod velut patefacta ianua diuitis domus, irritus propoſiti reuerteretur. loquitur de Conſtantio ab expeditione Perſica incaſſum reuertente lib. 22. vbi de Iuliano bellum in Perſas meditante: vrebatur bellandi gemino deſiderio.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus: In ſua vita viſu ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Lyæi.] Bacchi, id eſt, vini, λαὶ τῷ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes. *Bacchus Lyæus.*

Stragula.] veſtimenta, pallia. pro lectorum opertoriis aliàs. *Stragula.*

murinæ pelles.] è murium pellibus. Ammian. Marcell. sic: Indumentis operiuntur linteis, vel ex pellibus syluestrium murium consarcinatis. Nec alia illis domestica vestis est, alia forensis: sed semel obsoleti coloris tunica collo inserta non antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defrustata. Hæc ille. Seneca in epistolis meminit pelliculariarum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatæ essent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, sed nondum scio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic sanè nemo potest non beatissimus esse, qui est totus aptus ex sese, quique in se vno ponit omnia: cui autem spes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil potest esse certi, nihilque quod exploratum habeat, permansurum sibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca disputat epist. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circumspiciendum nobis est quomodo à vulgo tuti esse possimus. Primùm nihil inde concupiscamus: rixa est inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento insidiantis eripi possit; quàm minimum sit in tuo corpore spoliorum. Nemo ad humanum sanguinem propter ipsum venit, aut admodum pauci: plures computant quàm oderint. Nudum latro transmittit: etiam in obsessa via pauperi pax est. Ad philosophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, insularum loco sunt, &c. Adiicio ex fragmentis Petronij Arbitri:

Consonuere tubæ, iugulo stat diuite ferrum
Barbara contemptu.

sic lege, contemptu, pro contemptui, non vt in vulgatis, contemni. Idem in carmine, cuius initium,

Orbem iam totum victor Romanus habebat:

Legitur eiusdem argumenti γνώμη,

Arma placent miseris, detritáque commoda luxu
Vulneribus reparantur: inops audacia tuta est.

Sallust. Quoniam egestas facilè habetur sine damno. Quis autem nudo vestimenta detraxerit? Non abludit Iuuenalis, quanquam non sine sale satyrico,

——iures licet, & Samothracum,
Et Diuorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.

AD

AD EMBLEMA XXXVIII.

PRINCIPVM summorum status non aliunde stabilimentum capit quàm à populi consensu, concordia, & beneuolentia. Itaque prudenter & prouidè faciunt qui stabile ac firmum in subditos imperium tutari volunt, cùm motuum omnium & seditionum causas præcidunt, maluntque à suis amari, quàm timeri. Eam populi concordiam & consensum, regiæ potestatis conseruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ sceptrum sustinent imagine. Ex quo meminisse debent imperium suum pendere à populari consensu. Quod ne sit molestum exemplis hinc inde conquisitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipsemet in lib. 15. Comment. De verbor. signific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iussione, sed ex populi consensu reges assumpti sunt: quod & post Romani imperij occasum seruatum fuit, cum Carolus Magnus à populo Romano Augustus electus est, & à Pontifice Leone sacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in septem Germaniæ Primates translatum est. Sic & Franci Chilperico electo, quòd regno non esset idoneus, Pipinum πανηγυρικῷ consilio substituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degenerasset, rursus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonē ad summū fastigium euexerunt. Is Hugo est, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi sunt qui etiamnum Frācorum rebus moderantur. Et quod de maximis hisce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum est, idem & in inferioribus obseruatum fuisse, qui historicos legerit deprehendet, vt meritò censeam diuina lege eum iustum Principem esse, qui ex populi consensu regnet; quod & Aristoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum esse. Vnde cùm magna regna non ex subditorum consensu, sed per violentiam primò constituta sint, merito D. Augustin. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia esse dixit, adducto etiam piratæ cuiusdam exemplo, qui comprehensus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua causa mare haberet infestum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infestum? sed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna classe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta per-

Plebis concordia principi necessaria.

Lectus ex Alciato.

ta percurrimus, facilè obseruamus quàm fluxa, & momentanea sit Principum potentia, quanquam sublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim nisi precario, & quasi populari suffragio imperant, nempe quorum nisi moderatum sit imperium, quam citissimè corruit. Ælianus refert Thrysum insignem tyrannum suos adeo torsisse, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miscere sermones auderet. Quod cùm subditis molestissimum & odiosissimum esset, qui nutu oculorum, manuumque gestu animi sensa cogebantur exprimere, id etiam voluit esse prohibitum, vt molestiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quispiam eorum locum publicum petiit, qui multis lachrymis effusis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm resciisset tyrannus, in forum statim venit, quò etiam id si posset, populo eriperet, flendi nempè libertatem; ciues commoti arma regiis satellitibus extorserunt, & suum tyrannum de medio sustulerunt. Eandem fortunæ mutationem sensit Amasis Ægyptiorum Rex. Cùm enim plerosque ex suis extremo supplicio affeciisset, alios fortunis spoliasset, & in omnes insolentior atque superbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum est, donec Actisanes Æthiopum Rex in eum irrupisset: tum enim odia occulta erupere. cumque multi ab eo desciuissent, regno tandem pulsus est, teste Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ symbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima:

Historia Thrysi tyranni ex Ælian.

Amasidis fatum.

Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum scio à plerisque non de cornice (quod pro concordiæ nota hîc statuimus) sed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum ipsud adducere:

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.

sed cornicis imago videtur in Faustinæ Augustæ nummis cum inscriptione CONCORDIA. Sceptrum autem virgam regiam Hieroglyphicum regni esse, ex litteris sacris tradit idem Pierius lib. 41.

stant. ſ. cadunt. ſ.] multiplex verbi *stare* significatus ex Nonio: stare, i. consistere, erigi, prominere, fidem habere, valere constare, fixum esse. Sic, cadere, apud eundem, ruere, occidere, euenire. In Panegyrico Maximiano & Constantino A A dicto: Dij immortales probare voluerunt tibi ianixam stetisse Rempub. cùm sine te stare non posset.

Mutua stat. ſ. illis.] Priores editiones habent,

In

Inq; vicem numquam contaminata fides.

Quam autem sequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quos-dam locos, quos postea indicabimus.

quòd scilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu' populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumq; frangat.

hîc columnæ nomine, sceptrum Principis, ipsumque adeò statum regium, populi, omniumque Reipub. ordinum concordia fundatum significat: quæ, nisi seruetur concordia, omnia pessum eunt. Elegans locus Nazarij panegyrico ad Constantium: Perpendit secum excellens prudentia tua, eique semper pietas tua applicata omnes concordiæ commoditates, illam esse fundamentum, ac radicem otij, bonorum ciuium seminarium, quietis publicæ segetem, & almam pacis altricem. Videtur iste panegyristes non obscurè alludere ad nomen βασιλίως, quod inditum, quia rex sit βάσις λαῶ. de quo ita lusimus pueri,

Cur docti βασιλῆα olim dixere Pelasgi?
Nempe βάσις λαῶ rex bonus haud dubiè est.

Discordia præceps aduolat.] Discordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem eum Ate (de qua postea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1. *Discordia Dea.*

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

AD EMBLEMA XXXIX.

Origo huius Emblematis.

Me docuit Alciatus ipsemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam sumserit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. quibus ostenditur, dextras concordiæ signa vltrò citroque destinari ab exercitibus solitas. Tacitus in lib. 2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingentes. hic gestus est datæ fidei Germanico, qua pollicentur familiares, eius se mortem vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere. miserat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hic fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum significatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap. 4. de Caio Popilio, qui *Dextra, symbolum fidei.*

qui legatus ad Antiochum missus, isque cum prompto animo & amicissimo vultu dextram Popilio porrexisset, inuicem ei suam porrigere noluit, sed tabellas senatusconsultum continentes tradidit, cui cùm post aliquam breuem moram satisfeciisset, Popilius manum eius tanquam socij apprehendit. Cæsar. 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis signum fuisse Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7. de Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro passis manibus Romanos obtestabantur. Signum item fuisse deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, dedi tionem significare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè transilieram quæ Iustin. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu exspirauit, quam vni cum pignus fidei regiæ dexteram se ferendam Alexandro dari dixit. Sic conqueritur Æneas Virgilian. 1. Æneid.

——*cur dextræ iungere dextram*
Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Æneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipsam, quam hospe hospiti porrexisti. Fuit enim & hospitij symbolum apud Syros & Persas. Hinc & Romani Principum bene de Republ. meritorum statuas pedestres & equestres ita effinxerunt, vt dextra porrecta, fidem in Rempubl. ostenderent. Itaque in ipso belli seu tumultus ciuilis classico, ne amici cum inimicis absq. discrimine premerentur, interpositum est eiusmodi fidei sacramentum. Hoc de symbolo Pierius lib. 35.

Dextræ iunctæ pro concordia.

Cum ijs quæ adduxi è Cornelio Tacito locis, velim addi hæc ex eodem lib. 2. Hist. Centurionem Sisenem, dextras, concordiæ insignia, Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos ferentem, varijs artibus aggressus est. Dextras hic pro quodam vsitato fidei symbolo depicto in auro, argentóve, aut alio quouis metallo accipi non repugno. quo sensu hic locus alius Taciti sumitur libro Historiarum primo, vbi de initio principatus Vitellij: miserat (ait) ciuitas Lingonum vetere instituto dona legionibus, dextras hospitij insigne. In permultis veteribus nummis duæ manus iunctæ ostenduntur additis inscriptionibus Fides exercituũ: nonnunquam etiam Fides Romanorum. Fortasse huc pertinet illud Pythagoræ, Ne cuiuis dextram porrexeris, ne scilicet quempiam temerè in interiorem nostri amicitiam admittamus. Et verò poëta nullius antiquitatis ignarus ex dextra fideque, ait nimirum fœdus & concordiam per dextram significari. Viderat hoc longè antè Xenophon lib. 5. I

instit

nstitutione Cyri: καὶ Πάρθους, οἷς τὸν ὕρκους καὶ τὰς δεξιὰς δώσω, ἐμπεδώσω. Scholiastes Aristophanis hunc morem attigit, ἔθος ἐπὶ πίστει καὶ συνθήκαις βεβαίοις τὰς δεξιὰς διδόναι ἀλλήλοις. Mos ille solemnis olim fuit apud Parthos, vt qui dextris mplexis, tanquam diis præsentibus & arbitris, pacta sanci-nt. Idem Medi obseruarunt & Persæ, qui dextræ fideique ignore confirmabant; si quid ratum esse vellent. Id vno verbo ræci eleganter dicunt δεξιοῦσθαι.

Viribus & caderet, &c.] Significat bellum ciuile: idque vide-r ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus: *Bellum ciuile.*

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

aque consultor ille apud Antiochum Annibal rebus omni-us maturo iudicio perpensis ait, Romanos nunquam nisi ar-is suis vinci posse: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus bigi.

Martia terra.] Roma, vel quòd fuerit studiis asperrima belli, l propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, sic appella-. Ouid. 3. Trist. eleg. 7. *Roma terra Martia.*

Dumq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.

artial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo sub duce Martia Roma.

o quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba sapit.

Symmachus lib. 1. epistolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ,

AD EMBLEMA XL.

ON CORDIA, vinculũ incolumitatis & pacis, tot tantasq. vires habet, vt vix ferè vinci aut domari queat, etiamsi e se ferat nescio quid pusillũ aut debile, nempe vbi singulo-habetur ratio. Vt enim lapides quidam insulæ Cycladicæ (te-Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: Respublicæ discordiis pessum eunt, & quamocyssimè colla-ntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurant. Quod ertè docuit Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telo-n fasciculo colligato, & postea soluto inuictam concordiam is commendauit. Eam ob rem etiam finxerunt veteres, Ge-nem fuisse tricorporem, aut tricipitem, quòd vnà cũ fratri-bus, *Vis concordia.* *Scilurus factum.*

Geryon cur triceps & tricorpor.

bus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum trahe duxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur: adeoque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent, communis iactabat opinio. quod ſanè idem omninò videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Balearides & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutum pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimus ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus: Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, Vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides obſeruo; ſiquidem D. Gregorius Nazianzenus, vt hoc obiter adiiciam, pro concordi fratrum amore, verbum Molionides vſurpauit, non ſine aliqua prouerbij facie: *ὁι Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ ϑαῦμα, ἢ κοινωνία συμφορᾶς ἐγνώρισε*: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit. Plutarch. *περὶ φιλαδελφίας· ϑαυμάζεσθαι ὀδὲν ἧττον τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγενῆσθαι δοκοῦντας*: Non aliter quàm Molionidas illos admirantur, quos coalito corpore concreto fuiſſe exiſtimârunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ai Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus toti demque oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus. Quintilian. declam. 331. De vnanimi fratrum amore: membra herclè inter ſe citiùs pugnauerint, & qua in nobis natura germinauit, diuerſos cœperint effectus nam quid aliud eſt fraternitas, quàm diuiſus ſpiritus, & quæ a tuendos nos conceſſa ſunt, multiplicata eò quidem feliciùs quòd diuerſis etiam conſiſtentibus locis eſſe idem, ac plura ſimul obire poſſimus. Horat. lib. 1. epiſt.

——noti, teneriq; columbi,
Fraternis animis quicquid negat alter & alter.

Idem eod. lib. ad Iulium Florum:

——vbicumque locorum
Vixitis, indigni fraternum rumpere fœdus.

Vide Plutarc. *περὶ φιλαδελφίας.*

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora tergemini quoque Geryonæ vis.

Virgil. 8. Æneid. —*maximus vltor*
Tergemini nece Geryonis, spoliisq; superbus
Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priscum à *gera* deriuatum, quod est aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam filius prisci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo aduenies classe in Hispaniam, Geryonæ, id est, aduenæ nomen habuit. Non possum hoc loco subticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui sit infirmo corporis habitu, industrium sibi pro socio debere sumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum est memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuisse, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque consilio regni sui fines moderaretur. hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophistarum: Lucianus in Toxari, ipso extremo penè: Arrianus de Alexandri gestis lib. 2. quo loco sententiam retulit Hecatei Abderitæ de Hercule & Geryone. *Geryon vnde dictus.*

AD EMBLEMA XLI.

EMBLEMATIS huius typum obseruo apud Homerum Iliad. κ. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Nestor consultat de mittendis exploratoribus in Troianorum castra. Hanc in se prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, si tamen ei socius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba: *Fons Emblematis.*

νίσσω, ἦ μ' ἐτρύνει κραδίη & θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι σχεδὸν ἐγγὺς ἐόντα
τρώων· ἠὲ εἴπῃς μὲν ἀνὴρ ἅμ' ἕσπετο & ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, & θαρσαλεώτερον ἦσιν,
σὺν δύ' ἰόντε νόω, καί τε πρὸ ὁ τοῦ ἐνόησεν,
ἅπτως κέρδος ἔῃ μοῦνος & δ' ἅπαρ τε νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων πυκινὸς, λιπτὴ δέ τε μῆτις. id est,
Nestor, me mouet cor, generosusque animus,
Fortium hostium subire castra, quæ propè sunt,
Troianorum. sed si sit aliquis vir qui me sequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit

Eunti-

Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile sit: solus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & consilium imbecillius.

Plutarchi disputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: ἂν δ' ἡ λύη ἐργάδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλης πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτην τάξασθαι πρῶτον, εἶθ' ὡσπερεὶ τὸν φίλον· ὡς ὁ Διομήδης,

εἰμὲν δὴ ἔπαρον γε καὶ ὐτὸν ἐμαυτὸν ἐλέσθαι,
πῶς ἄν ἔπειτ' Ὀδυσῆα ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illustris, sed ardua & difficilis, laborum & operis socium tibi amicum assumito, vt Diomedes: Quòd si mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem possim obliuisci diui Vlyssis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vsurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlysses, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti consilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè potest, in his potissimùm quæ bellica negotia respiciunt, nisi maturo consilio coniungantur corporis vires, id est, nisi iuuenum robustiorum viuacitas, senum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim solùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, sententia. Proinde Sophocles:

Consilium & vires.

γνώμαις μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί·
βουλαὶ τὰ δ' ἐξεπράξαν, ἢ χερῶν δύναι.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: sed eas res consilia effecerunt, non manuum robur. Proponitur autem ἄγαλμα, in quo sint expressæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyssis & Diomedis, quorum alter prudentia & consilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit vtriusque industria, & laudata strenuitas in bello Troiano, notum est ex Homero & historicis. Huc Prouerbium, εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum conferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendū illud, σὺν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob causam apud Ægyptios Mercurij gemini simulachrum sic effictum conspiciebatur, vt alterum senili esset vultu venerandum, alterum, florente iuuenta: vt significarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Vlyssis & Diomedis effigies iuncta quid.

Mercurius geminus.

Aristoteles 8. Moral. Nicomach. σὺν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι

βούλευσι καὶ πράξαι δυνατώτερος, &c. quod perspicuè declarat Sallustius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priusquàm incipias, consulto, & vbi consulueris, maturè facto est opus. ita vtrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarchi disputationem pulcherrimam, An seni gerenda Respubl. sit. Sed occurrit mihi Hesiodi istuc,

πλέων γὰρ πλείονα μελέτη, μέλων δ' ἐπιθήκη. id est,

Plus augere potest multorum industria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

——πλείων δὲ τί ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc sciens præteream ex Phœnissis?

——εἷς δ' ἀνὴρ ἱκανὸς ὁρᾷ. vel illud ex Heraclidis,

μιᾶς γὰρ χεῖρὸς ἀσθενοῦς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionysius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δεξιοῦ καὶ σώφρων: vir & impiger & consultus. De Mithridate sic Paterculus: Consiliis dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodosij, dux consilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione, quorum amicitiæ non minus quàm consilium de rebus magnis celebratur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum esse egregiorum facinorum histrionem; nempe Lælium illius collegam gestorum: Scipionem præclara quædam gerere, sed Lælii consiliis. Tradit Iul. Capitolin. Antoninum Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus negotiis aliquid statuisse; priùs quàm sumpto cum viris grauibus consilio; dicebat enim æquius esse vt tot & talium virorum consilium sequeretur ipse, quàm vt tot præclari homines ab vnius consilio penderent.

Vicem duorum sustinere difficile esse dixit Iurisc. in l. si plures, §. nam difficile, D. de pact. Difficile est, ait, vt vnus duorū vicem sustineat. In hanc sententiam pulchrè Aristot. 2. Politic. Tamen Ausonius in Tumulis hoc elogio donat Antilochum:

Consiliis belloq; bonis, quæ copula rara est.

& nos ea de re alias pluribus. Quo ex nomine celebratur Traianus apud Plinium panegyrico, ciuitas Athenensis à Pericle, idemque Pericles à Thucydide. De consilio deque viribus ad res maximas vnà gerendas coniunctis, adduxi nonnulla: sed addo isthæc ex declamatione Quintiliani 317. inter præcipuas vires est, imperatorem non pugnare aliquando. Sic extrahitur hostis: sic impetus subitos aduersæ partis mora frangit: sic

Imperatoris & militis munera.

intercluſos commeatibus, in deditionem venire, fame cogimus. Itaque herclè legimus militem robuſtum, legimus iuuenem: Imperatorem facimus ſenem. In illis enim vis corporũ, & manus ſola ſpectatur: in his conſilium, & ratio, quæ bona procedẽtis ætatis, in locum virium ſubeunt. Ipſum præterea nomen Imperatoris ſatis ſignificat, non exigere manum ipſius. Imperator enim debet præcipere.

Vlyſſes. *Laërtæ genitum.*] id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt.

Diomedes. *genitum quoque Tydeos.*] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem.

Zenalis. *Zenalis.*] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minùs celebris fuit, quàm Alexandri tẽpore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic. φάμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνοι δὲ παύσης πολλοὺς ἔσφαλε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐπόησεν, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

AD EMBLEMA XLII.

INNVITEA vix conſici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hærent radicibus, quæque vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererunt immortalem. Id autem fermè totum mutuatus eſt ex Epigrammate quodam Crinagori εἰς Ρ' ὦμιλλον·

Οὐδ' ἢν ὠκεανὸς πᾶσιν πλημμύρων ἐγείρῃ,
οὐ δ' ἦν χερμαυίη ῥῆγνυ ἄπαντα πίῃ·
Ρ' ὦμιλλος δ' ὅσσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ
δεξιὰ σημαίνειν κοίσεσι, χαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱερὰ ζώοὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν· φύλλων δ' ἄνυα χέσε' ἄνεμοι.

Oceanus moueat licet omnes undique fluctus,

Et potet Rhenum Teutona terra suum;
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæsar
Præerit, atque salus publica facta reget.
Sacra Iouis quercus nam sic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.
Non si Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non si Germania totum Rhenum biberit;
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæsaris dextra ad imperandum strenua.
Sic & sacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ sunt arida decutiunt venti.
Oceanus quanquam ipse omnes commouerit undas,
Et Rhenum ebiberit Theutona terra suum,
Roma tamen stabit immoto robore, dextra
Cæsaris Imperia strenua donec erit.
Nempe Iouis sacræ quercus radicibus hærent;
Sicca licet ventis pulsa cadant folia.

Germanorum Principum victoriæ de Turcis.

Id conuertitur ingeniosè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymanus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Austriam, ipsamque Germaniam toto conatu inuadere statuisset, de Vienna, clarissima Austriæ vrbe, obsidenda cogitauit, quod immenso apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus est. cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent esse metuendum, vrbe vndique obsessa, tanta fortitudine restiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fustibus adigi possent. Sic Turca per mensem integrum continuis oppugnationibus Viennam frustrà tentauit, postridie Id. Octob. re infecta inglorius discessit, & fugienti similis in Thraciam rediit, multis millibus ex suis amissis.

Mare prætumultu.

Obseruaui non rarò apud auctores literatos, vitæ huius nostræ perturbationes, tumultus, clades, marinis fluctibus comparari, vt apud Græcos & Latinos sæpe, in sacris verò sæpissimè. Sic poëta, *Diluuio ex illo tot vasta per æquora vecti.* Idem Nubem belli dixit alio quodam loco. Si quis autem caussam requirat, cur aqua pro ærumnis vehementioribus accipiatur, prompta ratio est, quia pericula, casusque reliqui corpus soleant ex vna parte aliqua labefactare: sed aqua vniuersa statim circumfusa corpori, ipsum obruit, eique sese tuendi consilium omne adimit.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:

——pater optimũ diuũm,
Vt Neptunũ pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam significet, à qua cuncta oriuntur, dici palam est. quæ doctrina fuit Thaletis. ὠκεανὸς τ' ἄωτερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem ὠκεανὸν τε θεῶν γένεσιν, & μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id est mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanumq́ patrem rerum.

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex septem, cui sex reliquos consensisse ferunt, ex aqua dicit constare omnia. Quò pertinent etiam Homerica isthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateq́ue patens ostenditur,

ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ & πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα ῥέουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanusq́ pater rerum qui amplectitur orbem.

Oceanus pater quid allegoricũ?

Quid si per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem sua celeritate, suoque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine toti Europæ, orbique Christiano, vt magnum & immensum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Oceanus denique κατ' ἀκύπτερον, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras missō: *——illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis.
Conuocat hic amnes.——

Intelligit itaque noster hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobilissimum numeroso suo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numerosissimum facerent, flumina exhausisse finxerunt.

Sic sacræ quercus, &c.] Comparatio appositissima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipsa tamen immota sedet arbor: sic imperium firmis hæret fundamentis augustum & stabile, tametsi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

——veluti annosam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter se certant, &c.

Aduerta

Aduerte interea, quercus nomine significari in Hieroglyph. fortitudinem, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian. *Quercus quid:*

firmis radicibus adstant.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait, solidissimum est, quod exercuit. Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ventus concursat. Ipsa enim vexatione constringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epistola 265. Libanij Rhetoris (quem librum Græcè si haberem, eò libentius vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidem commouerunt. Neque enim vetusta, & iam firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facilè potest.

Eadem quæ hoc emblemate comparatio allegorica legitur apud Lucanum lib. 2.

Pronior in Magnum populus, pugnátque minaci
Cum terrore fides, vt cùm mare possidet Auster,
Flatibus horrisonis, hunc æquora tota sequuntur:
Si rursum tellus pulsu laxata tridentis
Æolij, tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quamuis icta nouo ventum tenuere priorem
Aequora, nubiferoq; polus concesserit Euro,
Vendicat vnda Notum. ———

Sicca folia] Homines foliis similes, ijque Homero dicti μινυνθάδιοι, citò perituri, sicuti Iliados 6. ijdem cum foliis conferuntur, quorum alia ventus humi sternit, alia virescunt tempore verno. Apud Plutarch. Euripides:

ὁδὶ ὄλβος, ὁδὶ δίβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος,
κ' ἡμέρᾳ μία τὰ μὴ καθεῖλεν ὕψοθεν,
τὰ δ' ἦρ' ἄνω. ——— Sophocles Aiace, ἄνθρωπος ἐσὶ πνεῦμα, κοὐκ εἰδὼς μόνον. Nempe & in sacris libris homo dicitur vmbra, puluis, ventus, cinis, ad inconstantiam & breuitatem vitæ designandam.

AD EMBLEMA XLIII.

Si quid nostræ coniecturæ dandum, suspicamur id ab Alciato scriptum fuisse, quo tempore ad Niceum colloquium, magna omnium spe & votis exspectabantur Reipubl. Christianæ Principes potentissimi, Carolus quintus Imperator, & *Tempus Nicei colloq. quo.*

Franciscus 1. Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam spem veniebant fœdus aliquod firmum & stabile, pacemque inter eos compositum tandem aliquādo & sancitum iri: vt eo transacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique fallarum opinionum in religione Christiana tam longè lateque grassantium omnis occasio tolleretur, aut certè magna parte lues ista sanaretur. Comparat ergo Christianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, sic vt parum absit, quin insanis & furentibus aquis obruatur, omniumque spes penitùs cadat, nisi tam crassæ caligini & tempestati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiserit, quò bonorum virorum totiusque populi consternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Castorem & Pollucem intelligi velint summum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus bellorum cessatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epist. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rēp. designauit. Conscende, inquit, nobiscum, & quidem ad puppim. Vna nauis est iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam prospero cursu. Idem in Pisonem non sine gratia vsus est eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernassem, saluamque in portu collocassem, frontis tuæ nubeculam pertimescerem. Alios ego vidi vētos, &c. Et pro Sextio eandem trāslationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidisset, vt multi ex multis locis prædones classibus eam nauem se oppressuros minitarentur, nisi me vnū sibi dedidissent, &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis senatui gubernaculis, fluitantem in alto tempestatibus seditionum ac discordiarum, armatæ tot classes, nisi ego vnus deditus essem, incursuræ viderentur, depugnarem potius cum summo, non dicam exitio, sed periculo certè vestro, quàm non id vnus pro omnibus susciperem. Horat. 1. Carmin. eodem sensu & schemate:

Comparatio Reipubl. cum naui ventis agitata.

Castor & Pollux quid allegoricè.

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, succurrunt duo alii è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is est Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenasti, & gubernacula fluitantia recepisti: omnibus spes salutis illuxit, posuere venti, fugere nubes, fluctus resederunt: & si cubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuersatur obscuritas, aut residuus vndarum

rum pulsus immurmurat, necesse est tamen ante tuos nutus diluceſcat & ſileat. Alter verò est Mamertini: Neque, inquit, cum Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus impleret, ſalutaremanu gubernaculis addidiſti, &c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri cõmodè poſſint De nauiquædam Pierius doctè collegit lib. 47. quæ hic cõmemorare nihil attinet.

De eo regum conuentu quem attigi ſuprà, exſtat Epigramma Iani Laſcaris, quod ſeſe mihi alia atque alia lectitanti vltro obtulit:

Num Martis caſtra, an Veneris tentoria fulgent
Argento atque auro? aſt ære micant proceres.
Et Marti grata & Veneri, Venus aurea: ferrum
Mars amat: in precio eſt tempore quodque ſuo.
Littora ad Oceani ſummi cum coniuge, vterque
Conueniunt Reges, Regia tecta vides.
Conueniant alacres ad publica commoda: Turcæ
Europæ excedent finibus atque Aſiæ.
Eximij Heroüm, Ledæa vt ſydera nauta,
Vos ſeruatores terra fretúmque colit.

circum.] Circùm, hic aduerbij naturam induit.

fatiſcit.] deficit, & pænè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Æneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſq; fatiſcunt.

Quòd ſi Helenæ aduenient, &c.] περιφραστικῶς est Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberârunt, eaque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his sic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliisque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volueres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ venere, mergentesque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eosque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum philoſophicorum, cap. 18. Ouid. ſub finem 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap.

Caſtor & Pollux.

1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter memini legere me apud Festum, stellam significare lætum ac prosperũ, idque ex Atcio Capitone, auctoritatem secuto Seruilij auguris. Lucem etiam seu lumen, id est φῶς pro spe accipi sollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædam videbatur oblata, &c. Euripid. item, φῶς ἥκει ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. testatur, lumen pro fausto omine veteribus fuisse. Ex quo illud Virgilij,

——subitoq; fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

AD EMBLEMA XLIIII.

Spei effecta.

ELEGANS est Spei descriptio per Dialogismum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientissimis symbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & semper meliora expectantem ad mortem vsque comitatur. Ea tamen si importuna sit & immoderata, vltricem Rhamnusiam secum aduocat; quæ vota plus æquo ambitiosa faciat irrita. Alia figillatim enarrabo, si priùs huc adscripsero doctissimi viri B. Dardanij epigramma in Spem; vt, si fieri possit, cum Alciati Emblemate conferam. Est autem eiusmodi:

Tu qua sustentas tereti vestigia ligno,
E'sne Dea? an nostro sanguine creta? Dea.
Vnde fata? è cæca rerum caligine. & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudenti tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo semper te præit ore? Timor.
Suspicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta suprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet causa serenos?
Excrucior, quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum pascit opinio mentem
Cæca meam, irrepsit curua senecta mihi.
Quid tituba? pedibus? rerum est spes lubrica: sæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Spei Dea.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædem habuisse in foro olitorio. Gyraldus ait, eam se vidisse pictam in Adriae

Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina fuit ſtans, inquit, Iuſtitiæ laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repoſitum erat veluti ciborium, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerunt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cum Nemeſi, &c. hæc ille. vide Syntag. 1.

ſuſpectans ſidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expectationis ſignum, quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, ἦρα τὰς ὀφθαλμάς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122 πρός σε ἦρα τὰς ὀφθαλμάς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. *Spectare ſidera quid.*

peniculis reddita imago.] id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus, vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus confectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. *Peniculus.*

Elpidij fecere manus.] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet. *Elpidius.*

ſpes bona præſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos: & Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonæ Spei. Cui conuenit & verſiculus è Comœdia quapiam,

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώσπερ τοῖς ἐλπίσι.

Cur viridis tibi palla?] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua. dicet enim poſtea, *Spes viridi veſte induta.*

Nos ſperare docet viridis ſpes: dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita vetrò cadit.

Quid manibus mortis tela, &c.] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet. vt enim habet Adagium, Ægroto dum anima eſt, ſpes eſt. & Theocritus: *Fracta tela mortis.*

ἦρτεν χρὴ φίλε βᾶτε, τάχ' ἄμεινον, ἔστε' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν σωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
κώ ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἰθρίῃ, ἄλλοκα δ' ὕῃ. hoc eſt,
Fidere, Batte, decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno in-

iectus in caueam, in qua more ferae alebatur, ad cruciatum ignominiámque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie cùm à quibusdam admoneretur, vt inedia sibi dolorum finem aliquem quæreret, his respondit: At cuncta homini, quoad vituit, speranda sunt. Repete pulcherrimam Spei descriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adiiciam Fornerij mei, præclari certè hominis distichon, quod ille mihi vtraque lingua, eademque sententia suggessit:

Ἐλπὶς γηγενέων μόνη τρέφει ἔνδοθι ἦθος,
ἣ ἀπάνευθε ζωὴν ἥδιον, ἢ βιοῦν.

Intus alit pectus nostrum spes viuida: qua si
Destituar, durum est viuere, malo mori.

Spes etiam in moribundis.

Quid manibus mortis tela refracta geris.] Ammian. Marcell. lib. 31 quo loci de bello planè cruento & misero aduersus Germanos agit: & cùm omnia cæsorum corporibus opplerentur, iacebant inter eos quidam semianimes spem vitæ inaniter vsurpando. Ita planè Tibullus:

Iam mala finissem letho, sed credula vitam
Spes fouet, & melius cras fore semper ait.

Apollodorus Comicus huc respexit, cùm ait non oportere animum abjicere eum cui aliquid aduersi ceciderit, sed semper exspectandum esse melius.

οὐδέποθ' ἁθυμῶν τὸν κακῶς πράσσοντα δεῖ
ἄνδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Praecidere. *praecido sepultus.*] Præcidere hic amputare vel denegare significat: & dicimus, spem alicuius rei præcidere, id est, auferre siue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr.

Locus ex Hesiodo. *Cur in dolioli, &c.*] Ignauiæ hæc nota esse potest. Nam ferè dum speramus, desidemus; sed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Hesiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inscribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuisset, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaserunt, vna tantùm spe in doli labris remanente, id est, in ipsius ore pyxidis consistente. Sic enim Hesiodus:

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ'. ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά·
μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥηκτοισι δόμοισι
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc est, —*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiisse per orbem

Curas

Curarum infesta effigies: Spes sola remansit
Intus, & è labris ima sub parte resedit.

Origenes aduersus Celsum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, est quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines absque malis, & graui dolore, & morbis molestioribus, quæ Parcæ mortalibus dederant: sed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita est, sola autem ibi Spes in tutissimis domibus intùs relicta est sub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, femineo nomine expressum, quòd carnis imbecillitas minimo exsolui potest. *Pandoræ.*

Ascræi vi docuit, &c.] Hesiodus ab Ascra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

—hos tibi dant calamos, en accipe, Musa
Ascræo quos antè seni. —

Qua tibi adest volucris? cornix] Quòd vocem edat Cras, Cras, cornix Spei adiungitur.

Oscen.] Oscen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auspicium faceret, ait Varro. *Oscen.*

Est bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidisse illud: ἔσται πάντα καλῶς. quod ostentum sic est aliquis interpretatus, ait ipse Suetonius: *Locus ex Suetonio.*

Nuper Tarpeio qua sedit culmine cornix,
Est bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Est bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.] De fortuna in melius mutata, 11. Aeneid. Virgil.

Multa dies, variusq; labor mortalibus aegris
Rettulit in melius: multos, alterna revisens
Lusit, & in solio rursum fortuna locauit.

Sed ad rem propius: ex historijs ecclesiasticis meminimus, Athanasium, virum sanctum, à paganis suggillatum, quasi magicis artibus deditum. illum ergo excipientes ludibrio, audita cornicula, poscebant quod omen illud esset, respondit: auis dicit, cras, cras, pronunciat enim vobis triste de Iuliano infortunium. Quod verum constitit, nam paucis post diebus relatum est de cæde Iuliani nuncium.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites vana quædam phantasmata ingerunt, ne plus tædij adferat expectatio, quàm ferre queant miseri mortales. Boni Euentus simula- *Bonus euentus.*

chrum

chrum dexterâ pateram, sinistrâ spicam ac papauer tenens, sculptum Romæ fuisse scribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ simulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1.

Boni Euentus imago.

Bonus Euentus.] Legi de veteri numismate Imperatoris Titi, vbi quoddam simulachrum fuit BONI EVENTVS AVGVSTI, dextra pateram, sinistra papauera tenens, vt apud Plin. Et in Seueri numo eadem Boni Euentus spectatur effigies, figura stolata, stante, dextra pateram cum frugibus, sinistra spicam & papauer tenente.

Spes vigilum somnia.

Vigilum somnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι. quò videtur alluisse Maro in Bucolic.

——*an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?*

Non enim est qui verbis possit facilè consequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid sperant. Atque his inanibus simulachris perinde afficiuntur, ac semet oblectant, vt si iam tenerent quæ sibi pollicentur.

Vigilum somnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

——αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ' ἄνω, τὰ δ' ὦν κάτω
ψεύδεϊ μεταμώνια τέμνοισ-
σαι, κυλίνδουσ' ἐλπίδες. id est,

Spes etenim mortalium, multa sursum, deinde verò deorsum vana mendacia secantes volutant.

Scelerum Rhamnusia vindex, &c.] Quælibet enim sperare, non est cuiuslibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixum hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noscenda est mensura suæ, nec verò sapiunt qui altiùs spirant, plusque animi gerunt quàm virium habeant.

AD EMBLEMA XLV.

Natura parsi.

RVSTICVS quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuarii porcinum caput pro strenis obtulit. Hinc sibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura suis (qui dum sili quas ore reflexo colligit, semper vlterius progrediens, numquam retrò aspicit) nempè vt nihil procrastinando meliora sequamur, neque temporis aliquam particulam sinamus effluere

quo

quod non pertineat ad aliquem progressum, & rei meliùs gerendæ occasionem. Alludit autem ad extremum (vt ne in minutulis etiam otiosum deprehendas) ad symbolum Caroli V. Imperatoris, quod est VLTERIVS. Quid si hoc referamus ad studij Philosophici assiduitatem, vt Plutarchus facit disputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ οὐκ ἔστι λήγειν διάλειμμα προκοπῆς, ἐδὲ στηριμός: In philosophando & virtutis itinere nulla est cessatio, nulla perpetui progressus intermissio. Contrà, miserè & nonnunquam improbe desipiunt qui suis ita malè rebus prospiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadant, sicuti Menedemus permultos Athenas, studiorum causa, proficisci dicebat, principio sapientes, deinde philosophos, postea rhetoras, tandem idiotas. Qui itaque se meliorem in dies facit, quasi seipsum vincit: qui in deterius abit, vinci se ignauè permittit: quod Plato 1. De legibus ait esse turpissimum: ἥττᾶσθαι ὑφ' ἑαυτοῦ κάκιστον πάντων ἁπλῶς κακίστου πάντων κακίστου. *Symbolum Caroli Quinti Imp.*

In varijs Cassiodori formulis multa sunt quibus hic locus commodè potest exornari: Alacriter, ait, incumbendum est inchoatis, cùm iam exspectatur aliquid quo nos profecisse gaudeamus. Spes enim efficiendi laboris tædium adimit: magnumque illicium ac incitamentum, si nobis persuadeamus id perfectum iri quod percupimus. Idem 8. lib. Natura ipsa boni adhibita perseuerantia præliatur: quia minus est si quæ laude digna iudicantur incipiamus, quàm quod consultò est incœptum persequamur. Sententiam hanc, In dies meliora, videtur attigisse Tullius 1. de legibus. Ego animi pendere soleo, ait, cùm quid orsus traducor alio; neque tam facilè interrupta connexo, quàm absoluo instituta. Non abludit Corn. Tacitus initio libri de Oratoribus: Huius libri editionem maturaui, et dimissa priore cura huic nouæ cogitationi toto pectore incumbam. Hæc ille. Pertinet hoc præceptum ad sedulos & diligentes, qui semper in melius proficiunt, non procrastinantur, non differunt, neque moras nectunt, & diutiùs consultando sibi mera somnia fingunt: desident interea, spéque vana sese lectant, vt ille apud Martialem qui se nunc causidicum, nunc Rhetora fingeret, aut speraret nescio quid, nunquam tamen proueheret: inani certè ac supina cogitatione, imò vecordia planè delira. Nam, quod Seneca epistola 13. Inter cætera mala hoc habet proprium stultitia, semper incipit viuere. Ad id trahi potest quod Senec. disputat de Benefic. lib. 2. cap. 16. quò ait, vitam semper inchoare, molestum: Idem ad fin. epist. *Incepta constanter persequenda.*

69. &

69. & pulchrè paulo antè epist. 63. Non inconcinnè illud Horatij:

——viuendi rectè qui prorogat horam
Rusticus expectat dum defluat amnis.—

Certè ne pluribus, puto generali sententia emblematis, intelligi τὸ εὐημερίαν, hoc est felicem diei successum, qua voce Cicero vsus ad Atticum 9. Contrarium est adagium, Mandrabulij in morem res succedit: cui conuenit illud Maronis 1. Georgic.

—Omnia fatis in peius ruere.

Rostra nouo] Rostrum non modò de auibus sed & de alijs animantibus dicitur.

cliens] Litigator, qui patronum sequitur, vt ab eo defendatur in iudicijs.

Xenia dixit, habe.] de voce xeniorum, dicetur in sequentibus melius. Hic intellige strenas, amicorum donaria, quæ Kalend. Ianuarij vltrò, citróque exhiberi solita. Ex L. Pomponio: Pictoribus assidet, si qua ventura est alia strena strenuè. Quo loco aduertimus strenam à strenuitate dici, vt apud Nonium. Iam quidem Kalendas anni auspices antiquitas sacrauit, quibus & strenæ donarentur. Qui mos à Tatio rege posteris transmissus, cùm verbenas felicis arboris ex luco strenas noui anni auspices primùm accepisset, vt videre est apud Symmachum, quod argumentum iam inde fuit viris strenuis eas deberi, & ob virtutem elargiendas. Ex eo colligimus occasione munusculi à rustico cliente dati, artificem ingeniosum Alciatum, egregiam sententiam captasse, & rationem arripuisse philosophandi.

AD EMBLEMA XLVI.

RECTE & verè Pindarus Nem. 8.

κινεῖ δ' ἐλπίδων κῦμα τέλος,

vanæ spei imbellis euentus, quò spectat Horatianum illud ex 4 Carmin.

Terret ambustus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemesi. Memnimus in superiori Spem cum Nemesi vnà expressam fuisse, ex quo intelligi liceret, nihil nisi quod fas & iustum sit quodque fieri facilè possit, expectandum, sibique fingendum esse

esse. Nam valdè est insolens & temerarium ambire quæ nequeas assequi, aut si assequaris, non tamen tueri aut seruare possis. Occurrit exemplum Cæsaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiusdem conditionis, Imperij maiestatem sibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, *O Cesar, ò nullo*, id est, Aut Cæsar, aut nullus: qui tandem morte misera interceptus, vaticinij locum inuenit, sed non quem spe magnifica sibi proposuerat. Itaque de eo sic lusit Sannazarius: *Cæsar Borgia.*

Aut nihil, aut Cæsar vult dici Borgia: quidni,
Cùm simul & Cæsar possit, & esse nihil?

Idemque in eundem:

Omnia vincebas, sperabas omnia Cæsar:
Omnia deficiunt, incipis esse nihil.

Obiter aduertendum distichon Alciati videri è quopiam Græco expressum, sed ad imitationem effictum:

ἐλπίδα καὶ νέμεσιν οὗτος παρὰ βωμὸν ἔπυξα,
τῷ μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τῷ δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod sic eleganter reddidit Politianus:

Spem simul & Nemesim posita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt speres omnia, nil habeas.

Scripsit & in eandem sententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proxime videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adscribere non grauabor:

Quænam hæc tam semper tam læta est? optima rerum
Spes bona, quæ lateri iuncta? potens Nemesis.
Dux magis, an comes est? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? speres ne nisi quod liceat.

AD EMBLEMA XLVII.

Porphyrionis auis natura.

AELIANVS cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obseruatorem esse, matrisque familiâs adulterum suspendio suo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnosoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum scripsit, retulitque Leonicus in Var. hist. lib. 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ sunt sub viri imperio, diligenter obseruare, cumque habere sensum vt ab adulterij actu præsens abhorreat,

reat. id enim si facinus perceperit, domino indicat non aliomodo quàm sibi vitam suffocatione, vel vt alij volunt, suspendio adimendo. quam esse certissimam commissi adulterij notam aiunt. Huius rei caussa est in abditis naturæ arcanis: tantumque licet hinc colligere, quàm turpe, quamque flagitiosum sit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiusmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi potest pro certæ & illibatæ pudicitiæ symbolo. Huius etiam naturæ miraculi mentio est apud alios quosdam, sed neotericos, quorum studium & industriam laudo: sed veteres in primis habeo. Firmicus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certè pium & doctum) scribit, à leone castissimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Aristotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia ostenditur. Non est alienum quod Nouella 12. Iustinian. scribit, eos qui se polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia detestantur. πρᾶττειν ἀσεβῆτε καὶ ἀνόσια, ἃ θεωτάρη ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ καὶ τῶν ἀλόγων ἀποστέιται ζώων.

Incestus. *incestet.*] polluat se adulterio. Incestus, vel incestum, est flagitium in affines admissum. Non. Marcel. sed & pro quacunq. libidinosa pollutione Seruius accipit. κέστος, pudoris cingulum, quo sponsæ ornabantur; per translationem sumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀνίκητος, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iurisconsulti incestum sumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admisso, l. vlt. D. de ritu nupt.

Despondere animum. *despondet animum.*] animum despondere, apud Ciceronem nusquam legi Budæus opinatur: vsum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautinum id è Menæch. Pater eius postquam perdidit pueros, animum despondit.

Caussa occulta. *Abdita in arcanis.*] Caussam occultam philosophi appellant. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur succinum paleam trahit? id in naturæ arcanis esse dicunt.

AD EMBLEMA XLVIII.

Fere Emblematis. EXPLICATVR id agalma ab Eustathio ad Iliados H. mericæ 8. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributum Virtuti, conditionem suam deploran-

tem

mutatum fuisse à Mnasalca Sicyonio, & in Voluptatem conuersum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctissimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrammatôn Græcorum sumptum, est enim tetrastichon Asclepiadis,

ἆ δ' ἐγὼ ἀ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδι κάθημαι
ἄκλαυτος τύμβῳ κειραμένα τριχάμας,
θυμὸν ἄχη μεγάλῳ βεβολημένα, ὕνεκ' ἀχαιοῖς
ἀ δολόφρων ἀπάτα, κρέσσον ἐμᾶς κέκριται. id est,

Illa ego misera virtus huic assideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus;
Animum dolore magno saucia, quod Græcis [est.
Fallaciarum machinatrix fraus, res præstantior me iudicata

Ad tumulum sedeo Aiacis, miserè obruta luctu,
Atque comas, Virtus, dilacerata meas:
Victa dolore graui, quòd Graium indicia vnam
Meme fallaci posthposuere Dolo.

vel, *Dilacerata comas, visu miserabilis ehen*
Consideo ad cineres hic Telamoniadæ,
Icta dolore graui, mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Gratis antè locata fuit.

Prosopopœia est Virtutis ad Aiacis tumulum insidentis, & magna lachrymarum copia ciulantis, propterea quòd iniustè lata sit à Græcis iudicibus sententia de armis Achillis Vlyssi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quosdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniustè de suo iure deturbari; nullis tamen condolentibus aut opem vel consilium præstantibus. Eiusdem omninò argumenti sequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuisse in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: sed fuisse prope Sigæum Troiæ promonorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. histor. tripart. cap. 18. lib. 2. *Virtutem lugere quid.*

Ex ea certè perpulchra thesi possumus & alias quasdam à re non alienas subjicere: id primum ex D. Hieronymo, ad Iuliaum: Difficile est pressam in malis innocentiam non dolere, & in hoc ipso, fide non periclitari, quia videat se iniustè sustinere quod patiatur. Sed hoc grauius, quod putetur indignum, iniurias proficisci, vnde nasci iura debeant, vt in L. meminerint, C. vnde vi. Illud adjiciendum putamus, ne quid ad illustrandam materiam præteruolet. Gestum lamentantis expressit Lucan. lib. 2. in Martia, matrona,

——*postquam condidit vnà*

Supremos cineres, miserando concita vultu,
Effusas laniata comas, concussaq; pectus
Verberibus crebris, cineresq; ingesta sepulchri,
Non aliter placitura viro.

Cum hac statua Virtutis eiulantis confero illud Horatij ad Augustum 1. Epist. lib. 2.

Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti:
Ploratuere suis non respondere favorem
Optatum meritis.

Placet illud Petronij Satyrico,

Pellitur à populo victus Cato, tristior ille
Qui vicit, fasces pudet rapuisse Catoni:
Namque hoc dedecus est populi, morumq; ruina:
Non homo pulsus erat, sed in vno victa potestas,
Romanúmque decus: quare iam perdita Roma,
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.

dilacerata comas.] Signum doloris grauissimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Æschyli scholiastes τὸ πέρσεις: σωνήθες γὰρ τοῖς ἥρωσιν εἶναι τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciatus imitatus est Ouidianũ hoc 4. de Ponto 13 *Venit ad albentes illabefacta comas.*

Agamemnon.

iudice Græco.] id est, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auson. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non male referri potuisset. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is postremò locus mihi videtur altiore quadam consideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc restabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipsa Virtus lachrymarum plena, iudicis persona. Est enim indignissimum, virtutem à Græcis ipsis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam oppressam ac desertam fuisse. sunt enim Græci sapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris alijs nationibus præluceant. Atqui si id à Barbaris profectum esset, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illustrandum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorum beneque de repub. meritorum casus miseros & indignam fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clarissimorum virorum consilijs factis: hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude ponitos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad seditionem, aut qui largitione cæcarunt mentes imperitorum, at qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inu-

dia

diam aliquam vocauerunt: leues hos semper noſtri homines, & audaces, & malos, & pernicioſos ciues putauerunt. at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt, qui auctoritate, qui fide, qui conſtantia, qui magnitudine animi conſiliis audacium reſtiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores huius dignitatis atque imperij ſemper habiti ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum præterea caſu hanc vitæ viam pertimeſcat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indigniſſimè contulit, cuius monimentum celeberrimum in foro, ſepulcrum leſertiſſimum in litore Dyrrhachino relictum eſt, &c. Idem de Oratore vbi agit de Rutilij cauſa, qui C. Marij Proconſul publicanorum iniuriis Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis, innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus fieri noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici etiam, quàm ſimplex ratio veritatis ferebat. Et pòſt: Nunc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur: nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. imploratus; nemo ſupplicauit. Cæterum neſcio an conferre huc poſſim opportune adag. quo dicitur bonos viros eſſe lachrymabiles, faciles enim ſunt ad miſericordiam viri boni pijque: vt de Heraclito palàm eſt. ſic Æneas Virgil. fatur lachrymans. Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?

Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Olim prætermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdam, Aiacem (de quo hic) nominatum ab αἴ, αἴ, heu, heu, vocem dolentis, ſeu lamentantis particulam: & αἰάζειν lamentari eſt.

AD EMBLEMA XLIX.

Stellio.

PLINIVS lib.29.cap. 4. tradit è ſtellionibus malum m dicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus e vino, eorum qui biberint, faciem lentigine obducit. Ob hoc i vnguento necant eum, inſidiantes pellicum formæ. Alciat libro 1. Patergôn, cap. 46. id copioſè ſatis enarrat. Sic enim ai

Crimen ſtellionatus.

Crimen ſtellionatus nomen ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellat quod animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidum (cù enim eodem, quo anguis modo pellem exuat, eam confeſti deuorat, tanquam vtilem eſſe pro comitialis morbi remed norit, idcircoque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. ca 31. atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamentum fi quo mulieres decipiuntur. Nam cùm mortuus eſt in vin faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in v guento eum necant, ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidia tur. qua ex cauſſa veriſimile eſt primò proditum id iudiciu an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid Metamorph.

——*duri puer oris, & audax?*

vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græceque dicitur ἀσκὸς φος, quia ſit ἀσκελὴς τῆς ἁφῆς, contactu aſper & durus. H Alciat. noſter. Sanè idem Plinius lib. 30. cap. 10. nullum animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs in deat homini: indeque ſtellionum nomen in maledictum tra latum ferunt. Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac rantulas, quas Græci ἀγκυλοβόλους nominant. Quia verò proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus, eo hæc pauca obiter: Stellionatus iis obiicitur qui aliquid d fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, ſ lionatus obiicitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habe eo qui rem fortè alij obligatam diſſimulata obligatione calliditatem diſtraxerit: ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit corruperit, quique impoſturam fecerit, pœna ſtellionatus

Nota malignitatis.

la eſt à legibus conſtituta, quia nec legitimum crimen eſt. terùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs riamus, in pleriſque animantibus certas quaſdam notas malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde n damnive contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum

a

b iis qui notis quibusdam insignes sunt. Diciturque non ra-
ò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare par-
; quique gibbo sit deformatus aut struma, aut aliquo gene-
s eiusdem vitio, cæteris infestiorem esse, & magis versipel-
m; si quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vi-
oſum corpus vitiosæ naturæ imaginem esse. Quod Home-
s in suo Therſite confirmauit, qui vt deformior erat, ita
iam turpior, loquacior, & seditiosior, describitur. Sic Cice-
o pro Roscio Comœdo cauillatur Fannium Chæream ex ha-
itu corporis: Nónne ipsum caput, & supercilia illa penitus
raſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nón-
e ab imis vnguibus vsque ad verticem summum (si quam
onjecturam affert homini taciti corporis figura) ex fraude, fal-
ciis, mendaciis constare totus videtur? qui idcirco capite &
perciliis semper est rasis, ne pilum vllum viri boni ha-
ere dicatur. Lusit eodem penè schemate Martialis in
oilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luscus:
Rem magnam praſtas Zoile, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

—ſæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

uid. 5. Metamorph.

—— latebrasq; petit, aptumq; colori
Nomen habet variis ſtellatus corpora guttis.

uc referam non inuitus doctissimi viri Turnebi carmina de
tellionis eadem animaduersione, ex Epithalamio Francisci
aleſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nupta inſidiantur auaris,
Quas forma plus esse dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine ſtellio qua tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor, & maculis liueſcant ora ſubortis.

In fraudulentos multa ϑηλικῶς congeri possint, vt illud Tul-
anum pro Comœdo Roscio: Æquè perfidiosum ac nefarium
t fidem frangere, quæ vitam continet: & pupillum fraudare,
ui in tutelam peruenit: & socium fallere, qui in negotio se
oniunxit. Plin. Secundus: Fides improborum leuis, & tam
fida quàm ipsi. In anthologia Græcorum hoc circum-
rtur:

Οὐκ ἔστι βλέπειν μισῶν ὁ λίχνος ἀναφαντῶν,
ἄπτερος ὁ τὼ καθαρὰν ψυχὴν μίσῃ φιλίλλω.

τὸν μὴ δὲ μισοῦντα προσποιεῖσθαι εὐτρεπόμεθα,
τὸν δὲ λέγοντα φιλεῖν, ἀπροφυλακτόμεθα.
ἔχθρὸν ἐγὼ κεῖνον κρίνω βαρὺν, ὃς πολὺ λάθρῃ
φίλου ἀπὸ τῆς φιλίας πίστιν ἔχων ἀδικεῖ.

scilicet amicum simulatum declinare non possumus: eum qui apertè nobiscum exercet inimicitias vitare non ita ægrè possumus. Et quid homine subdolo & duplici potest esse perniciosius? Seneca Tragic. Hippolyto in fallaces, & simulatores.

Vbi virtus ille, & ficta maiestas viri,
Atque habitus horrens, prisca, & antiquæ appetens,
Morumq; senium triste, & aspectu graue?
O vita fallax, additos sensus geris,
Animumq; pulcram turbidis faciem induis.
Pudor impudentem celat, audacem quies:
Pietas nefandum vera, fallaces probant,
Simulantq; molles dura. ---

Potes huc adjicere exempli caussa, quod Marcellin. Ammian. lib. 15. initio, & de Mercurio, perfidissimo assentatore ibidem.

& caua busta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in cauа busta trahet.

Dolus malus.

prauiq; doli.] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi caussa, cùm aliud simulatur aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem machinationem ad circumueniendum & decipiendum alterum adhibitam, censetque sine dolo malo aliud agi posse, aliud simulari.

Zelotypus.

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio seu inuidentia; τύπος, forma Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quo quo modo tollendi de medio, vt hoc etiam adiiciam præterem. Nam Cic. 2. de Offic. refert Alexandrum Pheræum ab vxore interfectum propter pellicatus suspicionem. Sic Antonium Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, aliique à suis feminis interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, colligetecum, quod vindicta nemo magis gaudet quàm femina Ouid. 2. artis,

Sed neque fulmineus aper media tam sæuus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes:
Femina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.

In ferrum, flammamq; ruit, positoq; decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

lentigine.] Lentigo, macula subrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis similitudinem. *Lentigo.*

pellice.] Pellex, quasi παλλὰξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. l. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorē legitimam è thalamo pellat, vel quòd virū pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. sign. Digestis ex Masurij Sabinī sententia pellicem pro ea sumit quæ citra matrimonium cum aliquo consuescat, domique retineatur: additq. vulgò sic accipi, quæ cum eo se misceat cui sit vxor: Cæterùm an admittere ausim distinctionem Iurisconsulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam, nondum satis liquet. Sed præstat audire Demosthenem oratione aduersus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς distinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πίστην ἔχειν. Amicas habemus voluptatis causa: pellices seu concubinas familitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris custodiam habeamus. *Pellex.*

AD EMBLEMA L.

HAEC similitudine (cujus facilè subintelligitur apodosis) proditorum animum fraudulentum aperte arguit: qui cùm animo esse amico ac beneuolo sese profiteantur, vt incautis & improuidis facilius imponant, eò sanè nocentiores, quò versutiores, habendi sunt. Sic enim plerumque insontes & incautos in ignota discrimina, vel ad extremum vsque vitæ periculum adducant & compellant, sed potissimùm cùm vel vitæ consuetudine, & familiaritate, aut etiam obsequij aliqua specie fucata eos tenent irretitos, nodisque tam tenacibus illigatos, vt sese hinc nequeant extricare. quo de genere sunt vespertiliones quidam, & sceleratissimi sycophantæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non potest) qui viros inculpatæ vitæ, simplices planè, & ab omni fuco alienos, in discrimen & præcipitium trahunt; nullumque non mouent lapidem, vt, quod est in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad *Proditorum fraudes.*

rem cuniculis quibusdam vtuntur, cùm impingunt nomen detestandi sortilegij, vel etiam hæreseos, aut sectæ alicuius, vt securiùs magisque impunè ouiculam, id est hominem simplicem, minimeque malum ab omni crimine tam scelesto, tamque abominando alienissimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent: sic vt insons ille miserrimus hac aspersus labe (tametsi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomen dederit) humanæ societatis pernicies, & pestis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconstantiam maximam, quæ illi familiaris est, ad virtutes ipsas inuertendum sic prompta & parata sit, vt, quod ait Flaccus, sincerum auidè cupiat vas incrustare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auersandum, sic & præter ceteros alios in quos leges solent animaduertere, dignissimum qui in exteras terras ablegentur, aut certè vt calumniatores merita pœna afficiantur. Quod enimvnicè docuit optima illa omnium magistra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra suum sanguinem insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortasse potest in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Lasthenes. Talis fuit Metius ille Suffetus dux Albanorum, pugnæ desertor in bello Romanorum aduersus Albanos, qui suæ proditionis pœnas dedit ab equis discerptus, vt lib. 1. Liuius memorat.

Altus. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natandi assiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem esse aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ strepitu cæteras columbas ad se pelliciat; ea dicitur παλεύτρια, à παλεύω, quod est decipere, seducere, in laqueum allicere. Sed audiamus ipsum Alciatum, qui ea de re sic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impostoriqué seruo conueniens. vnde & παλεύτριαι, quasi allectatrices aues Aristoteli lib. De hist. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eosque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri consueuit, itemque anatibus, de quibus (est enim aucupij genus valdè iucundum) nos quandoque carmine sic lusimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire.] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iustiniani, in §. Cœrugum quoque, De rer. diuisione, in Institut. in syluam ire & re-

& redire solent. & paulo pòst: In iis animalib. quæ ex consuetudine abire & redire solent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter mensas ire, redire suas.

garrit.] Garrire, quasi ineptè strepere, Nonius. & proprium esse auium quidam putant. *Garrire.*

AD EMBLEMA LI.

VESPAE tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulantiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ sunt & mordaces, sed nullam ab ijs neque oblectationem, neque fructum comparare possis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Sub Archilochi nomine intelligitur scriptor quiuis, insolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios infectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionem possis deprehendere: sed hoc tantùm notus, quòd audaciam in obtrectando maluerit ostentare, amque prauè innotescere, quàm stare gratis, & cum silentio, t loquitur Martialis. Fuit verò hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben socerum am atrocibus & virulentis carminibus infectatus est, vt eum degerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro ontumeliosis & mordacibus: &, Archilochi patria, pro maleicis: &, Archilochum terere, pro eo quod est, maledicentia detectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. iræcorum lib. *Maledicentiæ nota.* *Scriptor maledicus.*

Σῆμα τόδ' ἀρχιλόχου παρακτόνιον, ὃς ποτε πικρὴν
μῶσαν ἐχεδνώσῃ πεῖρατο θυμολέων·
αἱμάξας ἰλιχῶνα τὸν Ἡμεθοντίδος λυκάμβης
μυρόμῳ τελσῶν ἄμματα δυσμενέων.
ἠϊόνα δὴ παράμειψον ὀδιπόρε, μήποτε τῦδε
κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφιζομένους. hoc est,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Musarum Helicona: Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hospes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pulchrum hoc Archilochi littoreū, qui quondam amaram Musam serpentina primus tinxit bile.

Qui cruentauit Helicona manſuetum. nouit (id) Lycambes,
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.
Littoreum Archilochi tumulum en: qui noxia quondam
Carmina, vipereo ſanguine tincta dedit:
Isque cruentauit manſuetum Helicona: Lycambes
Pendentes natas de trabe tresque videt.
Tu verò ſenſim tranſi, ne fortè crabrones
Affixos iſti commoueas tumulo.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

——— ἐμὲ δ' χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινόν, κακαγγελίαις·
εἰδον γὰρ ἐκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν δ' Ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἐχθεσι πεπαιόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotẽtem, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthene dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

Lubet attexere cenotaphium Laurentij Vallæ, mordaci effectum ſtilo, vt mordax ille fuit in ſcriptis penè omnibus à ſe editis,

Venit ad infernas poſtquam Laurentius ædes:
Si quæris quid agat? nunc quoque mordet humum.

Mordacius fuit Aretini virulenti ac peſtiferi ſcriptoris Italici epicedium, lingua Ethruſca primò conſcriptum, hoc ferè ſenſu: Iacere Aretini mortiferum virus; ſummis Monarchis, & Pontificibus oblocutum. De Deo nihil, quia non noſſet Deum. Et videmus, ferreque ac pati cogimur moriones quoſdam in eptulos in hac noſtra vniuerſi ſchola, qui nihil aliud penſi habere videantur, quàm vt ſtilo confodiant quoſcumque vel literariæ principes, ſeque ex ea obtrectandi licentia palmarium quærere. Infelix hominum genus qui grunnitu porcos, latratu canes, ruditu aſellos malunt æmulari, ſuamque pruriginem ac ſcabiem prodere, quàm intra fores Muſarum τὰς ἀφόδους ſe continere.

At quis laboret notus esse tam prauè,
Qui stare gratis cum silentio possit? ait ille.

certa sigilla.] quæ sunt symbola certæque notæ hominis intemperanter lingua abutentis, vt qui maledicentissimus fuerit. *Vespa ultrectatores.*

AD EMBLEMA LII.

IN *receptatores.*] Hæc epigraphe mihi statim reuocauit in mentem quod de receptoribus, seu receptatoribus iura ediderunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l. 3. § cognoscit, D. de off. præf. vigil. quia sine his diu maleficia latere non possint. l. 1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præs. vult à præside animaduerti in sacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quisque deliquerit: receptoresq. eorum coercere, sine quibus latro diutiùs latere non potest. Cui simile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos esse transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura simile sit, facere scelus & probare.

Strobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: ὥσπερ ὁ ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, ὅτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, discerptus est: ita parasiti & assentatores eos à quibus enutriuntur, miserè perdunt & pessum dant. Sunt verò nonnulli Actæones, qui sibi videntur nobiliores, si quosuis sicarios, nulliusque frugis homines & ganeones inertes, domi & mensæ suscipiant, haud sano mentis oculo præuidentes se vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Turissimos enim se fore credunt, vtpotè tanto tamque generoso satellitio stipati, & tamen non aduertunt, quanti constet, quamq. noxia sit ea familiaritas. Anulus in picta poësi sic: *Fons Emblematis à Stobæo.*

Cornibus in ceruum mutatum Actæona sumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Na, miser est dominus, parasitos quisquis edaces
Pascit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum suggerit & comedendum,
Seruus & ex domino corniger efficitur.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad vena- *Venatores Actæones.*

venatores referunt, qui suas opes miserè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & sumptuoso: etenim à canibus, quos aluère, tandem vltione diuina quasi membratim dilaniantur. Nam tametsi nihil aliud sceleris admitterent, nisi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs posset egenis & pauperie pressis conferri: ea tamen culpa satis habet grauitatis ad prouocandum iustam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non est elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoque grauiùs illi peccant, quòd rebus necessarijs animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt alijs honestis actionibus, sed omnem temporis vsuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minusque sibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re potest, eos nonà canibus modò, sed auibus & equis absumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuisse, quàm homines cauere maximè debere, ne quid agant quod dijs inuisum sit aut ingratum, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuisse intentissimos, & manibus victum quæsiuisse, non seruis aut exteris sua negotia, sed sibi tantùm commisisse: ideoque qui laborioси essent, opibus & facultatibus præ cæteris abundasse: contrà qui sese otio dedebant, voluptates consectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidisse, & opibus exhaustos esse, quemadmodum & ipsi Actæoni contigit. Sed id speciatim in prodigos adolescentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges serò sapiunt, & tum fortè, sed frustrà resipiscunt, cùm nihil est amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm secundis fortunæ ventis opes suppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud sibi pensum relictum habent, quàm vt lautas culinas assectentur, alienaque quadra viuant) pascant & enutriant. At exhaustis patrimoniis, quid illis superest nisi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab ijs relicti, longumque valere iussi, à quibus in conditionem tam miseram, tamque abiectam coacti sunt?

Vsurarum iniustitia.

Otiosi venatores.

Non piget huc traducere, quæ Dion Chrysost. orat. 10. De seruis, appositè scribit, se non putare damna à malis canibus plures accepisse, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus pernicioſis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti essent: à pernicioſis verò hominibus dici non posse, quot perierint & plebei & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à seruis, illi autem à militibus & satellitibus, alii ab amicis quibusdam, nomine tenus amicis: alij qui-

Exemplum Dionis Chrysost.

quidem à filijs & fratribus, vxoribusque damna capiunt innumera. Retulimus suprà ex Constantino Manasse memorabile Michaelis Imperatoris exemplum, quem cum Actæone discerpto à canibus comparat: siquidem inconsulto illi Principi, quòd ab assentatoribus obsessus esset, miserè omnino cessit. Quod narratur de Actæone in ceruum transformato, sunt qui fabulam putant, plerique historiam malunt, auctore maximè Plinio, qui Actæonem & Cippum cornutos editos memorat. Quin & Maximus Tyrius à veris canibus, Actæonem laceratum fuisse dicit apud Corinthios, huiusque facinoris auctores Bacchiades appellat. At quod apud Homerum legitur, Dianam per montium errantem iuga telis delectari, capreas & ceruos fugaces venando persequi, sunt qui referant ad fabulam Actæonis; alij veterum secuti Philosophiam sagittas eas quæ ceruum assequuntur, solares radios indicare volunt ἰσοσκιλυφεῖς, quorum nempe radiorum repercussu, cornua ipsa pro conditione loci, vbi luna est, & apparent & obducuntur. Sed in hoc carmine Alciati illustrando, placet mythologia quam acceptam ferunt Anaximeni, nimirum quod Actæon periculis quæ multa venando pertulerat tandem expensis, ætate iam affecta timidior factus, in ceruum dicatur mutatus, cumque canes nihilo secius aleret, suum omne peculium absumpsit, hincque à canibus laceratum. Sed de his plus satis. Maluit Alciatus, & quidem ingeniosè torquere in eos qui latrones furesque recipiunt: aut etiam (vt verbis vtar Marcellini de deprauatis Romani populi moribus agentis lib. 14.) qui familiarium agmina, tanquam prædatorios globos post terga trahunt, ne Sannione quidem domi relicto, vt ait Comicus.

De Actæone varie.

Cic. lib. 4. in Verrem: Tua Messana, tuorum adiutrix scelerum, libidinum testis, prædarum ac furtorum receptrix. aliquantò post: Fuisse Messanam omnium istius furtorum, ac prædarum receptricem negare non potuerunt. Idem lib. 5. in eundem: Nam, vt antè docui, hanc sibi iste vrbem delegerat, quam haberet adiutricem scelerum, furtorum receptatricem, flagitiorum omnium sociam.

Latronum, furúmque manus.] Eruditus vir Alciatus verba hæc non accipit vt synonyma, vel promiscuè, quia quod Horat. ait 1. Sermonum, furta latrocinijs est magnis parua comparare: At vox latronum apud veteres vsurpata pro stipatoribus, & custodiæ corporis protectoribus. Seneca 1. de clementia, cap. 12. Ita sumit Capitolinus, Marcellin. Spartian. & Herodian. lib. 5. παραφύλακες dicti, seu lateris custodes, δορυφό-

egi, ſpiculatores Tacito lib. 17. 18. Senecæ 3. de Benefic. cap. 25. & lib. 1. de ira. Sueton. Claudio, cap. 35. In Galba, cap. 18. Tacit. 1. & 13. Annal. refert Germanos cuſtodes Imperatori Romano, & principi feminæ adfuiſſe. Sic olim latrones pro ſtipatoribus, à ſtipe nuncupati, quam mercedis nomine accipiebant corporis cuſtodes, qui cum ferro circundabant Regum corpora. Latrones ergo, ἀπὸ τῆς λέτρου, à mercede, Varro lib. 6. Latinæ linguæ.

Scæua.] proprium quoddam nomen, aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis. plerique, ſæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. ſed, malim ſcæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, ſiniſtræ famæ homine, rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, cum qui ſit ingenio tardo σκαιὸν appellant. ἀδὲ σκαιὸν, ἀδ' ἐπιλήσμονα, dicit Ariſtophan. id eſt, neque ſcæuum, neque conſilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpè aliàs.

Prodigi. *prodige.*] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationumque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi.

allicit olla malos.] Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam ſusè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

AD EMBLEMA LIII.

Emblema è Plutarcho petitum.

EXPRESSVM id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici, huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀπεχθῶς τὸ τῆς χαμαιλέοντος & πέπονθεν· ἐκείνος τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν ἐλευκῇ συναφομοιοῦται. Ὁ δὲ κόλαξ οὐ τοῖς ἀξίοις ἁπλῶς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνά-

ἄδηλόν πω παρέχει, εἰ δεῖ λοιπὸν τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: siquidē vt ille colorum omnium similitudinem exprimit præterquàm albi: sic assentator, cùm se similem præstare non possit in his quæ digna sunt studio, turpia quæque imitatur quantum potest. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant assequi quæ pulchra sunt & difficilia, in nævis quibusdam ac verrucis aut rugis depingendis toti sunt, & quælibet repræsentant, præter ea quæ pulchra sunt, quæque ingeniosi artificij laudem mereantur: Sic & assentator, vt principi viro, cui adsidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, supercilium, acerbitatem in seruos, diffidentiam in domesticos, & cognatione iunctos. Nam præterquam quod sponte, naturæque propensione ad deteriora propensus est, videtur eo modo sibi longè abesse à vitio reprehensionis, si turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientissimum, merito perstrinxerunt auctores grauissimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio esset versatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuisse dictus est. Sed mirū est sanè quod narrant de Arabū quibusdam populis, apud quos inualuit consuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinem imitetur Principis; illoq. membro fasciis lanaque conuoluto, sic in medū prodit. Quod idem de scurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiusdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuisset erutus oculus, postridie scurra fascia similem oculum circumligatus processisse fertur. Idemq. cùm crus in quadam pugna Regi fractum esset, in eius conspectum venire non erat solitus, nisi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaq. est assentatorum mens, hoc vnum studium, vt imitentur omnia, omnibus assensum præbeant, præterquàm ijs quæ sunt à natura sua longissimè remota, nimirùm quæ à niueo simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quasi rubore omninò sit aliena. Nam quod Antisthenes dictitabat, et meretrices omnia bona præter prudentiam, sanumque iudicium suis amatoribus imprecantur: sic assentatores iis quibus cum agunt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Adulator vt Chamæleon.

Alcibiades.

Arabum assentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

Quæ de Chamæleonte adducta sunt à nobis ex Plinio, non probātur omnib. & ijs quidē eruditis. Linguā enim hoc animal, inquiunt, semipalmū longā habet, quam porrò in insecta, quib. maxi-

Chamæleon non solo vescitur aëre.

maximè vescitur, exerit ac vibrat, eiusque mucore scarabæos, locustas, formicas, muscas ad se adducit. Fatentur tamen ac multos menses famem tolerare.

Assentatorum porrò mores eleganti & acuto mucrone percussit Satyra 3 Iuuenalis:

Natio comœda est. vides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lacrymas aspexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior, qui semper & omni
Nocte, dieq; potest alienum sumere vultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si benè ructauit, si rectùm minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.

Bene Isocrat. ad Demonicum, μισεῖ τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ ἐχθροὺς τοὺς ἐπαινοῦντας ἀμφότεροι γὰρ πιστεύοντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσι. Ammian. Marcellin. libro 15. Quàm sit assentatio infesta principi, nondum apud Noricum exuto penitus Gallo, Apodemius assentator, turbarumque incentor, raptos eius calceos vehens, equorum permutatione veloci, Mediolanum aduenit, ingressus regiam, Constantij ante pedes projecit, velut spolia regis occisi Parthorum, & perlato nuntio repentino docentem inspératam & arduam, hi qui summam aulam tenebant omni placendi studio in adulationem ex more collato, virtutem, felicitatemque Imperatoris in cœlum extollebant: cuius nutu duo exautorati principes essent in modum militum gregariorum. Quo ille studio blanditiarum exquisitus, immunémque se deinde fore ab omni mortalitate incommodo fidenter existimans, confestim à iustitia declinauit, ita intemperanter, vt æternitatem eam aliquoties asseveret & ipse dictando, scribendóque propria manu, orbis se totius dominum appellaret. Q. Curtius lib. 6. de Alexandro: Non deerat talia concupiscenti adulatio perniciosa; perpetuum malum regum, quorum opes sæpius assentatio quàm hostis euertit.

Chamæleon. *Semper hiat, &c.*] De Chamæleonte sic Plinius cap. 33. lib. 8. Ipse celsus, inquit, hianti semper ore, solus animalium nec cibo nec potu alitur, nec alio quàm aeris alimento: & ceteris natura mutabilior: murat namque eum subinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditq. semper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidumque. Cassiodorus Variar. formularum lib. 5. epist. 34. naturam Chamæleontis a

fri

frustratorem debitorem non minus ingeniosè traducit. Fugere nescius, sed suæ sponsionis ignarus: obliuiosus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat constitutam: nec in vna dicti sui qualitate contentus, diuersis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti bestiæ conferendus, quæ paruorum serpentum formæ consimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris subalbentis prasini colore distinguitur. Hæc quoties hominum aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores suos variè commutat, vt modò veneta, modò blattea, modò prasina, modò possit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere est, vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum est. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè est auram resorbere, subindeque retrahere: sic enim Liuius reciprocare pro respirare vsurpauit.

vescitur aura.] Allusio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura vesci, est populi nugis assentiri, vulgi mores insequi.

Albi & pudici nescius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem signat, vt dicemus postea. *Color albus & rubeus.*

AD EMBLEMA LIIII.

CVM Epigrapha huius Emblematis conuenit illud Senecæ de beneficijs 4. cap. 27. Quomodo malè filiæ consuli, qui illam contumelioso & sæpe repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habetur, qui negotiorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauerit: quomodo mentissimè testabitur qui tutorem filio reliquerit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicumque ingratos elegit in quos peritura conferat. Hoc ex Græco Archiæ: *Typus Emblematis.*

Αἶαν ὄλλω νήσους τε διίπταμένη σὺ χελιδὼν,
μηδείης γραπτῇ πτερύγι νεοσσοτρόφεις;
ἦπη δ' ὀρφανίκοιν πίστιν σὸν τὴν ἢ φυλάξειν
κολχίδα μηδ' ἰδίων φειδομένω τέκεων;

Terram omnem insulasque peruolitans tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis?
Heras autem pullis implumibus fidem tuis hanc seruaturam

Colchidem, quæ neque proprijs pepercit liberis?
Tot saltus, vndásque emensa ô hirundo, volatu,
Medeæ in picta nidificas tabula?
Tuque tuos fore securos? tibi fida putanda,
Quæ neque vel natis dira pepercit, erit?

Marullus sic expositit 3 Epigrammatón:

Quid vaga tot terras vrbesq; emensa volucris,
Colchidos in sæuo nidificas gremio?
Pignoribusq; tuis credis malè sæua fidelem,
Ipsa suos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exosa tuos Pandione nata
Phasiaca quærit perdere sæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecasyllabis:

Medeæ statua est misella hirundo,
Sub qua nidificas; tuósne credas
Huic natos, rogo, quæ suos necauit?

Sed breuissimè Borbonius noster, vno distícho,

Medeæ statua est: natos cui credis, hirundo?
Fer alió: viden' hæc mactet vt ipsa suos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apostrophe est ad hirundinem, ad statuam Medeæ nidifican tem: ex quo datur intelligi, cauendum esse ab eo qui semel im posuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui semel v quoquo modo læserint: aut iis nullo pacto assentiendum, q cùm sua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerent. N mini enim res aliena quàm sua debet esse charior aut commen datior. Quomodo enim fieri potest, πῶς γὰρ οἷός τε ἄν ἀμελοῦντα τὰ ἴδια, ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀλλοτρίων; Id explicat Socrates apu Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glauc ne. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγέλ. Qua ratione T marchum impudicitiæ & prodigalitatis accusauit Æschine non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps a populum concionaretur. Qui enim rem familiarem ade malè administrasset, indignus videbatur cui publica crederen tur. Præclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: q vt honestam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigo & ob flagitia egentes Vibidium Varronem, Marium Nep tem, Appium Appianum, Sullam, Vitellium mouit senatu, a sponte cedere passus est. Gorgia oratore publicè aliquan dicente vt concordiam suaderet, Melanthius non sustinuit. a bat enim de pace eum minime aliis verba facere debere, qui bi, vxori & ancillæ concordiam persuadere non potuisset. Id in Laconicis: Agis Archidami filius ei minime Duci fid habe

habendam dicebat, neque credendum iuuenum exercitum, qui suam ipsius patriam misere prodidisset. Id dicebat Ephorus, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hostes mittebant.

Egregiè Isocrat. ad Demonicum: ὅταν ὑπὲρ τῆ σαυτῆ μέλλης πὶ συμβουλίυεσθ σκοπεῖ πρότερον πῶς ὑπὲρ τῆ ἄυτῆ διανήσαν, ὁ δ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, ἀδέποτ καλῶς βελοῦσται ἐπὶ τῶν ἀλοτρίων. Cum quid de teipso consilium ab aliquo es capturus, aduerte prius quomodo in suo ipse se negotio gesserit: nam qui perperam suas res administrauerit, vix est vt quicquam rectè consultet in alienis. Idem ad Nicoclem, sub finem: δῆλον ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλοις φρόνιμον ποιήσειεν: Certum est quod qui sibi nihil vtile prospiciat, neque in alienis prudentem fore.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorum regis filia fuerit, quæ Iasoni vt nuberet, aurei velleris obtinendi corripiendiq́ue viam ei commonstrauit, sed prius Dracone sopito. Tandem ab Iasone repudiata, quos ex eo liberos susceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamorph. Ouidij. *Medea.*

AD EMBLEMA LV.

SIGNIFICATVR nihil ei committendum esse, qui in proprios affectus nullum sibi sumit imperium, sed temerè huc atque illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæq́ue habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus est ex Platone, qui animum nostrum cum auriga, corpus verò & eiusdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum est, sensus corporum quasi equos esse sine ratione currentes; animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim est efficiendum, vt appetitus rationi obediant, eamq́ue neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deserant, sintq́ue tranquilli, atque omni perturbatione cariant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis est in Phædro, de duobus equis, bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius allusisse visus est 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, elliditur, laniatur. Quem locum obseruauit Heraclides Ponticus libro De allegoriis Home- *Cui non credendum.*

ricis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij sermone 55. tractus est. Neque verò grauabor locum integrum sublegere: Τῶν δὴ τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τῷ ψυχὴν ἡνίοχον σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτῷ ῥάμμα τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀπεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δὲ, ἐπιδοῦσα ἐπιβᾷ ἁρμάτων, καὶ λάβυσα τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μιμνησκέσα τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα παύτῳ ἐμβεβασκέσης θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν ἀναδέξασθαι, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς ἵππους ὁρμάς. οἱδὲ εἰσιν ἀπεχνῶς πανδαισοὶ, ἄλλῳ ἀλλαχῇ θεῖν διαφθαρμένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμοῤῥώδης καὶ ἵππικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ νωθὴς καὶ ὀκνηλυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ παιδνός. ἕτως ἅρμα ἑκάστου παράπλα τὸν ἡνίοχον. καίτοι κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτῶν, κατὰ τὸν δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφοῤῥῆσον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ πορνείας καὶ λαγνείας καὶ ἄλλας ἐπιλήμπτους ἡδονὰς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ καχώσεις παντοδαπάς. Quæ Latinè ita sonant: Verùm hic vnus inuentus est modus ab ipso Deo, quo humana conditio minorem se esse diuina fateretur, propterea scilicet quòd animum terrestri corpori, tanquam aurigam imposuit currui, cuius & habenarum sustinendarum & incitandi vim esset habiturus. Huic enim aurigæ, simul aurigandi artem, viresque tradidit: simul etiam liberum abutendæ artis arbitrium dedit. qui postquàm inscenderit currum, & habenas acceperit, siquidem felix beatusque animus sit, memoriamque habeat se iussu Dei sublatum esse in currum, valideque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuersum appetunt cursum, temereque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulantiam ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiem, seruitutem, fatuitatem atque humilitatem sectatur; cuiusmodi seditionibus distractus currus, aurigam conturbat: & si vicerit eum præpotenti equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrices interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, minimeque sinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multa variasque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De disciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, stimulos carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim potestatem, vt illi a

Cypriani locus.

imo

imperium eius membra seruirent. Et quasi legitimus ac perfectus auriga vltra concessas corporis metas extollentes se carnis impetus, cælestium præceptorum habenis reflectat, ne vltra terminos suos currus iste corporis raptus in periculum suum secum & ipsum rapiat aurigam, &c. Spectant huc Tulliana è 2. schola Tusc. disputation. Reliquum est vt tute tibi imperes: quanquam hoc nescio quomodo dicatur, quasi duo simus, vt alter imperet, alter pareat: non inscitè tamen dicitur. Est enim animus in partes distributus duas, quarum altera rationis est particeps, altera expers. Cùm ergo præcipitur, vt nosmetipsis imperemus, hoc præcipitur vt ratio coërceat temeritatem. Seneca item ad hunc modum: Quid prodest equum regere, & cursum eius freno temperare, & affectibus efferatissimis abstrahi? fortasse id non malè conuertas ad iuueniles impetus, consilij ac iudicij expertes, quibus nihil credendum facilè, quòd sit ea ætas lubrica certè, & præceps, & quæ nisi maturè refrenetur, tristem exitum sensura sit. Argutè Dion Chrysostomus: *χαλινὸν ἡ νέοτης, καὶ ἐυρίπιστον, καὶ σφοδροτέρᾳ δεῖται χαλινοῦ.* Et Aristot. Moralibus ad Nicomachum: *χαλεπὸν καταμαντεύεσθαι περὶ νέων, ἀσόφρονος γὰρ ἡ ἡλικία, καὶ πολλὰς μεταβολὰς, ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλα φερομένη.* Elegans est descriptio adolescentis apud Horatium epist. ad Pisones:

Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Vtilium tardus prouisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusq; & amata relinquere pernix.

Quid pluribus opus? Tria sibi videri difficilia dixit sapiens Hebræus, viam auiculæ in aëre medio volitantis: viam colubri in media planitie oberrantis: viam nauis in æquore medio: sed omnium difficillimum, viam adolescentis in ipso ætatis feruore luxuriantis. Sed me reprimo, ne metas excedam lectionis compositæ ac moderatæ.

In præceps rapitur frustrà, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

——Frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapsus. Citatus ex Platone locus est in Phædro, qui explicatur commodissimè à Plutarcho, Quæstionum Platonic. 8, quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tusc. Exisse è potestate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exisse è potestate dicuntur, ideò dicuntur, quia non sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum est. hinc compotes & impotes,

qui animum habent, vel non habent in sua potestate.

effreni quem vehit ore] Manifesta allusio ad parœmiam, Os infrene, id est, ἀχαλινῶ στόματι ἵππῳ.

AD EMBLEMA LVI.

Stulti Principes.

PHAETHONTIS casus hîc traducitur in Principes quosdam Ducesque iuueniliter exultantes, qui magno suo suorumque malo cuncta sursum & deorsum vertunt, cumq. quod volunt, omne sibi licere putent, non mirum est, si intolerabilem malorum lernam secum aduehant. Nihil enim aliud afferre potest tam cæca præcepsque temeritas, quàm certissimum populi discrimen, & interdum exitium. Quòd si illi quandoque resipiscant (quod ferè non fit, nisi accepto damno, eoque grauissimo) id sanè contingit, postquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturam, vt spei nihil reliqui habeat. ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro sua libidine miserimè abutantur, & quasi prodigant in publicæ rei summam perniciem. Vitio datur Agamemnoni, quòd ambitiosus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantosque homines ad necem postularit, suosq. ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.

Non est ambiguum, quin securius ævum traduxissent, & gloriam credo meliorem fuissent consecuti nobilissimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, si suis contenti finibus, maluissent regna propria tutari & administrare, quàm armorum alea plus quàm par esset, alienis inhiare. Itidem & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & suum & populi interitum accersiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris natura & doctrinæ subornatus muneribus, quàm vt grassatorum princeps orbem circumcursaret, sibi suisque labores & molestias innumerabiles crearet, nullumque quietis & otij finem proponeret? Huius insatiabilem victoriarum sitim nullus ve prospertimus successus vnquam restinguere potuit: nullus ho

nos,

nos, quanquam magnus, eius ambitionem sedauit. Itaque non contentus amplissimo imperio Persico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progressurus si per copias suas licuisset, aut nisi morte violenta repressus esset. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à suis habito? nec enim vna causa fuit cur à Romanis, aliisque gentibus maximo in honore esset. Eum tamen miserè occæcauit tandemque perdidit insana ambitio, nec se modò, sed & patriam & Remp. quam defendere se iactabat, oppressit & funestè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem sustinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas; dum Metello honorem de piratis suffuratur, vnusque omnibus excellere, omniumque obscurare gloriam cogitat, alienauit à se optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam suam putat egregiè fultam C. Cæsaris affinitate, quem sibi adiunxerat ad suas vires firmandas, ab eodem fuit oppressus.

Et hos quidem suæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos superior patrum & nostra vidit ætas. Constantinus Manasses, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modum ferè scribit: (quia enim Græca non suppetunt, Latinam versionem huc conferre non verebor:) Vbi Michaëlus maturam ad ætatem peruenit, iamque solus amplitudinem negotiorum Imperij procurare cœpit, reapse verum illud probauit esse quod est in fabulis. Quippe mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conscenso, totum Romanorum imperium perdidit, & ipse de auito patrioque regno, veluti quodam curru, est deturbatus & excussus, non pronus tantùm cadens, sed etiam deorsum lædens. Quippè luxuriosæ humidæque vitæ se dedidit, velut alter Nero, Immodestus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant scurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo statim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & suauium opsoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis ferentes: qualis scilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò se offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratissimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem amplissimam, inter Principes fortunatissimos haberi potuisset, si vim ingenij qua pollebat, & magnitudinem animi qua se terribilem & formida-

Michaël Imperator.

Carolus dux Burgundiæ.

midabilem ostenderat, ad sua potius asseruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertisset; nec sanè tam infelicem mortem obiisset. De quibus tamen aliàs fortasse commodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem, aut fatuum nasci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij alio transferūt, nimirùm ad insignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. subscribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuisse Cometam vastum natura solarem, qui tandem dissolutus, intolerabiles æstus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes exemplum Flaminij Consulis, cuius temeritas insigne detrimentum suæ Reipubl. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëtontis casum ad principes improuidos, ambitiosos, suique officij minimè memores torsit etiam Dio Chrysostomus oratione prima de regno.

Equi Solis. *Igniuomos equos.*] Quatuor equi Solis, naturam illius igneam indicant: Phlegon, ἀπὸ φλέγω, quod est inflammo: Pyrois, quasi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous, ab ἠὼς, aurora: Æthon, quasi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint. vnde est illud,

Hæc iubet, hæc splendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à studiosis legi diligenter quæ de ijs Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis est ἀπὸ ὁδοῦ. Fortunæ rota, cui insidet, tributa est, propter varietatem & inconstantiam. Galenus ἐν παροιμιῶν ἐπὶ τῶν τύχας egregiè fortunam, eiusque inconstantiam depinxit. Exstat exemplum longè pulcherrimum apud Amm. historiarum lib. 26. de Cilice quodam Procopio, qui vana quadam motus ambitione desciuit ab Imperatore Valentiniano: Imò verò imperium mercatus, Imperatorque appellatus leui paucorum susurro illectorum precio, deinde tumultuarijs succlamationibus plebis multos ad suam factionem concitauit, plurimas strages edidit. Sed tandem victus post fœdam suorum defectionem, captusque Imperatori offertur reticens atque defixus: statimque abscissa ceruice discordiarum ciuilium glisscentes turbines sepeliuit, ad veteris Perpennæ exemplum, qui post Sertorium inter epulas obtruncatum dominatione paulisper potitus, è fructis sub quibus latebat extractus, oblatusque Pompeio, eius iussu est interfectus.

Miserrimus Procopij Cilicis casus.

Post magnam humani generis.] Seneca epist. 95. Multi inueniuntur qui ignem inferant vrbibus, qui inexpugnabilia seculis, & per aliquot ætates tuta prosternant, qui æquum arcibus

agge-

aggerem attollant, & muros in miram altitudinem adductos arietibus ac machinis quassent. Multi sunt qui ante se agant agmina, & tergis hostium graues instent, & ad mare magnum perfusi cæde gentium veniant. Sed hi quoque vt vincerent hostem, cupiditate victi sunt. Nemo illis venientibus resistit, sed nec ipsi ambitioni crudelitatique restiterant. Tunc cum alios agere visi sunt, agebantur. Agebat infœlicem Alexandrum furor aliena deuastandi, & ad ignota mittebat. Nec Cneo quidem Pompeio extrema inire bella, aut domestica virtus, aut ratio suadebat, sed insanus amor falsæ magnitudinis, modo in Hispaniam & arma Sertoriana, modo ad colligendos piratas ac mariapacanda vadebat. Hæ prætexebantur causæ ad continuandam potentiam. Quid C. Cæsarem in sua fata pariter ac publica immisit? gloria & ambitio, & nullus supra cæteros eminendi modus. Quidni C. Marium semel consulem (vnum enim consulatum accepit, cæteros rapuit) cum Teutonicos Cimbrosque concideret, cum Iugurtham per Africæ deserta sequeretur, tot pericula putas appetisse virtutis instinctu? Marius exercitum, Marium ducebat ambitio. Ideoque cum multis fuerunt mali, pestiferam illam vim, qua plerisque nocuerunt, ipsi quoque senserunt. Et hæc quidem Seneca. Cæterum nolim hoc loco prætermitti, Phaëtontem hic scitè ab Alciato comparari cum ambitiosis & improuidis principibus, vt tacitè alluderet, meo quidem iudicio, ad Tiberij de Caligula dictum. quod enim sagacissimus senex Tiberius naturam adolescentis Caij Caligulæ sæuam atque probrosam non poterat inhibere, aliquoties prædicabat exitio suo, omniumque, Caium viuere: & e natricem (serpentis id genus est) populo Romano Phaëtontem orbi terrarum educare. Placet huc affigere cuiusdam anonymi carmen non illepidum in Phaëtontem,

Miseræ principum quorundam ambitiosorum fortuna.

Alexander.

Pompeius.

Cæsar.

Marius.

Cum Phaëtonte principes ambitiosi comparantur.

Ausus in æternos iuuenis conscendere currus,
Igneáque audaci sumere lora manu,
Oblitus pariterq; sui, metúq; paterna
Quos mundo sparsit ignibus ipse perit.

Et illud breuius eodem spectat:

Lucifero puer inuectus temerarius axe
Concidit, & secum perdidit orbis opes.

Hæc dicta meminimus in fatuos & socordes principes, qui cùm animia animorum impotentia terræ, cœloque minari non dubitent, semetipsos in præcipitium non rarò conjiciunt. Et de Gallicis motibus quod sequitur non semel à studiosis recitari audiuimus,

Si Phaëthonte vno bona pars ambusta cadente
Orbis, & insolitis terra perusta regis,
Nil mirum infelix si tam cadat impete vasto
Gallia, quæ fatuos tot Phaëthontas habet!

AD EMBLEMA LVII.

Signa feritatis.

QVORVNDAM Principum & Imperatorum ferocia & immanitas signis plerumque notisque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis symbolis apertè ostendant. Quid enim significant in eiusmodi stemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiusdem, quæ perpetuò sanguinarios Duces comitantur? At vt carmen nostrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo effet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem scutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inscriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

hoc est, *Terror hic est hominum, quique hunc gerit, est Agamemnon.*

Leo terroris symbolum.

Leo quidem pro signo roboris & vigilantiæ apud Ægyptios habebatur: sic & ad terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo consternaret, assumebatur. testis est Pierius in Leone. Plutarchus Aristide: Hanc iusti appellationem, inquit, regum & potentum nullus est prosecutus: ἀλλὰ πολιορκήτας καὶ πέρσους καὶ νικήτορας, ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς ἱέρακας ἔχοντες προσαγορεύοντι, τιμῶντες κατὰ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τιμῶντες τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: sed potius dicti sunt vrbium vastatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Appositè ad id argumenti Lactant. lib. 1. Diuinar. Institut cap. 18. Romani non sapientiores Græcis, regiam virtutem putauerunt, ait, exercitus ducere, aliena vastare, vrbes delere, opida exscindere, liberos populos aut trucidare, aut subjicere seruituti, videlicet quò plures homines afflixerint, spoliauerint occiderint, eò se nobiliores & clariores putant: & inanis specie capti gloriæ, sceleribus suis nomen virtutis imponunt. Hæc Lactant. Nescio quis apud Tullium loquitur imperator gloriosius,

Si fas cedendo cœlestes scandere sedes,
Vni mi cœli ianua aperta patet.

AD EMBLEMA LVIII.

EPIGRAPHA hæc respicit ad illud Hesiodi ex 1. Ἔργων·
ἄφρων δ' οὐκ ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
νίκης δ' ἐστὶν ἀρίστη, πρὸς τ' αἰσχέων ἄλγεα πάσχει.
Insipientis ait esse cum potentioribus velle congredi: qui etenim ita se gerit, longè abest à victoria, & adhæc damna patitur atrocia. Pindarus Nem. 10. χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν κρείσσοσιν. id est, Difficilis pugna est fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: κῆ δύναμις ὑπὲρ ἀνδρῶν ἐ βαπλῆϊ ἐς ἐρεμάχης. Apologus hic admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum suscipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non suppetant. Rectè Pindar. Pyth. β. χρὴ καθ' ἁυτὸν ἀεὶ πάντος ἁρμὸν μέτρον: oportet quisque sui modulum spectet. Sic Propertius:

Turpe est quod nequeas capiti summittere pondus:
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quisque noscat ingenium, acremque se & vitiorum, & bonorum suorum iudicem præbeat, ne scenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: néve histrio videat in scena, quod non videat sapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos potest, qui licet tenuis fortunæ sint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiam doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi sint præter infamiam & detrimentum. Allusio est ad prouerb. Cùm sis nanus, cede. Quod intellexisse videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum; illud effert prouerbiali schemate, eoque eruto è Græco apologo quopiam: Frustrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniurijs, vt Pygmæi, Thiodamas agrestis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuisse susurronum & blateronũ aulicorũ conuicijs, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος & μεγαλόψυχος rustici hominis cõtumeliosa infectatione aut Pygmæorũ insultib. exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epistola quadã, his quidem

Τετιμένῃ.

verbis:

verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philostratum Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciatus noster Commentar. De quinque pedum præscriptione. Hæc cùm scripsissem, commodè sese historia Pygmæorum obtulit, quam retulit Philostratus in suis Imaginibus; vnde perspicuè video Emblema hoc petitum esse.

Subpicea.] Piceam, quintam cedri speciem esse docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Persei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæi.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philostrato οἱ πήχεις παιδία, q.d. cubitales pueri. Eustathius & D. Augustin. De ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πηχὺς, quod cubitum significat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quasi πηχαῖος. Hi homunciones extremas Ægypti partes inhabitant, agricolationi dediti, subinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliisque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Existimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabulosos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos esse. Sed hæc ἀσκεθρονύστως.

Pygmæa manus.] non facilè verbis hæreo, nisi quantum ad antiquitatis notitiam faciant liberaliorem, & ne multa, video verbum, manus, non raro accipi pro hominum multitudine: vt apud Tull. 2. Verrina: Comites illi tui delecti, manus erant tuæ: præfecti, scribæ, medici, accensi, aruspices, præcones, manus erant tuæ: vt quisque te maximè cognatione, affinitate, necessitudine aliena attingebat, ita maximè manus tua putabatur. cohors tota illa tua, quæ plus mali Siciliæ dedit, quàm si centum cohortes fugitiuorum fuissent, tua manus sine controuersia fuit. Idem lib. 4. in eundem: Non hostium aduentu, neque repentino prædonum impetu, sed ex domo atque cohorte Prætoria manum fugitiuorum instructam, armatamque venisse. Item eadem oratione: vt cùm perinde te Prætorium imperium, ac nomen esset, ad illam paruam manum extinguendam ducem te, principemque præberent. Noster hìc de receptatoribus sicariorum antè,

Latronum, furumq; manus, &c.

prosternere letho.] suffocare, elidere, tollere de medio.

vires non bene docta suas.] Phrasis Græca, pro non bene di-

men

mensis suis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis suarum virium.

Et sani implicitum, &c.] partem eorum contriuit vt pulices, partem recluſit in sinu. Leonina autem pelle dicitur vsus pro thorace Hercules post occisum in sylua Nemea leonem truculentissimum, de quo postea.

AD EMBLEMA LIX.

Typus Emblematis.

Ex Luciani Epigrammate transtulit. sic enim habet:

εἰς τί μάτην νίπτεις Αἰθίοπα; ἔχιο τέχνης.
ὃ δύνασαι δυσφεγὲς τύχε καθηλιάσεις.

quod idem ab Erasmo sic est conuersum:

Abluis Æthiopem frustrà. quin desinis artem?
Haud vnquam efficies nox sit vt atra dies.

Id autem ex apologo quodam Æsopico manasse planum est: quo quidem significatur, ὅτι μένουσιν ἀὶ φύσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τὴν ἀρχήν, naturas manere vt suum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἔμαχον δὲ κρύψαι τὸ σύγγονες ἦθος. Difficile est occultare morem ingenitum. Idem Aristophanes Vespis: ἀπὸ σπάθης χαλεπὸν ψύσιος ἦν ἔχθος ἀεί: Tegere difficile est quā quis naturam habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non contendo, quòd fortasse cùm in omni natura, tum iam in nostra ætate difficile est mutare animum, & si quid est penitus insitum moribus, id subitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendam & proteruum castigaret, rogatus quid faceret: Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi potest, quæ nulla arte nullaque industria corrigi aut mutari queunt. Sed speciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata sunt & simulata; vt gloriam inanem, non vitæ meritis, sed precariò emptam, cuius omnia simulacra, vt sic dixerim, tanquam flosculi celeriter decidunt: quandoquidem simulatum quicquam non possit esse diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint suam. Verè Flaccus:

Mores vel animum mutare, difficile.

Naturam expellas furca, tamen vsque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte mitescere potest, vt sunt efferata quorundam ingenia, à quibus non possunt auelli quæ tudibus annis primùm percepta sunt. Nam

Quo

Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem
Testa diu. ——

Tametsi enim ad tempus desinere videatur in plerisque cacoëthes, multaque prohibeant ætas, metus, & magistri; cum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non est qui possit. Adscribam huc Epigramma lepidum Anuli ex Picta Poësi:

Indocile ingenium si pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt si quis asellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere posse caput, gressus glomerare superbos:
Hunc tamen aut frenis, aut si calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniqua mentis asellus
In terram, & pedibus posticis calcitrat. ergo
Desine: nam nunquam ars naturam vincet, equusq;
Nunquam ex degeneri fiet generosus asello,
Et nunquam ex stolido cordatus fiet ab arte.

Τὸ πολμᾶν ἀδύνατον, ἀνδρὸς ἐ ζοφοῦ: Conari quod fieri non potest non pertinet ad sapientem: Helenæ verba sunt ad Menelaũm apud Euripidem. Nullâ sapientiâ (inquit Seneca epistola vndecima) naturalia corporis aut animi ponuntur vitia; quicquid infixum & ingenitum est, leuiter arte non vincitur. Quædam nec disciplina, nec vsus vnquam excutit, sed natura vim suam exercet, & illos viti) sui etiam robustissimos admonet. Hæc vt dixi, nulla sapientia abigit, alioqui haberet rerum naturam sub imperio sui, si omnia eraderet vitia. Quæcunque attribuit conditio nascendi, & corporis temperatura, cùm multum se, diuque animus composuerit, hærebunt. Nihil horum vitari potest non magis quàm accersiri.

Vitia naturalia vix facile tolli.

Durum est adsueta relinquere, ait ille: Hieronym. ad Heliodorum, de laude vitæ solitariæ: Corpus assuetum tunicis loricæ onus non fert: caput opertum linteo galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat campus. Nicephorus lib 12. cap. 32. histor. ecclesiast. de Martiano episcopo Nouatiano qui cùm Iudæum initiasset, qui tamen ritus adsuetos non posset abjicere, dicebat Martianus, perinde fuisse ac si spinis manus impositisset, non autem Sabbatio. Conferri potest Iuuenalis illud è satyra 13.

Mobilis & varia est certe natura malorum:
Cùm scelus admittunt, superest constantia: quid fas,
Quidve nefas, tandem incipiunt sentire peracti
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit

Damna

Damnatos, fingi & mutari nescia: nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte pudorem?

Vlpian. iurisc. hanc thesin ad speciem facti singularis aptauit, l. præcipiunt, D. de ædil. edict. mancipia, quæ rudia sunt, præsumuntur esse simpliciora, & ad ministeria multò aptiora; trita verò & veteratoria difficile est reformare.

Ablue Æthiopem.] Huc pertinent prouerb. Æthiopem dealbare: & Æthiops non albescit. quò refer & illud Nazianzeni: παρδαλις ὐκ ἀποθήσεται τὸ ποικίλον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc est, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Æthiops. Si quid de Æthiopibus pluribus requiras, consule Plin. lib. 5. cap. 8. cap. 30. lib. 6. *Æthiops non albescit.*

AD EMBLEMA LX.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipsemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij sui incuriosus sit, quique vxorem suam mœchis permittat. Cucubitare verbum confinxerunt, quasi cuculitare. Ego Cuculos peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, socordes, tardique essent, quòd non priùs putatas vites haberent, quàm cuculus canere cœpisset. Horatius: *Cuculus quis verò.*

——*magna compellans voce cucullum.*

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypsilon per *u* eo more quo nos Latini facimus, pronunciasse. Recentiores Grammatici Cuculos dici hos homines putant à natura auis, quæ in alienum nidum, maximè Hypolaidis, quam ipsi Curucam vocant, oua sua transfert. Sed hac ratione non cuculi, sed curucæ dici debuissent; cùm non ipsi in alienum, sed alij in suum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quasi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaque Cuculi nomen abusiuè in eos esse traductum, quorum impudicæ sunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, spectato nimirum auis ingenio, quæ sua in nidis alienis oua ponere soleat. Idem reperies Adagio Erasmico, Cuculi. Vide Plin. 18. cap. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi sensu, vt pro inepto homine,

homine, rerumque imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:
Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſolere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Praeneſtinus ſalſo multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſaepè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

Cum loco Horatiano & Pliniano coniungo illud Auſonij conſentaneum, in Moſella, ——*Inde viator*
Riparum ſubiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt ſeris cultoribus. ——

AD EMBLEMA LXI.

Charephon Noctua dictus.

CHAEREPHON Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt alijs placet, Veſpertilio ſi vocitatus. Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, ἐοὶκει δοίοσεις χαιρεφῶντος τῇ φύσει, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit. Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus (vt πυξίνας Graeci nominant, qui ſunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus eſſet. ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: isque eſt, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſimeque momordit, qu etiam Gorgiæ ſtudium taxare auſus ſit. At quantum conicer eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſe in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduiſque lucubrationibus propè ian perditos, non idcò ludibrio ſunt habendi; ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vo

cem

tem, tum vultum humanum exuisse in eo, quòd in luce hominum versari refugiunt. Ex quorundam qui non exstant commentarijs Ælianus refert in 9. Variæ hist. Philetam quendam Coum fuisse adeò macilentum, vt occasione etiam leuissima subuerti posset: qui ne à ventis tolleretur, ferreis soleis vtebatur. Id tamen figmento similius esse quis non videt adiocandum?

volucri ex Mineïde.] id est, vespertilione. Mineïdes Thebanæ sorores cùm Liberi patris sacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiso, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum sono perterritæ, telis instrumentisque suis in vites ac hederam repentè commutatus, omnique loco feris repleto, noctu fugientes, in vespertiliones transformatæ sunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineïdem pro vespertilione dixit Alciatus. *Mineïdes.*

Fusca viro facies.] Eius quidem rei causam refetre non temerè possumus ad lucernarum fuligînem, qua lucubrantes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

AD EMBLEMA LXII.

QVANQVAM vespertilionis nomen ad multa traduci possit, speciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò vespertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi se continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati, vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quosdam rigidos Philosophiæ satellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ sunt abstrusa prorsus atque abdita, scrutantur, ac rerum cælestium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tangi manu, neque percipi sensibus possunt; & tamen sic de his disputare ausi sunt, vt quæ asseruerunt, probata certáque videri velint. At profectò longè secus habendum nobis est. Illi enim dum contradicendi studio insaniunt, dum etiam quæ falsa proferunt, rectè & accuratè defendunt, aliorumque argumenta, quamquam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapsa veritas *Mala nomina.* *Philosophi cæci.*

est, quam se quærere simulant, sed & ipsi eam si quam tandem reperire magno studio potuerunt, vel imminuunt, vel etiam labefactant. Socrates cùm esset omnium Philosophorum vel Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat se duntaxat hoc vnum scire, quòd nihil sciret. Videbat enim oculatissimus ille veritatis indagator, Philosophiam illam humanam nihil in se habere certi, nihil veri: nec (vt plerique censent) doctrinam ipsam dissimulauit, vt alios refellerer, sed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim sapientiam nullam esse fassus est, adeoque quam Philosophi scientiam profitebantur, quæ tum maximè versabatur in siderum inspectione, contempsit, derisit, abiecit. Tertiò & postremò nomen hoc traducitur in callidos & versipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis sunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerumque tanta dexteritate res agunt suas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proscindere: cumque aliud temporis exiget occasio, eandem probabunt præque altera efferent. Genus hominum certè vt versatile & infidum, sic detestandum maximè & exsecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent sibi constantem? Non dubium est, quin alios cum quibus versantur, fallant, cùm sese ipsi priùs fefellerint. Si enim veritatis essent aliqua tandem parte studiosi, darent operam profectò, vt societatem cum melioribus & sapientib. inirent, iisq, adhærerent, contrarios verò fugerēt, & seriò, non perfunctoriè aut oscitanter & quasi aliud agentes aduersarētur. Sed quid lucri, aut præmij denique cōsequuntur? nimirùm quod mendaces atque impostores, quibus non credatur, etiamsi vera dixerint: sed & illud adiicitur, quòd vtrique parti suspecti & odiosi apud omnes turpissima infamiæ labe asperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibusque neutra pars ex animo fauere possit. quo fit, vt qui factionis vtriusque sibi contrariæ conuictores & assectæ voluerint haberi, non ratò ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaniquæ fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenses: in quo cùm se medios gererent in neutram partium inclinatos, sedato tandem bello à diuisis militibus confossi sunt. vnde festiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senensibus idem accidisse, quod ijs solet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo

Versipelles.

ab in-

ab inferioribus, puluere autem & strepitu vexentur ab ijs qui supernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone sancitum est, vt qui in ciuili discordia & populi discessione duas in partes, non vni aut alteri se adiunxisset, sed solitarius, neutersque à communi malo ciuitatis secessisset, is domo, patria, fortunisque omnibus priuaretur, & exul extorrisque esset; quod non inflammandæ aut augendæ discordiæ, sed compescendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum est. Idem Phauorinus Philosophus inter fratres & amicos dissidentes faciendum esse censebat, vt qui essent in medio partis vtriusque beneuoli, si in concordia amittenda parum auctoritatis quasi amici ambigui habuissent, tum alter in alteram partem discederet, vt hac via concordiam vtriusque instaurarent. Eo consilio Cicero actionibus in Catilinam, vult in fronte, nedum in animo inscriptum esse quibuscunque ciuibus, vt omnes aperte fateantur quid in bello tam nefario & periculoso sentiant. Sed ad alia festinandum, si prius monuero, Hesychium dixisse, vespertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei sunt, repræsentare, vt sunt qui omnibus etiam dissimillimis sectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τῆς μαχλοσύνης inditum nomen est. Pierius lib. 2. Sed perlege ipsius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Solonis lex.

Vespere quæ tantùm volitat, &c.] Vespertilio, volucre biforme animal, à vespere nomen trahens, quòd veperi voliter. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetrastichon hoc naturam vespertilionis exprimens:

Vi quadrupes & auis volitat, discurrit, & inter
Quadrupedes non est nec numerandus auis:
Lacte suos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedes q; duo.

Aduerte autem illud (*Vespere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos arrigimus, eorum nempè qui infames sunt, & iudicium formidant.

quæ lumine lusca est.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philosophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad posteriores respicit, nempè vertutos & infidos, qui de se possunt quod est apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus sum vespertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus sum.

Inde & philosophos.] Confer huc Plutarc. de placitis philo-

sophorum, M. Tullium de natura deorum 2. Aristophan. ἐν νεφέλαις, Lucianum passim, Iustinum martyrem aduersus Aristotelis dogmata, & alios sanè multos, qui sapientum veterum cœcitatem stilo confoderunt. Videsis Gratianum, c. hinc etiam, 49. dist. 1.

Tandem & versutos.] hoc est, ἀλλοσοφιστάς, qui tanquam bestiæ generis communis vel epicœni oberrant, desultoria leuitate infames, infidi, veteratores, Vertumno, Proteo, aut Empusa mutabiliores, quos neque vt prehendas, neque vt mittas, scias. Similes sunt noctuæ oculis, aiebat Bias, qui sapientiæ inani dant operam; illius enim oculi noctu quidem vim suam habent, sole orto caligant: eodem modo eorum mens ad res vanas perspiciēdas acutissima est, ad veri autem luminis obtusa, hoc est, ἐοίκασι τῆς ὄμμασι τῆς γλαυκὸς οἱ περὶτὼ ματαίαν σοφίαν ἠχολικότες· καὶ γὰρ ἐκείνης αἱ ὄψεις νυκτὸς μὲν ἐρρῶνται, ἡλίῳ δὲ λάμψαντος ἀμαυροῦνται καὶ ἔσωρίοι, πρὸς δὲ τὸ τῆ ἀληθινῆ φωτὸς κατακτησιν ἐξαμαυροῦνται. Facit huc Varronis illud Eudæmonibus: Postremo nemo ægrotus quisquam somniat, nec tam infandum quod non aliquis somniat philosophus.

Caligant oculi.] caliginem inducunt, obscurant.

AD EMBLEMA LXIII.

ID ἐscholiaste Apollonij Rhodij ad lib. 4 ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρά, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι: Alcæa dicitur præcipue leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem significantes Ægyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæsos, quoniam eorum ossa inter se collisa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati signa colligens, ait: Leonum animi index cauda, sicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientiq́ue similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam inciramento, flagellantur, & c. ex quibus colligere est facile, quantus sit leonis concitati furor. Admonemur itaque ira imperum cohibendum esse, omnesque occasiones deuitandas quòd ea perturbatio sic hominem extra se deiiciat, vt in beluam ferocissimam quasi transformet. M. Tullius 1. De offic. ijs: Licet ora ipsa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine ali

Leo cauda catulos verberans quid.

Ira cohibenda.

ne aliqua, aut metu commoti sunt, aut voluptate nimia gestiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, status que mutantur. Quid tandem? Ælianus 5. histor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. cap. 14. eiusdem animal. hist. Sic ad finem sui clypei Hesiodus:

δεινὸν ὀρῶν ὅσσοισι, λέων ὡς σώματα κόρσας,
ὅς τε μάλ' εὐδυκέως μενοεικέϊ θυμὸν ἀγείρας
χίσας, ὅτε τάχιστα μιλίφρονα ποιμένα πήνῃ,
ἐμβρίθεος δ' ἄρα τε μιλαινέι πίμπλαται ἠτορ.

id est, Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,

Quique alacriter admodum vnguibus sæuis pelle
Dissecta, quam citissimè lenem animum abstulit:
Alacriter adhæc furibundum cor explet.

Sed huc propius accedit Lucani pulchra descriptio è lib. 1. quo loco Cæsarem cum leone furibundo comparat:

Æstifera Libyes viso leo cominus hoste,
Subsedit dubius, totam dum colligit iram.
Mox vbi se sæua stimulauit verbere cauda,
Erexitq; iubas, vasto & graue murmur hiatu
Infremuit dum torta leuis si lancea Mauri
Hæreat, aut latum subeant venabula pectus,
Per ferrum tanti securus vulneris exit.

Exemplo est Alexander Macedo, totius penè Orientis victor, qui subita quadam ira correptus, Clytum nutricis suæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem seruatus) interfecit; quemque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multisque honoribus, vt amicissimum, donauerat, impetu nescio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòst cùm ad se rediisset, ereptum telum ex Clyti vulnere in seipsum doloris impatientia vertebat, nisi suorum manibus fuisset prohibitus. Itaque summè nobis elaborandum est in ira domanda, vel saltem sic compescenda & continenda, ne nobis possit vllum adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hostem se vicisse omnium maximum & perniciosissimum dicere non iniuriâ potest. Euolue totum Plutarchi librum De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3.

Ira percitus Alexander amicum interfecit.

Alcæam veteres caudam, &c.] Testis est Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditissimis Alcæam, *ἀπὸ τῆς δὲ αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρίπτυχ*, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur, vt dixi iam. *Alcæa.*

Lutea cùm surgit bilis.] Bilis Græcè *χολὴ*, omnis humor est in

nobis calidus siccus. Duplex primùm statuitur, naturalis vna, quæ simplici nomine bilis appellatur, estque vtilis ad alendum corpus: Alia verò est quæ recedit à naturæ mediocritate, additoque nomine vitium designante solet appellari, estque in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glastea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquosa, fusca &c. puto hîc intelligi glasteam, quæ ἰσατώδης glastum colore cæsio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidissimam, mordacissimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ventriculo & circa ipsum gignitur à calore vehementissimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè disputat Fernelius De functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudescit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro sui conditione commutare solet.

furias excitat indomitas.] Philemon Comicus,

μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζόμεθα.

τὸ γὰρ παραχρῆν ἐστὶ τῆς ὀργῆς πόνος.

Et Tusculanarum 4. Cicero: An quicquam est similius insaniæ quàm ira? quàm bene Ennius iram initium dixit insaniæ? & furiarum tædas ardentes dixit in Paradoxis aduersus Clodium.

Verbum Græcum θύμος, animum vehementem sonat, de quo hîc, à θύω, cum impetu feror. At nihil aliud insania est, quàm ira, vel audacia nimia, aut sine ratione pericula suscipere: ὀργὴ leuius quiddam est, & cupiditas vlciscendi, παρὰ τὸ ὀρέγω, appetere, concupiscere. at μῆνις, grauius quid & vehementius, vbi cupiditatem factum comitatur, ita vt à μανίᾳ dici videatur. Sed ad rem, Lactant. de ira Dei, cap. 5. Cùm in animum cuiusdam incidit velut sæua tempestas, tantos excitat fluctus, vt statum mentis immutet, ardescant oculi, os tremat, lingua titubet, dentes concrepent, alterius vultum maculet, nunc suffusus rubor, nunc pallor albescens, &c. Pertinet hoc Tullij 3. Tusc. His perturbationibus, quas in vita hominum stultitia quasi quasdam immittit furias, atque incitat, omnibus viribus, atque ope repugnandum est, si volumus hoc quod datum est vitæ tranquillè placideque traducere. Sallust. Iugurtha: Cupido & ira pessimi consultores. Quædam leguntur apud Hebræum parœmiastem, prouerb. 22. Noli amicus esse iracundo, neque stude furioso, ne discas mores eius, & capias animæ tuæ scandalum. Idem cap. 22. Graue est saxum & onerosum, sed ira stulti grauior, Et Ecclesiastici

28. Cer-

28. Certamen festinantium lites incendit; si sufflaueris, quasi ignis ardebit; & si expueris, extinguetur.

AD EMBLEMA LXIIII.

Id ex incerti auctoris Epigrammate Græco transtulit, quod est eiusmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω ἐκ ἐθέλοισα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει πημίη & ἀφραδίη.
ἀυξηθεὶς δ' ὣς ἐμὲ, κατ' ἐμῆς πάλι ϑηρίον ἔσαι.
ἡ χάρις ἀμάξαι τὴν φύσιν ἐ δύναται.

id est, *Capra lupum lacte mammis inuita, sed illud*
Pastoris cogit mens malè cauta mei.
Nutritus per me, tandem fera sæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla potest.

Lupum proprijs vberibus nutrio inuita,
Sed [ad id] me cogit pastoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rursum fera erit
Gratia mutare naturam non potest.

Lacte lupi catulum mammis inuita capella,
Quò me pastoris cura coëgit iners.
Postquam creuerit ille ex me, malè sæuiet in me:
Naturam mutat gratia nulla malam.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiusdem est argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eosque potissimum qui perniciem ijs adferūt, de quibus bene meriti sunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra potest: tantumque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis solo nomine contineri dicantur. Quidverò execrabilius esse potest, quàm ijs vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi causſas suggessere, dederuntque operam, vt quod sumus, essemus? C. Toranius ingratissimus filius triumvirūm partes secutus proscripti patris sui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notasque corporis quibus agnosci posset, centurionibus edidit, qui eum persecuti sunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de sua solicitus, petijt an incolumis filius esset, & an imperatorib. satisfaceret. At ipse est qui te nobis

Ingrati.

Ingratitudo summum vitium.

prodidit, inquit vnus è militibus: continuoque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidem mors, sed auctore cædis miserior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proscriptus ad clientem suum confugisset, sceleratus filius militibus occidendum patrem, se præsente obiecit; bis parricida, vt qui consilio prius deinde spectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Missos facio alios quosdam, qui nobis interdum occurrunt in historicorū monumentis, ne nimium hic hæream. tantùm adiicio quod scribunt auctores grauissimi, ingratitudinem sceleris atrocissimi loco esse positam, adeò vt tanto crimini non sit vlla pœna legibus constituta: quod, sicuti sapienter arbitrantur, maius sit quàm vt ab hominibus vindicari possit, ideoque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere est apud Xenophontem, in Persarum moribus & statutis hoc esse positum, vt maximè ingratitudinis notam insectentur. Quem enim cognouerint posse gratiam referre, nec refert, in hunc seueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui sunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potissimùm impudentia sequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima est dux. Sanè vt hoc quasi per transennam adiiciam, pulcherrimas ingenij sui penè diuini dotes multum obscurauit Aristoteles, ἀμίσητον dictus ab Athenæo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi dissimulet in suis disputationibus: ex quibus oculati homines facilè conjiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Pulcherrimum legere est Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumeliosum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Æliani De varia historia exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi sunt, & iniustè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illustrando.

iubet.] permittit, finit: Græcum habet ἀναγκάζῃ cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idem sonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus semper sua natura vescitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in sinu fouere: & Aries nutricationis mercedem persoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδέα, θρέψαι κυνάς, ἵνα τὸ φέρωνη: ale & fœtus lupi, ale canes, vt te absumant. sic autem Scholiastes: ἐκτρέψῃ ἄνηρ καὶ λύκον ἐκγόνως καὶ κύνας, ἐπὶ τῇ λύμῃ

λύμην τῇ ἀνθῷ ὡς καὶγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀκαιρείᾳ. ἐπὶ δὲ τῶν Σακεράτας, κακὸς ποιῶν τὸ ῥίψαι κυνίας.

AD EMBLEMA LXV.

Otho ab Otide.

Hoc dictum est in quempiam temerarium, gloriabundum, & plus quàm par est, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & gesticulatrice, captuque facili, quam Aristoteles noctuæ similem, & circa aures alarum quandam similitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ἀπὶ dicuntur, qui in re qualibet facilè decipiuntur, ac illi maximè, qui verbis sese protelari facillimè sinunt, cuilibet sine delectu & prudentia dextram, quod aiunt, iniicientes, vt ex Eustathio Homeri scholiaste didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id est κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt. Vide prou. Aues quæris.

ἀπὶ qui.

Otis auis.

Aurita est, similes, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi, quidam Latinè Asionem vocant: imitatrix alias auis & parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnosoph. 9. cap. 14.

Manciparo.

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vsu capit. Horat. 2. Epistol.

Quædam (si credis consulis) mancipat vsu.

Hoc tibi conueniens.] quasi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio sis ad vanitatem composito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea gesticulabunda & ad suas laudes assultans facilè capitur; sic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus indium habes.

AD EMBLEMA LXVI.

Lupus ceruarius.

Carminis hùius sententia similis est huic quæ ex Menãdro citatur: ἀφεὶς τὰ φανερὰ, μὴ δίωκε τ' ἀφανῆ. Est Lupi ceruarij natura, vt quamuis post longa ieiunia reper-

tas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid casu respexerit, obliuiscatur, & copiæ præsentis immemor, aliud quærat, testibus Plin. lib. 8. cap. 22. & Solino Polyhist. cap. 18. Idem contingit ambitiosis & auaris, qui spe honoris amplioris, aut commodi, in quo sit vberior quæstus, neglecta præsenti sorte venantur aliam. Fit tamen sæpenumero, vt vtraque frustrentur. Hinc Sophocles in Thyeste:

—τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πτῶσις ἵησι τὸ παρὸν & ἀμπλακεῖν.

id est, Impossibilium cupido multos fecit repente frustrari. Id quidem exemplis quamplurimis confirmari posset: sed vnum duntaxat ex Iustino subiiciam. Pyrrhus in amplissimo imperij fastigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Asiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, quà tulisset impetum, sustinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquisitisque celeriter carebat; tanto melius studebat acquirere imperia quàm retinere. quam ob causam collatus est ab Antigono, lusori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarcho teste. Fruendum est itaque rebus præsentibus, & rectè agendo speranda meliora. Est enim animi valde pusilli & anguSti, inopiam metuere plus quàm par est, ideoque ijs quæ adsunt, non frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ stoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos insequens lepores neutrum capiat: cuique illud conueniat;

Pyrrhus Epirota.

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδέτερον ἔτυχες.
Ambo concupiscens neutrum assecutus es.

Pulcher locus apud Procopium 2. De bello Gothico: refert enim Bellisarium initio belli scripsisse ad Theudebertum Francorum Regem (qui cum eo manus conseruit:) Satius est sè curè sua vt quisque possideat tenere, quàm dum aliena nimium appetit, de suis rebus periclitari. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epist. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidisti aliquando canem à domino frusta panis aut carnis apertore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat & semper ad spem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc sapienti non euenit. plenus est: etiam, si quid euenit, securè excipit. Huc refer Adag. Præsentem mulge, quid fugientem insequeris?

Proverbij locus.

Mul-

Multæ sunt affines huic sententiæ: vt apud Hesiodum:

νήπιοι, οἳ τὰ ἵσα μᾶλλον, ἀτίμητα δὲ οὐκ ἴσασιν.

Sallustius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad societatem nefarij belli, de euentu tamen anxiè dubitantibus: In incerto habuere, quidnam consilij caperent. In altera parte erat æs alienum, studium belli, magna merces in spe victoriæ: in altera maiores opes, tuta consilia, pro incerta spe, certa præmia. Sed & Pseudolus seruus apud Plautum sic secum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus: atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vbi amors obrepat interim.

Qui sua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, si apponam lepidum & facile T. Mori tetrastichon huic Emblemati conuenientissimum:

Os canis implet anas: alium capturus hiabat:
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miser interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Iustinianus l. nemo, C. de assessorib. Festinans ad duo diuersa neutrum bene peragit, ne cùm in vtrumque festinat, neutrum perficiat. Et satyric. Iuuenalis,

Pectora nostra duas non admittentia curas.

Ridetur adolescens luxu perditus apud Persium, saty. 3. his verbis,

—— duplici in diuersum scinderis hamo:
Vdum & molle lutum est.

Et glossographi Accursii aiunt, eum qui hora vna eademque suos sectatur lepores quandoque vtroque carere.

AD EMBLEMA LXVII.

FIGMENTVM hoc Niobes ob insolentem iactantiam in saxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quandam mulierum superbiam, elationemque immodicam, qua occæcatæ ne ipsis quidem Superis subesse se putant: quo fit, vt suæ mortalitatis immemores, in detestandam ἀναίδειαν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne sese altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumescant, aut etiam plus sibi tribuant, quàm par est. Præterea de numine bene *Niobes fabula.*

bene sentiendum esse. tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculosiùs, neque scelestiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. 9. ἐπεὶ τόγε λοιδορῆσαι θεὸς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρίνει. nam Dijs conuiciari, inquit, odiosa sapientia est; & intempestiuè gloriari, idem est atque insanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Discite iustitiam moniti, & non temnere Dinos.

Extat in tumulum Niobes elegiaca prosopopœia certè elegans, his omnino verbis:

Este procul leti, cernant mea funera tristes;
Non similis toto maror in orbe fuit.
Bis septem natos peperi, bis pignora septem:
Me miseram! Diuâm sustulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor est; sic mihi vita dolor.
Discite, mortales, quid sit turgescere fastu,
Et quid sit magnos posthabuisse Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαλησρίαν magnificos lui impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc conferam insignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo sub Cadmi persona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Dijs sentire discat.

εἰ δ' ἔστιν ὅστις θεὸν ἀμείνονα ὑποφρονεῖ,
εἰς τὸν δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγεῖται θεός.
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σεβεῖν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἴκαδ' ἀπὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι κέρδος, τοῖσι χρωμένοις. id est,

Si quis sit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem respiciens, secum animo reputet esse Deos. At verè temperantem esse, & numen diuinum colere, censeo rem esse omnium pulcherrimam, & sapientissimam hominibus, qui huic sese implicant.

Sallust. Iugurtha: Quæ in magnis superbia, in infimis iracundia rectiùs nuncupari. ὀργὴ, quasi ὀρέγω, ab ὀρέγομαι, hinc ὄργιλος iracundus, qui Gallico idiotismo, *orgueilleux*. Sed rursum alibi occurrunt Sallustiana: Quæ apud alios iracundia dicitur, ea in imperio superbia, atque crudelitas appellatur.

En statua statua, &c.] Hoc imitatus ex senariis his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον ἀνέχει νεκρὸν,
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς ἀνέχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὐτὸν νικᾷ ὁ νικῶν ἐστι καὶ τάφος.

id est, *Hoc in sepulchro mortuus non conditur,*
Hoc est cadauer, & sepulchrum non habens:
Sed est idem cadauer, & sepulchrum sibi.
Sepulchrum hoc non habet intus mortuum:
Mortuus hic extra non habet tumulum:
Sed ipse sui mortuus est & tumulus.
Istud sepulchrum mortuum intus non habet:
At nec sepulchrum sibi habet extra mortuus:
Sibi sed ipse est & sepulchrum & mortuus.

Illud simile tit. εἰς ἡρωίδας lib. 4.

οὐκ ζωῆς μὲ θεοὶ πῦξαν λίθον· οὐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν σχαζιτίλης ἴμπαλιν ἐργάσατο.

Cæterùm id varie accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, stupidum, eumque qui sit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucio, poëta Græco, de quodam saltatore, qui se mouere non posset, ὀρχηστὴς νιόβης ἴμπνοον ἀρχέτυπον: Orchestes spirans archetypum Niobes.

Se conferre Deis, &c.] Niobe cùm liberorum numero esset lata, Latonam contempsit, ipsique se præferre non erubuit, quòd ea non nisi duorum, Apollinis & Dianæ mater esset. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ sagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipsamque Niobem sibi coniugantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in saxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, si vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pausan in Arcadic. exquire. *Niobe.*

vitium muliebre superbia.] sic Sallust. in Iugurthino dicit superbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac sensus, &c.] Lapis in Hieroglyphic. nomine sensus expertem significat: vt pro stupido & alienatæ mentis homine vsurpari certum est. Vnde illud Comici; Quid agis lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaque disciplinarum cognitione cicuratos, saxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: *Ea est ἀναισθησία & sensuum vacuitas.*

——quo tempore primùm
Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus.——

Theocritus in Eidyllijs Milonem rusticum impolitum planeque rudem appellat fragmen duræ rupis, id est σπέρμα ἀπόκομμα πέτρας. Lactantius lib. 1. cap. 20. loquens de termino, qui in capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? nisi sos potissimùm lapides, ac stipites esse? Ouid. 5. Metamorph.

——ad auditas stupuit cen saxea voces,

Attonitaq; diu similis fuit.——

Idem 13. Metam.—*duroq; simillima saxo Torpet.——*

Et in Ariadna,——*in saxo frigida sedi;*

Quamq; lapis sedes, tam lapis ipsa fui.

quo sentu dixerat ante Ouidium Catullus de nuptijs Pelei, Ariadnen saxea effigie fuisse, vt vim doloris exprimere non posset, neque in vllam vocem erumpere, cùm vidit se à Theseo in litore Naxus insulæ relictam. Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne possim tales sentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis!
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia passam,
Quæ posuit sensum saxea facta malis.

1. de Ponto, Eleg. 2.

Fine carent lachrymæ, nisi cùm stupor obstitit illis;
Et similis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego sum frustrà qui lapis esse velim.

Sic impossibilitate ipsa mutata in lapidem Psyche, quamuis præsenti corpore, sensibus tamen aberat. Apul. 6. De Asin. aur. quod autem modò dicebam lapidem pro stupido vsurpari hieroglyphicè, id ostento planum est quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapsus anguis omnes in fugam vertisset, omninò hoc viso consternatis. Nam portendebat is serpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea, hoc est stupore, quem diu simularat, proditurum.

sensus, qualis inest lapidi. Vt lapidem vsurpari, pro stupido, au sensus vacuo palam est. Sic Martialis lib. 3. inquandam Matriniam:

An possim vetulam, quaris Matrinia, possum
Et vetulam, sed tu mortua, non vetula es.
Possum Hecubam, possum Nioben, Matrinia: sed si
Nondum erit illa canus, nondum erit ista lapis.

Sed quod ad argumentum facile emblematis facit, non possum prætermittere illud Valerij Max. de neglecta religione Deorum spreti monitus excandescunt, & humana consilia castigantur, vbi se cœlestibus præferunt.

AD EMBLEMA LXVIII.

Scylla in monstrum marinum mutata.

SCYLLAM Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, sic affecit, vt fontem, in quo Nymha se lauare consueuerat, veneficijs & magicis herbis infeceit: cuius rei nescia Scylla fontem de more ingressa, inferiores corporis sui partes in caninos rictus vidit esse commutatos: quam tantam deformitatem horrens, in mare se præcipitem edit, & in saxum mutata, Poëtis argumẽtum fabulæ præbuit. Homerus Odyss. μ. Ouid. 14. Metamorph. Iustinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis suggeram ait ob fretum quod in Sicilia citato sæuoque impetu ferit, in quo vndarum inter se concurrentium tanta pugna sit, vt alias veluti terga dantes vorticibus in imum desidere, alias quasi victrices in sublime ferri videas: nunc hic fremitum ferentis æstus, nunc illic gemitus in voragine desidentis audias. Accedit perpetuum Ætnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monstri credita simulacra, dum nauigantes maioris vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant vnas, quas sorbentis æstus vorago collidit. Scyllam fuisse nauem iremem Palæphatus tradit. Sallustius saxum putat esse in mari prominens, quod procul visentibus muliebrem formam præsentet, in quo illisi fluctus, quoniam & luporum ciulam, & canum latratum videntur imitari, finxerunt illam putenus feris huiusmodi succinctam esse. Alciatus id appositè instulit ad impudentiam, quæ tribus potissimùm vitijs rabidissimis comes esse soleat, auaritiæ, lue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ sub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non sibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam significari omnis generis impudentiam, quæ non secus ac canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia retis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto sumpsisse emblema duxisse: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἐλκυστικὴν· διὸ δὴ κύνας ἐπ' ἀλόγως ὑπαίζεσθαι, περιμαίεσθαι γὴ, τὴν ἁρπακτικὴν καὶ ἀσυνδέτους πφεσγμένας.

Lucan. Iustini de Scylla.

Sallustius de eadem.

Emblematis ὕλη.

Pube tenus mulier, &c. | Duobus in locis Virgilium imitatus: sic enim, —*pulchro pectore virgo*

Pube

Pube tenus. —— & alio loco,

Quid loquar aut Scyllam Nisi, aut quam fama secuta est,
Candida succinctam latrantibus inguina monstris, &c.

Duæ Scyllæ. Ex quo loco aduertes duas fuisse Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Fast. Ouid. Lege Nannij Miscellan. lib. 6 & Iacob. Bononiensem, Annotationibus quas pauculas scripsit in Virgil. & eundem Virgil. in opusc. cui Ciris nomen.

Monstrorum catulis.]canibus monstrosis. Virgil. dixit:

Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis. Et Ouid. 4. Trist.

Esse canes vtero sub virginis. ——

Cicero De haruspic. respons: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c. Canes porrò accipi pro rapacibus & exploratoribus hominum rapacium idem Cicero non sine satirico morsu nos docuit, vt lib. 1. in Verr. Debere aiebat suam rationem ducere: multa sibi opus esse, multa canibus suis, quos circa se haberet. Et lib. 3. in eundem: Quid ista cohors, quorum hominum est? Volusij aruspicis, & Cornelij medici, & horum canum, quos tribunal meum vides lambere? Eadem oratione: Qui cùm agros maximos ac feracissimos per seipsum, hoc est per Aproniam, Verrem alterum depopularetur, ad minores ciuitates habebat alios, quos tanquam canes immitteret, nequam homines, & improbos, quibus aut pecuniam, aut frumentum publicè dari cogebat.

raptus.]hîc raptus, pro rapina, poëtico more; vt cogitatus pro cogitatione? vt ausus pro audacia. In iure alioqui rapti dicitur contrectatio fraudulenta personarum, propriè, vt Cod. de raptoribus virgin. & in Decretal. 5. de raptoribus. Rapina verò fieri intelligitur in rebus mobilibus per vim ablatis vt in tit. Vi bonor. rapt. Sed hoc quidquid est emblematis rectè torseris in fori latratores, rabulas, quibus quid impudentius, quid rapacius, quid denique fraudulentius?

AD EMBLEMA LXIX.

Vati inimus Tiresiæ de Narciss. TIRESIAS vates tamdiu victurum Narcissum præuit, quandiu à sui conspectu abstineret. At ille ignarus infortunij quod iamiam sibi impendebat, visam in fonte sui vultus imaginem sic deperiit, vt sui amore captus miserè cotabuerit, & in florem sui nominis commutatus sit, qui Nar-

Verte verba.

di

dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitibus §. 11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam confectantur: tamque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentius aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum via & ratione: eoque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducant: tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt *Noui doctores reprehenſi.*
ὑστοφοι quidam impudentiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautum ineſcant, verborúmque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. communione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptisque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuisque tradatur, affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam *φιλαυτίαν* in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos, & *ἀμέσους* re- *Imperiti φίλαυτοι.*
um ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuaque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſq. vllo fructu facillime marceſcat. vnde meritò illud repetamquod Ciceronis in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorem ſtudiorum calamitatem, quàm ſui ipſius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci *φιλαυτίαν* appellant. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eoque hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, odioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim eſt veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui meliorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tan- *Præclarus Platonis locus.*
tam raræ alicuius & veræ ſapientiæ tereſtre oraculum merito docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De legibus autem planè ſententiam pari verborum pondere ſcriptis mandauit: *πάντων δὴ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς ἀνὴρ σὺν γνώμῃ ἔχων ἀποφυγὴν ἐθέμενος χαλεπώτατον τέρας ἐστὶν ὁ λέγομεν, ὡς φίλον ἀνὴρ πᾶς ἑαυτῷ φύσει*

φύσει τι ἐγὶ κ) ὀρθῶς ἔχ τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δ' ἀληθείας πάντων ἁμαρτημάτων διάτιμώτατον ἑαυτῷ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίγνεται ἑκάστοτε. Quæ singula si diligenter expendamus, suppetet nobis accommodatum certè & præsens amuletum ad arcendum, aut minuendum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, sed tamen exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non abre appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præsentius, quòd licet eo plerique morbo correpti sint, non tamen vmquam de remedio quærendo, aut parti malè affectæ applicando cogitant, vt tandem sani possint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnosior ægritudo est, quàm quæ sui sensum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quo fit, vt omni animi contentione & industria in eo malo periculosissimo propulsando sit enitendum, & eò maior cura conferenda, quò morbus hic (in quo sit fons, & certi principium aliorum omnium, quæ in animum cadere possunt vitiorum) grauiores affert corruptiones, clademque ingeni præsentiorem. Nulla enim ratione fieri potest, vt qui hac perculsus peste oberret, sanum vel in alijs vel in seipso iudicium retineat, cùm se non norit: quandoquidem sit in oculis mentis, infusa caligo tam densa, tamque spinosa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui sui capitur amore, non verè sese amare potest, sed falsam quandam de se opinionem, vt vmbram aliquam, quasi qui in tenebris palpat, oscitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) seipsum à seipso falli πάντων λεπτώτατον, imò verò adijciam δεινώτατον & ἀθλιώτατον. Cur enim impostor ipse præstò semper habeatur, nec minimùm quidem abscedat, quo pacto non esset grauissimum malum inprimisque deplorandum? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inscitiam nostram sapientiæ loco habemus, quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremur, tamen nos omnia ingenio assecutos arbitramur. Tolerabile aliquiuitium, si ea tantùm placerent, quæ ingenij specimina quadam præ se ferunt, aut alia generis eiusdem: in quibus si tantùm fallimur, nec fallimus, aut si sic fallimur, vt melioribus peritioribus aurem patentem agnito errore præbeamus, nemest quin veniale putet. Quotus autem quisque est, qui placido ferat animo, quòd ipsi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

φιλαυτία *morbus maximus.*

Cæcitas animi maxima

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.

Q

Quo fit, vt vero verius dictum sit à Theocrito (vt id ad nostrum sermonem conuertamus) —— ἔρωτι

πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφαντα.

Nimirum id in caussa est, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis esse belli, festiui, saperdæ, cùm simus σάπεροι. Ex Aristonymo citatur illud: ἐστὶν ἐν βίῳ μέλιτος γλαφυρὸν, τὸ ἀνοήτους ὄντας πολλοὺς, οἵους φρονίμους εἶναι: Id in primis est in vita humana noxium, quòd permulti cùm se sapere putent, tamen desipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculosius, quàm nimium idere. Certè (vt de me ipse aliquid) sum satis mihi conscius, uàm debili & penè nullo ingenio sim: si quid tamen sit, numuam vllatenus me profecisse liberè confiteor, quàm cùm gnorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, imque meo non minimo sumptu deprehēdi, & apertis, quod icitur, oculis expertus sum, quàm non sit tutum aliorum iudio & famæ incumbere. Nam sæpenumerò contingit, vt nos lerique præsentes laudent, vel amore, vel alio quouis affectu uncti; sicque de nobis bene mereri putant, cùm sæpius vt de coribus cæci, sic ij de nostro captu & in literis, aut etiam honeis actionibus profectu sentiant. Interea tamen eorum in sentiam pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos nimus. Crassam me herclè & supinam credulitatem. Agnot lubens Socrates de se Physiognomi iudicium, talemque natura fore se palàm fassus est, nisi se Philosophiæ excolenum tradidisset. A qua quidem modestia longè semper sumus, qui ementitos quosdam sapientiæ colores, & imagiria virtutum ornamenta nobis inesse demiramur: & vt vera edimus absolutaque, quasi quibus ad perfectionem addi nil possit; ideoque molestè ferimus, si qui, dum nostri mentiom faciunt, non satis honorificè loquantur, eaque tribuant, æ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attint. Qui morbus vt deploratissimus sanari nisi ægrè potest, i tamen aliquando meliore quodam impulsi genio, potius temus quid nobis desit, quàm quid adsit. Si quid enim est, cauendum est inprimis ne effluat, aut pretio ampliori àm par sit, æstimatum vilescat apud alios: si quid deest, od sciamus ornamento nobis esse posse & vsui, efficiendum , vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri pos-

Assentationis malum.

Socratis modestia.

Sed in primis meminisse debemus, subindeque animo re- *Quæ sequantur φιλαυτίαν.*
ere, non quantum cæteris excellimus, sed quantum aliis sis inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φι-
ριας vitium tam nobis familiare ac domesticum, sed tamen

in primis exitiosum, præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & desidiam fouet, solet etiam vnà secum aduehere & alere turpissimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσπίλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui sui laudator fuerit. Idcircò numquam probata est illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Astydamante histrione, quòd suas ipse laudes inscribi vellet statuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum insolens sibi ferendum esse putauit, quanquam de sua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, excideratat, Suidas auctor est, Nymphas à Narcisso spretas verissimè dixisse:

Astydamas histrio.

πολλοί σέ π μισῆσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Et multi te oderint, si tu te ipsum ames.

Sophista. Quid tam malè audiit Sophistarum nomen, nisi ob effrenatam illam, & cæcam sui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil se nescire iactabant impudentius) eosque contrariis armis oppugnaret, nempè honesta dissimulatione potius, quam pari verborum strepitu atque contentione, dicebat hoc vnum se scire quòd rerum omnium esset insciis. Id verò non aiebat, vt falsa de se loqueretur, apud eos præsertim, quorum familiaritatem consuetudine vtebatur, sed vt assereret ea lubens omnia se nescire, quæ tam impudenti fronte sibi arrogabant triuiales illi μαπαιόλογοι, qui sic liberales disciplinas ipsamque Philosophiam ostentando, reuera prostituerent & profanarent: aut potius vt significaret ad veram solidamque sapientiam nemini nem accedere vnquam posse, nisi primùm se norit ignorare.

Arrogantes. Sunt enim quidam ingenio tam stolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas degustarint, falsam tamen bi scientiæ persuasionem induant. Ex quibus alij se ἀυτοδίδακτους, alij παιδόφρας καὶ πανσοφήμονας efferre non verentur: a alios quoscumque conuellunt & impetunt, in quorum vel uiculis & venia dignis erratis ingeniosiores, non perpendu ὅτι μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι: sibi nempè ignoscunt, Næuius ille Horatianus, qui seipsum ignorans carpebat ali seque venia dignum censebat. Quamobrem audiit ad ext mum, stultum & improbum hunc amorem esse, dignumq notari. At quanto in errore versantur, qui sibi primas nu rubore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Den nactem iactaret se solum & primum esse Dialecticorum, au uit: Si solus es, quî primus? si primus, quî solus potes esse? N

Agathocles Peripateticus arrogans.

:ſt quòd repetam literatoris illius Rhemnij intolerabilem arro- *Rhemnius Palæmon.*
gantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras
liſciplinas. Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia
rincipum notam ſatis & peruulgatam φιλαυτίαν, Ariſtote- *Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι.*
is nempè & Ciceronis: quorum hic tantũ ſuæ ipſemet induſtriæ
& ingenio tribuit, vt nullis ferè in proœmiis laudem propriam
onijcuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philo-
ophico curriculo certatoribus parùm fauerit, ſed quòd con-
adicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nomi-
is celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi *Philoſophi φίλαυτοι.*
bris quos De contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiã ſuum
tæfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium,
exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim
it artes, nullusque ſui laboris præmio & contentionis hone-
æ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit,
ui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. *Thraſylaus inſanus.*
p. vltimo, Thraſylaum quendam tanta inſania fuiſſe perci-
m, vt quotquot naues in Pyræeum appellerent, ſuas eſſe cre-
ret: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliis-
e ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è
cilia reuerſus, hominem medico committeret. is vbi reſipuiſ-
, affirmauit ſe numquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo men-
errore teneretur: quippè qui in tanta voluptate nihil mole-
æ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs:
andoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel
aximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut
òd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine
ſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt proprio etiam
arte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecu- *Platonis mos eſtia.*
Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola 5 tetur, quicquid ſcripſe- *Legumlatores primi.*
, non ſua, ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad
urandos mores, aut continendos hominum animos, earum
ientionem non ſibi, ſed alicui numini tribuerunt: tum vt di-
itatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent au-
ritatis; tum vt inſererent rudiorum animis, leges, vt
cherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum, à nemi-
eſſe violandas, ſed toto pectore colendas, tutandas, aman-
. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & diſci-
arum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præ-
entem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis
:bro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimi-
intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit mode-

ſtia, quamque turpis valdeque pernicioſa φιλαυτία. Conclu
dam itaque cum Platone, dicamque eum qui magnus eſt futu
rus, maximè decere, neque ſe, neque ſua ſic admirari, vt nih
putet exactius, nihil melius. δὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φιύγειν τ
σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ' αὐτῷ βέλτιω δώκειν ἐᾶ μηδεμία
αἰσχύνῃ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ σχόσθαι πειώμενον: Idcircò eſt oper
pretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores in
ſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Repeto illu
Platonis Cratylo: τὸ γὸ ἐξαπατᾶσθαι ὑφ' αὐτῷ πάντων χαλεπώ
τον, ὅταν γὸ μηδεὶς σμικρὸν ἀποσατῇ, ἀλλ' ἀεὶ παρῇ ὁ ἐξαπατήσο
πᾶσι ἐ δεινόν: A ſeipſo decipi aliquem, res eſt omnium peſſim
nam quando ſui ipſius impoſtor, ne vel minimùm à ſe diſc
dat, ſed ipſi ſemper adſit, quis non dicat hoc eſſe moleſtum
Verecundè hoc ita poëta princeps,—*non ego Daphnim*
Cantando meruam, ſi numquam fallit imago.
& M. Tullius, Niſi me communis decipiat φιλαυτία. Luſit
quemdam ſui nimio plus confidentem Strobilum, vircatu
& ſui natura minimè dicax, his omnino ſpiculis:
In ſpeculo, & vitreis ſeſe dum ſpectat in vndis
Cherilus, & nimio flagrat amore ſui,
E doctore vago bacchatur vappa, ſuoſq;
Collegas nihili cœcus, inersque facit.
Ringit, & ipſe ſuos patitur pro crimine manes,
Sic neque ſe inſanum cogitat eſſe miſer.
Succurrebat pridem exemplum Theſſali apud Plin. hiſto
mundi lib. 29 vbi ſic: Eadem ætas, Neronis principatu ad Th
ſalum tranſiliuit, delentem cuncta maiorum placita, & ra
quadam in omnes ævi medicos perorantem. Hic tanta ar
gantia fuit, vt Iatronicem ſe inſcripſerit, quaſi medicorum
ctorem. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt I
gramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter
gantiam aſcribam:
Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.
Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſilij Fi
Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

ſua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarch. Sympoſiac. 5.

tione 7. refert idem accidisse cuidam quem Eutelidam nominat, qui cùm se in vndis adspectaret, amore sui captus, pænè periit dum ita deperiret.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod est depravatio. *Marcor.*

cladesq.] mors & exitium. alia metaphora.

φιλαυτίαν] cæcus amor sui, attollens vacuum plusnimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

pessum plures datq. dedit q.] pro, pessundat & pessundedit, tmesis. pessum, deorsum, quasi sub pedes proiectum. Apul. 5. Nisi eam pessum de tantis opibus deiecero. Plaut. pessum abire. Lucretius 6. *Multaq; præterea ceciderunt mœnia magnis*
Motibus in terris, & multæ per mare pessum
Subsedere suis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo] docendi ratione.

phantasias.] opiniones. Rerum tamen visiones & imagines *φαντασίας* appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt Visa Cic. 1. Acad. *Phantasiæ.*

AD EMBLEMA LXX.

IMITATVS est Anacreontis Odam *εἰς χελιδόνα*, quæ sic habet:

Τί σοι θέλεις ποιήσω,	Quid tibi vis faciam,
τί σοι λάλη χελιδών,	Quid tibi, loquax hirundo?
τὰ πτερά σοῦ τὰ κῶφα	Pennas tuas leues
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,	Vis abreptas forfice resecem?
ἢ μᾶλλον ἐνδυθέν σοῦ	Aut potius internam hanc
γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς	Linguam, vt Tereus
ἐκεῖνος, ἐκθερίζω;	Ille, demetam?
τί μοῦ κελεῖς ὀνείρων	Quid mihi gratos somnos
ὑπορθρίαισι φωναῖς	Matutinis vocibus
ἀφῆπτας Βάθυλλον;	Eripuisti Bathyllum.

Character huius Emblematis.

Quam sic Latiis numeris donauit H. Stephanus:

Quibus loquax, quibúsnam
Te plectam hirundo pœnis;
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam secémve linguam,

Ego verò sic:

Quasnam tibi parabo
Pœnas, loquax hirundo?
Pennas tuas recidam
An forfice has volucres?
Tuam secémve linguam,
Olim vt tibi ille Tereus?

Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomnis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Nam manè garriendo
Gratum mihi ſoporem,
Meum rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. Ἀλεκτρυὼν hexaſtichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatum, ſuauiſſimo ſomno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hic autem hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuoque importuno cantu dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt Progne abſciſſa lingua in hirundinem garritu nimio inſignem commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et ſanè vſuuenire ſolet, vt loquaciores fere ſint quibus eſt rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborumque parcimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanem de Cleophonte quodam garrulo dictetium;

Garruli odioſa importunitas.

ἐφ' ὃ δὴ χελιὼν ἐπιβρέμεται θρῃκία χελιδών.
Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit.

Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati,

εἰ τὸ σωφρονεῖν ἦν ποιεῖν καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τῇ Φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἂν ἡμῶν ἐσοφώτεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indefinenter, multaq́, & velociter,
Prudentiam indicaret; Quique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Hirundo quid. Lege Plutarch. 8. Sympoſiac. problem. 7.

Progne garrula.] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primum hunc verſum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Lucanus in tertio:

Exſomnia. *Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.*

& obſtrepero Daulias ore canis?] Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſub ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nomi-

pi

tis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noster Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abscidit (cùm ei vim intulisset) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid disceptent Cœlius Rhodigin. l. 29. cap. 26. (non deerunt enim qui Prognen in lusciniam commutatam fuisse asseruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miscellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm sit necesse quæstionem hanc inter Grammaticos controuersam dirimere: vt neq. vacat conferre quæ legimus apud Thucydidem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pausaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa.

Dignus Epops Tereus, &c.] id est, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam rescindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam cristam in capite retinet, & quasi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, ποῦ, ποῦ, id est, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45. Solinus: In Senensi regione, non longè à Flauiopoli colonia, Byziæ opidum, quondam arx Terei regis: hinc inuisum hirundinibus, & deinceps alitibus illis inaccessum.

putare.] scindere. metaphora à vitibus.

AD EMBLEMA LXXI.

PINDARVS 2. Pyth. sic: —φάθμας
δὲ πλουσίου ἐλκόμενον
θέλοντας, σὺν πάχει τε ἴλλ-
κῃ ὀδυναρὸν ἰᾷς πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσπερ φρενῶν μηχανᾶται τυχῆς. id est,

Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miserum suo antè animo, quàm quæ secum corde molitur, assequatur. vel: Qui ob facultates cuiusdam, opumque abundantiam, animo discruciatur, seipsum angit miserè, sibique antè affligit vulnus, quàm vt nocere possit ei cui inuidet. Nullum vitium inuidia penè vetustius est, aut homini damnosius & efferatius: quandoquidem si cum quibuslibet aliis conferatur, speciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia sunt, quæ non aucupentur vt sentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mœret, tristatur, eoque grauius afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non secus atque ædes, in quibus ipse sit, conflagret. Miserri-

ferrima sanè conditio, sed quæ tanquam felicitatis pedissequa, succeſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infelicisſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferant, quique ſine conſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & infectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs noceat? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquam veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eumque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit: quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δὲ τι καλὸν ἐν αὐτῷ·
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίλν.

Inuidia eſt malum; habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Res mala, liuor; habes tamen in ſe quid boni: adurit
Quos tenet, interna, corde oculisque, face.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ notat.

Inuidia vt vipera.

Vipereas manducans carnes.] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ, 2. Metamorph. ——*videt intus edentem*
Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum; &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt; vipereas carnes edit inuidia, quòd alienis malis gaudeat, iisque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἀσθένεια) vel id dicitur vt eius pernicies oſtēdatur. quæ enim venenata venenis alūtur animalia exitialius venenum habent. Plinianum illud rectè concinit, lib. 24. Sed quis inuenit illa, venena ſcilicet, præter hominem?

In veneficos.

Dein ſequitur: Quid? non & homines quidam ad venena nascuntur? atra hominum, ceu ſerpentium lingua vibrat; tabeque animi contracta adurit culpantium omnia; ac diurnum alitum modo tenebris quoque & ipſarum noctium quiete inuidentium gemitu, quæ ſola vox eorum eſt, vt inauſpicatarum animantium vice obuij quoque vetant agere, & prodeſſe vitæ: nec vllum abominati ſpiritus præmium nouere, quaſi odiſſe omnia.

Cuiq; dolent oculi, &c.] Hinc illud Martialis:

Teſt

Testatur gemitu graues dolores:
Suspirat, gemit, incutitq; dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

queq; suum cor edit.] Allusio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id est, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuscul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum nescio quo: *Cor non edendum.*

Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Similes Martialis versus hi:

Vesanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityiq; vultur intus
Qui semper lacerat, comestq; mentem.

Quò spectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate lusitando aiebat se belluam alere quæ se ipsam absumeret: Θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. quo significabat quorundam inuidiam, qui improbè & ignauè dolerent ob prosperos suorum laborum successus. Retulit Eustath. 1. Odyss. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet esse palam miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes. Græci dicunt δάκνειν, vel τὴν καρδίαν δάκνειν, cùm grauem & molestam animi solicitudinem significant. Et δακέθυμον ἄχος, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo:

—τίο μέ χρεὶς ὀδυρόμενον καὶ ἀχέοντα
σὴν ἔδεσσι κραδίην; quousque lamentans & mœrens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic Ouid.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes, *Pallor inuidi.*
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat ossa.

spinosaq; gestat Tela manu.] Hoc referendum est ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem *Inuidi maledicentia.*

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod assequi numquam potest. Ad id respexit Ouid. cùm ait: *Inuidi rebus Iuliano gestis impunè detrahebant apud Constantium.*

Indoluit, baculúmque capit, quem spinea tortum
Vincula cingebant.

Ad finem huius, placet addi exemplum insigne inuidæ maledicentiæ, ex Ammiano lib. 17. quo loco narrat quantum apud Con-

Constantium Augustum detraxerint assentatores rebus præclarè à Iuliano gestis: Omnes qui plus poterant in palatio adulandi professores rectè consulta, prospereque facta vertebant in risum, talia sine modo strepentes insulsè, in odium venit cum victorijs suis capella, non homo: vt hirsutum Iulianum carpentes, eumque talpam loquacem nominantes, & purpuratam simiam, & litterionem Græcum: & his congruentia plurima, atque vernacula principi resonantes, audire hæc taliaq; gestienti, virtutes eius obruere verbis impudentibus conabantur, vt segnem incessentes, & tumidum & vmbratilem, gestaque secus verbis comptioribus exornantem: quod non tunc primitus accidit: namque vt solet amplissima gloria obiecta esse semper inuidiæ, legimus in veteres quoque magnificos duces vitia criminaque (etiamsi inueniri non poterant) finxisse malignitatem spectatissimis actibus eorum offensam: vt Cimonem Milciadis filium insimulatum incesti, qui prope Eurimedonta Pamphilium flumen Persarum populum deleuit innumerum, coëgitque gentem insolentia regis elatam, obsecrare suppliciter pacem: Æmilianum itidem Scipionem, vt somniculosum, æmulorum incusari maleuolentia, cuius impenetrabili vigilantia obstinatæ in perniciem Romæ, duæ sunt potentissimæ vrbes excisæ. Necnon etiam in Pompeium obtrectatores iniqui multa scrutantes, cùm nihil vnde vituperari deberet, inueniretur, duo hæc obseruarunt ludibriosa & irrita, quod genuino quodam more caput digito vno scalpebat: quodque aliquandiu tegendi vlceris causa deformis, fasciola candida crus colligabat: quorum alterum factitare vt dissolutum, alterum vt nouarum rerum cupidum asserebant, nihil interesse oblatrātes argumento subfrigido, quam partem corporis redimeret regiæ maiestatis insigni, in eum virum, quo nec fortior, nec cautior quisquam patriæ fuit, vt documenta præclara testantur.

AD EMBLEMA LXXII.

Symbola libidinis.

LIBIDINIS symbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite gestet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis sit calidissimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, siue hircus, luxuriam putidam & olentem designat. Sunt enim Satyri ad Venerem propensissimi: vnde id nominis dictum putant à σατὴς, quod vi-

Satyri libidinosi.

rile

ile membrum est. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipso fœtere & olentem esse, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus subducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctum & coronatum. Virgil. in Copa: —*Graiâ redimita mitellâ.*

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos.

n 10. Æneid, vbi de Æmonide Phœbi sacerdote:

Infula cui sacra redimibat tempora vitta.

Est eruca salax.] frequens enim eius esus Venerem stimulat. deo antidotum contra amorem præscripturus Ouid. ab erucæ su cauendum suadet 2. De remedio. Martialis etiam:

—*Venerem reuocans eruca morantem.* *Eruca.*

k appendicibus Virgilianis: —— *libidinosis incitatus erucis.* bidemque — *salaces nocte tollat erucas.*

t & Æmilius Macer in eleganti opusculo De viribus herbaum:

Non modicè mansam, Venerem stimulare, vel haustam
Confirmant medici pariter pluresq; poëtæ.

quitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

t ex Ouidio etiam illud:

—*ex horto quæ venit herba salax.*

indexq; libidinis hircus.] Teste Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Ælianum libro 3. De var. hist. & conic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἰφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς ἀνθρώποις, pro libidinosis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σατυροὶ τῷ Διονύσῳ συνοῦσι ἀδόλως, ξύμβολον τῆς ἡδυπαθείας ἔχοντες: Satyri Baccho sacri cœtus habent mutones, diuinæ symbolum potestatis.

Index libidinis hircus.] Hinc puto torquendum Aristotelis verbum τραγίζειν, quod nonnulli vertunt, hirquitalire, id est in morem hircorum salacium clunes mouere, & lasciuire; quamuis ab hircino odore fœculento alij trahant. Non possum non silere quod retulit Pausanias de simulachro Veneris hirco insidentis ad significandam nimirum coitus insanam petulantiam. Idem Atticis, narrat historiam de Satyris, eorumque li- *Historia prodigiosa de Satyris.*
bidine valde prodigiosam, quam se ait accepisse ab Euphemo are. Is cum nauigaret in Italiam, vi ventorum pulsus ad exnum mare, quod nauigari non soleat, perlatus est. Insulæ si multæ sunt ac desertæ, quarum incolæ sunt agrestes homi-

nes.

nes. Eæ insulæ nominantur Satyricæ, in quibus homines rubicundi, qui caudas in medio dorso habeant, equinis non multo minores. Qui statim vbi senserunt nouos venisse hospites, ad nauigium, quasi facto impetu, accurrerunt, nullamque vocem ediderunt, sed mulieribus vna aduectis manus iniecerunt. Nautæ metu perculsi, barbaram mulierem in insulam proiecerunt, eam Satyri non solum qua parte natura consuetudo permittat, sed & toto corpore libidinosè violarunt. De Satyris vide Ælianum libro 3. De var. hist. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinosis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idem in Pericle: οἱ Σατυροὶ τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄφθαι ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πνεύματος: Satyri Bacho sacri erectos habent mutones, diuinæ symbolum potestatis. quem locum suprà etiam adduximus.

AD EMBLEMA LXXIII.

Fons Emblematis.

Hoc ex apophthegmate Diogenis sumptum. Diceba enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus esse similes in montium cacumine nascentibus, quarum fructus hominibus essent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Illud est quod vulgus nostras crebrò vsurpat, E diuitis malo malæ opes, & opibus bonis eos indignos esse penitus qui ijs vtantur malè. Fit enim sæpe, vt amplissimæ possessiones, quæ in pios vsus conuerti debuerant, in sumptus inutiles aut etiam pernicioſos & detestandos prodigantur, nulla habita iusti aut æqui ratione. Sententiam illam argutam Diogenes retulit in Paraphrasi Menodoti orationis ἐπὶ τοὺς πλουσίους. Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ τοῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. οὐκέτι γὰρ τοῦ πλούτου, ὃν ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας ἢ κολοιοὺς ἐοίκεσι· τέτοιοι τι γὰρ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀχρείοις, δαπανᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν κολάκων. id est, Præclarè itaque Demosthenes & Diogenes, siquidem ille diuites imperitos, nulloque litterarum cult

perpo

erpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eosdem fi-
ubus comparabat, quæ nascuntur in locis præruptis, & ad
uæ difficilis accessus est. earum enim arborum fructu non ho-
ines, sed coruos & graculos vesci: horum autem hominum
ona & reditus non ab honestis hominibus, sed à quibusdam
icetis & assentantibus absumi. Verba Plutarchi confero ex
oophthegmatis philosophorū: τοὺς δοίτους ἴφη παραπλησίως
αι συκαῖς ἐν κρημνῷ πφοκυίας, ὧν τοῦ καρποῦ μὴ ἄνθρωπος οὐκ
πογεύεται, κόρακες δὲ καὶ γῦπες ἐσθίουσι.

Rupibus aëreis.] id est, editissimis, altissimis, eadem metony-
ia qua superiùs *aëreo nido* dixit.

summique crepidine saxi.] Videtur hoc hemistichium ex 10.
neid. imitatus:

Fortè ratis celsi coniuncta crepidine saxi.

ditioris autem loci cuiusque extremitas crepido appellatur, *Crepido.*
lque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur
cacumine aut extremo fructificans.

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id est, inauspicata, quam Virg. sinistram vo- *Cornix impro-*
: in Eclogis; & improbam 1. Georgicon, vt & improbus an- *bus, inau-*
ob garrulitatem. Cornicem autem prisci inter prodigio- *spicata.*
aues reponebant. Itaque his nominibus improbæ vitæ
mines intelligit, ex quibus nulla potest neque gratia, neque
mmoditas peti.

parasiti.] scurræ, & homines qui omnia ventris gratia fa-
int. De his in sequentibus commodiùs.

scortæ.] meretrices.

iustos.] viros bonos. In sacris iusti dicuntur non tantùm qui *Iusti qui.*
titiam, sed & qui virtutes alias omnes colunt: eaque iustitia
, quæ in se virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialogo,
i ἐχεγνοῖ, vel περὶ φιλοσοφίας inscribitur, virtutes morales vno
titiæ nomine complecti videtur.

ull. 1. Offic. Iustitiæ inest splendor virtutis maximus, ex qua
ni viri nominantur, cuius primum munus est, ne cui noceat;
nde vt communibus pro communibus vtatur; priuatis, vt
s. Idem in 2. Iustitia, ex qua boni viri appellantur mirifica
ædã res multitudini videtur. Referre possis huc quæ disputat
i νόμου Dion sophista, & Aristot. 5. de morib. ad Nicomach.

AD EMBLEMA LXXIIII.

Lais formosissima.

LAIDEM tota Græcia celebrauit ob insignem venustatem, ad cuius ædes frequens fuit concursus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pausania teste 2. Corinthiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat celebre visebatur, secundum Bellerophontis septum, iuxta Veneris cognomine Melanidos templum, cui pro insigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impolita fuisse perhibetur: quo simulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum stolidumque animal, amatorem vesanum intellige, illum quidem à leæna partibus posterioribus scalptum & detentum, quo rapinæ meretriciæ impetriumque in amasios libidine prurientes, & quasi vinculo co-

Leæna meretricem significat.

ligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum sententiis constat, & maximè sacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Ægyptum duxisset. Plautus Truculento:

Bonis esse oportet dentibus lænam probam,
Arridere quisquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Consultare, bene loqui lingua: meretricem esse similem sentis
Condecet, &c. Huic & conuenit senarius veteris cuiusdam poëtæ:

ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ἠμότης.
Par est leæna & fœminæ crudelitas.

Retulit Pierius in leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Arte lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiusce meminit, Gyrald. Syntagma 13. hist. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Tradit porrò Suidas Corinthum Veneri operatam, Cotyto Deam turpitudinis, & præposteræ libidinis præsidem coluisse, quæ eadem Cotyto dicebatur: in cuius tutela obscœni infimium amorum sectatores erant. Eam enim nominat Suid. φορεῖν τῶν ἀισχρῶν. Solinus Polyhistor. cap. 11. de Sicilia: Fuit Lais illa, quæ eligere patriam maluit, quàm fateri. Hoc dicit quod cùm nata Crasti foret, quæ vrbs Siciliæ est, Corinthi agere, Corinthiaque dici maluit. De ea scriptum carmen anonymi cuiusdam, eruditi sanè hominis:

L.

Laïs anus speculo se contemplata nitenti,
Vt solitum vidit deperijsse decus,
Labráque nunc pallere olim inuidiosa corallis,
Et versa in canas aurea fila nines,
Et qui certabant ebori, rubigine dentes
Squallere, & ruga tempora laxa rudi,
Luminaque illustri tantum non æmula Phœbo,
Nunc sub mucoso clausa latere specu:
Et tamen idem animus stimulos sub pectore eodem,
Et noto sensit feruida corda Deo;
Sic secum. Facie nimium viuacior, ô mens,
Cur dudum hæc anus est, túque puella manes?

d non malè quadrat in nostrum hoc Alciati carmen, sed accepi pridem à viris Italici soli, id scriptum fuisse in quandam neretricem Venetam, quæ ætatis lapso, seu decusso flore, quoes se in speculo conspiceret, fronte jam rugis obsita, miserè ontabescebat, & nihilo segnius ardore tentiginis premeatur.

Ephyræa est Laïdos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ unc est Corinthus. Propertius lib. 2. *Ephyra.*

Non ita complebant Ephyræa Laïdos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

e eius patria concertant plerique, vt Athen.

ah non Erubuit tantum perdere Parca decus?] Nimirùm mors minimi parcit. Virgilius in Appendicibus: *Mors ne ninil viuatur.*

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit sed tamen illa senes.

Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem persequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq; tergo.

Parca.] Atropos, id est, mors ipsa rerum vltima linea.

etas.] nempè senilis, qua veniẽte color & venustas flaccescit: id. 3. Trist. *Ista decens facies longùs vitiabitur annis,* *Senectus forma destruit.*

Rugáque in antiqua fronte senilis erit:
Inicietque manus, formæ damnosa senectus;
Quæ strepitum passu non faciente venit.

am speculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis actionibus cessant, dicuntur vulgò arma posuisse: & qui ui omninò arti renunciassent, Deo illi qui arti præerat, inmenta eius artis suspendebant. Horat. 3. Carm. 26. *Veneri speculum dicare.*

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria:

Nunc arma, defunctumq; bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epistola ad Mæcenatem: —*Veianius armis*
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. —*hic victor cestus, artemq; repono.*
loquitur de Entello. Sic scorta, cùm ad seniles annos perue
niunt, Veneri speculum dicant. Ausonius:

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc vsus, quia cernere talem
Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.

Ægrè ferunt enim rugas contractas, amissamque formæ gl
riam, quam diu in speculo erant intuitæ. Hinc Ouidianu
illud 3. Trist. *Cumque aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis,*
Et speculum mendax esse querère tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te speculo videris alterum:
Quæ mens est hodie, cur puero non eadem fuit?

De speculo multa passim leguntur. Amor, vt ait Euripid
φιλεῖ κάτοπτρα & κόμης ξανθίσματα, amat specula & crinium r
fationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinii
vsu quæsitum speculi, in matre Clytæmnestra, absente mar
Agamemnone:

ὦ ξανθὸν κατόπτρων πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quæ flauos orbes crinium ad speculum studiosè componeb
Sed & Ouidius, tenerorum doctor amorum, eleg. 14. lib. 1.
amicam,

Quid malè compositis quereris periisse capillos?
Quid speculum mæsta ponis inepta manu?

Vir gregis. *Vir gregis est aries.*] Virum gregis appellat arietem, vt pri
Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.

Virgilius eram de Capro: *Vir gregis ipse caper.*
& in Georgicis:

Quem legere ducem & pecori dixere maritum.

Vide Macrob. lib. 6 cap. 6. Hanc loquendi formam vsu
runt auctores certè graues, vt missum faciam Ciceronem,
oratione in Pisonem, admissarium pro homine immoder
libidinis dixit. Papinianus enim de admissario tauro,

stab

—— stabulique maritus.

t Saluianus in 7. de prouidentia: si verè vt emissarij equi, non d paucas tantum, sed penè ad omnes vernulas suas, id est, ad reges proprios irruebant, & in morem eorum pecudum, qui aritti gregum appellantur, feruidæ libidinis debacchatione rassantes, in quamcumque eos fœminam primam ardens npudicitiæ furor traxerat, irruebant.

clune tenetur amans.] Horat. 2. satyra lib. 1. Sermon.

Quod pulcra clunes, breue quod caput, ardua cervix,
Hoc illi rectè, ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis.

ocus iste omnis sanè lubricus ac Venereus, quo festiuus iptor mulieres equis vænalibus comparat. Sed ad rem, clus, & earum inspectio, sedes ac incitamentum libidinis, quam intuitu mulieres ἀνδροφανεῖς homines otiosos adigunt insaniam. Sed quis non videt quàm fœdum ac contemptu clune capi, & voluptati turpi succumbere? quàm belnum si homo rationis particeps nihil putet inter se & quapedem interesse?

AD EMBLEMA LXXV.

Sargus quid.

Hoc de sargo pisce, qui sit à laruato piscatore deceptus, manifestè in eos torquetur, qui cæco turpique amore ti decidunt in obscenam personatarum meretricum nass, mentis errore nescio quo rati pulchrum id esse quod chrum apparet, sed tandem eos multum diuque pœnitet, ad sese redeunt: non enim possunt effugere cùm maximè unt. Quod discrimen vt vitari tandem aliquando possit, ibenda est cautio diligens. Vt enim nostrates dictitant, is nosse opus est quàm amare. qui enim primò visam sta exardet, leuitatis non minimum præ se fert argumentum. cio siquidem est opus & maturo consilio. Proinde bellè ectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos exit eiusmodi ignes, sic honestos probat: ait enim,

Quomodo à turpi amore cauendum sit.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille suo.

ò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morsu lenti maximè noceat: germina enim peruestigat, quæ aui-

Capra meretricem significat.

dissimè depascitur: sic meretrix adolescentiæ potissimùm cupida est, nimirùm ætas ea est, quæ ob imperitiam facilius decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix ἀλιξ, id est Capra cognominata est, quòd Thallum adolescentem, qui in Atticam mel & caricas emturus aduenerat, abligurrisset. Huc spectat dictũ Architæ Tarentini apud Platonẽ, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Esca malorũ voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo pisces. Vide Plinium sub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum satis iri puto, si consulas Ælianum De animalibus lib. cap. 23. cuius verba huc conferre non piguit. φιλοῦσι πῶς τὰ ἀλγων αἴγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἡιόνος νεμομένων ἢ σκιαμένων ἢ θέρους ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, εἴδε ἀσμένως πρόσεισι καὶ ἁπαλοῦσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι καίτοι ὑπὸ πάνυ ὄντες ἀλπικοὶ τὰ ὄμματα· νηχόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχεσθαι αἰσθάνονται, ἐφ' ἡδονῆς προσελθόντες ἐπ' αὐτὰς ἀποδύονται· ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προφερόμενα δυσέρωτες εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ὧν τύπων ἁλίσκονται· ἁλιεῖς γὰρ ἀνὴρ αἰγοβοτῶν ἑαυτὸν περιεμπέχει· σὺν αὐτοῖς κέρασι δυρείσης αὐτῆς, λοφᾷ δ' ἄρα τὴν ἥλιον καὶ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄρᾳ, ἐπαπάτᾳ τὴν θάλασσαν ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἅλφιτα γείᾳ ζωμῷ ἀμβρακίτῃ· ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ λιτὸς ἔρωτος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι δὲ σπεύδοντα μὲν τῶν ἀφίτων κηλούμενα ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἰρεῖται αὐτῶν πολλὰς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc sententia: Capras sargi admodum amant. Cùm enim vibra quædam apparet earum caprarum quæ secundum litus pascuntur, statim præ lætitia gestiunt, & quantum maxi possunt, adnatant: & quanquam salire non possunt, tamen lire nituntur, sed frustrà tamen. Caprarum odorem pe piunt, etiamsi in fluctibus versentur; quæ causa est vt acce re ad capras in primis affectent. At cùm in suo amore adeò infelici nati sidere, earum causa capiuntur quas tam pereunt. Piscator enim caprina indutus pelle cum cornib insidias struit, sole relicto à tergo: atque farinam iure capr madefactam in eam deiicit partem maris in qua sargi sunt: illicio odoris capti sargi accurrunt, farinam degustant, & ximè detinentur, eius pellis caprinæ quam sentiunt. Ex his que piscator multos valido hamo capit, &c. Ad id argum copiosius illustrandum repetenda est pulcherrima Socratis putatio cum Aristippo 2. Commentariorum Xenophontis colloquium eiusdem Socratis cum Theodota, lib. 3.

Voluptas malorum esca.

Locus Ælianus, qui est typus huius Emblem.

Villosæ indutus piscator tegmina capræ.] Hoc mutuatus est Moreto Virgiliano:

——*& cinctus villosæ tegmina capræ.*

In laqueos simi quem gregis.] Sargus capræ amore detentus, mentita capræ forma delusus illaqueatur. Simum gregem so capris dixit: eodem enim epitheto vsus est Poëta 10. noga, *Simus grex.*

Dum tenera attondent simæ virgulta capellæ:

tantur & hi versiculi Næuij Ægistho:

Tum autem lasciuum Nerei simum pecus
Ludens ad cantum classium lustrat.

queo amorem significari docuit Pierius, & Venerem vincu- quo sensu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

id. appositissimè,

Dum cadat in laqueos captus quoque nuper amator,
Se solum thalamos speret habere tuos.

obsceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus est Ouidij d Fastor. 2.

——*cæco captus amore furit,*

de Tarquinio amore Lucretiæ capto.

AD EMBLEMA LXXVI.

HOMERVS Odysseas ait, socios aliquot Vlyssis, qui missi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga per- os à Circe, epotoque pharmaco veneficò statim in porcos transformatos. Quo figmento effingitur meretricis & li- nis fœdæ typus. Ea enim suis præstigiis humanas illas cogi- ones & naturales motiones (quæ ἐγκαὶ Græcis dicuntur) omine tumultuantes excitat impotenter, & mutat in de- is: ex quo fit vt homo naturæ diuinæ particeps in belluam eneret. Per Vlyssem autem, qui nullo veneficio à pristi- orma dimoueri potest, mentem animæ ducem intelligi- . Quod sic ad veterum mythologorum sensum expressit ndustria & ingenio nulli penè secundus Erasmus: Quid it Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, nisi qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis est rium, sed totos sese dediderunt turpibus affectibus, iam er hominis vocabulum nihil hominis habere, sed ad pe- *Vlyssis socij à Circe in belluas transformati.* *Socij Vlyssis qui.*

cudum degenerasse naturam, putà libidine in vrsos, somnole
tia ignauiaque in sues, ferocia in leones, atque ita de consim
Vlysses quid. libus? Quid Vlysses, qui solus poculo epoto, virgaque mo
strifica percussus, non est muratus, nisi firmum illum & co
stantem sapientis habitum, qui nec frangi terroribus, nec vl
affectuum illiciis ab honesto posset abduci? Sunt verò qui c
Circe meretrix. cant rei veritatem ex eo esse inspiciendam, quòd Circe me
trix, quos sibi amore turpi deuinxit, effecisset tandem pr
datores, viarum obsessores & homicidas, nempè quibus ni
supereſſet ad vitam miseram sustinendam; quæ vitia cùm p
tiùs ferarum sint quàm hominum, rem totam lepido & co
modo schemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adu
brarunt. Cui sententiæ subscribit Palladas lib. 1. Græc
epigr. his verbis:

τῶ κίρκῳ ἔφην, καθὼς εἶρηκεν ὅμηρος,
ἀντ' ἀνδρῶν πιεῖν ἢ σύας ἢ λύκους,
τοὺς ἀντῆ φθόνους ἐπαίρομαι δ' οὐσὰ πανσάργους,
τοὺς δηλεαθέντας πλοχότατες ἐποίει·
τῶν δ' ἀιθρωπείων λόγισμῶν,
εἴτ' ἀπ' τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφε ἵνδεν ἔχουσι, δίκλω ζώων ἀλογίσαν·
ἀμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τῶ νεότητι φυγών,
ἀχ ἑρμᾶ, φύσεως δ' ἰδίας δῶρημα λογισμόν
εἶχε, ῥηπίως φάρμακον ἀντιπαλον. id est,

Non, vt Homerus ait, tristi medicamine lectos
Hospitio Circe reddidit ipsa sues:
Pauperior sed quisquis erat discessit ab illa:
Nam meretrix quondam pernicioſa fuit:
Exutosq; sua prorsus ratione maritos
Fornice continuit, non secus atque feras.
Et tamen hanc strenuè delusam sprevit Vlysses,
Insigni rerum conditione valens:
Mercurioq; datam nec fas est credere moly,
Ille sed ingenio reppulit vsque dolum.

Circem non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris fecisse aut sues, aut lupos.
Ad ipsam diuertentes, meretrix cùm esset vafra,
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit
Et humanam vbi prædata est rationem,
Dein (feci) vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens instar animalium expertium ratior
Prudens autem cum esset Vlysses iuuentutem vitan

Non (tam) Mercurij (quàm) naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Non credam Circen, ceu magno fertur Homero,
Transformasse homines in noua monstra, lupos,
Sed spoliasse illos fortunis omnibus, hamo
Correptos, meretrix nam benè cauta fuit.
Exutos opibus fatuos & mente carentes
Reddebat, miseris turpiter vsa viris.
Expertes rationis erant: has intus alebat,
Vt captas turpi in fornice vafra feras.
Hanc tamen illusit maturo pectore Vlysses,
Non tam Mercurij, quàm rationis ope.

Quinetiam nemo non videt eòdem recidere Horatij carmina Epistolar.

Sirenum voces & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus cupidusq; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non nisi coactus accedebat, parcissimè cibum capere soliti, iocoque vsurpare multis eiusmodi appositis cibis, Circen homines transformasse in sues: ipsum autem Vlyssem mutari non potuisse consilij Mercurij memorem, & abstinentia ipsum iuuet sua semper vtentem. At hæc παρέργως. Non parum illustrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum disputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. sic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥᾳδίως τὸν ἰχθύν, ὁρῶμεν δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· ὅτως αἱ φίλτρα λυὰ καὶ γοητείαις ἐπιτερπόμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτούς, ἀμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσι· ὧδε γὰρ τῷ κέρκῳ ὥσπερ καταφαρμακεύθέντες, ὃ ἧ ἐχρήσατο πρὸς ὧδε αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γενόμενοις· τὸν δ' ὀδυσσέα νῦν ἔχοντα καὶ σωόντα φρονίμως, ὑπερπάτησεν. id est, Vt pisces quibusdam medicamentis celeriter capiuntur, sed esui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captant, voluptateque in suam potestatem redigunt, stupidos eos, amentes & deprauatos vitæ vicios deinceps habent. Ii enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vsa est, cùm in canes & asinos degenerassent: Vlyssem autem prudentem virum, prudenterque secum versantem, omninò dilexit.

Praclarum Plutarchi locus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas cõuersi fuat,

Picus in auem mutatus. absolui. Alterum est Pici equum domitoris. Picum Saturni filium facit Æneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem sui nominis conuersus. Id fingi creditur, quoniam primus hac auc in auspicijs vsus est, quodque augur fuerit: quod à Seruio est annotatum. Sed id melius, & ad hunc locum opportunius referemus ad animi leuitatem & inconstantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertium exemplum fuit appositum in Scylla, de qua iam superius à nobis dictum satis. Hic tamen speciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt supernè faciem virgineam ostentat, ita infernè rabidi canes conspiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui ad exitium miseriamque certissimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò spectant, vt quisque virtutis & honesti studiosus impudicarum mulierum dolos præstigiasque omnes declinet; intelligatque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non satis dignam esse hominis præstantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere. Lubet attexere lepidum ac mordax epigramma Bellaij in quemdam:

Certauere diu, cùm te genuere parentes,
Téne asinum mallent, an generare suem:
Clitelle namque huic, laniena placebat at illi,
Nec paribus studium par erat ingenijs.
Fecit te varium amborum sententia monstrum,
Nam caput est asini, cetera membra suis.

Videtur hic eleganti sanèpenicillo expressisse hominem planè stolidum, ac gulosum, qui non plus integræ mētis habet quàm asellus, væcors animal, & tamen gulæ ac libidini addictior, ac naturam suillam accedit. Quales nimis multos strobilos & ganeones, è bonis alioqui & honestis ortos familijs agnoscimus, & quos neque natales ingenui, neque ipsa educatio flectere potuerit. Et quid cum ijs agas luxoribus, comedonibus, ventribus, qui inter inguen & caput nullum discrimen faciunt, & tantum subare & obligurire sciant?

Sole fata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph.

Sole fata Circes, variarum plena ferarum. Testis Higinus: Fi-

Circe filia Solis. liam autem Solis habitam propter herbarum scientiam, qua radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile est. Fabula huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis. D. Augustinus 18. De ciuitate, cap. 17.

Teste equûm domitor Picus.] Sic Virgil. —— *ancile gerebat*
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx

Aurea

Scylla.

Aurea percussum virga, versumq; venenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quasi ἀφροσύνην, id est stultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propius alluſit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitriis, hebetat caligine sensus,
Membraq; Circæis effeminat acrius herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quasi per transennam) alludit ad hanc poëticam fabulam: Est adhuc, id quod vos omnes mirari video, non Verres sed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominum existimationem? æquiùs ad leniendam mulieris calamitatem? vehementius ad Quæstoris libidinem coërcendam? summè hæc omnia mihi videntur laudanda. sed repentè vestigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres: redit ad se, atque ad mores suos, &c.

Et rationem animi perdere quisquis amat.] Simile est istud Menandri: ἀλλ' ὅταν ἐρῶντα νοῦν ἔχειν τις ἀξιοῖ, πῶς ἀλλὰ λίαν τὸ ἀνόητον οὗτος ὕψηλας; *Carere amantes mente si quis non putat, Quos esse potius mentis expertes putet?*

AD EMBLEMA LXXVII.

Epigraphe seu index emblematis huius est, AMVLETVM VENERIS. Amuleta, remedia sunt, quibus arceri & auerti dicuntur mala omnia, sed maximè veneficia; ab amoliendo nominata, de quibus Plin. aliquid 23. cap. 1. & lib. 25. c. 9. item cap. 4. & 30. cap. 10. & 15. & lib. 37. cap. 3. & 9. Dicuntur & περιάπτα, quæ appensa, alligataq. incitamenta magica, vetorum propulsant insidias, aut certè inefficaces reddunt, in quo differunt à periammatis & periaptis, quia hæc specialius ad significent, & quod suum effectum præbeant, vt homitus instar miraculi sint. Illa verò significatum habent genem, suamque vim ex ratione medica videntur mutuare. ud medicos amuleta sunt in differentia multiplici, ἀποτροια, ἀλεξητήρια, ἀλεξιφάρμακα. Hæc bestiarum venenatarum dentur morsibus, teste Galeno, eoque differre ἀπὸ τῶν ἀλεχρμάκων quidam putant: quod tamen non probatur Gale-

no. Eruditi homines hoc differre putant, quod τὸ ἀλεξιφάρμακον intrò sumatur, ἀλεξητήριον foris imponatur, nec modò veneni causſa, sed & fascinationis depellendæ, quæ appendi solea collo: ἀλεξητήριον simpliciter Hippocrati est medicamentum seu remedium: nam ἀλέξασθαι est βοηθεῖν. Alexipharmacum dicitur medicamentum, quod deleterijs pharmacis medetur, non extrinsecus impositum corpori, vt quod ἀλεξητήριον dicitur, sed intrò sumptum. Sunt tamen qui hæc accipiant indifferenter: ἀλεξεῖν enim est à veneni noxa vindicare, sicuti & Latina amuleta, ab amoliendo: ἀποτροπαῖα sunt amuleta quæ appensa, illigataque venenorum & incantamentorum arcent insidias, aut reddunt inefficaces. Hæc hactenus. Ad ipsum Emblema pergimus. Athenæus Dipnosoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultasse (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradere, vt retulit in historia Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis assiduè vescuntur, hebetiores fiant, πρὸς ἀφροδισίους, & ad libidinem minus idonei: lactucam enim frigidā esse iam in superioribus docui ex Plinio. Venus itaque fingit emortui Adonidis genitalia lactucis recondere, vt moneam libidinem turpemque voluptatem, ciborum moderatorum vsu sopiendam & reprimendam esse. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Quidius inter alia, quæ de remedio amoris scripsit, vt à quibusdam cibis abstinendum esse monet, sic quosdam esse tum adhibendos suadet, his quidem verbis:

Lactuca vii.

Victus ratio quid conferat.

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quósve sequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat:
Vtiliùs sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Sed & ex nimis ciborum copia turpem amorem excitari Philylides testatur,

ἐκ ἀχαθὸν πλησιάζον ἔφυ θυητοῖσιν ὄνειαρ,
ἢ πολὺ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀφροδίτας ἐλκεῖ ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.] fabulam Adonidis ab apro interem[ptum] Ouid. sub finem 10. Metamorph. descripsit, nec tamen hu[ius] mysterij meminit. Hanc attigit & August. De ciuit. 6. c. 7. [et] tumque illud ad Physicen retulit Macrobius 1. Saturn. c. [21.]

Aprum.

Cypri

Cypris.] Venus, ab insula Cypro ei sacra, libidini deditissima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentoribus rerum, post Iustinum Martyrem, Euseb. Lactant. & alios sexcentos retulit. *Cypris Venus.*

genitali aruo.] Hic aruum genitale pro virilibus & pudendis posuit, quòd sint generationis instrumenta, vt Virgil. 3. Georg. *Aruum genitale.*

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus
Sit genitali aruo, & sulcos oblimet inertes.

Loquendi eandem formulam non est aspernatus Augustin. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta seruirent; ita genitale aruum vas in hoc opus creatum feminaret, vt nunc terram manus, &c. sic aruum genitale, ἄρουρα Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca resistit.] Consule Plinium. Dionys. Cassius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipsam eunuchum appellant. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant hebetántque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet esse salax.

AD EMBLEMA LXXVIII.

ARTIFICIALE est in Venereos motus, & præstigiarum laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores sto. Pindarus Ode 4. Pythiorum, auctor est, Motacillam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iasoni tradiam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt venenicis mulieribus ad incantationes esse perutilem: eam namque ceipiunt trocho, & rota quadam alligant, quam in orbem volunt præstigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd xempta viscerum interanea orbiculo appendũt. vnde prouerbio apud Græcos vulgato, Iyngem hi dicantur habere, qui veuti quibusdam præstigiis homines ad amorem pertrahunt. *Motacilla Iasoni a Venere tradita.* *Iynx.*

Noster Alciatus ex Homero & scholiastis quibusdam, extulit quod hic octosticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furiosius præstigium) adhibendam esse motacillam humano stomacho, quæ disponatur nter binos circulos sese quasi intersecantes. Sanè numquam nihi persuasero virum doctissimum, & rerum multarum cognitio-

gnitione insignem, id aliis communicasse vt rem veram & seriam; & vt crederet tantam esse amatorij philtri vim, vt mentis humanæ libertatem sic cogere, aut torquere vel flectere eo tandem modo posset. Sed tamen profectò non ausim diffiteri, pleraque esse remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiusce petulantia cohiberi, aut etiam sopiri queat. At verò quis tam excors erit aut stupidus, qui furorem illum Cupidineum insigni hoc præstigio coërceri posse dixerit, & fascino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quandoque placuerint impensius: tamen ipsemet extulit & verius, & quidem salubrius:

Præstigium amoris præstigio non pellitur.

Ardet, & assuetas Circe tendebat ad artes,
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibusq́; fidem.

Idem loco alio verè & disertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Æmonias si quis decurrit ad artes,
Datq́; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtaq́; cum magnis Marsa venena sonis.
Phasias Æsonidem, Circe tenuisset Vlyssem,
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimq́; furoris habent.
,, *Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis esto:*
,, *Quod tibi non facies, sola ve forma dabit.*

Sed miseri homines amore perculsi graui, cùm re amata statim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res inprimis noxias & exitiales. Constat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem versos sumptis hisce philtris, quemadmodum & Lucullum, alioque nonnullos. Cæterum nullum perinde remedium est efficax ad turpes hosce motus sedandos, quàm studio & labore cuipiam honesto sese prorsus dedere: sic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perspicuum sit, amorem hunc non nisi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli potest, nisi accedat labor aliquis & anxietas, quæ sua molestia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius:

Remedium efficax in amorem.

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo tentetur, opus.

Qui

Quid si amuletum certius, & profectò salubrius huc appoſuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντίδοτος, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentem ἕξιν, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Diu porrò me torſit, quod fateor ingenuè, carminis huius ſententia, ſed poſt diutinum meditationis tædium, coniectanei mei facio copiam ſtudioſis, vt exſpectem eorum iudicium, quorum acutior εὐστοχία. Quamquam libidinis ſit adeò furens ac feruidus impetus, vt vix ſubmoueri animo poſſit, quem ſemel occuparit, ſopiri tamen impoſito aliquo labore vel iudicro poteſt, qui quadam opinione hominem teneat obuinctum ac deſeſſum, vt quaſi clauus trudatur clauo; & mollicies, vnde naſcitur malè feriatus amor, retundatur, aut etiam quoammodo corrigatur. Amor certè res leuis, & qui non niſi leuitate nititur; at ſiſtitur aliquando rei leuiculæ interuentu. Et quid ſi rei ſeriæ animus intenditur, & honeſtis ſeſe laboribus dedat?

Ne, Venus otia amat: finem qui quærit amori,
(Cedit amor rebus) res age, tutus eris.

Nullus tamen qui ſapiat, exiſtimet amorem ſedari efficaciter per carmina, vel ſuſurros magicos, ſed nonnumquam commentis quibuſdam, ac ludicris artibus motus animi efferati, aut impotentis compeſcitur. Occurrit exemplum, fortaſſe ab hoc argumento non alienum, apud Corn. Tacitum lib. 16. vbi de Cœno quodam, Baſſo, qui Neroni Domitio flagitijs impuris ac ædibus ciuium occupato, ſpeciem theſauri obiecit, quem diuebat in fundo quodam defoſſum. Vanum quidem certè commentum, ſed interea dum theſaurus ille imaginarius magno ſumptu erueretur, aut erui putaretur, tamdiu Nero ſpe animum erectans, remiſit ſeſe, & à ſceleribus vacauit.

Apud Plutarchum, Alcibiades cùm populi rumores de ſe Parſos inhibere non poſſet, caudam ſuæ caniculæ truncauit, atque per vrbem Athenienſem fugiens, popularis multitudo cauſſam exquirebat cur id factum eſſet. Rogatus à familiaribus Alcibiades quem ad finem id populo ſpectaculum præbuiſſet; vt tandem deſinat, inquit, de me deteriora commiſci.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.) Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu cre- *Motacilla qua auis.*

bro

bro se circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισπυγίδα vocant, seu σείσυρον, aut κίνκλον, vt apud Hesychium Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *ballequeue*, à cauda motu, seu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd semper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptista Pius, An notationibus poster. cap. 3. Motacillam & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazæ opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea est quæ Gallicè *turcot*, auis paulo maior fringilla, coloris varij: qui collum circumagitur, linguæ serpentibus similis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibusdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis sit, repete ex Aristotele 2. De histor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Hesychius quidem Bacchum ἰυγξῖνη cognominatum ait, qui (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vsus. Fortasse Bacchus ἰυγξῖνος appellatur, quòd vinum homines ad (iyngis instar alliciat, ac si dicamus, illecebrosum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, non quòd Bacchi sit auis, sed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari est istuc; nam τετρακτύμους eam, de qua hic agitur, auem nominat, id est quadriradiam.

amuletum.] remedium aduersus veneficia, malaque medicamenta, ab amoliendo: ἀποτρόπαιον, ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens est Plinio.

Pagasæ. *Pagasæus Iason.*] Falluntur qui legunt *Pegasæus*. Iason autem dictus est Pagasæus à Pagasa Thessaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagasæam puppem nominat. Idem 8.

——*auctor teli Pagasæus Iason.*

& Fastorum 1:

Passus idem Tydeus, & idem Pagasæus Iason.

Lucanus 2. *Vt Pagasæa ratis peteret cùm Phasidos vndas.*

Phasiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phasias, à Phasi Colchorum fluuio. Ouidius De Arte: ——*maritum*

Barbara per natos Phasias vlta suos.

AD EMBLEMA LXXIX.

DERSTRINGIT mollitiem & lasciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatū ostentent ras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zellini (felis libidinosissimi) & præterea vtantur suffitu muscirabici. Sanè de muris salacitate multa sunt à plerisque scriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Ornatus matronarum vilissimus.

Mus albus.

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

pici mures dicuntur Iuuenali salaces, libidinosi, obsceni, à elunca quam Græci ὀπὴν, id est foramen, cauernam, vt D. Augustin. tradit quæst. in Exod. lib. 2. Sic enim obscenitatis partes r cauernam interdum argui docet Ausonius in epigramatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

egi Messalinam portentosæ libidinis mulierem ab Epicrate ctam esse Myconiam, quasi dixeris murinam. Adhæc nonlli feminam salacissimam per æluri feminæ simulacrum firari dixerūt, propter animalis ingenium: cogunt enim mas ad coitum feminæ, ipsæque puniunt, nisi pareant. Cæterùm uscum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, sed & aliæ gradu longè inferiores: tantaque in iis est & culum, & suffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ de capi possit, quòd in his assiduè versentur, quibus nempè rspectum non est quod Satyricus ait, voluptates ex vsu rario commendari. Cur autem mulieres suffitu & suauissimis oribus vtantur, hanc esse causam aiunt, quòd totæ sint veereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nusquam loco egrentem fingent, nisi odore aliquo exquisitissimo relicto ad am præsentiam declarandam: adiiciunt præterea suffitus nnes esse salaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucias in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in enulo: item Ælian. 1. De varia historia.

Muscus Arabicus.

Non pauca reperiuntur apud auctores primæ notæ spicula inimium mulierum cultum. Ouid. in arte:

Femina canitiem germanis inficit herbis,
Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit densissima crinibus emptis,
Proq; suis alios efficit ære suos.

Quis

Quid de veste loquar? non iam segmenta requiro,
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Iuuenal. 6. satyra:

Nil non permittet mulier sibi, turpe putat nil,
Cùm virides gemmas collo circumdedit, & cùm
Auribus extensis magnos promisit elenchos:
Intolerabilius nihil est quàm femina dives.

Martial. de quadam Philæni, lib. 9:

Tinctu murice vestibus quòd omni
Et nocte vtitur, & die Philænis,
Non est ambitiosa, nec superba;
Delectatur odore, non colore.

Plutarc. apophtheg. philosophorum: Cuidam vnguentis de
buto dixit Zeno, mulierem olet. id est, τίς ἐστι γυναικὸς ὄζων?
Hieronym. ad Demetriadem, de seruanda virginitate: Polire
ciem purpurisso, & ceruſa ora depingere, ornare crinem,
alienis capillis turritum verticem ſtruere, vt taceam de muri
pretijs, candore margaritarum rubri maris profunda teſta
tium, ſmaragdorum virore, ceramiorum flammis, hyacinth
rum pelago, ad quæ ardent, & inſaniunt ſtudia matronaru
Idem Hieronymus epiſtola ad Gaudentium, de educatio
infantulæ ſic: Φιλόκοσμον genus feminarum eſt, multaſque
iam inſignis pudicitiæ vidi, tamen libenter ornari. Sed q
feminas ornatuum ſtudio inceſſimus, cùm videre ſit quoſd
virili ſaltem forma mulierum nitores æmulari? de quibus a
leatè ſic idem Hieronymus ad Ruſticum monachum: Vid
nonnullos accinctos veſtibus, pulla tunica à mulieribus n
poſſe diſſidere, ſub eodem manere tecto: ſimul eodem iure
cillas habere iuuenes in monaſterio, & præter vocabulum n
tiarum, omnia eſſe matrimonij. Martialis acutum ſcomma
quemdam lib. 12.

Hic qui femineis noctesq; diesque cathedris,
Incedit tota notus in Vrbe nimis,
Crine nitens, niger vnguento, pellucidus ostro,
Ore tener, latus pectore, crure glaber.

mollitiem mus creditur albus Arguere.] Lege Prouerb. E
Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas, nomen ſpecialius pro communi, r
ἰκδοχικῶς.

Zibellus. *Sarmaticum murem, &c.*] Zibellus à quibuſdam mus S
maticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia ad
batur; dicitur & Ælurus, de quo lege cap. 10. lib. 12. Æli

De animalium histor. Sed non à mure muscum dici, at potius ab vmbilico capreoli censent eruditi homines.

muscus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obsidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpisse, vt est apud Liuium lib. 5. sed hæ pelles rudiores erant, vt seculum tunc fuit, quas nulli alij vsurparent in vrbe. Constat tamen pellium vsum, postea in vestitum irrepsisse: quod Seneca testatur in epistolis, vno loco mentionem facit pellicularum vulpium, muriumq; quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametsi Zibellini maiores sint, quàm quibus murium nomen conueniat.

AD EMBLEMA LXXX.

Emblematis exemplar.

EX vno Pythagorico symbolo emblemata duo finxit Alciatus, nam desidere in medio, &, in chœnice figere sedem, eem sonat; sed variè tamen accommodatur. Iam vero quæsim, licet paucula, sunt hîc adijcienda, non indigna cognitu. ocemur eo symbolo non debere nos in vitæ nostræ sportuita spem collocare, vt sede in eis statuta, totum ætatis temis otiosè traducamus, sed aliquam ineamus rationem vt nora industria victum comparemus, neque semper ab aliorum e pendeamus, vti iam supra satis. In diuinis autem literis odius hieroglyphicum est doctrinæ Iudaicæ, veritatis lumen b eo recondentis, sicuti explicat Hilarius in Matth. Et hæc idem hactenus. Quamquam autem id non incommodè rqueri posset in eos, qui concreditam sibi eruditionis & injnij dotem aliquam excellentem miserè negligunt, idque non erunt ad vsum, cuius potissimùm gratia norunt sibi esse dandatum & commissum à summo & præpotenti bonorum nium auctore Deo; tamen, nisi me fallit animus, videtur c reuera tortum esse in desides quosdam cœnobitas, qui pias imaginem aliquam professi, ignauiæ situ ætatem teit: literas aspernantur, aut certè non magni faciunt, quamam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritainers omninò genus, & fœuges consumere natum, & ex terillo hominum genere quod assignat Hesiodus, meritò dim, cùm nec sibi nec aliis commodum aliquod referant. iod ipsum tamen velim æquis auribus accipi. non enim ia in qui ausim aut etiam velim carpere instituta illa vetera pri-

Quorundam cœnobitarum desidia.

mùm quidem à sapientissimis inducta patribus, nostræ pieta
tis Christianæ antesignanis & vindicibus, quorum tanta es
apud nos auctoritas, vt inuerecundum esset, ne dicam impium
eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, no
colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod sentio e
de re: hic ab Alciato, à me, ab aliis etiam, quibus simplex mi
nimeque fucatus est animus, nullo modo reprehenditur mo
nachorum institutum & regula, sed multorum ex iis otium
ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine pessimè d
se deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis sui ordin
suarumque legum antiquam dignitatem & sanctimoniam: ni
enim se similes iis præstiterint qui laboribus, vigiliis, studii
ieiuniis, omni denique patientiæ laude Christianum nome
auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni h
beantur eo, quod fuit honorificum apud priscos, monachi ne
mine, quod illi sua vecordia & inertia, ne quid dicam grauiu
in contemptum adducunt. Vtinam verò vt continuò solet
insolescere ob veterum illorum patrum admirabilem toti pi
steritati religionem, ita eorundem vitæ institutum æmulare
tur: non enim misero & infelici otio se ita dederent, vt δὶς ὁ
πιστῶν abessent ab iis quos ad piæ vitæ religiosæque institui
tiem se imitari dictitant. Sed ne abeam longius, quid lab
riosius excogitari, quid sanctius, quid diuinius in terris fin
aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata pri
rum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius oli
ecclesia seminarium clarorum virorum habuit, quàm quoc
cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc ve
Deus optime! quàm absumus à prima illa canaque religio
cùm qui seuerioribus institutis sese obligent, non tam pietat
quàm otium, non tam solitudinem meditandique de re
diuinis opportunitatem, quàm desidiosam vitam sibi proc
nant. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur e
non modò superuacaneum, sed & intempestiuum; quanc
quidem notius sit, quàm vt confirmare habeam, ne videar i
quibus in eos debacchari, quos ad melioré frugem reuocare
boris esset infiniti, & penè ἀδύνατον admonere, intempestiu
& quidem importunum: reprehendere, prorsus odiosum,
perinde non omnibus gratum. Hac enim tempestate sic
nia sunt exulcerata, sic lubrica & peruicacia, vt quoquò te
tas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere suppos
cineri doloso; & quicquid in eiusmodi quorundam homin
negotio velis attingere, vlcus & vomicam citissimè deprch

as, adeò sub omni lapide dormit scorpius. Quamobrem sa-
us esse duco malum bene conditum non mouere, & huius or-
inis viros bonos (quos tametsi paucos & colendos, & exos-
ulandos esse puto) à malorum fece semper abstrahendos &
imendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio
rtus crimina sæpè ferat.

Desidet.] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram nauis consentaneam, Quid sedes Verres? quid spectas? Idem Pisonem: An potest vlla excusatio esse, non dico malè sen-enti, sed sedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu onsuli? Eodem sensu Hesiod. ait, spem non bonam, virum in-gentem tenere, sedentem in taberna, cui victus sufficiens on sit: *Desidet.*

ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἥνδε καμίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄφθιτος εἴη.

d & Demo sthen. 2. Olynth. Atheniensibus succenset, eosque dere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀ' οἵμαι καθήσθαι, ἐδὲν ποιοῦντας, &c. Desidere in modio, pro naui signo superius posuit, in simulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra sedes?

emque astra speculari:

Quæ Dea tam lato suspectans sidera vultu?

ge Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Essæus.] Essæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitæ seueritate, ieiuniis institutis quibusdam differentes. De iis Philo Iudæus, Euse-us De præpar. euangel. & Philastrius in catalogo hæres. *Essæi qui.*

accensam contegit igne facem.] Visus est mihi hic locus inter os permultos dignus esse qui maiore cura studioque à nobis olicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & iis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter ab-studio, aut etiam plerisque otiosus videri. Sed ad rem. Plu-chus 4. Decretorum, de anima disputans ex Democrito, igni-m quiddam esse ait ex naturis concretis mente perceptis, glo-sas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idque corpus e. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd si anima ignis est, cælum debet eniti, sicut ignis, ne extinguatur, hoc est ad im-ortalitatem quæ in cælo est. Virgil. in 6. *Fatem accen-sam tegere quid &, quid per ignem in-telligatur.*

Igneus est ollis vigor, & cælestis origo Seminibus.

Hesiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, n aiunt Prometheum ignem cælestem clepsisse, quem simu-ro à se confecto apposuit, vt animatum fieret: ea enim mens quæ molem agitat, & toto se corpore miscet. Quòd si quis

fortè putat, cur Hesiodus & ipse Maro dicant Iouem ab homi nibus ignem remouisse, facilis est responsio. Vis enim & so lertia humani animi difficilis est inuentu, quòd hebetiore inge nio simus: adeò nihil tam excellens & præclarum sine magn aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœno bitæ otiosi ac languidi facem accensam sub pallio, nullis art bus, aut studiis honestis animum applicantes, nulla sua indu stria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minùs ver quàm rectè in eos id Plautinum conuerti possit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta sunt, adiiceret lubens quæ Plutarchus disputat Commentario, An rectè d ctum, λάθε βιώσας: eo etiam qui est de cupiditate diuitiarum sed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres ob scuris vsos rationibus, potissimùm in rebus sacris, lucernam corpori animam continenti similem dixisse. Lux enim est, in quit, qui intus est, animus, &c. Quòd si qui monachi (sunt ex iis quidam boni viri, sed non satis eruditi) dicant id paganis auctoribus malè detortum, nec videar verbo mol stus, quippè qui fausta omnia illis precari non desino, euc uant quæso diligenter magni ac sancti viri Chrysostomi Chr stianam sententiam, ad illum sacri Euangelij locum, *Luce lux vestra, &c.* Hunc enim Chrysostomum iudicem hon rarium si admiserint, nihil dico amplius, causa dicta est.

subtus accensam facem contegit.] Petitum id è Socratis ap phthegmate: ὔντε πῦρ ἱματίῳ περιβάλλειν δυνατὸν, ὔντε ἀιχ ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veste nec turpe aliquod c lictum tempore occultare possibile est. quò refero adagium Sub tunica & sinu, de iis quæ occultè fiunt, non palam in propatulo: & Manum habere sub pallio, pro eo quod e languere otio.

Non se, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere h minum, quod Hesiodus assignat. Cicero 2. Offic. Quamobre contemnuntur ij qui nec sibi nec aliis prosunt, vt dicitur: quibus nullus labor, nulla cura, nulla industria est. Lege pr uerb. Nec sibi nec aliis vtilis.

A

AD EMBLEMA LXXXI.

Chœnici non insidendum, quid.

ADHORTATIO est ad laborem, sumpto argumento ex paræmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non sese insidendum: cuius explanationem malumus ab ipso Alato repetere (cùm sit obuius locus) quàm ab aliis quibusque metsi doctissimis, emendicare, vt sumus initiò polliciti. Sic aque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum est, inquit, apud thenienses fuisse mensuram tritici, quantum quisque vno die mederet: ea erat & maior libra, vocaturque chœnix, vel χοῦς, vt interpres Aristophanis ait. pendebat autem earum rachmas CL. hoc est, septem & viginti vncias Græcas, vt Iulius ollux, & Nicandri interpres scribit: nostra autem mensura squilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra u libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon ostendit eo carine:

Attica non minor est; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

itur iubet constitutio duas libellas, id est chœnicem victualis bstantiæ custoditis præstari: quod etiam olim fieri solitum tendit Pythagoræ symbolum, *Super chœnicem non esse sedendum:* id est, non debere quenquam præsenti cibo esse contentum, sed potius aduersus legem Euangelicam de crastino solitari. Sic & Corinthij χοινικομίτας dicti, quòd pluribus ers abundarent, quibus demensum, seu, vt in Euangelio Lucæ citur, σπυρίτης quotidie præstandum erat. Id singulis mensibus erat apud Romanos quaterni modij, vt scribit in Phorione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque uerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & ium, cibum alienum sectari, sed sua quemque industria debere sibi facultates comparare, quibus vitæ munditiei consula-r. Proinde meritò Respub. omnis liberaliter instituta seies & laborum osores pellit & exterminat. Institutum ce-bre laudatur Athenienſium (profectum illud quidem ab In-s & Ægyptiis) quo inertia & otium iudicio publico damnantur. Nam singulis annis statoque tempore ciues in iudi-m sistebant, exposituri, quo quæstu, quaque arte viuerent. Et orinthi Periander hunc morem instituit, vt si quem splendius obsonari animaduerterent, exquirerent vndenam sump-

gus ille ſuppeteret. ſi eſſet vnde illud vitæ genus tueri poſſet, f
nebant vti: ſi facultatum modus non eſſet, iubebant homine
moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiens, mulcta damnabatu
at ſi nihil omninò haberet, nihilominus ita ſplendidè viuere
curabant interfici, quia hunc furem eſſe, aut prædatorem, a
calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuere veterum inſtituta,
mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hom
nem, indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præcla
ſe mihi offert oratio Tiberij in ſenatu, qua reſpondit M. Hort
lo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antè ſuccurrerat, vt ſuu
ordinem ſeruaret: ſed poſtea cùm ſe, ſuoſque liberos, quos m
tos habebat, ſuſtentare non poſſet, Tiberium Cæſarem rog
uit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui ſic Tiberius: Si qua
tum pauperum eſt, venire huc, & liberis ſuis petere pecuni
cœperint, ſinguli nunquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet. d
inde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplendu
erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed n
compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur. langueſcet alioq
induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpe
aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui, n
bis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Fl
rentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otiosè & ign
uiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum qu
piam, vnde victum ſibi comparet, niſi rationem poſſit exp
care, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plec
tur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò det
eſſe ignaui hominis maleque feriati præmium, κοιμώδων
ἀδέκτης ἄξιον, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam
ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſpera
illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύ
μένλων, ἄκλφιτα φεύγει. vnde merito vt ſtudiorum labores ſeq
tur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculoru
inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis loc
quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex vete
bus nominantur Anaximander Mileſius iunior, & Polyhiſt
Alexander, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plut
chus, Athenæus & Laërtius, nõ perpetua diſputatione, ſed hi
inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Bero
dus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſed
lam operam nauarunt.

Pythagoræ ſymbola.

duroꝝ manus aſſueſce labori.] Verbum hoc, aſſueſce, f
que

uentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vsurpari, e, non longè antè, monuit Fornerius I C. doctissimus vel iud agens: cui ego, vt in cæteris assentior facilè, malim ergo cere:

—duroq; manus compone labori.

crastina vt hora. id est, dies crastinus: Synecdoche.

AD EMBLEMA LXXXII.

Inconstantia.

Qvi sunt ingenio lubrico & inconstanti, mentem suam ab honesto quodam instituto vitæ dimouere facillimè sinũt, ic enim cum damno non leui cœptis rebus abstinent, easq́ enitùs deserunt, vel controuersiæ, aut litis mouendæ tricis, & uasi tendiculis auocati, vel quibusdam illecebris amasiæ alius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armoum permutatione, sentiunt tandem suo magno malo quàm ericulosum sit, & quidem alienum à recta mente, Philosophiæ ptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitiosæ se adiant. Id enim refert nauis, quæ remora piscículo minutissio sistatur. Mirum sanè & planè incredibile, nisi fidem auctos magni nominis facerent. Remora, impedimentum & obctam tardationem significari apud veteres asserit Pierius Hieroglyph. 30. Commodissimum habes exemplum ad id illurandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commenr. hi enim adolescentes magnis naturæ & ingenij conformadotibus, ad res summas nati, leuiculis occasionibus non tam eterriti quàm auocati ab officio, sibi suaq́ue Reipub. exitium earunt. De Echeneide Plutarch. 2. Symposiac. quæstione 7. t 2. Problematon, quæst. 5. non enim commodè possumus ciia tædium omnia huc conferre.

Remora quid.

Parua velut limax, Remora, &c.] Testis est Plin. lib. 9. c. 25. ic Basilius: ἔχίνος ὅταν προσίδῃ παρερχόμενα ἐξ ἀνέμων, ψηφίδα λαὸ ἐπιλθὼν ἡγυαίας, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίας σαλεύει ἀπερόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι, ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυλοχοῦντες τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδεκωμένην ἐναίας κίνησιν τῶν ἀνέμων. id est, Echinus vbi præsentit ventoum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arrit, in eoq́ue quasi in anchora innititur, ne facilè impetu fluuum dimoueatur: quod cùm nautæ obseruant, prænoscunt

Locus Basilij Magni.

ventorum & fluctuum agitationem. Cassiodor. meminit epist. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. fatetur constare ait hærentem remoram naues retardare. Et Rondelitius contendit experimento vidisse triremem, in qua Cardinalis Turonensis Romam vehebatur, à cursu inhibitam, eamq; deprehensam præbuisse conuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nomine νεῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet.

impete.] id est, impetu. Statius 7. Thebaid.

——*aurigamq; impete vasto.*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

ad sidera vectos.] ἀναγωγίαι.

in medio tramite.] pro, in media instituti via, & re infecta ἀπεραντοῦς.

AD EMBLEMA LXXXIII.

ANTEQVAM veniam ad explicationem hujus carmini lubet paulum exspatiari, non tamen vt omninò volitem præter casam, quod aiunt, sed vt à thesi ad hypothesim, quod præcipiunt Rhetores, facilius me recipiam. Quia enim omninò tortum est in ardeliones, eosque qui multis, variisq; studiis eodem tempore animum applicant, quæramus an prudi sint qui sic se gerunt. Primùm quidem videmus ea natura comparatum, vt nemo sit repertus hactenus ingen adeò felici, naturæque bonitate præstans, vt pluribus artib addictus, multum promoueat. Rei enim vnius studium, f cultas vna, & negocium alioqui serium, totum hominem r quirit: quodque de cibis medici solent præscribere, itidem ingeniis prudentes homines diligenter esse cauendum præc piunt. adeò nullus est ita valenti stomacho, quin sibi permu rùm noceat, si multiplici & confusa, immoderataque cib rum copia ventriculum saburrare malit, & corpus onustu reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & necessar epulis valetudini consulere. Sic qui pluribus & variis stud vno eodemque tempore ingenium onerat, seipsum quide ad tempus videtur reficere varietate rerum: sed interea tam non modò nihil inde lucri capit, sed memoriam obtu dit, aciemque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi C tonem Porcium obiecerit, quem summum hominem fuis memorant historiæ; nempe is summus Imperator, summ

orato

tor, summusque Iurisconsultus à quibusdam elogio mag-
co celebratus. Si tamen conferatur cum quibusdam aliis
Græcis, vel Romanis qui superiore aut inferiore seculo flo-
runt, longè aliud sentiendum erit: fuit enim M. Cato Aqui-
Gallo multò inferior, si illius in iure peritia cum huius do-
na veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate di-
di neque Lucium Crassum, Marcumve Antonium, neque
rtensium, aut Ciceronem superauit. Iam verò in disci-
na belli non est cum C. Cæsare comparandus, aut aliis certè
ltis, quos Resp. Romana olim laudatissimos aluit. Idem
icium de cæteris, nam & Plato relictis artibus leuioribus,
otum philosophiæ consecrauit: & Demosthenes cùm se
riæ daret, relicta philosophia, in qua non parum profece-
, eloquentiam est amplexus. Et quidem viri illi magni in
videntur incubuisse, vt vnam disciplinam sibi ornandam &
olendam proponerent, ad eamque vnam suum omne stu-
im reuocarent. Ita qui excellere aliis & antestare, aut ali-
a in laude esse volet, procul abesse debebit ab illo πολυμαθίας
moderato studio, quæ ἀμαθίαν sæpenumero inducit. Sta-
itaque cum Seneca: Certis ingeniis immorari & innutriri
ortere: nusquam esse qui vbique est. In peregrinatione
ntibus hoc euenire, vt multa hospitia habeant, nullas ami-
as: idem accidat est necesse iis qui nullius ingenio familia-
r se applicant, sed omnia cursim & properanter transmit-
t. Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum cre-
mutatio. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur,
. Sed iam satis lusimus. Veniamus ad argumentum Em-
matis. Susceptum est in ardeliones, vanosque ostentatores, *Ardelionum studia taxantur.*
o hominum genere nullum aliud impudentius aut inuti-
s; quandoquidem se omnia tenere, & ad vnguem nosse pro-
fantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & impor-
nam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eius-
di Thrasones inuehere, quòd omnia sibi tam temerè ven-
ent, tam nulla fronte arrogent, vt si cum aliis (quod fit sæ-
isculè) rixantur;

Tot pariter pelues, tot tinnabula credas
Pulsari. —

nam enim ex omnibus artem aut disciplinam adduxeris in *Excursus in ardelionem.*
dium, cuius se imperitos non negent? Quid tam reconditum
obscurum in rerum arcanis esse potest, quod illi sua indu-
ia, miraque ingenij solertia non sint exactè complexi? Tan-
est horum hominum tam malè feriatorum impudentia,

tamque insolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cor
cum ausi sint configere, nemini debeat esse mirum, si de rebu
quas minimè compertas habent, contra omnium sententias
iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par est, iniquis
Tum enim videas eos suam opinionem elato supercilio tu
accuratiùs, sic vt periculum sit, si coneris eos de caussa deii
re, ne sua efferata licentia in te impotentius sæuiant quàm v
les, acriùs inuehant, suaque Stentorea & vocalissima loquen
te tuasque rationes inuidiosè traducant apud imperitum v
gus, tibi omnem respondendi libertatem eximant. Si verò
quæstio de litteris quæ ad humanitatē pertinent, quas vel p
moribus tantùm labris degustarint, aut tibi tacendum, aut
penitus auscultare nolis, colloquendum est rarius, coq. pa
vt non vspiam te quicquam refellere posse videare. Si quid
Iurisprudentia fortè dicendum sit, tum bellè suo more exc
rent. Nunquam, inquient, veteres exactè disciplinam legi
sunt interpretati, aut, Farragines sunt glossematum intoie
biles, aut, Inter se mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud ei
modi. Si de arte medica sermo est, Numquam tam concin
tamque opportunè (si modò fidem illis habeas) Galenus.
Hippocrates. Si de astrorum scientia, quid? Hoc lippis & to
soribus esse notissimum contendent, nempè vt diligenti hac
bene prouida cautione propriam insciti am tegant. At si
Theologiæ reconditioris arcana deueniendum sit, aperi
statim, quid iuris habeant in iis excutiendis: solertes se esse f
gent, iudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, &
undè satagent, nihil agent tamen. Nec est quod Philosophi
commemorem. Illi enim nihil nesciunt, qui tam seriò per o
nem disciplinarum circulum peruolitarunt, vt eorum iudi
vel ipse Plato cæcutiat, Aristoteles ineptiat, Cicero garri
Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miserabiliter erre
Adeò sunt in omni disciplinarum genere exercitatissimi,
contra Socratis institutum & mentem, hoc tantùm scia
quòd omnia sciant: quin potius hoc tantùm nesciant, qu
omnia ignorent. At si tam multa sciant, mirum est maxim
quòd se nesciant. Si enim vel quadam ex parte scirent quid
lud sit γνῶθι σαυτὸν, iampridem perspexissent sapientiæ aditu
cuius obuium & patentem esse non posse, nisi cùm aliquid
ignorare norit: aut si quid sciat, non oportere eo fastu intum
cere, vt nullum alium scire meliùs posse & absolutiùs aud
existimare. Sed missos faciamus eiusmodi πολυπράγμονας,
mamusque ad carminis explicationem. Vereor enim ne ve

entiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & specialiùs id con-
re videar in Sophistas quosdam iactabundos, nihilque non
ntantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis
sse, qui suam operam & studium collocant in variis &
ultiplicibus vno eodemque tempore tentatis negotiis, quæ
tè aggredi possunt illi satis audacter & anxiè, perficere verò
nstanter minimè possunt. In vetere quadam fabula inductus
it seruus quidam fatuus, & nihil non satagens, qui asteriæ vel
deolæ stellatæ figuram repræsentaret, vt mores & conatus
elionum exprimeret. Hi quotquot sunt, satis mouent sese:
hil tamen promouent, nihilque agunt, sed tantùm satagunt,
que ad modum adulterini & degeneris falconis, qui cit tan-
n ceuentis in aëre motus. Talem describit Attalum Martial.
x 2. l. & Afrum 4. Talis est apud Terent. in Eunuch. Thraso,
etiam Suffenus apud Catullū. Huc refer adagiū, Callippides.

Ardeolam stellarem.] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeola- *Ardeo.*
n genera, quæ sunt Leucon, ab albedine; Asterias, ab astro-
n fulgore per similitudinem dicta; & Pellos, quia non ita in
um volat. πέλως enim propè sonat.

Fabula prisca.] Locum hunc, seu Emblematis fontem, malim
etere ex loco Aristotelis, qui est lib. 9. cap. 19. De historia ani-
l. vbi meminit huius priscæ seu veteris fabulæ. Ea auis &
usaniæ ὄκνος, id est pigra & ignaua nominatur.

Ceuet.] alas agiter, & volare contendat. Ceuere propriè clunes *Ceuere.*
uere, verbum obscenum. Persius Satyra 1.

——*an, Romule, ceues?*

uenalis 2.

An te ceuentem, Sexte, verebor? & 9.
Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides sit penes historicos.] Eiusmodi est illud Sallustij è Iugur-
no: Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

AD EMBLEMA LXXXIIII.

Est auari hominis εἰκὼν, sumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibusdam tantùm mutatis. Illic enim in Satyrico: *Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.*

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.

Diuitis

Diuitiis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congestis undique saccis
Indormis inhians, & tamquam parcere sacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum si dempseris vsum,
Quamuis largus opum, semper egenus ero.
Imò etiam pœna est partis incumbere rebus,
Quas cùm possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinus Tantalus undas
Captat, & appositis abstinet ora cibis.

Auari conditio. Sic enim auari hac in vita suos iam manes patiuntur, quil quid mali optes nisi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, quit, epulis ante ora positis excruciari fame, & inedia tabes re, significat eos quos magis magisque acquirendi desideriu cogit, præsentem copiam non videre, & in affluentia inop egestatis mala in vbertate patiuntur, nescientes parta respice dum egent habendis. χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ἀρίζηται κό πενίης ἰχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μᾶζονος γὰρ ὀρίξιος μάζονας θείας ποιῆσι, aiebat Bion: id est, Cupiditas habendarum opu nisi aliqua satietate cohibeatur, extrema pauperie longè de rior est: maiores enim cupiditates egestatem quoque maior arcessunt. Proinde si quem diuitem efficere voles, (dicebat E curus) μὴ χρήματα προσίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non quòd opes augeas, sed tollas cupiditatem. Dissentiunt inte Poëtæ de caussa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos re gatum esse volunt, eiusque capiti saxum impendere, cuius sum semper extimescat: eaque pœna cruciari, quòd Deorum beralitate sit vsus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis int esset: vel quòd linguam habuerit incontinentem: vel quòd f lopem filium membratim dissectum coctumque cœtui De rum comedendum apposuerit; vnde in inferis perpetua fa sitique torquetur, vt etiam in mediis epulis & aquis fameli & siti enectus cogatur langueſcere. Referam huc Maximi T rij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obsecro, continua h *Affin. Tyrij locus.* minum cupiditate egentius? Vbi enim semel animus su quàm necessarius exigit vsus, voluptatibus indulserit, prior continuò fastidit, nouarum cupiditate detinetur. Et hoc

qu

od Tantali significat ænigma, continuam videlicet volup-
rij sitim, vt cum oblectationum interdum latices affluant,
edant interdum, propterea cupiditatum refluxus excitetur;
bus tamen cupiditatibus infestissimus dolor, metus ac per-
batio permixta sint. Nam quidnam homines timere potius
ent, quàm ne præsens voluptas elabatur? Græca si quis ma-
ibæc sunt: τί γὰρ ἂν εἴη πένεσθαι ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος φίλων τῶν;
δὲ γὰρ ἅπαξ ψυχὴ μένουσα ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κό-
ἀυτὸν προτέρων ἴχνη, & ἑτέρων ἐρᾷ. καὶ τὸ & Ταντάλου αἴτιγμα,
ν ἦν ἄρα, δίψα φίλων ἀνδρὸς φιλήδονος, & ἡδονῆς γάματα πρό-
κ ἀπόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λυπαὶ παρὰ
ταις ἀνακεχαρμέναι, καὶ παρὰ χαίρ, καὶ φόβοι φοβεροὶ μὲν γὰρ πα-
ὴ ἡδονὴ μὴ ἀπολῇ. Clitophon apud Achillem Statium
ptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem *Achilles Statius.*
enelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto,
, vehementior? An quia simulatque apparuit, euanescit,
amanti sui perfruendi potestatem facit: sed Tantali po-
o similis videtur? Sæpe enim etiam inter bibendum auolat,
ansque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogi-
, atque etiam id, quod iam haustum est, priùs eripitur, quàm
bibit, exsaturetur, &c. Apud eundem Achillem elegan-
detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophon-
, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eo-
n qui in aliquo sacrario cubant, morem imitabimur? Lar-
n tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam,
as. Tantóne tempore, vt propter fluuium sedeam, sitimque
lere non possim? Næ ego Tantali mensæ haud dissimilem
um sortita sum: &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tantali
enta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epist. ad Iu-
m Florum, & Ciceronis vltimum paradoxum.

Diximus hac in vita suos pati manes qui affectibus obsecun-
it cupiditatum. Ita Lucretius lib. 3.

Atque ea nimirum quæcunque Acheronte profundo
Prodita sunt esse, in vita sunt omnia nobis:
Nec miser impendens magnum timet aëre saxum
Tantalus, vt fama est, cassa formidine torpens:
Sed magis in vita, Diuûm metus vrget inanis
Mortales, casumq; timent, quem cuique ferat fors:
Nec Tityum volucres ineunt Acheronte iacentem,
Sed Tityus nobis hic est, in amore iacentem
Quem volucres lacerant atque exest anxius angor,
Aut alia quauis scindunt torpedine curæ.

Hæc

Hæc iste ad Epicuri sensum, sicuti & Tullius 1. schola Tusc. sub persona cuiusdam Epicurei. Nam & sunt qui huc put pertinere descriptionem inferorum apud Platonem, & Vir lium lib. 6. Aeneid.

Tantalus vnde dictus.

miser.] Tantalus, quasi πελάνπατος, id est, infelicissimus, T to in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: Solus Tantali vic suis diuitiis inops, egens, pauper, non quidem fluentem vll fugitiuum captat, & fallacis vndæ sitim, &c.

Qui quasi.] Vulgatissimum illud, Tam deest auaro qu habet, quàm quod non habet. Marsupiorum ministrũ, i. δῦ τῶν βαλαντίων, auarũ hominem vocat Eunapius Sardianus. lis describitur in Aululari Plauti Euclio, miserrimus sen amittendi metu sese perpetuò excrucians. Contrà laudatu Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi suæ nõ occul ret opes inutiles, vt formicæ solent, quæ aurum penitus e stum in antris asseruare memorantur, vt Solinus & alij quid tradunt. Huc Horatian: *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

AD EMBLEMA LXXXV.

PLVTARCHVS libello περὶ εὐθυμίας, meminit negot toris cuiusdam Chij, qui omniũ maximè auarus, tame multum vini, primæque bonitatis venderet, ipse tamen sibi a dum, vappamque conquirebat. Et fortasse is fuit, à quo ci profugisset seruus, rogatus quamobrem se ab heri dominio gitiuus extulisset: Quia, inquit, cùm præsto bona sint, mala men quærere solet; quippe qui vinum generosum vendat, t tumque subacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hor

Auari asino comparati.

num comparatur asino, qui tergo gestet epulas opiparas, op niaque delicatissima, & tamen carduis victitet. Plerique en sunt adeò excordes, tamque sui parum memores, vt solo pa mucido, vappa, & larido subrancido se expleant, quamqu opimis possessionibus abundent. In quo sanè vt genium in gniter defraudant, sic & partis ad vsum humanũ concessis n

Locus Plutarchi.

serabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ πεῦσετό χείρισον ἐκ τῆς σαρκὸς ἵλκυσεν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἐπ σωμάτων ἐπὶ σαυτὸν, ἐδέν ἃ τοῦ χίου βελτίων ἡγούμενος, ὃς πολὺν χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνιον ἐζή ἡγεμονούμενος· οἰκέτης δ' ἂν ἐμαυθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί πεῖσται τὸν ε

πό

τὴν καταλέλοιπε, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντες. καὶ οἱ πολλοὶ τὰ χρησιμώτατα πόματα τῶν ἡδέων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ ἐρυθρὰ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ pessimum e carne sanguinem eliciunt; sic tu quæque pessima in teipsum confers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generosi copiam venderet aliis, sibi paucam & acidum vinum seruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugisset: Quia, inquit, cùm ei bona adsint, malum tamen conquirit. Ei longè multi similes suauia pocula transmittunt, & ad molesta prauaque quasi accurrunt. Item περὶ φιλοπλουτίας: Οὐδὲν τῶν πάντων, ὥσπερ ὁ τὸν βαλανέως, ἄλλα καὶ φόρτια καταγωμίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἁλίας, μηδὲ καθαριότητος. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris asinus, qui ligna & sarmenta defert, semper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundi-

. Simile est illud ex secundo Epigrammatón:

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ πιμελφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπερνώτοις χόρτον ἔδουσι μόνον.

ltras myriadas computat Artemidorus,
t nihil impendens viuit vitam mulorum.
i sæpe auri pretiosum onus habentes,
Multum super dorso, fenum edunt solum.
Viuens vt muli, dum sumptus praecaue omnes,
Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum sæpè gerunt ingentia pondera dorso
Muli, sed siccum non nisi gramen edunt:

ex M. Tullio citari hoc memini: Ferebat hanc quoque initatem Septius, & imbri frumenta in arca corrumpi patieba-

. Talis Opimius apud Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamq; profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus, &c.

Defraudans geniumq; suum.] Defraudare genium, est natu- *Defraudare genium.*
denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, &
mo obsequi. Plaut. in Aulul.

Perditissimus ego sum omnium in terra;
Nam quid mihi opus vita est, qui tantum auri
Perdidi, quod custodini sedulò? egomet me fraudaui,

Ani-

Animumq; meum, geniumq; meum, &c.

Et Terentius Phormione: ——*Suum defraudans genium.*

betas duraq; rapa.] Synedoche, pro quibuslibet abiectis e
liis: in quo notanda sordities auarorum.

inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatu
Metamorph. *Quod cupio, mecum est, inopem me copia fecit.*

Seq; rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Asinus stramina
uult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati
δορᾶγες, & cumini sectores ab Aristotele, κομινοπρίσται, 4. N
ral. Nicomach.

AD EMBLEMA LXXXVI.

Aureæ compedes aulicorũ.

ALLVSIO est ad Diogenis apophthegma: dicebat e
Aristippum (Philosophum aulicum) aureis teneri c
pedibus, ne posset exire; quòd splendidiore Principum vita
ptus, Philosophicam vitam mentiretur. In quo sensu et
Seneca dixit, stultum esse compedes suas, quamquam aur
adamare. Id tamen quàm studiosè faciant aulici, nemo
quin videat. Non enim animaduertunt quantum volupt
& oblectamenti suppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ' οὐ ἐλεύθε
nec aliis gnathonum more, aut parasitorum nescio cuius
gratia, manum deosculari, ridenti arridere, & fœdè palpa
quamlibet personam induere. In quibus factitandis quid (
secro) fidei aut bonæ mentis, quæ honesti ratio esse potest, c
simulationis & perfidiæ semina inexhaustam in animo p
sentem vbique circumferam? Ea de re copiosius Lucianus,
scilicet Commentario quod scripsit De iis qui conducti me
de in diuitum familiis viuunt. Apud Plutarch. Theophra
exprobrat Aristoteli, quòd relicta Academia mallet in Phili
aula versari, quod & antè fuerat à Diogene reprehensum,
stotelē cænare quando Philippo; Diogenem cùm Diogem
ceret. Quantum autem pertinet ad nostri distichi materia
videtur respicere ad M. Catonis lepidam sententiam: Dice
enim fures priuatorum furtorum in neruo & compedibus a
tem agere, publicos in auro & purpura visendos. Retulit G
lius lib. 11. cap. 18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula
ctus. Elegans aulicorum descriptio apud Senecam Tra
cum Hercule Oetæo:

Pauci regis, non regna colunt,
Plures fulgor conuocat aulæ,
Cupit hic regi proximus esse,
Clarusq; latas ire per vrbes:
Vrit miserum gloria pectus.

ican. 8. de bello ciuili: —*exeat aulæ,*
Qui volet esse pius: virtus & summa potestas Non coëunt.

nè, vt id paucis, si qui sint qui vitam parasiticam viuant, to-
n illam quidem ad alienum comparatam arbitrium, sine re-
a aulici mortiones, & strobili, qui vento fumoque ebrij mera
i somnia fingunt, nihil non sperant, nihil non promittunt,
uitute voluntaria, eaque grauiore pressi, quod etiam cùm
ssint asserere sese, effugia nulla quærunt. Nos ea de re,
o tempore curis vacui rusticaremur, carmen scripsimus, si
n planè bonum, æqui, vt spero, consulent studiosi:

Aulicus insipiens, & fumis ebrius aulæ,
Se spe, aut pollicitis credit ad astra vehi.
Et dum captat iners, & se fore posse beatum,
Vt qui sperat edax, certa futura putat,
Compedibus stricte & manicis adstringitur excors,
Et patitur vana credulitate capi.
Ore, oculis, vultu mentitur, sæpe retentus;
Plusquàm seruili conditione miser.
Nam qua seruities est turpior, imo pudenda,
Quàm turpe & fœdum sponte subire iugum?

AD EMBLEMA LXXXVII.

D dicitur in putidos & sordidæ quadam insignes, vt qui turpia, & quæ alioqui silentij fidem requirunt, eructantes uiunt, & quæ natura prouida voluit esse tecta, detegunt elgantque: sicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici et, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixe- id est, sordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in ho- num albo numerentur, perspecto auis ingenio. Hæc enim tri aduncitate se peream purgat partem, id est, aluum, qua di ciborum onera maximè est salubre: itaque clysteris vsum num dicitur ostendisse. Plinius lib. 8. cap. 27. & Aristot. De natur. animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus s æmulos & obtrectatores hoc nomine insignes esse voluc-

Homines inu
pari & sor-
dida.

runt, vt mox subiiciam. Κλύζω idem est quod abluo: vnde cly
ster nomen habet.

Callimachus. *quo Publius hostem Naso, &c.*] Callimachus Poëta Cyrenæus
Batti filius (hinc Battiades dictus) discipulus Hermocratis I
sei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui se ingratum disci
pulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque pe
contemptum Ibim nominauit, quasi auem Ægyptiam & Ale
xandrinam, siue quòd Alexandrinus esset, quamuis Rhodiu
diceretur, siue quòd spurcissimus & impudentissimus. S
etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduersarium quendar
suum Ibim appellauit, quòd vitium Romanum mentiretur: v

Ouid. in Ibim. quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus sollicitarit
multaque ad Augustum deferret, quo diutius in exilio Poët
detineretur. Itaque doctum emisit Poëmation in Ibim Na
so, in quo non expressit maledici nomen, siue quòd inultus ma
ledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, siue quòd ali
quem nominatim carpere, & ita verbis proscindere lege prohi
bitum esset. Ouidius eodem opusculo in Ibim:

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo teq́, tuosq́ modo.

De Ibide, lege quæ scribit Plutarchus, Comment. Vtrum plu
rationis insit in terrestribus animantibus quàm aquatilibus
Strabo 17. libro: ἡμιερώπατον ἡ ἶβις, πελαργώδης μᾶλλον κατὰ χρῶμα
καὶ μέγεθος· διτὴ ἡ τοῦ χοιρίου, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα
μεσὴ δ' αὐτῶν ἄπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas memin
huius poëmatis: Ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιπλῆρες ὑβρεως εἰς ἀσε
φίαν καὶ λοιδορίαν εἰς ἑαυτὸν ἔθηκεν ὑβρισμένον ἐχθρὸν τὸν Καλλιμάχου. Ἐ
δ' οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius
non tam doctori suo, quam patriæ ingratus, meritò nomen i
sortitus est, præcipuè cùm pestignominiam vocabulum spur
cissimæ volucris, qua refertissima patria fuit, quam tum auer
sabatur, ferre coactus esset.

AD EMBLEMA LXXXVIII.

Id videtur sumptum ex apologo quodam Æsopico, de pis
catore aquam verberante, vt fugientes pisces incautè in re
tia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culpare
aliquis, statim huic piscator: At nisi, ait, sic moueatur vnda, m
mori esurientem est necesse. Quod sanè apertè designat, ὅτι τῷ

οἱ πόλιν δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας τάττειν ἀξιάζωσιν: cos nempè qui Rerumpubl. clauum tenent, im vel maximè quæstum facere, cùm patria, sua opera, labo- t seditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas ca- are, qui priuati quæstus gratia tumultus concitant, cùm vi- ant publico Reipubl. statu nihil se posse corradere. Itaq. non irum, si seditiones natas esse gaudeant, vel etiam excitent, ò publicum ciuitatis malum in suum vertant commodum. ouerbij vsum ex Aristophanis verbis colligere erit facile:

Anguillas, quas dicantur captare.

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρῶντες πόντου·
ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατῇ, λαμβάνειν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τι κἀκ τοῦ βόρβορον κυκῶσιν
ἅπαντ' ἔχουσι λαμβάνεις· ἢ τὼ πόλει παράπηξ.
Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit:
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerteris,
Captura magna eſt: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

ąnc artem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβό- , qui tyrannico consilio in ciuitatibus diſſidia serunt , quò entius mulctent miseram plebeculam. Notissimum est quod Ritant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil esse vti- s & opportunius, quàm in aqua turbida piscari. Sic viuitur: est morum deprauatio atque hominum peruersitas, vt qui i sæpenumerò legum sacra tractant, aut certè quibus vt cu- dibus asseruanda & turanda concreduntur, ipsimet legum utis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquan- Marrus apertè libereque fassus est. Bello enim contra Cim- os gesto, cùm mille Camertes ciuitate donasset, idque à qui- ſdam reprehenderetur, vt à legibus patrijs alienum; statim se inter armorum strepitus legum præscriptum & quasi vo- n audire minimè posse. Lege prouerb. Anguillas captare, & rij Hieroglyph. lib. 29.

Principum quorundam rapina.

Caſſus erit, ludetq; operam.] id est, spe excidet, frustrà se labo- se sentiet. Prouerbiales metaphoræ.

Palmula.] remi extrema pars, sic dicta eò quòd protensa est modum palmæ. Virg. 5. Æneid.

Palmula.

Littus ara, & lauas ſtringat ſine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per similitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm t quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarum, —— *vitreasq; na- Plaudit aquas.* ——

Aqua vitrea.

Sic in res publicas, &c.] Similitudo erat, cuius hîc est ἀπόδοσις:

pace.] pacis tempore.

Lex cur primùm lata.

arctati legibus.] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati fontes retinentur. Lex, teste Cicerone, vinculum est ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis &c. Nec sanè aliunde magis florent Respublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ institutæ sunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, tradit Isidorus, auctor non omnino malus. Huc pertinet quod alicubi dictum est à Demosthene: *ἀδὲν ὄφελος πόλεως, ἧς μὴ νεῦροι εἰσὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἅπασι.*

Legis virtus est imperare, vetare, permittere, punire, ait Modestinus. Seneca 95. epist. appellat leges minis mixta præcepta constituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex est quæ neruos non habet aduersus facinorosos, inquit Demosth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non sponte admittuntur flagitia, sed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuissimam, leg. 31, Si putator, leg. 44 ad leg. Aquil. D. Sed ad rem: leges constringunt improbos, aliosque in officio continent, Repub. quieta, nulloque tentata tumultu. Sic M. Tullius pro Sextio: Illum tot iam funeribus Rei publ. exultantem ac tripudiantem, legum, si posset, laqueis constringeret. Rebus enim perturbatis scelerati homines sibi pollicentur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæsar dictitabat iis quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæve vis vrgeret, bellum ciuili opus esse. Est certè quoddam hominum genus, quod non nisi malo publico saginatur; & cui rebus tranquillis male est. hi nihil magis affectant quàm vt res mortalium sursum deorsum misceantur. M. Tull. pro Amerino: Is mihi propriè & solus honos videtur, quem sis neque maiorum commendatione, neque per alterius calamitatem assecutus. Lucanus lib. 1 belli ciuilis:

Hinc vsura vorax, auidumque in fœnore tempus,
Et concussa fides, & multis vtile bellum.

Eo de genere præfecti fisco, ærarij quæstores, depeculatores, & qui annonam vexant, æruscatores, dardanarij, hirudines numquam saturæ, qui spiritu ac sanguinem populi auido ore sitiũt nedum fortunas expilant; & quibus licet esse beatis, quia eorum fraudibus quidam viri principes vti nunquã ferè desinãt. Queremur, eiulamur, lamentamur, sed quis Calais vel Zethes harpyias famelicas abigit? quis magistratus intercedit? quis gratiosu

pectas habemus querentum lacrymas, vota incessimus spolia-
orum. Quin nec mala nostra, nec etiam remedia pati pos-
umus. prædari, depeculari, aliena diripere putamus esse lici-
am, quia solemne est fieri, & ad id vitæ genus per omnes pro-
incias comparatæ sint hominum myriades, quibus nihil
liud pensi, quàm vt suos compilent populares, miseros non-
umquam & egentes, & quibus præter animam miseram ni-
il reliqui. Verùm,

Hæc fierent, si virtutis vena vlla paterna
Viueret in nobis? vnde illud dedecus?

Cum superioribus isthæc adiungo: arctatos legibus pro ijs *Iugum pro legum symbolo.*
ui legum nexibus, & quasi iugo continentur. Nam & iu-
um, legum symbolum fuisse interpretes quidam rerum sacra-
im docent. Rectè apud Vergilium in primo Æneidos:

——*Legésque viris & mœnia ponet.*

ui enim legibus parent, similitudine quadam colla subdere
igo videntur: vt subire iugum inferiores, qui potentiorum
arent imperijs.

AD EMBLEMA LXXXIX.

D extulit è Græco Βιάντος hexastricho, quod est 1. Epigram. sic autem: *Fons Emblematis.*

φῶρις ὅτ' εἰνάλιοι πρόσω ἰὼν * ἐχθύι δίπτυ
φορμικτὰν ἀκάτῳ θῆκαν ὑπερθύριον,
αὐτίκα μὶν πιθάρῃ λιγυηχέϊ δίζατο δελφὶν
σύνθεσιν, ἐκ δ' ἄρα βυθὲν νήχθ' ἁλιοσόμβρος,
μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκιλσε κορίνθιον· ἦρα θάλασσα,
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρας.

* ἀχχίθι

e reddidimus:

ures quando marini Tyrrhenum prope vorticem
Citharœdum de naui posuerunt gurgite mergendum:
atim eum cum cithara arguta susceptt Delphin
Sessorem: ex profundo autem enatauit emergens:
sque ad Isthmum appulit Corinthium. certè mare
Pisces hominibus habuit tum æquiores.

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vastum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulcisonæ chelys:

Sessoremq́, Isthmum deuexit aduſque Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copiosè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniarum cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa conſilium ceperunt de eo interficiendo. quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragij:

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum eodem penè quo Arionа modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo, qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipientibus Delphinis, & imoque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem disputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis.

Auaritiæ quanta pernicies.

autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conſpirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominem, quàm ipſe homo in hominem ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorem, ſed etiam ſibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγα τῶν ἀνθρώπων κακὸν. Euripides veriſſimè,

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἴσχει πέφυκε ἀνὴρ,
ἀδίκου φρονεῖν δίκαιον, ἀδικεῖ βλάπτει,
φίλοις τ' ἄμικτος ἐστὶ κἀπάσῃ πόλει.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè, neque vult,
Difficilisque amicis eſt, & toti ciuitati.
Ambire quem vides, auarum & viuere,
Is nec ſapit, nec ſapere vult prorſus ſibi:
Imò eſt amicis & moleſtus ciuibus.

& Bion Sophiſta optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας ἕξεως cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdam

dici

Auaritia summum malum.

icatur auaritia, in promptu ratio est, quòd ea vix vnquam so-
esse queat: quippè cùm perpetuas habeat sibi comites rapi-
am, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parri-
dium, quod exemplis longè multis perspicuum esse potest:
d vnum ad rem præsentem satis erit, quod ex Aristotele pro-
lit Aristonymus: Socios octo latrones de spoliis inter se con-
rtasse, ex quibus quatuor sunt interfecti: deinde quatuor
lios rursum eo nomine dimicasse: vnde factum vt duo tantùm
uerint superstites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent,
nus ex omnibus ad extremum incolumis euasit. Sed quid re-
qui tandem futurum, si etiam dextra in sinistram armetur?
æcille. Cicero pro Quintio: Nullum est officium tam san-
um atque solemne, quod non auaritia comminuere atque
iolare soleat. Et quidem statim omnis iustitia negligitur, &
iena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, misera-
ae cupidine feruet, ait Horatius. Perplacet illud Iuuenalis,
e auaritia:

Inde fere scelerum causse, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quàm sæua cupido
Indomiti census: nam diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri, sed qua custodia legum?

l flecti verè potest ad exempla miseræ proscriptionis, non
rtè Syllanæ, vel triumviralis, sed Gallicanæ iam toties vsur-
tæ, non in citharœdos (quibus facilè careremus) sed in ho-
ines vitæ inculpatæ, sobrios, non rebelles, non reprobos,
ietos, qui minimè belligeri, imò ab omni dimicandi alie-
insania, & in eadem quasi vecti naue publico & nefario
multu, insontes perierunt, aut extorres facti patria carere
acti sunt. Et quis non vidit ros bonos, certeque laudatos
nè omnes extorres factos diu exulasse, aut in exteris regio-
bus mortuos, nec alio nomine à suis pulsos, quàm quòd insi-
niter improbi non essent, aut factionem nullam alerent? Et
idem certò scimus idem contigisse quibusdam nostris vrbi-
s atque Mileſiorum ciuitati, apud quos nemini esse bono
ebat. Sed resisto iam, vt succurrat illud Tibulli eleg. 3.
b. 2.

Præda feras acies auxit discordibus armis:
Hinc cruor, hinc cædes, mors propiorq; venit.
Præda vago iussit gemmare pericula ponto,
Bellica cum dubijs rostra dedit ratibus.

vada cærula.] mare cæruleum.

fulcat.]μετωφορᾶς ab aratoribus, pro eo quod est, fecat, p
scindit, transigreditur.

frenat & ora fouo.]Ab equis translatio in verbo, frenat,
eo quod est, retinet, tollit, regit.

viris rapimur, piscibus eripimur.]Id paulò antè carmen G
cum expressit: —— ἥρα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων ἔχει δικαιοτέρως.
Eiſ & eiusdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius cc
clusio eadem cum Alciati versu vltimo,
κτεινόμεθ' ἀνθρώπιος, ἰχθύσι σωζόμεθα.
Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Trist. eleg. 4.
Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.
Nonnulli huic Corn. Tacitus 3. Histor. dixit, Valenti m
furius quàm litora aut vrbes.

AD EMBLEMA XC.

HAC icone depinguntur lurcones & gulosi seu helli
nes, quorum illis tribuit gruis collum, vt sibi dari
stulabat Philoxenus: his, vel etiam (si mauis) vtrisque ventr
maximè prominentem. Expressit autem ventris hæc gulæ
manicipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ dedi
rum imagine. Larus enim edacissimus est, qui quòd tot
escam ore deuorat, locum fecit prouerbio, Larus hians. A
cula est è mari victum quæritans aut lacubus, quæ Gauia La
nis dicitur. Hinc Matron, quidam parodus, Chærephont
parasitum comparauit fame & laro, eo quòd voracissimus
set helluo. Πετεῶν λάρῳ ἐμφερὴς ἐσμέν. Onocrotalus aut
olorum similitudinem habet: nec omninò differre vide
rentur Onocrotali & olores, nisi faucibus ipsis inesset alteri
vterq; genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira
sit rapacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita,
veram aluum ruminantis modo refert. Plinius cap. 47. l
Et hæc bellissima gulosorum insignia. Martialis vnde
incl. lib. —— *& quàm*
Turpè Rauennatis guttur Onocrotali.
Archestratus Poëta tragicus ὀψοφάγος insignis votum fuisse tra
tur, vt collum olorinum optaret, quo diutiùs dapum sen
frueretur: vt etiam eius quem superiùs attigi, qui sibi à D
vol

ebat impartiri τριῶν ἴχθυ τὸν λάρυγγα πηχέων, id est, gutur s longum cubitos, cuius est mentio apud Gellium 19. cap. 2.

Curculione gruis.] gruis collo. Videtur ex proprio fecisse ap- latiuum: est enim curculio, vermis edacissimus, quasi gur- lio sic dictus, & frumenti sortitus vocabulum: quo nomine it etiam notati plerique parasiti. vt ex 2. Miscellan. Nannij ces. *Curculio.*

Tumida vir pingitur alue.] id est φόσκαν, quasi dicas ventro- in: quo epitheto notatus est Ptolemæus Euergetes, propter dominis studium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φόσκα- γάστορα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appella- teste Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, sicuti & aleno oratione ἐκ τῆς τέχνης.

γάστηρ δὲλῷ- ἡδύ- δ' ἀσκημίῳ- abdominis minister, & ius gulæ. Huic conuenit Persianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.

hominum genus vocantur κορυγάστορες Græcè, nempe queis gui abdomine venter prominet.

alis forma fuit Dionysi, &c.] Duos hosce inter gulosos in- ies memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnosoph. Apicius *Apicius.* dem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam dit De gulæ irritamentis: non enim satis habuit Principum giaria & Capitolij vectigal deuorasse. Hunc sibi manus in- sse quidam referunt, cùm subductis rationibus ex sextertio lies quod in culinam congesserat, centies tantùm superesse cognouisset. Lege Plin. 9. cap. 17.

t gula quos celebres, &c.] vt, præter superiùs nominatos, *Insignitor gulosi.* tho Siculus, Publ. Gallonius, Æsopus, Clodius Albinus, ydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex ve- m monumentis hinc inde col ges.

AD EMBLEMA XCI.

o ex Pausaniæ Phocicis tractum. enumeratis enim aliquot *Character Emblematis.* statuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, t has virum quendam sedere ait, inscriptionemque indicare n esse Ocnum, qui texat è iunco restim vel funem, sed astan- asellam totum quod ille laboriosè texuerit arrodentem. *Ocnus.* uum & industrium hominem fuisse Ocnum aiunt, qui

vxorem sumptuosam & prodigam habuerit, quæ profun
consueuerat quicquid ille opere faciundo per summum la
rem quæritasset; idque per ambages voluisse Polygnotum
signare. Compertum est etiam Ionum vulgo prouerbium
quoties hominem significant ad laborem quidem veher
ter propensum, sed nihil inde capientem commodi, Ocni f
culum torquet. Ita fermè Pausanias. Huius quidem effi
Plutarchus meminit libello περὶ ἐυθυμίας, & Plin. 35. cap.
inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertiu
Elegiarum:

Ocni funicu-lum torquere.

Dignior obliquo fuxem qui torqueat Ocno,
Æternumq; tuam pascat asella famem.

Retulit & commode 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap.
Miscellan. Politiani.

Impiger.] diligens, industrius. Virgil. 1. Æneid.

——ille impiger hausit Spumantem patera

& Ouid. 1. Metamorph. *—patrios adit impiger ortus.*

Nomen Ocni. Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc diff
vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui
ciat aliquid grauatè, significat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸ
ipsa ῥᾳθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηία, sed & ὀκνέω, idem est q
pigrescere. Hæc tamen dictio ad sensum potius attinet:
nanus enim est, nihilque agit, tametsi laboret, qui suas
malè collocat, easque in vsus minimè necessarios erogat.

Sparto.] genista. sic enim quidam interpretantur. Spar
verò genus est herbæ apud Hispanos frequentissimæ.

Humidaq; artifici.] πειφεφεσης rectis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio,
ratq. ditescere; sed quicquid labore tam improbo partũ en
tur, ad ornatum quendam [illegible]um transfert prodiga & inso
mulier. vnde vero verius à Iuuenale scriptum Satyr. 6.

Mulier prodiga.

Prodiga non sentit pereuntem femina censum,
Ac velut exhausta redituus pullulet arca
Numus, & è pleno semper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti sua gaudia constent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Menander sic: γυνὴ τὸ σῶμ' ὅλον ἐστὶ δαπανηρὸν φύσει: mu
natura est omninò sumptuosa.

Idem: γυνὴ πολυτίλητός ἐστ' ἐκλεκτὸν, οὐδ' ἑᾷ
ζῆν τὸν λαβόνθ' ὡς βούλεται.

Res est permolesta sumptuosa fœmina, quæ non sinit m
tum arbitrio suo viuere. Huc spectat Hesiodi comparatio fu

cum muliere, in Theogonia, quam lubens transilio vt ad veniam.

Mundus muliebris.

undum.] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia ferda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc fœminarum insignia t, his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem aparunt maiores nostri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumq.

lpianus noster ait mundo muliebri contineri specula, vnta, vasa vnguentaria, & si qua dici similia possunt: distinque muliebria ornamenta à mundo muliebri, ac si mulier it esse munda, nec tamen ornata: vt solet in iis contingere se mundarint lotæ in balneo, neque se ornarint: & contrà, liqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimium subtià Iurisconsulto; nam apud oratores, poëtas, aliosque terructores, mundo muliebri non ea modò continentur quimulier sit mundior, sed etiam quibus ornatior. Val. Max. .cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum brogata lege Oppia, quæ lata fuerat olim bello Punico seo ad coërcendam mulierum luxuriam: sed eas tamen ait sari mentis imbecillitate, & grauiorum operum negata attione; quamobrem omne studium ad curiosiorem sui cullillis permitti.

odigat.] consumit, dissipat; verbum aptissimum ad prodiatem notandam.

AD EMBLEMA XCII.

Scurra descriptio.

On est mihi dubium quin, cũ auctor hic suum carmen cuderet, vel memoriæ adiutus thesauro, egregiam Talescriptionem sibi tanquam archetypum fingeret. sic enim b. 15. Annal. vbi de Neronis lasciuijs amplissimè: Vatinter fœdissima eius aulæ ostenta fuit, sutrinæ tabernæ nus, corpore detorto, facetijs scurrilibus: primo in conelias assumptus, deinde optimi cuiusque criminatione que valuit, vt gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis mineret. Apparet hoc susceptum esse in mordacem quen- κῶ ἐχαλίνωσόμεθα scurram, cui symbolicè cancros fluis dono dat, parasiticis moribus apprimè respondentes. orum itaque seruat in eo, quòd rationem habeat personæ cui

Licentia ni-mia parasiti. cui hæc tribuat: intereaque graphicè depingat hominis im tuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæstun ventrem omnia conferat sua studia, vt aliis, & plerumq. et præsentibus obloquatur, in quos eiaculetur molesta & a quædam dicteria. Id autem genus hominum si quando io di fines transiliant, ita vt è salibus hilari fronte acceptis, & tis ad scommata mordacia se conferant, iam tum fastidio non ab re incipiunt: nec enim sapiunt qui iis omnia licere lunt; quandoquidem nihil magis lubricum sit & importu conuicio, quod quasi melle litum animos ingreditur. Pa anm Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege.

Bellè apud Plautum Captiueis, initio ferè Actus 1, sic p situs de se, suæque notæ hominibus:

Quasi mures semper edimus alienum cibum,
Vbi res prolata sunt, cùm rus homines eunt,
Simul prolata res sunt nostris dentibus
Quasi cùm celetur in occulto latent,
Suo sibi succo viuunt, res si non cadit:
Ita parasiti rebus prolatis latent,
In occulto miseri victitant succo suo.

Martialis in Philomusum scurram, lib. 7.

Quod te diripiunt potentiores,
Per conuiuia, porticus, theatra,
Et tecum quoties ita incidisti,
Gestari iuuat, & iuuat lauari,
Nolito nimium tibi placere,
Delectas, Philomuse, non amaris.

Mordet ibi hominem fatuum, & vrbanum, in conuiuijs nis oberrantem. Idem Martialis lib. 9. in quendam Can rum:

Cenes, Canthare, cùm foris libenter,
Clamas, & maledicis, & minaris,
Deponas animos truces monemus,
Liber non potes & gulosus esse.

Horat. 2. epist. 1. notam impressit,

Quantus sit Dorsenius edacibus in parasitis.

Nam & Philum mordet festiuè Martialis, eò quòd nunqu domi cenaret. Sed ad rem. D. Hieronymus ad Domnion Contra quemlibet passim in triuijs strepere & congerere m dicta, non crimina, scurrarum est & parasitorum.

stat pingui abdomine venter.] Abdomen, ὑπογάστριον, humani corporis, quæ à coxis, & pube sursum versus ad p

ia peruenit; ab exteriori parte, cuidenti cute, ab interiori, le-
membrana inclusa, quæ omento iungitur, ἀμφιραῖος dici-
Celsus lib. 4. cap. 1.

ili vigiles.] aperti: quod refert parasitorum vigilantiam in
ruandis aliorum mensis. Euolue Proverb. ἀλωστροφάγος
hiliad.

forfice plurimus ordo, &c.] ἀλκηγορία ab exercitu. Pedes ha- *Forfex.*
cancri fluuiales ad modum forficis. Forfex sutorum est
amentum, quo pannum aptant, & in fusta commoda
cant. Chelæ autem sunt cancrorum brachia, à Græco
quod etiam significat vngulam. Huc pertinet Pliniana
iptio cancrorum, quæ est lib. 9. cap. 31.

lat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo est spi- *Abdomen.*
lhærens, in qua sunt renes: tamen à pube ad præcordia
m versus abdomen peruenire Cornelius Celsus tradit lib.
uenalis,

——*venter adest abdomine tardus.*

asonius Eidyllio 9. cui Mosella nomen:

——*cui prodiga nutat*
uus, opimatoq; fluens abdomine venter.

parasitus dicitur Eustathio γαστρόπλης, quòd abdomini
iiat.

m vagus.] Horat. 1. Epistolar. bellè scurram ita descripsit: *Scurræ de-*
scriptio.
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
Impransus, non qui ciuem dignosceret hostem:
Qualibet in quemuis opprobria fingere sautus:
Pernicies & tempestas, barathrumq; macelli.
ssaq; sedilibus erras] Hinc epitheta, τριπτολοιχὸς, quòd
os illingat, & nidorem è cibis surgentem rabido ore car-
Hinc θυεάπαξ, aut θυράπαξ, quod foribus alienis insidie-
empè qui sueuerit aliena viuere quadra. Proverb. Sartagi-
pernicies.

nmata salsa.] Epitheti metaphora. De scommatum gene-
Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

AD EMBLEMA XCIII.

Vobis ganeonibus.] Ganeo, cui vitæ modus est culina, vti
Varro describit, quanquam à M. Tullio sumatur etiam
pro

pro scortatore qui prostibula & meretriculas assectatur.

E rebus minimis parum lucri.

Non est multum lucri expectandum ex rebus minimis quibus quanquam multum laboris & operæ collocetur, tamen fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum administratione vtilitas multo consurgit vberior. quamobrem vulgo riis efferuntur modis adagia, vt in tenui statu consorti non locum dicamus; qualia sunt ista, Domus vna duos non canes, vt nec vnum arbustum duos erithacos: Vno ramo bene sedent duæ ficedulæ: & quod nostrates iocando effer Nostra ianua non sustinet duos mendicos. Falluntur ita qui è rebus minutulis amplissimum expectant quæstum, sertim si sit eodem studio consors, vbi plerumque res ab inuidia transigi, nisi ægrè, possit.

& vnum arbustum.] Prouerb. est Chiliad. Arbustum vt non alit duos erithacos. Cedrenus, πολυκοιρανίαν detest hanc similitudinem vsurpauit: δύο, φησὶν, ἐλάτακους μία λε οὐ τρέφει, ὅυπε μία χώρα εὐοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀ γῶν. Vt vnum arbustum duos erithacos non alit: sic vnu gnum feliciter à duobus principibus administrari non po

Erithacus. Erithacus auis est quædam solitaria, vt eodem in saltu nor merè nisi vna reperiatur; quam Theodorus Gaza nunc uiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à sylua desertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine telligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20.

In tenui spes, &c.] Distichon eiusdem argumenti cum si rioribus, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Te spes. Vide Chiliad.

Ficedula.

vnoq; residunt arbusto.] Prouerbium aliud idem cum si rioribus. Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tan uis potiùs vescatur. Martialis lib. 1.

Cùm me ficus alat, cum pascar dulcibus uuis,
Cur potius nomen non dedit uua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

AD EMBLEMA XCIIII.

Gulosi in spongiarum lapsi scrupulum.

Id videtur propriè in eos esse tortum, qui lautioris vi ergò se in domos opulentas seruiliter ingerunt, vnde n

pro

er damnum, aut etiam interitum consequantur. vel in
quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præ-
ceram sibi arcessunt; quique, vt vulgo dicitur Gallico,
n in dentibus tumulum conficiunt. Hi sunt ἀκρατεῖς
mpotentes, qui obiectam cupiditatem sectantur: qui à de-
ioribus bolis nunquam sibi temperant: qui etiam totos
in crapula, noctesque in computando exigunt. hi sic de-
untur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui sex menses vitam ducunt, Orco spondent septimum.

ò gulam in seruitutem pertrahere docet Lucianus de mer-
conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud
itij, quanquam fortè aliò recidat:

—qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbum, atque
Seruiet æternùm qui paruo nescit vti.

lema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc red-
n ab Alciato, huc non grauabor apponere:

παμφάγος ἑρπυσὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον,
ἆγον δ' ἐς γαστέρα τὸν ἄδακτον ἀρκυά,
αὐτίκα δ' ὀστρακίης ἐπλατάγησε δόμος,
μῦς δὲ ὀδύνῃσιν. ὃς δ' οὐ πλειόνεσσιν ἀφύκτοις
ληφθείς, αὐτοφόνος * τύμβον ἑπισπάσατο. * σῶμα.

liuorus, repensque per ædes helluo mus
Ostreum conspicatus labris patens,
n madida spurcam momordit carnem:
Statim verò testacea crepuit domus,
a [id est, clausa] cruciatibus. at mus in claustris incuitā-
bilibus
Captus, sui interfectorem tumulum contraxit.

luo, & omniuorus, repensque per aria mus, vt
Conspexit tumidis ostrea aperta labris,
Deposuit barbam madidam, spurcasq; momordit
Carnes: tum crepuit testea lasa domus.
Claustra resentarunt captum firmissima murem;
Interfectorem qui reperit tumulum.

Natorq; penus.] Penus est ōmne esculentum aut poculen- *Penus.*
n: sed frequenter metonymicōs pro eo loco in quo asser-
r esculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuer-
repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Ostrea hiulca.] hiantia, vel ostreas hiantes. De ostreis Pli-
2. cap. 6.

falsa

falsa esse.] id est, testam ostreæ, quam ossa putabat esse.

domum.] pro cochlea, vel testa, qua pro domo vtitur, id

metonymicôs & catachrestícôs.

Deprehensum furem.] In iure est ἐπ' αὐτοφώρῳ.

tetro tenuerunt carcere furem.] ἀπαγχόνια à furibus, qui de

henti coniiciuntur in carcerem.

tumultum] μικροφερεῖς tumulum dicit, vel à conseque

quòd pereant forex in Ostreæ testa.

AD EMBLEMA XCV.

SVSPICOR id tractum ex Clementis Alexandrini 2. dagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκαταδύσας τῇ λίχνῳ τοῦ ἰχθύος καλάμῃ ὅτῳ τὰ μάλιστα οἰκεῖος. Qui anim in alium defodit, piscí qui asellus dicitur, maximè similis: H ex piscium genere solum habere cor inventre, ὁ τῇ γαστρὶ, A næus ex Aristotele tradit. quamobrem vocatur ab Epic mo εὐγαστρόμαλος propter monstrificam ventris natur

Onocrotalus quid referat.

Cæterùm Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis est plissimi, & vocis clamosissimæ, ita vt ruditum asini dicas, & sum habere iustar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt v Aristotelis vtar, suo incondito clamore, importunaque ga litate cælo mare conturbare apud quosdam videntur, cui men importuna sua loquacitate dent sine mente sonum; q pè qui omnia referant ad ilu luuiem: quibus denique (vt a nostrates dicterio vulgato tantur) omnia sunt lingua & dex, id genus homines, quòd in dicendo nemini cederevid tur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen p viri docti que fastidiunt.

boat.] translatio à bobus.

Instar habet nasi.] Festus ad hunc modum: Truo, auis o crotalus. Cæcilius irridens magnitudinem nasi: Pro di mortales, vnde prorepsit truo!

Rabula

rabulam.] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à r id est, raucitate. Hominem significat, qui causam quam de dit, à iudice contendit extorquere, vt sunt patroni illi trin & plebeij causidici: inter quos qui clamosissimus est, put

os iudicio & doctrina antistare. Cicero De Oratore: on enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de fo-, sed doctissimum & perfectissimum quærimus oratorem. em Cicero eodem libro 1. De Oratore: Quasi rabulæ, ui sibi diserti non videntur, nisi omnia tumultu & voci- ratione concusserint. Idem Cicero ibidem: Non im causidicum nescio quem, neque proclamatorem, aut bulam hoc sermone nostro conquirimus. Raua vox, rca, inquit Festus, parumque liquida, proximè canum latra- n sonans: vnde & causidicus pugnaciter loquens, rabula. stri vernacula lingua nunquam nisi contumeliosè chicanos ellant rabulas, forte à verbo Græco *κιχάνειν*, corripere, of- dere, inuentum aliquod comparare ad decipiendum. Ma- tamen à voce *σκαρὶς*: Siculorũ enim gens querula, & con- uersa natura. *Rabulaquit, & vnde.*

Adiicio ex Nonio, rabulam pro causarum patrono accipi, imquam is propriè sit qui nimia verbositate, & quasi rabie dam vtitur in patrocinando, omnesque radit atque per- it. Ammianus appellat litium consarcinatorem, Cato viti- gatorem, Sallustius caninæ facundiæ exercitum, Iurisconſ. m concinnatorem, l. 9. D. de off. proconſ. Apuleio est hi- o forensis, *γλωσσογάστωρ* Aristophani, *κόπις* Euripidi: aliis omicis *δικολίκτης*, *φιλόδικος*, *φιλαίτιος*, æruscator, sycо- nta, & Demosthen. *ἀξιπρμμάτ ἀγορᾶς*. Iulio Polluci *δι- αφος*, sic enim ille genus hoc hominum describit: *δικόρρυ- δικόχαρφος, λόγων ἐπὶ χρήμασι, μηδὲν ῥῆμα πρᾶτον εἰπὼν, μι- φλογήρμος, πρὸς χάριν λέγων, πρὸς ἡδονὴν δημηγορῶν*. 1. Ca- niator, litium conceptor, litium consutor, pecuniæ causſa ens, nullum verbum gratis proferens, pro mercede verba ens, ad gratiam dicens, ad voluptatem conciones habens. Et is Plautus Persa:

Etiamsi nihil est litium, lites serunt.

e etiam facere videtur illud quod Diuus Hieronymus os lyncibus & leonibus crudeliores, qui ore rabido de- nt. Seneca in ludo Claudij, eos appellat *venale genus*. puleius lib. 10. capita vilissima dicit, forensia pecora, & to- s vultures. Quin & castus scriptor, Columella, præfatione rum de re rustica: Olim, ait, sine rabuis beatas fuisse vi- sed maximo quodam malo, contra maiorum morem re- um ac concessum in ipso foro latrocinium. Plinius Secund. b. epist. 3. Nos qui in foro veris litib. ac iurgiis quotidie te- r, multum malitiæ, quaquam nolentes addiscimus. Sym-

machus de Iuliano familiari suo lib. 1. epist. 37. Scis in
forensi puluere quàm rara sit copia, cognitio fandi oris, &
ni pectoris, dum aut modestum ingenium verecundia
trahat, aut successu eloquens insolescat. Laërtius Anach
de, ἀγροικότερον εἶναι ὡρισμένον τόπον εἰς τὸ ἀλλήλους ἀπατᾶν.
rum aiebat destinatum locum ad inuicem fallendum. E
giè Constantinus magnus, qui litium circuitus amputauit
Cod. de formul. & impetr. sublat. cuius legis videtur me
nisse Nazarius panegyrico: Nónne leges, ait, ingerendis
tutibus, & vitiis fugiendis constitutæ, veterum caligin
ambages resciſſæ, cupiendæ simplicitatis laqueos præ
sunt?

addictum ventriq; gulaq;.] Is vnico verbo γλωσσογάστης γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

AD EMBLEMA XCVI.

Sic est natura vel potiùs consuetudine quadam depra
comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obseruemu
maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum
Alciatus in quibusdã superioris sæculi Iurisconsultis, vel et
quantum conuicio, in aliquot aliis, qui suo tempore minus
ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nomi
parcit) vnde singuli singula in scholis cognomina sunt sc
quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculia
tium in legibus enucleand[illegible] vel hoc generalius accipi p
Homines enim imperiti, [illegible]etiam argutuli quidam audit
qui nasum rhinocerotis habent, facilius quod stultè dixe
prehendere, quàm quod sapienter tacueris, probare possu
ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus est
munus, vt ipsemet asseuerat disputatione 1. De natura D
suscipere atque profiteri sese omnibus silentibus vnum ma
de rebus magno in hominum conuentu audiendum.
enim ferè nemo quin acutiùs atq. acriùs vitia in dicente
recta videat. Ita quicquid est in quo offenditur, id etiã illa
laudanda sunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis
catur. Nec quicquam est tam insigne, nec tam ad diutu
tem memoriæ stabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.] Mæander flexuosus & sinuosus fluuius, quod nonnunquam sæpè pro obliquitate sumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. *Mæander.*

Qui vel columnas voce rumpat.] Huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in superioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus. κολοβόω, comminuo & mutilo.

Turnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pfecas.] stillicidium vel gutta, aut stilla. Pfecas iam olim auctor fuit Antimachus Lyricus, quòd identidem exspueret. quod & nomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi non occurrit. Fuit & pfecas, ancilla quæ matronarum capillitium solo perplueret.

Quam multa rebus, &c.] At isthæc licentia, & depraua- *Magna hominum in vitia notanda proteruitas.*
tudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri solent, ob ea quæ sunt in corpore vel in fortunis hominum vitiosa proficiscuntur ab animis parùm sanis. Proinde Vlysses apud Homerum Thersitæ non claudicationem, non gibbum aut aliud vitium exprobrat, sed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia insectatur in Agamemnone, sed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quasi frenum imponi ratione rationis potest.

AD EMBLEMA XCVII.

IN pingebatur, vt multarum diuersarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totum vel vniuersum sonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipse sub hoc nomine quo cernitur, solem se esse prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt, appellantes τὸν τῆς ὕλης νομέα, non syluarum dominum, sed vniuersæ substantiæ materiæ dominatorem, significare volentes, cuius materiæ vis, rationes corporum, seu illa diuina, siue terrena sint, complectatur essentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem transtulit. Homo enim constat animo diuino, cælesti, immortali, Angelis & Deo simili: corpore verò mortali ex inferiori elementis composito: hac quidem parte belluinam *Pan, Deus.* *Pan, homo.*

naturam proximè referenti. In animo duæ partes sunt: ill
quæ intelligit, meminit, sapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur
valet, quæ pars superior nominatur, & proprio nomine Men
qua verè homines sumus, qua Deo similes, qua cæteris anim
libus excellentiores, & longè superiores. Altera est ex coniu
ctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & besti
quàm homini similior: in qua sunt motus illi qui Græcis πά
dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirum à b
luis nihil differimus. Homo itaque medium est quiddam int
diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamque ob caussa
finxerunt veteres Pana esse Deum, qui superiore parte hom
nem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc i
uoluero, & quasi proposito agalmate significaretur. hon
enim pro superiore sui parte rationem habet diuinam, & cæ
stem; inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cu
belluis. Cæterùm sunt qui hominis naturam triplicem hîc n
tari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam q
dem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum bellu
diabolicam autem, qua quippiam scelestè & deprauatè cogi
& molitur. quod planum etiam facit August. sub finem c.
lib. 14. De ciuitate.

Hominum natura triplex.

Non erit alienum paucis digredi, vt huius pegmatis, & p
rium aliorum fiat notio explicatior. Nemo est ex litteratis
nesciat quæ & quot portenta olim Ægyptus tulerit, quæ
caussa, proque suo arbitratu deos finxerit. Sic enim Saturn
colunt, qui sororem suam Cybelem in vxorem duxit, ex c
susceptit Osirin & Isidem, quos alij Ianum & Dianam nor
nant, & liberos ex iis genitos Typhoëa, Apollinem, Venere
sed maior aucta insania hominum, cùm quidem animalia
diis habere cœpissent, nempe boues, quibus carere non poss
ad vsus agrorum colendorum: oues, à quibus viderent m
riam præberi vestium, itemq. lac & caseum ad nutricatione
imò & canes, vt hominum custodes, & venationum soc
Quare & apud eos Anubis, canino capite fictus: Ibisque a
pro dea habita, quia locustas & serpentes Ægypto infestas
sumeret. At verò Hircus ea ratione deus putabatur, vt Pria
apud Græcos, & Romanos, quia per membrum genitale co
nua species animalium propagaretur. Inde Pana deum, cor
tosq. Satyros, perpetua tentigine ad res Veneris idoneos. H
deorum simulatorum multiplicitatem meritò vellicarunt
nobius, Lactantius, Iustinus martyr, idemque philosop
Athenagoras, Tatianus, D. Augustinus, D. Ambrosius, Fi

s Maternus, & alii veræ pietatis assertores ac vindices. My-
ologi ad rationes physicas Deorum naturam retulerunt. M.
llius 2. de natura Deor. ad multiplices Dei effectus multò
udentiùs pro suo captu reuocauit. nam & naturæ nomen fæ-
pro deo, aut mente diuina vsurpauit. Imò veteres penè om-
s immersi tenebris insciriæ, nihil aliud esse Deum censuerũt,
àm prodesse hominibus, & variis sanè modis vitam beare
mmunem. At quia in rebus naturæ nihil præstantius, aut
fectius, quàm Dei ipsius opificium, id est homo animal pro-
lum, memor, sagax, plenum rationis & consilii, præclara
adam ratione conditum, in describenda corporis humani
rica, & compositione admirabili, suam sollertiam nobis
bare conati sunt. Cuius rei specimen ingeniosum nobis hoc
ido carmine profert Alciatus, qui hominem, certè μικρόκοσ-
, vel quasi totius vniuersi epitomen exhibet. Sed nos, non
certemus cum nobili & erudito artifice Alciato (dispar
m congressus Achilli) sed animi caussa carmen iam olim de
ne deo effudimus:

Pana Deum facie humana, pedibusq; ferinis
Semivirumq; deum, semiferumq; virum,
Effinxere olim plastæ, doctiq; poëtæ:
Ars obscura quidem, non malè grata fuit.
Si bene conspicias, totum sonat, estq; homo totum:
Namq; animo refert & ratione Deum.
Est membris compactus homo vel sensibus ipsis,
Est animal parte hac, inferiore ferum:
Instar habet plantæ qua parte augescit, vt orbis
Paruulus à priscis inde vocatus auis.

quirerem hic de vocis etymo, Πανθρώπου, in quo ingeniosa
mmaticorum, & philologorum coniectanea pridem cele-
ntur; sed id aliorum esto pensum. Non pedem refero, nisi
is moneam studiosum legisse me non ita pridem homiliam
Gregorij, hunc locum sacri Euangelij explicantis: Prædica-
Euangelium omni creaturæ: qua eruditè præclarus & eruditi
ille pater verbum illud, omni creaturæ, ad solum hominem,
hominum speciem ingeniosè confert. Est enim homo crea-
omnis, hoc est particeps essentiæ rerum omnium à Deo
ditarum: imò homo est Dei opificium planè singulare ac
inum, quo res naturæ vniuersæ quasi sub compendio ha-
ntur.

Pana colunt gentes.] Consule Lactant. & D. August. eod.
te De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deo-

rum, & post eum Gyraldum De historia Deorum Syntagm. 1
No nihil & tibi suppeditauerit Euseb. 3. præpar. Euangelica
Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum rusticum ad nat
ræ similitudinem factum esse scribit. Cuius boni Grammati
sententiam integram asscriberem, si omninò nostro huic arg
mento responderet.

Est vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico est. qua
voles, sequitor lectionem.

Animus an in cerebro an in corde.

quod nobis insita virtus.] Cicero 1. Tusc. Platonem in T
mæo secutus, & Aristotelem in 2. De anima, Principatum an
mi ait esse in capite sicut in arce summa: ira verò & cupidit
locis disclusæ: illa enim in pectore, hæc subter præcordia sede
habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Pl
tonis, in cerebro posuit spiritus animales, id est, imaginationem
memoriam, sensum, motum, & intelligentiam: facultatem v
talem in corde, naturalem in iecore, de quo existit nutritio
generatio; quæ tria sunt non partes, sed facultates & vires
vnico animo existentes, qui vt seipsum moueat ratiocinand
irascendo & concupiscendo, vtitur cerebro, corde & hepate, qu
tria sunt instrumenta sede & loco distincta. Quod itaque A
ciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & cella vert
arce sedentem, animum siue eam animi facultatem quæ rati
nis est intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & i
telligentiæ à cerebro habeat. vel fortasse ad veterum quoru
dam sententiam, qui animi principatum in corde statueba
vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Pluta
De placitis 4. c. 5.

cella verticis arce sedet.] κεφαλὴ & ἀκρόπολις à summo
præstanti Principe in arce summa, vt loco tutiori, sedente.

Hinc caper est, &c] In sup ioribus dictum est, hircum li
dinis esse symbolum. & coitu bitu fit generatio. Vide Macr
cap. 8. Saturn. 1. lib.

Animalium genera.

vt volucres, squamea, bruta, feras] Animalium est diuis
sunt enim aut aërea, vt volucres aues; aquatilia, vt pisces, ter
na, vt homines & bruta omnia. Huc confer principium 1. M
tamorph. Ouidianæ.

Cordi alij sophian.] Id est, rationem & mentem, cuius sed
in capite bona Philosophorum pars, & quidem eorum
melioris notæ putantur, esse voluêre. Lege Opificium Dei
ctantij.

Inferiora modus nec ratio] Inferiora belluina planè su
vt ira & appetitus, quæ tamen superiori animi parti, id est
mi

nti subiici debent. nisi enim in motus imperium obtineat ra-
, quid inter hominem & belluam putabis interesse?

AD EMBLEMA XCVIII.

OLEBANT veteres Fortunam ipsam ita effingere, vt mu-
lier esset quæ pilæ insisteret. At Mercurium studiosorum
men cùm designabant, basim quadratam seu vndique qua-
rangulis nitentem tesseram efficiebant: hoc enim modo
num studiorum & artium liberalium fundamentum sta-
nque effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu possunt con-
i. Sic Bias ille Prienæus omnia sua secũ se portare prædicabat.
Aristippus Cyrenæus ciuibus suis mandauit, vt eas sibi pa-
ent possessiones, quæ naui fracta simul cum possessore pos-
t enatare. Igitur hi mihi sapientes videntur, qui periculosis
bus relictis, rogæ studia sequuntur. Hæc ipsemet Alciatus
tione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis pro-
sitis admonet bonas disciplinas opera diligenti amplectẽ-
esse, quibus nimirùm fortuitos casus non temerè vel susti-
e, vel etiã retundere possimus. Quò spectat illud vice Pro-
bij celebratum, λιμὼ ἀνχίαι ἐσὶν ἀνθρώποις τέχνη: sua enim
q. ars pro viatico est. Video carminis huius materiam sum-
m ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fu-
x oratorio more Fortunæ & Mercurij symbola diuersissima
llanat. Declaratur id vberrimè è Plutarchi commentario De
io. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratio-
πὶ τὰς τέχνας huc congessimus gratiam Philologorum:
τ τύχης μηχανήσεων ἐμφανίσαι βελτιθέντες οἱ παλαιοὶ, χάφον-
ῶν ἁπάντων αὐτῶν ὁ μὲν σὺν ἐδδ γυναικὸς ἡρκέθησαν καὶ-
τῶν· ἐκεῖνον ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν σὺν χα-
ἔχῃ· αὐτῇ δὲ τῶν ποδῶν ὑπέβησαν βάσιν σφαιρικὴν, ἐσίρησαν δ
ν ὀφθαλμῶν, σὺ δεικνύμβροι διὰ τέτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης
τον. ὥσπερ ἐν σὺ τῇ χμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζειν τὸ
κύμασι κινδωτύειν καὶ βυθισθῆναι, μηχανῆς ἄνωθεν πτάξεσι
ρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτης τοφλὸς· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρό-
κὰν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλὰς οἴκας γιγνομένων, ἢ
τὰ σκάφη κῆ θάλατταν, σὺκ ὀρθῶς γινώσκοντες ἐσίν, ἐπι-
ν ἑαυτοὺς οἱ τοιαύτας ὠφελήσεσι παρεγμάτων τυφλὴ δαίμων
αὐτῇ βεβαίως ἐπηρτημένη· ἐμπλακτός τε γὰρ ἐσὶ καὶ ἄπρεκὴς τοῦ-

σῶτον,

Liberales quàm illiberales artes sequi satius.

Emblematis fons.

σῦτον, ὡς πολλάκις τὸς ἀξιολόγους ἄνδρας παρεχρῆν, πλησί
ζειν τὸς ἀναξίους. ὑδὲ τότε βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν ὕστε ἀφα
ρεῖς τὰ δεδόμενα. ταύτῃ τῇ διανοίᾳ πλήθη & ἀνδρῶν ἀμαθῶν σὺν ὀλί
γοις ἐπὶ μικρὸν ἐν τῷ αὐτῷ μένοντα λέγε τὸ τῆς τύχης σύμπαν κύλι
σμα, ἅπαξ αὐτὸν ἄγαν κὴ φέρειν, κὴ κατὰ κρημνῶν σύνοπτα κὴ βαλάττης ἔνθ
σωμα πόλλων ἢ μικρῶν, ἐπόμενα πάντες αὐτῇ. μόνη δ' ἀσύμφορον
ὑπείνη δίδωσι χρῆται καταγελῶσα τ ὀλοφυρομένων τε κὴ κολάπτον
αὐτὸν, ὅτ' εὐδενὸς ὠφελῶ. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ' Ἑρμῆ
ἅπερ λόγῳ μὲν ὄντα διαστῶσι, ἔργατον τ τύχης ἁπάσης διάσασι πά
λιν ὅμως ἐξ ὑποκυσεως τῆς τύχης κεκτημένοις οἱ χάφοντές τε κὴ
πλαττόμενοι τες. τοιοῦτος & ἐστὶν ὁ ἐμπόρος, ὃν ἐπίκτητον ὠδὲ κεκμωκότα
ἔχοντα κάμνῳ, ἀλλ' ἐυθὺς ὥσπερ σωτηρίαν τῷ τ ψυχῆς ἀρετῷ ὁ
αὐτῷ. ἐστὶ δ' φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, ἱδέρρεις δ' ἐρεμὺ, κὴ ἡ βάσ
τος πάντων χρημάτων εὐσχεμόνως τε κὴ ἀμεταπτωτότατος ἔχει, τ
κόδον. ἐοῦ ὅτε δὲ & αὐτὸν τὸν Διὸς τέτῳ τῷ χήματι κεκοσμῆσθαι. ἴδε
δ' ἂν τὰς διασώτας αὐτῷ, φαιδρὰς μὲ ὁμοίως τῇ καθηγεμόνι· δὴ
μεμφομένας δ' ὐδέποτε αὐτὸν, ὡς ἐκ τῷ τύχῳ, ὐδ' ἀπολειπομέ
νας πότ', ὐδὲ χωριζομένας, ἀλ' ἐπομένας τε κὴ ἀσφαλτὸς ἀπ
λαύοντας τῆς σωτηρίας αὐτῷ. id eſt, Cùm veteres declarare ve
lent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pinge
do fingendoque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamen ei
magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauu
prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſu
runt: adhæc eam priuarunt oculis: iisque omnibus fortunæ i
ſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nau
admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abe
quin periclitetur, improbè certè ille prauèque omnino fecerit,
cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plu
naufragia, eaque grauiora in ſuis in familiis quàm in mari acc
dãt, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſu
fortunæ, cæcæ Deæ, commiſerit; ea enim nullam habet firm
tatem & conſtantiam: ſtolida nimirum & expers mentis el
quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna c
habenda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: nequ
hoc quidem conſtanti aliquo modo; nam & quæ dederit, p
ſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hom
num multitudo conſectatur, nunquam in eodem manente
loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam c
cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia; interdu
etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fu
rint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereaque i
cuiè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cù

Fortuna ima
go.

tam

imen ea tamquam surda nihil auxilij eis præstet. Et quidem ortunæ facta eiusmodi sunt. Nunc verò contemplare, quæso, Mercurium sermonis dominum, omnisque disciplinæ opifi- *Mercurius qualiter effictus.*
em, quem contrario prorsus modo exornarunt pictores & fi-
ores. Iuuenis est & formosus, formam habens non arcessitam,
eque fuco illitam : sed statim vbi appâret, ea quidem forma,
rtus animi eluceſcit : hilaritatem oculis præ se fert; acutè in-
uetur: eius autem sedes, cubus est, omnium figurarum maxi-
è stabilis, permultumque à casu aliena. Hac etiã figura Deum
inc interdum ornant, vt possis intueri eos à quibus colitur, hi-
i esse vultu, sicuti & dux ipse Deus: cui numquam succen-
ant, vt sunt qui fortunam accusant, cùm se relictos à tergo cõ-
ntosque sentiunt. Qui enim eum consequuntur, per omne
tæ tempus eius prouidentia singulari perfruuntur.

Sphæræ seu rotulæ Fortuna insidet ad eius instabilitatem si-
ificandam. Et quidem quæ primùm Vortuna dicebatur à
ortendo, digammi mox mutatione in F literam affinem, For-
na vocitata est: cuius nimirum præcipua vis summa imis cõ-
scere, rerumque inducere mutationem.

Vt sphæra Fortuna.] Fortunam rotundo lapidi insidentem *Fortuna cur insideat orbi.*
ixerunt veteres, quò eius instabilitatem designarent; vt pluri-
s verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. instit. La-
nt. & Augustin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potissimùm.
c porrò sphæram pro quacumque re volubili & rotunda
rpauit.

Cubo sic insidet Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè
iui, ad artes (si modò eius est) ait Mercurium vt orationis
entem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem,
im fortunæ, effictum esse à veteribus, tum pictoribus, tum
uariis. Iuuenis enim est forma conspicua, non tamen fu-
us, sed natiua quadam specie in basi quadrata, quæ firmi-
s & stabilitatis nota est, &c. Idem ferè Pierius lib. Hiero-
ph. 39.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Fe- *Mercurij imago.*
: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ
tionis ductum. Hic autem apud Festum (obiter admoneo)
ia oratio est pactum seu stipulatio, firmissimum iuris vin-
um, vt didicisse me memini ex Gulielmo Fornerio, Ante-
sore Aurelio doctissimo.

Aduersus vim Fortuna est ars facta] Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνδρὸς
τέχνη. Ars hominibus est infelicitatis portus. Nempe sua
que ars pro viatico est. Idem illud, τύχη τέχνῃ ἔνεστι, ἡ τέ-

χνη τέχλω. Meminimus ex Tullio pro Archia, naturam sine doctrina commendari, qui & ipse ait se malle naturam sine doctrina, quàm sine natura doctrinam. Sed bonus ille artifex caussæ suæ seruit. Tamen certius est quod arte perficitur, quàm quod natura. Sic non idem iudicium artis & fortunæ: nam fortuna inconstans, ars certa. Fortunam sectantur & casum ingenia temeraria; artem, doctrinamque non nisi cordati ac prouidi homines. Itaque videri feliciores ac tutiore in statu qui à liberalibus artibus præsidium quærunt, quàm qui à mechanicis & sordidis, sed maximè quæ corporis laboribus exercentur, & à casu pendent, nec nisi quibusdam momentis temporum sustantur hominem. Eo de genere coqui, fistulicines, aulœdi, mimi, ioculatores, milites balatrones, lixæ, tonsores, & alij sexcenti, qui ad xenodochia etiam non sponte commeant, aut stipem quæritando vitam miseram fallunt. Sic Fabius Quintilian. lib. 10. cap. 2. In magnis auctoribus incidunt aliqua vitiosa, & à doctis inter ipsos etiam mutuò reprehensa. atque vtinam tam bona imitantes dicerent melius, quàm mala peiu dicunt. Hæc ille. Hactenus Fabius. Sic ego cùm primum ad academiam Parisinam venissem, ad capiendum ingenij cultum, offendi longe multis simultatibus Doctores laborare, seu eorum maximè qui Ramistæ, & Carpentaristæ, quasi factionum nominibus insigniebantur. Ramus, vir acris ingenij, & iudicij singularis, Thessalus methodicus audiebat, sed à quibus, nisi tumultuosis & liuore peritis? Quernus, trium cantilenarum poëta, & histrio Reginæ vocitabatur, quàm rectè, alij viderint. Certè nunquam vidi festiuiorem, & qui suis prælectionibus plus operæ sumeret in salibus iocisque inspergendis. Bellerinus, peregrinus in Philosophia, alioqui Græce, reique philosophicæ peritus. Et Masius, qui Hebræum alphabetum paucis auditoribus, hoc est vni aut alteri, quanquam publicè doceret, Vox clamantis in deserto, & venerabilis Beda falsè nominabatur. Bossulus, bos lassus, & cymbalum academiæ, qui olim Appion Grammaticus, mundi cymbalum incessebatur. de ceteris facilè silerì patior.

Disce bonas artes, &c. Mutuatus id videtur ex Ouidio in De arte:

Disce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

AD EMBLEMA XCIX.

Duo ad valetudinem conducentia.

Duo sunt, quæ vt corpus bene constitutum, sanum, & incolume conseruant, sic & animum ipsum curis expediũt, nimirùm certa victus ratio, vinumque moderatè sumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis labefactant & corrumpunt, ipsamque senectutem accelerant. Hic itaque descriptos videas Apollinem & Bacchum: ille quidem medicinæ principem, qui salubri diæta præcipiat quid quantumque sit in victu sequendum vel fugiendum: hũc verò, qui vino sollicitudines adimat. Marsil. Ficinus lib. De vitæ cursu comparanda, duos hosce Deos sic copulat: Fratres decet esse indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: ille quidem nobis duos potissimùm adfert, lumen videlicet atque calorem: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad spiritum recreandum, quorum vsu quotidiano spiritus ipse tandem exhæreus euadit & liber. Philosophorum est etiam ea sententia, sed tria tamen esse ad vitam longam, adeoque valetudinem firmam necessaria constituunt. Prima est frugalitas, temperantia, sobrietas (quam modò διαίτην appellabamus) eam enim esse matrem sanitatis asseuerant artis medicæ professores: eam salutem omnium domicilium prædicant philosophi omnes; cibus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, quum enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Apollo & Bacchus iuncti, quid.

Cernis vt ignauum corrumpat ocia corpus;
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Agendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. Cicer. cumque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honesta & oblectatio: cor enim in quo est calor vitalis, facilè molestiis atteritur, vt contra exhilaratur lætitia viresque sumit. Qua ratione Arist. 4. de moribus ad Nicomach. risum & iocum ait ad vitam degendam esse necessarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate posuit, & risui lætitiæque operam dabat. Legimus & satis constantissimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id est risui etiam erexisse, eóque Lacedæmonios ad risum & lætitiam instituisse, Plutarch. in Lycurgo.

Natus

Natus vterque Iouis.] Poëtæ quos impensè laudant, à Di genitos dicunt. Nempe & principes viros, ac illustres pro Di habuit paganica secta, quæ quicquid admiraretur, aut ma gnum prædicaret, Deum dicebat. Multus est in ea materia La ctantius eloquens vir, saneque Christianus, acutior Arnobiu pergrauis Augustinus libris priorib. De ciuit. Dei, exactus Iu stinus martyr, aliique plures, de quibus quia iam in superior bus, ad alia propero. Ex Florido, poëta vetere hi celebrant numeri:

Sic Apollo, deinde Liber, sic videtur ignifer,
Ambo sunt flammis creati profatiq; ex ignibus,
Ambo de comis calorem, & ambo radios conferunt,
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

Iuuenes atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis aterna est Phœbo Bacchoq; iuuentus,
Nam decet intonsus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyral Deorum historiæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in De insula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vsum primi tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Salueto, &c.] vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε κήρυκες διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

verborum hæc formula solemnis fuit in Hymnorum epilogis

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt s perius explicatum est in statuam Bacchi.

Numine vestro.] vestro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces dissipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, tristitiæ dissoluenda dedit.

dilue.] tolle, auser. μεταφορικῶς.

Vt lento accedat, &c.] ἀκηρεμία periphrastica.

AD EMBLEMA C.

Temporum vicissitudo.

Hoc referendum videtur ad quasque temporum & a norum vicissitudines, vel ad ea quæ suo non alio te pore solent esse tempestiua, quorumque magna vis est, si s te-

mpori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

hanc temporis quaſi cyclicam μετεβολὴν varij varia luſerunt, uæ huc non piguerit aſcribere, eaque potiſſimum, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. ſeptimam quarti. Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

lem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribuſq; niues.

audian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui gurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat annum:
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq; reducit:
Metiturq; ſuo ruſticus orbe diem.

rthol. Anulus in Poëſi picta, ad hominum magniſque mundi petuum & æternum curſum ingeniosè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annus
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Æterno vt ſimilis mundo ſeu ſtatio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

mporum anni quatuor alia eſſe apud alios ſymbola nemo cit, vt veris, ciſta florum, quia vere cuncta floreſcunt; ci- verò ſpicis referta æſtatem refert, vt eſt apud Euſebium. Et iæ cornu vuis & pomis plenum autumni eſt index: ſicuti ſa apud ignem parata hyemem ſignificat. Huc prouerb. Ver mem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum: Nullius nis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atq. ſequun- Diem nox premit; dies noctem, æſtas in autumnum de- t: autumno hyems inſtat, quæ vere compeſcitur: omnia ſcunt vt reuertantur.

Quatuor temporum ſymbola.

fri-

Frigilla. *frigilla.*] Auis à frigore dicta, vt quibusdam placet: de q Aristot. lib. 8. cap. 3. De hist. animal.

Hirundo. *vere nouo garrula hirundo redit.*] Ouid. Fastor. 2.

—*an veris prænuncia venit hirundo?*

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἰμερόφωνος ἀηδών, veris nu cia blandiloqua luscinia. Notum est adagium, Vna hirun non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic sim adag. Audi Chelidonem; eo quòd hæc auis prænunciet v aduentum. Hirundines plures à mari conuolantes ve temporis indicium esse docent auctores. Sed Ciconiam et reperio veris esse notam. Ea enim aduenientе hyeme r grat in regiones calidiores, vere nos inuisit. Sed & nonn li addidere in æstatis pictura, quia constat esse ex erraticis æ tis. Adhæc Miluius eiusdem temporis verni ponitur in cium, quia verno primùm tempore apparere incipit, certu que sit eius nuncium. Ei aui nomen ἐπώνυμ ab aduen quòd magno rusticorum & pauperum desiderio expectatus cedat.

aduenisse hyemem.] Apud Hesiodum Cornix habetur hyemis Hieroglyphico. μήτ' ἐφιζομένη κρώζῃ λακέρυζα φάτνῃ.

cuculus.] de quo in superioribus.

Indicat ætatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundi Philemone Comico:

ἡ δ' ὦ χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. hirundo æstatē nunc ô mulieres. sed Aristophanis interpres Equitibus hoc citat, χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή: Noua hirundo veris est initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

AD EMBLEMA CI.

Nestoris crater. HOMERVS in Nestore, sene eloquentissimo & consul simo, typum sapientiæ repræsentat: cuius patera gem fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor ansis, & sub har quaque sedens columba, cælum & pulcherrimum astrorum natum significabat. Nam crater, cui sit color argenteus, clau lis aureis, cælum refert purissimum, & stellas aurei coloris: lumbæ sunt Pleiades: duo vmbilici, vtraque vrsa. Hoc igi schemate astronomiam tacitè commendabat, quam quid so

plus sapiens & apprimè exercitatus, ingenio potest assequi, vt plus Nestor suum poculum manu ferre poterat. De huius ar- s excellentia plura repetere licet ex Plinio variis locis, sed potis- mùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Nestorem, quamquam senex admodùm esset, poculum sustu- lisse, cùm cæteri iuniores vix à mensa tollerent. Sic habet Ho- meri locus:

ἄλλ' ὅτε μὲν μεγίων δέπας ἀμφικύπελλον ἔχεσκε,
πλεῖον ἐὸν πίνεσκε δ' ὀϊνήσαντι ἄνεσθαι. hoc est,
Vix alij plenum poterant sustollere mensa
Poculum; at ipse senex Nestor facilè abstulit illud.

e hoc Nestoreo poculo pluribus Athenæus Dipnosophist 11. p. 12. sed maximè 13. libri 12. Quædam non pœnitendæ le- ionis adnotauit de illo cratere Nestoreo Cornelius Vitellius nnotationibus in Georgium Meralam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirum Nesto- s scyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor; ne quis ad colo- m simpliciter referat. Sex columbæ sunt apud Athenæum, n quatuor dumtaxat, quæ septem dici, sex tamen esse solent, Naso cecinit in Fastis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo censentur Nestore fundi:
Pellice de Pylio trita columba nitet.

Est cælum.] Tribus distichis sequentibus continetur epimy- on, vel, vt meliùs dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiadas esse.] Columbæ repræsentant Pleiadas, numero ta- n non obseruato. Nam Pleiades septem sunt stellæ iuxta Tau- gnum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore antur. Lege Ouidium Fastor. 4. *Pleiades.*

magna minorq; fera est.] Vrsam Maiorem siue Elicen, & mino- n siue Cynosuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, sunt- : Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico cir- o clausæ, sicque dispositæ, vt resupinata vtraque caput alte- s contegat: cuius autem caput quæ superior est, ad inferioris dam contendat. De his Ouid. Fastorum 4. *Vrsa duplex.*

magna minorq; fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Trist.

Magna minorq; fera. —

ngo vsu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat issimam; potissimumq. ad disciplinam astronomicam lon- observatione opus habent.

ella gerunt fortes.] Collatio est dissimilium: qui corpo- nt firmo & valenti committunt prœlia atque inter se di- micant:

micant: sapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cælestium
gnitionem. Ars est longi vsus & obseruationis, quæque plus
test in rebus arduis, quàm robusti corporis vires.

AD EMBLEMA CII.

Promethei fatum.

HVIVS Emblematis inscriptio sumpta est ex dictis Soc
tis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς & πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice poniti
doctis. Notissima est Promethei fabula, qui cùm hominem
luto finxisset, & Mineruæ opera ignem cælestem surripuisse
luteam statuam animaret, ægrè tulit Iupiter, cumque Merc
ministerio ligari iussit ad Caucasum montem Scythiæ asper
& inhabitabilem: aquilamque exhibuit, vel, vt aliis placet,
turem, qui perpetuò cor exederet, exesumque renouaretur. M
tial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Assiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Quid per Prometheum Caucaso alligatum.

Macrob. lib. 1. in Somnium Scipionis, huius fabulæ mysteri
exponit. Per vulturem, siue aquilam, iecur immortale tunc
tem, nihil aliud intelligunt prisci illi Theologi, inquit, qu
tormenta malæ conscientiæ obnoxia flagitio viscera inter
rimantis, & ipsa vitalia indefessa admissi sceleris admoniti
laniantis, semperque curas, si fortè requiescere tentarint, e
tantis, tamquam fibris renascentibus inhærendo, nec vll
bi miseratione parcentis, lege hac qua se iudice nemo no
absoluitur, nec de se suam potest vitare sententiam. Plato I
logo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas
minibus esse tradit. Idem in Protagora, sapientiam à Pro
theo surreptam ait, hominibusque communicatam. cuius
ferè verba sunt: Communem Vulcani & Mineruæ officin
in qua artes excolebantur, clàm ingressus, furatus est Vul
artem igneam, aliamque Mineruæ, qua viuendi facultas o
nit. Prometheum vatem fuisse ex etymo nominis ostend
quid sit enim προμήθεια, & quid προμηθέυεσθαι, notum est. I
uem monuisse fertur, ne cum Themide congrederetur. Sch
stes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad historiæ fi
Ait enim ex Agreta nescio quo scriptore rerum Scythicar
Promethei cor ideò absumi ab aquila, iuxta poëtarum c
menta, quòd suam regionem fluuius (cui nomen Aquila)
qu

enti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibusdam
illis fluuium auertisset, ex eo factũ, vt diceretur aquilam abe-
sse, ac Prometheũ liberasse. Alij secùs tradunt, Prometheum
mpe cùm præstare non posset incolis Scythicis quibus præ-
t, ea quæ necessaria essent, ob inundationem fluuij Aquilæ,
vincula coniectum, neque solutum indè, donec Hercules
luium in mare deduxisset. Quædã sunt apud Aphrodisæum
roblematis, perdocta sanè & ad mythologiam pertinentia.
cero in Tusc. Prometheum aut virum quendam perspica-
n fuisse, & in rebus arcanis apprimè versatum, quas homi-
us communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in
fundo demersa videatur. Iecur autem ab aquila exesum si-
ficat sollicitudines & curarum ardores, quibus vel pruden-
res irretiantur, quarum vinculis cùm se conantur expedire,
lias molestiores recidunt. Fulgentius in Mythologico, non
aquila Promethei cor, sed à vulture corrodi tradit; idque
bellè interpretatus est: cui videtur assentiri Petronius Arbi-
his hendecasyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq; fibras?
Non est quem lepidi vocant poëtæ;
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

autẽ conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philosophiæ
steria nescio qua mente subtilius conantur indagare: vel in
, qui naturali iudicio, fidei Christianæ oracula (optecti, vel
m ipsa arcana diuina (quæ scrutari periculosissimum est, vt
d planè ἀδύνατον) discutere, decq. us humano sensu aliquid
uere se posse putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt
tuæ ad lumen solis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25.
i scrutatur maiestatem, opprimetur à gloria. quò etiã spe-
illud Euripidis: Φρονεῖν χρὴ θνητὸν θνητὰ, καὶ μέτρα. id est, Mortalem
decet altũ sapere. Scitu digna sunt illa Arnobij lib. 2. con-
gent. Quæ nequeunt sciri, nescire nos confitemur, neque
Squirere aut inuestigare curamus, quæ comprehendi liqui-
imũ est non posse quamuis mille per corda suspicio se por-
t atque intendat humana. Et ideò Christus cum morta-
n sciret cæcam esse naturã, neque vllam posse comprehen-
: veritatem positarum ante oculos rerum, pro compertо
ere & cognito, quicquid sibi esse suasisset, & prorsus suspi-
ibus hæsitare, litigiosas serere atque intendere quæstiones;
nia ista nos linquere & posthabere præcepit, neq. in res eas
sint à nostra procul cognitione dimotæ, infructuosas im-

Præclarus Arnobij locus in futurorum coniectores.

mittere cogitationes. Et deinceps: Quid est, inquit, vobis v
gare, conquirere, quisnam hominē fecerit? animarū origo
sit? quis malorū excogitauerit causas? orbe sit sol amplior
pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, an pro
luceat fulgoribus luna? quæ neque scire compendium, n
ignorare detrimentum est? Remittite hæc Deo, atq. ipsum
re concedite, quid, quare, aut vnde sit. Vestris non est rati
bus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inuti
Minutij Felicis locus. curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculū Minutij
cis, Romani olim caussidici, qui in Octauio ita scribit: Quo
gis mirū est, nonnullos tædio inuestigandæ penitùs verit
cuilibet opinioni temerè succumbere, quàm in explorādo
tinaci diligentia perseuerare. Itaque indignandum omnibu
indolescendum est, audire quosdam, & hos studiorum ru
literarum profanos, expertes artium etiam scholasticarum, cer
aliquid de summa rerum ac maiestate decernere, de qu
omnibus seculis sectarum plurimarum vsque adhuc ipsa Ph
sophia deliberat. nec immeritò: cùm tantum absit ab expl
tione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ supra no
lo suspensa sublata sunt, neque quæ infra terram profund
mersa sunt, aut scire sit datum, aut scitari permissum, aut
tari religiosum: beati satis, satisque prudentes iure videam
secundum illud vetus Sapientis oraculum, nosmetipsos f
liariùs nouerimus. Idem etiā Minutius paulò pòst hac de
doctè & prudenter: Proinde, ait, si quid sapientiæ vobis
verecundiæ est, desinite cæli plagas & mundi fata & secre
mari: satis est pro pedibus aspicere, maximè indoctis, impe
rudibus, agrestibus: quibus nō est datū intelligere ciuilia, i
tò magis denegatū est differere diuina. Quamquam si p
sophandi libido est, Socratem sapientiæ principem, qui
vestrùm tantus est, si potuerit, imitetur. Eius viri, quoties d
lestibus rogabatur, nota responsio est, QVOD SVPRA
NIHIL AD NOS. quod oraculum idem ipse præsensit, i
cò vniuersis se præpositum: non quòd omnia comperisset
quòd nihil se scire didicisset. Ita confessio imperitiæ sui
prudentia est. Hoc fonte defluxit Arcesilæ, & multò post
neadis & Academicorum plurimorum in summis quæsti
bus tuta dubitatio: quo genere philosophari, & cautè in
Simonidis certum responsum. possunt, & docti gloriosè. Quid? Simonidis Melici nonn
miranda omnibus & sectanda cunctatio? qui Simonides
de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyr
quæreretur, primò deliberationi diem petiit: postridie bid

rogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit : postre-
cum causas tantæ moræ tyrannus inquireret, respondit il-
Quod sibi quanto inquisitio tardior pergeret, tanto veritas
et obscurior. Mea quoq; opinione, quæ sunt dubia, vt sunt,
nquenda sunt : nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè
iudaciter in alteram partem ferenda sententia est, ne aut
lis inducatur superstitio, aut omnis religio destruatur. Sic
hurius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui
rologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorũ animus quan-
agetur erroribus, alij viderint : Vel in quosdam Philoso-
os, qui quæ abstrusa prorsus atque abdita Deus esse voluit,
tati sunt: ac naturam rerum cælestium inuestigarunt, quæ
obis longè remotæ neque oculis conspici, neque tangi ma-
neque comprehendi sensibus possunt, & tamen de illarum
nium ratione sic disputarunt, vt ea quæ asseruërunt, proba-
e cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabu-
hanc pertractat Hesiod. in Operibus: quam ad rei verita-
explicat in proœmio lib. vltimi naturalis Hist. Plinius, &
o Problem. Alexandr. Aphrodis. Lege Lucianum in Pro-
heo, Diodorum Sicul. in sexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc
renda disputatio nobilis Socratica ex Xenoph. 1. Com-
nt. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Institut.
igit.

cri prapetis vngue.] Sacri præpetis, id est, auis diuinæ: qua in
ificatione vsurpatur à Virgil. 3. Æneidos:

Et volucrum linguis, & prapetis omina penna.

pes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ op. *Prapes.*
unè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ
te auspicantem ferunt : nam præpetere dicebant anteire.
dius Fast. 6.

Tunc oritur magni prapes adunca Iouis.

Qui cœli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Sto-
s: ἐπίστασαι κἀτάδ', οὗτος ὃς γυνὴ,
ὡς μᾶλλον ὕστερ εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν.
ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἰσεται.

AD EMBLEMA CIII.

videtur confinxisse ex Græco Ἰκαριεῖ, *Emblematis*
Ἴκαρε, καιρὸς μή σε διάλαθε, πιῶ δ' ὅτι καιρῷ *typus.*

Ἦκαγε δὲ μόρφην αὖθις ὁ χαλκοτύπος.
ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἦέρα, μὴ τὸ λυπρὸν,
ἠρόθην πίπτων, ἰκάριον πέλαγος. id est,

Icare, cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rursum statuarius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aëra, ne lauacrum
Ex aëre cadens Icarium facias.
Icare cera olim te perdidit, at modò cera
Ad formam reuocat te bene fictor adhuc.
At verò pennas ne tolle per aëra, lapsu
Balnea ne fiant nominis Icarij

Aliter: *Cera tibi vitam prius abstulit Icare, sed nunc*
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum seruato per aera pennas,
Balnea ne fiant nomine clarato.

Icari fabulam prolixè satis persecutus est Ouidius octauo tamorph. & secundo De arte. Meminit & pluribus aliis in cis, totamque narrationem, si vacat, repete ex Diodoro Sic lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Astrologos quosdam falsarios & impostores, qui supra humani ptum conantur aliquid, quæq. longissimè absunt ab ingr humano, vi mentis, & artis experientia se hariolari posse tant. Rectè sanè Isocrates dixit in orat. πρὸς τὸ σοφιστ. τὰ μὲ τα φροντιστικὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ἐστί Diogenes cùm m agitaret Philosophorum, virorum politicorum, medicorur eius generis aliorum, in hominum societate functiones, bat homine nullum aliud sibi videri sapientius aut absolu Cùm verò contemplaretur astrorum inspectores, diuinat & coniectores, clarè pronunciabat nihil esse quod sibi vi tur homine stultius & stolidius. Attamen quotus quisqu qui non hodie plus propè fidei hariolis istis & coniectori quàm sacris oracuIis habet? quis nō ex sua hora suorum e torum seriem trahi putat, & rectè facta ac vitia sideribus pl & stellarū cursibus, vt vocāt, quàm sibi ascribit? At hæc figu ta, vel potiùs deliria, vir sapiens facillimè declinarit, ipsaq pularis multitudo portenta hæc respuere occeperit, si tan fucum agnouerit sibi factum. Hanc coniectorum docti omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nan aduersa fore dicunt (ait ille) aut prospera: si improspera d & fallant, miser homo frustra timendo fiet: si vera respon eaque prospera non sint, iam inde aliquis miser ex anim antequam è fato fiat. si felicia promittant, eaque sint cuet

Astrologorum vanitas.

planè duo erunt incommoda: nam & exspectatio spei sus-
sum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes iam deflo-
rit. Eleganter Actius poeta se nihil credere auguribus di-
qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent
os, nulloque pacto huiusmodi hominibus res futuras præ-
entibus esse vtendum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc
estabor, me non sortilegos, neque eos qui quæstus causa
olentur, ne psychomantia quidem agnoscere.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,
Non vicanos haruspices, non de circo astrologos,
Non Isiacos coniectores, non interpretes somniũm.
Non enim sunt ij aut scientia, aut arte diuini,
Sed superstitiosi vates, impudentesq; arioli:
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat:
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab iis drachmam ipsi petunt.
De his diuitiis sibi deducant drachmam, reddant cætera.

ue hæc quidem ex Ennio. Astrologos & fatidicos eiusmo-
ui se deo plenos simulant, vti Paulus 5. sententiarum loqui-
sed maximè qui alienam mortem prænunciant, non secus
m patricidas exsecrata est antiquitas omnis: itaque & ma-
i dicti ob facinorum magnitudinem. Vuellius, vt est apud
hilinum, cùm diem prædixisset astrologis, quo excederent
ia, hi contrà, noctu præscripserunt ei diem quo ei morien-
n esset: & intra illum diem mortuus est, Dione teste; fortè
fato, sed propter vaticinium. Ergo cùm sæpe aliàs, impe-
tibus Augusto, Tiberio, Vuellio, interdictum vatibus &
hematicis fuisset, ne vllo modo de cuiusquam morte præ-
rent (quòd id semper habitum sit exempli pessimi: & mor-
netus sæpe ipsa morte deterior, aut etiam nonnunquã mor-
acceleret) tandem etiam à Domitiano Cæsare Asclepiadio
ologus viuus comburi iussus, & Largius Proclus capite da-
atus est, quia publicè prædixissent quo die imperator supre-
m vitæ diem clausurus esset. Præclarus sese mihi pridem
ulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Astrologos:
m videtur vsurpasse hic noster: Qui Homerum, inquit Pi-
allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis
nis cælo tenuiore se committens, in mare præceps datus est,
rologos aiunt designari, qui pennis temerariæ professionis
ælum se subtollentes, cùm de suis cælestibus dogmatibus,
bus sublimari videntur, quid sunt prædicturi, in pelagus
nt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiusdam

Locus ex Pico Mirandulam in astrologos.

Angli diuinatorū vana prædictio.

Angli somnium. Is ex astris prædixerat Henricum septim
Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno ex
ctum iri. Rumor statim ad ipsum delatus est. Iubet itaque
minem ad se vocari: à quo scisciatus fertur, an ex astris cert
aliquid posset præcognosci. Innuit. Sed túne, inquit Rex,
artis peritus es? sic esse respondit. tum Rex, An certò conie
me hoc ipso anno moriturum? sic esse ait. Dic ergo mihi,
infert, vbi tu futurus es his festis natalitiis (instabat enim n
lis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit. Ego, ait,
meis familiaribus & domesticis lautè me victurum spero.
certè, ait Rex, artis tuæ fum peritior quàm sis ipse: nam sci
futurum in carcere. simulque hominem in vincula conic
bet. Illic vbi iam satis diuinandi calor refrixisset, cum risi
missus est. Eiusmodi hominum fatuitatem acerrimè persti
gunt Basilius oratione 6. εἰς τὸν ἑξαήμερον. Euseb. De præp
tione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex
fesso in nugones eiusmodi edito. Ad finem penè 4. Comm
Xenophon id sub persona Socratis eleganter & copiosè di
rat: quò spectant Lactantiana ex cap. 3. lib. 3. Idarium iap
Dio Chrysostom. oratione 4. de regno, ad Iactantiam pri
pum iuuenilem & populares quas de se concitant opini
transtulit. Quadrat hoc Horatij, 1. Carm.

Quid sit futurum cras fuge quærere, &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro *Appone.*—

Sed quod sequitur, specialius, apud eundem:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus,
Ridetq; si mortalis vltra *Fas trepidat.*—

Meminit Eunapius Sardianus lib. de philosophorum & so
starum vitis, in Prisco: Qui, ait, glorioſos ob dogmatum i
lentiâ animaduertebat, & pennas extendere maiores, frag
resque quàm Icari fuerint, eos sensim ex alto deducebat,
ad mare, sed ad humum, & humanitatis modulum. Epigr
ma mihi suppetit cuiusdam sed anonymi, eruditum sane
nimis veridicum; quin vereor ne in nostros quosdam prin
quadrarit. Ita se habet carmen:

Cùm cubiculorem princeps audaculus, amens
Consulit, & quæ sint fata futura rogat,
Sceptra manent, inquit, te regia, & ecce parentē
Maior eris: Clario verius ore loquor.
Credulitate ista fallaci captus, ad arma
Currit, in exitium cæcus at ille suum.

Et cum vate suo ceciδit, sed dispare casu,
Alter vt is Phaëton, Icarus iste fuit.

xemplo vt doceas] Debemus aliorum periculis fieri cautiores prudentiores: & maximè istuc est sapere, dum alieno no sapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

AD EMBLEMA CIIII.

ex apologo quodã Aesopi de aucupe & vipera Hic accepto sco & arundinibus exiit aucupatum. Viso turdo in alta nte arbore, compositis arundinibus sursum spectabat comprehensurus. Verum ignarus in viperam dormientem dit. à qua morsus, iamque præ dolore vitam agens, dixit, alium capturus ab alio miserè capior. Huic simile est Epimma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu unda peteret aues, in alrum speculatus, ictus à dipsade inte-

Totum autem carmen est prosopopœia:

ὁ πρὶν ἐγὼ κἀ ψῆρα & ἀρπάκτειραν ἐρύκων
ἀπίρατ' & ὑψιπτῆ βιστονίαν γέρανον,
ἰῷ χρωσσῆρ & ἰόεργα κῶλα πταίσας
ἀλκιμόρης πτανῶν εἶργεν ἄπωθε νέφ&·
κἀμέ πις ἑρπετέρα παρὰ σφυρὰ δίψὰς ἔχιδνα
σαρκὶ τ' ἐκ χρώων πικρὸν ἐνεῖσε χόλον
ἠιλίης χείρωσιν, ἴδ' ὡς τὰ καθ' αἱμέρα λεύσσων,
τοὔνεκα σὺν ἐδάλῳ κῦμα κυλινδόμενον.

Prototypus Emblematis.

sic vtcumque Latio reddidimus:

Qui priùs ego & sturnum & rapacem arcens,
A semine altiuolantem & Bistoniam gruem,
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrũ arcebam procul multitudinem.
Et me quædam vulneratrix iuxta talos dipsas vipera,
Carni [meæ] è mandibulis amaram immittens bilem,
Sole [me] priuauit [id est, me interfecit:] ecce vt ad æthera
spectans (ximum.]
Pedibus non videbam malum obuolutum [id est, pro-

Qui sturnum iactis sementibus antè, rapacem
Arcebam altiuolam Bistoniamq́ gruem,
Extensis manibus, bubuleq́ in verbere funda
Alcimenes abigens ipse procul volucres;
Infligit pedibus serpens tum vulnera dipsas,

Letiferoq; nigrum virus ab ore vomit.
Meq; dat ipse neci, attentus dum sidera specto,
Nescius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cæl contemplaretur, in scrobem decidit. quod ridens ancilla Θρᾷ παθὼν ἔφη, ὡς τὰ μὲν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τὰ δ' ὑπὸ τοὺς πόδας ἐκόπτει. Id tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetrastichis idem scribit, ius hæc verba:

ἄστρων θεασκοπῶν τις ἀστρογόητ' ἀνὴρ
πιστὸν λελησθὼς πρὸς φρέαρ τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος ἐνέπτη, ταῦτ' ἔφη λέγων,
νῦν ἡμῖν ἄνω βέλπτερ, τὰ γὰρ ὑπὸ βλέπεις.

Astrologorum reprehensio. Taxantur Astrologi, qui cum cælestia, id est, corporum superiorum inspectionem se consectari putant, ea tamen ignorq; quæ propius sunt admota: cumq; præsentia ferè ignorent, eorum scientiam habere se gloriantur. Atqui, quod Pindarus habet Olymp. 12. τῶν μελλόντων γὰρ πύθεσθαι φραδαί, id est, curæ sunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In Morus Epigramma hoc lusit lepidum & festiuum:

Saturnus procul est, iamq; olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè discernens à puero lapidem.
Luna verecundis formosa incedit ocellis,
Nec nisi virgineum virgo videre potest.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Hersen Mercurius recolit.
Hinc factum, Astrologe est, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera significent vt nihil inde tibi.

Turdus. *turdos.*] Turdus inter primas à saporis bonitate insigni Martial lib. 13.

Inter aues turdus si quis mihi iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10 cap. 42. & 53.

alaudas] Galeritas, de quibus Plin lib. 11. cap. 37.

Figit arundo.] Pro sagitta hîc arundo sumitur: ob vsum enim quem sagittis conficiendis præbent arundines, has pro illis accipi palam est.

gruem.] De gruibus in superioribus satis. Adnotanda synecdoche, qua posuit speciales quasdam aues pro alijs quibuscumque.

Dipsas serpens. *dipsada.*] Dipsas, aspidis genus, cuius morsu sitis indu tur: & Græce δίψα, sitis est. Huius meminit Plin. lib. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhistor cap. 30. Lege I

n. præfatione De dipsadibus, & Pierium Hieroglyph. 16.
extento qui sidera respicit arcu.] Fortè allusit ad verbum Græ-
m ἐυστοχίαι: is enim est ἔυστοχος, hoc est, ἀφαύσκοπος: quam-
am me non fugiat id tribui nomen pisci cuidam, qui sic à
poris habitu nuncupatur.
Securus fati.] Id est, ignarus & inscius infortunij, quod sibi
irtem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philosophos: Dum
orum præcipitium vident, non prospexerunt quid ante suos
les esset. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruspicinam:
Democritus non inscitè negatur, vt physicus,
o genere nihil arrogantius: citatque illud ex nescio quo
ita:
Quod est ante pedes, nemo spectat: cæli scrutantur plagas.

AD EMBLEMA CV.

o extulit ex Græco Argentarij, quod adscribam:

ἀνηάζω τὸν ἄφυκτον ἐκ σφραγῖδ' ἔρωτα
χρυσὶ λεοντείων ἀπὸ χῦπα βίαν,
τὰ μάστιγα κατ' ἀυχένων, ἃ δ' ἡνία χαλινὸς
ἐυθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτίθηλε χάρις.
χαίσω τ' ἀγρολοιγόν. ὁ δὲ κἀμὲ θέλγα δαμάσδων
ἄγριον, ἐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id est,

Fons Emblematu.

Quid video in gemma hac? amor est, auriga leoni
Insidet, & frenis ora superba regit.
Vna manus flagro cadit, moderatur habenas
Altera: nulla magis signa placere queunt:
Et metuo immitem puerum; mortalibus agris
Quid faciet, qui sic corda ferina domat?
Contemplor ineuitabilem in sigillo cœlato Amorem,
Manibus leoninum qui moderatur robur:
Qui hac quidem manu flagellũ ad ceruicem; illa vero frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horresco homicidam. Nam qui feram etiam domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoscet hominibus.
Indomitum specto cœlatum in gemmula Amorem,
Qui manibus sæui colla Leonis agat.
Vna manus flagrum capiti; tenet altera frenos:
Et circum pueri gratia multa genas.

Hinc procul, hinc homicida feras qui perdomat istas,
Vel magus infirmos perdomet ille homines.

Huc respexit Lucian. in Deorū Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit, & sibi nonnihil refo midantem, ne propter scelera quamplurima leonibus tande

Lucianī locus. obviaturi. cui puer Cupido: Θάρρει μῆτερ, ἐπεὶ & τοῖς λέουσι ἀ τὰς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ παίζοντες ἐπαναβαίνουσι ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κ μας λαυρώμενοι ἀπειλοῦσι αὐτοῖς οἱ ἡνίοχοι, καὶ τὼ χεῖρε δεχομέν ἐς τὸ στόμα ἀφειλιγμένοις ἀπιδιδόασί μοι: Confide mater; ic nibus enim ipsis iā familiaris sum factus, & sæpenumero co scendi eorum tergā, & apprehendi lubas; equitis more in dens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiunt ac manum insertam ori receptant, lambuntque; deinde m reddunt innocuam. Hoc quidem schemate satis ostendit quanta sit amoris vis, qui de fortissimis etiam & ferocissim

Leones quo. triumphum agat. Leonum enim nomine significantur v graues, & alioqui sanctimonia probitateque aliqua insign Leones autem amore furere notat Plinius 8. historiæ mun cap. 16. & Aristotel. histor. animalium lib. 6. Sed non possu connitentibus oculis transilire, quod scribit Plutarch. in Am torio: ἀρῶν ὑμῶν ἅρπ ἔτι μὲ εἰς τὸν ἀνδρωνίτην ἐλκύσας ἔρωτα, ἔτι δ' εἰς τὸν γυναικωνίτην, ὑπορφυρᾶς, & θεῖον ἄμβον, ἐ ἐθαύμαζον. ἐπὶ τηλικαύτῃ δύναμιν ἔχει καὶ πειθὼ τὸ πάθος, οὐ σχοίνῳ ἐξελαύνειν αὐτὸ παντοχόθι & κλεῖσαι, ὑπὸ τέτοιο ἀν τόλμης καὶ σωφροσύνης. id est, Non tum ductus admiration quibusdam vestium in conclauia virorū, ab aliis in gynæceu trahi amorem, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta sit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus o ninō expelli debuerat & opprimi, ab iisdem augeatur & p dicetur. Sed hæc videri non altis aperta possunt, nisi exem illustrentur. Aelian. 12. Var. hist. narrat de Dioxippo Olym victore cum pugilum more Athenas eques introiret mag populi concursu, & alij rerum aliarum quæ in eo essent ap ratu, pulchritudine caperentur, ipse medio triumpho conic oculis in mulierem quandam formosissimam, ab eius aspe non potuit abduci: quin etiam vultum sæpe mutabat, vt fa appareret cum telis Cupidineis saucium, iam non sui fu compotem. quamobrem Diogenes Synopensis ad populu En, inquit, pugilem vestrum magnum, vt à puella configi quasi dixisset, turpe esse qui viros vicisset à muliercula super At iocularis iste reprehensor ignorare se fingebat quanta amoris vis, quamque efficax pulchritudo formaq. decens

ris, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem pellauit: Carneades, regnum quod nullis fatellitibus egeat: ato, naturæ priuilegium. Confero huc Propertianum istud,

Eripitur nobis iampridem chara puella, &c.

no loco de viribus amoris in generosos animos, exemplis nc inde ductis, nimirum raptæ Helenæ, Centaurorum impes in Pirithoum: Romuli qui Sabinas rapere docuit: Achilde sibi erepta Hippodamia Briseïde: sic enim poëta eleons:

Inferior multò cùm sim vel Marte vel armis,
Mirum si de me iure triumphat amor?
Magni sæpe duces, magni cecidere tyranni,
Et Thebæ steterunt, altaq; Troia fuit.

utarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venustum & emorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis cusata, defensa est ab Hyperide, oratore certè nobili, qui òd videret eam iam damnationi proximam, commisera tioiusus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produ in medium, & discissa veste, nuda pectora iudicibus ostenit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam nsuerunt; ex quo & oratoris astum, & iudicum inexpectatam fericordiam, ipsiusque reæ venustatem (id est τὸ ἀδόκητον ἄξιον ἔγκωμίου, vt loquitur in Phœnissis Euripides) spectanda pronuntur. Aristotelis memoratur dictum, pulchritudinem omepistola commendatiorem, id est formam corporis habere iorem persuadendi vim quàm quæuis oratio vel epistola. eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra essent, m impensè amarentur: dixit eam esse cæci hominis interrotionem. Mirari enim possit aliquis fuisse cæcum, qui nunam antea quicquam vidisset,

Qui nunquam visæ flagraret amore puellæ,

quo Iuuenalis. quid plura? etiam in cæcorum animis subti & pernicax regnat amor, sed nos hæc missa facimus. de Herle scribitur ab Ouidio:

Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hostis,
Non potuit Iuno vincere, vicit amor.

oclus omne pulchrū, dicit honestū esse, idemque amabile, eo òd naturæ diuinæ aliquam imaginem habeat. ex quo τὸ καλὸν, à καλέω quidā deducāt, quod est vocare: quia ad se vocet & iciat hominum animos: quam etiā ob rem credibile est à veribus, reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antelerēt. Sic enim Homerus suos heroas à dignitate vultus ipsaq.

pulchritu-

pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimu
facit: quamvis enim Nireum nominet ex iis qui ad Ilium v
missent formosissimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Vi
gilius de suo Aenea:

——ipse ante alios pulcherrimus omnes
Infert se socium Aeneas, atque agmina iungit.

De Lauso verò, deque Turno sic:

Filius huic iuxtà Lausus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His consentanea maximè sunt quæ disputantur ab Isocr
in Helenæ laudatione: vbi sic pulchritudinem commendat,
eam esse rem diuinam statuat: ea enim ferè contemnuntur
quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra sunt suspiciu
tur ab omnibus. Imò virtutem non alia de causa censet in p
cio haberi summisque honoribus affici, quàm quòd pulch
rima quædam res sit. denique alia omnia bona inuidiæ su
exposita: nullus tamen est qui pulchris hominibus inuide
quos potius admirantur omnes, dignosque honore putat
cumque omnia fortitudo sua dignitate antecedat, à pulchri
dine tamen superatur.

Pusio. *pusio.*] paruus puer, *παιδίον ἀπὸ παιδὸς ἐρῶν*. Cic. 1. Tuscul.
lib. Platonis, qui inscribitur Menon, pusionem quendam S
crates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturn
quosdam inanes metus tecum semper pusio cum matre so
re cubitauit. Iuuenal. Satyra 6.

——pusio dormit, Pusio qui noctu non litigat

Scutica. *scuticam.*] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκύτος
quod est corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3.

Ne scutica dignum horribili sectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *—rubet ille flagellis, Hic scutica.—*
Scutica quid sit, fortè non omnibus notum. σκύτος pellis
vnde scutica, quia fiat è corio siue pelle. Hinc scuta, quia p
libus operta. Sed habeo penes me libellum membrana def
ptum, in quo præter alia quædam, commentarius est nu
quam quod sciam editus in Satyras Persii. Scuticam ergo
definit Innominatus ille: Scutica erat quædam corrigia, l
bens in summitate nodos quosdam in modum fabæ: de q
Terent. Hæc faba cudetur in me. Hæc ille. Huc ego prou
bium refero: Vnica scutica impellit omnes. Chil. 2. Cent.
Prouerb. 65.

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore su
tiuo.

Dira lues.] Epiphonema. Dirum, Dei ira natum, Verrius ait. lues, à Græco λύειν, soluendo, seu dissoluendo, seu ἰχεῖν, quod nil adeò soluat hominum vel generosorum mentes, quàm ebri & ignaui amoris consuetudo.

feram qui vincere talem.] A maiori ad minus.

AD EMBLEMA CVI.

D transtulit è Græco Epigrammate: *Emblematis fons.*

γυμνὸς ἔρως δλὰ τοῦτο μετ' ἀκμῆς καὶ μείλιχος ἐστὶν,
ἐν δ' ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
ἐν δ' μάτην πυλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος·
τὴν μὲν γὰρ χαίτην, τὴν δ' θάλασσαν ἔχει.

est, *Nudus amor blandis terrìcò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea tela gerit.
Nec temerè manibus florem delphinaq; tractat:
Illa etenim terris hoc valet ipse mari.
Nudus Amor ob id ridet, & placidus est,
Quia non habet arcum, neque ignita tela.
Haud sanè frustra manibus tenet Delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa vero mari imperat.
Nudus Amor mitis placidis arridet ocellis;
Nempe arcu & faculis, vt solet ille, caret.
Nec temerè is florem manibus, delphinaq; gestat:
Illa etenim terris imperat, hacq; mari.

gi alicubi Philostratum Cupidini rosam conferre. Nam sic illa recens mollis est, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac ro, capilli tribuuntur: hic quoque spinas pro iaculis gestat, pro ibus fulgorem: folia pro alis data sunt: denique vtriq. tem s, color & mores conueniunt. Delphinus autem hominum asius maris quietum statum & tranquillitatem ostendit, mque & commotionem fluctuum ibi emollitam signat, vt cet Pierius in Delphino suo Hieroglyph. 27. Id videtur exsisse apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ἑαυτὸν πτερῶν,
ποντίᾳ δ' ἐπὶ χαίταν, ἰυγμοῖσι
δ' ἁλμυρᾷ ἐπὶ πόντου. hoc est:

e pennis ornatus variis vndiq. volitans alis velocissimis, vo- *Amor ornato damas.*
namq. super terram, superq. sonorũ & salsum mare. Quod

signifi-

significat omnia subiici imperio Amoris, qui nudus est, p
terea quòd hic affectus debet esse simplex & apertus: n
quòd oblectationem præ se ferat: blandè aspicit, vt persuad
nullis armis instructus est, vt cum eo congredi nō reformi
Plura lege apud Athenæum 13 cap. 5. & Platon. in Conui
Apud Euripidem Hippolyto, nutrix Phædram heram allo
tur, eique amorem suadet, in quo si quid sit vitij, culpam c
nem in Venerem confert,

φωτὸς δ' ἀν αἰθέρ'. ἐκ δ' ὁ φιλεσίνης
κλύδωνι Κύπρις πάντα τῶν ταύτης ἔφυ.
Viuit per æthera: estque in marino æstu
Venus: omnia verò ex ea nata sunt.

Fax Cupidinis. *Nec faculas.*] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortali adurat, & animos conficiat.

Cornua.] Arcum, qui cornutus apparet, cùm potissim tensus est.

Rosa Veneri dicata. *Altera sed manuum flores gerit.*] τὸ ἄνθος, & τὸ ῥοδὸν promil poni apud poëtas solemne est. Sed non est hic prætermit dum lepidum Ausonij Epigramma (quod iamdu tribui V cœptum, inter eius appendices etiam nunc legitur) de Rosa:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu
Exoriente nouo rosida Lucifero. deinde,
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris nam domina una Venus.
Forsan & vnus honor: sed celsior ille per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis:
Communis Paphiæ dea sideris, & dea floris
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Certè philosophi quidam odorem rosæ & colorem à Ver stella proficisci existimarunt. Quare poëta Venerem sen ore loqui roseo dicit. Virg. 4. Ecloga:

——tibi lilia plenis
Ecce ferunt Nymphæ calathis, tibi candida Nais
Pallentes violas, & summa papauera carpens,
Narcissum & florem iungit bene olentis anethi.

Politianus Eleg. de violis:

Formosa ô viola, Veneris munuscula nostræ,
Dulce quibus tanti pignus amoris inest.

Hortos tutelæ Veneris assignat Plautus. Plinius item lib. 19. Et quid verear, fretus eruditorum venia, carmen affigere, q eiusdem penè argumenti cum Alciati Emblemate ociose dimus? Id sic habet:

S

Symbola adulantum cernis, Rosa, Piscis, amorum,
Non sanè vnius symbola certa mali.
Nam rosa verna suis non est sine sentibus, idem
Piscis habet spinas intus & ipse suas.
Pulchra rosa est, verùm illa breui fit marcida: piscis
Est ferus, esse aliqua nec cicur arte potest.

Cæterùm nescio quo casu Ouidij illud, epistola Phædræ,

Quicquid amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat, & in dominos ius habet ille Deos.

Scilicet vt terra.] Notissimum est illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Item alibi:

Omnia vincit amor: quidenim non vinceret ipse?

Item, *Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;*, &c.

Scilicet vt terra iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri: *Alma Venus, hominum, Diuumq; aterna voluptas.*

Item eodem:

Qua mare nauigerum, quæ terras frugiferentes
Concelebras. Et deinde:

——— tibi suaues daedala tellus
Submittit flores: tibi ridens aquora ponti.

Ouidius:

Tu superos, ipsumq; Iouem, tu numina ponti,
Victa domas, ipsumq; regit qui numina terræ:
Tartara quid cessant?

Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pausanias in Corinthiacis apud Sicyonios fuisse nobilem Veneris statuam ex ebore, quæ capite gestet tres orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malum: quo significaretur quanta Veneris in animantia omnia, inque ipsos deos, vis esset.

AD EMBLEMA CVII.

Ex lib. 4. Epigrammat. Græcorum sumpsit illud:

ὁ παῖς; τί παῖζον; ἰδὲ, κέντρον κέρωνον,
δεινὸν ὡς πρόσοιστον πῦρ πρὸς εἰς ἔρως.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Ostendens quòd fortior ignis fulmine sit Amor.

Aliter

Aliger alatum fulmen perfregit: & hoc est,
Fulmine quòd rapido est fortior ignis Amor.

Tanta vis est amoris, vt ipso fulmine concitatior sit, & vio-
tior: quippè qui nec ipsi Ioui cedat, quem multories arcu-
tisse Poëtæ referunt: quo significatur amore strenuo nihil
hementius esse neque insuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πα-
μάτωρ dicitur. De quo illud est distichon per prosopopœiam

Amor fulmine superior.

Perfringunt, penetrant, vrunt mea spicula fulmen:
Scilicet hinc nomen est mihi παυδαμάτωρ.

Quidam extant Euripidis versus apud Stobæum, qu
Amorem Deum omnium potentissimum facit: hi sunt:

ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
κοὐ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σοφὸς ἐστιν, ἢ καλῶς ἄπειρος ὤν.
σὺ δ' αἰδὲ τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Anacreon:

Amor omnium domitor.

ὁ μὲν θεῶν δυνάστης
ὁ δὲ βροτὸς δαμάζει.

Menander:

Δέσποιν' ἔρωτος ἄλλο μὴ ἰσχύει πλέον
Οὐδ' αὐτὸς ὁ κρατῶν σὺ ἐρωτᾷ θεῶν
Ζεύς, ἀλλ' ἐκεῖνα πάντ' ἀναγκασθεὶς ποιεῖ.

dicit nihil amore potentius, vt neque ipse Iupiter, qui in c
diis aliis imperet, ab amore coactus ei obsequatur. In Tro
bus Euripidis Helena factum suum excusans, apud Menel.
maritum, confert omnem culpam in Venerem à qua co
fit, his verbis:

τὴν θεὸν κόλαζε μὴ Διὸς κρείσσων γενῇ,
ὃς τῶν μὲν ἄλλων δαιμόνων ἔχει κράτη,
κείνης δ' ὅπλῳ ἐστί. Id est:

Obiurga Deam: & fias Ioue potentior, qui aliis diis imp
huius quidem (Veneris nempe) seruus est.

Ouidius:

Regnat, & in superos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clementis è 6. στρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἀδρὸν μέ
μαν ἐρύοντα μίτοις πολυανθέμοις ἐείδειν. ὁ μὲν θεὸν δυνάστης
μὴ βροτὸς δαμάζει: Amorem celebro delicatum florentibus
num coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, a
homines domet. Huc Augeriani octostichon, sanè lepidu

Lepidum epigramma Augeriani.

Omne olim celum (vt fertur) celum omne ruebat,
Inter se superi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrso, Mars ense, tridente

Nept

Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm visus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accensa lampade pulchra Venus:
riuatur thyrso Bromius, Mars ense, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

ed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, que vi amplificanda: sic enim 2. Amorum, eleg. 1.

n manibusq; Iouem. & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro caelo mitteret ipse suo.
Clausit amica fores: ego cum Ioue fulmen omisi,
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
uppiter ignoscas: nil me tua tela iuuabunt:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.

t in secundo eiusdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de ia, quæ se alteri communicarat, quamque ideò verberibus ere constituerat:

t faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò seruus eram, supplex vltroq; rogaui,
Oscula ne nobis deteriora daret.
isit: & ex animo dedit oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.

us Gyrald. hist. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, e in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius or nesciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuisse Princi- forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Potuit en hoc à Cupidine concussum traduci ad id quod dici so- Amore plus quàm vi effici: quod in quadam Epist. expres- . Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educa- ciliùs verecundia quam metu superat.

Plus amore quam vi effici.

ligerum fulmen.] Epitheti metaphora. fulmen cum telo pris comparat: sed & fulmen telum vocatur Græcis, vt Sophoclem: ἐγκατάσκηψον βίλος ἄτερ κεραυνοῦ: & He- tum, βέλος ἐσίσκηψε Διός. Fulmen aligerum dicitur pro- celeritatem: ideoque pictores fulmini tribuunt alas, quòd ne immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid

Fulmen aligerum, & aliger amor.

que his aligerum dictis affatur Amorem. vt Græcis ἵμερος ἰός.

ger amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. passim rem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;,
In furias ignem ruunt.

Idem Aeneid. —*& caco carpitur igni.*
In Eclog. portò,
At mihi sese offert vltrò meus ignis Amyntas.
Ouid. epistola Paridis Helenæ:
—quis enim celauerit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?
Scripsit & perelegans sanè tetrastichon Ioan. Secundus in C
pidinem camino insculptum, eadem fermè caussa:
Flammiuomo Veneris quisquis fuit ille camino
Qui sculpsit puerum, credite doctus erat.
Scilicet aeterna penes hunc custodia flammæ:
Per quem sopitus non queat esse focus.
Fortior ignis Amor.] Teste Xenophonte, qui ait amor ipso igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangent solùm vrit, & vicina depascitur: amoris ignis etiam in pro intuentes, & longo terrarum tractu dissitos ardentes suos dios vibrat. Eòdem spectat & illud Ouidianum ex epist Phædræ ad Hippolytum:
Venit amor grauius quò serius. vrimur intus,
Vrimur, & caecum pectora vulnus habent. deinde,
At bene successit diro quòd adurimur igne. & post,
—me tacitum conscius vrit amor.
Sed hæc de verbo, vrit, quod ad amoris affectum traduci lemne est. Nos argumenti sententiam possumus non incon nè tradueere ad fœdera illa quæ percuti solent inter princi viros, & familias nobiles inter se dissidentes, sed tandem c pactis conuentis, connubiorum illecebra, dataque fide coët ac deponunt hostiles animos. In eo vis amoris eluceſcit quæ Martis impetum omnem contundat optati aduentu pidinis. Argumentum lepidi huius distichi audiui aliquar trahi ad illud Esdræ, quo bono veritatem rege, vino, fem potentiorem arguit: de quo id legimus ἄδηλον,
Rex, mulier, vinum, præ cunctis fortiter vrgent,
Sed inter omnes Veritas victrix manet.
Item ad eum modum,
Magna meri vis est, fortis rex, femina fortis:
Fortia quæ cùm sint, Verum tamen omnia vincit.
Sed vt ad carceres redeam, non me fugit illud Ouid. 5. M morphos. —*videt hunc Ericina vagantem,*
(Ditem intelligit)
Monte suo residens, natumq; amplexa volucrem:
Arma, manuq; mea, mea (nate) potentia, dixit,

Illa quibus superas omnes, capte tela Cupido,
Inq; Deos pectus celeres molire sagittas:
Cui triplicis cessit fortuna nouissima regni,
Tu superos, ipsumq; Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumq; regis qui numina terræ:
Tartara quid cessant?

AD EMBLEMA CVIII.

Origo Emblematis.

EX Guicciardino Italo, scriptore historiæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati speciatim scriptum esse in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominem, sed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci est in quosdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi excæcati videre non possunt, quantū vitæ suæ & famæ detrahant. Pudet sanè referre doctos homines quāplurimos, sui nominis oblitos, qui hac perculsi non leuiter insania, disciplinam liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq; mores imbuuntur,) cultum natiuū turpissima Veneris labe infamarunt. Fuere fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos secuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Delian: Propertius, qui Cynthiam: Naso, qui Corinnā versuum sua luxuria celebrarunt. Certamen eiusmodi inter Palladem Venerem etiā nunc durat, quodque crebrò accidat, plerisque etiam viris bonis (qui eo fortasse non tā inuiti hærent) videtur ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis suæ historicus excellentissimus, de Augustino Nypho Philosophiæ professore retulit. Susceptis enim liberis & vxore senente septuagenarius senex, puellæ citra libidinē imporenti more correptus est vsq; ad insaniam; ita vt plerique Philosophum senem atque podagricū ad tibiæ modos saltantem miserati pudore conspexerint: vnde illi maturatum vitæ exitū consuluerunt. Melius quidem Panætius, qui adolescentulo quærenti an sapiens amaturus esset: De sapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, non est committendum quando incidamus in rem tam cōmotam & impotentem, nec emancipatam, & vilem sibi. Marcus etiam Tullius morem coniuge, ab amicis vocatus ad secūdas nuptias: Vix possem, inquit, eodē modo vxori & sapientiæ studio dare operam. Quo referam illud Chrysippi. Cum enim dixisset quidam sapientem amore nō capi, testimonio esse Menedemum, Epicurēt Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexi-

Qui inter doctos, amoris operam dederunt.

Augustinus Nypho philosophus.

nus ille dissolutus, & Epicurus insensatus, & Menedemus c
nis ac delirus (sic enim ab Eretriensibus dicebatur) amore c
pti non sunt: nec sapiens quidem eo capietur. Porrò videt
hoc Emblema imitatus esse ex Græco Pauli Silentiarij:

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐπὶ φρεσὶ ἠδὺ σιδήρου
δεσποσύνης παφίης ἄτρομον ἀπεφύγετον·
γηθόσυνος βιλίστατι ἀνεμῶσατο· ὁ πρὶν ἐρώτων
ἀνυχίνα σοι κλίνω κύπελ μισοπτόλιε·
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὸν ὅτι παιδὸς ἀνάσσῃ
νῦν πλέον, ἢ πάρος· μᾶλλον ἐφ' ἱστορίῃσιν.

Senex est qui conqueritur se, cùm iuuenis esset, telo amoris i
uiolabilem fuisse: ætate autem prouectum amoris iugo cog
Epigramma ferè ita Latinè:

Acer eram, vt primis inuicta mente sub annis
Oestrifera spreui dulcia iura Dea:
Missilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus sub iuga vado Venus.
Suscipe ouans, tetrica victa tibi Pallade cessit
Quàm prius Hesperidum munere maior honos.

Qui prius duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oestriferæ Paphiæ legem recusaui;
Membriuoris telis imperuius qui prius eram, amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus (ego) semicanus.
Suscipe me lætabunda, sapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Hesperidum.
Quùm prius in duris florenti ætate medullis,
Nulla mihi œstrifera cura foret Paphiæ;
Nullus amor potuit nostros abducere sensus:
At Venus heu, canas nunc tibi subdo comas.
Me iam admitte: magis doctam tu Pallada vinces,
Quam quondam pomo viceris Hesperidum.

Vide num huc referre possis initium Odes vndecimæ Epo
Horatiani:

Pecti, nihil me, sicut antea, iuuat
Scribere versiculos amore perculsum graui, &c.

Alio sensu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amoru
qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersam q; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.

Amorem etiam suis destitutum armis descripsit initio ei
dem operis amatorij his verbis:

Quis tibi sæue puer dedit hoc in carmina iuris?

Pierid

Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si praripiat flaua Venus arma Minervæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Ad hunc locum placet adgregare lenes ac suaues Tibulli meros, eleg. 1.

Interea dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris nox adoperta caput.
Iam subrepet iners ætas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.

Deinde eleg. 2.

Vidi ego qui iuuenum miseros lusisset amores,
Post Veneris vinclis subdere colla senem,
Et sibi blanditias tenera componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, seruire puellæ,
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumsteterit arcta,
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Mimeram, mimi cuiusdam veteris, Anus cùm saltat, morti similem facit. Nihil enim ridiculum magis, & maiore dignum cachinno, quàm sit senex amasius, & literatus nugis ac lasciuis obnoxius. Quia de turpis amoris quibusdam effectis nonnihil attigi, insúe maximè quibus eruditi plerique, & qui sapientiam profitentur, argui nonnunquam solent, nescio an recte audeam conjicere τὴν ἀφροδίτην, id est, Veneris ἴτυν, quam παρὰ τὸ ἀφρονεῖν à desipiendo non ineptè quidam deflectunt. Quod confirmat Euripides quo loco ait, τὰ μανερὰ τοῦτ' ἐς Ἀφροδίτης βροτοῖς: hominum esse stultitias, quæcumque Veneris causa fiant. Et Cytheream, Veneris nomen Grammatici deflectunt παρὰ τὸ κύθειν τὴν ἔρωτα, τέτηκα κρύπτειν ἀλγεδόνι: quia, vt inquit Cicero 1. de officiis, qui ad voluptatem corporis paulò sunt propensiores, quamuis ea capiantur, occultant & dissimulant tamen appetitum propter verecundiam. *Ἀφροδίτην. Venus vnde dicta.*

Immersus studiis.] Ab aquis translatio.

Libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. *Libellio.*

Quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem significat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, & Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris sorori, stuprum inferente. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apostrophe gratiam addit, eaque tacitè

citè significat quàm sint ad libidinem propensi qui ab ea primis esse deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro ſula, luxui dediti ſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſtin. Ciuit. lib cap. 10. aliíque plures.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo reo concertarunt.

AD EMBLEMA CIX.

Hoc decaſtichon tralatũ reperio ex Græco Mariani Scholaſtici εἰς ἔρωτα ἐπιφωνημάτων, quod ſic eſt 4. Epigram

πῆ σὺ τόξον ἐκεῖνο παλίντονον. οἱ δ' ἀπὸ τῆσδε
πηγυμένοι μεσάτιλω ἐς κραδίλν δόναξ;
πῆ πτερά. πῆ λάμπας πολυώδυνος; ἐς τίδι τῆσδε
σέμνυσαι χερσὶν ἔχῃς, κρατίδ' ἐπ' ἄλλο φέρεις,
οὐκ ἀπὸ πανδήμε ξύνι κύπριδος, οὐκ ἀπὸ χαίνης
ἐμοί, κὲ ὑλαίης ἐκγονος εὐφροσύνης.
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὸν μερόπων φρένα πῦρ ὸν ἀνάπτω
ἐυμοθίης, ψυχλὸ δ' ἔρανον ἐσαείρω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πεύρων πλέκω· ἂν ἀφ' ἑκάστης
τόσδε φέρων πρώτα πῦ σοφίης ἐφόμαν.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ, vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non (ego ſum natus) à vulgari, hoſpes, Cypride, neq. à t
Sum maternali genitus voluptate;
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cœlum induco:
Ex virtutibus autem coronas quatuor necto, quatum
vnaquaque
Easque ferens, primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.

Arcus vbi reflexus, Amor, diraeq; ſagittæ,
Queis teneros animos ſæpe ferire ſoles?
Pennæ vbi ſunt? vbi fax triſtis? cur ergo coronas
Fers manibus? capiti cur agedum vna ſubeſt?
Non ego vulgari natus ſum Cypride; nec me
Materna è terra fœda libido tulit.
Aſt hominum puris accendo in mentibus ignes
Doctrinæ, atque animos purus in aſtra traho.

Quæ

Quatuor eâ, omni necto virtute coronas,
Quas fero ego, & Sophia est prima corona mihi.

Fingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄσυρον, sine arcu & sine telis, eru- *Duo Cupidines & totidem Veneres.*
dito sanè figmento dialogistico, quo quidem virtutis omnis distributionem assignat. Sed primùm aduertendum est ex Pla-
tone, in Symposio, duas esse Veneres, & totidē Cupidines: hæc
iuniorem & sine matre, cælo nata, quam cælestem Venerem
vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris &
communis appellata. Eadem ratio est Cupidinis vtriusque. Ho-
minem enim alter honestas cupiditates animis ingenit: alter verò
pectus voluptuosos & terrestres inculcat. Prior ille ἀντίπους est, *ἀντίπους.*
(si dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad superio-
rem & cælestia contemplanda, omnemque virtutem & honesta-
tem præstat. Hic itaq. tres coronas manibus contrectat, vnam- *Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.*
que circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex qui-
bus omnis honesti fons petitur) designantur. Prior illa coro-
na caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo om-
nium corporis partium diuinissimam, & certè principem) pru-
dentiam repræsentat: prouidere enim & aliquid prudenter me-
ditari, contemplationis est: tres aliæ, quas manibus continet,
Iustitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ po-
tissimum in actione positæ sunt; manus enim actionis sunt or-
gana. Quod perspicuum est ex primo Officiorum Ciceronis: *Locus Ciceronis.*
Qui maximè perspicit, inquit, quid in re quaque verissimum
sit, quique acutissimè & celerrimè potest videre & explica-
tionem, is prudentissimus & sapientissimus rite haberi so-
let. Quocirca huic quasi materia quam tractet, & in qua ver-
setur, subiecta est veritas: reliquis autem tribus virtutibus ne-
cessitates propositæ sunt ad eas res parandas tuendasque, qui-
bus actio vitæ continetur: quo sanè loco differentem facit vir-
tutem Prudentiam à reliquis tribus. ea enim posita est in veri
inuestigatione & contemplatione, reliquæ sunt actionis. De
eoque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2. c. 7. &
lib. 7. cap. 8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντίπους *Duplex amor quid alius significet.*
Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus
reuocantem: qua in significatione hîc vsurpatur. Alij duplicem
Amorem ideò effictum esse narrant, quòd nullius frugis aut
commodi possit esse amor, nisi mutuus sit: qua de re Porphy-
rius Philosophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido
infans parū coalesceret, Venus Themin Deam consuluit: quæ
ei respondit, Anterota necessarium esse qui rependat vi-
cem, vt sese mutuò iuuent. cui Venus acquiescēs, Anterota, quasi

Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cup
cœpit adolescere, & procerior euadere. Sed hæc fortasse πα
γως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amo
esse iuxta Aegyptiorum sententiam & Platonicorum, ἕν
πάνδημον, καὶ τ ἐράστον, id est, vulgarem, & cælestem amore
sed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli sententia M
riani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello qu
De philosophia scripsit (vbi Platonem auctorem appeli
vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione co
uenientem: alterum degeneris animi, & corruptissimæ vo
ptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij &
pidinis modicæ. Animas autem fusciores ait impelli corpori
cupidine: vnum quod illis propositum est, vt eorum vsura
tiantur, atq. eiusmodi voluptate & delectatione ardorem sui
mulceant. Illas verò facetas & vrbanas esse: animas bonor
deamare, & factum velle vti qui potiantur plurimum bo
artibus, & meliores præstantioresque reddantur. Medias
vtroque constare: nec delectationibus corporis prorsus care
& lepidis animarum ingeniis capi posse. Vt igitur illum an
rem deterrimum, inhumanissimum, atque turpem facit, n
ex rerum natura, sed ægritudine corporis, morboque natum,
illum diuinum, deorum munere beneficioque concessum,
spirante cælesti cupidine in animos hominũ venire credi. T
tiam speciem amoris, quam mediam dicit, diuini atque ter
proximitate collectum, nexuq. & consortio parili copulatu
vtque rationi propinquus est diuinus ille, ita & terrenum r
pitudini iunctum esse voluptatis. Hactenus Apul.

Fax amoris. *Fax vbi tristis.*] Tristis, à consequenti: Fax autem Cupid
tribuitur; quod indicarunt Aegyptij sacerdotes, qui per igni
amorem exprimi voluerunt.

Quid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Isidorus non postremi ordinis auctor rationem reddit, q
nonnumquam amor cupiditate impatientius exurat, nonnu
quam verò præ satietate abuolet. Itaque apud Gellium Port
Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, s
ipsum ignem. Notum est illud Virgil.

cæco carpitur igni. &, *est mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

Venus vulgaris. *vulgari cum Cypride.*] Vulgaris illa Venus circa turpes am
res versatur: honesta verò ad virtutem & honestatem amp
xandam inflammat, & ad rerum cælestium contemplatione
anim

nos pertrahit. Quod dum meditor, non possum mihi temre quin hoc adiciam.

pulcius apolog. 1. pro se ipso dicit item ex Platone gemiesse Venerem, quarum altera vulgaris, quæ sit percita poari amore, non modò humanis animis, sed & pecuinis & is ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitem Venee, quæ prædita sit optimati amore: solis hominibus, & eo paucis curare: nullis ad turpitudinem stimulis, vel illecesectatores suos percellentem; eius enim amore non amœn & lasciuum, sed contrà incorruptum & serium pulchrine honestatis, virtutis amatoribus suis conciliare: & si ndo decora corpora commender; à contumelia eorum probsterrere. Neque enim quicquam aliud in corporum fordiligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius hritudinis, quam prius veram & sinceram inter deos videQuapropter, vt semper, eleganter Afranius hoc scriptum reit:

Amabit sapiens, cupient cæteri.

de re multo fusius Lucian. in dialogo, cui nomen Ἔρωτες, ρως καὶ ἀντέρως, de quo scripsere singulares commentarios am recentium, vt Cælius Chalcagninus, Augustin. Nyis cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

ne Tull. 4. Tusc. Virtus est animi affectio constans, consensque, & laudabiles efficiens eos in quibus est, & ipsa per a sponte, separata etiam vtilitate, laudabilis. ex ea proficitur honestæ voluptates, sententiæ, actiones, omnisque reatio dici potest. Huius igitur virtutis contraria est vitiositas, a perturbationes, quæ sunt turbidi animorum, concitatimotus, auersi à ratione, & inimicissimi mentis, vitæque quillæ. Amoris huius honesti exemplum habes apud Plin, auctorem castissimum lib. 3. epist. 3. vbi de Iulio Genitore. Et nescio an agnoscere ausim differentiam inter idinem & Amorem, de qua Nonius. Nam Cupidinem ait nconsideratæ necessitatis: Amorem iudicij. Videtur id inde Phocyllides, Σμικὸς ἔρως ἀρετῆς, ὁ δ' Κυπρίδος αἰσχρὸς ἔρως. Virtutis amor honestus, at Veneris dedecus adfert. Ve ἐρωτίς. 1. cælestis & inculpatæ, ab omnique corporis sentæ desiderio, templum Athenis fuisse scribit Pausanias. os hominum Assyrios eam coluisse: Deinde Paphios, post loniæ, Phœnices, inde Cytheræos, vltimos Athenienses, o rege sacra illius constituente. Veneris autem παιδήμου, id ulgaris seu publicæ sanum Athenis exstruxit Solon ex pe-

cuntis quas lupæ in prostibulo merentes contulerant, A
næus lib. 13. Plato Conuiuio. quod nos obiter. Sed ad vin
gumenti facit illud Valerij Max. lib. 3. cap. 3. Est & illa v
mens & constans animi militia, litteris pollens, venerabil
doctrinarum antistes philosophia, quæ vbi pectore recept
hominum, inhonesto atque inutili affectu dispulso, toto
solido virtutis munimento confirmat, potentiores metu ac
lore faciens. Ad id spectat hoc Flacci,

Quò te cœlestis sapientia duceret, ires, si
Frigida curarum momenta relinquere posses.

Adiungo non inuenustum Baptistæ Cynthij epigramma
Solone & Venere:

Palladis afflatu patria dum conderet olim
Iura Solon, illi candida Cypris ait,
Quid sequeris demens, plena hæc monimenta laborum,
Cur placidum numen non colis ipse meum?
Fortè piget coluisse Cyprin: Tritonia nobis
Est longè inferior iudice vel Paride.
Hinc senior, Phrygio si mens non laua fuisset,
Non esset flammis Troia cremata tuis.
Tu verò ne quæso iterum me iudice certes,
Nam tibi non cedent aurea poma Venus.
Me iuuat iste labor, vera hic parit otia sudor:
Otia sed flammas quæ facis ipsa ferunt.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis
genti præparatione opus esse, priusquàm aditum habere p
ad rerum diuinarum & pulcherrimarum speculationem.

animos astrahit.] Hic raptus quomodo fiat, superiùs de
mus ad Emblema, cuius inscriptio est, *In Deo latandum.*

AD EMBLEMA CX.

Amor quomodo ab Amore superatur.

TRIVMPHVS est Amoris pudici, qui de Cupidine V
reo spolia ampla referat. Nemesis igitur vltionis De
petbientem Veneris filium voluit ab alio aduersario Cupic
seu oppositio amore vinciri & constringi: quo significatur
pem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatem posse ab
nefto quodam affectu & labore non modò imminui, sc
sopiri. Manifesta est itaque alluſio ad prouerbium, Cla
clauo pellere. quò pertinet illud Hieronymi ad Rusticum
nachum: Philosophi sæculi solent amorem veterem amore

uasi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tusc. Loti denique, it, mutatione, tanquam ægroti non conualescentes, sæpè ndus est. Etiam nouo quodam amore veterem amorem quam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memo- reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perdi- doleſcens temporibus belli Punici secundi, cùm captus en esset à Licinio Pontifice maximo, quo facilius à vita tiosa recederet, ad curam sacrorum & ceremoniarum con- animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tan- postea modestiæ & sanctitatis specimen euasit, vt ait Val. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum est hoc car- ex Epigrammate Græco incerti, quod sic habet:

Archetypus Emblematis.

ὀρνῶ πτεροὺ ἔρωτι τ' ἀντίον ἴσχαε ἔρωτα
νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμωμένα,
καὶ πάθη τά κ' ἴρηξεν· ὁ δ' θρασὺς, ὁ τρὶν ἀπρὸς,
δάκρυσι, πικρῶν γλυσάμενος βελέων,
βαθυτερὲς κόλπου ἐπέστυσεν· ἃ μέγα θαῦμα,
πλέξατις πυρὶ πῦρ· ἔψατ' ἔρωτ ἔρως. id est:

nnatum volucri puero atque vltricia pennis
Tela Cupidineis opposuit Nemesis:
quæ commisit, ferret, qui fortis & audax
Anteà, modò expertus spicula amara gemit:
ſinum spuit in medium, prò mira! quis ignem
gne uret? flammas sensit Amoris amor.

innato pennatum Amorem contrarium finxit Amori Nemesis, arcu arcum vlciscens: [pidus, quæ mala fecit, patiatur. Audax verò qui priùs [&] intre- Lachrymat, amara vbi sensit tela: imum ter sinum conspuit. Quàm valde mirum! Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

nnato Nemesis pennatum finxit Amori
Oppositum, arcu arcum vt qui domet alter Amor:
uò mala quæ fecit patiatur. Qui priùs ergo
Audax, intrepidus, sentit amaritiem:
nspuit in medium ſinum. Igni accenditur ignis,
(Mirum) & Amorem isto verbere sentit Amor.

st alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.
uid si præripiat flauæ Venus arma Minervæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?
eg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:
e puer Veneris fert eversamq; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.

Pau-

Pausanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum f
qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere nite
quo volebant intelligi honestum amorem de amore Ve
victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires subtrahit alter amor.

Ἄντερως certe, id est ἀντιθεὸν, opposuerunt veteres ἔρωτι,
terpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρ
Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Nasonem in Apolline
quente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ versus hi noti:

Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra, &c.

Fortasse huc non malè quadrat istud anonymi cuiusdam.

Dum sedet, & vano defessus membra labore,
Pan, & se tortum cæculo amore pudet:
Cæpit agens vnà calamos inflare sonoros
Cantibus, & sic quo tædia fallat, habet:
Sic opus ad Musas animum reflectere dulces;
Tale amuletum turpis amoris erit.

Testis Plato, qui audito primum Socrate, poëticam abiec
tumque se studio philosophiæ dedidit: teste Polemone, a
scente profligato, luxu & ganea perdito, qui cùm fortè in
lam Xenocratis venisset, & philosophum exquisitè disp
tem aduersus luxum & tetram voluptatem, statim se rece
frugem meliorem, & sic excolendum se dedit præceptis sa
tiæ, vt inter nori nominis philosophos numeretur. de eo
tius. Horatius 2. sermon. Val. Maxim. lib. 6. cap. 1. Id reuo
mentem Socratis de se iudicium, qui cùm à physiognomo
dam Zopiro, ex inspectione vultus argueretur, vt bardus &
hierosus: Verè, ait; nam talis eram natura, nisi me philos
dedissem excolendum. Sed in primis valde nos afficit Hie
mi pia vox in ea, quæ est ad Rusticum epistola: Gratia
Deo meo, ait, quod de amico semine litterarum dulces fr
capio. Significat beatus ille se ex profanis litteris meliore
cos expressisse, & quicquid in iis spurcum aut amarule
foret, fecisse melius meditatione diuini verbi, & veridica
tatis.

Vt qua aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθητά κ' ἔρεξε, δίκη δ' οἱ θέα γένοιτο. id est,
Si quis patiatur quæ alius fecerit, iusta pœna fuerit. &
Pindari scholiasten 4. Pyth.

εἴᾶτ' ἀνὴρ ἔρξοι, τοῖον τίλ@ αὐτὸν ἰκάνει. Alicubi & apud
saniam: Iisdem artibus capietur ille, quibus vsus est, π
αὐτοῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ἐκεῖνος ἔρξεν. Lactantius
ca

6. Diuin. Institut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi in mentem, Ab alio expectes alteri quod feceris? & timeas sibi faciat quod ipse Saturno? Boëthius (quid enim vetat adducere auctorem tam bonum?) De consolat. 2. Quid non est, inquit, quod in alium quisquam possit facere, quod facere ab alio ipse non possit? Busiridem accepimus necatis hospites solitum ab hospite Hercule fuisse mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: sed ipse victorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur hominis potentiam putas, qui quod ipse in alio potest, ne alter valeat, efficere non possit? hæc ille. Seneca longè insurpasat idem verbum, sed alio tamen sensu, epist. 39. Quum voluptatum impotentiæ atque insanæ libidini ob omnum possis ignoscere, quòd quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt sementem feceris, ita & metes. Iustitia in ea videtur postulare vt qui fecerit aliis iniuriam, ab aliis eam accipiat iniuriam. Hæc enim lex est talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo, de Turno qui Pallantem Euandrium interfecerat:

Æquum est eum ea pati quæ in alios fecit.

Scia mens hominum fati, sortisq; futuræ,
Seruare modum rebus sublata secundis:
Venit tempus erit, magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm spolia ista, diemq;
Videbit. etenim cùm Aeneas Turnum proftrauisset, illiq; de se decreuisset, viso Pallantis balteo, quo se Turnus cinxerat:

——furiis accensus & ira
Terribilis: Túne hinc spoliis indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam scelerato ex sanguine poscit.

Rhodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna mulcaretur Mezentius, quam in ipsum intulerat:

——non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proiectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Annalibus scribit Adonibezecum, viuum captum, extremis pedum ac manuum partibus mutilatis: Septuaginta, inquit, illi reges extremis pedum manuumque partibus truncati, mea sub mensa micas collegerunt. Quemadmodum ipse ego me gessi, ita mihi diuinitùs est repensum. Aelius Spartianus in Alexandro Seuer. Veronium Turinum, ait, fumi vendi-

venditorem accusari Alexander iussit: probatisque per
omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset, & quibu
dientibus quid promisisset, in foro transitorio ad stipite
lum ligari præcepit: & fumo appolito, quem ex stipulis a
humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: F
punitur qui vendidit fumum. Trebellius Pollio in Gall
Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset eius
(Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari v
surripi quasi ad Leonem venditorem iussit. Deinde caue
ponem emittit: mirantibusque cunctis rem tam ridiculan
Curionem dici iussit: Impostura fecit, & passus est. D
negotiatorem dimisit. Lampridius in vita Seueri: Clam
que sæpius quod à quibusdam siue Iudæis, siue Christian
dierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquem em
ret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris
verò prætermittendum quod narrant Socrates hist. Eccl
bro 6 cap. 5, & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus I
tatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de non
qui ad Ecclesiam confugerant, vindictam sumere vellet
diosè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur,
vetaretur ne quisquam ad Ecclesias confugeret; quin eti
inde abstraherentur qui ad eas iam confugissent. Cons
pœna subsecuta est. Proposita autem hac lege, haud diu p
Eutropius ipse, quòd coniugi Imperatoris contumeliam
lisset, primus eam legem transgreditur, & ex palatio pro
ad Ecclesiam supplex accurrit. Verùm Imperator Eutro
abstrahi iussit: pœnasque capite truncatus dedit, & le
lata fuerat, prorsus è publicis commentariis expuncta est
illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Cassio
lib. 9. Variar. epist. 2. Pœna ista peccati est, vt vnusquisque
recipere possit, quod in alterum proteruus exercuit. Et hu
dem videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod qu
iuris in alium statuerit, eodem iure vtatur.

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

Quamuis hæc iam satis videri possimus illustrasse, ha
men obuia refundimus in studiosorum gratiam: mores
quis in se adprobauit, in alio reprobare non potest, l. 1.
inoffic. testam. & quod glossographus, Patere legem qua
se tuleris. ad l. 1. D. quod quisque iur. in al. stat. Citant A
siani monostichon, si non planè bonum, saltem prob
vulgò, Frangenti fidem fides frangatur eidem; ad l. cùm
ponas, C. de pact. c. peruenit, 2. de iureiur. aud. c. infi
8. q. 2. Sed & illud: Iustum est vt qui alium decipere v

sentiat iacturam. Authent. de emphyteut. contract. §. si Et, qui mortem miscet, mortem pati debet, l. 1. §. proprie D. ad l. Corn. de sicar.

Spuere in sinum.

Despuit in sinus] Irati & abominantis est gestus. Tibull. legiar. 2. de sene amatore loquens:

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

nal. Satyr. 7.

Conspiturq; sinus veram deprehendere messem
Si libet.

ud Theocritum puella rusticum quendam, à quo amabadens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corvitia exprobrat, ter in suum sinum despuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἐὸν ἔπτυσε κόλπον.

Amoris amor.] Eadem polyptosis apud Ouid. 3. Amor.

o. *Causa fuit multis nostri amoris amor.*

AD EMBLEMA CXI.

Origo Emblem.

PPARET id esse tractum ex Antipatri, atq. etiam Biamoris Epigrammatis eiusdem pænè argumenti, lib. 1. Angiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς ἀνάστασιν. Sed Antipatri prieiusmodi est:

βρίφος ἐμώιακτα δι' ἀρήσασθε μέλισσαι
(φῶς κύνες) ἐρπυσίω, κηρία μαιόμενον.
ἀκὶ δ' ἐξ ὑμέων ἐπιμήνιον ὠλίσατ', αἴ τι,
κέντρῳσι· οἱ δ' ὀφίων φωλιὰ μεμφόμεθα.
ιον· λυσιδίκη τοὶ ἀμύντορι, μηδὲ μιλίσσας
αἰνῆν· πάσσιας πικρὸν ἔνεστι μέλι.

ris verò sic;

ον λοπαλαίλω ἐπιμάζιον ἐμώιακτα,
δεῦ βρίφος· ὡς ἀδίκως ἔλετο δαγοσίς.
ίησιν ὁ δειλαῖος· ἰὼ ὑμέας αἶψα μελίσσας
λθὼν, αἱ δ' ἔχων ἦπι χρεώστορες.
ι ἢ οἱ ὄφινες ἐσιμάξατε φοίνια κέντρα,
ὸ πεφρὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

cumque ita sumus interpretati:

ens natum Hermonactem occidistis, apes,
Ah canes!) reptilem, fauos inquirentem;
e ex vestris punctum perimitis, ah ah,
culeis, quæ serpentum latibula spernitis.

Dic

Dic Lysidicæ & Amyntori [parentibus tuis;] neque ape
Laudare debes: etenim illis amarum ineſt mel.
Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidica matri, & Amyntori dicito patri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Puerum aberrantem [&] adhuc lactentem Hermonacte
Ah, infantem, vt iniuſtæ, percuſſiſtis, ô bouigenæ [a
Ignorabat miſer ad vos, ſicuti ad apes,
Cùm veniſſet: vos autem viperis eratis peiores;
Proque comeſtione [mellis] impreſſiſtis rubros aculeos
O [vos] diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ. [id eſt,] nor
nùs amaræ quàm mel dulce eſt.
Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abit.

Amoris mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecun mus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque rit. Quid enim voluptate blandius? ſed eâdem quid tri Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore quirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplum p eſt in apibus, quæ mel dulciſſimum conficiunt: eædem leum habent præſentaneum, ſi quis ſeſe propius admo Hinc à Græcis γλυκύπικρ Amor dicitur. quod ſignifica ripid. in Hippolyto his verbis:

τί τῆθ' ὃ δὴ λίγυσιν ἀνθρώπους ἐρᾷς;
ἥδιστον ὦ παῖ τοὐτο, πλὴν ἀλγεινὸν δ' ἄγαν. id eſt,

Amor γλυκύπικρος. Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nu Iucundiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. V ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum ar credit. Huc reſpexit Catull. ad Mallium;

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

In formoſam puellam γλυκύπικρον id aliquando torſimu
Virgo tenella, decens, qua forma allectat amantes,

Adp

Adpetitur vernans ceu rosa odora nimis.
ecdum lecta placet, sed spinis obsita duris
Ingratam gratis miscet amaritiem.
ratu, decens forma placet, & bene compta puella,
Ast iraram æstus, iurgia nulla placent.
is certè vitiis si quæ vacat vxor, in omnes
Diuarum illa choros adnumeranda venit.

ierùm Epigramma est Meleagri lib. 7. Græcorum Epi-
matum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus
at: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipsa amoris dulcem &
rum stimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab
us puncto figmentum non incommodè reuocari posse ad
iod Plutarchus scribit (si tamen verè dicendum id esse
urchi problema) ab apibus eos pungi citiùs, qui stupro se-
mmacularint: quòd id animal sit munditiei & elegantiæ
udiosum, quippè quæ facilèodorentur, nec immunditiam
noſorum sustineant. citaturque ibidem Theocriti locus,
continentur Veneris ad Anchisen verba.

Ab apibus citius pungi nefanda polluros libidine.

ulum secesserat.] Hic figmento indulgetur. Nam Poëtæ
s semper Cupidinem Veneri adesse faciunt. Rationem
t Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas sine amore non
exerceri. Horat. 1. Carminum:

Cur Cupido Veneri adnumeretur.

Liberum & Musas Venerem q, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

in Sympos. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3.
ar. Euangel. Eusebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

Lydi mollitiæ insignes.

ans Lydius.] Periphrasis Cupidinis. Lydi populi sunt in
ne minoris Asiæ, omni mollitie & voluptate depraua-
rimi caupones & institores fuerunt. Herod. libro 1. Lege
3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnosoph. c. 4.
. & Prouerb. Chiliad. Lydus ostium clausit: &, Lydus
ridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis du-
.

e sed rapuistis apes.] Enallage personæ, per apostrophen.
fit vim verbi εἴλετε, id est, sustuliſtis de medio.

i dolor, heu sine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

——nulla est sincera voluptas,
Sollicitumq; aliquid lætis interuenit.——

us in Amphit. *Est in ætate hominum (ita Diis placitum) vel*
i vt maror comes consequatur. & Horat. Odar. 2.

——nil est ab omni parte beatum.

rouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi

dura cõtingant: &, Fecem bibat qui vinũ bibit. itemque i
In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudioſun
monitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικρὰ γλυκερῆς ἀντ
λοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, ſine te gratia nulla*
tur: nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum
tiunt. Ego verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me
aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporem. ſenſus is eſ
apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. N
vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarieta
quæ æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi a
tè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem,
mumque bonum ſummo compenſari malo.

AD EMBLEMA CXII.

Eidyllion Theocriti.

Hoc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs
pidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loq
tem audire non pigeat:

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δ' ἀφᾶσα
δάκτυλα πάιθ' ὑπέιυξεν. ὁ δ' ἄλγεα κἀμὲ χέρ' ἐφύσα,
Ὥ τὰν γᾶν ἐπάταξε, Ὥ ἄλατο. τᾶς δ' Ἀφροδίτας
δεῖξεν τὰν ὀδύναν κ' μέμφετο, ὅτι γε τυτθόν
θηρίον αὐτὶ μέλισσα κἀλίγα τραύματα ποιεῖ.
χ' ὁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' ὦν ἴσον ἐστὶ μελίσσαις,
χ' ὦ τυτθὸς μάλιγα, τὰ δὲ τραύματα ἀλίγα ποιεῖς.

Anacreontis Ode.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic hab

ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένῳ μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη·
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς
τᾶς χειρὸς ὠλόλυξε.
θέουσι δ' οἱ πτερωτοὶ
πρὸς τὴν καλὴν κυθέρην,
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,
ὄλωλα, κἀποθνήσκω.
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς
πτερωτός, ὃν καλέσι
μέλιτταν οἱ γεωργοί.
ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,
πόσον, δοκεῖς, πονῆσεν
ἔρως ὅσους τὺ βάλλῃς;

Inter roſas Cupido
Apiculam iacentem
Non vidit, eſtq; punctus:
Manumq; ſauciatus
Mox eiulare cœpit.
Et curſitans volansq;
Ad candidam Cytheren,
Heu óccidi, óccidi, inquit,
Vitamq; mater efflo.
En me minuta ſerpens
Pennata vulnerauit:
Apem vocant coloni.
Tunc illa: Apis ſi acumen
Tantum facit dolorem,
Quantum putas dolere
Quos tu feris Cupido?

rmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quam plurimis
nuersum est: nos sic transtulimus:

Furem olim Cupidinem noxia punxit apis,
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibusque tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Ostendit dolorem, & questus est quòd tam exilis
Bestiola (cùm) esset apis, tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu similis es apibus,
Et cùm tam paruus sis, tamen vulnera tanta facis?

Noxia apis furacem olim malè punxit Amorem
Prædantem mella ex aluearibus, isq; tumebat
Extremis manuum digitis, ideoq; dolebat,
Et terram quatiens pedibus, Veneriq; dolorem
Ostendens, multos questus ex ore ciebat,
Quod tam exile animal tam sæua infligere posset
Vulnera; cui ridens mater; quin nate apibus tu
Es similis, cùm infers adeò tot vulnera paruus.

quatit humum.] Doloris signum, pedibus terram percutere. *Terram pedibus quatere.*
& indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro:

——σκιρτᾷ δ' ὄλαδε ὀδόντας
λακτίζων ποδὶ γαῖαν.

ist, Simul autem excussit dentes, calcitrans pede terram. Horatius etiam multis in locis pro signo lætitiæ posuit. Hanc talem calcitrationem non esse indignantis, sed moribundi, puramicus meus Io. Frater Lauallensis. Nam Irus ab Vlysse quissimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam unt, apud Homerum terram pulsat pedibus, vt 10. Aeneid. gilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans.——

Cid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulsat humum.

idens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομμείδη, *Venus amica risus.*
ist, risus amicam. Horat. 1. Carminum:

Sine tu mauis Erycina ridens.

ria genera risus ponuntur à Clemente Alexandrino: μει-
α, risum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν,
acem & notas referentem libidinis.

quid dat tot noxia vulnera.] Huc spectat illud è 3. Eidy Theocriti:

ωῶ ἔγωων τὸ ἔρωτα, βαιὸς ἰσός. ἦ ῥα λεαίνας
μᾶλλον δὸν ἐθήλαζε, δρυμᾷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus est; & quidem leæ mammam suxit, inque saltibus ipsum mater enutriit. Sed p pius est quod citatur ex Nævio:

Ædepol Cupido, cùm pusillus sis, nimis multùm vales.

Facit huc Samij poëtæ Græci epigramma sanè lepidu quod ita Latinè redditum accepimus,

Aligeri accepto crudeli vulnere nati,
Sic ait ingenti victa dolore Venus:
Si facis hoc, quid erit puer hostibus impie nostris,
Tot monachis quid erit, virginibusq; sacris?
Qui seruaturos se iurauere pudorem
Perpetuum, nec te, nec tua tela timent?
Contrà Amor, ô mater ne sæui: vruntur & illis,
Et sensere meas ossa per ima faces.
Vruntur grauiùs quàm quos connubia iungunt,
Sed furtim coëunt, & sua furta tegunt.

Græca, si mihi suppeterent, libentiùs adscriberem, ne quis tet id inuentum nouum, & in monachos proposito quod tortum cauillandi, de quorum dicere instituto non est no pensi; solutum vitæ genus etiam carpunt ipsimet lasciuiari artifices. Silere tamen satius foret, dixerit aliquis: sed riden dicere verum Quid vetat? Cæterùm Athenæus lib. 13. cap Dipnosoph. enumerat bella propter mulieres excitata: qui ber quia est in manibus, facilè mihi tempero à longiore co mentatione.

AD EMBLEMA CXIII.

FIGMENTVM de Amore vt sibi repugnans & ἀδύνατον p ticulatim reprehendit, veramque Amoris definitionem extremum se tradere docet: sub quibus omnibus inuoluc graphicè exprimitur amatorum vita miserrima: quæ sigillat omnia explicabimus, si prius Marulli elegantem descriptio subiecerimus:

Descriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plenæ quæ causa pharetræ est?
Non bene prouisus certa quòd arma mouet.

ur sine veste Deus? simplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipse senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia. quare
Nulla Deo frons est? signa inimica fugit.
Qua sors eripuit lucem? immoderata libido.
Cur macies? vigilis cura, dolorq; facit.
Quis cæcum praxit? ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? rixæ, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ causa coëgit?
Mitior auctore est credita culpa Deo.
eu caruum genus, & veri corda insciа! quo ius
Fasq;, scelus miseri si scelere abluimus?

Augeriani epigramma de Amore.

lam & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadem de re car-
ni:
Angelus inuicta qui cuspide semper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
udo homines qui nostra petunt delubra. Rubenti
Cur stant in dextra spicula? trado necem.
ur puer es? pueros facio quoscumque sagittis
Saucio, sine volans ignibus vro meis.
ntosas humeris cur fixit Iupiter alas?
Est quouis leuior flamine quisquis amat.
ur tecum facula? quia viuida corda fretumq;,
Et iuga montosa, & scrupea saxa cremo.
æcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
aceris ambrosia, seu nectare? pascor amœnis
Blanditiis, risu, sedulitate, iocis.
ur tibi pulchra parens? quia densos forma calores
Ingenerat, formæ munere nascor ego.
ur maris è fluctu prognata est mater? amator
Vt mota in salsis fluctuat vnda vadis.
ic, tua non vilis domus? an cultissima? nulla
Tecta colo; hiberno sub Ioue dego miser.
ic vbi stas, dum lassa tuo sunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

:d & nonnulli è veteribus commentitiam istam Cupidinis
nitatem doctè vereq́ue perstrinxerunt; vt Archias poëta:
κ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μιρόπων ῥόον, ἀλλ' ἀνόλαστοι,
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐστ' ὁ ἔρως πρόφασις.
on amor est qui afficiat iniuria humanum genus, sed in-
ucraptes: animis enim hominum hanc occasionem præstat

amor. quasi diceret sine vllo verborum circuitu: nō amor q
lis à poetis celebratur, fictitius ille pusio, lædit homines, sed
temperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] Propter diuersa vel adiuncta vel effecta, q
studiosè in Syntagmatib. Historiæ Deorū explanat Gyrald

Conuenit hoc, quod.] Absurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, est impudentia eum
dum pingere, cùm Dij nulla premantur egestate. Ea tamen
ditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pert
ciam arguit: vel manifestam eorum insaniam prodit. Sic
quis ex recentibus?

Nudus Amor cur?

Cur te cum nullo corpus velamine monstrat?
Stultitia insani manifesta patescit amantis.

Nudus porrò pingitur amor, quia hic affectus tegi & di
mulari non potest. Ouid. in epistolis,

Sed malè dissimulo: quis enim celauerit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?

Et, *Qua licet & possum, luctor celare furorem:*
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Quo sensu dixit Antiphanes Comicus duo esse quæ tegi occ
tarive non possint, amorem nempe & vinolentiam. quoc
quis temerè neget, statim arguitur mendacij. Et ea impri
causa factum puto, vt obiter dicam, quaBacchus in statuis o
nibus pingatur nudus, sicuti supra docuimus.

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus est παιδαμάτωρ, vt super
annotauimus.

Aut qui quaso niues.] Nil est quod timeant amantes, d
rebus amatis potiri se posse sperant. sic Plautus sub amat
persona:

Nullum periculum detrectant amatores.

Neque vllà mihi obstabit amnis, neque mons, neque adeò mare
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neq; grandinem
Imbrem perpetiar, laborem sufferam, fame, sitim:
Non concedam, neq; conquiescam vsquam neq; n ctu neque di
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inuestigauero

Tibull. item Eleg. 1:

Quisquis amore tenetur, eat tutus q; sacer q;
Quà libet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hiberna frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 13. eleg. 15.

Non tamen est quisquam sacros qui ledat amantes,
Seironis media sic licet ire via.

Quisq

uisquis amator erit, Scythicis licet ambulet vris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus esse volet.
na ministrat iter, demonstrant astra sulcbras:
Ipse amor accensas percutit ante faces.
ua canum rabies morsus auertit hiantes:
Huic generi quouis tempore tuta via est.

neca in Hippolyto:

Non me per alias ire si iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non si per ignes, & infesta agmina,
Cunctet paratis ensibus pectus dare.

erûmne vocas.] Puer est ob amatorum varietatem & inconstantiam, qualis inest puero. Ouidius 1. Amorum, eleg. 10. *Puer Amor curat*

puer est, & nudus amor, sine fordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.

oschus de fugitiuo amore: ἐρὶ δ' ὁπῆς πεφύκαμεν.

si Nestora vincit.] Senem quemque sapientissimũ. Hesiod. & Orpheus Poëtæ Græci vetustissimi, mortaliũ & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. conuiuium. Sed id non est satis, nisi aliquid aliud quæramus. Puer pingitur cùm Nestore sit antiquior, Hesiodo teste, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem rerum primos extitisse. Verba hæc Hesiodi sunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἵδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

rpheus Argonauticis:

πρωτόγονόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμηχον Ἔρωτα.

), qui Nestora vincit, sic interpretor, qui Nestora vincit ætate, qui sit Nestore annosior, denique qui senior Iapeto, vt ex iano meminimus iam suprà.

scræi senis.] Hesiodi, ab Ascræo Bœotiæ pago in Helicone ite.

inconstans puer.] Ad id respexit Ouid. De Arte: *Error & inconstantia Amoris.*

Errat, & in nulla sede moratur amor.

de se fassus est Horatius 1. lib. Carm. 4.

Intermissa Venus diu,
Rursum bella moues. parce precor, precor.
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. desine mollium

Mater ſæua Cupidinum,
Circa luſtra decem flectere mollibus
Iamdudum imperiis &c.

Ad idem videtur reſpexiſſe 1. epiſt. ad Mæcenatem:

Non eadem eſt ætas, non mens.—
Solue ſenescentem maturè ſanus equum.

Sobriè ille quidem poſt emenſum pelagus mollium volup tum: ſed ſunt tamen plerique ſenes penè capulares, quor in medullis regnat amor vuidus, turpis tamen, & riſu, qu miſericordia dignior: at eum ludum, ſeu laſciuiam, ſeu m bum facilius eſt reprehendere, quàm ſiſtere, aut lenire, & norum virorum aliquando hic morbus eſt.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyto Seneca.

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubiit iugum.

Theophraſtus: ἔρως ἔστιν ἀλογίστου πρὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, χεῖον μὲν ἔχουσα τὸ πρόσθεν, βραδεῖαν δὲ τὸ ὀπίσω: Amor irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet ceſſum, tardum autem diſceſſum. Id non poſſum docere co modiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem præſt naturæ amoris explicandæ: ſic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectuſq; leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo;
Nec tuga taurus amat: qua tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et video voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?
Lintea dem potiùs, ventiq; ferentibus utar:
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

—hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

& eleg. 18.

—tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem diſcede, puella:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuit q; ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.

Virgi

neor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Resq; domi geſtas, & mea bella cano.

Idem affectum expreſſit Catullus in Lesbiam:

di & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

Idem apud Marullum reperio, ſed Muſa ſuſiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magisq;
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitq;:
Sic quem ſauitia fugas proterua,
Tam rara reuocas decore forma.

Antiquariis veterum, Amor extorqueri non poteſt, elabi po- teſt, ſed inconſtantiam amoris bellè Plautus expreſſit Tri- nummo:

Nihil ſic celere eſt, nec volat vt amor,
Atque is mores hominum moros & moroſos efficit:
Quinus placet magis quod ſuadetur; quod diſſuadetur, placet.
Quùm inopia eſt, cupias: quando eius copia eſt, tantum non velis.
Qui expellit is compellit: ille qui non ſuadet, vetat.
Inſanum eſt & malum in hoſpitium diuorti Cupidinis.

Cur pharetratus Amor?

& pharetras, &c.] Xenophon iccircò Cupidines ſagittarios fecit, quòd formoſi & formoſæ etiã è longinquo loco vulnerarent, nimirum oculis ipſis tamquam ſagittis eminus in rem præſentem emiſſis, ἵνα ἢ καὶ οἱ ἐρῶντες τοξόται διὰ τοῦτο καλῶνται, ὅτι καὶ τοὺς ἐρωμένους καλοὺς πεφύκασι. Propertius:

Et meritò hamatus manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero Gnoſſia vtroque iacet.

Ouid. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Idem in amore fugitiuo:

χρύσεον ὦμοις ἀμφὶ τανύπτερον, ἔνδοθι δ' αὐτοῦ
πυκνὰ μάλα μελέων, τοῖς πολλάκι κ' ἦμεν πεφύκοις.

Humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ ſagittæ, quibus me ſauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δεσμώτης, ſuperiori pharetram tribui plenam telis, quia vulneret homines animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricè ſic exponit: ait enim pharetra ſignificari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem, adeoque ipſa verba & orationem, quibus omni-

bus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp

——πολλά μοι ὑπ' ἀγκὰ-
ν ὠκέα βέλη
ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
φωνᾶντα συνετοῖσιν· ἐς
δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων
χατίζει. id est, Multæ mihi sunt sub cubito celeres sa-
tæ intra pharetram sonantes prudentibus: at apud vulgus
digent interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi se-
quibus se fatetur ornatum & excultum, & oratione disert
victorum laudes celebrandas. Sed de his satis.

Cur alatus Amor.

Alas cúrve tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cup
nem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα, id
propter frequentissimas in eo vicissitudines rerum, ait Pie
in Accipitre. Alexand. Aphrodisæus problem. 87. ratio
reddit, propter instabilitatem nempe.

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nonne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primùm vidit, sine sensu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraq; non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas possit amor remanere per artes:
Dicere, tam vasto peruagus orbe puer.
Et leuis est & habet geminas, quibus euolat, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.

Secundo amorum 9. eleg. sic:

Tu leuis es: multoq; tuis ventosior alis:
Gaudia q; ambigua dasq; negasque fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet: i
senarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ χαλκᾶς πρῶτος ἀνθρώπων ἔρως,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
ὃς οὐδὲν ἧδει πλὴν χελιδόνας χάφειν,
ἀλλ' ἦν ἄπαις τῆς τρόπων τ' ὀδῆς.
ἐστὶν γὰρ ἔτι κἄφρων, ἔτι ῥᾳδίως
ἀπαλλαγῆναι τῷ φίλοντι τὼ νόσου,

βερὺς ὃ πρωτὸς πάντων ἔγραψε τύπους;
τίνος πτερύγων, λήθῃ δ' ἀνέφηνε τινα. id est,
Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines solùm sciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec est enim levis, nec est is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisq; valdè qui fit ale vt sint ei?
Nugæ meræ sunt hæc: quis ergo perferat?

Iecur ferre tela iecur.] Philosophi libidinis vim & sedem præcipuè in iecore putant contineri, quod Lactantius in Opificio confirmauit. Sic etiam Mathematum professores censent à Venere ipsum regi: qua ratione sedem amoris poëtæ iecur esse dicunt, Cupidinemq; iecur sagittis appetentem, vlceratumque suis queruntur carminibus. Horat. 1. Epistolarum. *Iecur sedes libidinis.*

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve.

Cubit humi.] Repugnantia sunt, quibus superuacaneam ἀκόλουθίαν docet.

Cæcus.] Cæcum, non solùm oculis captum, sed & insidiosum & occultè malum, vel latens & tacitum quid veteres dictum existimauerunt. Virgil. in 6.

——cæca regens filo vestigia.

Livius 4. historiar. Subitò mare subhorrescere, cæcosque fluctus se prouoluere leuiter occæpit. Idem alio loco: Cæcum metus pro improuido dixerunt. Varro 4. de vita populi Romani: quæque id cæci Consules fecissent. Amoris cæcitas impedimento rationem ostendit: nec enim modò πολλὰς, sed & πάσας ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. πολλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ βουκόλος, ἀλλὰ καὶ ἄφρων ἔρως: hoc est, Cæcus non solùm bubulcus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2. *Cæcus Amor cur?*

Inter pedes cæcis lucebat semita nobis:
Scilicet insano nemo in amore videt.

Ouidius epistolis: *——quid deceat non videt vllus amans.*

Vitta.] vittarum extremitas, & pro tota vitta sumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, ac-

Sagittiferum qui lumine.] Absurdum aliud per collationem diuersilium.

Ignis est.] Ab effectis, vt iam dictū est, Flamma sine Vulcano. Martialis Cent. 7. Prou. 87. De amore igneo, aut potiùs amoris

igni,

igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrunt, pau
ſciligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τ' ἔρωτα δόχ', πλίμβρητι, πείσεαι,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπνείσ'
χρυσὸς ἔρωτ· ἀεὶ παιάνιος. ἰοδόκητι δ'
ἐδὲ τόπε σὺ πολλῷ πικτόμβροι πλέγει.

circumferuntur hæc incerti cuiuſdam:

αὐτὸ τὸ πῦρ καύσειν διζήμβρ· ὕτ·, ὁ νύκταρ
τ' κάλον ἰμείρων λύχνου ἀναφλογίσας.
δῦρ' ἀπ' ἰμᾶς ψυχᾶς ἄψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μυ
καιόμβροι πολλὼ ἐξαίνησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Aeditue:

Quid faculam prefers phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus, hîc lucet pectore flamma ſatis. &c.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore co
piuntur, Paulus Silentiarius ita:

——ἀντιτύπως γὰρ
ἐυθὺς λαμπρώσκει κἠφ· ἔρως κεραδίης.
εἶπ· ὁλιθήιον αὐ ἔχε φύσιν. ἦν τε οἶσι
ἄκρεγν ἕλῃ, φλογίῃ δύεται ἐντὸς ὅλ·.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· μισέσεται γὰρ
πῦρ ὑπερμπίζει θυμὸν ἐφιλκρόμμη.

Naiadin ſumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hic ſtas & pudicas puellas matronasque poſſis intelligere. Quò ferendum videtur illud Meleagri:

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί γὰρ τὸ πλέον; ἦν πάλιν εἴπω,
κἀ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δ' ἀνὸς ἔρως;
ἦλθ' ὁ παῖς τύτθοισι γελᾶ κἀμὲ πυκνὰ κανιᾶθαι
ἤθελεν, ἃ δ' εἶπα λοίδορα κἀ τρέμ'.
ἰὼ μοι, πᾶς ἄρα δὴ γλαυκῆος φαέθουσι
κύμασιν, ἐξ ὑρῆ κύπρις σὸ, πῦρ τίκτεαι. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus. quid tum, ſi talia marens
Conquerar? atque iterum talia, ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progenerare potes?

Sæuus Amor, ſæuus. quid verò amplius? ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe, ſæuus Amor.
At enim puellus ridet, & ſæpe vituperatus
Gaudet; ſi autem dixero contumelias, inde inſultat.
Mirũ autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuit

Flui,

Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperisti.
Sæuus Amor, sæuus. quid tandem? vt dixero rursum,
Et rursum plorans sæpe, Sæuus Amor!
Iam puer his ridet, nihili & conuicia curat,
Insultans iactem si qua ego probra loquar.
Interea miror, cur è glauco edita fluctu,
Ex humore ignes tu Venus alma feras.
Idianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.
Lumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Sed tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore mentationum, tandemque veram Amoris descriptionem no perstringit disticho.

Segnundus labor est, lasciua.] Libidinis & obscenæ voluptatis m significat; cuius schema est malum Punicum in nigra planitie, quæ repræsentant similitudine quadam sexus usque γυνικὰ μόρια: Punicum quidem dulci sapore, sed ro cortice, mihi referre potest ἡδεῖαν γλυκύπικρον. Nigra ities cæcitatem & caliginem, quibus implicantur qui turamant. Cæterùm vir doctus quispiam ait, hîc glande sicari partem obscenam genitalium, quam Cornel. Celsus, . & Galenus Balanon appellant, quod glandem significtque virilis penis prior pars, quæ Latinis est mentula. clypei nomen, latens & arcanum habet significatum. cum quidem à κλύειν dici volunt, quod cluere, id est, mogerere significat: vel eo quòd clepat & celet totum corpus, tat Sosipater Charisius: vel γλύστρᾳ, eo quod imago & cuiusque redderetur: quas tamen originationes aliqui nt ad obscœnum sensum, de quo hîc aliquid apertè dicepudor vetat. Vide Godescal. Stewech. ad Veget.

Segnundus labor est, lasciua per otia.] Labor opponitur ocio: que hæc simul eodemque tempore, & eodem modo posn eodem hærere subiecto, vt loquuntur philosophi. Vnt illa de amore vulgo etiam nota, ex ocio amorem nasci, que ocioſum esse: sed amatores ipsos laboriosam & narum plenam vitam trahere. Vnde illa Ouidiana: Ocia as. &; Tam Venus ocia amat, quia facilè solet amor irin malè feriatos & desides animos, quique ferè nulli holabori dant operam. & vbi sunt amoris correpti vinctiqueis, tum demum sentiunt sese laboriosam vitam agequo hæc eiusdem poëtæ?

Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.

Amor ex ocio, & idem laborem creare dicitur.

Item,

Item, *Amor odit inertes.* &,

Militiæ species amor est, discedite segnes.

Cæterum quod primo commentario monui, glandem a
pro mentula, obscœno nempe significato, confirmo Arca
epitheto, qui βαλανοφάγος dicti, ob luxus nimios, & ob
nam Venerem legibus vetitam: & id quidem symbolum
dis in nigra clypei planicie mihi suggerit eiusdem sensus H
glyphicum. Veteres pingebant Venerem myrto corona
Myrtus pudendi muliebris significatum habet. Iulius P
onomastico, carunculam esse dicit intra muliebre puden
lasciuo quodam motu nonnunquam subsultantem. Hin
cus apud Aristophanem, vbi chorus senum ait, ensem po
se in myrti ramo gestaturum. Qua de re fabula hæc à G
circumfertur. Faunus Hecatem filiam solicitauit ad stup
quem cùm auersaretur petulantem, ille virga myrtea
eam primùm verberasse, deinde vini tormentum adhib
mox in anguem conuersum spiris totam implicuisse, atq
pudicitiam virginis rapuisse. quæ fabula virga myrtea, nec
est imaginatio, vinum mentis hilaritas; at angues multi
modos voluptatis repræsentant. Innuit hæc poëta:

——*Quos durus amor crudeli tabe peredit*
Secreti celant calles, & myrtea circum
Silua tegit.—

AD EMBLEMA CXIIII.

Typus & fons Emblematis.

MINIME mihi dubium est, Alciatum, id Emb
cùm scriberet, habuisse in manibus Ammianum
cellinum, & tum ad eum respexisse locum qui est lib. 14.
integrum apponam, & deinde sententiam explanabo.
itaque Ammiani sunt hæc: Illud autem non dubitatur,
cùm esset aliquando virtutum omnium domicilium R
ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici bacc
suauitate lotophagi, humanitatis multiformibus offi
tentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam obli
delent, in alio quodam solo retenti, & fortuna quadam
gniore lactati, torquet Alciatus. Notissima est illa Teuc

Patria est vbicumque bene est.

apud Ciceronem Tusc. 5. Patria est vbicumque est bene
enim vel maximè patriam ipsumque natale solum trade
lemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & l
rem conditionem proponit. Sed certè hoc potissimùm

quetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum
ruenerint, sui suorumque immemores facti, tumidas attol- *Sui & suorum*
nt vertice cristas, vt iis nihil intolerabilius esse possit, neque *obliti.*
erius; quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius
gitent: ex quo perspicuum fit, quàm desipiant, quamque ve-
des sint, cùm non intelligant leuissimo casu se posse detur-
i: quamq. temerarij & instabiles fortunæ fluxus & refluxus.
Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præstantiam,
ingenij, aut fortunæ splendorem sumus consecuti, eam no-
s impertire est opus, & cum proximis communicemus: vt si
entibus nati simus humili & obscuro loco, si propinquos
eamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorum augea-
s opes, eisque honori simus & dignitati: vt in fabulis, qui
quando propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu
rint: cùm cogniti sunt, & aut Deorum aut Regum filij in-
ti, retinent tamen charitatem in pastores, quos patres per
ltos annos esse duxerunt. Apud Euripidem Iphigenia, verba
nelai Agamemnoni mores mutatos obiicientis & imperium
honorem sibi delatum:

— Ἀνδρὸς ἐσθλοῦ
τὸ ἀγαθὸν, στάσεσιν μεγάλαι
τὰς τύχας μεθιστᾶσιν·
ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
ὅταν ὀφειλῇ μάλιστα δυνατὸς ἐπὶ τυγχάνῃ.

um bonum non decet, auctum rebus prosperis mores com-
are: sed stabilem esse tunc amicis, cum iuuare maximè po-
fœlix existens.

Quos tibi.] Duo hìc amicorum genera notat; vnum eorum *Duo amico-*
sanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel *rum genera.*
iis quibusdam paribus, vel commercio aliquo, aut vsu vi-
ue consuetudine amicitia nobiscum iuncti sunt.

mam habitas.] Potest hoc intelligi synecdochicòs, pro qua-
rbe celebri.

Æterna urbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenæ ἄστυ, *Roma, vrbs*
lexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Ma- *per excellen-*
Miscellan. lib. 4. cap. 6. Allusit autem ad priscorum Roma- *tiam.*
im opinionem, qui Romam & Romanum imperiũ sem-
luraturum credebant. Hinc illud est Iouis apud Virg. Ve- *Æterna Ro-*
perpetuum imperium pollicentis: *ma.*

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium sine fine dedi. Et Ausonius:
Ignota aterna ne sint tibi tempora Roma.

Idem

Idemque:

Romæ vrbis elogia.

Vrbis ab æterna deductam rege Quirino.

Sed præter hæc, placet etiam quæ sequuntur addere, philo gorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auct tate qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari desiderio n batur ardenti. Idem lib. 16. Et Vrbis templum, forumque cis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & stadium, aliaque ter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem uentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Id Ammian. lib. 16. Romam ingressus, imperij virtutumque nium larem. & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum mæ sacraret, id est in templo mundi totius, &c. Nec differ est quod ait Cassiodorus lib. 1. Variar. epist. 32. Roma m omnium dignitatum. & epist. 39. Roma eloquentiæ fecu mater, virtutum omnium latissimum templum, &c. Præc hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim populorum discordes ferasque linguas, Latini sermonis co mercio ad colloquia contraxit, ait Plinius. Mitto quæ n Alciatus ipse Commentario De verb. significat. ad l. 87. Pe Epitheton id vrbis æternæ, mirum quàm sæpe vsurpatur in storiis Marcellini. nam præter locos à me in superioribus ad ctos commentariis, placet & alios quosdam sublegere. Sic e idem Ammian. lib. 21. In locum Tertulli Maximum vrbi p fecit æternæ. Et 23. Iisdem diebus legatos ad se missos æterna. Item 25. Tyberis intersecans vrbem æternam. At Apronianus regens vrbem æternam. Initio 28. sæuiens pe bem æternam vrebat cuncta Bellona. Eodem: Per hæc & quæ decolorabant speciem vrbis æternæ. deinde post: Fu deplorauit vrbs æterna. Quod elogium certe magnificu cui videatur omnino ridiculum, huc confero numum veter in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili, & in ptione, ROMÆ ÆTERNITAS. Et quidem ipsum Romæ men, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione a nitatem interpretantur. Plutarch. libro de fortuna Roma rum, fortunam ait, Tyberi traiecto, alis positis, exutis talari abiecta instabili pila, ita Romam ingressam: quod indicium set, eam ibi constanter permansuram, neque in posterum abuolaturam. Teneo tamen memoria quid de ista æternitate iam olim senserit Octauius Augustus, qui, vt tarc. retulit Apophthegmatis, cum obseruaret Pisonem ita gnificè ædes excitantem, vt propter materiam quam adhibe videretur cum æternitate pacisci, aut ædificium nunquam teritu

urum cogitare, sic dixit: Pisonem ita ædificare quasi Roforet æterna. Non repetam miseram Romæ deflagrationsub Genserico barbaro principe, quamque fœdè attritumitid imperium sub Athalarico & Odoacre, id enim comdiùs ex Paulo Diacono & Orosio mutuandum est.

hacúm præmissa manus.] Id est, multitudo Vlyssis socio, quos exploratum miserat in Lotophagorum patriam. us, pro multitudine seu numero hominum poni, alio loco uimus.

lcedine loti.] Polybius, historiæ scriptor ἀξιόπιστος ait in 12. n arborem asperam, pumilam, spinosam, frondibus viritem rhamno similibus, cuius fructus initio candidis myrus non sit dissimilis, mox increscens palmeo colore, maudine rotundæ oliuæ, nucleo perpusillo, è quo declinatus imitur latex, quo situs leuatur, sine admixtu aquæ, sed vliem decimum non durabilis. Theophrast. 4. lib. De plaribit loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiuspomum fabæ similem; quod dum matureſcit variat coloruæ instar, quo ex fructu memorant integrum quendam exercitum in Africa, cōmeatus inopia laborantem fuisse ies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. *Lotus & Lotophagi quid.*
nerus Odyss 9. ait, Vlyssis socios dulci quadam gustata loliqua neglexisse, ac præsenti voluptate delinitos noluisse aum redire, nisi verberibus adactos. Ponticus Heraclit, ab Homero voluptatem designari per Lotophagorum nem, quæ voluptas posita esset in ea re perfruenda quæ issima putaretur. ἡδονὴν δὲ τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωλαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατὴς παρέσχετο. Symmach. istolis alluſit: Vt mihi, ait, quasi apud scopulos hæsisse ris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimium immorentur in ticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum gustare. otophagis Strabo lib. 17. Plin lib. 13. c. 17. Hanc fabulam que conuertunt in voluptuosos, & libidine prurientes, qui to semel dulci blandoque turpium voluptatum veneno, non ferè abstineant. Lucianus De mercede conductis. init & Dio Chrysost. Orat. 35.

AD EMBLEMA CXV.

LEGANS est Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi *Sirenes quæ.*
fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope,

thenope, Ligia, & Leucosia. Virginea facie sunt, & in pi
desinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum in
rent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pell
bant, pellectos sopiebant, sopitos demergebant, & poste
uorabant. Vlysses cùm illac sibi prætereundum esset,

Illeuit cera sociorum callidus aures,
Atque suas vinclis præbuit ipse manus.
Transiluit scopulos & inhospita littora classis:
Illæ præcipites desiluere freto.
Sic blandas vocisq; notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Cassianum:

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandasq; mortes, gaudiumq; crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Vlysses dicitur reliquisse.

Quid per Sirenes intelligendum.

Homerus Odyſſ. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phæ
Virgil. Aeneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Pleriſque dicu
Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀναμιμνήσκει καὶ με
δωκάμεις, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphæra
cæleſtium volubilitate tractaret, ſingulas Sirenas dicit ſin
orbibus inſidere, ſignificat motu ſphærarum cantum nun
bus exhiberi; nam Siren dea canens Græco intellectu v
Macrob. 2. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes autem
fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſa
Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari
diſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruiu
Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtate
fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D.
ronymus, ait in Epiſtola quadam: Et nos ad patriam feſti
tes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tran
quò ſpectat illud Socraticum, δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς
γιλθεῖν τὸν ἀστύδοντα τῷ ἀρετῷ ἰδεῖν ὥστε καταγίδα: Volup
oportet prætereire tamquam Sirenes eum qui virtutem v
triam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapie
obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum com
cio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De fini
paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidem Homerus hu
modi quiddam vidiſſe videtur in iis quæ de Sirenum cant
finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nou
quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui pri
uchebantur: ſed quia multa ſe ſcire profitebantur, vt hon

Vlysses, ſapientiæ imago.

arum saxa discendi cupiditate adhæresceret. Mirum sanè hic Cicero per Sirenum cantus nil ab Homero significari t, quàm discendi studium, & sciendi voluptatem: cùm Vlyse Sirenum cantibus caperetur, ligari se voluerit: quod non set, nisi insignem quandam calamitatem & turpitudinem s sibi suisque importatum iri cognouisset. Horatius Epist. voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula nosti, &c.

e non fugit ab aliis variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt Pausanias in Atticis ait Sophoclem dictum fuisse nouam em Siren etiam nominatus Bacchylides. εἰώθασι γὰρ ἔπαι καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνα καλεῖν. Synesius epiquadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲ ὃ δὲ ἄλλο τι τὰς σειρῆνας τὸ ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς ἀπώλυσι παρασκευάζουσι τὸν πιστεύοντα. ἤκουσε δ' ἴσως τοῦ ἀληθοῦς τὸ μῦθος: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰσθάνεται τὰς ἡδυπαθεῖς ἡδονὰς, αἳ τοὺς ἑάλωκότας καὶ παραπεπυθότας αὐτῶν τῷ κλέι, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν αἱ σειρῆνες αἱ ἐπιστολῶν ἡδοναὶ; Ego sanè non aliam ob causam existimo as malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adis perderent. Audiui à quodam ex sapientibus, qui allefabulam explicaret, Sirenas obscurè significare voluptasnsum oblectantes, quæ eos perdant qui ipsarum cantui nditiis aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quomiarum epistolarum voluptates sint Sirenes, &c. Horat. 2. aliò torsit, nempè ad desidiam:

——vitanda est improba Siren Desidia.

renum fabula post Platonem quid sentiat Plutarchus, reSympos. 9. quæstione 14. Aliò torsit & Xenophon 2. μ. Lege Lucianum Com[illegible]ario de saltatione: & proCeram auribus obdis.

[illegible]que alis volucres.] Eadem [illegible]escriptio, qualis fuit in supeemblemate de homine [illegible]quipede, idque ænigmaticôs. rtinent Ouidiana hæc[illegible] Metam.

——vobis Acheloïdes vnde
na pedes, q̃ auium, cùm virginis facta priorꝭ?

s semiuolucres appellat Lycophron in Cassandra, alij se s vertunt. quo loco Isacius meminit victoriæ Musarum, alis Sirenarum coronarunt. Putat tamen fuisse portenarumque fabulam trahit ad allegoriã: dicit enim nomiinum τὰς ἡδονὰς intelligi; & scorta eas fuisse, quæ lepôre ligantes retinerent, tradit idem ex Plutarcho iuniore.

Nescio quo casu præterieram Sirenum descriptionem, t
mihi lectam apud Claudianum:

Dulce malum pulago Siren, volucresq; puellæ
Scylleos inter fremitus, auidamq; Charybdim,
Musica sacra freti habitabant dulcia monstra.
Blanda pericla maris, terror quoque gratus in vndis,
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Implessentq; sinus venti de puppe ferentes,
Figebat vox vna ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiumq; iuuabat.
Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipsa voluptas.

Nec mirum, quod obiter dicam volo, figmentum hoc Si
adeò poëtis placuisse, in quo ipsorum stilus non tam lasci
quàm acumen enituit ingeniosæ sedulitatis, qua homi
mores reuocare conati sunt à voluptatum, aut ineptiarum
cebris, quæ passim obuersantur in hoc vitæ Oceano. Qu
sapiunt qui monentur eo commento frigida curarum moi
ta, nugas, lasciuias, scurriles ineptias effugere, quin & v
studiorum omnem fœditatem, in quibus occupantur qui
scripturientes vanitatum, qui suos amores, suas lasciuias,
insanias cum apparatu nobis ostentãt, quasi magni æstim
id ex priuilegio furentium poëtarum faciunt, ex quibus n
est quin se optimum putet, ait Tullius. Sed id mihi bilem
uet, quòd plerique viri docti ab iis nugis non abhorreant,
istis aliquando postponunt seria ludis. Nos non quidem à
tica vmquam abhorruimus, sed lenocinia carminum de
mur, furta & proditiones amatorias, stupra, adulteria, &
quid omninò mores inficit, tanquam pestem vitamus.
est melle litum virus,

——dum carmine lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur vbi intima versu.

Et quid aliud ista blanda Siren nobis obicit, quàm perni
pudoris ac verecundiæ, cùm fictor versuum nihil aliud
habeat, quàm vt cogitet insidias, atque aspera bella pu
Quare vnus ex ecclesiæ sanctis patribus, consultor bonu
Bonum esse homini mulierem non audire: melius non vi
optimum non tangere: auditu illa mouet, visu accendit;
adurit, & corporis, animíque vires depascitur.

Quis putet esse vllos?] Vt Chimæras, vt Hippocentaur
alia eius generis portenta fabulosa: vel vt tragelaphum,
Aristoteles finxit in Analyticis, aut deniq. vt illud informe
strum, quod Horatius exhibet initio epistolæ ad Pisones,

Et miranda canunt, sed non credenda poëtæ.

tè Lucretius lib. 5. aliquot rationibus arguit Hippocentau-
non esse, quales à poëtis describuntur. Et Xenophon 4. de
tutione Cyri, ait Chrysanthum dubitare an sint Hippocen-
i. addit enim hoc verbum, εἰ ἐφίοιντο. Valdè stomachatur
enus in Pindarum, quia fingere non dubitauerit ex homi-
is & equis Magnesiis natos Hippocentauros. Et M. Tul-
2. de natura deorum, Quis, inquit, Hippocentaurum, aut
mæram credat esse? Quod & idem confidentius negat 1.
cul. Eiusmodi tamen populos fuisse in Pelio Thessaliæ
ite à Nymphis educatos tradit Diodorus Siculus lib. 5. fa-
à scriptoribus suis persuasus, id est poëtis, qui rerum om-
n memoriam figmentis compleuerant. Alioqui constat
os Thessalos equitandi artem vsurpasse: quos cùm rudes
ines, quales ea tempora ferebant, eminus in montibus
s sedere primùm essent intuiti, putarunt quasi animalia
a, & supernè homines, infernè verò equos: & quem vulgi
rem poëtæ amplexati, adeoque pictores noua hæc monstra
æsentarunt. Bene quidem Palæphatus lib. 1. ἀπιθάνων, ex
ocentauri etymo, veritatem elicit. Nulli enim alij fuere
ocentauri, quàm equorum subactores, vel stimulatores,
ἔππος, καὶ κεντάω. Nihilò tamen minus scribit Plinius
. cap. 3. se vidisse Hippocentaurum in melle conditum, &
pto allatum, oblatumque Claudio Cæsari, eodem die ex-
se. Scimus adhæc multa de Satyris & Siluanis iactata: &
d D. Antonius vidit in solitudine, forma Satyri monstrum,
B. Hieronymo, id plerique putant fuisse dæmonem incu-
, aut succubum. Et Satyros fuisse in subsolanis Indiæ mon-
s scribit Plinius, quin & eiusmodi animal fuisse aliquando
Cornel. Syllam deductum Plutarchus auctor est. Sed de his
satis.

icium est mulier.] Ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat. *Mulier, illicium.*

ne in piscem.] Absurdum est. quo alludit ad illud Horatij:

——*vt turpiter atrum*
Desinat in piscem mulier formosa supernè.

Piscis mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide *Pisces quid allegoricè.*
anum De Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam
s desinentem visam fuisse ait.

rima quòd secũ.] Quāplurimas certè calamitates ex libidine *Tres ad voluptatem illecebræ.*
cisci nemo nescit: tamen eius tres sunt præcipuæ illecebræ.
dem aut visu, aut cantu, aut cõmercio capiũtur, & in turpis
ris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus.

Visus, amoris initium.

Aspectu.] Visu nascitur amor. Hinc illud Propertij vulgatissimum: *Si nescis, oculi sunt in amore duces.*

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

ὄρφ πότνια χάρις ἀφροδίτας

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. sic est æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.

Ouidius item in Epistolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi scire quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij. nec notis ignibus arsi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10. (alloquitur amasiam)

Perq; tuos oculos, magni mihi numinis instar;
Perq; tuos oculos qui rapuere meos.

App. lib. 10. Causa omnis & origo præsentis doloris; & est dela ipsa, & salus vnica, mihi tute ipse es. Ipsi enim tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, meis med acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulner dios esse quosdam ait tenuissimos, qui ex intimo cordis rant, vbi vitalis sanguis dulcissimus & calidissimus sedem bet, viaque sibi per oculos patefacta, subinde per amantis los illapsi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. τις; ἔρας πρώτον ἐχθὲς βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἥδῃ, κἂν ἅμαξαν ἐράσῃς. qua ratione Philostratus δαδέχους amoris los fecit: ὦ κακοὶ δαδέχοι ἔρωτος, πρῶτοι μὲν ἡμῖν τὸ κάλ ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur sententia Plotini, ἔρωτα dedu tis, λαὶ ὁράσεως, lib. 3. De amor. Ex quo illud Propertij:

Amoris vulnera ex oculis.

Cynthia prima suis miserum me cepit ocellis,
Contactum nullis ante cupidinibus.
Assiduè crescit spectando cura puellæ:
Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.

Seneca De remedijs fortuitorum: Non intelligis partem i centiæ esse cæcitatem. Hinc oculi adulterium monstrant, incestum: hinc domũ quam concupiscat, hinc vrbem & omnia. Certè oculi sunt irritamenta vitiorum, ducesque rum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ πρὸς formosos intueri iucundissimum: tangere autem & tracta ne periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ig tangunt, vruntur dumtaxat: formosi verò, quamquam p distent, incendunt tamen. Est enim visus, incitandi amori casio. Græca ita sonant: τὸν καλὸν ὁρᾶν μὲν ἡσυχαίσατε, ἅπ

ζ λαθῶν τὸν ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὡς φησιν ὁ ξενοφῶν, τὸ μὲν τοὺς ἀψαμένους καὶ μόνον. οἱ γὰρ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας κτωνται. καλὸν γὰρ ὄψις λαθοῦσα τὰ πάθη ἐστί. Huc pertinent illa Helenæ ad Menelaum verba ex Euripide Troadibus, quo loco ei dicit Helenam de medio tollat:

ὁρᾷς γὰρ οὖ τλῶ δῆτα φεύξασ. μὴ σ' ἔλθῃ πόθος.
αἰρεῖ γὰρ ὄμματα ἀνδρῶν, ἐξαιρεῖ πόλεις,
πίμπρησι δ' οἴκους. ὧδ' ἔχει κηλήματα.

Hanc hanc fuge, ne te tuæ hat fui desiderio: capit enim vi- nim oculos, ciuitates delet: accendit ædes: sic enim habet licimenta. Apud Gratianum impudicus oculus est impu- cordis indicium, C. nec solo, 32. q. 5. Sed huc lubentius in- am D. Augustini sententiam ex lib. de fide Christiana con- : Nec solo, inquit, affectu & tactu, sed aspectu quoque ap- tur, & appetit concupiscentia feminarum. Nec dicite vos ere animas pudicas, si habetis oculos impudicos: impudici dis est nuncius oculus impudicus. Nam & tacente lingua, spectu mutuo corda se macerant impudica, & secundum cupiscentiam carnis ardore alternatiuo delectantur, etiam itus ab inualida voluntate corporis fugit ipsa castitas. Eo- n sensu, sed breuius, Hieronymus epist. ad Furiam, vbi de anda viduitate: Speculum mentis est facies, & taciti oculi ntur cordis arcana.

Verba.]Et verba certè non minorem vim habent ad pellicien- animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque. *Verba inflammant ad amorem.*

Candore.] Eloquentia compta ornataque, qua vel pertinacis- i, vel etiam maximè refractarij mollitii, & in aliam penè for- n mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vsur- ur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falso traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Nisi candorem referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, im nostri gratiam, animumq. purum ac simplicem & verè abilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiusdam Thessalæ gra- cuius amore ita exarsisse Philippum Macedonem aiunt, vt rique suspicarentur eum amatorio quodam philtro eò ad- im. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ uit, vt tandem Thessalam illam prehenderit: quam cùm di- nter intuita esset, eius formam certè bonam, verba omnia uram ingenuam spirantia, præclaram educationem. facessit ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum ha- ; non alio fascino capitur Philippus.

Trium Sirenum nomina unde imposita.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè impo
sunt. παρθένος & virginem sonat: Ligia, non à ligando, vt pu
nonnulli, neque ab illiciendo, sed a Græco λιγέως, quod ca
rum sonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad sermonis & collo
refertur illicium: Leucosia, à λεύκος, album, ab albedine,
in sui admirationem rapit, mentisque oculos quasi fascino
quo decipit. Eâ enim significatur verborum ornatus.

A Musis Sirenas expluma ri quid?

Has Musæ explumant.] Per Musas intellige literatos, qui
voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum
tem libidinis antidotum est literarum studiū. Huc placet a
cere fabulam Græcorum scholiastū poëticam satis vulgat
Suasit aliquādo Iuno Sirenibus, voce & cantus suauitate
æquo tumescentibus, vt Musas ad canendum prouocarent
cas vincere niterentur. Musæ conditionem, vbi aliquant
concertassent, non recusantes, facili negotio de iis victor
retulerunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet, si tam
cilè vicerint. Quis enim suauem & natiuum Musarum mo
lum cum eo blando quidem, sed fallaci & captioso Siren
cantu comparet? Musæ igitur plumas Sirenibus, auulsis u
quibus sibi coronas confecerunt in victoriæ signum. Myt
logi Sirenum vocabulo, sophisticen: Musarū nomine, solid
& expressam sapientiam volunt intelligi: plumæ, scripta
ridicula eorum qui adumbrata, non vera sapientia sese ost
tant: de quibus docti sapientesque viri facilimè triumpha
Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis
fectionibus, ritum initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythag
sententia, aut eorum certè qui eius vitam scriptis tradideru
esse Musas Sirenibus præferendas.

Peregrinatio confert ad amorem de clinandum.

has atque illudit.] Antidotum est alterum in Amorem, nit
rum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph.

Ire libet procul hinc, patriq; relinquere fines,
Dum scelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò suadet apertius 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò respice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaq; in hoc omnes ingeniosa sumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abstinuisse locis.

Non facilè esuriens posita retinebere mensa,
Et multam saliens incitat vnda sitim.

licet est doctis.] Epimythion est: quò referendum videtur dissimum Platonis tetrastichon, vt habet Laertius: *Amore non capi Musas quid.*

Ἀφροδίτας μάσται, κορέσια τὰν ἀφροδίταν
πᾶσ', ἢ τ' ἔρωτ' ὔμμιν ἐφοπλίσσομαι.
καὶ μῶσαι πρὶ κύπριν, ἄγει τὰ σαμύλα παῦπα,
ἡμῖν δ' ὐ πέτεται τῆνο τὸ παιδάριον. id est:
Hæc Venus ad Musas: Venerem exhorrescite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor insiliet.
Cui contrà Musa, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

enus Musis (hæc ait) ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
t Musæ ad Cyprim: Marti stulta hæc blateramenta [i. iaciantur hæc in Martẽ, qui sæpe ab Amore correptus est:]
In nos autem non volat iste hic puerulus.
Sic Venus ad Musas: Venerem colitote, puellæ,
Durior aut in vos arma Cupido feret.
At Musa ad Cyprin: apta istî hæc ludicra Marti,
Pusio namq; in nos non volat iste levis.

n argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, d eò spectat, vt significetur, doctos, & laboriosa studiorum e præsertim, stulto amore non corripi: quod accidere solet iis otio sese turpi dedunt, laboremq́ue honestum refugiunt. d Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudiquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc a, de quibus disputo, non facilè in eodẽ homine esse posse. enim non potest, vt animus libidini deditus, amore, desi, cupiditate, sæpè nimia copia, inopia etiam nonnũquam ditus, hoc quicquid est quod nos facimus in dicendo, nõ ò agendo, verùm etiam cogitando, possit sustinere. An vos n causam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloiæ, tanta voluptate dicendi, tãta laude, tanta gloria, tannore, tam pauci sint, semperque fuerint, qui in hoc laborsentur? Omittendæ sunt omnes voluptates, relinquenda ia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè ium familiarium deserendus; quæ res in hoc genere hoes à labore studioque dicendi deterret, non quò aut ingedeficiant, aut doctrina puerilis.

licet est doctis.] Carmen Theocriti est ex Eidyllio 9.

ἴαχε ἰξαπίνας γλωκιρώπεζ, ὀύπι μιλίσσας

ἄνθεα, ὅσον ἐμὶν μάσσαι φίλευ. οὐς γὰρ ἐρῶσας
χαθδῦσιν, τὰς δ' ἔπ ποτῷ ὀλίγον τ' ἐρέκα. id est,
Neque ver subitum lenius est, neque apibus
Flores [tam dulces] quàm mihi mus chara [sunt.] quos e
aspiciendo
Exhilarant, eos sua potione non poterit fascinare Circe.

AD EMBLEMA CXVI.

VVLGO apud nostrates iactatur, vitia quædam esse, Deo & Naturæ repugnant, hominibusque valde di cent: nimirum adolescentis ignauiam, inopis superbiã, & f iam capularis libidinẽ intempestiuã. tũ enim vel maxim παῖδὶς οἱ γέροντες, cùm vitijs plusquam iuuenilibus inten stiue delectantur. Quantò enim quis ætate prouectior est, tò à voluptatum corporis titillationibus remotior esse de Cicero in Catone maiore: At non est voluptatum tanta q titillatio in senibus, credo, sed ne desideratio quidem. Bene phocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, retume rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libenter verò it tamquam à domino agrẽsti & furioso profugi. cupidis e rerum talium odiosum est & molestum fortasse carere: sat verò & expletis iucundius est carere, quàm frui. Idem re Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lil Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum institutum Ph demi poëtæ iam senectute cassi, qui fatetur se quondam an dedisse operam, sicuti & alios, lusisseque cùm per tempus l ret: sed tandem cantie admonitum, grauioribus curis & stu incubuisse. Modò, inquit, reliciatur amor: canus enim a pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi lude tempus est, lusimus: cùm autem non amplius datur, ad liores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum tempestiuos senum quorundam amores, & affectum libid huic ætati planè repugnantem aduertimus, facile est collig uerissimum esse quod ait Plaut. Mercatore:

Tũ puerí senes.

Senes procul à voluptatibus corporis.

——*labant iuuenes, itidem rapiuntur senes.*

Senum amor ridiculus.

Illi se amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò si amare ea ætate occeperint, multò insaniunt acrius.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miseros lusisset amores,
Pòst Veneris vinclis subdere colla senem,

Et sibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charaúe puella
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta,
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

cus est elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi do-
senibus Venerem exercendam non esse: Minimè fefellit
curum, voluptates corporis, tamquam Etesias ventos, vbi
ienerint ad suum incrementum, expirare: quod in caussa
inquirat, vtrum sapiens ætate decrepita, qui res Venereas
ueat exercere, contactu formosarum, & contrectatione ad-
gaudeat: longè aliter sentiens quàm Sophocles, qui liben-
stinc, vt à domino agresti & furioso, se profugisse dicebat.
cùm pleraſque voluptatum istarum senectute exaresceret
rant, cumque

Cytherea canos sit perosa milites,

to potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates
quirere, ad velut cibaria quæ non putrescunt, & incorrupta
ant. Et ibidem: Obsoleto, intempestiuo, turpi remedio fa-
ur se vti, cùm recordatione pristinarum voluptatum se ipsi
eant: & quia non suppetunt recentes, quibus vti queant, ve-
bus illis, id est mortuis & pollinctis, alias iam moribundas
enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduersante
ira, ventilantque paulisper fouendo: quippè qui in animo
am habeant domesticam voluptatem, dignam libero, con-
m hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in descriptione Se-
utis ostendit satis, quàm sit aliena Venus à senibus. Cæte-
quantum ex historiis deprehendi potest, Sophocles Ve- *Sophocles, amator senex.*
eris rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theori-
neretricem deperiit. Idem senex admodum, Archippen
mauit scortum nobile, cuius prior amasius, Smicrines no-
e, à quodã rogatus quid ageret Archippe: respondit, Velut *Noctua tumulo.*
tua tumulo insidet. Athenæus Dipnosoph. lib. 13. cap. 22.
uamuis affecta ætate.] Id est, quamquam iam senex esset.
Odius rectè:

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

pertinet illud Menandri,

γερὼν ἐραστὴς, ἐχθρὰ κακὴ τύχη.
Senex amator summum est fortuna malum.

illicit & precio.] Allusio est ad meretricis nomen, quod du-
m à merendo, nemo nescit. Differt ergo à prostibulo:

est

est enim meretricis verbum paulo honestius apud veteres, v
concubina, seu ἑταίρα, Græcè. Nos non fugit apud Roman
quibus & feminæ vsuariæ permissæ, concubinarum vsum fi
se, quod liquet ex tit. Digestor. de concubinis, & multis ar
quitatum monimentis: sed instituto diuinæ legis meretrici
turpis omnis vsus. Id adiungo, quod ad emblema facit ap
Nonium verbum, adolescentiari, pro luxuriari, ex Varro
rum quidem vt faciat, censeo, quoniam tu quoque adhuc ad
lescentiaris. Finitimum illud Horatij:

——*ne patum largiùs æquo*
Rideat, & pulset lasciua decentius ætas. Ait M. Tullius in C
liana, oratorio more, non ad mentem sapientum iuuenil
quasdam voluptates permittendas. Et Plin. Secundus adc
scentes putat non dedecere perturbata quædam & nonn
quam confusa. In sene turpem omnem luxuriam, & lasciu
quod & Cato maior dixit apud eum quem citaui proxi
Tullium. Ætatum omnium sua tempestiuitas, suique mo
adeò nihil stultius aut contemptius, quàm senem capular
& silicernium de amoribus cogitare. Id exempl vidimus
duobus æui nostri doctissimis viris, Ioanne Aurato, Re
Græcæ linguæ professore, & Iacobo Cuiacio, præclaro Ron
ni iuris interprete, qui iam penè octogenarij, iuuenculas v
res sortiti, ea moliti sunt quæ iuuenes.

insana iuuentus.] Aut quòd iuuenes à commercio Archip
auocarentur: aut id referas ad pæderastiam, qua notatus
Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhod
in historicis Commentariis meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

super vtq; cadauera bubo.] Senex morti proximus tumul
expectat, itidem mox cadauer futurus.

AD EMBLEMA CXVII.

Coloribus exprimuntur affectus animi.

COLORES & eorum differentiæ non minimùm sol
animos nostros afficere, ob eamque rem docti & indo
παθήματα ea quæ sunt in animis, passim coloribus exprimu
Horum tamen colorum tot significationes esse possunt, q
sunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad ration
aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expressius
clarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur
mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi significa
da

Colorum significationes.

n. At viror, spei nota, vt dictum est in superioribus auaris, antibus, & id genus aliis, qui spem pretio non emunt, rufus id malè conuenit. Ruber tum militum, tum pucrorū, quos ecundia maximè decet, symbolum esse poterit: vt cæruleus tarum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui sunt tenuis tunæ. Meticulosis denique & zelotypis, quòd animo sint turbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui sorte contenti viuunt. de quibus in sequentibus singula-. Colorum octo differentias explicat Alciatus initio 2. Pagôn.

Nigrorū symbolum.

Index mœstitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus ntur. quod ex historia Thesei proditum nobis est. Ille enim erfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroque velo imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc signo tamquam ubri & funesto consternatus, quippè qui filium extinctum crederet, se in mare præcipitem dedit. Quem colorem mæiæ & doloris notam fuisse significat Ouidius exul, suæ calatis memor, librum ab omni ornatu cultuque semouens:

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.
Fortunæ memorem te decet esse meæ.

Index mœstitiæ est pullus color.] Hieronym. ad Iulianum: Luorem vestem mutaueris: & dedicatio ossium martyris candiibi vestimenta reddent, vt non sentires dolores orbitatis e, quam ciuitas vniuersa sentiret. hæc ille. Quo ex loco faciit intelligere morem etiam fuisse apud veteres sumendæ læ vestis temporibus orbitatis, & sepulcralium: at cùm fedies martyrum celebrarentur, in gaudij signum sumpsisse tes candidas & hilares. Ad id nostrum de coloribus emblepertinere video Tertulliani id de spectaculis, vbi de colous paganicis: meritò & coloribus idololatriam vestierunt, ab initio Deo Soli fecerunt albas & russeas: albas hyemi niues candidas: russeas æstati, ad Solis ruborem voti erant, postea tam voluptate quàm superstitione prouecta; rusm alij Marti, alij album Zephyris consecrarunt: prasinum terræ matri, vel verno venetum colorem mari vel aurum. Cùm autem omnis species idololatriæ damnata sit à , vtque etiam illa damnatur quæ elementis mundialibus fanatur.

Tumulis cùm damus inferias.] Cùm mortuos sepulchro mandamus.

Inferiæ. damus. Inferiæ sacrificia fuere, quæ Diis infectis solui dicebatur. &, Inferias facere, est mortuorum animas sacrificiis placare, vel iusta defunctis persoluere. Virgil. in 9.

Absenti ferat inferias, decoretq; sepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumq; reuisit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miseras frater ad inferias.

& deinde: *Nunc tamen interea prisco quæ more parentum*
Tradita sunt tristes munera ad inferias.

Ouidius epistola Iasonis:

Inferias umbræ fratris habete mei.

Claudian. 4. de Honorij consulatu,

Has dedit inferias tumulis, iuuenumq; duorum
Purpureos meritò placauit sanguine manes.

Idem de laudibus Stilichonis,

Inferiis gens tota datur.

Gladiatorum prima institutio. Tradit Seruius morem fuisse in sepulchris virorum forti captiuos necari. Quod postquam crudele nimium visum placuit gladiatores ante sepulchra dimicare, qui à bustis stuarij dicti sunt. Eorum si fortè copia non fuisset, laniantes minæ genas suas effundebant sanguinem. De hoc Inferiar nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod p termissum nolim, Plutarch. libro Quæstionum Romanar quærit quam ob causam mulieres in luctu vestibus albis rentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui uersus tenebras ipsumque Pluronem lucida & illustri veste obtegunt: vtque defuncti cadaver albo amictu tegitur, sic tant æquum esse amicos ac familiares vestiri. At in luctu v maxime conuenire putant: quæ autem colore aliquo tin sunt & suffusa, luxum arguunt, & superfluarum rerum ap ratum. Cùm itaque solum album sincerũ sit, minimè mixtu purum, & tinctura non imitabile; optimè putant iis conuer qui sepulturæ committuntur. Proinde & Socrates scribit, gis vestes albas in vsu esse dum lugent, quæ eædem sint ac elutæ. Sed cum tamen obsoleuisse morem idem Plutar scribit: nimirum deprauata consuetudine, viros albas ve in luctu vsurpasse; quod ferè colligimus ex iis quæ Paulus lius ait, in tit. De sepulchris & lugendis: Qui luget, abstin debet à conuiuiis, ornamentis & alba veste. Constat enim Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in lu

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vsæ.

nigri

rum colorem solemnem habuisse: Amiculo nigello (inquit capillo demisso sequeretur luctum. alio loco: Funere ipso is pallis amictæ. Idem fuisse vsus traditur apud Græcos ex mo Iliados Homericæ, vbi Tethys futuram filij Achillis em deflens velo nigro tecta Iouem adit. Apud Euripidem, igenia matrem Clytæmnestram monet, ne comam laniet n ob mortem: suisque vt renunciet sororibus ne vestibus is corpus eam ob rem contegant.

Albedo significationes.

t sincerí animi.] Albedo, puritatis, fidei, castimoniæ, integri-, & aliarum generis eiusdem virtutum nota, ideoque reli- n accommodata. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè de- is Deo est, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutar- lib. De Iside & Osiride, quæru causam cur Sacerdotes lin- antum vestibus gerentur. Id quidem factum ait, quòd, im- talibus Diis omnia pura, mundaq. conueniunt. Non enim st (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & im- tebus coli. Itaque cùm linum maximè purum fiat, sitque uendũ expeditissimum, sacrificis, & Deũm cultoribus præ ris conuenire censuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. memi- x alij, nonnulli Reperio & vestem candidã, signum fuisse iæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco scribit post Can- iem cladem, qua maior virorum Romanorũ pars absorpta decretum fuisse ne matronæ vltra trigesimum diem luctus derent. vt ab iis sacra Cereris peragerentur. Hæ itaq. ab- slachrymis, depositisq. doloris insignibus, candidam ve- induerunt. Nec prætermittendus Romanorũ mos in ho- m petitionibus: qui enim magistratus ambibant, toga can- induti sese cõmendabant populo: hoc cultu integritatem, itatemque ex colore omnium purissimo & simplicissimo ficantes, seq. pecunia minimè vsos qua populum corrum- t: idcò candidati à candore vestis nominati, vel simplici- puritateque animi potiùs.

stola candida.] Nomine stolæ quamcunque vestem oblon- intelligo: aliàs stola erat muliebris, & demissa ad talos e.

ne sindon sacris linea grata viris.] Poëta lib. 12. Æneid. te- st locuples,

——*puraq; in veste sacerdos*
igera in frontem suis, insonsamq; bidentem Attulit.

. 15. Metamorph. ——*Cereris q; sacerdos*
Amphyctis albenti velatus tempora vitta.

on vestis alba, vel amictus è lino Ægyptiaco. Pura au-

tem

tem Seruius in schedis interpretatur, non polluta: & pura v
est, ait, qua festis vti diebus consueuerant sacrificaturi, vt n
fausta sit, neque fulgurita, neque maculam habeat. Est a
purpurea & linea : purpura enim maris vicem præbe
num verò fluminis, quia cùm vere primum in Oriente flu
inundasset, linum natum ait Plinius. Et Festus Pompeius,
vestimenta sacerdotes ad sacrificium habebant, id est, no
sita, non fulgurita, non fausta, non maculam habentia. N
nem fugit quòd olim magistratum petituri, toga candida
bantur, ex quo dicti candidati. Fragmenta quædam nobis
liana supersunt orationis, *in toga candida*. Liuius album
mentum dicit. Vopiscus in Floriano: Senatores omnes ea
tia elatos, vt domibus suis omnes albas hostias cæderent,
gintes frequentes aperirent, albati sederent, quia antiqui
sibi redditam crederent. Acerrimè Vatinius incessitur à Ti
quòd toga pulla accubuisset, contra decorum festi conuiu
lud ex te, ait, scire cupio, quo consilio, aut qua mente fece
in epulo Q. Arij, familiaris mei, cum toga pulla accumb
quem vmquam videris? quem audiueris? quo exemplo,
more feceris? Dices, supplicationes te illas non probasse.
mè. nullus faciebat supplicationes. Vidésne me nihil de an
lius casu, nihil de eo quod tibi cum summis viris commun
videatur, sed de tuis propriis sceleribus ex te quærere? nulla
plicatio fuerat: cedo, quis vmquam cenat atratus? ita eni
lud epulum est funebre, vt munus sit funeris, epulæ qu
ipsæ dignitatis: Sed omitto epulum, populi Romani fe
diem, argento, veste niuea, omni apparatu, ornatuque vise
quis vmquam in luctu domestico, quis in funere familia
nauit cum toga pulla? cui de balneis exeũti præter te toga
vmquam data est? cùm tot hominum millia accumbe
cùm ipse epuli dominus Q. Arius albatus esset: tu in tem
Castoris te cum C. Fidulo atrato, ceterisque tuis furiis
stum intulisti. Quis tum non ingemuit? quis non doluit
pub. casum? quis sermo alius in illo epulo fuit, nisi hanc
tam, & tam grauem ciuitatem subiectam esse non modò
ri, verùm etiam irrisioni tuæ? Hunc tu morem ignorabas?
quam epulum videras? numquam puer aut adolescens
coquos fueras? Fausti adolescentis nobilissimi ex epulo m
ficentissimo famem illam veterem tuam non expuleras? c
acerbè atratum videras, dominum cum toga pulla, & eius
cos ante conuiuium? quæ te tanta tenuit amentia, vt tu, n
fecisses, quod fas non fuit, nisi violasses templum Castoris

epuli, oculos ciuium, morem veterem, eius qui te inuita-
uctoritatem, parum putares testificatum esse, supplicatio-
e illas non putare? Hucusque orator morem patrium vio-
n quæstus in Vatinio, non fruit: à quidem, cùm qui sapiat
abhorreat à more patrio. Memini ad hæc Aurelium Vi-
em in Marco Antonino Philosopho, dicere, Nuncio acce-
de morte principis, confusam luctu publico Vrbem: sena-
s in curia veste tetra amictos lacrymas effudisse.

os sperare.] Spei color est viridis, quòd omnia spe duce
ent. Vt enim cùm virescunt segetes & arbores, ab eis fru-
expectamus: fit tamen interdum ea spes irrita, fallax, &
us omninò frugis. Ouid. *Virot. Spei nota.*

Fallitur augurio spes bona sæpè suo.

autus:

Ego scio qui speraverint, spem decepisse multos.

oties irrita retrò cadit.] Ouid. 3. de Ponto, 4. eleg.

Irrita verorum non sunt præsagia vatum.

lib. eleg. 7.

Spem iungit amplecti, quæ non iuuat, irrita semper.

eiusd. operis, 7.

——*fides non irrita.*

Fastor. ——*venit irritus illuc Romulus:* hoc est,
fecta. Idem in 3. eiusdem,

Si mea nota fides, irrita nulla putes.

Narcisso, eod. lib.

Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti.

ius lib. 4.

Tam discedere irritum, quàm morari pudebat.

l cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias *Flauus color, quorum sit.*
sectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo,
& viridi concretus est, qualis est color mellis, auri & ari-
m. Auaris quidem, qui spem pretio non emunt, cùm sint
is flaui, ob insatiabilem habendi cupiditatem: Amanti-
b flauedinem contractam ex amoris affectu, licet inter
propter conceptam in animo spem, vireant: Scortis deni-
& turpium voluptatum sectatoribus, qui præsentis opinio-
ni ducuntur. Meretrices tamen toga pulla à matronis ad-
ij conuictis, quæ albatæ erant, distinctæ.

t ruber armatos.] Rubor militum est: ardorem enim bel- *Ruboris nota.*
i, eædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in ca-
Annibalis rubeam vestem Ducis tabernaculo protentam,
is purpuram, indicium fuisse certaminis proditū est, quo

viso miles ad pugnam se accingeret. Scribunt Val. Maxim
Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum suorum in b
cruorem dissimularent & occultarent, Phœniceis in pr
tunicis vsos, aut ne ipsis terrorem incuteret; sed ne hostibu
duciæ aliquid afferret.

At ruber armatos.] Plutarchus auctor est. Demadem or
rem olim dixisse, Athenienses de bello numquam decreu
nisi pullis vestibus indutos: eo verbo significabat eos bel
di cupidiores, nec nisi de ciade suorum admonitos, pa
cogitare.

Purpureus color, symbolum verecundiæ.

Indicet & pueros.] Purpureus color pudoris indicium. H
prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in d
factisque seruandam. Notum est Catonis illud, cùm dicere
bi magis placere adolescentes qui rubescerẽt, quàm qui pa
cerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit,
enim virtutis est color. Claudian. 1. de raptu Proserpinæ:
iuuenculam viro iam maturam describit ab adiuncto pud

——*niueos infecit purpura vultus*
Per liquidas succensa genas.

Ad hunc modum Virgil. in 12. de Latini vxore, belli d
euentum reformidante:

Accepit vocem lacrymis Lauinia matris.
Flagrantes pulsata genas, cui plurimus ignem
Subiecit rubor, & calefacta per ora cucurrit.
Indum sanguineo veluti violauerit ostro
Si quis ebur, vel mista rubent vbi lilia multa
Alba rosa, tales virgo dabat ore colores.

Attoniti nimia religione.] Lucretius lib. 3.

——*multoq; in rebus acerbis*
Acriùs aduertunt animos ad religionem,
Quò magis in dubiis hominem spectare periclis
Scilicet aduersisq; in rebus noscere qui sint,
Nam vera voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur fortuna, manet res.

At putò hic alludi ad vocabulum δέος, timor, vnde pu
Dei Latinum nomen trahi, ex quo illud Petronij,

Primus in orbe Deos fecit timor.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color
ris est, à cuius Deo equum constat esse inuentum. Hunc ca
leum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhistor I
tarch. 1. de philosophorum decretis, cap. 6. Sed vt est varia
minum mens, aliusque aliorum sensus in colorum vsurpa
syn

bolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, licè constituisse, nulli cæruleo colore vestitum gestare peretrent, quòd tyranni satellites & corporis eius stipatores olore subligaculis fuissent vti soliti.

Vilia sunt gilua.] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt *Byrrhus, giluus*
rhum siue rufum, gilauum siue melinum: de quibus Gellius
. vii. lib. 13.

Qualia lignipedes stragula.] Hi sunt restigeri quidam Mona- *Lignipedes*
qui ex instituto seueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius *gus.*
is quibusdam è subere vel ligno. Itali vocant Caputsinos.
veste, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilis rusticoa saga qui caminos emundant. Stragulum porrò ἀπὸ τοῦ στρωννύειν, d nos, *conuerture de lit*, ou, *lodier, housse*. & rectè quidem hic gula, nam quidam horridiore cultu fratercoli, vt Capucini, tam pallia, quàm formam quandam stragulorum int, non vt Franciscani nostrates, qui initiò cultu seueriore, unc tandem cœperunt nitidiores esse.

Quem cura.] Meticulosis, Zelotypis & iis qui omnino sunt urbati, fucius amictus ex viridi & rufo permixtus potest esseculiaris.

Quisquis sorte.] Violaceus ad eos pertinet, qui sua contenti *Violaceus co-*
e viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos *lor.*
n affectus violæ & rosæ significare possunt, ἀπὸ τῆς ὄσφρησεως.

Est varia est natura.] Verba sunt ipsius Alciati ex 2. Parerg. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expressimi offenvix quisquam possit. Nã enim hac in re varia natura est, vt id in aliis plerisq. accidit, rerũ multitudo vocabula superet.

Id sua cuique placent.] Homerus, ἄλλα παρ' ἄλλοις κάλλα. Suum o cuique pulchrum, ait Cic. & sic se res habet, te tua delect, me mea. Virgil.

Trahit sua quemque voluptas.

Id sua cuiq; placent.] Elegans illud Eueni Parij,

πολλοῖς ἀπλήιγων ἔστ' ἐθὼν ὄψει παντὸς ἡσυχίης,
ὀρθῶς δ' ἀπλήιγων κείνῳ τὸν αὐτὸν ἐθέλ.
καὶ πρός μ' τέτυς ἀσκὸν λόγον ἐς ὁ πάλαι,
σοὶ μὲν πῶπα δοκοῦντ' εἶναι, ἐμοὶ δὲ τάδε.

ifficat multis esse solemne reprehendere, recteaurem id non e, quin aduersus illos posse verbum vetus retorqueri, hæc identur talia, mihi verò contra. Plinius Secund. scitè adum epist. 20. lib. 1. Adieceram quod me docuit vsus magigregius. Frequenter ego iudicaui, frequenter in consilio liud alios mouet, ac plerumq. paruæ res maximas trahũt:

varia sunt hominum iudicia, variæ voluntates. Inde qui eo dem causſam simul audiuerint, sæpe diuersum, interdū ide sed & diuersis animi motibus sentiunt. Video huc trahi populi celebratum adagium, Quot capita, tot sensus: cu etiam meminere nostri Iuris scholiastæ, lib. 4. Dig. ad S. Trebellian. Alia enim aliis nationibus honesta, quæ aliis pia, & sic varij quot in orbe colores, tot etiam notiones ani fluxæ ac vagæ peruolitant. Conferrem huc exempli gratia ctarum varias species, nedum colores varios: hominum ac gionum faciem dissimilem, sed id fortasse bilem moueret q busdam delicatulis, qui domesticis vitiis, vt naturalibus m bis delectantur, & veluti Balbinum polypus agnæ, quod dixit. Malim ad colores ludorum Circensium, circa quos prudens antiquitas insaniit: vel ad colores varios cœnobi rum, qui patrum instituto non ad alium finem inducti vid tur, quàm vt familiarum distinctio fieret, confusio vitaret Nihil hîc de coloribus castrorum, aut militantium, qui nec sariò varij sunt, vt hæc varietas singulas copias in officio co tineat.

VERVM ENIMVERO de coloribus iterum quædam, obiter, vt in mentem veniunt, placet addere, quo emblema ratio fiat illustrior. Plato itaque in Timæo dicit colore splendorem esse quendam defluentem figillatim de corpo bus, & talibus quibusdam partibus, quæ sunt aptæ ad ocu rum sensum. Colorum autem sunt penè innumerabiles di rentiæ, sed de notioribus, iisque maximè quas Alciatus hîc

Color pullus. tingit, agimus, primumque de colore pullo, luctibus & func bus accommodato, eum obseruamus esse terræ colorem, q magna sui parte pulla est: quodque mortuis iniiciatur, in tuto maiorum, quiiusta persoluunt mortuis, induuntur p lis palliis, terræ nimirum colore: indeque nominantur p

Cur pulla vestes in funeribus. risque atrati, pullati. Nam pullum sæpenumero cum atro co funditur. Sic enim mors atra dicitur, eò quòd cadauer tincto calore vitali, & exhaustis spiritibus atrum relinq

Mors atra, cur. tur. At differt ater à nigro, quoniam omnis ater niger at non omnis niger ater est, ater enim aliquid horroris hab

Ater à nigro differt. estque visu tristis & iniucundus, proindeque lugentibus culiaris, at niger non item: est enim nonnunquam lepidus venustus.

Albus. Color albus purissimus, quocirca pro sincero capitur, ci

Candidus. transfertur ad animum. Cum eo confundunt candidum: i candor animi pro simplicitate puritateque non rarò accipi

Ita

aque apud omnes ferè nationes mos inolenit, vt ad Dei cul-
m indumentis albis vt plurimum vtantur. Quo refero illud è
tyr. 2. Persij:

—Negato Iuppiter hæc illi quamuis te albata rogarit.

Flamen Iouis sacra faciens albatus erat, alboque pileo vte- *Flamen Iouis albatus.*
tur. Magi etiam Persæ putabant Deum non delectari nisi in
bis vestibus. Fuit & Vestalium suffibulum vestimentum al- *Vestales albate.*
m, prætextum, quadrangulum, oblongum. Itemque serui *Serui manumissi.*
cepta libertate albis vestibus vsi memorãtur, vti liquet ex Sep- *Album & purpureum quid.*
nio Florente. Denique fuit iste color modestiæ signum, vt
rpura ambitionis, sublimisque animi & elati. Hinc illud
exandri de Antipatro, quem quidam ob modestiam com-
endabat: Foris albo pallio vtitur, inquit Rex, intus autem to-
s purpureus. notabat simulatam hominis ambitiosi & sum-
a petentis parsimoniam. Color viridis, herbarum color est, *Viridis.*
auis psittaci, & lapilli, quem smaragdum nominant. Huic
lori similis est Prasinus, qui nomen Prasinæ factioni dedit. *Prasina factio.*
ppellatur hic color etiam cæruleus, vt à Græcis glaucus, vn
Pallas γλαυκῶπις, à veteribus Latinis cæsia, quasi cælia, à
olore cæli, ait Nigidius. Flauum, alij Venetum, vulgo blauum *Flauus.*
pellitant, colorem illum quidem à factione Circensi nobili-
tum. Quidam eundem esse ac cæruleum volunt, quem Græ- *Factio Veneta.*
κυάνεον, nonnulli lazurion: sed inter hos magnum discrimen.
auiæ familiæ nomen dedit flaua cæsaries. Lucanus 10. belli *Flauia familia.*
harsalici:

—Tam flauos gerit altera crines,
Vt nullas Cæsar Rheni se dicat in aruis
Tam rutilas vidisse comas.

oquitur de Cleopatræ pediseguis. Sic Iuuenal. 13. Satyra:

Cærula quis stupuit Germani lumina, flauam
Cæsariem, & madido torquentem cornua cirro.

gi alicubi flauam Achillis comam, caloris & iracundiæ fuis- *Achilles flaua coma, & Menelaus.*
argumentum: quoniam ij ferè sint ξανθοχόλοι, id est, flaua
le laborantes, & ad iram propensiores qui crines flauos ha-
nt: sed tamen flauum fuisse Menelaum memorant, virum
idem mitem proindeque mollem bellatorem.

Rubeus ex animantium sanguine, & quo lana inficitur, coc- *Rubeus.*
s, vnde coccineæ vestes, id est, purpureæ. Vestis autem rubi-
nda erat pugnæ acieive committendæ apud Romanos sym-
olum, vt Plutarch. testatur multis locis.

De cæruleo nihil amplius, quàm à cælo denominari. nostri *Cæruleus.*
olorem cælestem dicunt, non quod cælum particeps sit colo-

ris alicuius, sed quia ita nobis appareat. Proinde sacerdo
Ægyptij Deum veste indutum cærulea, quia præcipua ciu
Isis & Typhon cærulei. cælo sedes, effingebant. Non referam quæ notantur à Plu
cho de colore Isidis & Typhonis cæruleo, hæc enim ἀπροσ
ῥυστα. hunc colorem cæruleum ἀλεξγὸν à colore maris, ἀπ
ἁλὸς. dici volunt. vt enim cælum cæruleum, sic mare cæ
leum dicunt poëtæ.

Cymatilis. Cæruleo coloris vestis nominatur etiam cymatilis, quia
men ab vndis traxit. Ouidius,

Hic vndas imitatur, habet quoque nomen ab vndis.

κῦμα enim fluctum sonat. apud Plautum vestis cymatilis
vndulata. nos camelotum vocamus.

Canus color, inque natiuis. Candido colori proximus est quem canum nominant:
color est albi nigriq; particeps, Græcis λευκόφαιος, qu
est capillorum & barbæ in senibus, vnde canities appellata
Is natiuus color est, vt qui non inficitur, sed ex ipsa ouis l
Cinericius. ita capitur. Quia verò cineri penè similis est cinericius, inde
stes cinericiæ, quales Francisci anorum sodalium. huic col
Rufus. proximus est rufus quem penè refert giluus, seu heluus, sic
minatus, à vini genere quod colorem habet inter rufum
bumque: russum barbari appellant, aut russeum: alij sagi
Impluuiatus. tum, quasi sanguinatum, qui sit cruentato similis. Est ille
dicitur impluuiatus pullo similis, sic nominatus, quasi sum
stillicidio impluxus. Sunt qui volunt suasum esse, à stillici
factum famoso in albo panno, & is color est peculiaris mo
chis, quos Minimos appellitant, Parisini bonos homines.
fortasse sensu homines seculi aurei designati, ob morum vi
que simpliciratem, quam ipsi profitentur: vestis enim na
coloris minimeque infecti, vitæ innocentis, & ab omni alie
luxu index est. Tum autem primum cœpit hominum exun
re luxuries, cùm natiuas lanas cœperunt ad cultum ting
Fuluus. Fuluus, est color cœli & stellarum: qua ratione sidera fu
dixit Tibullus. Sed hic existimo intelligi maximè rauum co
rem, qui obtusus est quodammodo atque obscuratus. Gell
cap. 20. lib. 2. ex Frontone docet fuluum videri de rufo ate
viridi mixtum, & in aliis plus habere rufi: vide apud eund
Ianthinus. reliqua. Ianthinus qui & violaceus, ex quo Hyanthinus
purpura factus & viola, vt nomen indicat. hinc vestis Ian
na. Martial. in 2. Coccina famosæ donas & Ianthina mœch
significat vestimenti genus infecti purpura violacea. Quo
colore perdoctè Bayfius cap. 3. de re vestiaria.

Vt varia est natura coloribus in gignendis, vt sunt colores

nita penè varietate, sic eorum nomina varia diuersaque, si- ...
ci ab herbis seu floribus, hiacynthinus, violaceus, roseus, pa- ...
ceratus, malachinus: à plantis phœniceus, buxeus, prasinus, ...
rentis porri folio: à locis, Tyrius, Puniceus, Indicus: ab ...
mantibus, vt ceruinus, mustellinus, olorinus, coracinus: ab ...
ia, aquilus, neque albus, neque niger, ait Festus: Cæterùm ...
a nihil absque luce possumus intueri, varieque ipsa mutetur ..., non est mirum si cum luce varient ipsi colores. Ea de re ...
nulla Cælius Rhodig. antiq. lect. 17. lib. cap. 7.

AD EMBLEMA CXVIII.

Symbolum Alciati.

Hoc ipsissimum fuisse Alciati symbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro quem scripsit lingua sua verna- ...
a De nostris armorum & amoris. Quod schema quàm bellè ...
ciato conuenerit, facilè possunt intelligere, qui eius pruden- ...
m iuris, & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà secum re- ...
tant. Id enim studium, eaq. facultas effecit, vt magnos ho- ...
res & honestas opes ad vitæ præsidium sibi compararit. ...
em Iouius me docet eodem dialogo, symbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuisse vsurpatum antè ab ...
one Maïno nobili Iurisconsulto: quo, sua se virtute ac stu- ..., lautam fortunam esse consecutum ostendebat. Sed id Em- ...
ma placet ad quoscumque doctos & sapientes homines ...nsferre. His symbolis, virga nempè Mercuriali caduceo, ...obus inter se connexis serpentibus, & duplici copiæ cornu ...nificatur, homines sapientia & eloquentia præditos, rerum ...nnium copiam facilè consequi. Quò spectat Aristotelicum ...ad. Diuitem si velit esse posse, qui sapientia fuerit excultus.

Caduceus.

od quidem symbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus dis- ...olinæ, eloquentiæ, sapientiæ, sed & felicitatis notam habet, ...te Pierio lib. 15. De sacris Aegyptiorum literis. Cornu verò ...malitheæ, rerum omnium abundantia est. Hinc apud Sto- ...um Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus consti- ...tam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona inge- ...a eius beneficio profectum capiant, tum mores, studia legesq. ...nt optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, sanctimonia, ...uerentia. Ab hac sententia non multum abscessit Socrates:

Amaltheæ cornu.

Quid per Amaltheæ cornu, ex Stob.

Τὸ δὲ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενοι ὅτως· εἶναι δὲ σύμβολον, ἵνα τις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάντ' ἔχειν τ' ἀγαθά. καὶ μὲ τὸν ἀπὸ θείαν, ἢ μὴ μάλθων· παπόρμυ· καὶ ἢ τὸ κέρας ἢ βοὸς ἐργα τάτη ὄντ· τ ἐργατίαν σημαίνει. βόπυς ἢ ἐκ τῆ κέρατα ὧν τὰ ὄμμια, ὅτι ἐν τῇ χαρᾳγίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρῆναι ἔχομεν. δὲ ἔχοντες αὐτὸ εὐσάρξη, ὅ, τι ἀγαθὸς δώμων, καὶ ἀγαθὴ τύχη. id

Amaltheæ cornu sic interpretabatur. eum quidem signifi qui minimè sit dissolutus, sed operi intentus, genus omne b consecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal est labo sissimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & simil cornu haberi, quia ex agricultura consequimur quæcumq. cessaria sunt. Itaque ipsum gestantes inducuntur bonus ge & bona fortuna. Hanc Socratis sententiam de cornu Ar theæ obiter volo ita restitui: τὸ δὲ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγέ τοιαύτης τινὸς ἀναφορᾶς ἠξίωσεν. Amaltheæ cornu explican referri volebat, vt esset symbolum, quo designaretur is qui nime dissolutus esset, sed intentus operi, genus omne boni c secuturum. vocabulum enim Amaltheæ, loco μὴ μάλθων boc est, non dissoluti, poni; per cornu verò bouis, &c. In C lectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur:

Bos animal ad laborem natum.

τὸ δ' Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι τοῦτ', ἐὰν ἔχῃς, λέγε
πρὸς τοῦθ' ἃ βούλει, πάντα σοι γένοιτ' ἄν,
φίλοι, βοηθοί, μάρτυρες, συνοικίαι.
Putásne Amaltheæ cornu huiusmodi esse,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum est: quod si habueris, petas
Ab ipso quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, testes, domuum multitudo.

Amaltheæ istud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & for næ bona retulit Dio Chrysostom. Orat. 1. De fortuna.

Virtuti fortuna comes.] Gnome pulchra, non semper vera res humanæ fluunt. ad eam facit locus Plinianus ex pane rico ad Traianum: Possum ire per omnes appellationes t quas olim virtus dedit: quas proximè fortuna concessit, q adhæc indulgentia diuina meditatur. hæc ille. Sed nomen tutis non hic accipitur pro eo habitu quem rectæ rationi c sentaneum philosophi dicunt, sed speciatim sonat τὸ ἀνδρ quæ Italica dialecto dicitur, *il valore*, Gallicè, *la valeur, pro se, grandeur de courage.* Alioqui virtutis nomine, præclaræ q que dotes animi continentur. Vnde nostris appellatur *hom*

valeur & merite, pietate grauem & meritis poëta dicit. & hoc ἀνδρία καὶ μεγαλοψυχία, la vaillance, la suffisance: fortè huc eras Horatianum illuc è 3. Carmin. 2.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus.

Deinde,

Virtus recludens immeritis mori,
Cœlum negata tentat iter via.

Illud Plauti Amphitruone:

Virtute ambire oportet, non fauitoribus:
Sat ille habet fauitorum qui virtutem habet.

In Senecæ de ira, cap. 7. lib. 2. Non est fortior nequitia virtute. Et Virgil.

Tum pudor incenditq; viros & viuida virtus.

Fortunæ vocabulum aliquando pro incerto rerum euentu, nunquam etiam pro felici successu & affluentia opum accipi nemo nescit. ad primum illud significatum refero varios fortunæ varietate questus; vt ille Horatij:

Fortuna sæuo læta negotio,
Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alijs benigna.

Plautinum illud Pseudolo:

——profectò hocce erit,
Centum doctûm hominum consilia sola hæc deuincit dea
Fortuna. atq; hoc verum est, perinde vt quisque fortuna vtitur,
Ita præcellit; atque eum sapere omnes dicimus;
Bene vbi quod consilium discimus accidisse, hominem caturæ
Eum esse declaramus: stultum autem illum cui vertit malè.

Sed item Terentij: *O fortuna, ô fors fortuna.*

Ovid. vlt. Trist. eleg. 15.

Vera quidem est virtus quam non fortuna gubernet;
Quæ maneat stabili cùm fugit illa gradu.

Quando modo fortunæ verbum sumitur pro felici opum successu, vnde dicti viri fortunati, ὄλβιοι, εὐδαίμονες: quare & de fortunas numero plurali dicimus opes, vt apud Horatium:

Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?

Virgil. 1. ecloga:

Fortunate senex, ergo tua rura manebunt.

Alia eius generis multa, illud ad rem propiùs. Alciatus cornucum & Amaltheæ cornu sibi proprium symbolum fecit,

quod in ipsius vita memini. Adiicio ex Nonio, caduceum se pacis signum, ex Varrone, de vita populi Romani lib. 2 quit, vbi verbenarius ferebat verbenam, id erat caduceu gnum pacis, nam Mercurij virgam possumus appellare. Martialis in 7.

Cyllenes, cœliq; decus facunde minister,
Aurea cui torto virga dracone viret.

Caduceus Mercurij.

caduceus.] Virga Mercurij, qua dicitur vsus ad lites & it tollenda, ad somnum inducendum, ad euocandas ex i animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyss. ε.

εἵλετο δ' ῥάβδον, τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, est κηρ Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum Digestis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaq; leuem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
Dat somnos, adimitq;, & lumina morte resignat.

Iulian. Imperator epistola quadam ad Iamblichum, Me virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷον Ἑρμῆ ῥάβδ τοὺς καὶ διεγείρων καθεύδοντας, quasi virga Mercurij moue que dormientes expergefacis. Idem post: πρέπει δ' ἐμοὶ λ μαθητὴν, εἰ δὲ θέλει τρέφειμεν ὄντα σε ῥάβδον σὸν οὐ τῷ καλ ποιῶν, ἀλλ' οὐ τῷ κινῶν καὶ διεγείρων μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθ. Aeq est te, qui sis Mercurij eloquentiæ præsidis discipulus, aut si uis alumnus, virgam non somni prouocandi gratia trac sed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc M rialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati cialesque vsi, proindeque caduceatores nominati, vt nota pianus interpres Demosthenis, ad orationem contra Tim tem: quo loci statuit duplices Cerycas, qui iusidem hab cum fecialibus, eandemque pænè potestatem, vt belli de ciandi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis sequestros nys. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus autem cad implicatis, hæc est Mythographorum narratio. Mercur Arcadiam iter faciens, duos inter se Dracones acerrimè co tantes offendit, quos interposito baculo statim pacauit: q

Serpentes caduceo implicati.

ne posteri miraculum ignorarent, Aegyptij virgam duo- interpositam draconibus Mercurio contexuârunt, & Cadu- nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus est: dracones *Baculus quid.*
ntiæ gerunt symbolum. Alij ad pacem referunt, quam ple- que legati siue caduceatores componunt. Huc respexit Isi- Mercurius, inquit, virgam tenet quæ serpentes diuidit: bellantes & dissidentes interpretum oratione sedantur.
blichus in Epistola ad Deuxippum: Reuera Deus quispiam *Serpentes, dialectica symbolum.*
qui hominibus Dialecticam ostendit, & è cælo demisit: t quidam dicunt, eloquens Mercurius, qui in manibus ectícæ symbolum gestat, serpentes scilicet se inuicem respi- es.

malthea cornua.] Amalthea capræ nomen fuit, cuius lacte *Amalthea historia.*
ci est enutritus, Adrastes & Idæ Nympharum ministerio era. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat am- mum, in obiecta fregisset arbore, Nympha id sustulit di- s pomis ac herbis onustum, & ad os ipsius Iouis detulit: beneficij memor iam grandior factus, cornu seruatum pliæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quid appeteret, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cor- ferunt ab Hercule ereptum fuisse Acheloo sese in varias *Acheloi cornu.*
as commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Fastorũ 5. Strabo o. Lactant. lib. 1. cap. 21 Mythologi referunt ad regionem sterilem & infecundam, quam labore & industria Hercu- raciſſimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bono- copiam hic interpretamur, quæ virtutem & liberalem em eruditionem consequi iure debeat: quod significat is Emblematis inscriptio. cuius Cicero meminit in Catone re his verbis: Te Cyrę beatum ferunt, quoniam in virtuti tuæ na coniuncta est. quæ petita videntur ex Oeconomico Xe- ontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite na, ex Ciceronis Epistolis familiaribus.

llentes mente.] Exprimit Græcam locutionem ἀσὼς ἔχοντας, φρενίμους. Significat autem eos qui præditi τῷ λόγῳ εὐδια- κ πτοφορικῷ. nam multi quidem docti, at elingues, & um domi doctrina silet, foras prodire nescia. Sed alij ver- hic locutulei, qui nullum garriendi modum faciant, & qui- hil aut parum mentis. At quibus vtrumque datum, feli- ic laudatur apud Flaccum Iulius Florus epist. 3. lib. 1.

——— *non tibi paruum*
Ingenium, non incultum, neque turpiter hirtum,
Seu linguam causſis acuis, seu ciuica iura

Respon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen
Prima feres edere victricis præmia.

Apud Tullium commendatur neſcio quis, cui promptum ratumque ingenium, & qui præclaras animi notiones paraguæ volubilitate ſciret exprimere. Sic apud Plinium 1. epi Ariſto, iuris peritiſſimus impensè ornatur.

Nec abs re Socrates exſecrabatur ſophiſtas, quî primi ſa tiam ab eloquentia ſeiunxiſſent res natura indiuiſas. qua Tullius præfat. 2. libr. de inuentione.

Memini ab Homero tribui Vlyſſi ciuilem prudentiam *πώϊσιν πολιπλῶ*, & promptam eloquendi facultatem, *μηδοπλῶ*, his omnino verbis,

αἱ δ' ὅτ' ἂν μορφὴν ἔπεσιν ἐπιθείη ἀγορεύων,
Mente valens, iuncta eſt facundis gratia dictis.

fandiq; peritos.] Ariſtot. 1. artis dicendi appellat eos *δεινολόγους*.

copia multa beet.] Beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. l. 4 de verb. ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, beant, hoc eſt, beatos faciunt.

AD EMBLEMA CXIX.

INTERFECTO Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vi tatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ce ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm tus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadent Non certè pedibus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus: demque arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum conſ

Mors Marci Bruti.

inuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: *ὦ τ. ἀρετὴ λόγῳ ἄρ' ἦσθα ἄκλας· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἐδέλωσε τύχῃ.* hoc eſt, O miſera virtus, quam tu res eras toria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunæ inſeru vel ſic: O miſera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò rem ſolidâ exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires. S ficabat tunc quidem temporis plus momenti & virium f næ quàm virtuti fuiſſe, virosq; bonos improborum mac fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, nit; Quis neget eximiam quoque gloriam ſæpius for quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn lib. 2. c

Fons Emblematis.

t hanc Bruti sententiam, vsurpauitque in Epitaphio à se
cripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianensis Academiæ
onsulti morte, his omninò verbis:

Quis non malignas mortis accusat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Iniquiores improbos eorum sinens?
En Pyrrhus ille tot animi illustribus bonis,
Lato ỏ clauo, est ante præreptus diem:
Frustra putauit esse te Virtus Deam,
Quæ fortuitis seruiebas casibus.

uera hæc fuit Bruti, id est hominis pagani, nec verè Philo- *Desperantis opinio qua.*
, imò verò desperantis opinio: qui quantum in eo errarit,
rere est facillimum ex scriptis Platonicorũ & aliorũ, quo-
fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non mul- *Virtutis vis.*
ei potest obesse fortuna, qui sibi firmius in virtute quàm
rtuna præsidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in
nem cadere possunt, subtus se habet, eaque despiciens ca-
ontemnit humanos, culpaq. omni carens, præter seipsam
censet ad se pertinere: vt rectè docet Cicero Tuscul. 5. & *Fortis non est qui se necat.*
int. lib. 3. De falsa sapientia c. 28. Neque verò censendus
rtis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnũ, aut
ui asperam vitæ calamitatem effugiat, vitæ sibi vsuram
it: quod in Cleomene Plutarchus exaggerat. Cùm enim *Cleomenis verba grauissima.*
niseram acceptam cladem in bello cõtra Antigonũ, Cleo-
s rebus omnibus desperatis admoneretur à Theryclone,
interficeret: Generosum verò putas esse, inquit, magnique
i facinus, sibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut
ptũ magis esse potest? Id verò ignaui hominis & incon-
maximum argumentum est. Quis enim eum qui simile
biam in se receperit, non à sua ipsius ignauia victum esse
tebitur? Minimè est oppetenda mors, vt honestas actio-
etrectemus, imò diligenter prouidendum, vt ipsa mors in
eroſi quidpiam & honesti habeat: quia cum probro non
no coniunctum sit, aut viuere, aut mori sui causſa velle,
d si aliquando cogitandum esse videatur (quod nunquam
n permissum fuit instituto Christiano) id fortasse permit-
cùm nulla spes supersit amplius defendendæ patriæ. Re-
e quidem, sed verius Poëta:

ebus in incertis facile est contemnere vitam:
Fortius ille facit, qui miser esse potest.

Martialis in primo ad Decianum quendam:

olo virum facili redimit qui sanguine famam:

Hunc

Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

Idem sic lepidè perstrinxit Fannium:

Hostes cùm fugeret, se Fannius ipse peremit;
Dic mihi, non furor est, ne moriare, mori?

Rectè Aristot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀνθυπόσχειν φε
πε πνίαν, ἢ ἔρωτι, ἢ πλυτηκῷν, σὺν ἀνδρείᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον δ
μαλακίᾳ γὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, ἓ σὺν ὅτι κόλεν τὸν ὀμβρη
φίζων κακόν. Cæsar in 7. de bello Gallico: Animi est i
lities, inquit, non virtus, inopiam paulisper ferre non posse
se morti vltrò offerant, facilius reperiuntur, quàm qui dol
patienter ferant. Idem pænè Curtius lib. 5. de Alexandri g
Fortium virorum magis est mortem contemnere, quàm
vitam. sæpe tædio laboris ad vilitatem sui compelluntur
ui. At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ' ἄνδρα
ναίως τι κὴ σάφρονας ἴυχαῖς μ ἐπὶ ἀρχαν τὰ βέλπιν, φίζειν
πεφυτίωπον: Viros generosos atque sapientes decet op
quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Laudat
temerè sapientibus & consultis hominibus M. Tullij sente
qui cùm videret fractas omninò & extra spem po[illegible]tas esse l
pelanorum copias, cum Cæsare & Crasso sentire maluit, q
iis quos vincere se minimè posse sperabat, obsistere, aut e
verbis molestus esse. Nam neque pugnandum sibi arbitral
esse tutum aut facile contra tantas opes, neque permanen
in eadem sententia, conuersis rebus, ac bonorum volunta
immutatis, sed temporibus assentiendum. Numquam e
vt ait ille, præstantibus in gubernanda Repub. viris lauda
in vna sententia perpetùa permansio: sed vt in nauigando
pestati obsequi, artis est, etiamsi portum tenere nequeas:
verò id possis, mutata velificatione assequi, stultum est cu
nere cum periculo cursum quem cœperis, potius quàm e
mutato, quò velis, tandem peruenire: sic in administranda
publ. prudentibus viris propositum debet esse OTIVM
DIGNITATE: & non idem semper dicere, sed idem se
spectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cum esset eo ingeni
que moribus, vt seipsum mutare, & (vt Sallustij verbo vta
turam versare minimè posset, non modò suæ Reipub.
profuit, sed etiam valdè obfuit? Eum quidem hominem co
tum & fortem & temperatum facilè patior fuisse, at non
prouidum neque tam circumspectum video in iis, quibus
in primis ea ætate eoque tempore prouidendum. Vtque
cursus non recto per cælum meatu fertur, sed obliquo, leni
que moderato; tamen orbis vniuersi machinam æquabili

Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianum laudatur.

Catonis pertinax animus improbatur.

calefacit : Ita Principes & magistratus sese populi non-
quam studiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent,
elius sit iis consultum, quos regi par est non summo iure,
equitatis vario eoque mutabili præscripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapsus
ia quam in M. Antonium instituit misera contentione.
n quamquam non inuitus fatear illius caussæ, quam pro li-
ite suscipiebat, optimam conditionem fuisse, non possum
en quin vnà cum Poëta dicam,

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

bat enim se Antonium tam facilè, & eo iure, posse de me-
tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catili-
, Verrem, & alios facinorosos. Non videbat, inquam, se
ri in Romulidûm fece, & cùm alia vrbs esset, aliam esse vi-
debere; vt non mirum videri debeat, si ei fato iniquissimo
undum fuerit. Sed iam satis : ad alia nobis properandum.
m Brutì mortem spontaneam disputat Seneca De benefi-
. c. 20. & vndecimo Epistolarum ad Lucilium, 83. epist.
. Augusti Catonis factum tribuit ignauiæ potiùs, quàm
udini.

eos porrò qui sibiipsis violentas manus afferunt, fôgè plu-
i possunt ex refertissimo tum sapientum, tum Historiæ
orum penu. sed prætermissis aliis ferè omnibus succur-
obilis apud Hegesippum disputatio, quo loco Iudæi ob
ne pressi à Tito Vespasiano, extra omnem spem conie-
ucrones iamiam in se parant, aliosque ad similé adhor-
rfacinus. A qua sententia eos conatur reuocare Iosephus
is, iisque validis rationibus. Quis enim, ait, animam
nolit ex ipso mortis corpore, si liceat, exsolui? At sol-
non licet, nisi ei qui ligauerit. Iuncta est anima corpori
æ quodam quasi vinculo. Quis naturæ auctor nisi præ
is Deus? Ecquis hoc animæ & corporis contubernium
o informatum intercidere aut dissociare audeat? Si quis
s manibus suis imposita vincula, ita volente & iubente
no, non exspectato eius arbitrio detraxerit, is damnabi
t qui dominum iniuria certè graui affecerit. Nos verò
ossessio sumus, ipsique seruitium debemus : itaque vt
, expectemus imperia; vt vincti, nos in vinculis continea-
vt fideles, depositum fide omni & religione asserue-
Non est recusandum vitæ istius munus quod à Deo no-
permissum ac concessum; nec refugiendum istud profe-
leste ac diuinum naturæ donum. Species est contumeliæ,

Locus Hegesippi lib. 3. c. 17.

Iosephi nobilis adhortatio ad Iudæos, ne ipsi sibi manus inferant.

si quis

si quis aspernetur ac reiiciat quod ab homine vel offertu
dono datur: quanta cura seruare debemus, quod à Deo g
accipimus? Eius enim munere ac dono viuimus & spira
ipsius ergo debet esse vt simus, quamdiu volet: si quidem
que ad ingratum hominem pertinet, & citius vita cedere q
volet, & diutius velle vitam producere, quàm volet qui vita
ctor est. Optarunt permulti viri pij ex hoc corpore quasi e
dam carcere & vinculis excedere: nullus tamen ex iis vmq
fuit qui sibi necem inferret. Quod si quid est in morte l
furti est instar præripere quod exspectatur.

Si viuere bonũ est, sacrilegium est vitam amittere anteq
reposcatur. Si glorioſum est in bello, multo glorioſius es
patria mortem oppetere. Malo hostium latrocinio perire, q
meo. latrocinium meum est si mihi manus intulero violc
si hostes, beneficium erit: vtque hanc mihi necem facilius
suadeatis, ministras vestras manus pollicemini. Sed neque
ipsius, neque vestro scelere perire volo. Nonnulli ex vobis
runt suaue esse pro libertate viuere. Timidus est & qui
detrectat cùm oportet, & qui mori cupit, cùm non opor
Nam quis nescit esse muliebre ne moriare mori velle? Co
enim aliquando vsuenisse vt perculsæ metu mulieres, cùn
aliquod imminere periculum præsentiscerent, sese de edit
co dedisse præcipites. Reuera qui sunt animi anguſti & pu
quidquid timendum putant, horrent, ipsumque mortis me
perferre non possunt. At vir fortis qui non metuit ea que
stant, quæque futura sunt cogitat, non trepidat. quid caus
cur damnetur qui seipsum interfecerit? quia nihil est adeò
num à naturæ legibus.

Nullum est ex animalibus brutis quod non consentiat
sese mutua quadam concordia. Naturæ lex omnibus in
vitam tutari, à sui abhorrere interitu. Informem leti laqu
hominesinuenerunt, feræ, quanquam immites, nesciunt. C
si quis dicat ferarum morsus pro armis esse, dentesque vt
dios & ficas videri: quis inquam, aliquando vidit belluar
adeò ferocem quæ membrum sibi secuerit, seque vel mune
priuarit? Nobis quid amicius vita, quid tam inimicum q
mors? denique qui vitam alterius ope consilióve tutatus
defensor est: qui vitam alteri tollere conatur, insidiator est
ergo necem tam miseram tamque ab omni non dicam hu
nitate, sed vniuersi natura alienam censemus execrabilem,
causæ est cur ipsi nobis inferre volumus? iure infectaremur
gubernatorem, qui commissam sibi nauem saxis illidere

quoquo modo ad naufragium faciendum perforaret: nos
lo nobis commissam nostri corporis gubernationem ferro
ndemus, & voluntario naufragio addicemus? Sed obij-
mihi cita mors cum peruenero in hostium manus; hoc si
t futurum, quid faciam luci, si quod ab hoste metuo, hoc
ipse inferam? fieri enim potest vt desæuiat hostilis ira. id
aliter se habet ac si quis gubernator metu tempestatis,
n præuiderit, nauem fluctibus obruendam curet. An vrò
supplicia grauiora sit exacturus hostis, ideò putatis ante-
idum: an quia fortis & intrepidi animi censetis argumen-
mortem sibi consciscere? sed ita se gerere imbecillitatis po-
abendum est suffugium, non trophæum virtutis. Si igi-
ud nos constitutum, id neque esse fortitudinis, nec habe-
quod momentum vtilitatis. Quid enim adiungam viola-
ositi religionem? Deus thesaurum dedit optimum, inclu-
lud quidem in hoc fictili vase, idque custodiendum de-
o arbitrio, tempestiue repeturus. Nunquid in vtroque
n vel abijcere depositum non reposcenti qui dederit, vel
e reposcenti? Pœna infamiæ est si quis homini depositum
ddiderit: quanto magis violare Dei depositum? anima
pore depositum est, quam vt inutilem nobis remittimus,
domo pellimus, corpusque ipsum sui gratia spoliamus
in terram resoluimus Cur hinc exeundi præceptum non
iamus? Miles non discedit à castris, nisi accepta tessera;
mperio domini retinentur: sin aliter fecerint, alter de-
er fugitiuus est. Qui seruus herum fugerit, pœnæ est ob-
,quanquam improbum fugerit, nos cùm omnium opti-
fugimus, possumus non astringi impietatis flagitio? Hæc
ge præclarè & eruditè, vt nihil apud Platonem vel sa-
s alios eruditius.

tuna virtutem superans] Mirum quantum pagani veteres
æ, tanquam numini tribuerint. Ex multis nos pauciora.
uid.

ra quidem est virtus quam non fortuna gubernat,
Quæ maneat stabili, cùm fugit illa pede.

ratius:

Fortuna sæuo læta negotio
ndum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alijs benigna.

is Pseudolo:

——profectò hoc certe erit,

Centum doctûm hominum consilia sola hæc deuincit dea
Fortuna. atque hoc verum est, perinde vt quisq; fortuna v
Ita præcellit, atque sapere eum omnes dicitant:
Bene vbi quid consilium dicimus accidisse, hominem catu
Eum esse declaramus: stultum autem illum cui vertit m

Sed & Salluſt. in Catilina: fortuna in omni re dominatu
Denique Q. Curtius lib. 8. Quis neget eximiam quoque
iam ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Fo
rebus famam, pretiumque conſtituit, & militiæ probiun
rumque venit in gloriam.

Ciuili vndantem sanguine Pharsaliam.] Verſiculum hun
cet ita immutari,

Ciuili vndantem sanguine fractus humum.

Nam vox, Pharſaliam, non bene quadrat ad hunc nume
vt cuius antepenultimam ſemper productam reperias
Lucanum & ceteros. M. Bruti opinionem fuiſſe merum a
nicioſum Romanorum veterum delirium intelligimus,
plures viri etiam graues laborarunt, quod ex Seneca, Plini
cundo, Plutarcho meminimus. Val. Maxim. c. de amore
iugali, Tuos caſtiſſimos ignes, Portia, M. Catonis filia,
cta ſecula debita admiratione proſequentur: quæ cùm
Philippos victum & interemptum virum tuum cognoſc
quia ferrum non dabatur, ardentes ore carbones hauriri
dubitaſti, muliebri ſpiritu virilem patris exitum imitata
neſcio an hoc fortius, quod ille vſitato, tu nouo genere m
abſumpta es. Sic Martialis,

Coniugis audisset fatum dum Portia Bruti,
Et subtracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?
Credideram satis hos vos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum, turba molesta, nega.

Coniunge exemplum de Aria, Pæti Thraſeæ vxore apud
Secund. 3. epiſt. 16. de qua & Martialis,

Casta suo gladium cùm traderet Aria Pæto,
Quem de visceribus traxerat ipsa suis, &c.

Et vereor ne quis hîc me putet nimis diligentem, quare a
propero. Redeo ad inſtitutum M. Bruti. Vetus inſania
ipſis tam prauè ac nequiter iudicantium nuſquam plus h
ri debuit, quàm ſapientum iudicium. Ex multis pr
vnum inculpatum. Solon cùm Athenas Piſiſtratus occ
ſet, videretque conatum omnem ſuum fruſtrà eſſe pro

arma & scutum ante fores curiæ ponens, ô patria inquit, & dictis & factis opitulatus sum, atque ita domum abiit, sterum quieturus. Mihi meritò videtur graue illud Velleij reuli lib. 1. vbi de Cæsare: Ineluctabilis fortunæ vis, cuius inam mutare constituit, consilia corrumpit. Itemque: ppetita res habet, vt plerumque qui fortunam mutaturus eus, consilia corrumpat, efficiatque quod est miserrimum, od accidit, etiam merito accidisse videatur. Hæc Pater eudem iudicium M. Tullij in Ligariana defensione: Mihi um, ait, si proprium & verum nomen nostri mali quæritur, s quædam calamitas incidisse videtur, & improuidas homm mentes occupasse, vt nemo mirari debeat humana consiuma necessitate esse superata. Loquitur de victis Pomis, victore Cæsare: hoc adiungo, ad sententiam carminis bliendam. Alterum lædere ius prohibet, sic neque seipsum utitur. Ita D. Augustin. Innocentia vera est, quæ nec si- alteri nocet, quoniam qui diligit iniquitatem odit aniuam: & nemo non prius in se, quàm in alterum peccat. D. Paulus ad Ephes. 6. Carnem suam nemo vnquam habuit. Referre possis huc quod Seneca consolatione ad ium, cap. 3.

eo viri sapientes abhorruerunt, adeoque Romani iuris res. Scilicet alteri non parceret qui sibi ipsi non pepercit, sic autem, in fi. D. de bon. cor. qui ante sententiam. Sic enim in. Qui sibi non pepercit, multò minus alij parceret. l. delictum, §. qui vulnerauit, D. de re milit. l. cum auem, cum excipitur, D. de ædilit. edict. malus ciuis creditus aliquid faciat quò magis se rebus humanis extrahat, si laqueum torsit, si pro medicamento venenum bibit, temve se ex alto misit, aliúdve quid fecit, quo facto se mortem præuenturum, tanquam nihil non in alium ausus hæc aduersus se ausus esset. Video ego mortis sponta- nsilium probari apud Plinium Secundum, lib. 1. epist. 2. dlentur attinere hi mimi veteres:

eu, quàm est timendus qui mori tutum putat!
rimen relinquit vitæ qui mortem appetit.
lori est necesse, sed non quoties volueris.

apud Gratianum elegans 25. q. 5. ex scriptis Augustini m: non est nostrum, ait, mortem arripere, sed illam ab enter accipere: vnde & in persecutionibus mihi non opria perire manu, absque eo vbi castitas periclitatur, utienti colla submittere. Idem Augustin. contra Pe-

tilianum: non veneramur nomine martyrum eos qui col ligauerunt. Verùm vt ad metam properemus, sapiunt qui tunæ voces ferre constanti possint animo, non qui rebus sperati consilia quærunt animam euocandi, & vitæ nobis ram permissam anteuertendi.

Ciuili vndantem sanguine Pharsaliam.] Vellem ita versicu leui aliqua mutatione corrigi,

Ciuili vndantem sanguine fractus humum.

nisi quis ita malit,

Ciuilis plenam sanguinis Æmathiam.

nempe quod nomen Pharsalia, producit antepenultiman apud Lucanum maximè. sic enim lib. 1. de bello ciuili,

Hac mercede, tuos Pharsalia campos Impleat. & lib. 6.

Qua iuga deuexus Pharsalia porrigit Æmus. Item in

Spectari è toto potuit Pharsalia mundo. & passim sequer

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & felix.* quo sensu dicitur à Septim. Florente lib. aduersus V tinianos, desultrix virtus, id est instabilis & motoria: tan quòd desultricem & defectricem illam virtutem non vul Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoste vincor, quodq; me torquet magis
(O misera virtus) summus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam senatij;

σαύτευθε νοῶ ἴχνητε ἐδὲν γὸ τελέον
ἀνθρώπῳ νῦς ἐστ· ἀλλ' ὁ τ τύχης &c.
—ἡ σρόνοια δ' ἡ θνητὴ, κατῶς.
κ) φλύαφος. πείθητε. κ' ἐ μέμψεσθέ με.
ἅπαντ' ὅσα νοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγραμμένοι.
Definite mentem habere: nam nil amplius
Humana mens est, tota fortunæ manet.
Mortalis autem fumus est prudentia
Nugaq;, non vos penitebit, credite.
Quæcunque sentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inscripti sumus.

Solis prouida verbis.] In hoc sequebatur quorundam do qui asserebant, Virtutem nihil aliud esse quàm verba & cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De superstit vbi hoc quod antè asscripsi ferè, citat ex Poëta quopiam: μὴ ἀρετὴ λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφε πολυπαθῆ ἀδικίαν κ) τλῶ γόνιμος ἀπάσης ἡδονῆς ἀκηλε Idem scriptum tandem reperio (quid enim prætermittam

vltro offert?) in Epitoma historiæ Romanæ, quæ L. Flo-
omine circumfertur: Quanto est, inquit, efficacior fortuna
m virtus? quàm verum est quod moriens efflauit, Non in
ed in verbo tantùm esse virtutem? hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm
orum opinionem qui putarent virtutem nihil aliud esse
in verba, Horatius videtur alluisse in Epistolis, cùm ait,

——virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

AD EMBLEMA CXX.

DOLESCENTIS est ingenioſi prosopopœia, quæ mul-
tis aliis cõmunis est: quibus si quid suppeteret ad studio-
progressum, non sanè in minimis hærerent, sed absolutam
uam perfectamque disciplinarum cognitionem seriò con-
tarent. At quia summa laborant inopia, non possunt vltra
uehi: neque enim parentes habent, aut cognatos, aut alios
m beneficios studiorum liberalium nutritios, qui sumtus
:ssarios suggerant. Notissimum illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

mque: *——cantare sub antro*
Pierio thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas, atque aruis inops, quo nocte dieq;
Corpus eget: satur est cùm dicit Horatius ohe.

ne transiliam tam oscitanter eam vulgatam & solemnem
ioſorum penè innumerabilium querelam, qui miseram
n fortunam vitæque genus incusant: quot quæso iam olim
oc nostro tempore adolescentum myriades esse constat, in
ous ea sit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem disci-
lam non imbuti, sed ficti à natura esse videantur? At in pul-
: cœnoq. misero hærere coguntur, & cùm meliores fruges
s possint, siliquas assectãtur, imò verò cum grauibus & mo-
s admodum colluctantur difficultatibus, quia quamquam
nij mentisq. penè diuinæ pennas expeditas & alacres ha-
at, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem,
ve certè Mæcenatem beneficum nanciſci possunt, qui nodum,
saxum illud egestatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ
edimentum tollat. Quis laborioſum & industrium Clean-

Excursus in miseram adolescentum seculisumi ingenij conditionem.

dem in historiis laude dignum non censeat, qui nostris gnam partem in aqua haurienda impendebat, quò sibi vi compararet, interim verò Chrysippi doctrinæ operam da Nam ne Io. quidem Abram, nullus nostrum est, cui comper non sit vbiq; gentium permultos esse studio addictos ad centes, qui incredibili amore flagrent eas capessendi a quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen ar re, nimisque violenta paupertatis remora sic interdùm pr bentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad iter conficiendum necessariæ sunt, ad artes quasdam sord tamquam in pilli inũ, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide com luntur: vel si quid spei reliquum sit, non tamen possunt e gere, nisi deuorent infinitas in studio persequendo molest

Pædagogi vitiosi.

Nam aut pædagogiæ onera sustinent (qua conditione, si alijs conferatur, nulla alia miserior) aut deterius aliquod su nubus & viliores quasdam partes, in ò verò labores indig literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia tè acuta per se & viuida, sed inopiæ tamen nimijs molesti pitã nimiũ ac languida si quis liberali animo susceptia excu non dubium est quin longè plures haberemus in rebus T logicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtrius consultos, fidos & perspicaces Medicos, Doctores longè pl in omni literarum genere, Mathematicos, Physicos, Logi Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non minimu ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ità queror, n profectò an dicere ausim quæ mihi nunc in mentem venu nempe huic inopiæ diligenter, magnaq. liberalitate fuisse n olim occursum à nostris maioribus, sapientibus certè ac pus

Multa in Parisiensi Academia scholæ.

minibus, qui tot scholas hac in nostra Parisiensi Academi de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & i tutis informarũt, reditibus etiam ac censibus annuis loc tarunt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem tinent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis esset i supellex, assignari voluerunt. Quæ pia certè & Christiani minibus digna beneficentia, institutioque liberalis, minũ q hodie immutata sit. Hunc enim adolescentum studiosorũ pauperum censum nescio qui scholarchæ malis artibus i dum occupant: ex quo fit, vt quæ iustè conferri debebar vsus publicos, miserè ab iisdem & iniquè rapiantur: nec ian opes ij admittantur, quos solos participes esse par erat h munificentiæ, sed ignaui quidam ventres impunè sanctos reditus depeculentur. Sed de his alias fortasse commodius.

ir aupertatis est symbolum, propter grauitatem & difficulta-
esponderis. Citatur à multis hic senarius:

δεῖν πενίας βαρύτερον ἐστὶ φορτίον.

ilum pauperie molestius est onus. Dextræ etiam lapis ad-
ans, referri non incommodè potest ad impedimentũ scri-
li. Nam præ inopia nihil eloqui potest, vel scriptis manda-
e olescens, fortunæ bonis omninò destitutus. Et certè talis
orus erat Virgilius, talisque Horatius, nisi liberalitatem Mæ-
tis fuissent experti. Per alas siue pennas, vigorem ingenij
umen intellige.

it porrò hic noster paupertatem summis obesse ingeniis:
verbo puto intelligi egestatem, duris in rebus vrgentem, vt
a loquitur. Pauper enim dictus à paruo vel pauco ære. at
is, cui nulla gens vel qui nullius familiæ, quasi exgens, vt est
Grammaticos veteres. ait Seneca epist. 17. non est quod
pertas nos à Philosophia reuocet, sed ne egestas quidem.
epist. 59. Quanta nobis verborum paupertas, imò ege-
sit, nunquam magis, quàm hodie intellexi. Plin. Secundus
. epist. 18: Exprimere tentaui Latinè epigrammata tua: in
rius tamen accidit hoc, primùm imbecillitate ingenij mei,
ide inopia, ac potius, vt Lucretius ait, hac egestate pa-
ermonis. M. Tullius 2. in Antonium: Modò egens, re-
te diues. Sed de verborum differentia satis, ad rem ve-
inus. Iure canonum rectè constitutum, vt omnis sordes
ecclesia remoueretur, sed in primis exactio pretij pro do-
li facultate, quamquam id iam olim ex aliqua consuetu-
, vel vtentium more receptum esset. id enim sapere simo-
in canonistæ asseuerant, vt Abbas c. 1. ext. de magistr. Non
us consultò prouisum concilio primùm Laterano, deinde
celticis comitiis Aurelianensib. vt præceptori Grammati-
& Doctori Theologo præbendæ fructus adsignarentur,
iuentus in litteris humanioribus informaretur, & Chri-
nus populus fidei sanctæ rationem addisceret. Me non fu-
quod quamquam pauper, non egens tamen, ἀυτάρκης alio-
facilius aliquantò ad Philosophiam perueniat. At contin-
Platoni & Aristoteli, in magna rerum copia beatis, vt Phi-
phiæ cultum assumerent: sed hæc verborum philosophia,
morum fuit. Diogenes sanè, tessis homo, ac diobolaris,
io tenus philosophus, nec tam proposito animi, quàm ne-
itate. Aristippus, scurra nitidus, beneque pexus in aula re-
Cleanthis iuuenis industria, & laudabile studium merito
lari debet, cuius ἡ πενία τὴν σοφίαν ἔλαχε. Quid multis?

Laudat paupertatem Seneca splendidè & magnificè, ipl
men in summa rerum affluentia diues: quibus non resign
nisi cùm morti proximus eo sibi nomine inuideri sens
Nec enim abiecit, vt qui facto naufragio ad pallium sese
tulerunt.

AD EMBLEMA CXXI.

Fons Emblematis.

ID sumptum è Græco Posidippi Epigrammate, quod si
bet:

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος· ὄνομα δὲ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρῳ βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπαὶ ῥιπίσι. χὤπως
χεῖρ' ὀξυτέρη τί φέρῃς ξυρόν; ἀνδράσι δ' ἄγχι
εἰμὶ μάλιστα πάσης ὀξύτερος πολέμου.
ἡ δὲ κόμη τί κατ' ὄψιν, ὑπαὶ πάσιν πλαθεῖσα;
ἡ δ' ὀπίσω τί φαλακρὸν πέλει;
τὴν ἄνδρες ποιοῦσι παραθρέξασι μ' ποσίν,
ὅστις ἐθ', ἁμέρων δράξῃ ἐξόπιθεν.
πῶν ὁ τεχνίτης μ' ἐδίδαξεν ἕνεκα ὑμέων
ξεῖνε, κοὐ παρέργως ἔστηκ' ἐπὶ σπουδῇ.

Quis vnde plastes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lysippus. tu verò quis? Occasio omnia domans.
Cur verò summis pedum vnguibus incedis? semper rotor.
verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus document
Quod acie omni acutior sum.
Coma verò quid versus faciem? vt à præueniente capiar.
Per Iouem, posteriores partes (capitis) ad quid caluæ sun
Nam semel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit vestri gratia,
O hospes, & in vestibulis posuit adhortamentum.

Quis finxit plastes? Sicyonius. dic age nomen.
Lysippus. tu quis? sum dea cuncta domans.
Cur summis pedibus graderis? semper rotor. alas
Cur talis habeas? nempe leuis volito.
Cur dextrâ tibi acuta nouacula? acutior omni
Ipsa acie, prostant hæc documenta viris.

Quid crines in fronte? capi à venientibus vltrò
Possum. quid caluum est occiput? ipsa refer.
Iam sic pennatis volitantem prendere plantis
A tergo nullus vel citò me potis est.
Idem me artificis finxit manus, hospes, in omni
Vestibulo, cunctos scilicet vt doceam.

Simus eodem versus paraphrasticôs reddidit, id est, musa
ô fusiore, in Prouerb. Nosce tempus. Ausonius in Epi-
mmatis eodem fermè argumento descripsit occasionem,
huic comitem fecit metanœam, id est pœnitentiam. qua
Politianus cap. 49. Miscellan. Retulit & Syntagm. 1. Gy-
ls. Admonemur hac icone occasionem, cum sese offerat, *Vt occasionis.*
m esse arripiendam: eius enim tanta est opportunitas, vt
imque ex voluptate tristitiam, ex damno lucrum, ex ho-
o inhonestum parturiat; & contrà: breuiterque rerum na-
n permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo nego-
ræcipuum habet momentum, vt non ab re veteres eam
isse diuinitate videantur. Occasionem Cicero definit libris
nuentione, partem temporis, in se habentem alicuius rei
eam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Eam qui
tam arripiunt, quique cùm maximè tempus postulat aut
nt aliquid aut faciunt, rectè illi sapere dicuntur. Quædam
i sunt eius generis, vt quanquàm honesta per se & vtilia
i possunt, nisi tamen tempestiuè fiant, planè vilescunt. M.
ro 3. Antoniana Cæsaris Octauij virtutem verbis auget,
d opportuno tempore periclitantē Remp. iuuerit. Sic enim:
esar adolescens, incredibili ac diuina quadam mente, atq.
te, cùm maximè furor arderet Antonij, cumque eius à
disio crudelis & pestifer reditus timeretur, nec postulanti-
nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis (quia fie-
sse non videbatur) firmissimum exercitum inuicto genere
anorum militum comparauit. Idem oratione pro Pom-
; laudat eum imperatorem, quòd præter omnium spem
tempore bellum contra piratas susceptum confecerit. Prò
nmortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina
s tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et
as Virgilianus Didonem laudat quòd sola miseris Troia-
pem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O sola infandos Troia miserata labores,
Quæ nos reliquias Danaûm, terrásq; marisq;
Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos
Vrbe, domo socias.——

Lysippus.

Lysippi hoc opus.] Lysippus statuarius ex Sicyone vrbe] poneti, multis variisque suæ artis monimentis nobilitatus Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut sculper præterquàm ab Apelle & Lysippo. Horat. Epist. 2.

Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia.——

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Descriptio est Occasionis. per articu punctum & momentum intellige breuissimum. Pouerb.] poris punctum. Voluit autem exprimere Græcum epith παντὸς μάστωρ ὁ καιρὸς. rebus enim permultis causam & tium dat occasio, vt etiam quæ potentem è paupere facia Menander,

πολλῶν ὁ καιρὸς γίγνεται παραίτιος. &,
καιρῷ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα.

Imo & strenuos facit qui non erant.

Occasio vola tua.

Cur pinnis stas?] Hoc significatur, volaticam esse & flu occasionem, idcircoque talaria pedibus, vt Mercurio, c buntur.

Nouacula Occasionis.

nouacula.] Culter rasorius: quo etiam acutissimum mo tum temporis exprimitur.

Fortuna pila insistens cum nouacula.

In dextra est tenuis dic vnde nouacula.] Fuit & fortunæ s lachrum pilæ insistens, cum nouacula, nauali clauo, & c cornu. Nouacula significat fœlicitatis amputationem: pil volubilitatem: clauus, vitæ nostræ cursum sub eius ditione nucopiæ, bonorum largitionem.

Acutum omni acie hoc signum, &c.] Mutationem repen ferre occasionem Menandri docet monostichon, τάχα δ' ε ρὸς μεταφέρεται τὰ πράγματα. C

Calua Occasio à tergo.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Fronte capillata, sed post Occasio calua est.

Nam post neglectam occasione, ea frui non amplius licet. ρὸς recalua fit, occipitio à coma libero, capillis in supercili fluentibus olim pingebatur, talemque prius finxit Sicyonii plastes Lysippus. Demosthenes Epistolis de Concordia, can sententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν γὰρ παρόντα καιρὸν ἑλομένων ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθε ἀναίρεσιν κτήσεσθε, ἃ μόνοις ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐν ἀγνοησάντων δ' ἢ παραλιπόντων, ἃ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀν ζῆν, ἀνθ' ὧν χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ἃς ἔχω ἐξ ἑτοίμου εἰς

S

Respexit huc Pindarus Pythior. 9. ὁ δ' καιρὸς, ὁμοίως πανὶ κυμάτων: id est, Occasio similiter tonus negotij perfecem in se habet. Athenagoras pro Christianis, οἷς τὸ τῆς ἀληθείας καιρὸν, οἱ δὲ καιροί. Cicero 5. Philippica: Minimis motis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni Reip. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas s. Horat. primo Epist. ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.

1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

ialis item:

Non bene differeris videas quod posse negari.

rib. Premenda occasio: &, Capere crines.

pedem.] Celerem & velocē, quasi alas pedibus habentem. nius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

semel alipedem.] Intellige de motu præcipiti occasionis: ai, quod in iure dicitur, mora modici temporis non noi debitori, 21. D. iudic. vel quod Ouidius,

Differ, habent paruæ commoda magna moræ.

tamen res quædam in quibus rapienda potius consilia quàm quærenda, quod dixit veterum vnus. Exempla in ultu, naufragio, incendio, in quibus mora omnis vel mi, periculosa. Comatam in fronte occasionem dicit hic, facies eius nusquam appareat, quare Græcis ἀφορμὴ dicta. is vmquam occasionem vidit, nisi ferè eodem momento item? Hinc verbum occare, & nomen occa: quamquam o deflectitur ex ob, & casus. Veterum exempla non defi. Gyges, occasione data vsurpauit regnum Candaulis, & interfecit qui vxorem nudam exhibuisset. Occasionem andæ Lucretiæ arripuit Sextus Tarquinius, quia cùm Roos principibus Ardeam obsidentibus audisset à Collatino o suam vxorem pudicam impensè laudari. Ad Capreæ em discerptus Romulus arrepta occasione. Et occasione rtiæ violatæ pulsi Tarquinij, & mutata Reip. forma. Plecessio in sacrum montem extorsit à patribus tribunos, & e vindicauit à contemptu patritiorum. Decem-viri subccasione corruptæ Virginiæ. De exscindenda Carthagi-

ne

ne Cato consiliū dedit, occasione ficuum quas patribus
dit. Cæsar Gallias subegit occasione factionum inter H
& Sequanos. Occasione mortis Cæsaris senatus auctor
suam amisit, & populus quasi furens ad libertatem p
mauit. Rixæ implacabiles inter Octauium & Antonium
casione vxoris Antonij, quæ soror Octauij. Quin & o
dedit exitio Heliogabalum, Bassianum, Caligulam, Do
num, Maximianum, Gallienum. Et sexcenta occurrun
quæ non nisi in maiore otio possim cumulare. Cicero pr
rena: Dies intermissus vnus, aut nox interposita sepe turba
nia: & parua nonnunquam commutat aura rumoris. P
lib. 1. epist. 8. Pleraque quæ sunt agendæ rei necessaria
perfecta, nec vtilitatem parem, nec gratiā retinent. Idem
9. sequ. ad finem: Tu stiepitum istum, inanesque labore
primum fuerit occasio, relinque, teque studijs asserе. I
Tull. ad Brutum: desiderabam nonnullis in rebus prude
& celeritatem: qua si essemus vsi, iampridem rem recup
mus. non enim ignoras quanta sint momenta in Repub
porum; & quid interfit idem illud vtrum antè, an pòst
natur, suscipiatur, agatur. Omnia quæ seuerè decreta sui
tumultu, si aut quo die dixi sententiam, perfecta essent, &
ex die in diem dilata: aut quo ex tempore suscepta sunt, v
rentur, non tardata, & procrastinata, bellum nullum h
mus. Facit huc Val. Max. lib. 7. cap. 2. De Scipione Afri
qui dictitabat, cum hoste non aliter esse confligendum,
aut si occasio venisset, aut necessitas incidisset: nam & p
rè gerendæ rei facultatem omittere maximam dem
esse.

Tali opifex.] Admonet spectatorem imago, docetque
rei gratia, & propter quam causſam locata sit in loco vn
patenti; scilicet, vt omnes & quoscumque obuios sui n
admoneat & doceat.

Pergula.] Plin. 35. de Apelle: Perfecta opera propone
pergula transeuntibus. Lactantius 1. c. 22. ex Lucilio,

Pergulæ pictorum veri nihil, omnia ficta.

AD EMBLEMA CXXII.

Origo certissima Emblematis.

Ex Polyæni auctoris Græci Stratagematôn lib. prim
ctum id Emblema video: sententiam ita reddere su
natus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit,
phala

angem nominauit. Dextrum etiam & sinistrum cornu inuit: quæ caussa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam qui arte & calliditate hostes intercepit. Cùm enim alido qui missi fuerant exploratum, retulissent hostes in alyluæ concauæ parte castra metari; Pan eo accepto nuncio præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conantibus, locis cauernosis sonus exceptus multo quidem r exauditus est. quare perculsi metu hostes, statim se in peoniecerunt. Quo stratagemate cùm Pan fuerit vsus, Echo amica esse fingitur: ideoq. vani nocturnique terrores Palicuntur. hæc ferè Polyænus. Alij verò ad hunc modũ exnt, sed non ita scitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit quitas Pana pastorũ Deum repentinos terrores, & animi rnationes immittere vsque adeò impotentes, vt non ramodò, verùm & mente careant: quemadmodum nõ rarò enire solet in exercitu, cùm nulla mouente caussa equi atomines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait direpentinis & sine ratione factis: ita enim nonnumquam s atque armenta pauere videntur, cùm sonitus aliquis epitus surgit in syluis, aut è speluncis, aut ex terræ cauer. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus est in ntonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. ius enim metus incessit Antonii milites, ob aurea quædã Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos it, cùm Brenno duce Delphos prædaturi accesserant. Terquippè, inquit, nulla certa caussa existentes à Pane oriri untur. Silius lib. 13. Punicorum, scribit hoc terrore Panico balem fuisse perculsum, cùm ad vrbis mœnia accessisset xpugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna tum esset passa temporibus Persei, Macedonum Regis, rumor increbuit, hoc quasi ostento regis mortem significQuæ res effecit, vt Macedones consternarentur, ipsique ani animos sumerent. Itaque ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περὶ φόβου, καὶ ταραχὰς πολέμων. Id significat Cicero pro Cæcina: Exinquit, maximi sæpè pulsi fugatique sunt terrore ipso, uque hostium, sine cuiusquã non modò morte, sed etiam re. Huc refer prouerb Panicus casus: &, Inanis metus: &, a belli inania Diodor. lib. 1 ea dere nonnihil. Quid si quis t ad eũ pauorẽ, qui omnẽ sapientiæ vim ex animo expet, vt ait ille? vel ad consternationem terroremque, cui viri rtissimi non possunt esse aliquando pares, non videbitur rere fortasse à mente Alciati. Rectè siquidem Pindarus:

Pan dux Bacchi, & eius inuentum.

Panici tumultus ac terrores.

——φόβος

——φόβος δ' ἀνδρῶν ἄμαχος
ἔπαυσε καλκάρματα.

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit. O
sanè præceps ac volatica, & quæ Aristoteli non temerè
paratur cum statuis Dædali volitantibus; ea perinde se
vt fama;

——*malum quo non aliud velocius vllum,*
Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo:
Parua metu primò, mox sese attollit in auras,
Ingrediturq; solo, & caput inter nubila condit.

Et quid tandem? opimio sæpe terrorem inducit, hincque
sternationem, quæ sapientiam omnem ex animo expel
Nos non deficit exemplum domesticum proximi tumultu
fanda susceptæ occasione, nam qui in maxima trepida
præfuerunt, omnia terroribus miscuerunt dum suppeto
cataphracti centum, iactabant mille: si trecenti vel qua
genti pedites, aiebant esse decem, aut duodecim millia: ex
rum copias auxiliares non nisi multitudine innumerabile
bere se dicebant: imo tanquam castra Xexxis, aut Turcæ
cipis magno apparatu nobis obiiciebant. sed quid illis insi
cornua? vanitas, impostura, perfidia, furor, rabies, & me
iniquitas sibi. Vt hæc missa faciam, succurrit illud apud C
Penelopes ad Vlyssem,

Quando ego non timui grauiora pericula veris?

& deinceps:

In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper erom.

Effuso agmine] Dispersо exercitu & perturbato.
Faunus.] Pan, cuius cornua credebantur terrorem immit

C

AD EMBLEMA CXXIII.

Antiochi stratagema in Galatas.

HISTORIA hæc refertur à Luciano in Apologia
dam, quæ inscribitur Zeuxis siue Antiochus. Cum
ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corpori
ribus & audacia instructos esse Galatas, illorumque mul
dinem innumerabilem videret, spem valde malignam an
concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exis
tibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacisque condition
petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generosi, &
struēdæ actici peritus iussit interea Elephantos, quos Antio

vt

ecim habebat, clam occultissime tenere, ne ex acie apparen-
hostibus fierent conspicui: vbi verò manus essent conseren-
& Gálatæ aperta phalange currus immitterent, Elephanti
alatas fecerunt impetum; ipsiq. equi ferociam Elephan-
m non sustinentes, sessores dorso excusserunt. Ad extremũ
que Antiocho cessit victoria: ideoque Macedones regem vi-
em coronabant, lætumque Pæana canebant. Ille tamen ef-
lacrymis dixisse fertur: ἀνιχνώσκομεν, ὦ στρατός, οἷς μὲν ὑπὸ
ὸ ἐνναιδεκάτῃ τέτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καιρίον ἐθάη-
ἐπέσπλεξε τὰς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἤμεν πρὸς αὐτάς; ἐπεὶ τε
στρατία πελάσει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντας μόνον ἐγκελεύσει. hoc
udore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce vn-
stetit belluis, adeò vt nisi spectaculi nouitas hostium ani-
terruisset, quid tandem in eos potuissemus? Iraq. trophæũ
im aliud quàm Elephantem iussit sculpere. Hoc exemplo
duces potissimùm notantur, qui sæpissimè honesto vtile
onũt. Antigonus rogatus, quo modo essent hostes aggre-
di, dixit: Aut dolo, aut vi, aut aperte, aut insidiis. Sed im-
ius Lysander, qui exprobranti vsidè artes & dolos quibus
ælliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis sufficere non possit,
enda certè vulpina est. Innuebat quidem ad artes confu-
dum esse, si quid virtute parari non queat. Huic quidem
nis aduersatur sententia, Damnum inquientis præferen-
esse turpi lucro: siquidem illud semel dolemus, hoc sem-
rim infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium,

Imperatores ipsiq; principes sæpe honesto vtile præferunt.

Lysandri astus.

—*dolus an virtus quis in hoste requirat?*

nostris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna
s esse debuerat, magno nostro malo plus quàm satis est,
pimur. Quãdo enim vberior vitiorũ copia? quando maior
itiæ patuit sinus? Imperator Ethnicus & Barbarus fassus
superasse hostes nõ vi, sed dolo, vnde & trophæũ iussit eri-
eriq. verò Christiani duces (quod grauatè dico) sæpenu-
dolis & insidiis hostem circũueniunt, idq. virtuti bellicæ
ũt: nec est quod apud eos de vincendi via disputetur, quæ-
Martis alea vel aperta vel insidiosa committitur: sicque,

Excursus in fœderum & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestum.

apor scribens ad Constantinũ, apud Ammian. Marcel-
.17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideoque Armeniam
erare cum Mesopotamia debeo, auo meo composita frau-
ereptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod
is vos exultantes nullo discrimine virtutis ac doli, pro-
omnes laudari debere bellorum euentus. Isocrates in

Pana-

Panathenaico iniusta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' ὅπως μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον ἡγοῦμαι, μὴ νομίζω ἀϊχίας εἶναι. καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μιεσὲς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακ συμβαινούσας καὶ παῦσαι εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν ἀπραδαίων, καὶ κινδυνεύειν τὰ τῆς πατρίδος ἢ θεαμαρμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίη ἢ τὰς ὠφ' ἕτ ἀλοτρίων ἀπενίσκευ ἐτίμως ἐθέλοντας, ἐ τοῖς ξε κοῖς σρατεύμασιν ὁμοίκς ὄντας. παῦσαι μὲ γάρ ἐσι ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δ' τὰς χρείας εἰσοτε χέρδη ἀγαπίζειν ἢ τὸ ἀδικεῖν βε μένων, θεῶν ἂν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειν. id est: Miror autem si quos sunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, n esse turpiores, & pluribus plenas esse probris existiment, qu clades sine ignauia acceptas: præsertim cùm sciant magnos ercitus, quamuis sceleratos, sæpè superiores esse viris hone qui pro patria pugnare non dubitant: quos laudari multò æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem petere non recusant, conductitiis militibus similes. nam facta sunt hominum improborum. Quòd verò boni viri n nunquam infeliciùs, quàm qui student iniuriis inferendis, pr liantur, id Deorum incuriæ fortassis est tribuendum. Ceter cum hoc Antiochi stratagemate, coniungo historiam certè bilem de Megarensib. qui afflicti ab Antipatro ad extitium que, illeque vteretur elephantis, excogitarunt porcos pice o tos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum greg immissos. quo facto elephanti statim in fugam coniecti vi riam Megarensibus reliquerunt. Et quidem nullum anima æque inuisum elephanto atque porcus, adeo vt eius præ tiam nullo perferre modo possit, atque cum primum audit g nitum, fugam elephas arripiat. Cæterum veteres in bellis m tum fuisse vsos elephantis facile est videre apud auctores rum antiquarum. Amm. Marcellin. lib. 19. Lux nobis adue mœstissima, Persarum manipulos formidatos ostentans, a ctis elephantorum agminibus, quorum stridore, immanit que corporum nihil humanæ mentes terribilius cernunt. I eo lib. vbi de pompis funebribus filij regis Chionitarũ Gru batis, in obsidione Amidæ vibis balista perfossi: Occide portæ, inquit, oppositi sunt Segestani, acerrimi omnium be tores, cum quibus elata in arduum specie elephantorum ag na, rugosis horrenda corporibus, leuiter incedebant arm onusta, vltra omnem diritatem tetri spectaculi formidan Idem lib. 25. vbi de Iuliani in Parthos expeditione: Post hos phantorum fulgentium formidandam speciem & truculen

Stratagema Megarensium.

De elephantis ex Ammiano.

his

ius vix mentes auidæ perferebant: ad quorum stridorem, remque & insuetum aspectum magis equi terrebantur: pus insidentes magistri, manubriatos cultros dexteris manibus illigatos gestabant, acceptæ apud Nisibin memores clades & si ferociens animal vires exsuperasset regentis, ne reuerti per suos, vt tunc acciderat, collisam sterneret plebem, veram quæ caput à ceruice disterminat, ictu maximo terebrat.

alatûm.] Galatæ siue Gallogræci, populi minoris Asiæ, Galatiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. Iustin. lib. 25. *Galata qui.*

mermi milite.] Semiarmaris militibus.

derat.] Disiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fusum equitur.

ucarum boum.] Elephantorum, qui primùm ab Italis visi in Lucanis, vt sentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus polybist. 28. itemque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua La: Luca bos, elephas: cur ita dicta sit duobus modis inuenio tum: namque Caij Aelij commentario erat, à Libycis Lu- & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent em, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidissent apud es elephantos, identidem quadrupedes cornutas (nam s dentes multi dicunt, sunt cornua) Lucam bouem appel. Si à Libya dictæ sunt Lucæ, Pantheræ & leones non Afri- e bestiæ dicerentur, sed Lucæ: si ab Lucanis dictæ, vrsi cur ùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, us eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prouerb. Priùs sta Lucam bouem pariet. *Elephanti, Luca boues.*

roboscis.] προβοσκίδα, quod est antè pascere. Pars est si- orporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephantus quam manu. Plin. cap. 7. lib. 8. *Proboscis seu promuscis.*

ophæa.] Trophæum τροπὴ ἐτρέπειν, à conuertendo: quòd hostes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod co publico conspicuum erat, vt victoriæ signum. hinc illud Virgilij vndecimo Aeneid. *Trophæum vnde.*

Mezentî ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas.

ellua fœdissima barrus.] Barrus, Elephas est, qui barrire di- inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt est Taurorum is mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorũ tristis *Barrus & barrire.*

barritus, &c. sed & pro clamore militari vsurpatur. Veget. lib. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attoli, quàm acies vtraque se iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræq. pugnæ fortunam ipso cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hic fortasse legi *fidissima* quàm *fœdissima*: sed in hoc scrupo tantillo immorari nolo. Amm. sic lib. 16. Cornuti & Bracati vsu præliorum diutu firmati excipiunt eos, iam gesturientes barritum ciere vel m mum: qui clamor ipso feruore certaminum à tenui susurro oriens paulatimque adolescens, ritu extollitur fluctuum ca bus illisorum. idem lib. 26. de Procopio agens imperium dè ac miserè mercato: pro terrifico fremitu quem barbari d barritum, nuncupatum Imperatorem stipatumque de m consentientes in vnum, reduxerunt ad castra. libro 31. sic Romani quidem voce vndique martia concinentes, à mir solita ad maiorem protolli, quam genùlitate appellant b tum, vires validas erigebant.

Vt superasse iuuat.] Allusio ad illud, Lucrum pudori præ & Plauti in Trinummo,

Pol pudere, quàm pigere præstat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Cassiodorum lib. 1. Variar. ad M cellum Aduocatum fisci: Non quoties, ait, superes, sed qu admodum vincas, inquirimus. Non quæras de potestate stra, sed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à part sci perditur, cùm iustitia non habetur, &c. Non minùs r Claudian. Honoriũ admonens, vt non quod liceat, sed id q deceat in vita priuata & publica spectet:

Non tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.

Et Iurisconsulti tradunt non modo quod liceat, sed & q honestum sit, videndum esse. l. semper, De ritu nupt. & l. de verb. sign.

AD EMBLEMA CXXIIII.

Vnde Emblema petitum.

SCRIBIT Guicciardinus Italus scriptor, id Alciati carm affixum fuisse ianuæ cuiusdam hominis Angli, qui fa insolentior ob prosperos rerum successus, permultis i sum se præbebat. Idem est apologus apud Petrum Crin De honesta disciplina lib. 2. cap. 14. Sata est olim, inquit, curbita iuxta pinum arborem editissimam: cucurbita

multis pluuijs atque cæli temperamento creuisset, lasci-
cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamque in pinum
cbat, & suas in ramos frondes audebat inuoluere prægran-
poma & virescentia ostentans. Tanto itaque fastu ac inso-
ia intumuit, vt pinum ausa sit aggredi: Et vides, inquit, vt
m supero, vtque foliis & virore præsto? Tum pinus, quæ
li prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolen-
udaciam; sed respondit: Ego verò hic multos calores &
mes, variasque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen
gra consisto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ,
& frondes concident, & vitor omnis aberit. Hoc quidem
tur in eos, qui ob momentaneam quãdam felicitatem glo
tur, quique plus habent ostentationis & pompæ, quàm fa-
atum aut virium. Itaque non mirum videri debet, si dum
is præferunt, magnique videri volunt, sese aliis & quidem
tus hominibus ridendos propinent, & tamquam ficci qui-
flosculi citissimè exarescant ac decidant. Certè apud Oni-
tas cucurbita spes inanes præsagit, vtpotè quæ cùm ven-
sam admodum speciem præ se ferat, multumq. identidem
imenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & nisi condi-
to aliquo iuuetur, egregie fatuũ est, vt refert Pierius lib. 58.
em planè modo sese habent Thrasones illi, fortunæ suæ
nentaneæ iactatores, vel qui secundis ventis plus æquo tur-
unt, neque aduertunt leuerissimam illam Nemesim, quæ
superbis & fastuosis vindictam sumit. Id apertis verbis Pau-
e Simonides, ab eodem cõuiuio lautissimè exceptus signi-
uit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philosophiæ ad-
t in medium, videnséque Pausaniam rebus suis nimium fi-
, dixit: Memineris te in tanto rerum successu hominem esse.
uæ esset verbi huius vis, quodq. pondus, parum vidit Pau-
is. Itaque cùm ipse iam in summo vitæ discrimine consti-
s, mortem sibi impendere intelligeret, exclamasse fertur:
m inani persuasione deceptus eram, qui Cœi hospitis sa-
rrimum consiliũ ad me pertinere non putabam: vnde nunc
rè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicita-
mia se efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demanda-
t summo mane cubiculum ingressus pronunciaret, ἄνθρω-
φίλιππε. cuius rei faciendæ occasionem fortasse dederat
damus Agesilai filius; qui cùm à Philippo post partam
riam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas
isset, huic respondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe,
lquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante

In eos qui ob prosperos successus intumescunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pausanias insolens.

Philippus Macedo ex insolentes moderatus.

victoriam. Aliud, sed vitæ priuatæ apponam exemplũ in M
na liberto Pompeij, quem insectatur Horatius Epod. 4. O
Hunc populus indignabundus Romanos ludos è primis q
tuordecim ordinibus spectantem, nuper seruum, nec modò
pe vinctum, sed & verberatum Ibericis funibus, durisque co
pedibus peruſta latera cruraque habentem; quod etiam g
uius est, magni alicuius delicti causa seruilibus affectum flag
modò repentéque liberum, opulentum, superbum, delicati
præfectum classi aduersus piratas. Carmen Horatianum q
sit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen
hunc locum multa obseruari facilè possunt; primùm, eos lo
arrogantiores esse, qui nuper diuites euaserunt, quàm qu
amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à
ioribus, quod notat Aristot. secundo de arte dicendi. Dei
sæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perstringant, vt homi
insolentem reddant. quamobrem noster Flaccus, *Stultitiam*
tiuntur opes. & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fo
stultum facit; vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam i
piente fortunato intolerabilius; adeò verum est quod mu
rum est in ore, fortunã non solùm ipsam esse cæcam, sed en
eos quos amplexa sit, cæcos efficere. Salluſt. Res secundæ
mum etiam sapientum fatigant. Virgil. 10. Aenecid.

Nescia mens hominum fati, sortisq; futuræ,
Et seruare modum rebus sublata secundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumq; secundis.

Adhæc non posse non indignari viros bonos & cordatos
qui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prou
opibus & honoribus augeri, potentiam consequi, qua tan
indigni sunt. Iuuenalis satyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuuenis mihi barba sonabat,
Cùm pars Niliaca plebis, cùm verna Canopi
Crispinus Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet aſſiduum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est Satyram non scribere. sequitur,
Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in summa, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, capta
veniat: quod subinde debemus meminisse ne opprimamu
cauti, nam fallacia sunt & caduca quæcunque à fortuna
dent, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magistratus, poten
affi

uunt subitò, repentè dilabuntur, nullo in loco stabili nixa
ice consistunt: sed incerto flatu huc atque illuc acta quos
ulerunt in sublime, decursu improuiso destitutos miserrimè
iciunt. Seiani fatum atrocissimum mihi occurrit, sed quia
n alio loco adductum memini, facilè transilio. Venit in men-
n quod Dion retulit de Narcisso quodam liberto Claudij
:saris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrecta-
nt, nec duci militiæ Plautio, laudato viro, parere vellent; Nar-
us ab Imperatore missus suggestum conscendit, verbaque
turus pro concione ad milites, prohibitus est omnium accla-
tionibus, vsurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia;
ia in Saturnalibus serui herili cultu induti epulari consueue-
nt. Hoc autem dicterium nonnunquam in eos torquebatur
n suæ conditionis immemores, insolescebant. Non est igitur
udentis ob fortunæ successum intumescere, sed opus habet vt
propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præ-
ere videntur, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò
os summissius geramus. timenda est enim vel maxime fortu-
e volubilitas, quæ tantùm constans est in leuitate sua, vt Na-
ait. Ceterum ad hanc epigraphem, id adiungo,

Fortuna varietas.

τὰ μεγάλα δ' ὧδε τ' τύχης ἴχνη φόβου,
κοὐ τὸ παν λαμπρὸν σὸν ἀκίνδυνον κυρεῖ,
ἐν δ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
ὃ θεὸς ἐπιτρέψας ἢ χρόνος πως ἢ φθόνος,
ἐπ' ἐν ἐπ' ἄκρον πως δ' καλῶς παρέστιον δόμῳ.

uod ait Apollodorus Comicus. Sic vero Latinè;

Habent perampla dona fortuna metum,
Periculoq; non carent præclustria:
Nec vlla celsa tuta sunt mortalibus,
Quæ euertere vel inuidia, vel tempus solet,
Fœlicitatis culmen vbi quis attigit.

odem spectant verba Hecubæ ad Vlyssem ex Euripide,

ὦ χρὴ τὰς εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν παρεῖναι ἀεὶ·
κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι,
τὰ πάντα δ' ἔλαθον, ἥμαρ ἓν μ' ἀφεῖλεν.

Non decet fœlices existimare se fœlices semper fore. Ego enim
ram quondam, nunc non sum amplius. cunctas sed opes dies
nica mihi abstulit. Citatur illud Menandri,

ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι:

quàm facilè cadunt qui secunda fortuna vtuntur. Ad id ac-
edunt mimi quidã veteres, vt illud: Citò ignomina fit superbi
gloria, & hoc, Citò improborum læta in perniciem cadunt.

Salluſtius, Laſciuiam atque ſuperbiam alunt res ſecundæ. Seneca: Proſpera animos efferunt. Q. Curtius lib. 2. Fragilitatis humanæ nimia in rebus proſperis obliuio eſt. Et apposite Iuuenal. Satyr. 2.

——iam nunc ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe reor. tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant.

Aëriam] Editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil in 1. Ecloga
Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.
& 3. *——notas*
Ipſe locum aëriæ quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] Id eſt, prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hic propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, & c. Ouid. 8. Metamorph.

Propter humum volitat, ponit q in ſepibus oua.

de perdice loquitur.

AD EMBLEMA CXXV.

Fons Emblematis.

Hoc petitum conſtat è Gabriæ apologis. ſic enim eſt trastichon Senarius iambicis:

λέων μάχλω ἔστη πρός ποτε κάπρῳ,
γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπουν τὸν ἔριν,
βρῶσιν τ' ἀπῃθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠσχύνω τ' ἐλπίδων.

Quos ſic vtcumque reddidimus:

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum: [bulum, et
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen [vt]
Qui vinceretur, facerent ſtatim ſibi.
Amicos autem cum vidiſſent [eos eſſe factos] excidêrũt ſpe.
In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Is tandem amicis tota ſpes prada excidit.

Principum Chriſtianorum vitio auctum eſt Turcicum imperium.

Suſceptum tamen id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cum inter ſe non longe ante decertarent, Solimanus Turca, quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniã irrupit, magna & ingenti totius Reipu-

Cl-

istianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc
astricho persecutus est:

Mutua discordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prauo certamina Nisus,
Vnguibus & rostro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt discordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hostis opes.

quo facilè intelligimus, quantum mali afferat intestinum
idium non modò ciuitatibus, sed & imperiis, tum labefa-
ndis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculo- *Ciuili bello*
esse potest, nimirum quod hosti externo non paruas addat *nihil exitio-*
es. Hic ego non incommode referam ex Iustini 8. historiam *sius.*
bilem de Philippo Macedone, qui se vulturem præstitit in
sidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iustinus: Forte euc-
vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatio-
iustitiæ, sed inuicē metuentes, ne alterius viribus accederet,
ceptationum suarum iudicem eligerent. Sed Philippus mo-
ngenij su[illegible]d iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fra-
bus, instructo exercitu, superuenit, regno vtrumque non iu-
is more, sed fraude latronis ac scelere spoliauit. Incidi ali-
ando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Chri-
anam scripsit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adii-
e non putaui alienum, neque ingratum studiosis. Sic ergo:

Gallia cui paret, cui paret Batica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Tamq́ animi, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam sanguine Sabis eat.
Et tamen amborum cernuicibus imminet hostis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm semel vt pugnent hi duo Marte pari.
Sperat enim nostrum confractis viribus, omnem
Europam paruo posse labore premi.
Ne, Reges, ne tanta animis discordibus ira,
Ne gerite hostili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque suis.
Roma rogat, Paulusq́ rogat, datq́ arma, dat aurum
Paulus, & ad tanta præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui prospicis omnia cælo,
Quiq́ vides, maneat quanta ruina tuos,

Consule militibus sacris, & consule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo sunt hic lumina pacis:
Hi duo sunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E castris ambos tube discedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Sed putet neuter victum, sed tactet vterque
Victorem populus se rediisse suis.

Non male quadrat hoc loco belli etymon, quod à belluis ductum volunt: siquidem belluarum, non hominum est se confligere, hostilique odio dissidere. Grauis est & cor Theodahadi epistola ad Francorum regem, lib. 3. Cassio Variarum, ambo estis, inquit, summarum gentium reges: bo ætate florentes. non leuiter vestra regna, quàm *latis si c partibus libertate confligitis, virtus vestra patriæ non fiat pina calamitas: quia grandis inuidia est regum: in caussis l bus grauis ruina populorum. Ammian. Marcell. lib. 14. raceni, inquit, miluorum vitæ similes, qui si prædam desp rint, celsius volatu rapiunt celeri; aut si impetrarint, nihil rantur. Cicero 13. Philipp. Quod spectaculum adhuc fortuna vitauit, ne videret vnius corporis duas acies, laniata cerone dimicantes. Val. Max. lib. 7. cap. 6 Caio Mari Caio Carbone Coss. bello ciuili cum L. Sylla dissidentib quo tempore non Reipub. victoria quærebatur, sed præmi victoriæ res erat publica.

dente timendus aper.] Sic Martial. lib. 13.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.

Et Ouid. in Epist.

——*obliquo dente timendus aper.*

Idem loco alio:

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Martialis:

Fulmineo spumantis apri sum dente petita.

Constat apros cum ira feruent, dentibus vrere, in iisq. aliq igneum contineri, vt testatur Xenophon in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, est hic, ni fallor, prædā pectare: quod explicat sequenti distichon. nisi tamen captare, tiorē quendā sensum habeat, vt apud Iurecōsultos, apud qu captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibusd aucupatur lucrum. Sic hæreditatem captare dixit Vlpian

eo quod dicimus, artificioſè niti ſtructisque technis, vt eam ter defuncti voluntatem corradamus, lib. 1. D. ſi quis alim teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt flagrant iniuſti quidam homines, ex morte alterius lum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alij parantes, l. de fideimiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita vſurpart propriè, ita lepidè:

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.

m alio loco:

Dum me captares mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.

AD EMBLEMA CXXVI.

OPHOCLIS illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis:

Optima principia quid præſtent.

ἔργα ξυμπαντὸς ἥν τις ἀρχήτας καλῶς,
καὶ τὰς πλοὐτους οἴκοις ἐσ' ὅπως ἔχειν.
Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò ſperabis exitum.

οἷον τι, ait Polybius, τὸ τέλος τυγχάνειν, μὴ ἐκ τῆς ἀρχῆς ἰσχυσαντα: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. ntam vim dicunt ineſſe bonis fauſtisque negotiorum ſuſcidorum principiis, vt ea vix bene cadere poſſint quæ infenitium ſortiuntur. Et ſanè omnia diligenter aduertenda , graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem rouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, e humanos animos terrore nescio quo afficit, & torquet, n vt in re aliqua ſuſcipienda non parum conducit fauſtum xque principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium iaris: tum enim muſtelam, id eſt, omen habere inauſpica- n dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, nec dum iati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, e intimam conſcientiam verberet atque lancinet: quo fit vt idiùs & ignauiùs rem alioqui magnam auſpiceris. Rectè x apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma compo-

Muſtelam excurrere.

Aiax qualis apud Homerum

nens. neque enim putat sibi felicius rei bene gerendæ au
cium capere posse, quàm ab inuocatione numinis. Cur pe
cum illud, vt verè Philosophicum celebratur, οὐκ ἀπὸ ἀρχῆς
ἄρα: &, *Ab Ioue principium Musa*? Cur Romani suorum c
tiliorum & Senatus habendi ducebant initium a sacro illo
cationis carmine, cuius tam sæpè mentio est apud scripto
Sed & in delectu militum, iidem, vt legionibus conscriben
operam dabant, vt qui primus vocaretur, auspicatum no
afferret. Neque vero ad vtramque confirmandam partem
rum nempè qui omina & auspicia vel neglexerint vel obse
rint) multis verbis opus est. Exempla si quis euoluere velit
lat a Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Non solùm, ait Cic. 1
diuinat. deorum voces Pythagorei obseruarunt, etiam ho
num quæ vocant omina. Quæ maiores nostri quia valere
sebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM
FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET
præfabantur: rebusque diuinis, quæ publicè fierent, vt FA
RENT LINGVIS, imperabatur: inque feriis imperat
vt litibus & iurgiis se abstinerent. Itemque in lustranda c
nia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exerci
centor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias d
rent, eligebantur. Quod idem in delectu consules obser
vt primus miles fiat bono nomine. Celebre est quod re
Cedrenus, Græcus auctor, de Persis, apud quos sollemne
de nulla re graui & seria quicquam statuere priùs, eamqu
spicari, quàm oratio & colloquium religiosè haberetur.

Sacrum ex men precatio nu.

Equus in ingressu itineris cespitans.

alicubi equum in ingressu itineris cespitantem aut prio
lapsum pedibus, pro inauspicato signo à veteribus accipi
tum fuisse. Cum enim Sulpitius Galba in prouinciam ex
ad portam ipsam canterium suum cecidisse animaduert
Rideo, inquit, canterie, te idem lapsum esse, cùm tam lon
iturus, iter, vix ingressus laberis. quæ historia prouerbio lo
dedit, in eos qui animo deficiunt ipso statim negotii princ
Multæ sunt eiusdem argumenti apud M. Tullium histori
bris de diuinatione. Lumen huc adfert illud Isocratis ad
monicum: ὡς ἐν βελτὶ πειζεσθε φίλους, ἀγαθὸν πλέγμα σφίσιν
αὐτοὺς ἀπεργάζονται· ἀρχὴ μὲ γὰρ φιλίας, ἐπαινῶν ἰσχὺς δὲ
γίγνεται. Si velis tibi parare amicos, bonum quid dicito apud
quod aliquis illis renunciet nam principium amicitiæ, la
tio est, inimicitiæ autem vituperatio. Hanc sententiam
vsurpatam reperio Iureconsultis. Originem enim rei aiun
spiciendam, l. 2. D. de orig. iur. Et, quæ malo sunt inchoata

o, vix est vt bono peragantur exitu, c. principatus, 1. q. 1. d Gratian. c. miramur, 61. dist. Item, quod ab initio vitio- fuit, tractu temporis conualescere non potest, l. quod ab o, D. reg. iur. l. si tibi decem. §. si pactus. D. de pact. Alio- fatis est benè incœpisse, quamquam diuersus sequatur effe- l. sed an vltrò, §. 1. D. de neg. gest. Nec res subsistit, cùm ad casum venit à quo non potuit incipere, l. pro parte, D. de itutib. Item, vbi nullum principium est, nullus finis sequi- l. in vniuersis, C. qui dar. tut. Et dispositio facta inhabili, ex ab initio resistit, si conferatur in tempus habile, hoc est mpus permissum, non validatur. l. si minor. D. de seru. rt. l. in tempus. D. hered. instit. Et alia eiusmodi sexcenta rrunt, quæ studiosi pro suo arbitratu possint sublegere.

Occursus mustelæ.

ustela tibi si occurrat.] Occursum mustelæ ominosum fuis- adunt auctores. Vnde nunc etiam apud quasdam nationes ix habetur omen, si cùm paratur venatio, aliquis mustelam inat: cuius etiam occursus vulgò est inauspicatus habitus. em picta infortunium significabat: animal enim putaba- nfaustum esse, maliqúe præsagij, iisque maximè, quorum os habitet. Dicitur enim insidiari domesticis animalibus, ertimque altilibus, easque ad internecionem vsque perse- ait Pier. lib. 13. idemque occursum pleriſque religiosum ri dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipsum, tè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. lelam habes.

AD EMBLEMA CXXVII.

AVLVM immorabor in illustranda huius emblematis epigrapha, antequam veniam ad explicationem carminis. il reliqui itaque, prouerb. olet, ei simile quod vsurpauit tides, τὸ λόγῳ περὶ τῦ παροιμίου, ὀδὲν ὑπ ὦν. Nihil am- s. Sed hæc oratorij verba, vbi de Nestore: τὸ λειόμβροτον δὲ , ὀδὲν ὕπ ὦν ἐπ ταῦτα ἰὼν γήρως: iuxta id quod dici solet, l amplius exsisteret præ senio. Cui conuenit illud, Præter are nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vsurparunt. : satis. nunc ad carmen.

Historia de locustis.

fiet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta In- um Longobardia circa annum, vt coniicere facile est, 1541. iata enim nube locustæ ex aëre dicuntur cecidisse, quæ le- aina, herbas, & grana ferme omnia depastæ, induxerunt fa- mem,

mem, & quorundam desperationem, quòd post tot tanta
infortunia nihil esset relictum. Habebant digiti longitudin
turgida capita, ventres obesos,& sanie refertos. Itaque ex
stæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui,
nices, accipitres, aliæq. aues cadaueribus alioqui inhiantes
re nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis corum
nostri temporis historiam congesserunt. Idemque tradun
regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuisse
modi animalculorum multitudinem: nullas primò ala
buisse,sed magnos dedisse saltus: paulo pòst quatuor ade
tantoque numero conuolasse, vt duo milliaria in longu
latum cubito tenus ita occuparent, vt ipsius quoque splen
rem Solis à toto illo terræ spatio sua densitate excluderent
de colligere est facillimum, rebus humi nascentibus damn
numerabilia inde subsecuta esse, quæ ad radices vsque or
depastæ essent: Cùm verò succreuissent alæ, erant digiti hu
ni magnitudine,tumque in fruges atrociùs grassabantur.
terùm hæ neque vi, neque industria alia propulsari pot
Hocautē ei simile est, quod habetur Exod. 10. & apud Ios
lib. Antiquitatum 2.cap.13. Locustarum etiam in Africa
titudinem prodigij similem fuisse tradit Augustin. in lib. I
uitate Dei tertio,cap. vltimo,cùm iam populi Romani pro
cia esset. Consumptis enim fructibus & foliis lignorū, in
nube in mare dicunt esse deiectam: qua mortua, secuta est
corruptio, quæ tantam aduexit pestilentiam, vt in solo N
nissæ regno octingenta hominum millia periisse referant
multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De I
sta ita scribit D. Ambrosius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vsq
locustam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm a
ne conferto regionis cuiusq. occupauerit latitudinem, in
primùm fertur habitaculo, nec fructus inhospitali incur
depascitur, nisi diuinæ signum præceptionis acceperit. Et
ticut in Exodo legimus, ea quoque cælestis vltionem offe
nis exequitur, piæ ministra vindictæ. Hanc quoque auisc
rat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur non
data ad remedium malorum, quæ locusta consueuit in
cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt in
bili pastu plagam suam possit extinguere. hæc Ambros. I
mannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem anima
genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris te
re, ait, à Carolo Magno tertij, locustæ innumerabiles se
habentes & dentes duos lapide duriores, in Gallia, velut
te

m operuerunt; herbas, segetes & arbores, ac vniuersa viri-
tem habentia deuastarunt: Tandem proiectæ in mare, &
ittora in terram iectæ. secuta est magna putrefactio: &
mortalitatem magnam, aëreм inficientes, generalem-
hominum interitum suscitarunt. Idem auctor hac de re
ibi scriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum
is, filij Philippi optimi, locustæ per Italiam vagatæ, Bri-
grum deuastarunt, cùm in Brixiano agro in maxima mul-
line aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum
num intulerunt. Quibus nisi Ludouici Mantuani Princi-
olicitudo obstitisset, fata quoque in tota Lombardia cor-
sent. Earum etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De
& cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locustarum
icie sterilitatis vitium intercessit, sequentis temporis fru-
quos tibi iuxta præteritam consuetudinem deberi consti-
reddi tibi Prouinciæ Præses iubebit. Locustam depinxit
idianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina surgunt
Vertice, signatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, duramq; rubentes
Cuspidibus paruis multa acuêre rubores.

lotel. 3. Rhetoric. ex Stesichoro prouerb. vsurpauit, Cicadæ
d eos humi canent. *οἷον εἰ τὸν λίγειαν ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς*
ὅτι δὲ δεῖ ὅλους εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt
is dicat id quod Stesichorus in Locris extulit, nõ oportere
uiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poeta vastationem
m omnium, ruinamque extremam intelligere, adeò vt non
ficia modò, sed ne arbores quidem stantes relinquantur,
naque solo æquentur, vt cicadæ nihil habeant quo insi-
nt. Hoc inde ductum quod cicadæ arbustis maximè gau-
nt. Exemplũ est comminationis, quo significatur cuncta ar-
a succisum iri stipitibus ab hostibus, ita vt sic truncatis stipi-
is cicadæ necessariò obmutescant humi cantillare. Apud Theo-
um, puella depastæ alieni patrimonij *καλαμαία μάντις* ap-
atur, id est locusta. quæ messem intercipiat. Multa autem
ribus prodita remedia arcendis locustis, si vacat, lege apud
lium Dionys. De agricultura lib. 13. cap. 1.

omplicatus iam meis schedis occurrit ex Pisside pulchra de-
tio locustarum, lib. eo cui nomen fecit *Ἡσίοδος ἐν γεωργίᾳ*. Ex
habet.

Τίς ἐκφοβήσειν πανικὸν στῖφος ἀκρίδων
Ἢ τίς πρωτοσπόρους ἀγροὺς ἀλεξήσει

Βέλος νεφῶδες ἐξ ἀφύλλε τοξότε,
Λόγχῃ ἑτοίμῃ, ἀντικίνητον δόρυ
Πυκνὸ φάλαγξι, μυελόσσοον ξίφος
Πηδητικὸν ἴσπαλιν ἀσάτε μάχης;
Οὐχ ἵππος γὰρ, ἀλλὰ πλήθος. ἡ τρίχα,
Ἔχουσα πορθῶ, ἡ κλονεῖ πτερύγιον,
Δοκεῖ φύγειν καὶ παλίνδρομος μένει,
Φθείρει πρὸ καιροῦ, ἡ θερίζει πρὸ χρόνου,
Ὡ μῦθ' ἁμίλλῃ τῶν ὁπῶν τὸν ἰκμάδα,
Τρυγᾷ τὰ φύλλα, τὸν τρύγον βόσκει,
Καὶ συκίνεται τὰ κῶλα, ἡ τέφρα πάλιν
Ὦ πῦρ τὰ νῦφα τ' βιλῶν ὁ τοξότης.

Quisnam in aciem induxit Locustarum agmina
Aligera, collecta in neces Ægyptias,
Vt nubilum telum abditi sagittarij,
Iaculum paratum, hastamq; motam vi sua,
Densam caternam, centicipitemq; gladium,
Saliensq; præsidium inquieti prælij?
Locusta enim non stat, feritq;, & cursitat,
Vastatq; repens, peruolitat omnia loca,
Fugasq; simulat, reciproca & sistit via,
Ac perimit ante tempus, ante diem metit:
Arbusta marcere, & rigere herbas facit:
Crudum lignorum exsugit humorem omnium:
Vindemiat folia, ac vorat vindemiam:
Cadauera modò congregat, modò dissipat,
Neruos sagittarum vt sagittipatens solet,
Et hostium corpus suorum vulnerat
Hastilibus crurum recuruorum horridis.

Euro] Eurus ventus est Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui post fi
actum Pannoniam, Aquileiam delevit, & in Germaniam tra
iens multa vastauit: eius exercitus armatorum fuit 500000.
dux Romanorum Aetius, & Theodoricus Hispanicorum
thorũ rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi co
misso prœlio 180000. vtrimque cæsa sunt, Hunnis victis. P
cis verò interiectis annis, Aetij, deinde Valentiniani audita
de rediit infestior, Aquileiaque deleta Romam properabat.
Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis
tentus esset nuptiis, vino nimio obrutus, effusa è naribus sa
guinis copia, est suffocatus.

Xer

erxis erant.] Xerxes rex Persarum, Darij filius, in Græcos *Xerxes.*
icaturus, habuit de regno suo septingenta millia: de auxi-
recenta: rostratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria
ia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terrestris au-
exercitus fuerunt centũ & septuaginta myriades, equitum
. Claudian. 2. in Rufinum:

Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbram fecisse diem, cùm classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.

odotus lib 7. Lege Iustinum lib. 2. & Plutarch. initio libri,
Paralleln nomen fecit. De eodem exercitu, si mauis habere
m Isacio Tzetzi, Lycophronis interpreti, hæc habe. Nume-
xercitus Xerxis erat* quingentæ myriades: naues mille du-
æ & sexaginta. quadringentis talentis opus erat exercitui
iulis diebus.

rra omnia.] Rei difficultas spondaicum fecit. priores edi-
es nõ, farra omnia, sed, corda omnia, elegantiùs habebant.
da autem non à voce, cor cordis, sed à cordum cordi, quod
cundum fœnum post messionem primam germinans, vt
linio liquet cap. 28. lib. 18.

es & in angusto est.] Restat desperatio. Videtur Metaphora
ptiuis.

ant nisi vota super.] Id est, nil nisi vota supersunt; vt habet
d. lib. 1. Trist. Elegia 2. Hic enim notanda Tmesis, & Ana-
phe.

AD EMBLEMA CXXVIII.

EPIGRAPHE huius è Plauto petita, refero illud Menandri,

κέρδη ποιεῖ ζημίαν ἀεὶ φέρει. & illud,

τὰ δ' ἀισχρὰ κέρδη συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

sensu apte dixit Euripedes, *τὰ εἰς ὀλιγὰς ἀδίκως εἰσιόντα σὺν* *Aliena corra-*
συμφορᾷ. Hoc malum esse maximum dicit Menander, quia *dere, lucrum*
aliena volunt vndique corradere, spe sua excidunt, & ipsi- *non est.*
periclitantur: nam contrà quàm sperabant, euenit. Refert
nel. Tacit. 1. hist. grande gaudium Romanos inuasisse,
d ij tam pauperes forent quibus donasset Nero, quàm qui-
abstulisset. Sed audimus longè graue & cordatum Plauti
nium. sic enim Rudente:

O Gripe

O Gripe Gripe, in ætate hominum plurima
Fiunt transennæ vbi decipiuntur dolis.
Atque adepol in eas plerumq; esca imponitur;
Quam si quis auidus posciit escam auariter,
Decipitur in transennæ auaritia sua.
Ille qui consulè, docilè, atque astutè cauet,
Diutinè ei vti bene licet partis bene.

Emblematis typus.

Tetrastichon porrò hoc paucis commutatis mutuatus est Gabriæ apologo, quod sic habet:

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
ὤιμωξε κέκλην', ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέα.
ἡ δ' αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκνον, ἔφη,
τὰ σῶν γὰρ οὐκ ἔνδον, ἀπ' ἐμοῦ * ἀλλοτρίων. id est,

*ἀλλότριον.

Bouis puer cùm edisset die festo viscera
Hei mihi! gemebat; quia intestina mater emitto.
Illa autem ridens, Ne time fili, inquit:
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.
Puer die festo bouis cùm viscera
Vorasset, Hei mater, clamat, mea effluunt
Intestina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc sunt, sola at aliena vomis.

In furaces & raptores.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congesserunt, ægrè pa-
dunt, ac si sua essent. Proculdubiò non ab re dictum est à Chry-
sostomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere
& Plautus, vnde est Emblematis titulus, *Malè parta malè*
labi. Hoc si veniret aliquando in mentem iis qui tam impo-
animo secum agitant, vt faciendi lucri rationem conquir-
huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant
rant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortasse aliqua
impotentiùs cruciarentur: aut ne tustam in se numinis i
prouocarent: aut saltè cogitarent, quàm hæc fluxa sint, qu
que fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum causs
tantisque curis distringuntur. Celebratum est iam olim do
tum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui
redem: quod dictum esse suspicor in eos tantùm, qui quicq
omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Quî s
fieri potest, vt opum facultatum que tam expedita facilisque
pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquisitio, pos
sio, iusta esse & legitima censeri debeat? Iuuenalis optimè:

——diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri. sed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor est vmquam properantis auari?

itaque violentis & iniquis harpyiis, id est furacibus homi-
is, si quid aduersa fortuna detrahat, aut alius quidam eius
iat (quod nonnumquam solet accidere) iacturam hanc non
molestè ferre debent, quam certè boni quique & honesti
in lucro esse deputarent, beneque cum mortalium rebus
m esse non tam grauatè dicerent, si quæ iniustè possederût
ui illi captatores, ad veros tandem possessores redirent. Eo
cnere furum sunt plerique forenses rabulæ, atque importu-
cophantæ, & maxime ærario publico nonnumquam præ-
, qui æquissima numinis vlnione, aduersa reflante fortuna,
umque sumptus faciunt, quos numquam putassent: & sæ-
umcrò citius quàm vellent, euomunt quod cõcoquere non
ierunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

rò Cicer. Philipp. 2. vsurpauit hoc Adagium Plautinum,
stulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis:
quàm insolenter statim heluo inuasit in eius viri (Pompe-
intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus
nanus exteris gentibus, iustitia charior! In eius igitur co-
cùm se subitò ingurgitasset, exultabat gaudio, persona de
no modò egens, repente diues: sed vt apud Poëtam nescio
m, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac simile ver-
i est, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico
nsibus, sed diebus effuderit. Fortasse & huc referi potest il-
Democriti, τὸν ἐπὶ κακῇ ἐργασίᾳ ἐφεγκόμενον ἐπι-
ίσεργον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Hesiodus, mala lucra damnis
similima cecinit:

——κακὰ κέρδεα ἴσα ἔπηται.

trà laudat χρήματα ἐκ ἅρπακτα, quæque sunt ἡόσδοτα. Sed
stat audire Euripidem:

ἀδίκως γὰρ μὴ κτᾶσθ' χρήματ', ὦ φίλη πολιὼ
χρόνον μελάθρων ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
ἄνευς ἰσχύοντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id est,

compares iniustè villas opes, quas velis tibi esse diuturnas:
quid enim iniquè domi cumularis, saluum esse minime po-
Non alienum illud Iurisconsulti: Non videtur retinere pos-
onem qui eam sic nactus est vt retinere non possit, l. non
tor, D. acq. possess. Refert Corn. Tacitus libris Annal.
sdam sub Neronis principatu locupletes, qui cùm tan-
i facti essent omnium egentissimi ac miserrimi, & Popu-
Romanus lætabatur fortunam ita conuersam, simulque
as dare qui meruissent. Illustris ille Taciti locus, & nos

singulari dei iudicio non ita pridem vidimus plerosque b
trones, qui medio tumultu, sub titulo sancti fœderis facti
guine bonorum ciuium locupletes, tandem vrbe recepta, &
bus compositis factos omnium despectissimos. Adhæc
prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) M
uum in Hieroglyphicis locupletem designare & rapacem: q
in Phædone significat Socrates, cùm eos homines qui au
tiæ studuissent, & ad imbecilliorum expilationes & rapi
parati ac semper prompti fuissent, in miluos & lupos conu
ait. Sed & in sacris Miluus pro prædone ac grassatore acc
tur. Pier. lib. 17 Hieroglyph.

quem nausea torserat.] Qui præ ingluuie vomebat.

Viscera, diuitiæ.

viscera ab ore fluunt.] Viscera sunt diuitiæ: vnde Penel
Ouidiana:

Viscera nostra tua diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud nostrates, Eum qui suum pe
sensum perdere: vel, Qui censum perdit, perinde videri, ac
sum profundere. Sunt enim χρήματα ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτ
est in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio:
pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui sangui
vitamque eripere conatur. Notus est ex Syllana defens
M. Ciceronis locus, de iis qui tanto amore suas possessi
amplexi tenent, vt ab eis membra diuelli citius & distrahi
videantur. Amm. verò Marcell. lib. 17. Dum nullus obsist
&c. ex barbarorum visceribus alimenta congesta sunt.

AD EMBLEMA CXXIX.

APOLOGVM hunc in primo Epigrammatum Gr
rum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirenti
quænam prior fato concessura esset: quæ verò sortem ia
viderat sibi mortem portendere, risu neglexit, cùm statim t
la in caput lapsa risui finem dedit; quod significat Adagiũ,
la vel inuocata veniũt: illudq. apud Græcos vulgatũ. διζῆσ
τὰ κακὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καλὰ καὶ μὴ διζημένοισι: ho
Mala vel etiam non quærentibus obtingũt, bona vix acce
etiam quærentibus. Idem respondit Diogenes rogatus, qu
hominum sorte sentiret: Miseram & infortunatam homi
conditionem esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtin
cadant autem infortunia, non tantùm non quæsita, sed p
omnem exspectationem. Plautus Mostellaria:

Mala veniunt etiam non vocata.

——vnum hoc scito, nimio celerius
Venire quod molestum est, quam id quod cupidè petas.

Accedit ad rigium illud, multa inter os & offam, & multa incalicem, supremaque labra, ex vetere quodam. Notant scholiastæ ad §. illud, Instit. de rer. diuis. Q. Curtius lib. 8 Contra æquia fortunæ non satis cauta mortalitas est. & illud veteimimi: *Nulla est adeò bona fortuna, de qua non possis queri: &, is quid optes aut fugias, ita ludit dies.* Virgilianum illud ad fin. 1. Georg. ex quadam Varronis satyra,

Nescis quid vesper serus vehat, vnde serenas
Ventus agat nubes. ——

Sequitur Epigramma eiusmodi est, in titulo ὡς δυστραγίαν.

ἡ τέλεσσε ποτὲ παῖδες σὺν ἀλλήλοισιν ἐπαίζειν
κλῆρα. τὶς πρώτιστα βήσεται εἰς ἀίδην·
ἐκ τρεῖς μὲν χαλκοῦν κύβον ἦλθε ἑκάστων,
εἰς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφειλόμενον.
ἐν τύχῃ δ' ἀρ' ἄϊλαπτον ἀπωλίσθησε πόσημα·
δύσμορος εἰς ἀίδην δ' ἦλυθεν ὡς ἔλαχεν.
ψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακὸν, εἰς ὃ τὸ λῶον
ὅτ' ἐν χαὶ θνητοῖς ἔστι χέρες.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima iniura esset ad inferos.
Et tres quidem è manibus emiserunt talum: venit autem ex
omnibus
Ad vnam: ridebat autem sortem debitam.
Recto verò inopinatus lubrico lapsu fuit casus.
Infortunata in Orcum descendit, vt erat sortita.
Non fallax (est) sors cui malum (imminet:) ad bonũ autem
Neque preces mortalibus (sunt) peritæ iaculandi, neque
manus.

Tres quondam simul vt lusissent sorte puellæ,
Quæ prima infernos esset iniura lacus:
Tresq; emisissent talum, cecidisset at vni
Et tribus, hæc sortem risit inepta suam.
Cum de tecto inopinatus ruit impete casus,
Ex sorte infernas lapsa repente domos.
Sors minimè est fallax impendent cui mala, sed cui
Spes bona, vix tenet hanc vel prece, vel pretio.

Charakter emblematis.

Alterũ Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, ἔοικε πὼς ἔοικεν ὁ βίος ὦ, ᾧ δὲῖ ὥσπερ ψήφοις πιάζειν τὸ συμβὰν ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι ἄνωθεν ἐκλεῖν, ἀδὲ θεὸς τὰ ψήφους. Aleæ ludo similis vita, & quicquid euenit, veluti quandam tesseram deponere

Aleæ ludo vita humana comparata.

nere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque tesseram ter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Sic in vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus iactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.

Modestia decet vel maximè fortunatos.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demosthen. ἀ δεῖον ἐστὶν ἀνθρώπῳ, ὅταν βελτίσῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τοῦτο πλεῖστον ἐπὶ τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· ἀδεὲς γὰρ ὅτε φυλακῆς ἔσται δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, ὅτι ἀλίσκεται, ἀπροσδόκητα πάθῃ. id est, Proborum hominum officium est, cùm fortunatiores vtuntur maximè prospera, tum summum habere modestiæ studium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum est, quin oscitantibus euenire possit.

Styx.

ad Stygias aquas.] Id est, ad mortem. Styx inferorum fluuius per quem veteres putabant animas transire post mortem. Lactant. lib. 1. cap. 11. Hanc phrasim mutuatus est ex Martiale. Nam in primo sic 79. epigr.

Decreuit Stygios Festus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus descenderat vmbras. & de
Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias aquum fuerat patrem isse sub vmbras.

Libro etiam 4. 37.

Etiam per Stygias esset iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas.

caca sortis.] Ignara exitij futuri.

tecto.] Tegula.

Rebus in aduersis mala.] Prudens quisque omnia quæ sperari possunt, non in meliora, sed in peiora constituat: quid præter spem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

AD EMBLEMA CXXX.

Titulus Emblematis vnde duxit.

GENERALIS ea thesis, præfixa Emblemati, ad eas cumque humanas calamitates & incommoda pote

imodari: eaque, nisi fallor, paroemia est medicis familiaris.
) conferre placet cum aurea illa Nazarij sententia, ex Pa-
gyrico quem Cæsari Constantino dixit: Facilior, inquit, &
tò prochuior lædendi quàm commodandi semper est via:
nierare integrum, quàm sauciato mederi: dissipare rapta,
m diuulsa componere.

Atherius.] Homerus Iliad. 1. Aten Deam fingit mortales *Ate Homerica.*
isimplicantem angustiis & perturbationibus, eorumque
ites seducentem, variisq. opinionum monstris afficientem:
uæ mala sarcienda placandaque Litæ Iouis filiæ opponun- *Lita.*
quæ tamen non statim possint instaurare atque compone-
uod ab ea motum atque dissectum fuit: sed id longo tem-
s interuallo fieri ait, vtpotè quæ sint luscæ, tardis pedibus,
nio confectæ. Versus Homericos huc adiiciemus:

κραὶ γάρ τε Λιταὶ εἰσὶ διὸς κούραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαίπι, παρεγλωῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἱ ῥά τε Κρονίδαο θύγατρες ἀλίγυσι κίουσαι.
ἡ δ' Ἄτη σθεναρή τε ποδὶ κραιπνῷ, ἕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονταί γε ὀπίσσω.
ὃς μέν τ' αἰδέσσηται κούρας διὸς ἀσσον ἰούσας,
τὸν μὲν μήγ' ὄνησαι, καὶ τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καὶ τι στερεῶς ἀπίσσῃ,
λίσσονται δ' ἄρα πατρὶ Διὶ κρονίωνι κιοῦσαι,
τῇ ἄτλῳ ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc est,

Namque Litæ soboles magni Iouis, & pede claudo
Rugosæ, obliquoq; oculo, medeantur vt illi,
Aten sectantur. celeri præuertitur omnes
Illa gradu, & passim damnum mortalibus affert.
Hæ verò actutum sarturæ damna sequuntur,
Conciliantq; suis cultoribus optima semper.
At si quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adsit, pœnasq; suo det denique damno.

enim Litæ (i. preces) sunt Iouis filiæ magni
laudæque, rugosæque, strabæque oculis.
æ & post Noxam curanteuntes:
loxa verò robustaque & pedibus integris ideò omnes
ongè præcurrit. anteuertit autem omnem per terram
ædens homines: hæque medentur tandem.
ui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
unc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:

Qui autem abnegarit, & proteruè recusarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa simul sequatur, quo læsus pœnas luat.

Eiusdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in e
confert, quòd esset deceptus à Iunone: Illam enim ea causa
pillis arreptam in terras præcipitē dedit, indixitque ne vnqu
rediret in cœlitū contubernium. Hoc quidem significatur, a
uersa quæque statim & ex improuiso impetere, tarde autem
cedere: illud enim est quod Gallorum vulgus ait, Mala & æ
tudines in equis accedere, sed pedibus & lento gradu recedi
Ate enim noxa est velocissima, quæ propter motum celer
infortuniorum aleam maximè subitam & improuisam sign
cat. Hanc Christianæ pietatis auctores φάσφορον, i. Lucifer
è cœlo deturbatum interpretantur, vt maximè Iustinus Phi
sophus ac martyr, Eusebius Pamphil. Suidas, & Budæus no
ex Bessarione Cardinale lib. 3. in calumniatorē Platonis. S
bæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc distichon retulit,
emergentem ē diis noxam facit:

ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἢν ὁπόταν ζεὺς
πέμψῃ τιμορίνοις, ἄλλοτε ἄλλον ἔχει. id est,
Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipse
Miserit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & lupæ cur.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis
precantur, quòd genua flectant: quas rugis obsitas esse Po
volunt, ad designandam imbecillitatem. Has aiunt esse sti
luminibus, quod conniuere videantur in quibusdam, sed
stremò necessitate ad supplicationes deflecti. Phornutus c
das esse tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos supplican
quos antè affecerint iniuria: rugosas verò & strabis oculis, q
grauiter & ore parum hilari intuentur quos offenderunt
à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd ven
biles sint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illaram cupian
iuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniu
rum enim & contumeliarum memoria tardissimè senescit
ferè vt nisi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omi
malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, s
ri sui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora sun
media, quàm mala: & vt corpora lentè augescunt, cùm c
guuntur: sic ingenia studiaque facilius oppressueris, quàm
uocaueris. Sic Seneca Epistola 92. Elegit aliquid noui ca
per quod velut obtus vires suas ingerat. Quicquid longa f
multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus

Res aduersas statim accedere, tarde recedere.

Lucifer è cælo deturbatus.

Locus Cornelii Tacitι.

git ac dissipat. Esset aliquod imbecillitatis nostræ solatium
máque nostrarum, si tanto tempore repararentur cuncta,
nto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: festinatur in
num: nihil publicè, nihil priuatim stabile est: tumultuan-
is cautis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt.
pertinet Scytharum legati sententia ex Curtio lib. 7. Quid
gnoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari?
icus Heraclides disputatione De allegoriis Homericis, eo
penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui
nerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi &
lo corpore finxerint. His Poëta imaginem expressit eorum
supplices sunt. qui enim peccarunt, ex conscientiæ verbere
ores esse solent: eosque verentur aggredi quos læserunt, &
ibus veniam impetrare postulant: pudoris enim sui sunt
ontinuò memores. Nec verò præsenti animo esse possunt,
onstanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorũ aciem.
ò itaque supplicum animus nullum præ se lætum rubo-
admittit, vt qui pallidi sint, demisso vultu, misericordiam
e conantur. Ea ergo causa fuit, cur Litæ ita fuerint ab
nero depictæ. Contra valida est & pernix Ate, cuius nimi-
acris & vehemens stultitia hominum non modò ceruici-
sed & animis impendeat. Nam toto impetu & sine aliqua
ne fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde se ges-
vt qui pictor esset humanorum affectuum, quos affectus
um nominibus allegoricos effingere solet. Lege Lucian.
aginibus, & Tragopodagra.

Pontici Heraclidu alligoria de Ata & Litis.

en.] Ate est noxa, πταῖσμα, lædo.

a mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet ad-
e commentario Alciati ad tit. De verb. signifi. Noxam di-
ntiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detri-
um, noxa est. vnde & lib. 35. T. Liuius, noxæ exoluere, id
pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoq. qui
a legem Aquiliam alicui damnũ dedit, noxa est. At noxia
modo de maleficio ipso dicitur, nec tam generali signifi-
ne accipitur, sicuti noxa. Cicero lib 3. de Legibus, Noxiæ
a par esto, vt in suo vitio quisque plectatur, vis capite, aua-
mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius:
etiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid.
t, suspectus sum, cùm careo noxia. Quo sensu & in Mo-
ria & in Pseudolo vsus est. Terentius quoque in Phor-
e: In re incipienda ad defendendam noxiam. sed & in
icho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos

aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſ
ret. Quæ adducere volui, vt palàm fieret quàm iniquo iur
ſtinianum in Elegantiis ſuis infectetur Valla, & Seruium F
aldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur ec
veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ergo Lita, proles Iouis.] à Litis, nomen factum ἀπὸ τοῦ λιτανεύειν, verbum λιτανεύειν, quod eſt ſupplicare, vota, precesq. ſup
ter fundere. Sic litatum, pro eo quod eſt aliis ſolutum,
tum deo, quaſi luitatum, ait Feſtus.

proles Iouis.] Rectè proles Iouis, quia vt Dei proprium i
mortales; ait Plin. initio hiſtoriæ mundi, ſic nulla re ali
gis ad Dei naturam accedimus, quàm ſalutem homi
dando, vt Tull. Ligariana, vt Strabo, ἀνεργετικὸν εἶναι θεὸν μά
Contra Arabulus apud Horat. 1. ſermon. 5. nomen habu
ἔτλω ἄτλω βάσκανον, quòd damnum, noxamq. ferret. Actius
nalippo, te eſſe huic noxæ obnoxium, citat Feſtus, trader
xam eſſe peccatum, vel pro peccato pœnam.

AD EMBLEMA CXXXI.

PINDARVS Olymp. 5. αἱ δ' ἀμφ' ἀρετᾶϊσι πόνῳ
νεπε μάρναι, πρὸς
ἔρεθ' κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt,
Circa virtutes labor ſumptuſque perpetuò implicantur, v
difficultate obtectum adæquare. Sed propiùs apud Plu
Bacchilides: πρὸς γὰρ κῦδος ἴχει ἀρετά.

Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchantis.

Crediderat platani.] Cum in Aulide Bœotiæ portu, G
rum ad Troiam euertendam nauigantium claſſis aduerſ
to detineretur, Calchas augur peritiſſimus cum cæteris
cis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione D.
iratam placaret, & ex ſerpentis vel draconis augurio (
arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum ma
glutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri pra
Nam pro paſſeribus annos, pro angue tempus intelle
explicat Pierius Hieroglyph. lib 20. Narratio eſt apud H
rum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem re
vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibuſdam q
fertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi eſſet
re Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem De d
tione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Hom
habet:

τίπτ' ἄντω ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τὸ δ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα Ζεύς, &c.

m eundem satis feliciter Ouidius est æmulatus Transfor. 12.

——*veri prouidus augur*
Thestorides, Vincemus, ait, gaudete Pelasgi,
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris:
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

c autem innuit, quod præclarum sit, idem esse & arduum; & is maximis difficultatem quandam à natura esse propositam, ait idem M. Tull. Tusculan. 3. Etenim nulla potest esse diuina gloria, quam labor strenuus & indefessus primùm non decesserit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, cis sine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκ. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμελεῖαι τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνοῦνται πλεῖστον, ὡς φασιν οἱ ἀγαθοὶ γεωργοὶ λέγειν τὴν κτῆσιν εὐδαίμονα, τῷ μὲν γὰρ κακότητα κτᾶσθαι ἐστὶν ἑλεαδῶς ῥᾳδίως. ἔστι μὲν γὰρ ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι νώμῃσι· τὴν δ' ἀρετὴν ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν, καὶ τραχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται, ῥηιδίη δ' ἔπειτα πέλει χαλεπὴ περ ἐοῦσα. *Virtus difficulter paratur.*

τυρεῖν δὲ καὶ ἐπὶ χαρμονῇ οὐ πάνυ δῆλα, τὰ πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀθάνατοι. id est, Curæ quidem laboriosæ efficiunt, vt ad pulchra & honesta facinora perueniatur, sicuti virorum optimo- habet adagium. Ait enim Hesiodus:

Amplecti vitium cumulatim & sumere promptum est:
Namque iter id facile est, nec eo vicinius vllum.
At Diy sudorem virtuti præposuerunt,
Ad quam longa via est atque ardua, & asperа multum
Offertur: tamen est vbi ad altæ cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

fatur autem Epicharmus, A dijs omnia nobis vendi laborijs. Memoriæ succurrit & illud Clementis Alexandrini Strom. δ. ἔστι τις λόγος τὰς ἀρετὰς ναῶν δυσεμβάτοις ἐπὶ πέτρης δίειμι θεὰν χῶραν ἀγνὰν ἀμφέπειν, ἃς δὲ πάντων βλεφάρῳσι θνητῶν ἔσωτος. ὧν μὴ ἀκίνητος ἱδρὼς ἐνδοθεν μόλῃ, ἧκητ' ἐς ἄκρον θείας. quorum verborum hæc est sententia: Fama est virtutis templum esse in quibusdam rupibus, ad quas difficilis ad- dum sit ascensus, eamque celerem incolere locum castum. verò non conspicitur quibuscumque hominum oculis: ne vnquam ad eam quisquam perueniet, tamquam ad fortitudinis

tudinis propugnaculum, nisi primùm sudore ac labore mum afficiente suam industriam probarit. Quid enim niæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themistocles comparassent, nisi laboriosis & molestis expeditionum a stuis arduum virtutis iter sibi conficiendum proposuissent? ἐυτυχίας τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ πληθυσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ ρυτῶν, εἰς ὅτι πρηλὲ δωάμιως, ait in Crasso Plutarch est: Non tam fortunæ prosperi euentus Romanorum po tiam auxit, quàm egregia virtus, ac summa in laboribus risque in rebus tolerantia, aduersis casibus succumbere n Illud etiam mihi succurrit Pindari ex Olymp. sexto: ἀκίν δ' ἀρεταὶ ὅτι παρ' ἀνθρώποιν ἐτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι πλ μέμναοπαι, καλὸν ἆθλον πονέων: id est, Virtus periculorum e neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at memorant, si quid honesti laboriosè peractum est. Qu hoc postremò, laudis Cæsar esset consecutus, si facile illi Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum sibi fam mulasset, si dum Italiam adiret, peruias Alpes cura pulu & sudorem, ac non magna suorum cæde fecisset? Rectè Tristium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco i cuiusdam Poëtæ, apud quem tamen non est eadem conc cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum serpens dei & exturbasset, in eoque tandem igni ardenti combustus e

Crediderat.] Commiserat, nidificauerat.

sua pignora.] Pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ ni

Serpens saxeus.

Saxeus.] Fatalis serpens est: necnon perpetuæ belli Tr memoriæ per metamorphosim serpentis in perpetuæ d saxum. sonat etiam saxeus, durum, crudelem, inexorab quique nulla flecti prece possit. Huc pertinet quod alic memini retulisse me de illo angui qui Tarquinij Superb mum stupefecit, attonitumque reddidit, cùm à colum gnea repente lapsus omnes in fugam vertisset, rei miracul sternatos: nimirum portendebat ille serpens nouum & ine ctatum principem, eundemque ætate florentem Iunium tum, de lignea columna, hoc est, stupore, quem diu simu rat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum.

AD EMBLEMA CXXXII.

petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. illud non niserim, ait, Tritonas cũ buccinis fastigio Saturni ædis su- ositos, quoniam ab eius cõmemoratione ad nostram æta- historia elata & quasi vocalis est: antè verò muta & obscu- incognita: quod testantur caudæ Tritonũ humi mersæ & ditæ. Triton marinus Deus, Neptunique filius, & tubi- hoc schemate serpentis circulo continetur: quod refertur m ad perpetuam & numquam intermorituram doctorũ vi- n memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota t quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in se reuolutus, itatem designat, vt docet Orus Niliacus in ipso Hiero- principio. Hoc significat historiam rerum gestarum ab ni commemoratione ad nostra vsque tempora, quæ aliàs rata esset, notam & quasi vocalem extitisse. Nam quæ an- urnum gesta sunt, obscura & incognita in tenebris deli- quod ostendunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, que oculos effugiunt. Id Alciatus ipse Annotationibus in um sic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ia- magunculas Tritonum statuebant, non aliam ob caus- quàm vt ab eo cœpisse historiam, æternitatemque illis de- Deos ostenderent, quorum præconio fuissent celebrati. Ti- sidem significat his verbis:

Typus Emblematis.

Triton, Deus marinus.

Quem referent Musæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

3. Tristium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Fectoris exceptis ingenijq; bonis.
En ego cùm patria caream, vocibusq; domoq;,
Raptaq; sint adimi qua potuere mihi:
Quilibet hanc sæuo vitam mihi finiat ense,
Me tamen extincto fama superstes erit.

spectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij illum profectum Musis sacrificarent, cùm nullum cũ Mar- berent commercium: Vt, inquit, post præclarè facta, me- apud posteros maneat. Et quidem docti, non solùm viui lentes studiosos discendi eruditi atque docent, sed hoc etiam post mortem literarum monimentis assequuntur, . Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem mè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5.

Spartani Musis cur ante bella sacrificarent.

cetum.] Inferiore sui corporis parte piscem refert, supe
deum. Plutarch. de Iside cõmentario ait Amphitritem m
vesq. Deos marinos, Tritonas dici. Eos descripsit vberrin
Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pa
nias: sunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habean
cesse: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezen

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hispida nanti
Frons hominem præfert, in Pristin desinit alnus.
Spumea semifero sub pectore murmurat vnda.

Fama viros animo insignes.] Sic initio panegyrici Maxin
& Constantino A.A. dicti, Equidem scio gaudentium s
nunc ita toto orbe florescere, quacunque fama vltra natu
qua fugitur discursio volucris*mutuata, & pluſquàm mil
cibus sonora percrebuit, vt omnium nationum gratulatio
consecretur.

Viros animo insignes.] Hi dicuntur eleganti verbo Græc
πολύφημοι ἄνδρες, εὐλογιμοὶ, καὶ ἔνδοξοι, qui & ἄγλαοι Ho
quæ sanè laudatio petitur à virtutibus primarii, fortitu
& iustitia: quali elogio donati heroës, toto orbe, omnique
steritate celebrati. Pertinent huc arguti & inimitabiles h
Pindarici, in gratiam eorum scripti qui victores redier
Olympiis, Nemeis, Pythiis, Isthmeis: item quæ ab epicis, (
gicis graui descripta charactere, ad res gestas posteris ma
das. Et quò maximè pertinent historicorum monumenti
vt egregiè facta à mortalitate vindicent? Et pertinet ad
plum, bonos & præstantes viros honoribus affici, nec
dum in viuis sint, sed etiam fato functos, vt virtuti suur
datur præmium, quæ sanè laudata crescit: & id permult
cendit ad similem virtutem, & facta similia.

AD EMBLEMA CXXXIII.

Galeacius. EPITAPHIVM est Ioannis Galeacii; quem celeb
maximè nomine, quòd fortissimè Turcis in Itali
rumpere conantibus restiterit, & Remp. suam legum at
tate composuerit. Huius Historiam repete ex Sabellico E
9. lib. 9. sed maximè Paulum Iouium consule de Ducibu
diolanen. Videtur autem Alciatus id confinxisse ad Græ
quorundam Epigrammatum imitationem, vt est Geri
quoddam lib. 3. quo Themistocles rerum à se gestarum

oratione indicat, quo pacto à Græcis sepeliri velit: alioqui *Vnde petitum Emblema.*
m satis magnum & dignum sepulchrum suis virtutibus
posse. quò spectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro
ultitudine rerum non posse scribi dignum epitaphium, sed
opam & Asiam, quas subiugauit, eius esse sepulchrum tra-
imile est quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quispiam:
roHector non vult comparari sepulchro aut tumulo; quip-
i vniuersæ Græciæ restiterit, & cuius amplissimum sepul-
n sint Ilias, Homerus ipse, Græcia, & Achiui fugientes.
n modo vt dignus Galeacio tumulus ad perpetuam no-
commendationem extruatur, ait Alciatus, describendam
aliam vniuersam, Duces ipsos, regiones conterminas, &
ros toto impetu Italiæ cerui cibus imminentes: postremò
tuatur Anguifer, qui symbolum habeat scriptum, TI'
MIKPOI'Σ TO'N ME'ΓAN E'NTI'ΘETE; *Character Emblema.*
uc apponam Germanici in Themistoclem epicedium,
imitatus est, & fermè integrum (vocabulis aliquot dum-
immutatis) mutuatus est Alciatus, vt videre est:

ἐπὶ τάφῳ λίθοιο θὲς Ἑλλάδα. θὲς δ' ἐπὶ τοῦτῳ
δόρατα, βαρβαρικῆς σύμβολα ναυφθορίης.
τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε Φοίνικος Ἄρη,
καὶ ξέρξεω τύπτοις θάπτε Θεμιστοκλέα.
στήλα δ' ἀσκελαμὶς ἐπιπείσεται, ἔργα λέγουσα
ἁμά· τί με σμικροῖς τὸ μέγαν ἐντίθητε;

o sepulchro lapideo pone Græciam; pone adhæc
Hastas barbarici symbola naufragij:
umuli [in] apice circumscribe Persicum Martem,
Et Xerxem: in illis humo conde Themistoclem.
olumna verò Salamis superimponatur, gesta referens
Hæc mea. Quid verò paruis magnum imponitis?

rmoreo in tumulo statuatur Græcia, deinde
Hastæ barbarici symbola naufragij:
ersicus & Mauors apice astet deinde sepulchri,
Et Xerxes & humo conde Themistoclea.
mea gesta canens Salamis ponenda columna.
Quid magnum paruis imposuisse iuuat?

nerimus interea, quod priori huius libri Emblemate
auimus, Anguem siue serpentem stemma esse Ducis Me-
iensis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video
sit necesse. Hoc mihi reuocat in memoriam species vn-
honorum qui ab Aristotele statuuntur Rhetoricorum
, nempe sacrificia, monumenta vel carmine, vel oratio-
ne so-

ne soluta, præmia certa, luci, superiores in secundo loci, s
chra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barba
bitus adorantium, & conspectus cuitationes, munera quæ
quasque gentes in precio sunt. De quibus sigillatim aliqu
cere mihi hic necesse habeo. De sepulchris & monumenti
mus, quæ inter honores non paruos poni solemne iam
fuit. exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam
quidem & memorabile, Menandro Bactrorum regi, hc
mitissimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ
ciuitates, cunctique populi inferias de more commun que
sensu soluerunt. Sed de reliquis cùm diu certatum esset, q
in primis commendarentur, vix tandem inter omnes con
vt æquè partitæ singulis distribuerentur rata pro parte, n
quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum
ratione existeret. testis est Plutarch. commentario quo ci
hominem instituit. Cum his quæ antea dicta sunt ad tum
Galeacij, deque inscriptione illa magnifica; Quis paru
gnum me superimposuit? Velim annecti quæ mihi nu
currunt ex aliis certè non pœnitendis auctoribus. Sic igitu
rat. epod. oda 9.

—Africano, cui super Carthaginem virtus sepulchrum cons

Velleius Paterculus de Carthagine: Eam vrbem inuisa
mano nomini Pub. Scipio funditus sustulit, fecitque suæ
tis monumentum. Sed interea dum hæc meditor, nesc
modo mihi præ cæteris placet Martialis sanè argutum, è
dum de Pompeio & filiis Cenotaphium:

Pompeios iuuenes Asia, atque Europa, sed ipsum
Terra tegit Libyes, si tamen vlla tegit.
Quid mirum toto si spargitur orbe? tacere
Vno non poterat tanta ruina loco.

Dion Nicæus in Adriano postquam venit in Græciam
uit mysteria, cumque per Iudæam in Ægyptum venisset

Pone arma.] Pro describe, aut dispone, non placet F
nostro, vt quod à mera lingua Romina deflectat; quan
Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antoniu
ponat. hîc enim, pro deponat, vsurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari
& Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris translatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruis magnã.] Antitheton. Apud Caietam in sepulch
morco æneaq. vrna, hæc inscripta reperiũtur Scipioni Af

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obstitit Africa quondam,
(Respice res hominum) quàm breuis vrna premit!

3. Carm. Horatij occurrit,
——desine Magna modis tenuare paruis.

ull. dicebat Cn. Pompeij gloriam non regionis vnius, sed vniuersi finibus esse terminandam. Et Alexander Macedadem Homeri non ad tibiam, sed tubam videri concelebam. Et nescio an possim huc adgregare illud Epaminongum. de quo Iustin. Vnus vir pluris fuit, quàm vniuertas. Non abludit Sallustianum hoc in Catilina, initio, eò ait videri sibi difficile Historiam scribere, quia dicta æquanda sunt.

AD EMBLEMA CXXXIIII.

PTIMÈ ciuis est Rempub. suam non modò legum metu coërcere, sed & omnes omnium animos pacis vo continere, & omnem rixarum occasionem adimere, o est exemplum Thrasybuli. Athenienſibus enim longiſ- obſidione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, & aſſi peſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impe- t, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta us gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta ty- & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opu- oeneque ſummati homines exularent: inter quos Thra- s vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt is. Itaque ille ſuo cõſilio, & ſociorũ ope, tyrannos omnes ria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt thenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide pu- Thraſybulus legem ſanxit De abolendis præteritis iniu- am ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicam o totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt o Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delen- uc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo ius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. cap. 1. Murullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epi- na certè venuſtum:

Historia Thrasybuli qui tyrannos expulit.

Lex ἀμνηστία.

ùm fugeret ciuem ciuis deuictus vt hostem,
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui;

State

State viri, Thrasybulus ait, victoria vestra est:
Nec mihi, sed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per mediosq; ruens ensesq; virosq;,
Parcendum passim ciuibus ingeminat.

Benè porrò inditum nomen Thrasybulo, qui audenti filio rem magnam aggressus est, & feliciter perduxit ad exi Atqui quod habet Publij mimus: In rebus dubiis plurim audacia. Quo ferè sensu Eucnus dixit ad sapientiam per tum conducere audentiam: scorsum si sit, noxam adferre, σοφίαν μ' ἔχδος πλὴν μάλα σύμφορον ἐσί, χωρὶς δ' βλαβερὰ, κόπτα φέρει. In nostro iure, audacia circa licita adprobat Celsus, 20. §. videndum. D. de lib. & postum. l. si quis in tum 7. Cod. vnde vi.

Dum iustis patriam.] εἰς ἰσωνὸς ἄρης & ἀμωιλος ἀξὶ πε ait ille, & quæ pietas prior, quàm in patriam & parentes quæ arma iustiora quàm quæ capiuntur ad vindicanda triam?

Dumq; simultates ponere.] Iniuria semel remissa renoca debet, c. si illi, 23. q. 4. ex Gelasio, & qui dissimulat ini callidissimus est, apud Hebræum parœmiastem prouerb. sed hic callidissimus, prudentissimus, vt apud Tull. Partit Refero huc locum ex Ausonij panegyrico, ad finem per de combustis fœneratorum nominibus, vt nouæ & vet xandi occasiones tollerentur auspice Gratiano, bono pri Exemplum aliud celebre Constantini magni, de combu bellis expostulatoriis episcoporum, qui Nicenam syn conuenerant.

Palladia fertum.] Id est, ciuicam coronam, quæ dab ciui qui ciuem in bello seruauerat: fiebatque ex oliuæ f aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. cap. 6. & Plin. l cap. 4.

geras hunc solus honorem.] Seneca epist. 41. In hom laudandum est quod ipsius est. familiam formosam ha domum pulcram: multum serit, multum fœneratur, ni num in ipso est, sed circa ipsum. Lauda in eo quod ne nec dari potest. Quod proprium hominis est quæris? & ratio in anima perfecta.

AD EMBLEMA CXXXV.

HVIC epigraphæ conuenit illud Euripidis Herc rente:

γυναίων ἀρετὴ σώων
τοῖς θνήσιν ἄγαλμα.

um laborum virtutes mortuis etiam decus existunt. Achil-
ulcrum fuisse in Sigæo Troiæ promontorio, scriptores
nt. Id sepulcrum amarantho viridi semper ornatum, fa-
heroum perpetuò virescentem, & apud posteros num-
intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Philoctetæ
υσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par est. ἡ ἀνδρεία
nquit, μηδὲ σωθήσεσθαι βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, οὕτω
ται. & Pindar. Isthm. 5. non obliterari prolixum labo-
rorum ait, ὅτι πτύφλωται μακρὸς μοχθὸς ἀνδρῶν. Ad-
ertio Græcorum Epigrammatum simile reperio in Laër-
nulum: quod ascribere placuit, quia eódem ferme spe-

*Fama num-
quam inter-
moritura.*

ψύχει κὴ πέτρῳ ὁ πολὺς χρόνος, ἀδὲ πεδήσει
φθίσεται· ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλίγη δαπάνῃ.
ἀεὶ κὴ λαίφεα τὸ δ' ἠρίον· ὁ χθὼν ἀκτὰς
βαίνων ἄπτ, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
ὄνομα μοῦνον ἥρωος ἀεὶ νέον· ἀ γὰρ ἀοιδὰς
ἀμβλύνειν ἀίων (κἠν ἐθέλῃ) δύναται. id est,

Saxa canat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia sed mollit tempore longa dies.
Laërta sic busta terit quoque littora propter
Æthere de summo defluus imber aquis.
Immortale sed, heu, nomen delere vetustas
Heroïs, Musa vindice, nulla potest.

uat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, sed vna omnia perdit consumtione.
etiam Laërtæ tumulus, qui prope littus
Paululum abest, frigidis liquitur à pluuiis.
omen quidem herois semperflorens. Non enim carmina
Obscurare æuum, etiamsi velit, potest.
nga dies saxumq; canat, ferrumq; retundit,
Cursibus eternus omnia vbique vorat.
quoque Laërtæ tumulus, qui littore ab ipso
Paululum abest, tenui tunditur à pluuia:
men at herois manet immortale. nec æuum
Delere (vt vellet) carmina dia potest.

onam & illud argumenti eiusdem:

Α' χιλῆος ῥεχίνεος, ὃν ποτ' Α' χαιοὶ
δῄωσαν, Τρῴων δεῖμα κὴ ἐσομένων.
καλῷ ἢ νείσυκος, ἵνα τοι ἀχῇσι θαλάσσης

κυδαίνειν παῖς τ' ἀλίαι Θέτιδος. id est,

Hic positus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra sepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amaranthus tumulis appositus.

Cæterùm Philostratus ad tumulos exornandos scribit am
thum vsurpatum fuisse, orto à Thessalis initio, qui Achil
pulcrũ eiusmodi coronis redimirent. Vel certè referemu

Typus Embl.

blematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pau
de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud se post
cladem, florem quendam primùm enatum candidum, n
rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minoren
scriptum iisdẽ, quibus Hyacinthũ, literis. Hæc porrò epig
reuocat in memoriam illud Iustiniani principis, §. filii
cusat. tut. institut. Hi qui in acie pro republica ceciderı
perpetuum per gloriam viuere intelliguntur. Vlpian. in
lo amissi, eod. tit. Sic Tullius 9. Philipp. Horum mortu
vitam in memoria viuorum ponam. Idem 14. Philipp.
tunata mors, quæ naturæ debita, patriæ est p
dita. Breuis nobis data vita est: at memoria bene reddit
sempiterna, quæ si non esset longior quàm hæc vita, qui
tam amens, qui maximis laboribus & periculis ad sun
laudem, gloriamque contenderet? Et oratione pro Co
Balbo; constituit discrimen inter gratiosos, ambitiosos
& fortes, quod illi viui fruuntur suis operibus: horum
mortuorum si quisquam, inquit, huius imperii defenso
ri potest, vincit auctoritas immortalis. Nec verò apu
manos tantum, sed & alios priscos populos hæc grat
dita est, his qui pro Republica vitam suam profudissent
stat apud Thucydidem ea de re ἐπιτάφιος λόγος. Et n
lùm iis qui mortui sunt, hu
eorum quoque proximos consolandos, ait Cicero 14. P
Et quidem parentibus hanc esse consolationem opu
quòd tanta præsidia reipublicæ genuerunt. Deinde add
que etiam censeo, P. C. quæ præmia militibus comm
nos republ. recuperata tributuros ea viris, victoribusq
mulatè cùm tempus venerit, persoluenda. Qui auten
quibus illa promissa sunt, pro patria occiderunt, eorum
tibus, liberis, coniugibus, fratribus tribuenda censeo.
Aristoteles 2. politicor. Hippodamium apud Athenien
quando lege cauisse, vt ex publico alerentur filij quoru
tres pro patria cecidissent. Quod apud Thucydidem

ciendum suadet. Cicero 1. Tuscul. retulit ex quodam

Dic, hospes, Spartæ nos te hic videre iacentes,
Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

Rhœteo.] Rhœteum oppidum & promontorium Troadis, *Rhœtum.*
s tepulcro à Poëtis celebratum, sicut & Sigæum sepulcro
lis. Videtur iccirco Alciatus abusus vocabulo, cùque μνη-
ὰμάραντα.

a Thetis.] Dea maris, quæ quia semper in aquis habitet,
albissimos dicitur habere à Poëtis.

maranthio.] Amaranthus ab ἀ priuante, & μαραίνομαι, ta- *Amaran-*
, quòd numquam siccetur neque marcescat. Plin. lib. 21. *thum.*

ùm murus.] Id est, Græcorum munimentum & robur:
ns Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Scis: & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo sensu
rus in Olympiis Hectorem Troiæ columnam appellat:
πρ' ἴσχαλε τροίας ἄμαχον, ἀσφαλὲς ἔρκος: id est, qui Hem subuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam. de
le loquitur: quò referri possunt allegoricòs à Iuuenale
in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis ti-

— miserum est aliena incumbere fame,
Ne collapsa ruuant subductis tecta columnis.

it Hyginus exclamasse Achillem cùm bigis illigatum Hem raptaret: Troiam expugnaui. in appendicibus Virgilia-
hc legitur:

Defensor patriæ, iuuenum fortissimus Hector,
Qui murus miseris ciuibus alter erat,
Occubuit telo violenti victus Achillis:
Occubuere simul spesq; decusq; Phrygum.

it Ælianus 12. var. hist. Epaminundam accepto mortifelnere in pugna Mantinensi, delatum in castra tussisse acciphantum, vt eũ ducem sibi moribundo sufficeret: quem
n acie cecidisse retulissent, rursum Iolaidem vocari in pequem etiam interfectũ cùm dicerent, nihil aliud habuisàm vt suaderet pacem cum hostibus esse faciendam: nullo uce Thebanis superstite. in Euripidis Hecuba, sic loquiibra Polydori: ἐπεὶ γὰρ τροίαν, Ἕκτορός τ' ἀπόλιν φυγὰς, ἔβαν' ἱερὰ πατρῴα: vbi Troia, & Hectoris animus pe- patrij lares diruti sunt.

ud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achil-

les (cuius Poëtæ beneficio virtus tam insignis transmiss posteris) quantum Homerus ipsi Achilli. Nisi enim tam gne & præclarum virtutis exemplar Homerus sibi nactus fortasse ingenij admirabilis vim non ita exeruisset. Fuit ingenium par materiæ, quod ait Iuuenalis.

AD EMBLEMA CXXXVI.

Qui Generosi & qui Nobiles.

Ex eruditis hominibus, iisque maximè qui vetera dili ter obseruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & G rosos interesse nonnihil. Aristoteles animalium historiæ 1. γενναῖον τὸ ἐξ ἀγαθῆς γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξεκάμνον τῇ ἀνδρείᾳ: Nobile id est, quod ex bono genere profectum est: g rosum, quod à sua natura non degenerat. Exemplumqu ponit in lupis, quos generosos; & leonibus, quos nobiles es cit. Idem penè 2. De arte dicendi. quo loco ait præclarius generosum quàm nobilem dici; nobilis enim maiorum tum virtute gloriaque nititur: generosus & virtute maio & sua commendatur: itaque generosos omnes esse nol sed non contrà, nobiles generosos omnes. Quidam enim biles, degenerant à virtute maiorum, & humili ac demisso mo fiunt, atque ad ignauiam socordes delabuntur. Cice Bruto, Scipionum stirpem generosam vocat, quòd in ea r excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, g rosum & potentem dicit: vt in defensione Cæliana, Clo impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Ide de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatem crud tem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam pat generosum, non nisi in bonam. Cornel. Fronto, nobilen pellat rerum nobilitate, generosum verò cognatione. Ea gnificationem Cicero in Paradoxis obseruat. Ipsius, inqu bido lapsa est in muliere ignota; dolor ad pauciores pert quàm si petulans fuisset in aliqua generosa virgine ac nobi de re dissertatio nobilis est euoluenda Phauorini apud Gel cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam synonyma coni certò scio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tull Roscij Amerini pater, genere & nobilitate sui municipii ceps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & sapiens, & nobilis & generosus.

& Ouidius in Heroidum epistolis:

Si te nobilitas, generosaq; nomina tangunt,

vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellan-
i vel familiæ nomine, vel alio tandē modo innotuerunt:
si verò speciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt.
Athenienses Cicada nobilitatis insigne fuit: aureas enim
s crinibus innodabant, vt significarent se indigenas esse
biles, id est (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους
ἐξ ἀρχῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expressit Oratione
cco. Id verò ridebat Anusthenes, vt refert Laërt. lib. 6.
enim hoc illis esse cum cochleis & testudinibus commu-
ppè qui aliunde nō commigrassent, nec vnquam solum
lerent. Hinc ergo πεπιληφόρους, id est, Cicadigeri dicti Athe-
s: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis &
distinguebat: cuius rei caussām nonnulli adferunt, quòd
æ inter alia animalia indigenæ præcipuè videātur, quòd
egione, in qua nascuntur, viuant & emoriantur: reliqua
nnia migrent aliò, neque sedem vllam firmam habeant.
ique autem ciuitate & municipio nobiliores eos agno-
, quorū maiores pluribus antè annis in sua patria claue-
it Pierius lib 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno,
otus in Terpsic. Aelianus lib. 4. Variar. histor. cap. 22.
go per contemptum dici eos πεπίληνοι ἀναιδέστατοι cicadis
s, glorioſi quidam iactatores, obsoletis iam & nimium
s vtentes. Romanos autem, qui nobilitate generis aliis
rent, aiunt lunulas in calceis habuisse, fortasse vt signifi-
Romani imperij conditionem; quod sensim creuit, &
rum lapsu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri solet. Alij
unt signum esse eius habitationis, quæ in luna esse dici-
quòd post mortem, animi rursus lunam sub pedibus ha-
t. Vel superbos homines admonebant rerum humana-
stabilitatis, cuius rēi luna sit exemplo, quæ ab obscuro
en, inde in obscurum redit. Philostratus de Herode so-
narrat eum fratri de generis sui claritate multa iactanti
: Certè nobilitatem habes in talis. quod significauit Iu-
s, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Cicada, nobilitatu insigne Athenensibus.

Lunulæ in calceu Romanorum.

—& nobilis & generosus
Appositam nigræ lunam subtexit alutæ.

& Zonaras auctor Græcus, ait patricios gestasse in vrbe
s corrigiarum inflexione, & forma literæ, C, adornatos:
& Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætere-
ndum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vsu
quo à diluuio Deucalionis primi ipsi lunam inspexisse
tem se credidere, quodque putarent vniuersum genus

Arcades lunam primi obseruarunt.

mortalium aquis obrutum periisse, & à se rursus originem propagationis emanasse, ait præter alios vetustiores Pierius ex sacris Aegyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Ἄρκαδες οἱ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδίεσσαι.

Strabo in 8. Geograph. δοκεῖ δὲ παλαιότατον ἔθνος εἶναι τῶν κατὰ Πελοπόννησον. Sic primo Fastorum Ouidius:

Orta prior Luna (de se si creditur ipsi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Fastor. hucrespexit Naso:

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm se luna vellent antiquiores dici (adeò sui gentis antiquitatem iactabant) dicti sunt à Thucydide initio τριετηρίας προσέλευσις id est, ante lunam editi. Plerique ad hist. naturæ referre malunt, quia lunæ cursum primi observ. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. hæc quorsum attineant, non planè video, nisi ad comm. locum retulero de nobilitate, quam sibi longè multi tribuunt vanis quibusdam schematis & imaginibus maiorum tu. quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verb. cessere debeam, planè non habeo. Quis enim sustineat ali. tollere cristas, sibique arrogare quidpiam, quod tamen p. non possideat? Atqui genus suum qui laudat, quique a. animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & nominibus sibi tribuit quod ad se minimè pertineat. Qu. culdubio mihi non videntur absimiles fugitiuis iis qu. metu cùm ad aras se receperint, tamdiu latent, quæque tuto putant, quamdiu eo perfugio vti possunt. At cùm inde f. eruti, quid iis superest quàm certa quædam crux, aut extre. aliquod dispendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil q. maiorum nomina crepant, atque quæ sola hærent suis diffisi. tibus, veræque gloriæ, quâ nullam habent, non sentiunt. miseri sint, & quanto in errore versentur. Sed retineamus. sionem cum iis qui nobilitatem in animo generoso sita. volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido. gero. hominum autem in vitæ morumque bonitate po. Laudatur à Dione Chrysostomo, Thebanorum optim. æquissimum institutum, qui eos seruorum numero non. bant, qui per vim & iniuriam belli serui facti essent: Cur. biles eos esse vulgari opinione iudicamus, quorum si vi. æstimentur, si moderatio animi, si prudentia, si sagacitas. quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, spatiis an.

In ementi. tam nobilitatem.

Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè
iaui, iudicium atque consilium, qui solos eos nobiles esse
ant, qui ad virtutem propensi essent: neque tam curio-
ò verò superstitiose quærebant, ex quibus orti parenti-
ent, de quibus aliquid statuendum videretur. Sic autem
um rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus
fidam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdura-
Nam in canibus, equis, gallis etiam gallinaceis id facile
ertere: quia equum si quis animosum & ad cursum ido-
facto periculo norit, non rogat an eius pater sit ex Arca-
Thessalia: satis enim esse putat, quòd equus animum
osum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad cursum
intelligitur, nihil opus est scire an ortum duxerit è Ca-
Lacedæmone, sed existimatur esse satis, quòd generosus
is sit. Idem de gallis, deque aliis iudicium: idemque po-
de hominibus sentiendum: ex quibus qui virtutum stu-
est, qui iustitiam colit, qui humanitatis iura, qui reli-
n obseruat, is reuera generosus est & nobilis, tametsi
es eiusdem & auos nemo vnquam fortasse nouerit. De-
tus, magnus inprimis & catus philosophus iam olim, vt
yricus,

——materiam risus inuenit, ad omnes
Occursus hominum: & cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Vervecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.

tortum esse constat in superbosquosdam ementitæ nobi-
homines, qui orti stirpe Romana cæteros præ se nihili
ant. Iactent itaque suum genus, qui de parentum virtute
habent præter imagines: quos nihilo tamen puto melio-
e quàm equus aliquis non re, sed opinione vulgari gene-
habitus, quòd frenos aureos, quòd stragula, quòd orna-
externa omnia exquisitissima circumferat. Quæ de Ar-
us adduximus, lumẽ capient ex iis quæ apud Tzetzen le-
in Cassandrã: ideo natos dici Arcadas ante Lunam, quia
entur ante lunæ coitũ coquendo glandes in igne. vel πρω-
dicti, παρὰ τὸ πρωταλέν, quod est afficere iniuria. Apud
verò pro stultis habentur, quia putant se luna priores esse.
se habet ratio: Annum, menses, æquinoctia, & his similia
a quæ sunt artis Astrologicæ, rex Arcadum, siue Atlas fue-
i Pœnus, à Luna supputans adinuenit, postea Thales.
rea Cecropias.] Vestes Athenienses nectebantur fibula au-
i cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] Ad morem Arcadum.

Lunula.] Parua luna, ad morem hemicycli.

Indigena.

Indigenas.] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus, cè αὐτόχθων, & ἐγχώριος: cui opponitur, aduena.

Oblitus eram apponere huc quod Demosthenes ad Aeschinem περὶ παραπρεσβείας. quo loco de Athenien Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμῶν αὐτόχθ κ' ἀμιγεῖς.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἀ γὰρ πόλις μὲν λεὼς ἀ σὰν ἐπαντὸς ἄμοσεν,
αὐτόχθονες δ' ἐφυμεν. ὡ δ' ἄλλη πόλις
πρὸς ἄλλην ὁμίλους διαφορηθεῖσα βολαῖς,
ἄλλη πυρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.
Primùm nec inquilinus nos populus sumus,
Sed indigenæ, cives at aliarum vrbium
Sunt comparandi tesserarum iactibus,
Quæ alibi alibi ciues mittunt identidem.

Hoc postremò quod mihi alia conquirenti occurrit ex T 301. Historia 10 Chiliad. vbi cicadas Athenien rum reí eorum nimiam loquacitatem:

ᾧ ὅπ λάλοι τέττιγες, κατάδηλοι τοῖς πᾶσιν,
οἱ ἀπίκοι ὁμοίως ἢ πάλιν τ' μωμηγόρων·
λάκωνες βραχυλόγοι ἢ τέττις ἀπεναντίως. id est,
Quòd cicadæ sint loquaces compertum est omnibus,
Sunt eodem modo Athenienses, qui multi sunt & garruli
orando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbo.

Ius imaginum apud Romanos.

De cicadigeris Athenien sibus, deque Romanorum crepic natis superiore commentario quæ dicenda videbantur a mus. Non erit autem alienum ab huius carminis argum de iure imaginum quædam subiicere: est enim res non inc cognitu, neq. certe iniucunda studiosis. fuerunt ergo ima

Vide multa apud Lipsium 2. Electorum cap. 29.

insignium virorum simulachra ad oris similitudinem arti sè ficta coloribus & pigmentis adumbratum corpus refere eaque in domus parte aliqua celebriore posita, ligneoqu marioincluſa. Licuit autem non omnibus habere imag sed iis tantum qui curules magistratus gessissent: eæque bant ad memoriam posteritatemque prodendam, & vt iis si insignibus nobiles ab ignobilibus distinguerentur. M. C oratione 2. Contra Rullum: Est hoc in more positum, Q tes, institutoque maiorum, vt ii qui beneficio vestro ima familiæ suæ consecuti sunt, eam primam habeant concio

gratiam beneficii vestri cum suorum laude coniungant. in Verrem actione postrema: Ob earum rerum laborem, licitudinem fructus illos datos, antiquiorem in Senatu ntiæ dicendæ locum, togam prætextam, sellam curru- ius imaginum ad memoriam posteritatemque proden- Quod ideò dicitur à Cicerone, quia tunc ædilis erat, & ura iam perfunctus, nempe ius hoc imaginum non tam litatis & generis quàm virtutis insigne fuit; quamquam & ris etiam esset. Qui enim familiæ imagines & generi suo equebantur, non dubium est quin & nobilitatem afferr at nescio quid maius & excellentius fuit, posse vti ima- ous. In oratione verò Syllana sic: Ipse si erit vestro iudicio atus, quæ habet ornamenta, quæ solatia reliquæ vitæ, us lætari & perfrui possit? domus erit, credo, exornata: ape- ur maiorum imagines, ipse ornatum ac vestitum recupe- . Omnia, iudices, hæc amissa sunt, omnia generis, nomi- nonoris insignia atque ornamenta, vnius iudicij calamita- ciderunt, hoc dicit Cicero, quia Pub. Sylla conuictus am- cum Pub. Antonio ius imaginum perdidit, non vt cen- esineret inter nobiles, sed vt eius mortui imago cum ma- n suorum imaginibus non portaretur, nec horum imagi- s funus eius ornaretur. Ad id ostendendum multo aperi- adduco in medium Plinij & Polybij auctoritatem certè oletem. Plinius enim cap. 2. lib. 35. Apud maiores, imagi- atriis erant quæ spectarentur, non signa externorum ar- im, nec æra aut marmora. Expressi cera vultus singulis nebantur armariis, vt essent imagines quæ comitarentur ilitia funera, semperque defuncto aliquo, totus aderat fa- e eius, qui vnquam fuerat populus. Polybius verò lib. 6. it Romanos festis diebus, apertis armariis imagines exor- , cumque ex domesticis mortuus esset aliquis, eas in fune- culisse, addito reliquo corporis trunco, vt magnitudine nsimillimæ apparerent. Ius autem illud imaginum non anſibat ad posteros, vt iis vti omnes & singuli possent: id vsurpabatur ab iis duntaxat, qui simile ius adepti erant. ruabantur autem domi, & in gentilitio funere afferebant id exemplum rerum egregiè gestarum. Occurrit Valerij imi dictum præclarũ lib. 5. cap. 8. vbi de Manlio Torqua- nisc. agit, videbat se in eo atrio consedisse, in quo illius im- si Torquati seueritate conspicua imago posita erat: pru- issimoque viro succurrebat effigies maiorum cum titulis idcirco in prima ædium parte poni solere, vt eorum virtu-

tes posteri non solùm legerent, sed etiam imitarentur. M. Ius Pisonem vellicat quod obrepserit ad honores errore hominum, commendatione fumosarum imaginum. fumosas gines appellat bene antiquas; quibus opponuntur subitæ gines apud Plin. lib. 8. epist. pro recenti & nuper nata ne tate, aut certè non diu duratura. Et hæc quidem hactenus imaginibus, quarum vsum fuisse tum primum antiquatum to, cum imperatores in Christi familiam transierunt, re superiorum temporum delramentis, ob merum nempe fi fitiosi cultus & idololatriæ, quæ non minus facilè insi potuit ea imaginum approbatione quam olim Deorum mulacrorum inducta persuasio. Loco itaque imaginum m les & generosi vti cœperunt stemmatis gentilitius, de qu passim diximus. De iure imaginum multa collegit Rosinu l.c.19. rerum antiq.

AD EMBLEMA CXXXVII.

Multi Hercules

MVLTOS fuisse Hercules tradunt quamplurimi, quem ex Alcmena suscepit Iupiter, potissimum brant ob varia certamina, virtutemque bellicam: cuius du cim labores præcipuos (longè enim plures persequitur Dio rus rerum Antiquarum lib.4.) complectuntur alij, quos hi quitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, c per vnumquemque laborem sit intelligendum, allegor enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hos xastichon reperi:

Duodecim labores Herculis.

ἄλσας τ' νεμέας θῆρ' ἄπλητον, ἄλσας δ' ὕδρην,
ἐκ πῦρ σφ. κάπρ δ' ἀμφ' σιναξα γένυω.
ζωστῆρ' ἐλκύσας, πῶλους δρομάδι ἔλλαν,
χρύσα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον·
ἀυγείαν ἐδάμασ, κύμας ὑ φόνος, ἔκπαγλος ὄρνις·
κέρβερον ἠγαγόμην, ἀυτὸς ὄλυμπος ἔχω.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcusti maxillam.
Cingulum detraxi, pullos equinos Diomedis sustuli,
Aurea mala postquam fregi, Geryonem cepi.
Augiam noui (i. repurgaui) cerua non effugit: interfeci a
(Stymphalidas)
Cerberum extraxi; ipse Olympum habeo.

Exti

Extinxi Nemees monstrum, lernamq́ peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equosq́ cecidi,
Geryonem strauī, pomaq́ fulua tuli.
Augiam nouī, capta est cerua, atque volucres,
Cerberus abductus, latus in astra feror.

appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata erumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aëripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto.
Thræiciam sexto spoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ stabulis impensa laborīs.
Octauo expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Hesperidum distracta triumphum.
Cerberi extremi suprema est meta laborīs.

clidis Pontici disputatio ad Homeri allegorias mirè ad nostrā facit explicationem. Verba eius auctoris hæc sunt: *Locus Heraclidis.*

λέα νομίσιον ἐκ λόγου σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον κατορθῶσαι· ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας ἐραστὴς μύθοις περὶ τῆς βαθείας ἀχλύος, ἐπιδιδυκέναι ἐφώπτει τῷ φιλοσοφεῖν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ τοῖς ἀκριβέστατοι. ὥσπερ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ὅσοι τὸ παρ' Ὁμήρου μύθους ὑπερῆσαι, τί δεῖ παραμυθεῖσθαι φιλοπονοῦντας; ὅπου κἀπεργῷ μὲν εἶλε τῷ ἰσχυροποιήσασθαι ἀθρόπεις ἀγελασίαν λέοντα ἢ τῷ ἀκρίτως ὁρμῶσαι μὴ δεῖ φορᾶν· κατ' αὐτὸ ἢ θυμὸς ἀλογίστως πεδήσας, τὸ ὑβριστικῶς σωφρονεῖν ἐδιδάξειεν. ἐλαφίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τῆς πεδιάδος ἡ τῶν πεζῶν ἔλαφος καὶ τὸς ἱππεπαῖς ὁμοιάζόμενον ἀθλῷ μόχθῳ), ἀμφιβάντος αὐτῷ τῷ ἱππατέχνου ἀηδίαν. ἐπὶ δὲ τὰς σωμηέρους ἐλπίδας, αἱ βόσκουσι τὸ βίου ἡμῶν· ἀποκείρῃ καὶ τῷ πολύχρωμα κόσμῳ καὶ πλουτίφαλον ὕδατι, ἵππις ὅταν ἀπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν ὥσπερ αἰδρίαν πνὰ ἀφ' πυρὸς ἀναπύστως ἐξάπτεσθαι. αὐτὸς γε μὴν ὁ τελχῖφαλος δαιχθεὶς ἡλίῳ ἐκότως ἂν τῷ τεμερῇ φιλοσοφίαν ἐπαναπίπτει· τὸ μὲν γὰρ τῆς λογικὸν, τὸ δ' ἢ φυσικὸν, τὸ δ' ἠθικὸν ὀνομάζεται. παῦται δὲ ἀφ' ἑνὸς σκηπτούκοτος, τελχῖ καὶ τῷ κιφαλῷ μιγίζει). ὥσπερ ἄλλων ὥσπερ εἶπεν ἄθλων ἐσωτέρω διδάλαται. quorum sententia verborum hæc est: Minimè putandum est Herculem oris viribus olim tantum præstare potuisse: at cùm prudens esset,

esset, & cælesti sapientia plenus, ceu profunda caligine de
sam Philosophiam illustrauit : quæ sententia etiam princi
Stoicorum est. Dealiis itaque certaminibus Herculis, qu
Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij ostent
nem multa præter rem verba facere? Aptum enim cepit,
est versantem inter homines intemperantiam : & leonem
muit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè d
Eadem ratione cùm brutam iracundiam compescuisset a
frenaisset, taurum cornupetam dictus est astrinxisse. Ex
etiam & propulsauit è vita metum, quod per Ceraunian
uam ostenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nomi
non conuenit, idem subiit, repurgata qua priùs tenebatur,
mi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè spem inanem
ventosam, qua hominum vita vrplurimùm lactatur. Ad
plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram super
quæ abscissa renasci non desinebant. Hanc sicuti ἀνδρεῖον, i
imperitiam aliquam, igni excidit, hoc est admonitione.
verò Cerberus triceps in lucem pertractus, non malè tripli
philosophandi rationem innuit. Sunt enim Philosophiæ
tes, ea quæ rationis est, Logica : quæ naturæ, Physiologia :
morũ, Ethica nominatur : & eæ quidem tamquam ex vna ce
ce prognatæ, triplici etiam modo iuxta caput distribuuntu
hæc quidem de aliis laboribus dicta sufficiant. Hactenus H
clides : cum quo insigni loco velim vnà conferri quæ disp
Lactantius diuin. Institut. 1. cap. 9. Cætera enim percer
nihil attinet, nisi maximè ad rem faciant. Quo in argumi
dum animus elaborat, mihi arrisit nobilis disputatio Di
Chrysostomi, qui Herculis ἆθλους seu labores vel ærumna
celebrat, vt eum ex aduerso athletis opponat, & Princi
fortissimum atque iustissimum faciat. Peruigil & tenuis e
inquit ille, vt leones ; neque enim carnibus onustus, vt athl
potuisset Asiam Europamque peragrare. Acutè videbat, a
audiebat : neque hyemis aut æstus vim curabat, vt à præc
actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum f
correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de m
tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thrac
deliciis affluentem, & hospites afficientem iniuria, suosq.
ditos miserè seruire cogentem, clava percussum de medio
tulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria possic
tem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente essi
facilè superaret, sed tamen eundem nimia superbia elatũ,
cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Ic

Dionis Chrysostomi locus.

un3usirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, dies conuiuia agitantē, sibi vnicè placentem, quòd egre- uctator esset, prostrauit. Amazonum reginæ zonam sol- uæ illum fuerat aspernata: quo congressu ostendit, se illius ia minimè fuisse superatum, vel mulieris gratia potuisse nam à rebus excellentibus, quas primùm animo concepe- uocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria s operam impendisse, simum iacentem in Augiæ stabu- nultis annis collectum sterquilinium repurgauit. Puta- nim non minus esse sibi aduersus gloriam decertandum, belluas & homines sceleratos. Hæc penè Dio Oratio- De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem i & vitiorum expulsionem, Oratione 5. Sed obiter admo- leroſque existimare, vt Lucianus (quemadmodū postea ius) Herculem virum fuisse Gallum, qui tum sollerti qua- rudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè vale- æclara facinora insigni fortitudine sit exantlatus, & in- dexteritate summas quasque difficultates superarit: quæ omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum m conuertere maluit. Prætermiseram Apulei *in ὑπάλλαγι*, imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Hercu- ōetæ olim memorant monstra illa immania hominum arum virtute subegisse, orbemque terræ purgasse: simili- uersum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libi- , cæteraque animi monstra ac flagitia Philosophus iste les fuit. Eas pestes omnes mentibus exegit, familias pur- malitiam perdomuit, seminudus & ipse, & claua insi- tiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuisse memoria Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo em reddit, cur olim Herculi atque Musis communis ara sit: quia nimirùm Hercules quandam literas docuit, vt memoriæ traditum est. honestum enim & liberale du- t, si amici ac propinqui literarum & sapientiæ cognitione lirentur.

Herculis, vir Gallus.

oris inuicti.] Huic respondet primum Herculis certamen, fuit leonis Nemæi iuxta Cleonas internecio: quo in- datur, facundiam corporis viribus esse præstantiorem. nim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum ignæ geruntur, sed consilio, ratione, prudentia, eloquen- ec verò aliquid magni momenti vires obire possunt, aut ere, nisi consilium & ingenij dexteritas antecesserit. Sunt iter Nemæi leonis cædem interpretentur. fuerunt enim

Leonis Nemæi cædes, quid.

qui

qui è Lunæ globo decidisse vana persuasione crederent: n
veteres monstra immania in Lunæ globo putabant nasci.
ergo leonem inermis Hercules interfecit, vt ait Pisande
est iram cohibuit ac repressit quæ in fortium virorum a
maximè regnat.

Hydra Lernæa. *Dicta sophistarum.*] Secundo labore, hydrã, septem cap
belluam, in Lerna palude omnia vastantem pugna perd
vicit, & ferro facibusq. oppressit. quo argumur, virum sa
tem & facundum, multiplices sophistarũ argutias, & eler
veritatis specie adumbratos, ingenij viribus retundere. H
vno capite resecto septem alia repullulabant: quod notat
sophisticæ captionẽ. Si enim agas cum sophista, vno argu
to reprehenso, multa alia tibi opponet, teque (ni diligent
ueris) ad absurdũ, vel ἀδύνατα adiget. Certamen hoc ad
vsus conuertunt alij, vt ad diluuiũ, ad vitia, ad inuidiam. q
re prouerbium est, Lerna malorum: &, Hydram secas. So
apud Platonem in Euthydemo fatetur se multò imbecilli
Hercule, qui pugnare simul nõ potuit aduersus hydram s
sticam, cui propter vnam sapientiam pro vno (ut monis
amputato multa repullulabant. Adhæc Pierium lib. 16. cu
laqueos.] Paralogismos & captiones.

Aper Erymanthæus. *Non furor aut.*] Tertio, aprum terribilẽ in Erymantho
te Arcadiæ omnia vastantem cepit, & ad Euristheum, v
perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non c
imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum
catur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Cerua aëripes. *Continuum ob cursum.*] Quarto, ceruam aëripedem &
timam, aurea cornua gestantem interfecit. quod ad sapie
referendum est, cui & ditissimi cedunt & opulentissimi. N
illud Aristotelis in Politicis, facile esse ditari Philosophis,
lint: quò spectat adagium, Sapiens non eget.

Aues Stymphalides. *Spernit auaritiam.*] Quinta pugna fuit, auium Stym
dum expulsio, sonitu ahenei cuiusdam instrumenti: qu
lucrum inane, & auaritiam respuere, raptumq. omnem p
nefas. Sed quæ potest esse voluerum cum auaritia collati
lucres per aërem volitantes, in quo tamen victum com
non possunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis
aliis opibus semper inhiantem, qui tamen nec partis boni
tur, sed tenuissimo victu genium defraudet, & in quo co
non habet) satis ostendunt. qui quoniam vel natura depr
vel vsu longo induratus est, ad respiscentiam aliquando
trahi potest quibusdam acerrimæ orationis crepitaculis,

it arceatur, aut à proposito, malaque consuetudine dimo-
ir. Alij malunt hoc intelligi de scortillis quibusdam & im-
mulierculis, quarum illecebras & insidias detegimus
sapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures pe-
, vt Basilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione com-
s illæ pestes adolescentium.

cit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas de-
uit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum
re abstulit. quod est astutiam muliebrem & dolos, falla-
ie coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon
ulier bellicosa, meretricem refert, quæ vel fortissimum
deuincere.

urgat sordes.] Labore septimo Augiam repurgauit. quod *Augiæ purgatio.*
vitiorum errorumque innatorum, vel etiam qui succre-
t assuetudine quadã longa, ab animo expulsionem. Nihil
m tam horridum tamque sordens, quod eloquentia non
excoli.

itos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod est *Cum tauro luctat.*
abigere & omne illicitum facinus scelusque exsecrari:
lorem aut truculentiam animi cohibere.

itq; nocentes.] Hinc nomen habuit ἀλεξίκακος. nam & ple-
dictus est natus ad homines iuuandos.

barbaries.] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudelissi- *Diomedes vctus.*
qui sanguine & carnibus humanis equos alere consueue-
rdomuit, & eius exemplo ipsum suis equis dedit pabu-
uod significat, Herculem eloquentiæ & sapientiæ viribus
iem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regio-
submouisse.

ius virtus.] Decimo labore Geryonem tricorporem & tri- *Geryon tricorpor superatus.*
n bello expugnauit: id est, collectam, & vnanimem ho-
multitudinem sua virtute compressit, indeque & victor
. De Geryone in superioribus satis.

uehit in patriam.] Vndecimo aurea mala Hesperidum, oc- *Poma Hesperidum.*
iùs dracone peruigili, sustulit. quod est referendum ad
qua docti & sapientes homines abundant, insignem re-
opiam, qua eos sua fortuna vitæque conditio beat.

ta per ora.] Duodecimo & postremo, Cerberum tricipi- *Cerberus triceps.*
inferis tractum ad auras deduxit. quod fortitudinem per
omnium ora volitantem, & immortalem nominis glo-
apud posteros semper victurã perspicuè significat. Nam,
apud Diodorum, magnos multosque, dum vixit, labores
icula sponte adiit Hercules, vt pro suis erga omnes gentes

beneficiis

beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tusc. Abiit ad
Hercules: numquam abiisset, nisi cùm inter homines esset,
sibi viam muniuisset. Facilè transilio Pindari locum, v
longiorem, de Hercule, 1. Nemeorum. Nonnulli hoc tra
malunt ad auaritiam thesauros in tenebris occlusos asser
tem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen si à viro
riæ cupido coërceatur, & ex animi recessu, in quo locum
parat, expellatur, opesque illæ conferantur ad vsus homi
magnum certè momentum afferunt ad obtinendum no
licet enim vera gloria sita non sit in opibus & facultatibu
gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adf

Docta per ora virûm.] Alluſit ad illud veteris poëtæ,

——*volito docta per ora virûm.*

Videtur hic noster hoc versiculo postremo alluſisse ad nc
Ἡ ἐκκλησις, quod à καλέω, καὶ ἦρα. at ἦρα ponitur pro aëre
dum Iunone, vt tradit Macrobius Saturnal. Sic præstant
ri post præclarè gesta viuunt, perpetua hominum mem
adeò vt etiam mortui præsentes esse videantur, vt Hor
Carm.

Viuet extento Proculeius æuo.

Non possum transuolare Martialis carmen de Herculis
ribus, lib. 9.

Si cupis Alcidæ cognoscere facta prioris,
Disce: Lybin domuit, aurea poma tulit,
Pellitam Scythico discidit Amazona nodo,
Addidit Arcadio terga leonis apro.
Aëripedem siluis ceruum, Stymphalidas vndis
Abstulit, à Stygia cum cane venit aqua.
Fecundam vetuit reparari mortibus hydram,
Hesperias Tusco lauit in amne boues.

AD EMBLEMA CXXXVIII.

Nothi nobiles.

EORVM qui nati sunt ex iniusto concubitu misera
conditio potest, quanquam enim ex nobilibus orti p
tibus, nobiles tamen dici non possunt, neque in ius hæred
ac familiæ succedunt, nisi soluantur legibus, & à princi
agnoscantur, quasique adoptentur (quod vulgò dicim
uouere) tunc enim succedere in familiam possunt, sed n
lem illam maculam delere minimè vnquam possunt. Q

Solon statuit spurios nihil debere parentibus, à quibus
æ labem accepissent. Sed & Athenienses locum quen-
habebant, in quo spurij seorsum ab ingenuis exercerí es-
liti: eum Cynosargem appellabant: nam contaminari
tarem putabant spuriorum consuetudine. Themistocles
astuto ingenio vir, adolescentes ingenuos & nobiles
primus ad Cynosarges blanditiis allexit, vt tolleretur ea
rum & legitimorum differentia. Sed ad rem. Rectè qui-
prouide constitutum à sapientibus fuit, vt parentes vaga
nere, quasi in filiis punirentur, & effrenes homines sancti
ibij quasi cancellis vi legum continerentur: vtque discri-
ruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & ho-
& bonorum paternorum hæredes iure fiunt, eoque ad-
ri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil sæpenu-
præter viuere triste relinquitur, adeò vt conqueri possint
adeò infeliciter nati maleque accepti sint. Sunt tamen
ulti ex iis qui omni alia ope destituti, omnia sua in seipsis
nt, suamq. industriam excitant. Nemini dubium est qui
ulùm adiuuerit in monumentis veterũ, permultos fuis-
ios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis qui-
e liberis antecelluerunt, quique susceperunt audenti ma-
ie animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipsi liberi
uam exequi, nedùm attingere potuere. Talis Hercules *Nothi nobiles.*
ipsique omnes Iouis filij, Poëtarum fabulis decantati. Eo
nero fuere Themistocles, Aeneas, Theseus, Romulus,
ipse Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor:
s adiiciam Constantinum Magnum, Theodoricum Go-
, Gulielmum Normannum, & alios quamplures: qui nisi
itate aliqua paterna freti essent, vix aut numquam per-
e potuissent tantos rerum successus: vt ipse Hercules, qui
i quidem Deus potuisset, id est, immortalem famam non
m comparasset, qua omnium voce prædicatur, nisi mam-
unonis insciæ fuxisset, vt putarunt Thebani. testis est
is Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere ver-
lem Alciati ex 4. Parergon iuris, cap. 3. Apud Græcos *Locus ex Alciati Parergo.*
im legi Iouem, nato Hercule, quòd spurius esset, nec in
im numerũ posset admitti, dormienti coniugi suæ Iuno-
n clam suppositile, & exucto de mammis ab ea lacte, in-
eu natalibus restiturũ, diuinitatis iura acquisiuisse. Cu-
& Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Collecta-
rusticæ Cõstantino Cæsari inscripsit. Hincq. factũ est, *Ad Cynosarges, quid.*
hi ad Cynosarges, vbi templum est Herculis, exercerenk tur,

tur, quoniam is Deus illis præest. cuius rei & in Emble
mentionem fecimus. Idem lib. De singulari certamine, ca
Legimus in historiis Arnulfum, qui primus & ante Oth
ex Gallia in Germaniam Imperij titulum transtulit, ex C
Magni pronepotibus spurium fuisse. Fuerunt & in Cypr
ges, fuerunt vbique etiam approbatissimi duces, non abs
bus orti natalibus: vt verissimum sit illud Platonis oracu
Seruos à Regibus, Reges à seruis oriri.

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati
vel qui nati sunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæsiti,
statu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij distinguun
vulgò conceptis: sunt enim ij quorum pater est incertus
vulgò, vt qui nascuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui p.
quidem certum demonstrare possunt, sed non eum quei
bere liceat, veluti qui nati sunt ex concubina, vulgò conce
impropriè tamen & translatè dicuntur, d.l. vulgò quæsit
Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim spurij duabus literis S.
pingebantur, quasi qui sine patre essent. rationes exquiri
tarch. in Problem.

Nec prius esse.] De Herculis apotheosi Cicero Offic. 3.
lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Emblematis huius typus.

Quàm fugeret infans lac.] Historiam hanc bis reperi in
Tzetzis commentario ad Lycophronis Cassandram. hui
que refero acceptum Emblematis characterem, cuius ego
dem vim ac sententiam longè ante perspexeram, sed auct
tamen satis idoneum laudare nondum poteram.

AD EMBLEMA CXXXIX.

Id apparet è Pindaro tractum. Sic enim de se ipse in Ba
lidem, Olymp. 2.

——σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δ' ἀκέρδεσι
παμφλοισίᾳ κόρακες ὡς
ἄκραντα γαρύετον
Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. id est,

Sapiens multarum rerum gnarus est natura: at discentes p
ces inepta loquacitate corui imperfectè admodum gari
aduersus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiastes l

ἱστορῆ ἢ πρὸς τὸ Βακχυλίδου, γίγνονται γὰρ αὐτῷ ἀντιμαντείαι

li est etiam locus ad finem Nemeorum γ.

——ἐγὼ δ' αὖτὸς ἀνὴρ οὐ πανοῦς,
ὃς ἴλαξεν αἶψα τηλόθι μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγγελον ποινᾶν. id est,

ρυγίται ἢ ἠλίοις ζωγρίᾳ τὰ νέμονται.

quia in auibus velox est, quæ statim corripit procul vesl ganis
ti us cruentam prædam: clamosi verò graculi res humiles
ri nt. Quibus verbis intelligimus Pindarum se cum aquila
re, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi simi-
ne cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiastes: δικῶ
ἐπιτεῖναι τὰς Βακχυλίδου, ἢν δὲ αὐτὸς ἢ φάραγξ πρὸς ἀπό-
ἀπεραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κελοιῷ δὲ τὸν Βακχυλίδην. Si- *Ingeniorum inæqualitas.*
militudine docet Alciatus, aliquam semper obseruari facilè in
ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila vola-
re possent, id est, qui ingenij viribus cæteris antecellant: sunt
alij dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domesticæ, qui-
bus ea est cura vulgatiora tantùm consectari. quod certè refe-
rendum est ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ
ea cogunt siliquas: quique plura & magis ardua velint,
sed possint; cùm, vt imperiti pictores, nihil sciant præter-
quàm simulare cupressum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet
inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm
consectari dicitur. Potest non inconcinnè huc referri, quod in *Non omnes possunt tenere primas.*
Oratore Cicero ait: Si quem aut natura sua, aut illa præstantis
ingenij vis fortè deficiet, aut minus instructus erit magnarum
rerum disciplinis, teneat tamen eum cursum quem poterit.
Honesta enim sequentem honestum est in secundis tertiisque
consistere. Nam in Poëtis non Homero soli locus est (vt de
his loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, sed
quidam vel secundis, vel etiam infra secundos. Nec verò Aristo-
teles in Philosophia deterruit à scribendo amplitudo Platonis:
neque se Aristoteles admirabili quadam scientia & copia cæte-
rorum studia restinxit. Reuera tamen suspicor, id Alciatum tra-
here voluisse in quosdam legum doctores sibi nullo modo
comparandos, à quibus tamen vel impetreretur, vel sugillaretur;
colligere est ex eius aliquot scriptis. Huic conuenit illud ex
Ouid. p. 9.

——cùm ἢ ἄκρα
ὀδὰξ ἐδδὶ πεφίτηται.
μία δ' ἐχ ἅπασας ἅμμι τρίψει
μυλίτα——

Viæ sunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omne
alit exercitatio. Ausonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,
Castaneis corylos aques, viburna cupressis.

Aquila in nubibus.

Cæterùm mihi videtur allusisse Alciatus ad vetus Adag
Aquila in nubibus: cuius explicationem studiosus vbi eu
rit, nonnihil sibi ad huius loci dilucidiorem comparabit.

Porrò quàm magna sit ingeniorum dissimilitudo nos
tidianus docet vsus, & ipse M. Cicero de claris oratoribus, i
que Fabius Quintilian. Sed ea nonnumquam compa
nauseam in multorum nares concitat. & sunt qui ne qu
Iouem pro riuali ferant, & se omnium optimos haberi v
Nam & Palæmoni, glorioso Grammatico, Varro togat
peritissimus displicuit: & Maro ipse Bauium & Næuium
satus est, sicuti Pacuuium Persius, quos suo æuo placuis
dibile est, cùm alij meliores non essent. Sic qui vixere ter
ribus auorum nostrorum Ioannes Meunus, Quadriga
Marotus, Sangelasius, pro bonis habiti, cùm nondum p
poëtis Gallica foret: sed si conferuntur cum sequentis æu
stri poëtis egregiis Ronsardo, Bellaio, Bellaqueo, Bart
id perinde erit atque anseribus olores adæquare. Nam
ea vaecordia est qui Maroni Ennium comparet, vel Hom
Chærilo, vt ætate superiore quidam Budæo Badium co
re non dubitarunt? In materia quamquam dissimili co
rationis excanduit Catullus, suam amasiam non æquè la
questus:

Tecum Lesbia nostra conferatur?
O seclum insipiens & inficetum!

& Martialis in quemdam qui se pro amico fido haberi ve

Dispeream, si tu Pyladi postare matellam
Dignus es, aut porcos pascere Pirithoi.

Sed hæc satis ad alia properanti.

sublime.] Adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Gr
rum.

Pindarus imitationi inaccessus.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps i
tioni inaccessus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macr
Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi serpere.

humi tantùm serpere.] Sic Horatius in Arte:

Serpet humi tutus nimium, timiduq; procella.

& 2. Epistol.

——nec sermones ego mallem

Repentes per humum. —

nt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

chylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis no- icchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuisse Aelianus tra- unc primum, alium Athenien sem, tertium Arcadem. Por- rum videri potest cur hic Bacchylidem adeò eleuet, qui est Siren ob carminis suauitatem: sic enim in epigramma- βιβλολογίας,

——χ λάλε σειρὴ
βακχυλίδη. quod imitatus est Politian. Nutricia;

Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchylides.

erea Lactantius in Phœnice (si tamen est eius poëma- Iuleas voces pro suauissimis & delicatissimis accepit, vo- o ab Iulide, Bacchylidis melici patria, ducto.

6

AD EMBLEMA CXL.

V M quispiam fermè toto ætatis curriculo prudenter pro- beque sese gesserit, & in extrema senectute vel etiam post ta rè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ im sibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ multram pede dispergit, totumque lac emissum, iamque in mul- aparatum effundit; vnde natum prouerb. Capra Scyria. *Capra Scyria.*

modi sunt qui è felici principio, id est, pueritia bene & li- ter instituta, deflectunt ad mores corruptissimos, vitam- eploratissimam, vt Nero, Tiberius, & similes Rom: b. pestes, qui è præclaris initiis semper in peiora proces- , & vitam omnium infelicissimè clauserunt. His annu- i potest Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore conti- Timus, ad extremum iam senex in Hispania Consul, indulsit voluptatibus. Idem euenit Hortensio, & Lu- & apud Græcos sapientissimo legislatori Soloni, Antio- magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex historia sacra ere est, Sauli, Salomoni & Samsoni, qui in peius progres- . Huc adagia referre possum, Auris Bataua: &, Primùm ia optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res succedit. pla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & for- *Exempla eorũ qui desiue- runt à virtu- te.*

Quòd fine egregios orsus.] Optimum principium. Liuius: Vt orsis tanti operis successus prosperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium citur in maleficium conuerti.

Mulctrale. *mulctralia.*] Vas in quo mulgetur, quod & mulctrum mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

—— implebunt mulctralia vacca.

calce.] Extrema pedis parte.

AD EMBLEMA CXLI.

Emblema scriptum in quendam σύνδρομον. AEGRE ferebat Alciatus æmulum quempiam esse sibi dromum, cum quidem legum interpretem audi quosdam malè affectos allicientem, qui quantum pot operam dabat, vt eius gloriam obscuraret, vel etiam erud haberetur: quem tamen vt imitatorem ignarum, grauius gat, perbella vtitur similitudine, actum non sibi tempe conuiciis, nempe in eum confecto nomine *ὀνοκράτης*, dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculi pellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmo inquit, miluus degener comitatur harpam alte volantem, vescatur ciborum reliquijs, quæ ex eius rostro fluctuatim cidant: atque sargus marinus pisciculus mullum piscem c quitur, vt quæ præterierit, arripere queat: eodem mode cum agri Oenocrates ille, ludimagister bibax, qui relictos quosdam auditores excepit: quo nidem vtuntur, tamquan po oculo, id est, nullius iudicij doctore, & imperito legut terprete, cui sit iuris ciuilis altruſa scientia penitus incog Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, l cuiusdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuisse Alexa num nomine, iuris interpretem Alciato infestum, non leui iectura fassus mihi est Germanus Audebertus, Regis tri Aurelijæ præfectus; cuius viri certè docti & amici non p non esse mihi gratissima iucundissimaque recordatio, q scio à permultis eruditis hominibus officiosè & hono cultum, & cum quo sæpe de literis sermones vltrò citroq bui superioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam d apud Aurelianenses.

Miluus. *miluus.*] Auis rapacissima & gulosissima: de qua Plin. lib cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt suo Oenocra comm

modet, quasi extra ordinem doctori, seu potius inerti & rito leguleio.

Harpam.] Harpa auis voracissima, ἀπὸ τῆς ἁρπάζειν, à diripiendo dicta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74. *Harpa.*

Mullum.] Genus marini piscis & fluuiatilis, qui quòd gemi- *Mullus.*
barba insignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. mentio est apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomo- ferant inter se fluuiatilis & marinus, notent curioti.

Sargus.] Sargus piscis, de quo iam antè, in mari nascens Aegy- *Sargus.*
, vt est apud Festum: qui teste Plin. eum quem Lutarium nant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum um deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus sibi fru- & gloriam vsurpantem, & alienam, vt dicitur, messem entem, qui velint significari, sargum & mullū pingunt. tur enim sargus reliquias mulli, atque vbi ille excitato lu- erit (fodere enim potest mullus) descendit & pascitur, vt Pierius lib. 30.

Curta curia.] Ironicòs dictum, pro decuria, vel auditorio o. *Curia.*

Oculo.] Ipsemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus retatur Patergon lib. 6. c. 12. Vti tamquam lippo oculo, *Oculo lippo vti.*
, prouerbialiter dicitur de re qua carere non possumus, amen damnosa nobis sit. Eleganter Plaut. ad seruos im- s traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen reti- minus, & vt potest, eorum opera vtitur, cùm vt velit non . Eius carmen est in Persa:

Ego neque libenter seruio, neque sum hero ex sententia,
Sed quasi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abstinere quit tamen, quin imperet mihi.

apud eundem in Bacchidibus sic senex loquitur:

Lippo ille oculo seruus est simillimus, &c.

Prouerb. Lippo oculo similis.

Curia.] De curiæ nomine, si vacat, euolue caput 16. lib. 1. l. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat s minutias persequi.

AD EMBLEMA CXLII.

ALBVTII, cuius hoc Epigramma est, Aurelij Iureconsulti meminit Alciatus ipse libro Prætermissorum 2. Legi apo- *Albutius 1,2.*
n quandam eius nomine aduersus Petrū Stellam, & Lon-

gouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tur-
bus & factionibus Italicis sese submoueat, & florentissi-
Galliam petat, in qua futurus sit commendatior. Sumit
menti materiam à pomi Persici tralatione, quod in Persi-
rulentum fuit, in Italia verò consitum, loci mutatione
cum habere desiit. Eodem modo si patriam relinquat, in
regione admirabilem futurum Alciatum sperat: licq. tac
ludit ad illud Euangelicum, Non est Propheta sine hono-
in patria sua. Simile est quod Erasmus in quadam ad Alci-
epistola scribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ p
mum bonum ciuem præstare volueris: sed Deus volui
tionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis
dor nescio quo pacto in sua cuique patria ferè obscurio
tingit. Quod apertius (vt carminis nostri enarrationem
beamus magis perspicuam) Alciatus ipsemet explicuit o
ne quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, it
plerisque suspectam esse posse tam frequentem mutati
meam, qui nunc Auenioni, nunc Bituriigibus, nunc T
nunc Bononiæ professus sim: nec deerunt qui inconstanti
tribuant, tamquam nusquam possim consistere, & qu
carmine Horatiano est,

Locus ex Erasmi epistola.

Locus ex Alciati quadam oratione.

Romæ Tibur amem, ventosus Tibure Romam.

Etenim non bene compositæ mentis argumentū est, cùm
huc atque illuc vagus discurrit, nec quiescere potest. Cæ
mihi excusatio est in promptu, notissimumq. omnibus es
dum bellicos tumultus subterfugio, tutamque studiis m
dem perquiro, diutissimè esse peregrinatum, Principu
iussionibus huc atque illuc agitatum, certam sedem tenere
potuisse. Idem Oratione Ticini habita sic: Quamplura
strùm optimè sciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relic
tria trās Alpes profectus sum: ibi professorio muneri add
aliquot annos summa cum gratia moram traxi: quod ar
rum humanitati tribuam, an qualibuscumque nostris s
non satis scio. Tria certè magnifica hac in disciplina trib
celeberrimis gymnasiis mihi contigerunt, quæ nescio (quo
tra arrogantiam dictum sit) an cuiquam alij: primùm vt
nioni, cùm numquam ad eam diem cathedram ascendi
stipendium sexcentorum mererer, & ætate longè impar,
ribus tamen æquarer: alterum in Bituriigibus, quorum lib
tate magistratus Christianissimi, ipso Rege adiuuante, sec
quàm eò veneram anno duplicatum mihi est honorariu
mille ducentique præstitu: tertium est, quòd tam à longi

Alter locus ex eodem.

b. in patriam ab excellentissimo Duce nostro accersitus, toria dignitate ornatus, hanc accessionem ne quidem co- nis, tantum abest vt petierim, sum consecutus. hactenus ille. Verò prætermittam hoc Persici symbolum à Paulo Iouio cari in eo Dialogo qui est De notis armorum & amoris, inscriptione, *Transfata proficit arbos*, ipsique Alciato ascri- ed & pomum Persicum notam fuisse eius qui in alio cælo ior fit, tradit Pierius lib. De sacris Aegypt. literis 54. *Locus è Paulo Iouio.*

Quæ dedit hos.] Cùm Persæ aliquando in Romanos bellum cent, multis in locis Italiæ Persica implantarunt, quæ in de venenum præsentaneum ferunt. Hac tandem arbore ites extinctum iri sperabant: sed in Italia mutato solo natu- etiam mutauit. qua in opinione est Columel. vbi refert, *Persica pomus vnde.*

——pomis quæ barbara Persis
Miserat, vt fama est, patriis armata venenis:
At nunc expositi paruo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

on videtur Plinio verisimile lib. 15. cui tamen aduersantur nus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & alij. Martial. 13. Per- ioux:

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis persica cara sumus.

ransfatu facta est melior.] Quædam arbores mutare natu- pro regionum varietate, testis est Plutarch. eo libro quem ipsit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ. Plin. lib. 17. cap. bi agit de arboribus quæ auulsione nascuntur; omnia ea statim mortis est in sua locari, sed prius nutrici dari, atque minaris adolescere, iterumque migrare. Qui transitus mi- in modum mitigat etiam syluestres: siue arborum quoque, ominum natura, nouitatis ac peregrinationis auida est: si- scendentes virus relinquunt, mansuescuntque in tractatu, rere dum radici auellitur planta. Simile illud Plinij histo- nundi lib. 2. cap. 96. In Cruſtumino natum fenum ibi no- i, extra salubre esse. Ex quo intellige quædam soli mutatio- eri meliora, alia deteriora: quod rei rusticæ periti auctores bruant Palladius, Columella, Cato, Varro, alij.

Cert folium lingua.] Plutarch. commentario De Iside & Osi- Persicam arborem Isidi consecratam fuisse scribit, quòd næ folium habeat, fructum cordi similem. Eius hæc verba *De persica arbore.*

Τὸ δ' εὐγύστατον φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσι λέγοντες τὸν καρδίᾳ ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν· ὃ ὥσπερ ἐν ἔχει πίφυκε θεόπεμπτον λόγου, καὶ μάλιστα τὸ περὶ

πεῖται, δεῖ μείζονα ῥοπὴν ἔχειν πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὴν
χρηστέον σὺν πᾶσι καὶ πόνῳ παρεχόμενον, ὅπως φρονῇ, ἵνα κα
γένῃ: De turpibus Aegyptiis maximè confectam D. a
Periream: quod eius fructus cordis, folium linguæ speciem
rat. Nam eorũ quæ in hominem cadere possunt, nihil diu
est oratione, præcipuè verò de Diis: neq. vlla res alia maiu
felicitatem affert momentũ. Itaq. hic præcipitur ei qui sit
culum aditurus, vt sanctè piéque sentiat, & modestè loqu

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec sit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, durantes. ——

Apud Euripidem Hercule furente:

——οὐκ ἔσθ' ὅπη
ἑστὼς τις ἀνὴρ εἰς ἀγῶν' ἀνὴρ λάβοις πάτραν,

Non est vbi stricnuc quis agens testem habeas patriam. v
sunt Amphitruonis ad Lycum, quibus docet magnorum
culis operum testes esse gentes exteras. Quod contigit m
olim sapientibus qui longinquis peregrinationibus no
facti sese toti orbi commendarunt, vt hi de quibus B H
nym. prologo ad Biblia. suppetunt ea de re exempla longe
ta apud Diogenem Laërtium, Philostratum, Eunapium
dianum. Occurrit ex veteribus vnus Anacharsis Scytha,
apud suos multo in honore, Athenis admirationi fuit. R
non nisi serò admodum excepta & admissa Rhetoricæ &
losophiæ schola, sub auspicio Græcorum sapientum. Et sc
superioribus maiores nostri exceperunt Alcuinum, seu
num, Scoticæ gentis, qui doctrinas liberales primus Lut
sub pacta mercede. sic plausibiliter docuit, vt fundamenta
cipis Academiæ tum primùm molitus dicatur. Taceo de A
to, homine extero, qui iuris sapientiæ nitorem primus a
Biturigas nostrates celebrauit.

AD EMBLEMA CXLIII.

EPIGRAPHE similis mihi videtur sententiæ Marce
Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imper
curam esse salutis alienæ. Principes enim debent habere
spectum se sibi minimè natos esse, sed ad publicam omn
quietem. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempesta
præsagire. Quocirca vt φιλάνθρωπος si nauem ventis agita
offenderit, tutius vt figatur, anchoram quasi humano quo
insti

Delphin φιλάνθρωπος.

rectu dirigit: sic Princeps quisque suorū maximè studiosus debebet, potissimum vero sæuiente tempestate & impetu bel-
ni etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipubl. aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæ-
terū Delphinum anchoræ illigatum pro insigni & stemmate *Delphinus alligatus anchoræ.*
nico gessêrunt olim nonnulli Principes & Imperatores lau-
silimi, vt Augustus Cæsar, T. Vespasian. Seleucus & Nica-
nostroq. sæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos ty-
graphus, qua de re est elegantissima παρέκβασις in Proverb.
etiam lente, apud Erasmum. Nostris etiam temporibus Galli- *Anchora Thalassiarchi Gallici.*
perij Thalassiarchus, id est, Admiralius, insigne hoc cir-
cert, vt nuper laudatus ille nostrorū patrum ætate Philippus
Bottius. In scuto Vlyssis Delphinum depictum fuisse scribit
Eurch. ad finem disputationis, qua quærit, Vtra animalium
rationis habeant, an terrestria, an aquatilia. Apponam & *Præclarus locus Xenophontis.*
Xenophont. è 3. Ἀπομνημ. vbi facit Socratem disputantem
cum Dionysiodoro: Quam ob causam, inquit, Homerus ap-
pellet Agamemnonem ποιμένα λαῶν; nisi quòd vt pastor sua-
rum ouium curam habere debet, quo habeant quæ sunt ad vi-
tam necessaria; sic etiā Principem curare est necesse, quæ po-
sint expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt
ἀρχὸς ἀγαθὸς κτήσεως, sed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non se
ipso bene regeret, sed etiam suis felicitatis caussa esset. ᾧ γὰρ
βασιλεὺς αἱρεῖται, ἐφ' ᾧτε αὐτὸς εὖ πράττειν ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ὅπως οἱ ἀρχό-
μενοι ὡς ἄριστα, τοῦτο πράττωσι: Rex non eligitur vt sui curam habeat,
sed per ipsum qui eum elegerunt, in felicitate viuant. Præ-
terea porro γνώμη, *Princeps subditorum incolumitatem procu-*
rat. Cui simile illud ex Spartiano, sæpenumero in concione &
sæpe dixisse Cæsarem Adrianum, ita se Remp. gesturum, vt
sua populi rem esse, non propriam. Et Capitolin. Antonino
Pio: Huius primū hoc fertur, quod cùm ab vxore argueretur,
quòd suis parum relicturus dixit, Stulta, postquam ad impe-
rium transiuimus, & illud quod habuimus antè perdidimus.
Verum & hoc veridicum Traiani ex Plinio lib. 3. epist. 20.
Omnia quidem cuncta sub vnius arbitrio, qui pro vtilitate com-
munium solus omnium curas, laboresque susceperit. Idem panegy-
rico magnificentius: Bona conscientia principatū sibi delatum
putat, qui non nisi animo seruandi illud accepit, & quem
nisi Reip. vtilitas & vox ad illud arcessit, non sua. idem ibi-
dem: Quod precatus es, vt illa ipsa ordinatio comitiorum be-
ne ac feliciter eueniret nobis, Reipub. nonne tibi tale est, vt
nunc ordinem votorum committere debeamus: Deos de-
nique

nique obsecrare, vt omnia quæ facis quæque facies, prosp
cedant tibi, Reipub. nobis: vel si breuius sit optandum, v
tibi, in quo & Reipub. & nos simus. Cicero 8. Philipp. C
immortales, quàm magnum est personam in Repub. tueri p
cipis, quæ non animis solum debet, sed etiam oculis seruir
tium! Illud Isocratem perplacet ad Nicoclem, regem Cyp
rum: ἡγέμονος γὰρ δοκῶ εἶναι τὸν πολίτου μὴ τοῖς αὐτοῖς ἡγεῖσθαι ἡδοναῖς τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ αὐτὰ παιδεύεσθαι τοῖς πολίταις, μηδὲ τοῖς εὐφρονοῦσι τῶν ἀνθρώπων ταῖς αὐτοῖς χρῆσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς πράξεσι τοῖς χρησίμοις αὐτοῖς δοκιμάζεσθαι. Oportet existimes te non vnum ex multis, sed multorum principem existentem, non tuam ipsius habere mentem cum: id est, aliorum inseruire affectibus debere, neque honesta filia, neque rectè sentientes homines voluptatibus æstim sed vtilibus actionibus probare.

Titanes. *Titanij fratres.*] Venti, qui Titanes dicuntur, à patre Tit Saturni fratre, Gigantes robustissimi, qui pro ventis vsur tuit à Poëtis.

miseros.] Epitheton conueniens, vt illud est Lucani lib. 8

——*miseros fallentia nautas*
Sidera non sequimur.——

Anchora quid. *Anchora iacta iuuat.*] Prouerb. Anchoram sacram soli Fuit autem anchora præsidij & salutis typus. Pierius lib Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Isthm rum: Si quis, inquit, hominum sumptu & labore diuinas v tes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præstat, & ἐλπὶς βάλλει ἄγκυραν ἡσύχῳ· ἐὼν: id est, Felicitatis iacit an ram diuino honore auctus. Quid si huc reuocemus aur Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu anchora firmari ciuitatem? Memini & Euripidem in Hec Polydorum gentis familiæque suæ anchoram nominare ὦ ναῦς ἔχουσ' ἄγκυραν ἡμῶν: qui iam solus generis superest an ra nostri. Aristides oratione Panathenaica prima, dicit Gr omnes sibi visos fuisse in portu quodam duabus nixos an ris, quasi gemino fultos præsidio.

AD EMBLEMA CXLIIII.

Eius Emblematis. IPagalma Iudicũ Thebanorũ è variis auctoribus peti sctio. Certè Plutarchus attigit libro De Iside & Osiride: c

Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his
verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχρεως, ἵνα δὲ τὰς
χεῖρας μύσας τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὸν δικαστὴν καὶ
ἀκέραιον: id est, Thebis imagines conspiciuntur Iudicum
oculos carentes: at summi Iudicis imago conniuet oculis: eò
quòd iustitia nec muneribus capi, nec hominũ vultu flecti de-
beat. Alciatus ipse Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis
docet: Chrysippus Iustitiæ imaginem ita expressit, vt puellari
quidem forma, aspectu vehementi, luminibus oculorum acerri-
mis conspiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto esse iudi-
cio rectum, seuerũ, contra improbos inexorabilem, vi ac ma-
gnitudine æquitatis, veritatisq. terrificum esse oporteat. Quapro-
pter memoriæ est traditum, magistratuum statuas à Thebanis
sine manibus formari, vt sine manibus essent: Principum verò clau-
sis oculis, nimirùm eam iustitiæ naturã esse ostendentes, vt in-
corrupta sit, nec pretio precibúsve, aut alienæ vlli voluptati ce-
dens verebor in vsum rapere meum quæ retulit auctor in-
signis, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. The-
baique, vt incorruptam iustitiam signarent, necvariari gra-
ues iudicum imagines sine manibus, Principis verò sine oculis
illas proposuere, vt signis ostenderent, Iudices affectibus ca-
rere oportere, causlaq. definita damnatos vndecimuiris pœ-
nis faciendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iu-
dex muneribus capiundis abstinere debent: iccircò hîc trũ-
cis manibus pinguntur. quod non prætermisit Pierius lib. Hie-
rogl. h. 35. Præses ipse captus est oculis, ne affectu quodam
capiatur. siquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra
rem publ. neq. contra iusiurandum ac fidẽ amici caussa vir bo-
nus faciet, ne si iudex quidẽ erit de ipso amico. Ponit enim per-
sonã amici cùm induit iudicis. Nam si omnia facienda sint,
quæ amici velint, non amicitiæ tales, sed coniurationes putan-
dæ sunt. quocirca non oculis vtatur, sed auribus, ne citò mo-
ueatur: & cùm ipsi dicenda est sententia, meminerit se Deum
esse testem, id est, mentem suam, qua nihil ipse dedit homi-
ni melius. Adhæc omnes sedent, quòd animus eorum debeat
esse timè compositus, nec hinc atque hinc flecti, quod est le-
ue. sedendo etenim & quiescendo fit anima prudens, ait
Theophus. Eustathius ad Iliad. ζ. notat statuas Mineruæ
omnes sedentis specie fieri solitas. Interdum enim sedere
idem est quod consilium capere, vt apud Plautum is qui nimio
magis pere se sedentem asserit. Vulgatumque est illud, Roma-
no sedendo vincit, id est consultando. Pierius libro 43. Lubens

Locus ex Alciati oratione.

Cur sedeant iudices.

huc

huc referrem quæ de iustitiæ imagine olimà Carneade exp
Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. sed quia liber est in omniū
nibus, facilè transeo. Velim potius id obseruari diligenter,
concisè lib. 14. Histor. var scripsit Aelian. Olim apud A
ptios eosdem fuisse iudices, qui sacerdotes erant: quorum P
ceps natu maximus in omnes statuendi ius habebat: quem
nium optimum atque æquissimum esse oportebat. Is circa
lum imaginem è saphiro gemma confectam gestabat, quæ
ritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex verita
non tam in lapide sculptam aut expressam circumferre, q
in animo menteque insitam & infixam habere debet.

Sedere quid habeat mysterij.

Cur resident.] Cicero ad finem proœmij Dialogi De
orat. Sed quò, inquit, facilius sermo explicetur, sedentes, si
tur, agamus. Cùm idem placuisset illis, tum in proparulo
sedimus. hæc ille. Personæ Dialogorum sedere vel dicuntu
intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in q
Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: In
guntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & m
Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur semper ambu
cùm Peripateticū agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. Dele

Iudices cur sedeant.

aliàs, vt Academicum, vult sedere, quo significet aliquid fi
liùs differi. Constat ex veteribus iudices sedere solitos,
quid statuendum esset. Ita enim Iustinianus in Nouella 8
iudicibus: Sedebunt autem, ait, hi pedanei iudices contin
nunc in regia basilica, in quibus & tunc domunculis iudi
&c. Idem in Nou. Vt ab illustrib. & qui super eam dignit
cundum quod, ait, datū est eis super hoc priuilegiū, ne coga
aut sedere cum iudicibus cùm iudicant, aut stare rursus tāq
litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod. met. caus. Confestim a
pro tribunali te sedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad senat. Te
sedere dicitur Prætor: Confestim autem sic erit accipiend
vbi primum potuit, id est, Prætoris copiam habuit huic r
dentis. Et in l. 7. D. De in integ. restit. Confestim autem
tribunali te sedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De senter
re iudic. in vi. Sententia, ait, quam scriptam edi, à iudicel
toribus non recitari, vel quam ab ipso stando, nō sedendo
ferri contingit, nullius penitus est momenti. Gellius lib.
Scipione: Et quodam die, ait, ius in castris sedens dicebat.
nius libro 5. Epistol. Sedebant iudices, centumuiri vene
obuersabant aduocati, silentiū longum, &c. Cicero Pro R
Accusaui de pecuniis repetundis, iudex sedi. Ad hanc veri
Plautus in Mostellaria:

Nimio plus sapio sedens.

a mente graues.] Huc illa Callistrati verba aptanda, quæ *Affectus & dati in iudicio.*
itur l. 19. D. De offic. Præsid. Sed & in cognoscendo, ait,
excandescere aduersus eos quos malos putat, neque pre-
calamitosorum inlacrymari oportet. Id enim nō est con-
& recti iudicis, cuius animi motum vultus detegit. hæc

sine sunt manibus?] Apud Gratianum sic: Citò vulnera-
ro iustitia, nullamque reus culpam pertimescit, quam re-
e nummis existimat. Pauper dum nihil habet quod offe-
iudicio, non solùm non contemnitur, sed etiam aduersus
em opprimitur, 1. q. 3.

el prece. vel pretio malè verum examinat omnis
Corruptus iudex, — ait ille.

ciant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij, *Munera non debent a iudicibus capi.*
aist. 42. & Prouerb. 24. multisque aliis in locis. Refert
s 8. Epist. Iulium Bassum accusatum repetundarū, quòd
ynia quædam munera ab amicis prouincialibus acce-
Lex enim dona & munera à magistratibus accipi, imò
quid emi vetat, nisi victus quotidiani causa. Hoc ta-
ddamus licet: Non in totum xeniis abstinere debet pro-
, (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconsl.) sed modum adii-
neq. morosè in totum abstineat, neque auarè modum
um excedat. qua de re verba hæc sunt Seueri & Antoni-
antùm ad xenia pertinet, audi quid sentimus. Vetus pro-
m est: ὅτι πάντα, ὅτι πάντη, ὅτι παρὰ πάντων. Nam val-
umanum est à nemine accipere, sed passim vilissimum
per omnia auarissimum, &c. Qua ratione Plin. epistol. 5.
erianum, ait in causis agendis & exercendis iudiciis non
pactione, dono, munere, verùm etiam xeniis se semper
uisse, vbi rectè subiicit oportere quæ sunt inhonesta, pa-
e decora non quasi illicita, sed quasi pudenda vitare. Sic
in. tradit Pescennium Nigrum salaria iudicibus è publi-
voluisse, ne cui essent oneri: adiecisseque, iudicem nec
bere, nec accipere.

is at est Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, seu
icam, fauore vsurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non est
uspicionibus aut coniecturis aliquid vspiam tribuat ipse
nec litigantium verbis hæreat sed probationibus mani-
itatē inuestiget. Quod eleganti cōplexus est monostricho
nescio quis: μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκού-
de lite pronuncies, nisi vtramque partem prius audieris.

Decretum

Decretum id dicitur propriè quod causa cognita pronunci
à iudice: nec enim decretum dici potest nisi vtraq. audita p
Tertullianus Apologetico: Respondendi, altercandiq. pote
patet, quando nec liceat inauditos & indefensos omninò d
nari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis & veterum
suetudo qui reos nisi auditos condemnabant, quoniam qu
diti non essent, pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi
bus; vt tradit Val. Max. cap. De sapienter dictis & factis.
tum id è Solonis elegis:

ἔᾳ χαν ἄκρης πρὶν δικαίων πεῖραν ἀφεῖκαν.

Magistratum gerens audi & iusta & iniusta.

quòd solis auribus absque Affectu.] Plinius Secund. 6. epi
Primùm religioni suæ iudex debet patientiam, quæm
pars iustitiæ est. Tullius ad Q. fratrem, 1. epist. Constant
adhibenda & grauitas, quæ resistat non solùm gratiæ, ve
etiam suspicioni. Vlpian. l. C. isdem insistens vestigiis, l.
neraliter, 24. D. de fideicommiss. libertatib. Ne aliquam
ambitionis vel gratiæ suspicionem Prætor habeat. Memin
tem legere me, Athenienses iudicia de cædibus habituro
Areopagum, Martis vicum, ire noctu solitos: itsque qui c
dicerent, affectibus abstinendum fuisse testatur Isocrates
pagitico. Nolebant enim iudices miserabilium personarur
tuitu, vocisque lenocinio, quod magnas ad flectendum,
turbandumque vires habet, commoueri. Longè alia Rom
rum consuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad ira
diam vel misericordiam flectebant: quod Cicero facere so
perorationibus. Celebre est exemplum Sergij Galbæ, qui
Libone trib. pleb. accusatus, quòd prætor contra fidem L
nos quosdam interfecisset, cùm nihil haberet quo se purg
paruos suos liberos flens commendare cœpit: quo facto i
dices permouit, vt nihil in eum grauius statuerint. Hanc
nem producendi reorum liberos Fabius lib. 6. cap. 2. mem
vt & Val. Max. 8. c. 1. eamque ter vsurpatam memini à M.
lio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Sestio. Idem in Pla
na sic: Non opibus contendo, non auctoritate, non grati
precibus, sed lachrymis, sed misericordia: mecumque vos
misertimus & optimus obtestatur parens: & pro vno filio
patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo v
manus supplices eadem, quas pro vobis Diis immort
tendere consueuit: cauete ne periculosum superbumque si
vos obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij alper
tur, hæc salua esse non possent. Quibus ex locis intelli

graues ille motuum faces admoueat, vt iudicum animos mitatem & misericordiam impellat.

AD EMBLEMA CXLV.

Chiron Centaurus.

HIRON Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) superiore sui parte homo, inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, sub quo disbas liberales exciperet. Vt enim ait Homerus, fecit eum rem verborum, factorem verò rerum: id est,

——διδασκέμεναι τάδε πάντα
ἐσθλὰ τε ἠπιόφρονα, ἔργματα, χερσίν τε ἔργα.

Ferina Chironis natura quid.

a in Chirone natura variis modis exponitur à Mytholed hîc notantur maximè Principum Regumq. consiliarij, erinam quidem & pluſquam belluinam naturam referūt, suo principi praua consilia suggerunt, vt populares suos niis emungant, vel suo commodo, Reipub. procurent inmodum. Speciem humanitatis habent, cùm iustitiæ & pieimagine populum sibi deuinciunt. Quod itidem explicaest ab ipso Alciato lib. 9. Parergôn, c. 13. his omninò verin Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achilaliosq. Regum filios eruditos fuisse fingi, quòd soleāt does & consultores Principum natura quidem feri esse, & nptum ad asperiora ingenium habere: humanitatem verò eciem tantùm præ se ferre. Idem disputat Macciauellius, *Macciauellius Italus.* or Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum sen, nihil habeo dicere, nisi quòd existimen eum in ciuilibus tiis alioqui perspicacem, & magni certè ingenij virum, sed uo tamen parum aut nihil planè fidei esset & veræ religiovt eius scripta quædam testantur.) ille itaq. ferè sic disserit eius libri, quem de Principe lingua sua edidit: Primùm dem Principi fidem hosti & aliis cum quibus rem habet, serdam esse dicit, sed ea tamen lege, ne sibi noceat. Si quid noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, adet ad fraudem & astus esse recurrendū. Docet perspicuè certationem omnem legibus vel fraude institui atque perfias quidem hominum esse, hanc verò belluarum. Sed quia rdum leges non satis esse firmæ ac stabiles videantur, inclidum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decet humanam & belluinam naturam præ se ferat. quod à ve-

teribus figmento quodam expressum notat in Achillis catione, quem à Chirone Centauro institutum tradunt, gnificarent Principem quemcunque hac natura duplici ditum esse debere. E belluis autem duas in primis propo das, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, astu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus est, rarò se in retia temerè conijcere: hanc, quia non satis vi habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem losophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magn periculosas aggrediatur, easque tutò ad exitum perduce lit, fraude instructissimum esse debere, docet non tam πρὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Du modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quasi vulpeculæ leonis videtur: sed fraus odio digna maiore.

genitos.] Liberos.

Magni cognomen quibus tributum.

magnum Achillem.] Diximus in superioribus, Magni co men paucis quibusdam, & iis illustribus, tributum esse, vt xandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurum.] De Centauris ea mihi minim petenda sunt, quæ studiosè tradit Palæphatus eo, quem pfit, libro De nō credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, l c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Thessalorum inuentum est Centauri appellati sunt. hinc nata fabula; quòd biforme cantur, δφυεῖς ab Isocrate, inferiori parte referentes equum periore hominem. Dicuntur autem Centauri, κέντανροι, sti latores, à κεντέω, stimulo. sic enim & ἱππόκεντανροι, equo stimulatores Luciano nominantur, id est, equites, nec m qui vehuntur equis, sed qui sunt assueti prædis: quales sun aulici permulti, & alij quidam reguli; vt & vicani illi præ qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appel turꝛij sunt quos Obæreos, vel potiùs Obæratos: nescio ob q causam) vrbana petulantia nominat. Aliunde duxit ety centauri Tzetzes 7. Chiliad. Historia 99. nimirum à κεντᾶν αὖρα, sed nihil ad hoc nostrum argumentum.

AD EMBLEMA CXLVI.

Lien quid, & eius officium.

SIMILITVDINE ostendit opulentiam tyranni, causam subditorum inopiæ. Vt enim in corpore humano si sit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibu ducit. Rationem adfert Aristot. in Problem. Quòd splen

ad se trahit materiam, quæ cedere debebat in alimen-
. Constat enim, ait ille, homines parui splenis pingues effi-
plen autem viscus est in sinistra animalis parte, succos ad se
hens crassos & melancholicos in hepate genitos. Lienem
ni vocant, de quo Galenus lib. 4. De vsu partium cap. 15. Id
Traiani Cæsaris apophthegma fuit: siquidem fiscum lie- *Traiani dictum.*
appellabat, quòd eo crescente reliqua membra tabesce-
. Magno certe regni & Reipubl. malo Princeps auarus nas-
r, cui nimirum census publici, & vectigalia plus æquo pla-
it. quo fit, vt miserrima plebecula cogatur ad egestatem &
emam pauperiem, cùm tyrannus in suorum possessionem
enter irruit, eorumque peculium depeculatur. Certatim à
isillud Tiberij celebratum est: Boni pastoris esse tondere
is, nõ deglubere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους,
pisuis abradunt quicquid possunt, & sic importunius in fis-
suum conuertunt, vt à misera plebecula nõ pellem modò,
carnes ipsas detractas velint. Eandem sententiam, sed aliis
is expressam ab Alexandro Macedone, literis proditam ha-
ius. Hunc enim cùm displicerent exactiones, eorumque po-
nùm qui à subditis ampliores vectigalium reditus, quàm
fortunas hominum liceret, extorquebant, apud suos dicti-
it, κπτορῶ μισῶ τ ἐκ ἰζῶ ὀκτίμονπα τὰ λάχανα. Olitorem
qui radicitus herbas conuellit, atq. ab ima stirpe arbores ex-
t. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm au-
re, magis esse regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm
m esse, conuenientius Principi. Malum illud, Lucri bo-
est odor ex re qualibet. Sed ad illustrandum id argumen-
conferre placet alia quædam. Theodoricus scribens ad Mar-
cei Aduocatum fisci, apud Cassiodor. Variar. lib. 1. Epist. 22. *Locus praclarus e Cassiodoro.*
i quoties superes, ait, sed quemadmodum vincas inquiri-
: non quæras de potestate nostra, sed de iure victoriæ: quan-
audabilius à parte fisci perditur, cùm iustitia non habetur.
si dominus vincat, oppressionis inuidia est: æquitas verò
itur, si supplicem superare contingat. Et lib. 4. Epist. 37.
menta fiscalium tributorum iustissimo sunt pensanda iu-
io: quia seruientium imminutio est huius illationis accessio,
ntumque pars illa proficit, tantum se hæc à firmitate sub-
it. Sed à nobis, qui fisci vtilitatem stabili volumus diuturni-
consistere, excludenda est dispendiosa semper enormitas,
augmento suo tumens summa deficiat, incipiatque magis
e, quia immaniter visa est accreuisse. Rectè itaque idem
Cod. lib. 1. Fit interdum caussa mala fisci, vt bonus Princeps

Lib. 1.

esse videatur. Rarò enim (vt eiusdem Cassiodori verbis vt
vtrumque sub admiratione perfectum est, vt & fiscus crescer
& priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Par
gôn 8.c.6.noranda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianu
Quæ præcipua tua gloria est, sæpè vincitur fiscus: cuius m
caussa numquam est, nisi sub bono Principe. Iulius Capit
nus in M. Antonini vita: fisco in caussis compendij numqu
iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Constantij,
Iuliani vita. Pompeia Plotina, incredibile dictu est, quanti
auxerit gloriam Traiani: cuius procuratores cùm calumniisp
uincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletũ que
que ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod hab
illa contugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ suæ c
incuriosus, talem postea reddidit, vt exactiones improbas d
stans, fiscum lienem vocaret, quòd eo crescente reliqui artus
bescunt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla su
Hactenus Alciatus. Bene I.C. in l. non puto, D. de iure fi
Non puto eum delinquere qui in dubiis quæstionibus con
fiscum facilè respondet. Certè iuris auctores vix fisci comp
diis indulserunt, vt neque principes boni. In Autent. vt iud.
quoque suffrag. Expedit reip. subditos esse locupletes. & i
pertium fiscusque abundabit, si subditos habuerit fortunat
Ad illustrandum autem hoc tyrannicæ rapacitatis argum
tum pulcher sese mihi locus offert ex Ammiano Marcellino

Valentiniani auaritia animia.

sæuitiam auaram Valentiniani exagitat. Auiditas plus hab
di, inquit, sine honesti prauique differentia, & indagandi qu
stus varios per alienæ vitæ naufragia, exundauit in hoc prin
pe, flagrantius adolescens; quam quidam, prætendentes Im
ratorem Aurelianum, purgare tentabant, id affirmando, qu
vt ille post Gallienum, & lamentabiles Reipub. casus exinan
ærario, torrentis ritu ferebatur in diuites: ita hic quoque p
procinctus Parthici clades magnitudine indigens impensar
vt militi supplementa supperterent, & impendium, crudeli
cupiditatem opes nimias cõgerendi miscebat: dissimulans s

Themistoclis animus moderatus.

quod sunt aliqua quæ fieri non oporteat, etiamsi licet: The
stoclisillius dissimilis; qui cùm post pugnam, agminaque de
Persarum, libenter obambulans armillas aureas vidisset ht
proiectas, & torquem: Tolle, inquit, hæc ad comitum qu
dam prope astantem, tu qui Themistocles non es, non quo
bet probans in duce magnanimo lucrum. Huius exempla co
nentiæ in Romanis exuberant ducibus: quibus omissis, q
niam non sint perfectæ virtutis indicia (nec enim aliena r

ra re laudis est) vnum ex multis constans, innocentiæ vulgi veris specimen ponam. Cum proscriptorum locupletes do- *Romani continuarunt manus à bono proscriptorum ciuilu belli tempore.*
mi diripiendas Romanæ plebi Marius dedisset & Cinna, vul-
gi ides animi & humana soliti respectare, alienis laboribus
exercerent, vt nullus egens reperiretur aut infimus, qui de ci-
uili luctu fructum contrectare pateretur sibi concessum. hacte-
nus Amm. Apud Cassiodorum epistola est Theoderici Gotho-
rum regis ad senatum vrb. Ro. qua Venantium laudat honore
Senatum Comitiuæ, moxque præfectum Prætorio, qui sic prin-
cipi fisco consuluit, vt nihil priuatis videretur offeciisse. Sensi-
mus auctas illationes, inquit, vos addita tributa nescitis. Ita
denique magnæ fuit admirationis, quod fiscus crescceret, &
priuata vtilitas nulla damna perferret.

Fiscum.] Fiscus, receptaculum nummorum est, proprieque *Fiscus quid.*
principis, l. 1. §. hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res
illes, ait Vlpian. quasi propriæ & priuatæ principis sunt: à fi-
lo id est sportulis, vt apud Asconium 2. Verrina, quæ num-
orum receptacula sunt ad maioris summæ pecunias capien-
as. Hinc confiscare deflexum verbum, pro deferre ad fiscum
principis. Et apud Sueton. in Augusto confiscata bona, quæ
ibi sunt adiudicata. Aerarium verò publicum est, populique
Romani, quod Plinius Iunior testatur in panegyrico.

Exigitur ciuica pauperies.] Constans Imperator Romanus
debat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm
in vnum Principis claustrum reseruari. Nec alienum est ab
eo quod ad Nicoclem scripsit Isocrates: σημεῖον ἴσθι, inquit, σὸς
πλοῦς βασιλεῦ, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σω-
φρονεστέρους γιγνομένους ἀφ' ἑαυτῶν σαυτῶ ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc
sit imperij rectè honesteque administrati, vbi videris eos,
quos præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores
suos.

AD EMBLEMA CXLVII.

PRINCIPES auari eos publicis & maximis functioni- *Commentum Principum auarorum.*
bus præficiunt, quos ingeniosos & strenuos esse norunt:
qui si aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum
transfundant (quales potissimum solent esse qui fisci rationes
curant) ita vt populum & regiones sibi commissas expilent,
& enumerò damnatur capitis, maleque parta bona fisco ad-

dicuntur, adeò vt sint tamquã spongiæ, quæ pro arbitrio n humectantur, aut arefiunt. Exempla quamplurima sunt in numentis antiquitatum, sed & in nostris Galliæ annalibus, non placet huc adducere, vel quòd obuia sint, vel quod ea bendi liberras quosdam offenderet. Satis est si subiiciam q

Vespasiani astus & auaritia.

Suetonius de Flauio Vespasiano scripsit: Solus est in quo ritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: non enim conte omissa sub Galba vectigalia reuocasse, noua & grauia add se: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam e cuit. Creditur etiam procuratorum rapacissimum quemqu ampliora officia ex industria solitus promouere, quò locu tiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro spor dicebatur vti, quòd quasi & siccos madefaceret, & exprim humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen h

Locus è Pontificio iure.

tetrastichi tractam esse ex caussa XVII. q. 7. can. Maiores, enim scriptum reperio: Maiores nostri ideò copiis omnibus undabant, quia decimas Deo dabant, & Cæsari census red bant: modò autem quia discessit deuotio Dei, accessit indi fisci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem toll torum. Hoc tollit fiscus, quod non capit Christus.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An nescis longas Regibus esse manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, a manus sumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] Id est, depeculatores. Furum ĕnim nor generis est. Peculatus crimen notum in iure.

AD EMBLEMA CXLVIII.

Vespæ pro apibus abusiue.

VESPARVM vocabulum pro apum nomine hîc si κατὰ χρησεως docti quidam homines coniiciunt. non minus eruditi citra figuram id scribi arguunt. Harum

Apum natura.

que hæc natura est, vt quem sequantur, Principem habe alius proceriorem, & quasi honore potiorem, qui quamqu imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod his te tur verbis Basilius homilia 8. in Hexaëmeron: ἰσὶ κέντρον βασιλεῖ μελισσῶν, ἀλλ' ὃ χρῆται τάττει πρὸς ἅμιλλαν τοὺς ἐπὶ τῇ φύσει ἀγαθοὺς, ἀργὸς ἄνευ κέντρου πομπεύει τὰς τῶν μ των δωρεὰς ἐπαινοῦντας id est, Regi apum aculeus est, sec ad vlciscendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non scri

vt q

isque maxima est potentia præditus, ita tardū ad puniendum esse oportere. hæc Basil. Eadem ferè retulit D. Ambros. Isaiæmer. lib. 5. cap. 20. Aelian. historiæ animal. 1. & 5. Dio Chrysostom. Orat. de regno 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem potestatem non oportet esse noxiam, si ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta est regem, quòd ex aliis animantibus licet cognoscere, & ex apibus, quarum regi amplissimum inter illas est, medioq. ac tutissimo loco. Et ibid. Præterea insignis illis forma est, dissimilisque cæteris, tum magnitudine, tum colore. Hoc tamen maxime distinguitur. Iracundissimæ, ac pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipse sine aculeo est. Noluit illum natura nec irascibilem esse, nec vitionem magno constaturam petere, telum illi detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc animalis Regibus ingens est. Est enim illi mos exercere se in nullis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat te exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominem moderatior animus esse debeat, quanto vehementius nocet. Vtinam quidem eadem homini lex esset, & ira cum telo non infrangeretur, nec sæpius liceret nocere quàm semel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi symbolum propositum est, vt inter alias virtutes, quibus opus habeat ad suæ Reipubl. administrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, quamsi maior sit quàm in aliis, minimè tamen sæuire debet, neque quibus præest, terrificum se præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia est. M. Antonius, qui Philosophi cognomen non abre est consecutus, ni hi quicquam esse dicebat, quod Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob caussam neque in hostes suos sæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodosius Honorio filio salubre hoc consilium ingerit:

Clementia vera principis virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Claud. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.

Compertum est Cæsarem Iulium Deorum numero ascriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellorum civilibus acceperat. Eadem virtus Augustum consecrauit: Boni pii que cognomen dedit, aliosque permultos immortalitate donauit.

Iulij Cæsaris clementia.

Boni pii que Imperatores.

nauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuen
à quibus inter pocula irrisus erat, & conuiciis impetitus, illa
sos abire sinit, cùm vnus ex iis respondisset id vini causa con
gisse. Celebratur eò plus Augustus Cæsar, cuius gratia cù
Senatus iis adempturus esset ius testandi, qui eum contumel
& probris affecissent, non est passus id decerni, vt est apud Su
ronium. Eam ipsam patientiam initio imperij finxisse Tib
rium, testis est Cornelius Tacitus. Nam libellos famosos & d
cta in se mordacia dissimulauit, eorumque auctores ad cogn
tionem vocari noluit. Vsurpabat enim illud sæpenumerò, l
libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere: & si quand
hæc aperta fenestra esset, nullas alias in Senatu fore lites, & a
cusandi occasiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Ph
lemonem perstrinxerat. Is cùm venisset in Philemonis potest
tem, statim ministro cuidam Philemon præcepit aperta vot
vt maledico caput gladio amputaret: sed clam, vt nudo en
ceruices attingeret, moxque vt eum illæsum abire sineret, ejq
daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus il
Princeps apertè indicabat, se aculeum quidem habere, sed e
vti minimè velle: deque potentiore maledicere, magis esse pu
rorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus ali
permultis certè heroicis, sic rescripto egregiè probarunt Thec
dosius, Arcadius, & Honorius: cuius rescripti ad Rufinum ha
formula: Si opprobrium ex leuitate processerit, negligendum
si ex furore & insania, condolendum: si ab iniuria, remitten
dum. Occurrunt insignia exempla clementiæ apud Suetonium
quæ quia longè plura sunt, hæc duntaxat ex Vespasiano: Ol
fensarum inimicitiarumq. minimè memor, executórve, Vitel
lij, hostis filiam splendidissimè maritauit, dotauitque etiam &
instruxit &c. Non temerè quis insons punitus reperitur, ni
absente eo & ignaro, aut certè inuito atque decepto. Heluidium
Priscum, quamuis relegatum primò, deinde & interfici iussum
magni æstimauit seruare quoquo modo, missis qui percussore
reuocarent; & seruasset, nisi iam periisse falsò nunciatum esse
Cæterum neque cæde cuiusquam vnquam lætatus, iustis sup
pliciis illacrimauit etiam & ingemuit. Idem in Tito sic, Pon
tificatum maximum ideo se professus accipere, vt puras serua
ret manus, fidem præstitit, nec author posthac cuiusquam ne
cis nec conscius, quamuis interdum vlciscendi causa non deer
set, sed perituru se potius, quam perditurum adiurans, &c
Ammianus vero Marcellinus ad finem 21. lib. cum aliis com
parans Imperatorem Constantium, ait immanitatem facil
superas.

Vespasiani clemens animus, & Titi filii.

eraſſe Caligulæ, Domitiani, Commodi, & id vnum egiſſe
ximè, vt quamquam ſæuiſſimus eſſet, iuſtus tamen vellet &
nens æſtimari; quique ex minimis cauſis malorum conge-
excitabat, diſſimilis Marci illius, principis verecundi, qui
ui ad Imperiale culmen in Syria Caſſius ſurrexiſſet, epiſtola-
n faſcem ab eo ad conſcios miſſum perlatore capto ſibi ob-
m, illicò ſignatum exuri præcepit, agens adhuc in Illyrico,
nſidiatoribus cognitis inuitus, habere quoſdam poſſet in-
ſos, vtque rectè quidam ſentientes arbitrantur, virtutis erat
ius indicium magnæ, Imperio eundem comitantium ſine
ore ceſſiſſe, quàm vindicaſſe tam inclementer: vt Tulliusquo-
docet, crudelitatis increpans Cæſarem in quadam ad Ne-
em epiſtola: Neque enim quicquam aliud eſt fœlicitas, in-
t, niſi honeſtarum rerum proſperitas. vel vt alio modo defi-
m: Fœlicitas eſt fortuna, adiutrix conſiliorum bonorum:
ibus qui non vtitur, fœlix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in
ditis impiiſque conſiliis quibus Cæſar vſus erat, nulla potuit
: fœlicitas: fœlicioríque meo iudicio Camillus exulans,
àm temporibus iiſdem Manlius, etiamſi id quod cupierat
nare potuiſſet. Id Epheſius quoque Heraclitus adſerens mo-
, & ab inertibus & ignauis, euentus variante fortuna, ſupera-
aliquoties viros fuiſſe præſtantes. Illud verò eminere inter
ecipuas laudes, cùm poteſtas in gradu, velut ſub iugum miſ-
nocendi, ſæuiendíque cupiditate, & iraſcendi, in arce victoris
imi trophæum erexit glorioſum: Hactenus Ammianus. Ad-
m etiam ex eiuſdem 30. libro vituperationem ſanè acerrimã
lentiniani Imperatoris: Nonnumquam etiam clementiæ ſpe-
m præ ſe tulit, cùm eſſet in acerbitatem, naturæ calore pro-
nſior, oblitus profectò quod regenti imperium omnia nimia
ut prærupti ſcopuli, ſunt deuitanda. Nec enim vſquam re-
ritur miti coërctione contentus, ſed aliquoties quæſtiones
altiplicari iuſſiſſe cruentas, poſt interrogationes funeſtas nõ-
illis ad vſque diſcrimina vitæ vexatis. Et ita erat effuſior ad
cendum, vt nullum aliquando damnatorum capitis eripe-
: morte ſubſcriptionis elogio leui, cùm id etiam principes in-
dum fecerint ſæuiſſimi. Atqui potuit exempla multa con-
eri maiorum & imitari peregrina atque interna humanitatis
pietatis, quas ſapientes conſanguineas virtutes eſſe definiunt:
uibus hæc poni ſufficiet. Artaxerxes Perſarum ille rex ſapien-
ſimus, quem Macrochira membri vnius longitudo comme-
orauit, ſuppliciorum varietates, quas natio ſemper cruda ex-
cuit, lenitate gemina caſtigans, tiaras ad vicem capitum,

Fœlicitas quid.

Valentiniani truculentia.

Artaxerxis animus moderatus.

quibusdam noxiis amputabat : & ne secaret aures more pro delictis, ex galeris fila pendentia præcidebat : quæ tenerantia morum ita tolerabilem eum fecit & verecundum, vt nitentibus cunctis multos & mirabiles actus impleret Gr scriptoribus celebratos. Prænestino Prætore, qui bello quoc Samnitico properare iussus ad præsidium venerat segnius crimen diluendum exhibito, Papyrius Cursor ea tempes dictator, securem per lictorem expediri, hominemque abiect purgandi fiducia stupefacto, vitum propè fruticem iussit scindi: hocque ioci genere castigatum eum absoluit, non contemptus, sed ad resistendum par Alexandro Magno, si

Limitado principum afflicti solatium status.

caesset Italiam, existimatus. Hæc forsitan Valentinianus ignorans, minimeque reputans afflicti solatia status semper esse nitudinem principum, pœnas per ignes augebat & glad quod vltimum in aduersis rebus remedium pietas reperit rum, vt Isocratis memorat pulchritudo : cuius vox est perpe docentis, ignoscendum esse interdum armis superato rectori, qu iustum quid sit ignoranti : vnde motum existimo Tulli præclarè pronunciasse, cùm defenderet Oppium: Etenim m tum posse ad salutem alterius, honori multis: parum potu ad exitium probro nemini fuit. Et hæc ille, hactenus tanto q dem libentius in eo sermone certè præclaro exspatiatus, qu ægrè commemoraret multorum principum Romanorum miam sæuitiam ad sua vsque tempora impunè grassante. Quia vero de conuiciis & probris in Principes nonnihil di mus in prima nostra commentatione, placet attexere nonnu ex Tacito quæ ad id faciunt : sic enim ille oratione Crem Cordi apud Imperatorem Tiberium accusati, quòd editis an libus, laudatoque M. Bruto, C. Cassium vltimum Roma rum dixisset. Marci Ciceronis libro, inquit ille, quo Caton cælo æquauit, quid aliud dictator Cæsar quam rescripta o tione, velut apud Iudices, respondit? Antonij epistolæ, Br conciones, falsa quidem in Augustum probra, sed multa ct acerbitate habent; Carmina Bibaculi & Catulli referta con meliis Cæsarum leguntur, sed ipse D. Iulius, ipse D. August & tulere ista & reliquere, haud facilè dixerim moderatione m gis an sapientia: namque spreta exolescunt; si irascare, agnita dentur. Nos multa ex Seneca transilienda ducimus : tot eni penè sententiæ & decreta leguntur apud eundem, quot verb satis habemus hunc commentarium claudere oraculo imp riali: *Nihil tam peculiare esse Imperatoria maiestati, quàm humanitatem, per quam solùm Dei seruatur imitatio*, l. Imperial

Locus Taciti de Tiberio conuicia non curante.

C.

le nupt. Nec arbitror aliam fuisse mentem Seueri, qui nu-
quodam suo simulachrum mulieris leoni exporrecto insi-
tis, altera manu hastam terræ affixam tenentis, altera ful-
abiicientis ostentauit, vt clementiam insinuaret: Nam & id inscriptio declarat, INDVLGENTIA AVG. IN R. Igitur peculiaris imperiali maiestati est humanitas, per m solam dei seruatur imitatio, l. imperialis, 23. C. de nupt. ten. vt iudic. sin. quoque suffrag. Benè & sapienter Xeno- on, quo loco ait, ἄρχοντας ἀγαθὸς ὁ πατέρων πατέρα ἀγα- : meminimus alioqui patris patriæ nomen tributum bonis ncipibus, vsurpatum etiam ambitiosè ab improbis; memi- Corn. Tacit. 2. Annal. Id magnificè declarat Seneca 1. de nentia: Hoc quod parenti, principi faciendum est, quem ellamus patrem patriæ. Certè & si cognomina data sint, gnos, & felices, & Augustos dicimus: & ambitiosæ maiesta- uicquid potuimus titulorum congessimus: Patrem patriæ ellamus, vt sciret datam sibi potestatem patriam, quæ temperatissima, liberis consulens, suaque post illos repo- is. Hæc ille. Et eodem elogio à Persis donatum Cyrum imus. Iustinian. Nouell. 7. ὅπως ἄρχοντες τῶν ὑπηκόων ὡς ἂν πατέρες ἦτε. Quid plura? & T. Liuius ait, Imperatores e debere parentum loco. Martialis adblandiens Domi- no,

Tu verus patriæ diceris esse pater.

Sanctaq; iudicibus.] Ait Iurisc. Parum est in ciuitate iura esse, ri sint qui ea possint reddere, l. 2 §. post originem, D. de orig. . At quidem bonus princeps similes sui iuridicos & magi- tus amplexatur, vt simile simili gaudet: alioqui non caret pa qui hominum improborum opera vtitur, ait Iurisc. emplum in Alexandro Seuero apud Lampridium; in Coc- o Nerua, apud Aurel. Victorem; idem in Traiano, & in Theo- filo: Sagax, multumque diligens ad cognoscenda maio- ra gesta: è quibus non desinebat exsecrari quorum facta su- rba, crudelia, libertati infesta legerat, vt Cinnam, Marium, illamque, atque vniuersos dominantium, &c. Bene Clau- an. 2. de laudibus Stiliconis,

Seueri nu-mus.

—— non te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum: quod iam firmauerat omne
Crimen, & in legem rapiendi verterat vsum. post,
—— non obruta virtus
Paupertate latet, lectos ex omnibus oris
Euehis, & nunquam meriti cunabula quæris,

Et qualis, non unde satus, sub tecte benigno
Viuitur, egregios inuitant præmia mores.

Magnificè Plinius panegyrico, Permagnum quòd te ab o contagione vitiorum reprimis, ac reuocas: sed magnificen quòd tuos. Quantò enim magis arduum est alios præs quàm se, tantò laudabilius quòd cùm ipse sis optimus, on circa te similes tui effecisti. Tu amicos ex optimis legis, & cule æquum est esse eos charissimos bono principi, qui in malo fuerunt.

AD EMBLEMA CXLIX.

Æsculapius cur Deus habitus.

AESCVLAPIVS insignis Medicus, Dianæ precibus H polytum ab equis discerptum in vitam reuocauit: qu ob rem Iupiter iratus eum fulmine percussit. Post mort Deus est habitus, & sub serpentis imagine diuinis honori affectus. Tali cultus effigie Romam graui pestilentia labor tem dicitur liberasse, ad quam tandem deductus est à fano sacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro passuum. storiam hanc fusiùs pertractant Valer. Max. c. De miracul. bro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus August. De ciuit. 3. c. 17. mem & Lactantius variis locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Ægeas, qui Pergama, quique Epidaurum,
Qui quondam placida tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces, atque inclyta templa petisti,
Depellens tetros præsenti numine morbos.

Serpens, quid.

Hoc serpentis inuolucro nihil aliud verius & expressius inte gi datur, quàm Seruator noster Christus, verus animarum r strarum Aesculapius, & salutis humanæ vindex, qui sub serpe tis figura in deserto à Mose legislatore appensus, omnes o nium morbos & vulnera sanitati restituit, & in cruce tande omnes noxas & crimina expiauit. Nec verò immeritò salu notam serpens sibi videtur vindicasse, à quo nimirum multa humanum genus remedia proficiscuntur. qua de re plurib libro 16. De sacris Aegyptiorum literis Pierius. Aesculapiu etiam, præter alios, Medicorum præsidem Plutar. Sympos. quæst. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artem dori lib. De somniis: qui ait, per Aesculapium in templo er ctum, & in basi stantem, significari quoddam bonum præs gium. Qui si moueatur, aut accedat, morbum & pestem po tendi

Serpens, salutis symbolum.

t: tum enim maximè hominibus eo Deo est opus. His au-
qui ægrotant, salutem prædicit. At non videtur omitten-
, quod veterum monumentis proditum est. In numo An-
i Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur for-
ulieris, habitu regio sedentis, paterâ tenentis, iuxta quam
ura, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique *Anguis Ambrosianus Mediolan*
a ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam esse
m allusionem ad Ambrosianum illum anguem, qui Me-
ini visitur in marmorea columna erectus ipsa æde D. Am-
ii.

idaurius.] Ab vrbe notissima Peloponnesi in sinu Saroni-
qua in serpentis imagine Romam adductus creditur. Pro-
us:

Et Deus extinctum Creßis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

: Ouid. lib. 15. Metamorph.

nnuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Fastorum:

Efficiatq; ratas vtraque Diua preces.

AD EMBLEMA CL.

Occiso in Pompeij curia, vbi senatus habebatur, Iulio Cæsare à Bruto, Cassio, & cæteris coniuratis, ij ceu li- *Numisma M. Bruti.*
ate populo restituta, fabricari numisma voluerunt, in quo pti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio eadem pa-
im omninò significabat: pileus verò libertatem, vt refert
n lib. 47. Vulgare olim prouerbium fuit, Vocare ad pi-
n; cuius meminit Noctium Atticarum 7. c. 4. Gellius, &
robius 1. Saturnal. Aurelius Victor scribit, mortuo Nero-
e cunctas prouincias, omnemq. Romam exultasse, vt plebs
ta pileis manumissionum, tamquam sæuo exempta domi-
triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pi- *Pileus, signum libertatis.*
n fuisse: vnde & qui serui libertate donabantur, pileum ge-
t ant raso capite. Longum esset auctores huc aduocare, qui
zè multi idem tradiderunt. Suppetunt exempla quammulta
ilei vsu & gestatione: & huc quidem pertinent numi vete- *Pileus in numis.*
quamplurimi, in quibus est pileus cũ inscriptione Libertas,
numis Tiberij: est enim effigies hominis dextera pileum te-
tis, læua expansa, cum inscriptione, Libertas Augusta. Lon-
n esset, & alia eiusdem generis numismata percurrere. In

Seru.

Dioscuri pileati. Seru. Galbæ numo simulacrum est cum iaculo & pileo: in ... ptio verò, Libertas publica. Castores etiam Dioscuros fuis... leatos legimus, quo habitu fuisse Lacones volunt, hi enim ... trio instituto pugnabant pileati, vt animum in barbaros ... rannos indomitum significatione libertatis ostenderent. ... dem fortè causa Græci illi qui nostrorum patrum tempo... tyrannidem Turcicam fugientes in Italiam se receperunt, i... nuam suam libertatem & priscam nobilitatem pilei sui g... tione professi sunt. Quid enim memorem pilei celebrem ... ream iamdiu in scholis non temerè vsurpatam?

Seruitia. *missa manu seruitia.*] Serui manumissi, liberi facti, aut li... tate donati. Seruitiorum nomen pro seruis, præter cæter... Catilinaria vsurpat Sallustius, & Cicero sæpè.

AD EMBLEMA CLI.

Heraclitii fletus, & risus Democriti. HERACLITVS quoties domo egrederetur, ineptias ... manas fletu solebat excipere, quòd omnia illi miser... deploranda viderentur: contrà Democritus eadem de ca... ridebat effusiùs, quòd humanas actiones ludicras & stu... conspiceret: qui si hodie reuiuiscant, ampliorem quidem ... vberiorem vel luctus vel risus materiam offendent, quàm ... quam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant. quando e... vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sir...

Mores hominum lapsos semper in deterius auctores ... pauci perstrinxerunt. Virgil. 1. lib. Georgicon:

—— sic omnia fatis
In peius ruere, & retrò sublapsa referri, &c.

Horatius sic,

Damnosa quid non imminuit dies!
Ætas parentum, peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Sallustius in Catilina: Sic imperium à bonis ad non æquè ... nos deriuatur. Ouidius,

Vtendum est ætate: cito pede labitur ætas:
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.

Iuuenalis satyr. 1.

Nil habet vlteriùs quod nostris moribus addat
Posteritas: eadem cupient, facientq; nepotes.
Res hodie minor est, heri quàm fuit, atque eadem cras.

Dubi...

bium itaque relinquitur, vtrum sequi sit satius, cùm sit
umque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in
5 De tranquillitate vitæ, l.c. 15. opinionem Democriti me-
em fuisse, & ad imitandum accommodatiorem, quàm He-
niti fletum, ait, In qua sententia fuit etiam Satyra 10. Iuue-
s. Sed præstat audire Philosophum eundem lib. 2. De ira,
lisputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa *Pulcher Seneca locus.*
alè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: mise-
itur omnium qui sibi læti felicesque occurrebant: miti ani-
sed nimis imbecillo & ipse inter deplorandos erat. Demo-
um contrà aiunt numquam sine risu in publico fuisse: adeò
illi serium videbatur eorũ quæ seriò gerebantur. Vbi isti
ræ locus est? Aut ridenda omnia, aut flenda sunt. Non iras-
r sapiens peccantibus, quare? quia scit neminem nasci sa-
tem, sed fieri: scit pauciſſimos omni ævo sapientes euade-
quia conditionem humanæ vitæ perspectam habet. Nemo
m sanus naturæ irascitur. Quid enim si mirari velit non in
estribus dumis poma pendêre? quid si miretur spineta sen-
ue non vtili aliqua fruge compleri? Nemo irascitur, vbi vi-
natura defendit. Placidus itaque sapiens & æquus erro-
s, non hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie pro-
et animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidi-
, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati.
nia ista tam propitius aspiciet, quàm ægros suos medicus.
erùm Emblema sumptum est ex incerti Poëtæ Græci Epi-
nmate, quod eiusmodi est: *Typus Emblematis.*

Τ̀ βίον, ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἢ πρὶν ὀΐζυς
δάκρυσι, νῦν ὁ βίος σὺ ἐλεεινότερος.
Τ̀ βίον αὖτε γέλα δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρὶν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
ἐς ὑμέας δ' ἐγὼ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μὲν ἐξ ὑμεῖν μεμεμνὼς
πῶς ἅμα σὲ κλαύσω πῶς ἅμα σὲ γελάσω.

itam Heraclite multo plus quàm cùm viueres
Defle: nunc enim vita est miserabilior.
itam nunc ride Democrite plus quàm antea:
Nunc enim vita est omnium maiore risu digna.
vos autem & ego contemplatus, interea cogito
Quomodo simul tecũ lugeam, quomodo vnà tecũ rideam.

um defle Heraclite magis quàm fleueris olim:
Vita hominum præsens est lachrymosa magis.
t modò Democrite ad risum te impensiùs effer:
Omnia sunt risu nunc quoque digna magis.

Vos

Vos dum contemplor certè sum nescius vtrum
Nunc ridere mihi, seu modò flere licet.

Heraclitus. *Heraclite.*] Heraclitus Philosophus Ephesius, cuius vitam pete ex Laërtij lib. 9.

extolle cachinnum.] Deride, naso suspende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum est à sono risus. Est enim risus elatus solutus. Persius 1. Satyra:

Democritus. *Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.*

Democrite.] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius v locis, & lib. 9. Laërtius. Gelasinum fuisse cognominatum o sus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis:

Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus.

splene tocer,] Abunde rideam. Lien siue splen, sedes est r Persius Satyr. 1.

——sum petulanti splene cachinno.

AD EMBLEMA CLII.

Castoris seu fibri sollertia. APOLOGVS est Æsopicus de Castore, quem produ est in venatione deprehensum suos sibi testes abscir re, atque eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè caussa Idque signat, ὅτι τὸ ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ἕνεκε τοῦ ἑαυτῶν σ εἶναι ἀδύνατα λόγῳ τὸ χρημάτων ποιῶνται: hoc est, Viros pruc tes suæ salutis gratia non debere vllam pecuniarum ratio habere: id est, non ægrè ferendam esse pecuniæ iacturam. tissimùm verò vrgente necessitate non magni est ducendi nummorum dispendium facere, si modò vitæ hoc pacto p

Aristippi cautio. consuli. Id Aristippus suo exemplo demonstrauit, qui cùm eadem naui sese cum piratis versari cognouisset, suas omnes cunias de industria in mare proiecit, imprudenter se id fe simulans: præuiderat enim se ab iis quibuscum naui gabat, liatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum ri itaque abesset effectus, caussàm sustulit. Idem Crates Th nus cùm thesaurum sponte perderet, Hinc abite, ait, malæ uitiæ: satius enim est à me vos demergi, quàm ego à vobis i Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui c opulentissimam hæreditatem nactus esset, & pestiferas ad natum delicias obseruasset, Per deos, inquit, me illa non dent, sed ego illa potiùs: μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ πάντα τ' ἀγαθὰ σόν

ἀλλ' ἐγὼ πᾶσι. Non secus quàm Catullus ille, de quo Saty-
2. Iuuenalis, qui maximo in discrimine tempestatis, partem
rum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus,
nauis facta leuior, commodius portum appelleret.

Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeò medicatum intelligit inguen.

potest esse affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lauabis aqua
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

confer Adagium, Pax redimenda. Refero huc illud iu-
Anima est præferenda rebus aliis corporalibus, adeò absur-
in quibuscunque caussis vel vasis animas hominum postpo
sancimus Cod. de sacrosanct. Eccles. c. præcipuis, 12. q. 1. c.
tæ, de maior. & obedient. Et turpe animam lucro vende-
propter vitam viuendi caussas perdere, qui ita militant
mdiu spirant, vt renunciare vitæ malint, quàm carere
aliis.

ropendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrem pen-
dum.

lordicus] ὀδάξ, morsicatim, mordendo. Id tamen Plinius *Controuersum an fiber sibi testes excisos dat.*
ar lib. 32. cap. 3. non enim testes eorum, quæ vocantur Ca
ea, ab ipsis amputari censet, ex Sextij cuiusdam rei medicæ
gentissimi scriptoris sententia; sed paruos esse iubstrictos
, & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse.
Aelianus historiæ animal. lib. 6. c. 33. aut à Castore caussam,
nsequentibus venatoribus cur tam cupidè petatur, non
rari: iccirco mordicus ipse premens vsque incumbit ad
ndos testes, quousque absciderit, & sic eos abiecerit, tam-
m homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcum-
portat, ad se redimendum exponit. Quòd si postea quàm
tus & ex periculo seruatus fuerit, ab insectantibus iterum
atur, hic sese alleuans, atque quamobrem insequi vlteriùs
re non debeant, caussam ostendens, ad reuertendũ, quòd
ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè

m etiam

etiam nunc testiculis præditus, cùm à venatorum conspect longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita a tè comprimit & occultat, vt non habere visus insectatores

Locus Apuleij. lat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidissimè in lib. 1. Asin. a apud quem Socrates quidã loquens de Meroë anu saga: Ar torem, ait, suum, quòd in aliam temerasset, vnico verbo mu uit in feram Castorem: quòd ea bestia captiuitatis metuens ab insequentibus repræcisione genitalium liberat, vt illi q que simile, quòd Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed

Ex Constantino Manasse, historia de Michaele Imp. feram huc historiam nobilem Constantini Manassis ex An lib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imp tor audita tyranni ferocia, impetu, defectione, suamet spo throno imperiali cessit, hoc ipso facto diuinis Christi iussis tisfaciens, & erga persecutorem non aliter sese gerens, atque stor siue fiber facere consueuit. Legimus enim in priscis monumentis eorum, qui de animalibus scripsêre, fibrum a mal esse, quod in vtroque viuat elemento, & testes habeat ceadis quibusdam morbis sanè grauibus conducibiles. Q cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velo simis insectantur. Huius pugnæ caussam cùm ipse fiber eti cognitam habeat, perhibent eum morsu resectos testes ab re, atque ita currentem saluti suæ consulere: quo facto, vena res feram persequi desinant. Sic nimirum Michaëlus quo volens imperium resignauit Leoni belluinis moribus & in le ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Comm dè obtulit sese mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, le

Ex Ammiano Marcell. ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco fastuosus Rex por Constantio Imperatori suadebat, vt regni parte vtro deret: Postremò, inquit, si morem gerere suadenti volueris ctè, contemne partem exiguam semper lucrificam & cruent vt cætera regas securus: ac prudenter reputans medelarum q que artifices vrere nonnumquam & secare, & partes corpor amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque bestias fac re, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud pria sponte amittunt, vt viuere deinde possint impunidè. H Ammian. quo manifestè alludum constat ad Castorem.

Medicata. *medicata.*] Medicinis apta, vt apud Martialem, medicata cula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6.

——*adeò medicatum intelligit inguen,*

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Castoris genitales, voc medici Castorea, quæ medentur multis morbis, vt vertig tremulis neruorum vitiis, paralyticis, iis qui affecto sunt sto

ſchiadicis, aliisque. Quidam referunt, poſt genitalium amputationem, ſi Caſtor iterum petatur à venatoribus, erigere ſe, oſtendere nihil expectandum amplius.

ſignarus obilla peti.] Verba Plinij ſunt lib. 8. cap. 30. quòd tem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vigenbi hoc ſe peti gnari.

ra.] pecunias: materia pro materiato.

uam vt redimas.] Vt qui, apud Salutanum, contemptis diis, vitiis non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate non i, ſparſis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

AD EMBLEMA CLIII.

ſumptum eſſe liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Heorem ab Achille iam interfectum circumſtantes impetet, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto ius non infligeret. Sic enim Homerus: *Locus Homeri.*

——Ἄλλοι δ' ἀμφίδρομοι υἷες Ἀχαιῶν,
οἱ δ' ἤτοι τὸν φῶτα κατὰ δῆριν καὶ ἀγυιὰς
ἔκτορος· οὐδ' ἄρα τοί τις ἀνασταίη παρίοντα.

hoc eſt:

——alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & mirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris: neque ei quis ſine vulnere aſtitit.

At reliqui Graij accurrunt cingunt q; cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formamq; ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

erum videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam inauctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

Βάλλετε νῶϊ μετ' ἀτμὸν ἐμὸν δέμας, ὄφρα καὶ αὖτοὶ
κηρὶ σὺν ἀλλήλοισι φυὴν εἰζώμεθα λαοί.

d ſonat,

Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent ceco inſultare leoni.

ia ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti; quibus timiditatem ψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienam pergit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Cum tuo leone lepores inſultant: &, Cum laruis luctari. Quibus emur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, s obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè alum eſt & inauditæ cuiuſdam feritatis argumentum, ſi proſtratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo mo- *Non maledicendum mortuis.*

do afficiat: sic intemperantiæ est, & certè dementiæ maxim
mortuos iniuriis probrisque lacerare: vt sunt qui vel libris
tis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priscorum, aut et
clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacera
Laërtius Chilonem ait vetuisse de mortuis malè loqui: q
ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere
possent; ac turpe esset cum vmbris & laruis luctari. nam id
sepultum quodammodò refodere. Philostratus Athenium
tè coërcuit, qui accusationem cuiusdam tyranni, sed iam m
tui scripserat. Institutum istud tuum laudarem equidem,
ille, si viuum accusasses. viuentem namque tyrannum ince
re, viri esse duco; at mortuo insultare, cuiusuis. τὸ μὲν ζῶντ
τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω· τὸ δ' ἐπαμῦσαι κἀμ
παιτὸς. Sic Munatius Plancus cùm audisset in se oratio
quasdam factas ab Asinio Pollione, quas tamen nollet
mortem eiusedere, cũ mortuis non nisi laruas luctari respon
Contra Leptinem Demosthenes ait, Nemini mortuo mal
cendum esse. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Her
Imperatoris funus efferretur, Epiphanium filiam, quòd sp
set in cadauer, viuam rogo impositam & exustam fuisse. Lau
tur Lycurgus, qui cadauera hostium nudari vetuerit; rectè
fectò, quippè qui humanitatis memor esset. Vituperatur c
trà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadat
bus pontis loco vsus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tu
incessitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non m
vita priuasset, sed & eorum cadauera sepelienda non priùs
rentibus reddidisset, quàm ab eis certam mercedem accep
Rectè Homer.

ἐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ὐχετάασθαι:
Non sanctum est viris interfectis insultare.

Virgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

De iis qui spoliant in hominibus mortuis.

In eos qui spoliant in humana cadauera locus est Plat
longè pulcherrimus 5. de Repub. Ἀνελεύθερον δ' ἂν δικαίως φ
χρήματα, μεγάλα συλᾶν, καὶ γυναικείας ἐκ σμικρᾶς ὑφαν
λίμιον νομίζειν τὸ σῶμα ἢ πιθηκὸν ἢ ἀπατηλόν ἢ ἐχθρῶ
πότου· ἢ ὧ ἐπολέμει, ἢ ὅτι τι διάφορον ἐφᾶν τὰς ἕτως τῶν πο
τας ἢ κυνῶν. καὶ τοὶ λίθοις εἰς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνειν, ἢ βάλο
ὐκ ἀσπάλλειν· ἀδὲ σμικρὸν, ἔφη ἰατέον ἄρα τὰς συμφυλίας
τὰς τῶν ἀναιρέτων ὑφαιρήσεις. Nonne videtur illiberale &
mi planè sordidi, muliebris ac pusilli, cadauer spoliare, &
tui corpus hostem putare, cùm hostis ipse abierit eo relicto
pugnan

nabat? Quid putas eos qui ita se gerunt differre à canibus
ctos lapides læuientibus, eo qui iecerit prætermisso? Nihil
erunt profecto. Itaque ab eiusmodi prædatione abstinen-
n est, obsunt enim victoriæ. Cui quodammodo congruit
d in formula quadam Comitiuæ priuatarum non minus
itè, quam pie inculcat Cassiodorus lib. 6. Variarum: Defun
um sacram quietem æquabilia iura tuæ conscientiæ com-
erunt, ne quis vestita marmoribus sepulchra nudaret, ne
columnarum decorem irreligiosa temeritate præsumeret,
uis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci
ma consumptos, scelerata persecutatione detegeret, ne cor-
quod semel reliquerat molestias mundanas, humanas ite-
pateretur insidias. Nam etsi cadauera furta non sentiunt,
mni pietate alienus esse dignoscitur, qui aliquid mortuis
gasse monstratur. *Locus Cassiodori.*

Qui toties hostem.] Ouidiana est imitatio, ex primo De arte:

Qui toties socios, toties perterruit hostes.

Iam curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus
irca Troiæ mœnia. Virgil 1. Aeneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

Ipsa luce leonis. Lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen
vita vsurpatur. Si quem præstantem dignitate & opibus
minem aduersa fortuna præcipitem dederit, in hunc passim
ies insiliunt; quem nimirum non iam tunc mordere posse
nt. Quò pertinet iactarum vulgo, Luna quius colligit ab-
a arbore: id est, ἀρὸς πεσόντα πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.

Vellunt barbam.] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod *Barbam vellere.*
onis signum est. Persius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

loratius primo Sermonum:

——barbam tibi vellunt
Lasciui pueri.——

AD EMBLEMA CLIIII.

VICCIARDINVS libello quodam Italico, quo res quas- *Ex Guicciardino acceptæ Emblematis verissima origo.*
dam memoratu dignas, easq. veteres & nouas, tum etiam
bi festiuas & ioculares, exscripsit, hoc carmen ab Alciato
e scriptum testatur, quo tempore in Italia vehemens pesti-
a ita grassata est, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem

clauserint, & senes ferè illæsi atque incolumes permanser
Quod facilè mihi probari potest. Sed tamen Emblematis hu
materiam video sumptam esse ex antiqua Græcorum fabi

Ioan. Marius Belga. quam Gallicis scriptis mandauit Ioannes Marius, Illustra
nũ Galliæ scriptor sua ætate nobilis. Figmento enim lepide
nè ac festiuo tradit, cur pleriq. senes amori placido succumb
quibus potiùs de fato imminente cogitandu erat: cõtrà iuue
immatura morte decedant, quorũ potius fuerat hilarem vi
ducere, & amorem consectari, habita præsertim ætatis ratio
Hoc expressit non inconcinnè aliquis, sed ἀνάνυμος:

Fortè locum horroris plenum, variiq; timoris,
Et mors, & penna prapete venit Amor.
Dum trepidant animis, ignita Cupidinis arma
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc exata lues nostros irrepsit in annos:
Hinc amat ipse senex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius. Nec verò pigebit ascribere Ioachimi Bellaij Epigramma
hanc sententiam, quod in eius tumulis & poematis Latinis
quando legisse me memini:

Mutarunt arma inter se Mors atque Cupido:
Hic falcem gestat, gestat at illa facem
Afficit hic animum, corpus sed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: sic moribundus amat.
Vt secat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, sic iubet iste mori.
Discite hinc, humanæ quæ sint ludibria vitæ:
Mors thalamum sternit, sternit Amor tumulum.
Tu quoque disce tuas, Natura, inuertere leges;
Si pereunt iuuenes, depereuntq; senes.

Ossea tela mortis. *Mors aurata.*] Ab effectis & consequentibus Morti osse
la tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videan
que mente capti: in aliquo esse pretio.

Senex Acheronticus. *senex Acheronticus.*] Hunc loquendi modum videtur exP
to mutuatus, apud quem senex Acheronticus capularen
morti proximum significat.

Ast ego mutato.] Adolescentis est prosopopœia de Am
conquerentis, quod ab eo mortifero telo sit affectus. Et
ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arce
quod potiùs imprudentiæ & insaniæ iuuenili quàm Cupid
sagittis ascribendum est.

fac Acheronta.] Quid Acheron significet, explicat Pluta
Consolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

AD EMBLEMA CLV.

EIVSDEM est argumenti cum superiori, quo deflet cuiusdam formosæ virginis immaturum obitum. Increpat quoque mortem tamquam huius funestissimi mali causſam, nisi rum quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum ſit, vt postmodum lethiferis pro blandis lætisque uteretur. Quod quidem sæpenumero contingit, vel cùm puellæ amore *Puellarum mors præpropera.* tæ desperantes expirant, mortemque ſpontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs: vel cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè cogita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè ori dicant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus iera & impatiens, imò verò exſpes, corripere tela mortis dicit, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, ut nihil ſpeciose intelligunt in eo quem ardenti animo conſpexerunt. Memini me aliquando epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmaturæ morte ſibi ereptam, lugebat: cuius quidem carminis hæc fuit pars quædam:

Ah virgo infelix quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus quo tempore primas
Coniugij tedas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Martis quæ ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed vil nos queſtuſq; iuuant, molleſq; ſuſurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine rapta
Conderis in tumulo, digna puella thoro!

AD EMBLEMA CLVI.

DEFLET amici cuiuſdam præmaturum obitum, eumque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, morisque cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huicque Areſtium

ſtium præ cæteris tanti infortunij luctus debere perſequi
quippè qui cum eo & ſtudijs, & vitæ neceſſitudine fuerit m
mè coniunctus, iccircò tanti luctus, vt beneuolentiæ me
riam ſuperſtitem profert hoc cenotaphio, epitaph o, ſub
Delphinum & Gorgonæ imagines eminent. Delphin quic
φιλάνθρωπον, & hominum amatius, hic notam amicitiæ p
fert. Gorgoneum Meduſæ caput pro mortis ſigno apud q
dam vſurpatur, proque ſtupore & admiratione ἀναισθησίαν
cente, vt apud Pierium lib. 16. Hierogliph. diligenter expl
tur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δὲ μὴ τὴν γοργόν, ἔχων ἀπόλιθον
εὐτυχοῦντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίγνονται: Sepolito Gorgonis terr
lamento, ne homines lapideſcerent ipſi occurrentes. Helio
rus hiſtoriæ Aethiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργόνα δεδιυῖα μὴ
φαλῶ, ἢ πτῆ ἀστραπέων, ὀξύ πως μέγα ἀνακεκράγει: Illa aut
non ſecus quàm facie conſpecta Gorgonis, aut alio terri
monſtro, altum vociferata eſt. Vides porrò hic effictum ſi
doloris ac mœſtitiæ carmine lepido exprimi ab amico, qui
bus res chariſſima neque modum, neque finem luctus fac
Cum hoc fortaſſe non malè confero illud ex quadam epiſt
Paullæ & Euſtochij, quæ legitur inter Hieronymianas: M
ſuram charitas non habet, & impatientia neſcit modum
deſiderium non ſuſtinet. hæc ſanctæ virgines. Exemplum
malè, vt opinor, quadrat Artemiſiæ, quæ Mauſolæum exc
uit, argumentum mœroris perpetui, ſed ſignum tamen glori
ſæ iactantiæ, de quo Gellius in noctib. Atticis. Propius eſt qu
Corn. Tacitus, de Germanici vxore, mariti veneno extinct
te Piſonis, præproperum funus lamentante ac vindictam pe
quente. Veterà illhæc, aliaque plura. Ecquid enim, vt de ca
ris taceam, luctum memorem S. patris Hieronymi in fu
Nepotiani, in ipſo flore ætatis extincti? & quid lamenta Ber
di in morte Gerardi fratris, cuius, vt diſpenſatoris opera vte
vtebatur?

nulli magè flendus.] Horatianum iſtuc imitatur è 1. Car
num:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Delphinesq; tui.] Pro amoris nota hic Delphinem poni, i
monui ſupra. Dico ad hæc à veteribus quibuſdam Delphin
Cupidini iunctum, pro amoris firmitate ἀσυγλυφικῶς exp
mi ſolitum.

AD EMBLEMA CLVII.

Mors inevitabilis.

Hic Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem significat, quæ inexorabilem habet in res quascumque necessitatem: ad quam cum peruenimus, tum solent hominum qui fuerint vitæ, liberæ de nobis esse opiniones atque iudicia. Quod enim vitima quæque & postremò facta, imò verò interdum cogitata tam lynceis oculis inspici soleant, tamque securè censeri accipiantur, nostræ partes sunt, ne nostra pte culpa in deficiendo vitæ huius nostræ cursu aliquid agamus, aut etiam cogitemur, ex quo siniſtri quidpiam de nobis homines iudicare possint. Quod facile consequemur, si Terminum, id est, extremum vitæ diem perpetuò, aut quidem sæpe ob oculos ponamus: qui Terminus cum minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intempestè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus existimandum? Quidam suspicantur his verbis. Erasmi (vt loquuntur) immodestum modestè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum scio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inscriptione, NVLLI CEDO: quasi significaret hoc symbolo, in literarum cognitione se nemini cedere. Eum obrem cum plerique sugillarunt, interque cæteros Carualus Franciscanus quadam Apologia in Erasmum: cuius hic verba malo ascribere quam aliquid de meo fingere. Malè habet Erasmum, inquit ille, quòd Ecclesiæ doctores & Euangelistas ad numerum quaternarium sint redacti, quòd videat se non posse inter illos computari, neque credit se illis esse inferiorem, & nulli cedit: hoc enim elogio sua scripta claudit Erasmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas sit ignorare hanc Erasmi præcipuam insaniam, apponit Dei Termini effigiem cera signatam, qui Deus nec ipsi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Erasmi insolentia omnes eius insolentias superat? Non cedis Erasme Platæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Augustino, Ambrosio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactantio, aut Origeni? nulli. O felix sæculum, cui talis homo datus est! Hactenus Carualus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiúmq. animi impotentia debacchanti, animosè satisfecit Erasmus, his planè verbis: Vt doceat me discruciari, quòd nō annumeraret

Quid viuendo cogitandum.

Terminus mors.

Erasmi Terminus.

Carualus in Erasmum.

Erasmi responsio ad Carualum.

merarer quatuor Ecclesiæ doctoribus, profert symbolum an
mei, in quo est figura Termini: adieci, *Concedo nulli Termi*
Et est Iambicus dimeter: si inuertas, Trochaicus est toti
pedibus, *Terminus concedo nulli.* At in fusili Termino ha
τέρμων οὐδενὶ μαχόμενος: item Latinè, Mors victima linea ren
indicans mortem nulli cedere, neque ipsum admoneo mi
supremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Instat terminus, & diem
Vicinum senio iam Deus applicat.

Idque scripto quoque vulgato declaraui. Hic itaque Termi
dicit omnibus, Concedo nulli, non Erasmus. At me fero
appellat Pantalabus: Quid ais Erasme? non concedis Clitot
non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebrissensi,
Thomæ, non Augustino? Si vis vt meo nomine respond
nemini non concedo. Si postulas vt Termini, id est, mortis
mine, respondeam, dicam, Non concedo leonibus, non
phantis: non cedo Monarchis & summis Pontificibus: non
si Prophetis & Apostolis: denique nec ipsi Francisco cessi.
nunc, & iactet Termini mei superbiam. hactenus Erasmus. C
tè apud auctores colligere est, Terminum sublimitatis &
viæ symbolum esse, atque etiam disciplinarum cognitionem
terdum pro symbolo referre. De Termino plura Ouid. Fast
D. August. De ciuit. Dei 4. c. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui e
strenue decurso spatio in literis profecerit, & ad tranquill
iam vitæ portum applicuerit, vndecumq. prudentissimus e
&us, neque secundis intumescit insolenter, neque aduersis
turbatur, atque in vtramque fortunam ita se comparat
æquum & indomitum ad omnes casus animum præ se fe
Pierius lib. 3. 8. & 49. Cetèrùm cùm notas hasce meas in Al
tum relegerem, casu incidit in manus meas Iulij Scaligeri, a
philosophi oratio in Erasmum, qua eum acutè transfixit, vt
minem qui Ciceronis luminibus voluerit obstruere, quò
vnius scripta legerentur. Certè video à Ciceronianis omnib
qui paulo ante nostram ætatem non parua sui laude Tull
nam eloquentiam æmulati sunt, non alia causa vnum Cice
nem in Latinæ linguæ capitolium inducere conatos esse, qu
vt Erasmianum inde Terminum eicerent. Et is potest vic
fons ipsissimus Alciatini Emblematis, nisi me mea coniectu
fallit.

Stat cirrata.] Cirrati, sunt qui capillos habent cirrates, c
cinnos calamistratos. Cirrus, ad contorquendos capillos co
paratum instrumentum: quasi in circum tortus. Mart. 9. lib.

Nec matutini cirrata caterua magistri.

sius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas?

Terminus est talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gel-n lib. duodecimo, cap.6. quod soluit Politianus in Miscell. .36.

Si immota dies.] Seneca Epist. Vnus dies de omnibus fert tentiam. & Plin.hist.nat.7.cap.40. Ita est profectò, alius de iudicat dies, & tamen supremus de omnibus. Quid enim aggeram illud Pind. Olymp.

ἀμέρᾳ δ' ἐξ ἑνὸς
μάρτυρες σοφώτατοι,

s posteriores, testes sapientissimi. Spectat huc D. Hieronymi locus ad Furiam matronam, vbi de seruanda viduitate: fal-rumor citò opprimitur, & vita posterior iudicat de priore. m ad Rusticum: Non est facile de prouecta ætate suspican-n: quin & vita præterita defendit & honorat vocabulum nitatis. Hæc Hieronym. benè ac cordatè. Alioqui num-im erratur periculosius, quàm cùm sinistrè de aliis suspica-r, & quæ nobis dubia sunt in sinistram patrem traducimus. od cùm facimus, non meminimus nos homines esse, vel od ille, Nos temerè in nosmet legem sancimus iniquam. id? quos putamus esse desperatos ac perditos, fient aliquan-meliores, & quos censemus frugi, continentes, inculpatos, tato proposito fient improbissimi. Vno verbo, non semper primis ferunt victima judicium, quia potest quis toto vitæ filio profligatus extitisse, qui supremum diem beatè, pieque dat. Occurrit quod Plinius Secundus, de quodam toto vi-genere dissoluto, qui tamen moribundus optimum testa-mentum fecerat; vnde colligit non semper esse prouerbium ve-cum, quod vulgò iactatum olim, testamentum esse specu-morum, lib. 8. epist. 18.

AD EMBLEMA CLVIII.

PATROCLI sub falsis armis ab Hectore interfecti, my- thologicè historiam enarrat. Vt enim hoc mortuo He- ipse eius exuuias sibi retinuit, Græci verò corpus interem-ptum, *Patroclus quid allegoricè.*

ptum, vt sepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia re
merunt: sic diues postquàm supremum vitæ diem clausit, cc
certationem, rixamque inter hæredes de possessione relinqu
vnde vulturij illi, togatæque curiæ hospites, imò verò & ipsi
bulæ forenses partem prædæ aucupantur. Cadauer ipsum l
mo à sacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impen
rum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum
typus, qui falsis armis non propriis belligerant: id est, opibus
diuitiis, quæ externa non propria bona sunt. succumbit tand
& prosternitur, quòd eiusmodi præsidiis homo suam metu
licitatem minimè debeat.

Falsis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falsis secidisse sub armis.

exuuias.] Hic exuuias pro præda quæ hosti detrahit
vsurpat.

Vultures qui. *Et coruis aliquid.*] Testamentorum captatores vulgata tra
latione vultures appellari obseruamus, quòd senibus orbis
aliis sibi consanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc ill
Martialis:

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epistolis: At si hæreditatis causa id facit, vul
est, cadauer exspectat. Et Dinarchus apud Plautum in Tr
culento:

——vide vt iam quasi vulturij triduo
Priùs prædiuinant, quo die esuri sient.
Illum inhiant omnes.——

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execratio
bus duo vulturij paludati. Intelligit autem Pisonem & Ga
nium, quos inimicos sibi maximè infensos dicit. Apulèio
gati vulturij, causidici & patroni forenses sunt: in qua signi
catione hic accipi palam est.

AD EMBLEMA CLIX.

Typus Emblematis. ID è Græco Antipatri Epigrammate transtulit, cuius carm
est eiusmodi:

ἄνδυ μὲ πλωτάνιστον ἐφιερπύζουσα κολύπτῃ
ἄμπελος, ἀθείη δ' ἀμφιτίθηλα κόμᾳ·
ἢ οὐκ ἐμοῖς θαλίῃσιν ἐνηρίψαο δεῦρο ἄμυνε
βότρυας, ἃ πάντας ὧδε ἀποπλοτίζει.

τίλλω μίνυθ' ἵκανε πηνικάδ' ὡς τὶς ἐταίρῳ,
ἥτις ἀμείψασθ' ἡδὺ νέκταρ οἶδε μόνη.

Aridam me platanum irrepens vegit
Vitis, externâ autem circumuirescens comâ.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipsa eram non minus frondosa.
Talem quidem certè posthac constituat (sibi) quisque amicam,
Quæ rependere mortuo norit sola.

Me siccam platanum irrepens circundat alumna
Vitis, vt externâ floruit aucta comâ
Quando meis ramis teneras circundabat vuas,
Tunc frondosa illâ non minus arbor eram.
Talem quisque sibi & propriam conquirat amicam,
Cui, neq; morte viri, sit peritura fides.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam destitutam comprehendente ac sustinente (à qua nimirum ipsa priùs cùm viua esset, & quasi pubescens incrementi occasionem mate- Amici quæ rerum nanque sumpserat) amicos nobis esse deligendos, qui nec diligenda. temporum diuturnitate, nec locorum distantia, sed ne quidem ipsâ mortem amare desistant. Illudque est quod Phocion dixit, referente Stobæo, ζητεῖν δεῖ ἐκ παίδων ἐκ τέκνα καὶ φίλους τοὺς καὶ τελευτῆς βίου συμμένοντας, Comparandos esse liberos & fratrum & amicos, qui ad mortem vsque constantes sint. Virgilius in obitum Mæcenatis:

Et decet, & certè viuam tibi semper amicus:
Nec tibi qui moritur, desinit esse tuus.
Ipse ego quicquid ero, cineres interq; fauillas
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Huius amoris est quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos sol agitabit equos,
Quàm possim nostros aliò transferre calores:
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Vis, hîc signat vxorem Philaniram, mariti studiosam, qualem descripsit Flaccus 2 Carm. Ode 5. Alioqui apud Dauidem regem vatem Psal. 127. vxor viti comparatur fœcundæ: Vxor, inquit, vt vitis abundans: & vlmum, pro arbore amatoria Virgil. in eclogis posuit,

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

Theron. Arbiter sic,

Parvula

Paruula ſecuro tegitur mihi culmine ſedes,
Vuaq; plena mero fœcunda pendet ab vlmo.

Martial. de nuptiis Pudentis & Claudiæ, lib. 4.

Nec melius teneris iunguntur vitibus vlmi.

Horatius: *Platanus caelebs*
Euocet vlmos——

Ouidius epiſt. Oenones,

Non ſic appoſitis vincitur vitibus vlmus,
Et tua ſint collo brachia vincta meo

Verùm ad ſententiam emblematis facit illud Hebræi Parœmiaſtæ, Prouerb. cap. 17. Omni tempore diligit qui amicus eſt. Elegant Lyricus,

Felices ter & ampliùs
Quos irrupta manet copula, nec malis
Diuulſus querimoniis
Suprema citiùs ſoluet amor die.

Nec eum pro vero amore cenſemus qui mortalis huius vitæ terminis concluditur, ſi quidem ad mentem ſapientum amorem æſtimamus. Reſpicit emblematis argumentum hoc Ouidianum 2. de remedio:

Semper habe Pyladem aliquem qui curet Oreſtem,
Hic quoque amicitiæ non leuis vſus erit.

Et 3. de Ponto, ad coniugem:

Cumq; ego deficiam, nec poſſim ducere currum,
Fac tu ſuſtineas debile ſola iugum.
Ad medicum ſpectò venis fugientibus æger,
Vltima pars vitæ dum mihi reſtat, ades.

Cicero pro Seſtio: ademit Albino ſoceri nomen mors filiæ, ſi charitatem illius neceſſitudinis & benevolentiæ non ademit. Virgiliana Dido 4. Æneid. de ſuo loquens Sichæo:

Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores,
Abſtulit: ipſe habeat ſecum ſeruetq; ſepulcro.

Vlmis adiuncta vites.

Arentem ſenio. | Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare necesse habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſint Catulli verſus quodam Epithalamio:

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] Foliis, pampinis.

vi

ices naturæ.] Quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ex citissimè fiat.

renti.] Vlmo, à qua sustentata est, & incrementum cepit.

atius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

n:

——adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

d. 3. De Ponto, eleg. 8.

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma suos.

n 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:
Separor à domina cur ego sæpe mea?

Illus in nuptiis Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum *Complexum* &c.

dian. 2. de raptu:

——hic pampinus induit vlmos.

emplo& monet, &c.] Euripides appositè Troadibus ait eum *Verè amans semper amat.* rectè amantis censeri nomine qui non semper amet.

οὐκ ἐσ' ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλῶ.

quia epigramma Græcum Antipatri de amica loquitur, n nos vxorem possumus intelligere, lubens hîc adiungi vel- Menandri sententiam, qua vbi matrimonij incommo- numerauit, commoda etiam subiungit, sed iis maximè is:

Α' τυχοῦσ' συμπαρῆμ' ἐσ', ἀπολαύσῃς ἵν'
ἴσῳ, συνεῖς λυ οἰκείας.

bus aduersis comes est, mortuum verò sepelit.

AD EMBLEMA CLX.

PPARET sumptum id esse è Græco: sic enim libro 1. Epi- *Fons Emblematis.* grammatôn reperi:

τυφλὸς ἀληπόνῳ χαλκὸν πόδας ἤρπαζεν,
ὄμμασιν ἀπαστρίοις ἀντεφανιζόμενον.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἴνις φύσιν ἡμιόδηπεν,
τὸ μὲν τὸν ἀλλήλοις ἀντιπαρερχόμενοι.

Cæcus

Cæcus claudum humeris gestat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: sed corpus in vnum,
Quodq; deest, socio præstat vterque suo.

Cæcus errans claudum pede sustulit,
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati sunt,
Defectum inuicem retribuentes (i. accommodantes,
præbentes operas mutuas.)
Cæcus vt errabat claudum pede sustulit; ille
Alterius q; oculos mutua dona capit.
Imperfecti ambo sese iuuêre vicissim,
Alterius prompta sic fretus alter ope est.

Et illud eiusdem omnino argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω ἂ πηρὼ κ' ἀλώμενοι, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψις,
ὃς δ', βάσις· ἄλλα δ' ἄλλῳ ὑπηρέτις
τυφλὸς γὰρ χωλοῦ κατωμάδιον βάρος ἔχων,
ἀτρεκὲς ὀφθαλμοῖς ὄμμασιν ἀγόμενος·
ἡμία δ' ἀμφοτέροις ἦρκει φύσις· ὡς γὰρ ἑκάστῳ
τἀλλότρια, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἐρρίσθην. hoc est,

Ambo mendici, cæcus, claudusq; fuere;
Alter at alterius sustulit arte malum.
Attollens humeris claudum qui luce carebat,
Claudi oculis dubiam tentat inire viam.
Coniunxere simul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus sic satis vna fuit.

Ambo quidem mutili & errones, sed alter quidem oculis
Alter verò ingressu; alterius autem alter submissi.
(erat) i. alter alteri seruiebat.
Cæcus enim claudi superhumerale onus tollens
Viam alienis oculis, summis pedibus ibat.
Vna verò vtriusque sufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata est.
Mutili & errones ambo: alter lumine cassus,
Alter at ingressu mutua dona dabant.
Cæcus enim claudum tergo gestabat: ocellis
Alterius, summis ibat iter pedibus.
Natura vna vtriq; satis, parilisq; facultas,
Quo caret inq; vices alter & alter agit.

Sunt & alia duo ad idem spectantia, quæ à doctis certatim c-
uersa huc non adiicio: sed illud tantùm breuius ex Polluc-
scribam, quòd nonnihil leporis habeat:

τὸ

τυφλὸς ἄκρος τ' ἤτιλω ἀλλήλοιιν ἠρήσατην,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο, κατεφορεῖτο δ' ἄκρος.

Cæcus, pedibusque mancus, erant sibi inuicem ministrantes:
Cæcus per viam deducebatur [à claudo,] dorso ferebatur
pedibus mancus.

Vt tradant operas sibi mutuò loripes, atque
Cæcus, iter facit hic, fertur at ille pedes.

Quo intelligi datur, ad sustentandam subleuandamque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, sic quiuis non abundat quibuslibet. Hinc peruulgatas habemus paroemias, Vnus homo, nullus homo: Manus manum fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: Multa multa generis eiusdem. Existimo quidem hîc allusionem quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibusdam veteribus appellati sunt συνδυασκοὶ, quippe quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales essent, & bini agerent. Ex quo & Platone dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia ciuilia, & ad societatem nata: quandoquidem eo genio sint, vt sola viuere negeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur si sola viuat, ita natura hominis ea est, vt sine opera mutua & societate vitam traducere nullo modo possit: vtque manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam necessitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per se sapiat, tantasque habere facultates putet, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id quidem cùm à natura prouida omnium matre profectum sit, vt singuli quibusdam rebus ad vitæ præsidium & ornamentum egeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipsi meminerint quod suum officium esse mutuò & vicissim rependendum: nè nullus nostrûm est, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà sit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum sit, planè non habeat. Quid, cæce, consilij capies, quò te in iam huius vitæ anxiæ ac molestæ coniicies? quid, inquam, homo quantumuis diues ac opulente, cõsilij capies, vt te possis eidem expedire ex inopiæ angustiis, quæ non sinunt te vllà pergredi, nisi ducatum tibi præstet aliquis oculatus? At, claudo & pedibus casse, quò te proripies? imò verò erudite licet ac liberalium alumne, an te loco mouebis, nisi primùm firmis cuiusquam opulenti heneque nummati humeris sustenteris? Sed quotus quisque est, cui non perspicuum sit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vsus? Nullum omnino rerum genus est quod aut auulsum à ceteris per seipsum constare, aut vim

Homines συνδυασκοὶ ut appellati.

Homines soli minime viuere possunt.

ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quæ in te
gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe : homines
tem hominum cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſe
qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtili
tes omnes in medium conferre officiorum cõmutatione, d
do, accipiendo, commutando, conducendo, & ceteris eiuſd
generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus homin
inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapien
vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque huma
rum rerum ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & homin
ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita
meminerimus ad extremum quod antè dictum eſt, vnum
minem pro nemine habendum: vnum, inquam, nihil fere, d
ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

AD EMBLEMA CLXI.

Hoc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit
ciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcut
ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis ſons.

οὐ μόνον κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργεστὴς ὅτ' ἔδυσε νεὼς τρόπιν, ἀσπίδα δ' ἔσχον
σωτῆρα πολεμίοις ὕδασι καὶ πολίταις.

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans:
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeriſq; viris.

Vnis pericula duo effugi [ego] Myrtilus armis;
Vnum quidem fortiſſimè dimicando, alterum verò
tando.
Argeſtes [ventus] quando ſubiit nauis carinam, clypeũ ha
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.
Vnis damna duo vitaui Myrtilus armis;
Vnum acie certans, alterum in amne natans.
Vt primùm vento pulſa ratis ædifit, vtq;
Me clypeus pugna, eſt auxiliatus aqua.

Huc refer & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. I. ti
σακέων. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficit,
ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui
hor

ertere ab vsu proprio & naturali, typus est amici veri num- *Veri amici typus.*
am non suppetias ferentis, vel etiam in iis quæ videntur à
facultate pænè omninò aliena esse. Hoc etiam potest com- *Studia nus-quam non op-portuna.*
diſſimè transferri ad litterarum ſtudia nuſquam nō oppor-
a, nuſquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab
ierſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tam-
im oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio vſu-
è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum
pimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratio-
quadam Ticini habita intellexit. Traduntˌ inquit, Zeno *Zenonis nau-fragium.*
n Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe num
im felicius nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare Phi-
ophiæ deinde cœpiſſet. Idem & vſurpare ego poſſum, qui
n in patria otio quondam, nimiaq. tranquillitate ferè mar-
cerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœ-
& ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod *Myrtili clypeus.*
uerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis ani-
miles, ſcuto pugnare ſolitus: qui cùm ad maritimam expedi
nem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus
utum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides
ta ſcripſit:

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq; ſolo, cùm premererq; ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, iſtem
Nauifragum apprenſus littus aduſque tulit.

mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in for-
a auxilio fuit: quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & rec
nparetis, hortor ſuadeoque. Hæc ille.

AD EMBLEMA CLXII.

ONSTITVTVR hîc Charitum proſopographia, qualem *Deſcriptio Cha-rum ex adiunctis.*
fermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerunt. Tres
æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem *Nudæ.*
adhærent: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet
fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè re-
itur: Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere *Virgines.*
eat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi con-
æ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν *Iunctæ.*
, quodq; debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum bene-

Talaria pedum.
Cur filia Iouis & Eurynomes.
Vnam duæ alæ conspiciunt.

uolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd r
dam gratiam esse non liceat. Postremò vnam auersam duæ a
conspiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & qu
cum senore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynо
Iouem suscepisse ferunt, vt affectum eiusmodi non tam hun
num quàm diuinum esse intelligas. Huius picturæ Pausan
in Aeliacis diuersis locis meminit: & Seneca pluribus agit
bro De beneficiis, cap. 3. Porrò huc non grauabor adscriber
Charitum eiconem Epigramma non illepidũ, quod etiamn
extare Romæ, testis est Lilius Gyraldus Syntag. 8. ascripsit
Alciatus ipsemet cap. vndecimo libri primi Parergõn:

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua Columna suis ædibus intus habet.
Par tribus est facies, qualem decet esse sororum:
Par tribus est ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen gemina conuersa sorori,
Implicat alternis brachia nexa modis.
Iuppiter est genitor, peperit de semine Cali
Eunomia, & Veneris turba ministra fuit.
Inde alitur nudus placida sub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites vnde dictæ.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: sed & i
tissimo Græcorum adagio, τοῖς χάρισι πείθεσθαι, Gratiis facr
care, ij iubentur, qui tristes & solliciti sunt.

Gratia iuncta Veneri cur.

Veneri assistunt.] Testis est in Aeliacis posterioribus Pa
nias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt significaretur, quæ volun
ferret sine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat
qui accipit, transigeret.

Euphrosyne.

Lætitiam Euphrosyne.] Notatio est nominum. Euphrosyne
titiam sonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τὸ εὐφραίνειν,
tum reddere.

Aglaia.

Aglaia.] Splendorem, dignitatem & honestatem sonat. h
ἀγλαίζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada.

Suadela est Pithus.] Thaliam intelligit, quæ Suada siue S
dela, persuasionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicer
Bruto: Vt hominis decus est ingenium, sic ingenij ipsius lu
est eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi ho
nes florem populi esse dixerunt: Suadæq; medullam, πειθὼ, qu
vocant Græci, cuius effector est orator, hanc Suadam appell
Ennius. Eius autem Cethegum medullam fuisse vult, vt qu
Deam in Periclis labris scripsit Eupolis sessitasse, huius hic
dullam nostrum Oratorem fuisse dixerit. hæc ille. πειθὼ

t Suidas) est ἀπειθημονὴ, cui sacrum nihil aliud quàm oratio,
ram etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum du-
quò velit. Eo sensu eloquentia flexanima dicitur Ennio.
uque arcula inanis est Charitum.] Huc referendum videtur
od de Simonide retulit Strobæus: Σιμωνίδης παρακαλεῖντός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, Δεῖγμόν μοι δότω, φάσκοντος οὕτως ἔχειν κεῖσθαι τὰ μὲν χαλκᾶ, τὰ δ' ἀργυρᾶ καὶ ἀπὸς τὰς χρείας, τὰ μὲν τῶν χαλκῶν κενὰ εὑρίσκειν ὅταν δέῃ, τὰ δὲ χρυσᾶ μόνα: Simonides, rogante quodam vt sibi encomium faceret, & gratiam se relaturum dicente, arcam autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam argenteam, alteram argenti: & cum necessitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio; alteram verò plenam mihi commodam. Sed hoc videri posset illiberale: nam gratia & vltronea debet esse gratia, non coacta, aut illiberalis. Ideo, quòd pulchrius & magnificentius est beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐν ἴσῳ δὲ τῷ πάσχειν, τὸ τοῦ ποιεῖν ἡδὺ μόνον οὐκ ἀλλὰ καὶ ἥδιον ἐστὶ. χαρᾶς γὰρ ἀδεῖ ὅπως γένηται ἔπι, ὡς χάρις· ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ τὰς χάριτας τὰ ὀνόματα θεμένος, ἀγλαΐαν, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν· τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον ἐστὶ τοῦ χαίροντος ἐν τῇ δόσει τῶν χάριν, πολὺν καὶ μεγαλοπρεπῆ. διὸ τὸ πάσχειν οὐ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἥδιον, τοῦ ποιεῖν. hoc est, Epicurus ait, nō modo pulchrius esse beneficio afficere, quàm affici, sed & iucundius. Nam nulla re perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui primus dixit Gratiis nomina, Aglaiæ, Euphrosynæ, & Thaliæ. Siquidem exultatio & lætitia in dante maior est & purior. Itaque accepti pudore sæpè suffunduntur, cùm beneficium accipiunt: gaudent autem gaudent, cùm beneficium præstant. Non mihi hoc perare possum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut quæ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in eque inest gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex altera ex virtute depromitur: largitio quæ fit ex re familiari, ipsum ipsum benignitatis exhaurit.

Arcula Gratiarum inanis.

Bis dat qui citò dat.

s dat qui citò dat.] Prouerbiale est ex Publij Mimis:

Bis est gratum, quod opus est vltrò si efferas. Itemque,
Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

gratum est etiam in hanc sententiam Luciani distichon:

ὀκνῶν χάριτος γλυκερώτερα· ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

t, vt Ausonius reddidit:

Gratia qua tarda est, ingrata est gratia: namque

Cùm fieri properat gratia, grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui cito dat.

vlnis.] Brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extensorum accipitur.

Gratia vt referenda.

remanent vnæ abeunte duæ.] Siquidem referenda gratia nihilum officium magis necessarium. Quòd si quædam accepe vtenda, maiore mēsura, si modò possis, reddere iubet Hesiod & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acce rint. Cic. 1. Officior. Grauissimè dictum à Valerio Max. dar & accipiendi beneficij commercium (sine quo vix homin vita constat) perdit & tollit, quisquis bene merito parem tem referre gratiam negligit.

Eurynome.

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè pate tis patrimonij sit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, qu latis pascuam, à spatiosis pascuis interpretantur. Alio po nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ & δίδωμι, abunda ter do: alias Eurymedusa, à μέδω, quod rego significat. Hes dus in Theogonia. Τρεῖς δ' οἱ εὐρυνόμην καλλίτριχας ἔτεκε κρείουσα Huius meminit Homerus Iliad. 18.

AD locupletandam huius Emblematis commentationem multa sunt apud Senecam de Beneficiis passim: sed in prin cap. 3. lib. prioris. Cum hoc coniunge nobilem Lactantij d putationē, de vero cultu c. 11. singula enim exscribere nō vac

Ex multis tamen quæ passim obuia sese offerunt è bonis a ctoribus, quædam sublegemus. Ex iure communi diuinit teneri nos ad ἀντίδωρα, l. sed etsi. D. de petit. heredit. l. si rē non remunerandi. §. idem Pomponius. D. mand. l. si non si tem. §. libertus, de condict. indeb. In Mimo vetere:

Beneficium qui nescit reddere, iniustè petit.

Prodicus sophista apud Platonem Axiocho (si quidem Plato dialogus est) illud solebat in ingratos auditores flectere: ἀ χάριν τὰν χάριν λέγει. δὸς τὶ κἀλάβῃ τί. Bene Martialis:

Dedecus est semper sumere, nilq; dare.

Fatemur alioqui beneficium voluntarium magis esse quàm r cessarium, l. qui ex caussa. D. de bon. libert. Et gratia si non cipitur gratis, non est gratia. Nam quod Seneca epist. 83. sapi tis est bene debere beneficium, bene soluere. interdum aut solutio est ipsa confessio. Voluntas enim spectanda, non fac tas. Sed idem tamen sapiens suo more mouet aculeos: Plus teris dedit qui sine spe recipiendi dedit. Nam hæc beneficij ter duos lex est, alter enim obliuisci debet dati, alter acce nunquam: nempe vt qui dedit beneficium, taceat: memor

q

accepit. Est enim odiosum genus hominum officia exprobrantium, &c. Quo nomine grauiter succensēt Martialis Postumo cuidam, qui quod donarat, impensius celebrabat. Lacerat animum, & premit frequens beneficiorum commemoratio: quod etiam non fecit quidam libertus apud Simonem patronum, in Andria Terentij: vbi sic:

Si tibi quid feci, aut facio quod placet,
Et gratum fuisse animaduertisti, habeo gratiam:
Sed hoc molestum est, nam isthæc commemoratio,
Quasi exprobratio est immemoris beneficij.

Non discedo à lectione Senecæ: Beneficia dando, ait, imitamur Iouem, non fœneramur. Dignus est decipi, qui de remunerando cogitauit. Iam quod hilares & nudæ hic Gratiæ repræsentantur, mera liberalitas, nulloq. iure cogente profecta designatur. Qui enim dat iniustus, nihil dat. Ergo Fabius Verrucosſus dicebat, beneficium ab homine duro asperè datum, panem lapidosum esse, quem esurienti accipere necessarium esset, etsi cibum. At ἱλαρὸν δοτῆρα ὁ θεὸς ἀγαπᾷ, Hilarem datorem diligit Deus. Et nulla sunt maiora beneficia, quàm quæ sunt in ingratis verecundia.

AD EMBLEMA CLXIII.

Epigramma id primò nominatim scriptum in Franciscum Floridum.

VERAM scribendi huius Epigrammatis occasionem mutuatus sum è libro, cui Iurisperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm scripta Zazij enumerauit, hæc quæ sequuntur subiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Francisco Florido sugillatum quem nomine ipsius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum, stilo In Franciscum Olidum, accepimus apologeticum, quod habet:

Audent flagriferi matula, stupidiq; magistri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúsne vicem opprobriis? sed nónne cicadam
Ala vna obstreperam corripere istud erit?
Quid prodest museas operosis pellere flagris?
Negligere est satius, quod nequeas regere.

Homines certe liberaliter instituti contumeliam impotentiùs sint quæ sit illata à contempto quodam & inerti conuiciatorum quo congredi vel turpe sit, vel indignū putetur. vt apud Plutarchum in 14. Var. hist. Aristides Locrensis morsus à mustella

Tartesia, dixit se dolere, vt qui maximè, quòd moreretur à stiola tam contempta ictus: multoque honestiorem mor fuisse, si id sibi obtigisset ex morsu leonis vel pardalis. Ita acerbius causam mortis, quàm mortem ipsam ferebat. Et q dem, vt facilè possum conijcere, vna cum Florido illo, alio docto homine, sed certè parum verecundo, vt eius scripta test tur, malè feriati prædotribæ & ineptum magistelli Alciato non hil detraxerant: adeò solet intabescere inuidia, succesus hor num videndo, vt cum Nasone loquar. Vix enim vt sine fu ignis emicat: sic excellens quædam gloria comitem inuidi vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cùm ægrè ferre ab huiusmodi literatoribus & magistellis importunè tradu scripsit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo r dit rationem cur pluribus non respondeat: quippè cum exi met cum iis concertare sibi planè indecorum esse, quandoq dem minorem à maiori prouocari nec iustum nec ingenuũ Quo in loco notanda est verborum energia vehemens, & tyricæ comparationes, succinctæ quidem, sed acres admodu & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi. *Flagriferi matula.*] Per contumeliam flagriferos appel eiusmodi sciolos & impudentes obtrectatores. Eodem mo Plautus in Pseudolo dixit: Eo ingenio hi sunt flagritribæ, c

Matula. hæc habent consilia. Matula porrò vas est, in quod vrina ex pitur, Iuuenali trulla, σκαφίον Græcis, Festo & Varroni matell nonnumquam metaphoricòs vsurpatur pro homine fœtido impuro, vt apud Plautum in Persa:

Numquam ego te tam matulam esse credidi.

Bilem euomere. *Bilem euomere.*] Allegoria ab his qui concoquere nequeu certos quosdam cibos præ stomachi debilitate, quod prouer citatur ex Aristoxeno Musico apud Plutarch. Sympos. 7. cap.

Quid faciam? reddámne vicis?] Addubito, an par pari re ram. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, nu sibi contemnenda contumelia sit à sororis Attici filio illata, dissimulanter concoquenda: vel an sit euomenda semel & ape tè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc sunt: Nunc me iuu mi Attice, consilio, πότερον δίκαιον τέχνῃ ὕψιον, id est virtũ ape tè hominem aspernere & respuam, ἢ σκολιᾶς ἀτάπτου. vt eni Pindaro, sic δίκαιον μέν νόῳ, ἀτρεκέα ἀτᾶν. omninò moribu meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem quo ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato.

Contumelia & obtrectatio sæpe animis tranquillissim patientiam extorsit, ait Seneca. Quare ferendum eum put

mi

s qui pudorem suũ purgat. Sic Comicus prologo Andriæ:
Si mihi pergat quod volet, dicere, quod non volet, audiet:
Beneficiis si certassit, audiet bene.
Desinant maledicere, maledicta ne noscant sua.

ronymus id imitatus, ad Rufinum: Si dixeris quæ vis, us audies. Quod ante meminimus vsurpatum Plauto: Conmeliam si dices, audies. Et quid tandem? difficile est iustum orem temperare, l. si adulteri 38. §. imperatores. D. de adult. un & veterem ferendo iniuriam, inuitas nouam, vt apud llium, lib. 6. ex Mimo quodam vetere. &c.

Qualibet extinctos iniuria suscitat ignes,

Ouidius 3. Artis. Ingenuus animus difficulter admodum tumeliam patitur, quamquam leuius fiat patientia quod rigi non possit. Verum strangulat inclusus dolor, & pressa enecat, nec satis habet virium, vt par esse ferendæ iniuriæ lit.

icadam ala corripuisse.] Respexit ad Prouerb. Cicadam ala ripuisti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum alâ si corris, clarius obstrepet: ita si maledico præbeas occasionem j, non modò non tacebit, sed & importuniùs effutiet, & nem bilem euomet. *Cicadam ala corripere.*

nuscas operosis pellere flabris.] Doctum virum dedecet cum imis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem Prouerb. Muscas depellere. cui & illud conuenit: Aquila captat muscas. Musca autem in Hieroglyph. impudenn & improbitatem signat, quòd etsi crebrius abigatur, nihiminus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1. *Muscas pellere.*

Muscas pellere.] Inter Deorum prælia Homerus pertinacem ciæ improbitatem proposuit, vbi ferox hostis insultat hosti, que quietem dat vllam, donec vulnus inflixit. Sic enim ᾧ δ' ἐς θάρσος ἐνὶ στήθεσιν ἐώλκει, ἵππῳ ᾧ ἐγγυάλιξε μάλα πὲς χροὸς ἐλθὼν δουρὶ φορεὶς ἰσχαν̃α δακεῖν. Huc conferem aliquid non inide secta Cynicorum, quorum impudentia non toleranda ndata est omnium scriptis. Malim ex eo Emblematis argumento elicere id quod legitur apud Plinium iuniorem, recta inua debilitari verecũdia, peruersa confirmari audacia; etenim uenire solet vt quo quis imperitior est, sit eo iactantior & sui identior. Merito igitur viro forti est odiosa musca, & sapienti ue prouido temeritas. Qua ratione Hercules de suo sacello scas dicitur abegisse. *Musca improbitas.*

Operosis flabris.] Flabellum, muscarium dicitur Martiali, quo s fœ abiguntur, μυοσόβη, Græcè.

Negligere est satius &c.] γνώμη. Non est quòd te tam exc
cies in eo vel persequendo, vel fugiendo, quod vitare n
modo possis.

AD EMBLEMA CLXIIII.

Carpere facilius quàm imitari.

CARPIT æmulos quosdam imitatores, seu, vt dixe
verius, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctri
vbertem quandam gloriã in magno aliquo & excelso viro c
spiciant, conuiciis eum proscindunt citius quàm imitant
Est enim illud vulgo notum, πολὺ μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστιν ἢ μι
σασθαι, in multis Momum agere & reprehendere longe facil
quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixisse videa
2. Commentar. ὁ πάνυ γε ῥᾴδιον ἐστὶ ἐυρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ σὺκ ἂ

Nihil est quod reprehendi non possit.

αὐτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ ἔστιν τι ποιῆσαι, ὅστε μηδ' ἂν ἁμαρτεῖν χαλε
ὃ μὴ ἀναμαρτητως τις ποιήσειεν, μὴ ἀγωνίζηται κρίσιν σφίσιν αὐτοῖς. N
facile est, ait, vt reperiri aliquod opus possit, in quo nihil à q
quam reprehendatur. Est enim arduum ita quicquam perfice
vt non alicubi pecces. Quòd si etiam sine aliquo errore qu

Canis orbem Lunæ conspicuus quid.

quam peragat aliquis, difficile est non pati, aut inuenire
quem iniquum iudicem. Sumpta est ἀμφίωσις à cane in Lun
latrante, suamque ipsius vmbram temerè conspicante, sed
eò plus ægrè ferat, quòd suo latratu Lunam non deterreri,

Assultare in obtrectationem.

que inceptum cursum sistere videat. Eodem prorsus modo
ercendi sunt importuni illi sycophãtæ, vt & alienæ famæ cap
tores, quos non modò animum despondere, sed in rabiem
deprehendes, cùm ab iis qui læsi sunt, habentur contemptui,
eos responso aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnu
in primis expetant, vt eiusmodi aculeis afficiaris, danda
est opera, ne subitus iræ impetus animum à sua sede & sta
dimoueat: sed dissimulandum, fingendaq. vultus hilaritas, q
præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea si
quæ falsò & temerè in te iaculantur. Sic enim fiet, vt tuã hac
lerantiã, calumniarum artifices desinant, maledicta & nosca
sua: vel impotenti quodã dolore perculsi rumpantur, quòd o
esse tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch.
Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capi
queat. Huc facit præclarũ Senecæ monitũ ex 2. De ira: Non
in beneficiis honestum est merita meritis repensare, ita iniuri
iniuriis: illic vinci, turpe est; hic vincere. Inhumanum verbe

quidem pro iusto receptum, Vltio: & à contumelia non dissimili ordine. Qui dolorem regerit, tantùm excusatius peccat. Catonem in balneo quidam percussit imprudens. quis enim sciens faceret iniuriam? Postea satis facienti Cato: Non memini, inquit, percussum me. Melius putauit non agnoscere, quam vindicare. Nihil, inquis, illi post tantam petulantiam mactum est? Imò multum boni: cœpit Catonem nosse. Magni animi est iniurias despicere. Vltionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi dum iniurias altiùs sibi demisere, dum vindicant. Ille magnus et nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorũ canum securus obaudit. Audiamus tandem consultorem optimum in rebus iuxtaque lepidissimum Comicum Philemonem:

ἡδὺ οὐδέν, οὐδὲ μακαριώτερον
ἔστ', ἢ δύνασθαι λοιδορεῖσθαι φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσαισθάνηται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

sic ita Latinè sonat,

Iucundius nihil est, neque etiam concinnius
Est, quàm posse conuicientem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur
Dissimulante tacentéque, efficit vt sibi ipse conuicietur.

Si est nullam auribus iucundiorem musicam, quàm tacere altum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, sed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati potest, efficit ille quidem dissimulando, vt maledicus sibi maledicat, id est suum malum prodat, vt sibi potiùs quàm alteri noceat. Cùm porro quidem impunè detrectat quis, nullo præsente qui contradicat, dicitur Græco adagio, ἐπὶ χαμαιλέοντος δίκη, heteromalia dicta. In eo vincit sæpe, qui pati possit. Ita Seneca, Viri boni est pati, non facere iniuriam. Idem B. Hieronym. ad Eustochium: Apud Christianos, vt quidam ait, non qui patitur, sed qui facit contumeliam, miser est. Ibidem, Irasci hominis est, ferum iracundiæ imponere Christiani. Contemni enim leue est, quàm stultitia percuti, ait Mimus vetus. Nempè maledictum interpretando facis acrius, & si benè subduxeris, falsum maledictum, maleuolum mendacium est. Ex multis festiuum hoc occurrit veteris cuiusdam Stoici cauillum, apud Senecam, epist. 91. Eleganter Demetrius noster solet dicere, eodem loco esse voces imperitorum, quo ventre redditos crepitus; nihil enim referre an sursum, an deorsum sonent. Horatij istud consule 1. Epistolar.

Mordear

Mordear opprobriis falsis, mutemne colores?
Falsus honor iuuat, & mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum & mendacem?

Et Cicero 2. in Antonium: Me iis dictis nescit lædat an lau
Sed Hieronymi ista mihi placent, vt omnia, in ea quæ el
Rusticum: Sicut sagitta, si mittitur contra duram materi
nonnumquam in mittentem reuertitur, & vulnerat emittent
ita detractor cùm tristem faciem videt audientis, imò non
dientis, sed obturantis aures tuas ne audiat, illicò contice
pallet vultus, hebent labra, saliua siccatur. Nempè q
Ouidius:

Conscia mens recti famæ mendacia ridet.

Ex omnibus perplacet locus Senecæ de ira, cap. 33. Ira h
aliquam voluptatem, & dulce est dolorem reddere? m
mè. Non enim vt in beneficiis honestum est merita meriti
pensare, ita iniurias iniuriis. Illic vinci, turpe est: hic in
manum vincere. hæc ille. Meminerit ergo vir bonus sibi
esse iniurias iniuriis compensandas, neque rabie cohibend
petulantiam: quia, quod Iurisc. Innocentia reus purg
non relatione criminis, l. 16. qui, 5. D. de publ. iudic. Q
tandem?

Dura aliquòd præcepta vocet:

sed perlegat elegantem Plutarchi disputationem, quom
quis vtilitatem capiat ab inimicis, & fortasse amplius quod
fideret, nihil erit.

Lunarem orbem.] Lunam. Puto alludi esse ad id quo
Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate sub
ranea; compertum est autem canes vel ferociores terreri spe
nocturnis.

Canis quid in Hieroglyphicis. *canis.*] Canem accipi pro conuiciatore, inuido, impudent
maledico obtrectatore notum est, vt etiam pro adulatore
scurra. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon incesti
vt κυνὸς ὄμμα' ἔχων, qui caninis sit oculis. Ea enim canis n
ra est, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux, Oculum is
bere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens est. Plat
Menæchm. Hecubam ait ex eo appellatam canem, quòd
quoscumque intueretur, conuiciatrix & maledica esset. Ita
& M. Tullius Oratione pro Roscio Amerino, alios Orat
clamare ait, non etiam nocere, alios latrare, qui etiam mor
re possint. Cur verò canis Diogenes est nuncupatus, nisi qu
mordax esset & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appella
& vox Homerica κυνάμυια. Apud Terent. Eunucho, cani
duru

ım, & impudentiam significat. Catullus in quandam:

——ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

aſianus Imp. (apud Suetonium) Demetrium Cynicum
um ſibi, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem,
trantem etiam neſcio quid, ſatis habuit Canem appellare.
videns.] Suam vmbram.
ntis.] Catullus:
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaq;
Ventos irrita ferre ad nebulas aërias ſinis.
Argonauticis:
Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.
id. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe
——optatos hymenæos,
Quæ cunctis aërij diſcerpunt irrita venti.
ullus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:
Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.
rda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud
cas.

AD EMBLEMA CLXV.

SIGNIS eſt apologus, quo admonemur cum potentioribus at improbis ſocietatem non eſſe ineundam: quia ſi quid ortunij damnive acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari it. Apologus Aeſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumeſt ex Plauti Mercatore. ait enim Lyſimachus: *Nunc ego m illud verbum eſſe experior vērus, Aliquid mali eſſe propter ium malum.* Pindar. Nem. ὠδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus: contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturamque. Quod bellè expreſſit Hodus:

Cum quibus non ſit iucunda ſocietas.

Vicini boni ſumma commoditas.

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
ἐσθλὸν ἄ βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Detrimentum [eſt] malus vicinus, quantum bonus eſt magnum commodum:
Neque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.
Noxa, malus vicinus vt eſt bonus vtilis: imò
Nunquam bos pereat, vicinus nî improbus adſit.

Demo-

Demosthenes aduersus Calliclem de prædio, nihil molestiu
se dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ
λυπηρότερον οὐδέν, ἢ γείτονι πονηρῷ καὶ πλεονέκτῃ πυχεῖν. Quò et
illud Virgilianum spectat:

Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit
Cremonensium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalce
niis & Byzantinis, itemque Aetolis & Acarnanibus, qui fi
mi mutuis armis & dissensionibus sese confecerunt. Itaq. a
nostros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum v
num habeat. Cato senior eos qui prædia emturi essent, adi
nebat, vt præ ceteris aduerterent ne malum haberent vicini
Celebratur & Themistoclis apophthegma. Cùm quis e
prædium venale haberet, iussit præconem adiicere, ἂν μὴ κακὸν
ἔχῃ γείτονας· quasi longè vendibilius esset vicini commenda
ne. Apud Plautum pauper Euclio recusat affinitatem cuin d
te Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te esse hominem diuitem
Factiosum; me item esse hominem pauperum pauperrimum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit
Te bouem esse, & me esse asellum, vbi tecum coniunctus siem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego asinus in luto.
Tu me bos magis haud respicias, notus quasi numquam siem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam stabile stabulum si quid diuortij fuat:
Asini me mordicùs scindant, boues incursent cornibus.
Hoc magnum est periculum, ab asino ad boues transcendere.

Torrens quid. Cæterùm hæc ficta descriptione rapidus torrens repræse
humanæ vitæ condicionem torrentis instar fluxam & c
momento euanescentem. Etenim more fluentis aquæ lab
Olla ænea quid. tur tempora, vt cecinit Ouidius. Olla ænea diuites opum c
gerie onustos & graues: terrea verò pauperes significat, eos c
dem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes
pericula grauiora effugientes. Videtur sanè Apologus ex Ec
Olla terrea. siastici 13. expressus, cùm ait Sapiens: Pondus super se tollet
honestiori communicat. Et ditiori tu ne socius fueris. Q
communicabit cacabus ad ollam? quando enim se collise
confringetur. Diues iniustè egit & fremet: pauper autem la
tacebit. Fabellam sic redditam à Faërno huc ascribam, q
videatur admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, æneam
Vnam, alteram autem fictilem.

Sed ahena proprio pregrauata pondere,
Sibiq́ porrò præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet sibi,
Quò rapidum aquarum sustineremus impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait vicinitas
Non admodum placet, soror.
Nam sive te mihi vnda, sive me tibi
Propè adnatantem illiserit,
Vt sospitem te dura præstabit cutis,
Fragilem meam sic conteret.
Potentiorum semper est vicinitas
Vitanda tenuioribus.

nates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam nt, quippè qui eos nō desinant exsugere, dum ad nihilum gerint, naturam cardami referentes, qui herbarum in pro- uo nascentium humorem attrahit, vnde illas arere postea cesse. Notandum id Nasonis monitum:

Cardamine ve- xatus vt inun herbu.

Et quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt potiùs plurimum obesse solent.

porrò nobis offerunt sese Iuris prouerbia quæ eo perti- primum, interest nostra bonum habere vicinum. l. quod §. fin. D. de contrah. empt. Alterum, potentioribus pares ion possumus. l. 3. de alien. iudic. mutand. caussa facta l. magistratus, de arbitr. Optanda quidem hæc, non speranda er, nisi ei forte cui permissa est electio prædij vel domicilij: nim parū interest nostra quibuscum hominibus, aut apud viuamus. Vt de ceteris sileā, ad quid illud tactatum Græ- φεγγὸς φίλον ἔχει γείτονα δ' ὦ. Francum pro amico habe, n vicinum? Nempe quia Græci Romaniq́ue suspectam ha- Francorum veterū potentiā, cum vix pares esse putarent. natura, vel hominū potius deprauatis moribus compera- vt nullæ sint rixæ acerbiores, nulla odia implacabiliora, quæ inter vicinos, ac contribules agitantur: vel quia vici- potentior inferiorem subtus se habere velit, quin nullas nō has comminiscitur, quibus quietum vicinum deglutiat. sunt nobis repetendæ Romanorum & Græcorum Histo- ùm quidem vel domesticæ, ac nostræ gentis suppetant, ex us accipimus quàm fœdè ac nequiter de vicinis, à quibus metuendum erat, triumphatum est: Sed emblematis hu- haracter videtur specialiùs trahi ad eos qui fœdus ex-

horrent

horrent potentiorum principum ; quo animo si fuisset rex P tugalliæ, Sebastianus (qui infaustam & impiam cum Mahur tano societatem ad suum , suorumque exitium non longè a contraxit) felicius vixisset. Memoratu dignus, sed infaustus, exemplaris casus, vt ita dixerim, Comitis S. Pauli, principis litiæ Gallicanæ sub Lodoico XI. Is Comes res nouas moli aduersus principem suum, colludebat cum rege Anglo, & d Burgundo , neque triste suum fatum præsentiscebat. Tand enim fœdere inito inter viros principes , & sopitis discord Comes ille, vt Suffenus alter, suæ proditionis pœnas dedit. cile mihi esset recolere quædam nostri æui funesta exemp sed vereor ne ea narratio bilem quibusdam moueat, qui suor infortunia, quasi plagas vixdum benè sanatas refricari non tiuntur.

Quarum vna metallo, altera terrea.] Duplex hominum for conditio , diuitum nempè & pauperum totidem expressa sy bolis. quo ferè pertinet illud Ausonij:

Fercula gemmatis cùm poneret horrida vasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul.

Altera erat figuli, &c.] Id est, erat fictilis. κεραμεᾶς.

tua commercia.] Tua consuetudo. Metaphora à mercibus

AD EMBLEMA CLXVI.

Delphin in mari absergens quid.

TOTVM hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim mar fluctibus eiectus consultorem quendam virumque Pri pem, vel etiã nota aliqua probitatis insignem, à populari tu beneficij loco iniurias, ludibria, mortemque ipsam referent arguit: quales fuisse legimus Socratem, Aristidem, Phocion Demosthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui præclarè facta innumerasque difficultates , & pericula nom patriæ exantlata, honorũ & præmiorum vice iniustum exili duramque mortem perferre coacti sunt. Delphin φιλάνθρωπ vt qui suis bene consultum velit: Pelagus ipsum, in quo pisc piscibus afficiantur & absumantur , orbis huius angustias m tiplices & damna innumerabilia refert , nimirùm in quo ne sibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere vid Hoc tetrastichon video petitum ex 3. Epigram. nempe inc cuiusdam hexasticho, quod tale est:

κύμ

ἐμὲ πρὸς τραχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσου ἔσυσεν
ἀδελφίνα, ξείνης κοινὸν ἄχημα τύχης.
αὐτὰρ ἐπὶ ᾧ γαίης, ἱλέῳ τόπῳ· (οἱ γὰρ ἰδόντες,
ἰοῦβος περὶς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβίης)
ὦ ἢ, πῶς σε θάλασσα δόλιστ· τίς πρὶν πόντῳ
πίστις; ὃς δ' ἰδίης φείσατ' σωτροφίης.

a reddere fum conatus:
uctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem externæ ſpectaculum fortunæ.
d in terra miſericordiæ locus [repertus eſt:] nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
ūc verò quod [me] genuit mare perdidit Quæ tandē ponto
Fides, qui neque propriis parcit alumnis?
elphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis ſorte volente, tulit.
eſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
e mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quante fides? natos perdit & ipſe ſuos.

onym. ad Demetriadem, de ſeruanda virginitate: Quæ de
io mari fumantem viderat patriam, & fragili cymbæ ſalu-
ſuam, ſuorumque commiſerat, crudeliora inuenit Africæ
a. Vide reliqua. Qui locus nos admonet permultos iam
fuiſſe viros claros, quibus ſua virtus obfuit. Memorarem
Inodorum ab Epheſiis pulſum, Ariſtidem ab Athenienſi-
imò Themiſtoclem, Periclem male habitum, niſi nos ex-
la Romanorum commouerent, Coriolani, Camilli, imò
ij Catonis toties accuſati, M. Antonij oratoris exulantis,
iorum, de quibus apud hiſtoricos.

e in littora compulit.] Id vno verbo deſtituere dicitur, vt me
onet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius: quinetiam ad-
t hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

emplam infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Con-
erſ. Senecæ declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô mi-
s procellæ patre, &c. Infidum mare, ἀνίχνευ θάλασσα, in
co epigrammate, id eſt, cum quo nulla ſponſio aut fides
ſt intercedere.

am ſi nec propriis, &c.] Collatio maioris ad minus. Porrò *Maris peri-*
culum.
ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vn-
ætepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque
agoras, ὅτι πᾶσα θάλασσα θάλασσα, id eſt, ex æquo pericu-

losum esse mare licet appellationes habeat varias. cui conue illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, nescis quid mali prætericris, qui numquam gressus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita solicitus & ventos horret iniques,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd si concussas Triton exasperet undas,
Quàm tibi sit toto nullus in ore color.

AD EMBLEMA CLXVII.

SVMPTVS est hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. ex Sophr Aiace flagellifero, qui ait se, postquàm ab Hectore inim simo accepisset ensem muneris loco, nihil præter damnũ a cissimum à Græcis habuisse. Itaque postquàm multis est c questus, sic postremò infert:

ἀλλ' ἐσ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κ' οὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiastes elicit, ab amicis dona quælibet, etiam pretij minimi, boni esse consulenda: ab hostibus ver inimicis ne pretiosissima quidem expetenda, vtpotè pernic & noxia δῶρα enim ἄδωρα, sunt κακόδωρα, id est, infelicia na, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico si quid sumas, sumptus est:
In bono hospite atque amico quæstus est quod sumitur.

Emblematis character.

Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

πικρὸν ἀπ' ἠλοις ἔκτορ χάριν, ἡδὺ φέρασπις
Αἴας, οὐ πολέμου μνῆμ' ἔπεσον φιλίης.
ἔκτορ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξιφος ἔμπαλι δῶκεν·
τὸν δ' Αἴαντα δώρων πρόσθεν ἀνιάσαι.
τὸ ξιφος εἶλ' Αἴαντα μεμνῆσθαι, & πάλι ζωστὴρ
ἄλκυπτε πτιαμίδων δίφρελα συρῶμεν,
ὅπως ἐξ ἐχθρῶν ἀνοκτόν ἀτιμητὸ δῶρον,
οὐ χάριτος προφάσει μοῖρα νίκητα μόρου.

Acerbam inter se Hector gratiam atque scutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepisset, ensemque vic dedisset,
Hanc quidem gratiam donum experti sunt in morte.

Gladius interfecit Aiacem insania correptum, & rursum cingulum

Traxit Priamidem bigis raptatum.

Sic ab hostibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona, (Quæ) sub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Exitiale inter se Hector & scutifer Aiax,
Ex bello dederant pignus amicitiæ.
Cingulo enim accepto hic, tandemq; ille ense vicissim,
In morte experti gratia quanta foret.
Nam se Aiax gladio insanus traiecit; equisq;
Raptatus bigis deniq; Priamides.
Sic quæ dona suis mittuntur ab hostibus vltrò,
Sub titulo doni sunt ea signa necis.

Habes & breuius Epigramma, eiusdem omninò argumenti

ἔπεμψ' Αἴαντι ξίφος Ὦπαστι, ἔκτορι δ' Αἴας
ζωστῆρ'. ἀμφοτέροισι κάρη εἰς Ἅιδαν ἔβα.
ὥστε ἐξ ἐχθρῶν ἀντικτόνα τιμᾶσθ' ὅδε.
ὦ χάλκεος ἀστοφανὴς μοῖρα τί κρυπτὸν ἔχεις.

Aiaci dabat ensis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique suum donum erat exitio.
Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona,
Quæ studij specie fata necemq; ferunt.

Hector Aiaci ensem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum (fuit) vna mors.
Hector vt Aiaci dedit ensem, illi vt dedit Aiax
Zonam, vtrique necem munus vtrumque dedit.

Narratio est apud Homerum Iliad η. Hector & Aiax initò certamen de se fœdere, vltro citroque missis donis, de amicitia firmanda statuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare misit; sed verique suum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlysse (in contentione armorum Achillis) & cognitus iis quæ per insaniam dixerat & fecerat, eo-dem gladio seipsum interemit. Hector verò per occasionem cinctus iuxta Ilij muros ab Achille occisus, & ter circum mœnia tractus est. Ex quo perspicuum apparet verissimum esse quod Euripid.

Hector & Aiacis fœdus.

κακῶν δ' ἀνδρὸς δῶρ' οὐκ ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona esse inutilia perniciosaque. quod Laocoon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo factum nequaquam in vrbem recipiendum censet, his quidem verbis:

——ô miseri, qua tanta insania, cives?
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde, *Quicquid id est, timeo Danaos, & dona ferentes.*
Et alibi de Capi sic:

Aut, Capis, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias, suspectaq; dona,
Præcipitare iubent, subiectisq; vrere flammis.

Huic conuenit monostichon Græcum,

κακόν γ᾽ ὃ δῶρον ἴσαν ἐς Ἴλιον.

Sæpe nihil interest, inquit Seneca, inter amicorum munera, hostium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horū inter pestiua indulgentia impellit atque instruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φέρεσκος ἄιας, vt φέρεσκος ἀθλὼ, à Pe tis dicitur. De nobili Aiacis scuto alibi iam satis.

Hectoraq; Iliacum.] Troianorum fortissimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accusandi casu, quasi à re Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Rom na potest. id in Alciato nostro peccatum, seu erratum potiu Grammatici nostræ ætatis doctissimi obseruarunt: sicuti & Vrsino Velio, erudito sanè viro, idem penè admissum nota versu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcor Latinis numeris expresso, sic,

Balteon arripui, Thracisq; armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumque fat quod Fabius ait initio lib. 10. Institut. orat. doctos etiam vi labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Dem sthenes, Horatio etiam Homerus ipse videatur; summi en sunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Instrumenta sua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa trocli tumulum Achillis iussu tractum est: Aiax gladio sibi Hectore donato seipsum confodit.

Æmoniis rotis.] Id est, Thessalis, Græcis. Aemonia Thes lia est, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum et pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

AD EMBLEMA CLXVIII.

Καὶ παῦρα μύρμηκι κόλῳ, vt est in Adagio vetere. Sed & Pindar. Isth. 4. *Masica etiam splenem habet, & formica bilem.*

ἔπι δ' ἀφάνεια τύχας
καὶ μαραθρίων,
πτὶν τέλῳ ἄκρον ἰκέσθαι.
τῶνδε γὰρ ἐλπὶς τέλῳ,
καὶ κρίσσον' ἀνδρῶν χρεόντων
ἔσφαλε, τίχνᾳ κατημέρψασα. id est,

Et tamen incertitudo fortunæ vel hominum strenuè pugnantium donec ad summum finem perueniant: his enim qualemcunque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac supplantantur. Sumptum autem est ex apologo Aesopi, qui petitus apparet ex perpetua conuersia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auiũ principem, & scarabeum vilissimum insecti genus. Ille enim vt *Dissidium aquilæ & scarabei.* ultam sibi ab aquila iniuriam vindicet, cùm se viribus haud aquam parem esse norit, confugit ad dolos: clam enim se in mis aquilæ recondit, vt eo tandem modo ad nidum aquilim perueniat, eaq. postmodùm absente oua eius omnia condiat. Cuius fabulæ apud Aristophan. mentio est, sic enim:

ἐν τοῖσι αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνῳ πετηνῶν εἰς θεὸς ἀφιγμένῳ,
ἄπιστον εἰπὰς μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς·
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετῷ πάλαι ποτέ,
ὡ' ὠκυλίνδου, π' ἀνεπιμορξέμβρυον. hoc est,

In fabulis id est repertum Æsopicis,
Adiisse Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adiisse Diuos animal obscenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob simultatem asperam,
Qua illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoste mutuas.

Hoc quidem admonemur, hostem, quamuis infimæ fortunæ, *Nullus est paruus hostis.* non esse contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptissimum esse prouocandum. siquidem, vt in mis Publius ait,

Inimicum quamuis humilem, docti est metuere.

Brasidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentem so momordisset: O bone Iupiter, inquit, nullum est tam min rum animal, quod sui defendendi, aut periculum vitandi, cù ijt opus, occationes non perquirat. Eôdem recidit quod vulg noſtrâs sæpè vsurpat: Cauendum ab iis quibus nihil est qu perdant. ab iis enim citiùs iniuriam & damnum acceper quàm ab aliis, quibus aliquid est in loculis. Timent enim plurimùm aliquem prouocare, ne quid vel famæ vel fortur detrahatur. Homunculi verò illi sortis infimæ, sed dolis & fra de instructissimi, improbi non minùs quàm scarabei, neq minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij mali quadam, cùm nemini ferè prodesse queant, magnis tamen vi sæpenumero facessunt negotium. Nam territant nigrore (q vna improbi animi nota;) obstrepunt stridore (qui nemi non molestus est;) fœtore suo commaculant obuios quosq circumuolitant, hærent, insidiantur, vt non paulò satius cum præstantibus aliquandò viris simultatem susciperе, quà hos lacessere turpissimos scarabeos, quos pudeat etiam vici (quæ enim victoriæ tam pudendæ molestæque spes? quod pr imium? qui finis?) quosque nec excutere possis, cùm maxi velis, neque conflictari cum illis queas, nisi discedas contan nation. Huc prouerbium: Scarabeus aquilam quærit. Ce Alexander, quamquam potentissimus, dexteritatem Ptolem suspectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouare rerum studium reformidabat. auctor Aelianus sub finem 1 Var. hist.

Descriptio improborum quorundam tenuis fortunæ hominum.

Summa per aëra.] Per aëra summum. Aquilam in editi mis locis nidificare, testis est Plinius, & alij nonnulli.

Spem crescere prolis.] Spem crescendæ prolis. Infinit. pro g rundiuo, locutio Græca.

dedecus.] Iniuriam & damnum.

AD EMBLEMA CLXIX.

Diuitum semper ruta statio, pauperum non usem.

VT nullo non loco ditiores, & qui sunt ampliori fortun tutũ in præsidium se recipiunt: ita miseri & aliqua pa infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiat eque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litig toribus accidit iis, qui nullis opibus, nullisque amicis fauto bus adiuti, à iudice ad iudicem temerè frustraque prouocar

ac

minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim
o cadere causſa timent, in diſpendium nocentius & grauius
lurimum veniunt, tametſi iure diſceptent, & ex æquo bono-
, non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione
ent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet
d offerat in iudicio, non ſolum non contemnitur, ſed etiam
erſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrandum meo qui-
iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hyperidis Oratoris,
is exilium miſerum Plutarchus in vita decem Rhetorum de-
it. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia ſunt paria.
Qui pote pleus vrget, piſces vt ſæpe minutos
Magnus comeſt, vt aues enecat accipiter.

iſcium mutua laniena loquitur, idq. torquet in intolerabi-
potentiorum inſolentiam in tenuis fortunæ homines, quos
is omnibus deglubere ſolent, miſereque ſpoliare. Sed huius
blematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc
icho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

turata.] Marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt *Aurata.*
nium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoralium arbo-
radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibiq. frondium agitatio-
exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemq; Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

e Plinium libro 32. capite 5. & 11.

rdas.] Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin- *Sarda.*
em 32. cap. vltimo.

ergis.] Mergus, auis à mergendo dicta. cibum enim in aquis *Mergus.*
tans ſe aſſiduè immergit: de qua Plinius libro 11. capite 37.
uerbium, Mergorum inſtar; de ingluuie inexplebili.

ulicis.] Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, paulo *Fulica.*
ra columbæ magnitudinem: de qua libro decimooctauo, ca-
trigeſimoquinto Plinius.

AD EMBLEMA CLXX.

T nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum *Amabiles*
facilitatem, poſt mortem ſui memoriam acceptam poſte- *poſt mortem.*
x amabilem relinquunt; ſic alij morũ ferocitate, & inſigni

quadam crudelitate, quamquam pridem extincti sint, sui v

Terrifici post mortem, Ioan. Hunniades.

memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioa Hunniadis ducis fortissimi superstitem famam permultùm midabilem extitisse, historiarum monumentis proditum. h enim nomen vsque adeò terrificum fuisse dicitur, vt nutrice sistendum puerorum vagitum Hunniadem adesse simular Sanè exemplum Ziscæ Boëmi memorabile est ac stupend

Multa rerum causse hominibus incognitæ.

qui etiam post mortem suos hostes insolito planè modo t facere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, q dam sunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipsa αφό apertior sit. est enim similitudo perelegans. Multa quidei maiestate naturæ recondita latère concedendum est, quæ i nioſi & sollertes homines nondum satis videntur excus Quapropter Alexander Aphrodisæus in Præfat. Problem. q

Occultæ proprietates.

stiones ait quasdam esse penitùs inexplicabiles, soli Deo co tas, qui scilicet earum existentiæ auctor sit. Hæ à Medicis oc tæ proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in s lis Medicorum & Philosophorum, festiui quidam & io homines vulgari scommate, Pontem asinorum appellant. uè autem nonnulli harum solutiones quasdam propon quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim gnitio excedit ingenij humani captum: neque verò hacte repertus est, qui causam teneat cur palea succino attrahatur ferrum magnete: & neque satis est, si arcanam quandam tam vulgò tritam nobis obtrudat. Quomodo enim defin occultam illam vim, de qua nihil præter nomen possunt of dere? Apponere possumus exempla in concordia vel disco multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus tiendi facultas non est: quibus tamen, quia longum esset, p termissis, attingam tantum quæ ad hunc locum propriè : nent, quæque auctores non pœnitendi scriptis mandari

Dissidium lu porum & ouium.

Odium luporum & ouium tam naturale est, vt si lupina p tympanum conficiatur, oues sonum exhorrescant, ac si lu prope gregem consisteret. Sunt etiam qui asseuerent hari niam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tensis ad c centum viscribus. Adiciunt præterea, si lupina pellis in o pendeat, oues pauore conterritas omninò pastum negligere: que leonina inficit aliorum animalium pelles, sic ouinam à pina exedi & consumi dicunt. Quod sanè fit virtute quad interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abstrusæ & in lutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, sed, vt S phus versans saxum, sudabit nitendo, neque tamen proficiet

lu

in. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confe-
m si pulsetur, aliud ex ouillo corio adiacens exhorrescit, vt
pemodum nullum sonitum edat, tametsi ouis membrana
um mortuum non sentiat: Eodem modo Zisca in tympa-
m versus, quibus in vita fuerat in bello formidolosus, post
rtem etiam eisdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde
terror ipsissima terroris sublata causa? id quidem in opinio-
positum nemo non videt. Seneca 9. Controuers. 5. Cùm
yxene esset abducta, vt ad Achillis tumulum immolaretur,
uba dixit,

——*cinis ipse sepulti*
In genus hoc pugnat.

erat hoc contentus esse Scaurus auctor; adiecit tamen,

——*tumulo quoque sensimus hostem.*

m est in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Sene-
a Troade, conqueritur Hecuba, quòd postuletur ad mortem
aulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

Achille mortuo loquitur, sed qui tamen adhuc spirare videa-
r vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur
curia incensa Clodij busto, quam culpam omnem confert in
odium quasi post mortem furentem & bacchantem, vt cùm
iuis esset: Excitare, excitare, inquit, eum si potestis ab infe-
frangetis impetum viui, cuius vix sustinetis furias insepulti?
illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuistis? quonam
odo vos ille viuus afficerat, qui mortuus inani cogitatione
cussit? Fortasse ad hunc locum non inconcinnè referre au-
clamorem Haronis, apud Normanos in vsu pridem habi-
on, interdicti genus, ex eo dictum, quod Haro, dux Norma-
tam terrificum suis nomen esse voluit, vt eius nominis ac-
mationem ab omni vi, & incœpto cessaretur. Sed nunc tempo-
ca non abit impune acclamatio, si temerè fiat. Et ad rem
pius, nos etiam nunc vel post seculum non vnam rabiem
thicam, & Vandalicam exhorrescimus, & παλιλλησίαν abo-
mamur, qui suo funesto transitu Gallias deuastarunt: Hi-
nias sibi diu parere coëgerunt, & Italicum ipsum solum in-
entissimè possederunt, omniaque incendiis ac cineribus fœ-
simis compleuerunt, imò teterrimam barbariem inuexerunt,
ò vt ipsa barbarorum vocabula nobis terrorem incutiant.
l placet vetera cum recentibus, vt sese offerunt, adgregare,
quæ in primis faciant ad argumenti huius non iniucun-

dam Ἡλωσιν. Scribit Plutarc. problematis, cùm bellum
inter Samios & Priennenſes, initio damnis quibuſdam ſe
diocribus affeciſſe, pòſt iuſto commiſſo prælio Samios à Pr
nenſibus occiſos: ſeptimo pòſt anno congreſſos cum Mil
primos quoſque ſimul vno certamine amiſiſſe. Ergo poſt h
acceptam cruentam cladem Priennenſes feminæ per teneb
quæ circa quercum erant, obteſtari ac deierare cœpiſſe, q
liberos, parentes, maritos, chariſſima pignora eo loco am
ſent. Hactenus Plutarch. Nos hic de Lamiarum terriculam
tis facilè ſileri patimur, de quibus quod ſit Diodori Siculi
cium, vide lib. eius 20. Quò refero quæ de Empuſis cred
antiquitas, de quibus Philoſtratus lib. 4. de Apollonij v
Strabo lib. 1. putat eſſe fabulam, & Apuleius vetularum t
tamenta dicit, ſicut quod de Manduco priſci Romani, q
nomen terrificum obiectabant ad incutiendum metum
queruli & eiulantes pueri eo ſpectro cohiberentur. Sed ad r
M. Tullius in Lælio: De imperio in Italia decertatum
cum Pyrrho & Annibale: ab altero, propter probitatem
non nimis alienos animos habemus: alterum prǒpter crud
tatem ſemper hæc ciuitas oderit. Quodammodo huc f
quod Tullius idem queritur de ſtatua Verris erecta in cu
quæ à ciuibus ſine gemitu aſpici non poſſet. vide action. 2
4. in Verrem. Ad laudationem principis victoris pertinet
Lucani lib. 9.

——princeps facit omne timendum
Victor, & in nulla non creditur eſſe carina.

Et Polybius lib. 4 principum manſuetudinem tantum p
in ſubditos, vt non præſentes modò, ſed etiam maximo
paratos ſpatio quoſdam ſui amoris & beneuolentiæ ign
los, hominum pectoribus immittere, atque relinquere
leat. Q. Curtius lib. 5. Nomen Alexandri & fama (maxim
in bello vtique momentum) in fugam conuertit. M. item
cero 3. Verrina: Cùm tui nominis terror in auribus, anim
que armatorum verſaretur. Hoc ad vituperationem Ver
cuius odioſum paſſim nomen exſecratur: nec minus qu
Romani poſteri, quos nauſea capiebat, ſicubi audirent vl
pari nomen Heliogabali aut Baſſiani etiam mortuorum,
memoriam ſui fœdiſſimam reliquiſſent poſteris. Contrà V
piſcus in Probo: Tetendit iter per Thracias, atque omnes
tulicos populos, fama rerum territos, & antiqua nominis
tentia preſſos. Hæc fortaſſe obiter. Propius id accedit Plin
num lib. 10. quo loco ſcribit, gallinam magnopere horreſc
accipitr

fe itres, vt etiam si vocem audient, tantisper dum incubat, ti uitientur.

rumq; silebit.] Corium pro pelle abusiuè, quòd pelli co- adiacet.

mbrana.] Superior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, eius primum vsus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

animis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non sentiat matum lupum.

cute detracta Ziscas.] Ziscа, vel Ziscas, dux bellicosissimus, utones & Boëmos diu satis acri Marte conflictatus est. e Sigismundus Imperator cùm videret Ziscæ cuncta ex i sententia prospere succedere, & iam illum esse vnum, ex es Boëmiæ penderent, clam sibi eum conciliare tentauit. pimis condicionibus ab Imperatore oblatis annuens dum neri accinxisset, peste tactus expirauit. Ferunt illum cùm taret, rogatum quo loco mortuus vellet sepeliri, iussisse ca- i suo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ille tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arre- s fugam hostes, quum primùm eius tympani sonitum au- t. His adiecit Albertus Crantzius, fecisse amicos quod ille at, & reperisse quod promiserat. Hoc vnum præclarè ab eo factum, quòd sectam Adamitarum deleuerit. No- est, cum partibus Hussitarum prorsus fauisse: Pragæ loca templaque deleuisse. in Catholicos, potissimùm sacerdo- udelem & implacabilem animum gessisse, idque Catho- quod Assur Iudæis, fuisse. Insignis bellator, quamquam s. Inter laudatissimos Principes, reique bellicæ gloria illu- haberi poterat, nisi quædam flagitia laudem obscurassent. lit Aeneas Syluius 3. Comment. De reb. gestis Alphonsi, ist eum Cochlæus libro 5. historiæ Hussitarum. *Ziscа vel Ziscas Bohemus.*

AD EMBLEMA CLXXI.

LYSSES, Troia iam excisa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliam pulsus, ad Polyphemi sedes appu- Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate acabili, qui hospites soleret enecare, eorumque carnibus bo vesci. Vlysses itaque cum sociis captus, vbi aduerteret aliquot ex suis absumptos à Cyclope, de vino Maronio ei dedit: *Polyphemus.*

dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen esset, Οὖτις se v
Vlyssis astus. Vlysses asseruit. Gigas naturæ vini nescius, alto iam somno
sus, suique penitus immemor, ab Vlysse (cui pollicitus
vnum se postremum que post socios omnes peremptum &
Exoculatus ab Vlysse Polyphemus. ratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in f
habebat, acriter læsus est, & eodem effosso consternatus
vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclop
solito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulni
flixisset, & Οὖτις (quæ vox Nullum, vel Neminem sonat) di
riserunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loq
apud Euripidem:

Οὔτις μ' ἀπώλεσεν.

Chorus respondet,

Οὐκ ἆρ' ὑβρεῖς ὑβρίζῃ.

Deinde illud:

οὔτις μὲ τυφλοῖ βλίφαρον. χο. Οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totum hoc fusius apud Homer. Odysseas 1. Ouid. 14. Me
Virgil. 3. Aeneid. Compara festiuum Luciani dialogum π
περὶ πατροκλύνου. Qua fabula intelligi datur, quòd vt bie
sic appositè scripsit Hesiodus:

εἰ αὐτῷ κακὰ πύχ' ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ πύχνα.

Ipsum se ledit, alium qui ladere quærit.

Qui aliis malum fabricat, sibi arcessit. &, quod est in prouerbio, Ruinam sibi fabricat, aliis qui
cat. Vel specialius in eos torqueri poterit Δημοδόκος Cyann
Reipubl. pestes infestissimas, qui diuina tandem ira vitali
ne priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infami
maximam capitis deminutionem præcipites ruunt, cùm
rea quibus potissimùm terrori fuerant, rideantur & con
proscindantur. Meminit, sed aliorsum, Brodæus Miscell
cap. 7. hoc tandem obiter. Seruius ad 3. Aeneid. alò torsit:
Cyclops quid Seruio. lam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit sapien
mus, & ob hoc oculum in capite habuisse dicitur, id est,
cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlysses
prudentia superauit, & ob hoc fingitur eum excæcasse. Pl
chus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexa
mortuo, dixisse, Macedonum exercitum Imperatore care
similem sibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Gr
rum scholiastum allegorica placita, sed Heraclidis Pontici
taxat explicationem ad Homericam Odysseam: qui ait C
pem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ἀνὴρ
ὁ τὰς λογισμὰς ὑπερολωῶν.

Vel post mortem formidolosi.] Suetonius: Tiberij morte

ita lætatus est populus, vt ad primum nuncium discurren-
rs Tiberium in Tiberim clamitaret: pars terram matrem
que manes orarent, ne mortuo sedem vllam nisi inter im-
larent, &c. Cùm senatusconsultum actum esset vt pœna
atorum in decimum semper diem differretur, fortè acci-
quorundam supplicij dies is esset, quo nunciatum de Ti-
erat. hos implorantes hominum fidem, quia absente ad-
Caio, nemo exstabat qui adiri interpellariqúe posset, cu-
s ne quid aduersus constitutum facerent, strangulauerunt,
eruntque in Gemonias. Creuit igitur inuidia, quasi etiam
nortem tyranni sæuitia permanente.

m residet Cyclops.] Fusissimè hanc historiam narrat Isacius
zes in Lycophronem, quam ne huc traducam, me prolixi-
uocat.

soſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Vestibulum ante ipsum, primiq; in faucibus Orci.

: noster in Emblemate primo:

——sinuosi è faucibus anguis.

hiuis.] Achiui, ἀχαιοί, Græci: & nonnumquam pro quoli- *Achiui.*
opulo ciuili. Horatius:

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

ill. in Argonaut.

Nam simulac fessis dederit fors copiam Achiuis.

Ultremumq; Vtin, &c.] Οὔτις se postremò voraturum bellè *Vtin, ἔπος.*
xerat, & ἔπος, id est neminem, vorauit: imò ab eo, qui
nquam esset οὔτις, aliquis erat, exoculatus est. Tamen sup-
m differre diutiùs, grauissimũ habitum: & statim puniri
beneficij loco est, vt in historia Machabæorum, lib. 2. c. 6.
parui, inquam, beneficij loco habitum, vt quis prior in-
retur: exemplum apud Cornel. Tacitum 1. hist. vbi Otho-
cta crudelia percenset. Titus Diuius, inquit, ad hoc tantum
i fratri prælatus est, vt prior occideretur.

ddit hac Ithacus.] Nempe defensio propriæ salutis nemini
probro, vt in l. si quis percussorem, C. ad l. Corn. de sicar.
c non scripta, sed nata lex, ait Tull. in Milon.

mine cassum.] Cæcum. Virgil. 2. Aeneid. *Cassu lumine.*

——nunc cassum lumine lugent.

:

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

icretius:

Nunc potis est cerui quod cassum lumine fertur.

nius Parentalib.

SAN-

Saucius extincto corpore cassus eras.

sic enim poëtæ interdum vsurpant lumine cassum, & lucrentem pro mortuo: vt & lumina lucemque relinquere. gil. in 4.

Quòd magis inceptum peragat, lucemq; relinquat.

Catullus: *Nobis cùm semel occidit brevis lux.* Lucretius:

Lumina sic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt suus auctor habet!]

——non est lex iustior vlla,

Quàm necis artifices arte perire sua.

Fraudem in suum auctorem retorqueri dignum est, l. pen. de legat. Ouidius,

Discat in auctorem pœna redire suum.

Alludit ad alia quæ sequenti Emblemate consultò adferen

AD EMBLEMA CLXXII.

Coruus serpentem.

SIMILE est apud Aesopum de Coruo cibum quæritan serpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lerum spiculum sentiens, iustam in se vltionem animalculi vmi sensit. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, sumùm magno malo discunt, malè parta malè disperire. E

Captores sapè ipsi capiuntur.

fit, vt, quod vulgò dici solet, captores ipsi capiantur, raptor ab aliis etiam vicissim correpti decidant & illaqueentur: vt à veneficis falsarij, calumniatores, adulteri, & id genus aliluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehendi & spoliantur. Quò spectant adagia, Cornix scorpium: & ipsius laqueo captus: &, Coruus serpentem. Carmen ipsu Archiæ Græco petitum est libro 1. Græcorum Epigmatum:

Emblematis typus.

σὺ πόπτ πτηνῶν μελάντερ & ἀιθέρι νωμᾶν,
σκορπίον ὀκγκάμης οἶδε θορόντα κόρακ.
ὃν μάρψων ὄρνυσιν· ὃδ' ἀίξαντες ἐπ' οὖδας,
ἀβροδύς, ὠκείτερα πέζαν ἔπυψε δίλει,
ᾗ ζωῆς μὲν ἄμερσεν· ἰὸν ὅσσον ἔντυχεν ἐπ' ἀκωκᾷ,
ὡκ κείνα πλήσων ἀυτὸς ὅδεκτο μόρῳ. id est:

Scorpius è terra prorepserat, idq; videnter
Coruo, qui celo vectitat in liquido;
Corripuit visum, fugitq;: sed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.

ece tibi quod in hunc auis insidiosa parabat,
Inde sibi acciuit ipsa necem misera.
liquando conspicuo in æthere nigrior se vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
uem correpturus irruit: at ille (scorpius) eius qui irruisset ad
solum
Non tardus multùm aculeata pedem percussit sagitta.
: vita eum priuauit. ecce quantū (quisque) fecerit in alium,
Ex illo miser ipse accepit necem.
Quondam conspicuo se coruus in æthere vibrans,
Scorpion intuitus qui volitabat humo est.
Quem dum correptum tenuit, percussit inermem
Raptoris corui cuspis acuta pedem;
tq; neci dedit hunc. in quemquam qui facit, ecce,
Illi tantundem debita fata luet.

us qui fata parabat. Fuere qui semet eodem illo pugione, Cæsarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæsare. *Memorabile fatum.*
id de Cæsare memoriæ traditum est, hoc etiam de Gordia-
Gordus exeniisse scribit. Nam omnes quicumque illum gla-
ppetiuerunt, qui nouem fuisse dicuntur, postea interemtis
ippis, sua manu, suisque gladiis, & iisdem quibus illum
ssserant, interiisse dicuntur: Iul. Capitolinus in Gordianis
is, sub finem. Salustius in fragment. historiar. Praua ince-
onsultoribus sunt noxæ. Lucretius lib. 5.

Circumretit enim vis, atque iniuria quaque,
Atque unde exorta est, ad eum plerumque reuertit.

linis 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos posuere cadant.

nel. Tacit. 6. Annal. vbi de multis ob amicitiam initam cum Seiano periclitantibus, iusq; damnatis: quo lætius ac- *Dolosi dolo capti.*
m, sua exempla in consultores recidisse. Seneca epist. 95.
que cum multis fuerunt mali, loquitur de Alexandro, Cn.
peio, C. Mario, pestiferam illi vim, qua plerisque nocue-
ipsi quoque sentiunt. Claudian. Quàm bene dispositum
s, vt dignus iniqui Consilii fructus primis auctoribus insset.
ri verba sunt apud Euripidē. de Lyco interfecto ab Hercule,
ποινὰς δ' ἐκτίνων, τέλμα, δίκας τ' ἀδέρξομαι δίκῃ: talio-
persoluens sustine, dans pœnam ob patrata scelera. Ouidius
emed. 2.

Parua necat morsu spatiosum vipera taurum:
Et cani non magno sæpe tenetur aper.

Multò

Multo id quidem generalius in iure : fraudem in ſuum au rem retorqueri dignum eſt, l. pen. Cod. de legat. vel quod ic Ouidius alibi,

Diſcat in auctorem pœna redire ſuum.

Sed properanti mihi occurrit illud Victoris Aurelij in V lio, Huius tempore Veſpaſianus, ait, in Oriente principat arripuit: à cuius militibus certamine ſub muris vrbis ſupera è palatio quo ſe abdiderat Vitellius, vinctis à tergo mani productus circumducitur ad ſpectaculum vulgi : ac ne ho impudens, in extremis ſaltem, malorum quæ geſſerat rubor ciem demitteret, ſubiecto in mentum gladio, ſeminudus, n tis cœno, fimo, & ceteris turpioribus dictu purgamentis tum eius inceſſentibus per ſcalas Gemonias trahitur, vbi S num Veſpaſiani fratrem necari permiſerat, numeroſis ict confoſſus interiit. Hæc Victor. Apud parœmiographum H prouerb. 26. Qui fodit foueam, incidit in eam : & qui l dem vibrat, ad eum reuertetur. Et video latiſſimè id porrig technarum, fraudumque machinatores, qui tandem ſuam meſin ſentiunt, & vt ſementem fecerint ita & metent. M huc comportari poſſunt ex Plutarcho de his qui tardè à nu ne puniuntur.

AD EMBLEMA CLXXIII.

Tubicen in bello captus, aut ſe excuſa ris.

Ex Aeſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſ ſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed nequ quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit : Ἀλλ' ἔ μᾶλλον πθνίξῃ, ὅτι σὺ μὴ δωιάμθρ πολεμεῖν, τὰς πάντας ωρ χὼν ἐγείρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt, qui cùm gnandi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Ete (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qui aſſenſum præb

Agentes & conſentientes pari pœna pu niendi.

pari ſupplicio afficiendi ſunt: & ſatis ipſe facit qui per alium cit Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & con Principes ad ſuſcipienda bella inflammant, cùm ipſi pug detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principis nor committunt: quibus quidem certè nullus probabilis eſſe p conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint noce

Bellorum ſua ſoris.

res, maiusque detrimentum eminus linguâ cæteris adfe quàm qui cominus gladiis decertant. Nulla enim fortè in ret Martis violentia, niſi antecederet eiuſdem committ perſu

uasio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non
unt, at nihilominus parricidij faciendi consilium sugge-
t. Occurrit illud Demosthenis de patre cuiusdam sacerdo- *Locus Demo-*
quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quispiam oc- *sthenis.*
ret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat ho-
iem mortuum ne digito quidem ab eo tactum, sed ab occi-
dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed
opagitarum aliud iudicium fuit, qui censuerunt eum qui
dendo iuuisset, eodem obstrictum scelere. Nam constat ho-
es audaciores fieri adhortatione: nec solùm manu, sed
m voce & proclamatione opem & auxiliũ ferri. Itaque ille
nnatus, & in exilium pulsus est. Aristot. 1. Rhetoric. argu-
atum citat quo vsus est orator Leodamas aduersus Calli-
tum: dicebat enim eum qui consiliũ dedisset, magis in cul-
sse, quàm qui scelus commisisset: quia scelus admissum non
t, nisi eius auctor & consultor aliquis extitisset. Ciceronis
mplum vnum proferam ex oratione in Pisonem: Quid in-
uit inter Catilinam, & eum cui tu senatus auctoritatem, sa-
m ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidisti?
æ enim L. Catilinam conantem consul prohibui, ea Pub.
idium facientem consules adiuuerunt. voluit ille senatum
rficere, vos sustulistis: leges incendere, vos abrogastis: inter-
patriam, vos adiuuistis. Quid est vobis Coss. gestum sine
is? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos
s domum, quem propter vrbs incensa non est. Ac ne illi qui-
n, si habuissent vestri similem consulem, de vrbis incendio
itassent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis
ndit ipsa pœna, inquit, eum teneri qui idem commiserit,
od si occidisset. Neque enim grauius quicquã aduersus eum
i sua manu interfecerit, constituere potuit legum lator,
im aduersus eum qui causam præstitisset. Ergo & similitu-
e pœnæ etiam crimen par exigere debetis. Hæc ille. Cæte-
n cum hoc nostro Emblemate magis conuenit quod Leoda-
s, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa esse qui fa-
us commiserit, quàm qui consilium dederit. cõsilium enim
llius est momenti, nisi sit qui illud sequatur. Et interitus
sam, non interitum spectari oportere, dixit in Miloniana
ertus orator. Vlpianus etiam, vt est in lib. 11. de iniurijs:
n solùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc est
i percussit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel
i curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eodem recidit
l. 15. ad l. Cornel. de sicariis, vbi idem Vlpian. ait, Nihil in-

p teresse

tereſſe, occidat quis, an cauſam mortis præbeat. In nefarios li conſultores & publicos regnorum incendiarios hoc eſſe tum diximus. Ad id Ciceronianum illud pertinet in Lælio: probis eſt pœna ſtatuenda: nec minor iis qui ſecuti erunt a rum, quàm iis qui ipſi fuerint impietatis duces. Ad hanc tentiam multa iuris pronunciata pertinent. In l. Mela, D. Aquil. ferens auxilium facit delicti participem. Imò, quo vetere mimo: Bis peccat qui peccanti auxilium accommo Et qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur, l. occidit, §. pen. eod. tit. ad l. Aquil. Et qui per alium facit, p ipſum facere videtur, l. ita tamen, De adm. tut. C. qui per a de regul. in 6. Sed vnius tamen factum alios in periculum here non debet, l. illicitus, §. ſicut, de off. præſid.

Lituus. *lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Feſtus ex Ennio:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Lucan. de bello ciuili, *Iam litui ſtrepunt.* Amm. Marcell. 31. Cumque arma ex latere omni concuterentur, & ſela lituos Bellona luctuoſos inflaret.

Claſſicum belli. *perflantem claſſica.*] Claſſicum canentem. Claſſicum can ſignum eſt dare quo milites pugnare incipiant. cui opponi Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inſuri claſſica.

victrix turma.] Victrices copiæ.

quia ipſe magis peccas.] Fruſtra legis auxilium implorat qu legem committit, l. auxilium, 78. in fi. D. de minorib. Q homo pernicioſus ſuſcitat lites, & peruerſus ſeparat pri pes, vt apud Hebræum parœmiaſtem, prouerb. 16. Et ſeſe fert locus elegans Hieronymi epiſt. ad Celantiam: Malitia odium, atque inuidiam (quæ vel maxima, vel ſola ſunt cendi ſemina) à ſe propellat anima Chriſtiana: neque m tantùm aut lingua, ſed corde quoque cuſtodiat innocentia nec opere modò, ſed voto etiam nocere formidet. Quant enim ad peccati rationem attinet, nocuit & qui nocere poſuit.

clangore æris.] Tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, z pro tubæ.

AD EMBLEMA CLXXIIII.

Impotentum hominum affectus.

ERIQVE sunt, qui cùm non possint iis noxam inferre quibus se læsos putant, vt acceptam iniuriam vlciscantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, si fieri possit, suorum aduersariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo animo. qui mos perinde est ac puerulorum, qui subita iracundia exercitati, virgas adurunt quibus plexi sunt. Eiusmodi sunt, qui causas adiuuantes vel per se omninò ad agendum ineptas & inefficientibus imperitè vsurpant, vt Medeæ nutrix, dum cupit conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta esset, in qua Medea cũ Iasone aufugisset, vt ad nostros mores sermonem conuertam, omnibus in promptu est, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorũ causam inconsultò accusamus in eos fortasse, qui nullo modo sunt in causa, cùm potius errores & lapsus nostros agnoscere, & pia sinceraque mente tot contractas vitiorum sordes eluere deberemus, nec vt cæci in lapidem fœuientes, incusare iustissimam supremi & inscrutabilis iudicis Dei animaduersionem. Id si placet ad iræ inscriptionem conuertere, vnà etiam Senecam audiamus ita disputantem. De ira: Iam verò si affectus iræ damnaq. velis intueri, nulla pestis humano generi pluris stetit. Et deinde: Id nó est ira, quasi ira: sicuti puerorum, qui si ceciderũt, terram verberari putant, & sæpè nesciunt quidẽ cui irascantur, sed tantùm irascuntur sine causa & sine iniuria, non tamen sine aliqua iniuriæ specie, nec sine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaq. imitatione plagarum, & simulatis deprecantium lacrymis placantur, & falsa vltione falsus dolor tollitur. Idem Seneca eodem libro cap. 16. iram ostendit ita impotentem esse, vt sæpè infesta innocuo, reum damnet: & si veritas oculis appareat, inquit, tamen errorem tuetur, & in malè cœptis honestior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Pisone quodam, qui cùm iratus duci eum iussisset, qui ex commeatu sine commilitone redierat, quasi interfecisset quem non exhibebat: cùm interea tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus est, & iam ceruicem porrigebat, cùm subitò ille cõmilito apparuit, qui occisus videbatur. Tunc carnifex supplicio præpositus, condere gladium spiculatorem iussit, damnatum ad Pisonem reducit, redditurus Pisoni innocentiam:

Insignes Senecæ loci.

centiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concursu ducuntur, complexi alter alterum cum magno castrorum dio commilitones. Conscendit tribunal furens Piso, ac iube ci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparu duo peribant. Piso adiecit & tertium. Nam illum centurior qui damnatum reduxit, duci iubet: constituti sunt in eo loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Arripit vt lapidem catulus.] Fons Emblematis è Pacu ficuti à Marcello Nonio citatur: Nam canis quando est cussa lapide, non tam illum appetit qui se icit, quàm i ipsum lapidem quo ea ipsa icta est, petit. Comparatio ea est apud Platonem de Repub. 5. quo loco in eos agit qu uiunt in humana cadauera: ἢ οὐκ ἤδη σὺ διάφορον δρᾷς τοὺς ὑπὸ θυμοῦς ἢ κυνῶν, οἳ τοῖς λίθοις οἷς ἂν βληθῶσι χαλεπαίνουσι μὲν λίθῳ δὲ οὐκ ἀπτόμενοι. Non differre dicit eos à canibus; sæuiunt in iactos lapides; eum vero qui iecerit præter tunt.

catulus.] Canis.

morsu fatigat.] Mordet.

Mutua damna.] Talem iniuriam. Reprehenditur hîc Alci ineptæ Latinitatis à quodam, qui se suo iudicio pro docto ditat, quòd, damnum facere, non dicamus. Sed imperitus gator non legerat hunc M. Tullij locum 5. act. in Ver Quid si docebo, iudices, eos damnum facturos fuisse, si, &

veros hostes.] Ipsissimos aduersarios, à quibus orta est iuria.

Noxia. *noxia.*] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere an quod nocet: & est detrimentum, culpa, pœna. Lege ipsum Alciatum Commentario in ti De verb. & rer. signific. l. quem locum & nos suprà citauimus ad Emblema, cuius lus, *Remedia in arduo, mala in prono.*

dente petunt.] Iniuriis vel conuiciis proscindunt. quod v iniustitiæ non paruum facinus, quia iniquum est aliquem no odio prægrauarisait Imperator Iustinianus in l. Si quis §. legis autem, Cod. de inoffic. testam. Et Callistratus l. de pœnis. Crimen, vel pœna paterna nullam maculam fili fligere potest, nam vnusquisque ex suo admisso sorti subiic nec alieni criminis successor constituitur. Quod si ad v stam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & norij rescriptum, ex l. 22. Cod. de pœnis: Sancimus ibi esse naam, vbi & noxia est. Propinquos, notos, familiares pro calur

nnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. enim societas vel amicitia nefarium crimen admittūt. Peeigitur suos teneant auctores: nec vlteriùs progrediatur meuàm reperiatur delictum. Adiici placet illud è iure nostro, o odio neminem debere prægrauari, l. sancimus, Cod. de . Sic enim Arcadius & Honorius sanciunt ibi esse pœvbi & noxia est: propinquos, notos, familiares procul à nnia submouent, quos reos sceleris societas non facit: nec affinitas nec amicitia nefarium crimen admittit: ergo ita suos teneant auctores: nec vlterius progrediatur meuàm reperiatur delictum. l. si quis testamento, §. legis, in fi. de inoff. testam. instit. Hoc inquam iudicantes ne alterius prægrauetur alter. Seneca de ira lib. 2. cap. 34. Nihil est inis quàm aliquem paterni odij heredem fieri. Cicero ad utum: Est acerbum, parentum scelera filiorum pœnis lui. ant. non minus grauiter lib. 6. cap. 18. Qui referre iniuriam it, eum ipsum à quo læsus est, gestit imitari: ita qui malum itur, bonus esse nullo pacto potest.

AD EMBLEMA CLXXV.

ECTE monuit Menander: Vlciscere hostes sed absque tuo damno: ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ ἐπὶ τῇ σαυτοῦ βλάβῃ. Hoc em arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui aduersariis, sed sibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti ta committant, omnemque viam rationi præcludant: vn-, vt, quod ait Horat.

Infauia pœna in eum lapsa vindemanuit.

Vis consilij expers mole ruit sua.

im furentis animi affectus si hominis animum è sua sede uet & exturbat, vt non secus atque Circe altera hominem lluam ferociſſimam transformet: quo fit, vt qui talem hom excipiat, non aliter faciat, ac qui sese vnà cum ipsis ædiincendio perdat: coque deterior est, quòd ita tumultu, califumoq. cuncta intùs errore mentis compleat, vt nec cerintegrum sit, nec eos audire qui volūt opitulari. Id quidem culos posuit Homerus Iliad. ζ. & Odyss. α. sub persona tū llis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quem tanceſſit rabies ob Achillis arma Vlyssi adiudicata, vt in porm gregem furibundus insilierit, eosque trucidarit, existis se Græcorum copias prosternere. Ille itaque cùm duos

Aiacis insania.

quosdam maximos sues de trabe suspensos flagris cecidi hos esse Agamemnonem & Vlyssem putans (quorum alte iudici, alteri vt victori potissimum erat infensus) suibus ita pecsis multo cum risu insultauit, addens conuicia quæcu bilis suggerebat. Postquam autem resipuisset, facti pudor mortem conscinit. qua de re pulcherrima est Sophoclis tra dia, quæ inscribitur αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonu

——*insanus quid enim Aiax*
Fecit, cùm strauit ferro pecus? abstinuit vim.
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&,

——*cur Aiax heros ab Achille secundus*
Putrefcit, toties seruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamumq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulcro?
Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos.*

Locus ex Cornelio Celso. Cornelius Celsus de re medica lib. 3. cap. 18 inter insaniæ nera illud longè maximum ponit, & longissimum, quod vi ipsam nō impediat, idq. robusti corporis esse consuescat. H species duæ: nam quidam imaginibus, non mente fallun qualem insanientem Aiacem vel Orestem fabulæ ferunt: dam animo desipiunt, & c. Seneca 2. De ira, cap. 36. Videne illud quàm multis ira per se nocuerit; Alij nimio feruore ti se venas & sanguinem: supra vires elatus clamor egellit, & minu n suffudit aciem: in oculos vehementius humor egel & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad insaniam via Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam exp rant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egi ror, in furorem ira. Mortem liberis, egestatem sibi, ruinam tui imprecantur, & c. Hæc Seneca. Ad illustrationē argum huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ a titione doctè Lactantius disputat libro 6. Diuin. institut. c. Historiam pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. cis risus.

Setigeri gregis.] Porcorum.

ensifer Aiax.] In superioribus Aiacem scutiferum, hîc ens rum vocat, ab effectu mortis vltroneæ, quæ est consecuta.

Cædem suum.] Porcorum internecione.

Græci Tantalidæ. *Tantalidas.*] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti si corum enim plerique à Tantalo Iouis ex Plota Nympha traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus fil

Pelop

pem habuit: Pelops patet Atrei: Atreus Agamemnonis.
ue Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epitheton vsur-
pportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyssis or-
genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

ostia sic tamquam sus succedanea, &c.] Sues erant tamquam mæ, quæ pœnas luebant pro Græcis iudicibus & Vlysse. *Succedanea hostia.*
edanea autem hostia olim dicebatur, quæ secundo loco it. Si enim primis hostiis litatum non fuisse putassent sacri- aliæ hostiæ post primas eductæ cædebantur duæ, quæ ibus iam cæsis luendi piaculi caussa subdebantur. Gell. l. 4. succidaneas, non succedaneas esse dicendum ait, ob voca- compositionem.

o caueæ.] Caua, polysemum est. Hic Iudicum consessum *Caueæ quid.*
lige. Est autem Metonymia, pro iudice Agamemnone.
a Caua pro subselliis equitum & populi. Virg. 5. Aeneid.

Hic totum caueæ consessum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

ro in Lælio: Qui clamores tota caua nuper hospitis, &
i mei M. Pacuuij in noua fabula?

escit obesse. &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis odio prosequitur, sed sibi nocet: non inquam eos quos imè vellet afficit iniuria, sed se ipse lædit & interdū enecat. osi nulla volūtas. l. furiosi. D. de re iudic. cùm enim ille ab- habeatur loco. l. furiosus, de reg. iur. si fortè quem impe- it, aut occiderit, abibit impunè: satis enim furore ipso puni- uriosus. l. Diuus. D. de off. præsid. l. infans, ad l. Corn. de si- pen. in fin. ad l. Pomp. de parricid. quare si Principi male- it, pœnæ non subiicitur. Et id quidem non omnino præter , ne quis fortasse putet nos abuti otio. Videntur enim pa- sanæ mentis esse qui cum furiosis, aut mente captis, si no- int, summo iure agendum putent. Excusat enim mentis de- ium, vt quod fit à dormitante, vel puero septenni, vel quin- nni, in quem cùm dolus non cadere posse videatur, nec pœ- tiam cadere debet.

escit obesse suis furor.] Furor, mentis cæcitas definitur à M. lio 4. Tusc. ea est μανία Græcis. In paradoxo contra Clo- n, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes stultos fu- e id est cæco mentis impetu in omni scelere versari, quæ per- atio sæpè à nimia ira proficiscitur.

in sua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

——in se semper armatus furor.
em, *——quodq; habet proprium furor,*
In se ipse sanit.

AD EMBLEMA CLXXVI.

Vsus elephantorum belli.

ELEPHANTORVM in bellis vsum olim fuisse celebe-
mum, notius est quàm vt confirmare opus habeam: v
apud plerosque pro belli symbolo reperio, vt hic etiam pro
ce, diuersa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equi
acie terrorem incutiebat, qui sui horrendo spectaculo mi
ipsos conturbabat; quique eburneo dente pugnantum ho
num equos corripiebat, pace parta, colium iugo supposuit

Elephantus in triumpho.

Cæsaris currum triumphalem ad templum vehit, quasi ag
scens initam inter populos concordiam, ideoque ad pacis n
nia obeunda sese subiiciens. Quod sanè intelligi licet de fero
simis quibusque, & fortissimis belli ducibus, qui truculen
ipsi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt:
que fit, vt sese postea conuertant ad ea quæ ad religionem,
publicam ciuitatis administrationem pertinent: quæ quond
inter arma vel silebant, vel consopita penèque oppressa mi
situ iacebant. Cassiodor. Variar. formul. lib. 3. epist. 1. popu
rum ferocia corda longa pace mollescunt. Hæc quidem
enarrari velim, nisi malis Epigrammatis huius literam referr

Iulij Cæsaris triumphus.

Iulij Cæsaris triumphum, de quo Suetonius agit. Aiten
cum ascendisse capitolium ad lumina quadraginta elephan
dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus, idque in sign
pacis bello partæ. Elephantis etiam Pompeiũ Magnum triu
phasse testatur Plin. lib. 8. quod priùs India victa Libero pa

Seneca locus.

factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, M
tellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omni
Romanorum ante currum censum & viginti captiuos eleph
tos deduxisse. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadri
elephantorum Gordiano decretæ sunt, vtpotè qui Persas vi
set, triumpho Persico triumpharet. Cæterùm non prætermi
ro Græcum hexastichon φιλίππου, quod hic Alciatus La
reddit, sed ἀδιφορητικῶς:

Typus Emblematis.

ἐκ ἐπ πυρωθεὶς ὁ φαλαγξομάχας ἐτὶ δῆρις
ἄρχετ' ὀρμιώτει πυελόδας ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ σειλας βαθὺν ἀυχένα πρὸς ζυγὸ δίσμας,
ἄντυγα δ' ἁρμαλκεῖ καίσας ἐρεμνὶν.
ἴγνω δ' εἰρένης χ' ἥρ χάρη, ἔρχεται ῥίψας
ἄρις, ἐυνομίης ἀντιάγλ πατέρα.

Non iam turritus phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes Elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora subiugia
Currum trahit Cæsaris diuini.
Nouit autem etiam pacis fera gratiam, instrumentis deiectis
Martis, æquitatis vicissim vehit patrem.

Non iam turritus, nec iam certando phalange
Indomitus dentes irruit hic Elephas.
Contracta at ceruice metu, currumq; trahendo
Cæsareum, subdit mitia colla iugo.
Ergo bonum pacis nouit fera: namque reiecto
Marte, æqui & iusti nunc vehit illa patrem.

Locus è Panegyrico Constantini.

Est præclarus sese locus offert ex Panegyrico, qui Constantino Augusto Constantij filio dictus est, nobisque transmissus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore studiosis rerum antiquarum, totum ascribam. sic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proiecceras? nisi te diuina virtus tua reuocasset. quæ hæc est impatientia? aut quò tibi manus nostras, easdem vice pugnas ipse pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, nisi beneficio tuæ lenitatis tutior esset nostra in verbis, quàm tua in armis audacia. Tua enim quadam varietate naturæ, confusoque virtutum temperamento, idem es in prœliis ferocissimus, & parta securitate mitissimus. Cùm enim dato obsessis tempore pœnitendi, quibusdam quoque de legatis eorum ac supplicibus recepisses, victiq. te tibi dedidissent, quod obsidēdo seruaueras, ignouisti hostibus, & vitam quam desperauerant, reddidisti, & quidem cùm isti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ suæ merita sentirent, corripi eos coercitiq. iussisti, non ad supplicium, sed vitam, ne conscientiæ dolore diffugerent, grauiterq. delinquerent, conseruarique itemque non mererentur, si seruati non fuissent. Sed vnde tanto hostium numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò ante armatas manus possent? Stupere milites qui producendos putauerāt, & custodiæ curam abnuere, & prorsus nescire quid agerent. Ipsi etiam, qui tibi in consilio erant, ipse etiam Præfectus hærere, cum tu diuino monitus instinctu, de gladiis eorum gemina manibus aptari clauſtra iussisti, vt seruarent dediti gladij sui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis subiici debuisset, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hostibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem suis ar-

mis alligare, atq. etiã vincere. Vt eos ferri illius, quod contra gesserant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te destrinxerat hostis infestus, ipse domini sui manus tenuit, & paratus cædem, custos factus est ad salutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe surgentium discursum apparatumque describ

Locus hic cum Emblemate nostro mire consentit.

Et curua, inquit, rigidum falces conflantur in ensem.

Triste nimium tempus id, cum instrumenta cultui pecudu præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi mortiferique mucrones in salutaria vincla curuantur, & exa matum hominem non interimunt, sed coërcent, deditosq hostes gladij sui coilisi obtusiq. turantur, qui nihil illis prode se integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum mi steria ad diuersos effectus arbitrio tuo seruiunt Imp. tibi vi cunt gladij, tibi seruant, te pugnante feriunt, te ignoscente c stodiunt. vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulm ne suo nunc tristes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem si numine tuo tela inimicos, aut supplices tuos, pernicie aut co seruatione discernunt.

Turrigeris humeris.] Expressit epitheton πυργωθὲς, turrib oneratus, id est, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autem barri dicatur, iam explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudatos laudantes.*

Qui superare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγξομάχας ἐπὶ δηρὸν ἄχετο ἐμμανίης, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie stan

Vel fera cognoscit.] De particula, vel, quædam Alciat. nost ad l. 96. de verb. sign. §. prædia.

AD EMBLEMA CLXXVII.

Symmetria in pace.

EIVSDEM materiæ diuersa & contraria possunt esse in strumenta, vt cùm ex galea, ense, vel ægide militari co flantur falces aut ligones agricolis idonei; quibus etiam pac tempus intelligunt: quod ἀντιπεριστατικῶς de falce exem Martialis exprimit in Apophoretis:

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricola nunc sum, miles ante fui.

At Virgil. bellum significans, ait Georg. 1.

Et curua rigidum falces conflantur in ensem.

Ouid. item Fastor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idem

:mque alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus aratro equo.
Sarcula cessabant, versique in pila ligones,
Factaque de rastri pondere cassis erat.

deinde pacem, his sequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum desunt hostes, desit quoque causa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërcerat, arma;
Canteturque fera nil nisi pompa tuba.

udianus de bello Getico huc respexit, signa partæ pacis morans:

Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor:
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris.

currit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plu- *Bacchylidis Lyrici versus locus.*
cho:

τίκτει δ' Θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

deinde sequitur:

εὖ δ' ἐσάφθ' ὁπόσοισι πόρπαξιν αὐτᾶν ἀράχνια
ἰσὶ πίλοντα, γυμνά τε λογχωτὰ,
ξιφέων τ' ἀμφήκεα ἰοῦσ' ἀμάνατος χαλκίων
ἀκὴ σαλπίγων κλύειν, οὐδὲ συλᾶ μιλίφρονα ὕπνον
δόμῳ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ. id est,

in reuinctis ferro clypeis nigrorum aranearum telæ sunt, hastæq. cuspidatas, & enses ancipites ærugo consumit: ærearum non amplius tubarum clangor, neque subripitur mellitus somnus à palpebris, nostrum qui cor fouet. Huc etiam referam Horatii vatis illud: Contundent, inquit, gladios suos in ligones & vomeres, & lanceas hastasq. suas in falces; neque vltrà aut bellum addiscent, aut prœlio assuescēt. Sic Cassiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epistola lib. 12. Variar. Arabiant ferrum, inquit, sed vnde agros excolant: fumant cuspides, boum stimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non id dò Emblematis ἐπιχαφὼ, sed & duo priora disticha, per se quoq; clara, explicemus apertiùs. his enim ostendit temporis quondam cōuersionem & vicissitudinem, cùm ex bello pacem fuit sub galeæ symbolo, quæ belli tempore sæpiùs hostium sanguine tincta, nunc demùm pace, in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molsa de rostris naualibus,

Marmor Melsa lapidum epigrammat.

ualibus, cuius carmen propter affinitatem ascribere non pig

Ferrea rostra olim pressis erepta carinis,
Quæ Nili fractas testificantur opes,
Esse apibus partis pandas prapandimus aulas:
Congesta redolent (quis putet) ara thymo.
Cæsaris hæc ingens laus est, quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat esse cautio in bello suscipiendo.

Porrò ab armis dissuadet, nec ea omnino sumenda vult, nisi a ratione in pace ac quiete viuere nō possimus. Rectè Cicero xit temerè in acie versari, & manu cum hoste confligere, imm ne quiddam, & belluarum simile: sed cùm tempus necessitas postulat, decertandum manu esse, & mortem seruituti turpi dimiq. anteponendam. Certè bellum non tam facile suscipie dum, quàm putant quibus, inexpertis potissimùm, dulce: r de vlla re alia magis deliberandum est, neque religiosius co sultandum, aut maturius aliquid statuendum quàm de bel cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, damnosa maximè, & omni parte periculosa: quandoquidi & qui vicit, & qui victus est, suo damno de suo gr&du decis ille quidem magno forte sui suorumq. dispendio victoriam mercatus: hic, quòd spes irrita ceciderit, quam ægrè ferat, qua toque dolore contabescat, omnibus coniectandum relinqu Principes itaque, magnates, aut etiam magistratus, nunqua nisi tamquam incuitabili necessitate pressi, aleam belli mo re vel minimum debent; sed omnibus primùm tentatis ren diis, sic se gerant, vt de suo iure quicquam decedat potius, qu sua auctoritate tale aliquid cōmittatur. Notū est illud Afric Scipionis, turpe esse in re militari dicere, Non putaram, qu inemendabilis error sit, qui violentia Martis committitur. I cillimum est enim arma sumere, at eadem sumpta depone non æquè facile. Nec verò vt sufficias iuerim belli principiu penes Principes esse, sic exitus sanè à diuina prouidentia pen re certò dixerim. Quòd si quisque, vt decet, per se conicer quàm interfit leui de caussa bellum mouere, agnosceret qu

Principum ludus periculosus.

periculosus sit Principum ludus, quibus tam parui est mome clades & strages populi multitudine innumerabilis; ruina, stitasque: sed & indigna locorum permultorum vastitas, soli do, conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli f tuna, cuius etiam vel prosperè gesti euentus ipsum pœnit Principem decet, si modò vel minimùm sapiat, aut nisi ab h manitate prorsus abhorreat: Addam etiam & illud (quod in stina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam fæ

tas

nq̃ diu bilem mouerant) nullum regnum, nec vllam Remp. ri manere incolumem potuisse, quæ arma crebrò moueri- minerint quibus dulce bellum est, quoties in extremum dis- men venerint Athenienses quondam felicissimi & potentissi- ,tot tantisque bellis attriti, & postmodùm deleti, quorum mpè ciuitas à Persis incendio perdita, à Laconibus affecta isimè, ac mœnibus ipsis exuta, à Philippo Alexandri patre igata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate ibus & cruore infecta, à Sylla propemodũ concussa & diru- Quid Lacedæmonij? quamquam diu satis floruisse visi sunt, m tamẽ, quod aliæ florentissimæ monarchiæ, & oligarchiæ, t experti; quarum quidem exitium non ab externis, sed cer- ntestinis potissimùm odiis atque discidiis est profectum. hil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Imperium terris, animos æquauit olympo.

us tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminen- fuit, tantò ruina casusque grauior & periculosior. Si verò ti imperij labefactati caussam inuestigemus, bellorum aleæ eptum esse referendum citra negotiũ æstimabimus. Ea enim manа ciuitas primùm à Porsena obsessa, à Pyrrho territa, Annibale identidem concussa, à Tatio capta, à Brenno expu- ta, & à Gallis incensa: deniq. viribus ipsa suis miserè prostra- & penitus fracta, quid posteris Gothis aut Vandalis reliqui uit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Credi- est tantum imperium tam citò non fuisse lapsurum, si pri- res ipsi, quique Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in quæ parta erat, conseruandis citiùs elaborassent, quàm alie- tanto impetu & ardore animi prouincias inuasissent, vel xteros, aut etiam seipsos ferrum strinxissent.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorum bella inteſtina.

Romanorum bella.

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

tque fauos gratæq; mella gerit.] Sic ex pace vberras, quod di- in sequenti, vt colligas omnium fructuum proventum ex e, contrà ex bello vastitatem omnem & calamitatem. Quò tinet etymologia Grammaticorum, qui πόλεμον, quasi λοὰ ὰς πόλλ᾽, ἢ τὰς πολλὰς μόρων ἢ ὀλέθρου, quòd ciuitates, multos- homines concutiat, perdat, labefactet.

ius sit tunc sumere bellum &c.] Cicero 1. Offic. Suscipienda a sunt, vt in pace sine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. 1. Qui desiderat pacem, præparet bellum: qui victoriam it, milites imbuat diligenter. Adhæc scripsit Arist. τὸ δ᾽ πο- λεμεῖσθαι ἕνεκα. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem no- ed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare si e frui volumus, bellum gerendum est: si bellum omittemus,

Quando bella ſuſcipienda.

pace

pace nunquam fruemur. Cassiod. lib. 3. Variar. epist. 1. Tu vtile solum est ad arma concurrere, cùm locum apud aduer rium iustitia non potest inuenire. D. Augustinus Epist. 1. ad B nifac. in cap. Noli existimare. c. 23. q. 1. Pacem habere volu tatis est: bellum autem debet esse necessitatis, vt liberet Deu necessitate, & cõseruet in pace. Non enim pax quæritur vt b lum exerceatur, sed bellum geritur vt pax acquiratur. Esto e bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatẽ v cendo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud ve Dei cultores, inquit, etiã ipsa bella pacata sunt: quæ nõ cupi tate aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, vt mali co ceantur, & boni subleuentur. Aristot. Politic. 7. cap. 9. ait nec esse arma domi necessariò posita in armentario iis qui Reip præsunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum p pter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & ap Cornel. Tacitum, lætiorem fuisse Tiberium imperatorem, q pacem sapientia firmauisset, quàm si bellum per acies con cisset. Addam hoc postremò, dignum certè memoria exe plum. Vitruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruscos quò ci bus suis persuaderent, arma inuenisse, vt iis aduersus hos non ad ciuilem discordiam vterentur; qui ædem Martis campum, & extra vrbem, non, vt aliorum Deorum, intra m nia consecrarunt.

AD EMBLEMA CLXXVIII.

INSCRIPTIO consentit cum hac Euripidis, Supplicibus (pacis commoda multa percensentur à præcone, Thesei monente, ne bellum moueat in Thebanos) ὅσῳ τε πολέμου κρε συνείρξων βροτῶν! ἥκιστα δ' μούσαισι προσφιλὴς ἁπὰ, κοινὸν ἐχθρὸν, εἰρήνην τ' ἐυπαιδίαν, χαίρει δ' ἁλόντα. τοῦτ' ἀφίσπις οἱ πρὶν πολίταις ἀναρμίοισθα, καὶ τὸν ἥσσονα δ' ἑλάμβαν' ἄνδρα· ἄνδ καὶ πόλις πόλιν. Quantò bello potior pax hominum gen primùm quidem ea Musis gratissima, cruciatibus inimica, lectatur fœlice sobole: ad hæc diuitiis abundat. hæc tamen i improbi contemnimus; bellaque vltro suscipimus, & mi fortem subigimus viri virum, & ciuitas ciuitatem. Citatur istud Menandri senarium:

ἀρχὴν γεωργὸν καὶ πίστεως τρόφιν πολλῶν,
πόλιν δ' καὶ παῖδα πάντων ἔφυ.

Alit colonum pax vel in saxis bene,
At bellum in ipso noxium campo quoque.

Prò huius carminis fontem lubens repeto è Basilij Magni Hexaëmero; quamquam sciam, idem apud alios certè veteres extare: sed mihi admodum placet viri huius sanctissimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυόνων γενεαλογίαν ὄφιν. ἄντα παρ' ἀντὸς ποιοῦνται τὰς ἀγελαίας πέτρας, ἐπ' ἀντῆς τὰ ἀὰ τῆς ψάμμε καταθέμενοι. Ἐ νοοῦσι ταῦτα ἀνθρωποι, ὅτι πνοαῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα ἐπεγείρεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται ἅπαντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα γαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. εἶτα ἑπτὰ μόνας ὀλιγωρίζει τοὺς νεοττούς· ἐπεὶ δὲ κ τροφῆς αὐτοῖς ἔμελλε, πᾶσαν ἐπὶ τὰ πρόσω τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς ἐπεκράτησε ζώων πυρίσχυρ, ὥστε κ ναυτικὸν πάντας ἴσως τοῦτο, κ γεωργίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας περσκοπεύειν. πάντα σοὶ εἰς τροφὴν δ' αἰτῶν πυρὰ θεῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν. Ἀλλ' ὁ μὲν τὰ ἄλογα τῆ προνοίας γενομθέντων. τί σὺκ ἂν ἐμοῦ τ παραδόξου ἐπιδείξαιτο, ὃς κ ἐμόνα γέγονας τῶ θεῦ ἔτυχε ὑπὲρ ὅλων ὅτω μεγάλη κ φόβερὰ κατέχεται θάλασσα σὺ μέτρ χθονὶ χαμαὶ ἄγαν ἐπτηχθῆσε. Quorum verborum hæc est sententia: Alcyon quidem alia est, quæ mare accolit: quæ cùm sit in maris litore parere soluta, deponit ova in arena, & media hyeme nidum ibi reponit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempestuosum est. Sed tum venti se remittunt: compescitur ipsum mare, cùm alcyon septem diebus incubat: excludit enim pullos suos. qui cùm cibum appetunt, septem alios dies ad pullorum incrementum minutissimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui se mari committunt, id obseruant, eosque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi concessa ac tradita fuerint à diuina prouidentia, cuius vis eluceat in iis animantibus quæ rationis expertia sunt, vt te commonefacerent ad ea petenda ab eo quæ tibi ad salutem cõferrent. Quidnam etiam, homo, vel quod fidem excedat alioqui, non est tua paratum opera, qui ad Dei factus imaginem sis; cùm propter eam tam latam tantam vastum illud ac terrificum mare sedetur, & hyeme media Dei iussu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc historiam accommodat Alciatus ingeniosè ad pacis optimæ argumentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, nisi putarem satis esse ea de re studiosos admonere. Significat igitur optimi Principis officium in id incumbere penitus debere, vt populum in suis regionibus & prouinciis necessario prouidentiæ instructus foueat & tueatur, habita primùm ratione tem-

Emblema è Basilio translatum.

Alcyonis fabula.

Officium boni principis.

tempestatum, earumque calamitatum quæ solent in dies a
dere: finatque ventos remittere, & tandem procellas ebull
Alcyonum sollertia in nidificando. tes hostium conquiescere, vt securius in pace postea viuatur:
que Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt
mirabili quadam sollertia, paulùm eminentiore, & perq
angusto, grandiū spongiarum similitudine, qui ferro nō p
intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quic
ex spinis aculeatis, alij ex spicis segetum & vitium pampi
cum confectum esse nidum volunt. Fœtificant bruma, qui
Alcyonides ideò vocantur, totidemque pòst diebus pari
quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qu
dies obseruāt accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo C
cè ἀλκυών. hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mar
cere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro disputat, virum
malia prudentiora, terrestriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅ
χύειν, quòd in mari pariant, id est, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. & τ
κυόντων marina spuma qua nidum congerunt Halcyones,
Dioscorides in 5. cap. 136. Theophrast. lib. 1. cap. 8. περὶ ἀ
φυτῶν. Dies sereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipsa nome
uenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονίδαι. dicuntur & Aristotelis ἀ
θεινὰ ἡμέραι, Hist. animal. 5. cap. 8.

compte.] Ornatæ, suaues, gratæ. vel ad nidum, vel ad
quillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudi
idem esse voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcy
bus, quoniam eis concedit vt tutò & securè incubent.

tranquilli maris.] Id est, in marmoreo vel saxeo scop
quòd aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellu
& æqualiter strato accipitur.

Inuolucres. *inuolucres.*] Nondum apti ad volatum, impuberes.

Latus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas eri
nonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati
ximè necessariæ sunt: cui diligenter esse prouidendum. Prin
bus & Magistratibus sapientes monent, ne victus annuus
tati desit. Noti sunt populares Romæ tumultus ob annon
ritatem. itaque frumentum sæpe aduehebatur ex Africa, S
nia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frume
subsidia Cicero appellat in ea quæ est pro lege Manilia.
quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penuariam Rei
nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatu
fru

mentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduc-
n iusto pretio venire iuberet. Huc quodammodo refertur
id quidam Alcyonem pro iustitij forensis Hieroglyphico
unt. qua ratione à Plauto dicitur, Alcedones esse iuxta fo-
id enim cõmodi intelligitur de intermissis fori procellis &
inibus: quo alluſit Horatius, cùm dicit se uersari ciuilibus
s: ita dies Alcyoniæ nominantur in quibus fora contice-
t.

Quoresi si Rex alitis instar erit.] Si sese habeat in suos Prin-
quilibet ac Alcedo marina in pullos. Est enim Principis
is maxima, nõ modò nosse, sed & tutari suos. Quod quam-
u perspicuum sit omnibus, illustrandæ tamen huius pul-
rimæ sententiæ caussa, repetam grauem sanè & cordatam
nis Chrysostomi disputationem de regno, qua Regum of-
m & condicionẽ ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Prin-
m continuis laboribus & vigiliis intentum esse decet. Nam
aui licet vectoribus absque cura plerumque desidere, & ne
ere quidem marinos fluctus, imò verò neque scire, quod
t, vbi nam terrarũ sint. Sic enim permulti hoc modo pon-
securi traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos
, & tempestate ipsa vndiq. imminente inuoluti expectant
tum: alij oppressi altissimo somno nõ antè surgunt, quàm
ortum appulerunt. At gubernatori necesse est mare ipsum
inuo obseruare, aërem cælumque intueri, ad terram aspi-
neque ignorare quæ in fundo sunt, nisi velit allidere ad
ulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dor-
aliis altè stertentibus: interdiu autem si breuem somnum
iando suffuretur, tamen dubius hæret, neque præsenti ani-
d facit, vt sæpe suos adhortetur aut contrahenda vela, aut
am sistendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam
dormiendum nihilo segnius officium faciat, cùm aliis im-
somnum capere liceat. Eadem ratio est expeditionum.
um quisque sui dumtaxat curam sustinet: at ducis munus
è maius est atque difficilius: nempe vt omnes & singuli
armati sint, habeantque vestium satis; nec modò vt illis
um satis sit, sed & vt equi diligenter instructi sint. Quod
us videat quàm par sit, maiore tristitia ille afficitur, quàm
ibus ipsemet indigeret: quippe qui suorũ salutem non mi-
æstimet quàm suam ipsius. Et quidem reliqua pulchra re-
sunt: sed hæc hactenus satis.

Diuus Chrysostomi præclarum locus.

AD EMBLEMA CLXXIX.

Character Emblematis.

ET hoc ἄδηλον ex I. Græcorum Epigrammatôn traxit, enim habet Græcus:

ἀτθὶ κόρα, μελίφρων πολύλαλε λάλον ἁρπάξασα
τίτθιγα πτανοῖς δᾴπτα φῖρες τέκνοις.
τὴν λάλον, ἃ λαλήσασα τὸ ὕστερον, ἃ πτερύξασα
τὸ ξύνον, ἃ ξεῖνα, ἀρτίον ἠαρινά.
ἀχὶ τάχος ῥίψεις; ἢ θέμις, ἁδὲ λίγα τον
ὄφελ' ὑμεναίοις ὑμεναίοις κόμασιν.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita, [cur] vocalis vocalem diripiens
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hospitam hospita, vernam verna?
Non cita conflicteris. non enim fas, neque iustum [est]
Perdere canoros canoro ore. [id est, vt animalia canora glutiãt, & absumant ea quæ sunt ore vocali & canor
Cur agedum in prædam fers pullis ore cicadam
Attica, forma decens, carmine sueta leui?
Garrula garrulam adhæc, volucrem plumata canoram,
Vernam verna etiam, tuq; nouis hospes anem.
Quin age fisile precor: neque enim fas iúsve canoros
Tam diris animis ora canora vorent.

Rixæ & contentiones à studiosis alienæ.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad pastum corriperet, c
orationis inuolucro doctos mutuò sese prouocantes arguit.
enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud pernic
sius malum suboriri possit. Si quo conuictio docti ab ignaui
rerum insciis impetantur, non debet haberi nouum aut insolc
cùm vt plurimùm audax esse soleat ignorantia, qua nullũ al
malũ aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctu
& Christianum Christianus iniurius, contumelius, clam
disputationibus, vel etiam famosis libellis impetit, quod bo
literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius esse po
quæ clades, imò quod naufragium præsentius, cùm in me
fluctibus irato mari concertatio nascitur inter nauis ducto
aut etiam gubernatores ipsos, à quibus eorũ qui sunt in eac
naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miserius a
dere detrimentum societati humanæ potest, quàm cum eru
cru

uditos (à quibus certè pendere debet popularis multitudo, corum ductu sese in officio contineat) nigro dente conuellit: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò absurdum & odiosum maximè omnibus videri debet, eos, quos par est inter se omninò conuenire, mutuis officiis animos inuicem sibi deuincire; nimirùm quòd iisdem sacris initiati ad vtilitatem communem liberales disciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quasi cognatione inter se cõtineri nemo nescit. Annne, inquam, prorsus ridiculum est, eos sese mutuis iniuriis proscindere, in vitam moresque debacchari, & falsis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quos aliqua vel leui occasione rixantes & decertantes? Quæ sanè contumeliæ eo nocentiores sunt, quò in plures deriuantur: ex quibus enim non minimum famæ detrahitur eorum potissimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc succo lolliginis, & ærugine mera nutriuntur. Non inuitus quidem fatebor in concertationibus huiusmodi quædam certè, nec obscura ingeniorum videri specimina, id tamen generis eiusdem semper iudicaui non tam laboriosæ quàm periculosæ plenum opus aleæ, in quo sæpenumerò vbi quis commendationem nominis aucupatur, nescio quo fato famæ iacturam facit. Certè vt hoc adiiciam, neminem quam fuisse credo, qui maledictis & conuiciis in aliorum ia honestiorum famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò cæcitas in hisce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptissimum & iniquissimum, nempè turbam populum? cùm dubium non sit, quàm non videat, quamque cæcutiat, vt videre non possit.

Nullus è maledictis famam captat.

Ædilus in propriis quæ recta aut prava gerantur?

Quæ qui fieri possit, vt sano mentis oculo quæ captum excedunt suum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) exemplis nostris exulceratissimis sæpenumerò vidimus, non modò in iis disciplinis quæ ad humanitatem pertinent, sed & diuinis omninò scriptis, atque pietatis Christianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum est, quòd de iis importunè & intempestiuè doctores plerique digladiari viderint. Exquibus mutuis dissidiis nihil certè literariæ fructus, aut ornamenti accessit, sed de pietate & bonis moribus non minimum decessit, dum non est qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter studiosos contentio, sed absit maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt sunt experres inuidendæ Musarum fores, quemadmodum ex veteribus plerique di-

xerunt, sic ne admittant quidem iurgia, vel animorum distractionem aliquam inducant. Scitè Chrysippus: Qui stadium currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè possit, vt vincat; at rum cum quo certet, aut supplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: sic tota animi contentione licet ex literis indefesso cursu splendorem, & nominis celebritatem aucupari, sed socij aut riualis cursum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (nisi prorsus mala sit) mordaci aceto conspergere, quò vel desistat, vel habeatur contemptui, non modò hominis est dissoluti & inuidi, sed & animi pusilli & planè illiberalis. Inter pares tamen inuidia sæpe solet innasci, quod præter ceteros not. glossographus Accursius, auctor non pœnitendus, ad l. si exceptione, i 4. §. eo qui, D. quod met. causa. hi dicuntur Luciano lib. de calumnia, ἐμπαχνοι, inter quos propter artis eiusdem communitatem peracres simultates & iurgia nonnunquam implacabilia exardescunt, vel occasione speratæ gloriæ, aut lucri captati, cùm nemo artifex se libenter postponi patiatur, aut contemni. Sed tamen dignum est vt qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similem cum aliis ferant disciplinam, e. recolentes, de stat. monachor. Imò qui iisdem sacris initiati sunt artium meliorũ concordi pace ligentur, vt meminerint Musas dici Græco verbo, μοῦσας, quasi ὁμοῦσας, id, est, similes, inter quas summa sit concordia, quamquam inter tonos dispares. Omnium enim honestarum disciplinarum inter se magna similitudo & concordia est, quæ omnes ad humanitatis sese cultum comparent. Solemne est, si κεραμεὺς κεραμεῖ κοτεῖ, καὶ τέκτων τέκτονι, vt ait Hesiodus, sed inhumanum est, & nullo ferendum pacto, si Grammaticum incessat Grammaticus: si Rhetorem Rhetor: si Logicum Logicus, quia censemus inanem esse artium meliorum vsum, nisi cum litterarum succo mores instituantur, vitæque ratio conformetur, qui finis est eruditionis omnis ac doctrinæ. Eloquentia malè sine moribus discitur, ait Plinius Secundus. Æuo superiore maiores nostri viri sani patienter audiuere rixas, quæ in Italia per aliquantum temporis ortæ sunt inter Robortellum, Maioragium, Nizolium, Sigonium, quarum contentionum vestigia libris editis post auctorũ mortem supersunt. Et in hac nostra vniuersi schola diu non sine rixis ac cauillis contenderunt eruditi viri Anton. Goueanus, & Ioachimus Perionius in P. Ramum: quos proximè secuti Adrian. Turneb. Iac. Carpentarius, Leodegarius Quernus, diutius de re litteraria contenderunt, sed quanto cum fructu, viderint qui ea de re iudicare sobriè possunt. *Progn.*

Progne.] Hirundo, de qua dictum est suprà.

vocalem.] Canoram, λάλον.

pignoribus.] Pullis.

Stridula stridentem &c.] In Græco eædem sunt πολυτρίζους. Nam τὸν λάλον ἀλαλόσαντα reddit, stridula stridentem: αἰτιὸν ἡαρινὰ, vernam verna, id est, vere cantillantem: τ' ξένια ἀ ξένια, hospitam hospita: vtraque enim non abhorret ab hominum hospitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in horulis nostris exanditur. τ' ἔνυπεργιὰ πτερύσσα, aligeram aligera, aliger ales. Permultum illustrabit hoc Emblema quæstio 7. sympos. 8. Plutarchi, quæ est de nota seu symbolo Pythagorico, quo hirundinem hospitam recipi vetabat Samius ille sex. Carnem depasci solet hirundo, inquit, venaturque sacras illas Musis canoras cicadas: σκιερφάγος γὰρ ἐστὶν ἡ χελιδὼν, καὶ θέλγεται τὰς τέττιγας ἱερὰς καὶ μουσικὰς ὄντας ἀποκτίννυσι καὶ σπᾶται. vide reliqua. *Hirundo cauta.*

abice.] Abiice, Syncope.

nam musica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους id est, canentes, stridorem emittentes cicadas. Musica autem pectora dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Musarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini sacras esse volunt, iuxta Aristophanis Scholiasten ὁ γραφὴ. οἱ τέττιγες ὑμνοῦσι ὄντες ἀνάκτημα τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Ilia. γ. Cæterùm hîc γνάμη est, qua innuit absurdum esse, & fermè impium, eiusdem ordinis viros inter se mutuò conficere. tum enim vel maximè periculosa esse tempora ferunt, quibus lupus lupinâ est: & quamquam, vt loquitur Iustin. lib. 16. assiduum inter pares discordia malum sit, tamen id locum habere non debet inter doctos, & studiosos Musarum cultores, inter quos vera & constans animorũ consensio & concordia necessaria est. Huc facit Themistius, oratione quadam: quo loco ait Musas inter se numquam rixari, sed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere dissidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἔοικα συγχωρεῖν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, ἐ διαμάχεσθαι ἀυτῶν ἀγαναχτῶ πρὸς τὰς Μοῦσας, ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδ' ἀυτὴ μόνη συνίσχυσαι οἱ ποιηταὶ. Huc Prouerb. Canina vicitant, Cynocephalum oppugnas. *Musarum volucres.* *Periculosa tempora quando maximè.*

AD EMBLEMA CLXXX.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HAEC ἐνδειγματογραφία Herculis expressa est Lucian quadam præfatione, qua ostendit Celtas, id est Gallos olim Herculem ὄγμιον nominasse, eumque eloquentiæ sapientiæq. Deum existimasse. apud quos ita effingebatur, vt senex caluus & rugosus, inculto capite & glabro, cuiusmodi senioremnautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenens, arcum sinistra, pharetram ex humero pendulam habens; confertissimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuissimis, linguæ suæ extremitate perforata infertis, eamque non inuitam, sed vltrò sequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo resistantes, vt huic assentiri videas, ducentem se Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præstantem, dissipatos olim Gallos & efferatos, ad iustitiam, & mitiorem vitam vitæ viribus eloquentiæ reduxisse: cuius facti tam insignis historiam mendax Græcia figmentis est persecuta, & ad armorũ stupenda facinora posteà conuertit, atque ad suum Herculem Iouis ex Alcmena filium retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiusdam naturæ viro propter sagacitatem, prudentiam singularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nonnulli ex philologis, nec leuibus sanè coniecturis asserunt, Gallos veteres tum eloquentia tum linguæ Græcæ fuisse perstudiosos. Ioan. Annius in Berosum (nisi me nomen Berosi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuisse: apud quos quàm domestica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noster 1. I. asse, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De seru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipsum Lucianum sua loquentem lingua: Τὸν Ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσιν τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος δηλοῖ πάνυ ἀλλόκοτον γράφοντες. γέρων ἐστὶν ἀυτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον. πολιὸς ἀκριβῶς. ὅσαι λοιπαὶ τῆς τριχῶν ἰσχυρὸς τὸ δέρμα, καὶ ἀφειμυῤῥῶς· ἐς τὸ μελάτατον, εἰ οἷόν τε, θαλαττηρῷ γέροντι. ἀλλὰ ἐ πίστως ἔν, ἔχει ὅμως τινὰ σκιὰν Ἡρακλέους, καὶ τινὰ διφθέρων ἐπίπλοιαν τινὰ λέοντος, καὶ τόξον ἐν τῇ δεξιᾷ, ἐ τὸ γνωστὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον σύντονον ἀεὶ καὶ ἀτρεμὲς πρόσεικυσι. ὅλως Ἡρακλῆς ἐστι. καί τι τὸ παράδοξον ἔδεσι ἔχει τῆς εἰκόνος· ὁ γὰρ γέρων Ἡρακλῆς ἑκὼν ἀνθρώπ-

Quid Herculem Gallicum.

Galli veteres sapientiæ Græcæ periti.

ηρώπων πυμπολύπωλῆ ἕλκει, ὡς παῖ ἄπαιζε δεδι-
ὼς· δισμὰ δ' ἐσὶ σοί, σφρὶ λιπαὶ, χρυσᾶ ἓ ἡλίκτρα ἱερὰ σμί-
ν. ἔρμοις ἰσιπᾶσι τῆς κομίσης· ἓ ὅμως ἀφ' ὕπνος ἀδόσοῦς ἀγόρμους,
τ δρασμὸν βυλύσει, δωσάμροι ἂν, ἰυμφρῶς, ἅπ ἄλως ἀπτείνω-
ν ἢ τοῖς πσὶ ἀπρειδῆσι πρὸς τὸ σαυτίον τ ἀγαγῆς ἰξυπλακίζον-
ς, ἀκὰ φαιδρὸ ἴπνου, ἓ μιγηθάτις, ἓ τὸν ἄγοπα ἰπαιῦπις,
ωγόμροι ἅπαντες· ἓ τῷ φθάσαι ἰθίλειν τ δισμὸν ἰπιχαλῶπις,
ιόντες ἀχθηστηρμοῖς, εἰ λυθήσονται. ὁ ἢ πάντ' ἀπατῶ σπι-
αμρὶ ἐδόξου, σὺν ὀκνίσω καὶ ὅτε εἰπεῖν. ἀγὸ ἔχων ὁ ζωγράφ@.
ὸν ἐξάψει ἓχὶς σειρὰς τὰς τῶν δισμῶν ἀρχὰς, ἀπ τῆς δξιᾶς μὲν
ὸ τὸ μόπαλον. τῆς λαιᾶς ἢ τὸ τόξον ἐχούσης· τρυπῆσαι τὸ δὲ τῶν
λῶπιαν ἄκραν· ἐξ ἑκείνης ἐλκομένας αὐτὰς ἐμοίησε. ἓ ἐπίσρεφπαῖ
εἰς τὰς ἀγομένας μισθὸν· παῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ ἐσκόπει ὁρῶν ἓ
ωμάζων· ἓ ἀπορῶν· καὶ ἀγανακτῶν· κἰλτος ἢ τις παρισῶς σὺν
παίδυτος τὰ ἡμίπρα, ὡς ἐδείκνυ, ἀκρ. ζῶς ἐκάσω φωνῶ ἀφιείς,
λοσοφ@ οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια. ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τ ἀραφῆς
αἴνιγμα. πάνυ γὰρ ἐοικὰς αὐτὸς αὐτῶ. τὸν λόγον ἡμῖς
κιλτοὶ ἔχ ἄστερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆ τινὸς ἡμῖν ἐσὶ, ἀκὰ ἀπορκλῆ
τὸν εἰκάζομεν, ὃν παρὰ πολὺ δ' ἑρμῆ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ ἢ γέρων
πίνται. μὴ θαυμάσης μόν@ γὰρ ὁ λόγ@ ὡ γήρᾳ φιλεῖ ὁπλῆ
τιδεῖν· ὀλίγ τῷ ἀκμῶ· ἐγε ἀλλὰ ὑμῖν οἱ πάντα λέγουσι, ὅπ καὶ
τῶν ὀπλοτέρων φρέσὶ ἠρίφοντα. τὸ δὲ γήρᾳ ἔχ τί λέξαι τῶν
ὼν σφόδρα· ὅτ γέρει ἓ ἢ νέοσος ὑμῖν ἀπῖρρεῖ ὡς τ γλώπης τὸ
ίλι, καὶ οἱ ἀγορήται τ τρόων τῷ ὅπα τῷ λεπρόσαν ἀφιᾶσιν,
αθῆ πὰ λείρια γὰρ κηλᾶται, ἴσιμ μίμημα, τὰ ἄνδρ· ὥσπ εἰ τ ὅπως
ελδεδρᾶσι τὰς ἀνθρώπως πρὸς τῷ γλώπαν ὁ γέρων ὅτ@ ἡρα-
λῆς, ὁ λόγ@ ἵλκ μὴ δὲ τῦτο θαυμάσης, εἰδὼς τὰ τῶν ὅπων καὶ
λώπης συγγένειαν. ἐὰ ὕσερος εἰς αὖθ, εἰ ταυτὴ πεζύπηται. μίμημα
ῷ ἔφη, ἓ κμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ' * ἡμῖν μαθὼν. τοῖς γὰρ λά- al. ὑμῶν
ις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶπα πᾶσιν ἰσὶ πετρυπημίνη. τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν
ῶς τον ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγώμεθα ἐξειργάσθαι, σοφὸν γὰρ
μον, κ πανῦ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. κὰ τά γ' ἕλκη αὐτῦ, οἱ λόγοι εἰσὶ,
μαι, ἐξῆς κ ὑγιοχοι, κ ταχεῖς, ἓ τὰς ψυχὰς πτρώσκοντες. σπ-
ισσπαγοῦ τὰ ἔπη ἓ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc est: Herculem Galli
igmion lingua propria nominãt. eius autem Dei simulacrum
onstrosum & absurdum repræsentant. Apud eos senex est,
culta glabraq; canitie, obrugata cute, & nigro admodũ colo-
, vt marinos nautas esse compertum habemus: atq. eiusmodi
im sit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim est tergo-
leonis, dextra clauam tenet, pharetram humeris aptatam, si-
istra protensum arcum prætendit, deniq. omni ex parte Her-
ules est. Verùm quod in imagine admirandum maximè mihi

visum est, senex ille Hercules confertissimam quandam hom
num multitudinē trahit, omnes auribus vinctos. Vincula si
tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, spir
collaribus pulcherrimis similes. At hi certè tam exilibus vin
lis ducti, ne de fuga quidem cogitant, tametsi facilè possint:
omninò restitant, aut pedibus in diuersum reniti untur quasi
supinantes, sed hilares lætique suum ductorem laudant, spe
te festinantes omnes, vt studio præueniendi laxa etiam vin
la relinquant, perinde ac tristes futuri, si eiusmodi vinculis e
mantur. Quod autem absurdissimum mihi visum est, non
gebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil esset, v
de catenarum extremitates innecteret, dextera nempè cla
ferenda occupata, sinistra verò arcu tenendo, summam I
linguam perterebratam esse voluit, ex eaque religatis cate
eos trahi fecit: ipse nimirùm ad eos qui ducebantur, se conu
tendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu considerendo
sem contemplatus, admirabundus, hæsitans & indignans; G
lus quispiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus
rum nostrarum, vt qui linguam Græcam exactè doctus est
Philosophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica sunt region
Ego tibi, hospes, inquit, picturæ huius explicabo rationem:
deris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli s
monem & orationem; vt vos Græci, dicimus esse Mercuriu
sed Herculi eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè n
bustior fuerit. Quòd autem senex fingatur, non est quod m
rere. Solet enim eloquentia in senectute demum suum omne
vigorem * ostendere, si modò vera sunt quæ Poëtæ vestri di
runt: Iuniorum mentes instabiles & volucres esse; senectute
autem doctiùs scire dicere, quàm iuuentus ipsa possit. Hinc c
tè ex Nestoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troian
rum oratores floridam quandam vocem emittunt, id est, liri
essam: nam liria, quantum commemini, vocantur flores. P
inde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit sen
ille Hercules, id est sermo, non est quod mireris, cùm sciasli
guæ auriumque esse cognationem. Neque verò ad contum
liam illius hoc dicitur: memini enim, ait, Iambos quosdam c
micos è vestris didicisse: loquacibus extrema in parte omnib
lingua est pertusa. Cæterùm opinamur Herculem oratione on
nia perfecisse, virum quidem sapientem, qui persuadendo fac
dia quamplurima subegerit: siquidem tela ipsius acutos, certo
celeres, & animas sauciates sermones interpretamur: hinc en
pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equ
der

Gallus Hercules philosophus, lingua Græca gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numen. Senectus eloquentior.

Vat. exterere;

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

:m transilire quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud, *Locus Seruij.*

Tartareum ille manu custodem in vincla petiuit.

uo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm upore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad ali-uod excellens virtutum opus referendi esse videantur. Huc rtinet quod de Porphyrio eloquenti homine dixit Eunapius ndianus libro De vita sapientum, quo loco sumit catenam ercurij, pro facundi & diserti hominis lingua, his planè ver-s: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκήν τινα σειρὰν πρὸς ἀνθρώπους ἐπ-ύσατο βιβλίοις παιδείας πάσης εἰς τὸ ἴσον γνῶναι καὶ κρατεῖν ἐξήν-κεν. Porphyrius, vt catena quædam Mercurialis ad homines ecta, produxit omnia clarè pureque variæ doctrinæ arcana. orro hanc video armorum & litterarum sicuti reipub. admi-strandæ rationem esse crebrò vsurpatam apud auctores bo-os. Tull. 1. de Offic. Non minorem vtilitatem adferunt qui ipubl. præsunt, quàm qui bella gerunt: itaque eorum consi-o sæpe aut suscepta, aut decreta bella sunt. Quare expetenda agis est decernendi ratio, quàm decertandi fortitudo. Teme-enim in acie versari, & manu cum hoste confligere immane iddam est, & belluinum. Idem de aruspicum responsis vo-t arma iudiciorum atque legum. Et quidem nihil æquè valet i muniendam ciuitatem, & tuendum principum domina-m. Nec abs re laudati imperatores, qui tam iurisconsultis ùam satellitibus stipendia præbuerunt, vt Hadrianus Cæsar, n Iulio Celso, Saluio Iuliano, Prisco, atque Neratio pluri-ùm vsus est. Antoninus Pius, qui Valentem, Martianum, arcellum, Iabolenum coluit: & Antoninus philosophus, qui æuolæ consuetudinem præcipuè amauit. Itemque Alexander uerus, qui frequenter apud se habuit Sabinum, Paullum at-ue Vlpianum, vt refert Lampridius: idcò summus fuit impe-tor, quòd Vlpiani consilio rempub. administraret. Pertinet c illud Horatij in arte:

Siluestres homines sacer interpresq; Deorum
Cædibus & victu fœdo deterruit Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres; rabidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quò vellet. Idem 1. Carm.
Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus & decora
More palæstræ.

In appendicibus Virgilianis,

Threïsius quondam vates fide ereditur canora
Mouisse sensus acrium ferarum:
Atque amnes tenuisse vagos,
Et surda cantu concitasse saxa;
Suauisonosq; modo testudinis arbores secuta,
Vmbram feruntur præbuisse vati:
Sed placidis hominum dictis fera corda mitigauit,
Doctaq; viros voce temperauit.
Iustitiam docuit, cœtu quoq; congregauit vno,
Moresq; agrestes expoliuit Orpheus.

Superior ille locus quem adduximus ex Luciano de Herc philosopho Gallo, rerum Græcarum perito, non est alienus eo quod legitur apud auctores haud quaquam aspernand nempe Gallos fuisse φιλελλας, hoc est, vt ego interpretor, Gr cæ non modò linguæ, sed & doctrinæ peritos: idque primi ex C. Cæsare confirmant, priuatim publicèq; Græcis literis v olim Gallos; & in castris Heluetiorum tabulas repertas Gra elementis conscriptas. Massilienses quidem locutos Græce St bo geographus primi nominis testatur, quo tempore incor pta esset minimeque confusa Phocensium colonia. Nec vi præteremittunt Drudas illos veteres religionis Gallicæ antisti quos iisdem disciplinis fuisse imbutos atque sophos Græc memorant. Imò etiam conrecturis quibusdam non inanib asseuerant disciplinam Semnotheorum, Druidarum, Bar rum, Saronidarum vetustissimorum in Gallia doctrinæ om liberalis professorum multis antè seculis apud Gallos flore quàm Cadmus è Phœnicia venisset in Græciam: quam ad r probandam citant Aristotelem in magico; qui ait philosop à Celtarum Semnotheis duxisse initium, & Galliam fuisse m gistram Græciæ. Longum esset percensere quàm doctis & e quentissimis hominibus iam olim Gallia multisq. seculis al darit: hoc vnum adiicio; nullum numen maiore quondam higione cultum apud Gallos, quam Pitho fuerit, quæ Suada S Suadela est Romanis, illa vna non temerè dicta Ennio flexa ma, id est, ψυχαγωγος. Colligimus etiam ex vetustioribus lite rum monumentis, priscos Gallos doctrinæ & facundiæ gl fuisse insignes, eos inquam qui floruere temporibus priori Galliæ principum, Samothis, Magi, Saronis, Bardi, Longor Celtis, Herculis, Galatis, Albonii, Lugdi, Belgij: ij enim r morantur inter eos qui legibus & moribus populum Gallic excoluerunt. Et id quidem de Gallorum veterum cultu & di

An Galli veterum Græca lingua periti.

pl

ia eo est ignotius, quo à paucioribus traditum fuit, quia vel
il aut parum admodum posteris reliquerunt maiores illi
ri; aut quia suam doctrinam non scriptis, sed per manus
fuito tradi voluerunt.

Arcum laua tenet, &c.] Idem omninò cultus eademque figu-
e Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua &
armis instructum faciunt.

Contegit & Nemees.] In insula Nemea leonem occidit Hercu-
cùius pellem aiunt vice thoracis induisse. eo autem indu-
nto eum fuisse vsum, & talem fingi, vt homines, antiqui
us admonerentur, ait Festus lib. 14. Sed hæc paterga.

Leo Nemeus ab Hercule occisus.

Non conuenit illud, &c.] Huius absurdi & ἀπρεπήματος caussam
Luciano repete.

Tempora cana.] Caput canum effecta senij.

Cedant arma togæ, &c.] Hemistichium Ciceronianum, quo
nator ipse διμονικὸς, pacis semper fuisse studiosum declara-
. Versus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.

Versus Ciceronis à multis reprehensus.

ermultis obtrectatoribus reprehensus est, quo nomine Ci-
o laborauit inurdia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex ora
ne contra Pisonem: Non illa tibi, inquit Piso, nocuit inui-
, sed versus tui. Nimis magna pœna, te Consule, consti-
a est, siue malo Poëtæ, siue libero. Scripsisti enim versus,
lant arma togæ. Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excita-
At hoc nusquam opinor scriptū fuisse in illo elogio, quod,
Consule, in sepulchro Reipubl. incisum est, Velitis, iubeatis,
quòd M. Cicero versum fecerit, sed quòd vindicarit. Ve-
tamen quoniam te non Aristarchum, sed Phalarim Gram-
ticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum,
Poëtam armis prosequare: scire cupio, quid tandem isto
ersu reprehendas, *Cedant arma togæ.* Tuæ dicis, inquit, togæ
mum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, asine, li-
is docramus? non opus est verbis, sed fustibus. Non dixi hanc
am, qua sum amictus: nec arma, scutum, & gladium vnius
peratoris, sed, quod pacis est insigne & otij, togam contrà au-
arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc
lligi volui, bellum ac tumultum paci atque otio concessu-
n. Quære ex familiari tuo, Græco illo Poëta: probabit ge-
ipsum, & agnoscet, neque te nihil sapere mirabitur. At in
altēto, inquit, hæres, *Concedat laurea lingua.* Imò mehercu-
habeo tibi gratiam. Hæsissem enim, nisi tu me expedisses.
m cùm tu timidus ac tremens tuis ipse furacissimis manī-

Locus ex oratione in Pisonem.

bus

bus detractam è cruentis fascibus lauream ad portam Esq
nam abiecisti, indicasti, non modò amplissimæ, sed etiam
nimæ laudi lauream concessisse. Atque ista ratione hoc ta
intelligi, scelerate, vis, Pompeium inimicum mihi isto v
esse factum: vt, si versus mihi nocuerit, ab eo quem is versu
fenderit, videatur mihi pernicies esse quæsita. Omitto, i
istum versum pertinuisse ad illum: non fuisse meum, q
quantum potuissem, multis sæpè orationibus scriptisque
corassem, hunc vno violare versu. Sic Cicero. Hic autem
est, & ἐξήγησις & παραπαγγελία, nimirùm quòd Hercule
noster (& Orator quisque insignis) non quidem viribus co
ris, sed eloquentiæ laude auditores trahat quò vel.t. Id C
locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt c
re dulcisonæ modulo feras & saxa mouisse: quod est refe
dum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & En
flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

AD EMBLEMA CLXXXI.

Moly herba quid designet.

HOMERVS Odyss. κ. moly herbam à Mercurio V
datam ait, tamquam amuletum præsentissimum ad
sus omnia veneficia. plerique defectunt παρὰ τὸ μολύνειν τὰ
ενα, à sedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De
bus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, sed flor
ei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio est a
Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus:

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἦεν, γάλακτι δ' ἐικέλη ἄνθος·
μῶλυ δ' μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δὲ τὰ πάντα δύνανται.
Radix quidem nigra erat; lacti similis flos;
Moly autem ipsum vocant dij: difficile verò [est] effo
Viris mortalibus. dij autem omnia possunt.
Flos similis lacti, & nigra radice, sed ipsam
Moly vocans superi; quam vix hominum genus vnquam
Effoderet vel conando. sed dij omnia possunt.

Id figmentum non rarò intelligitur de virtute, omnique
ditione, ad quam primus aditus arduus est ac sudoris plenus
suauissimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλὰ, vt h.
vetus adagium. Hîc autem eloquentiam primò quidem abi
sam & difficilem, deinde multo labore & diligentia patram
con

issimos adferre fructus, hominesque sui candore allicere
ligitur.

ridotum.] Remedium, ex δοτὴ καὶ δίδωμι. datur enim con-
nenum.

ae Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Infernique lacus, Aeaeaque insula Circes.

d multi res est tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc
imè & eloquentissimè docet. Quis non iure miretur, in-
ex omni ætatum memoria, vt temporum, sic & ciuitatum
xiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum ma-
t hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult au-
M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri,
constet rerum pulcherrimarum scientia; compositione
verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum
tione; subtilitate respondendi & lacessendi; vrbanitate;
ria; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficulta-
loquentiæ ipsemet aliis locis, sed in ea maximè pro Cæ-
An vos aliam causam esse vllam putatis, cur in tantis præ-
eloquentiæ tam pauci sint semperque fuerint qui in hoc
e versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates: relinquen-
dia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam
omnium familiarium deserendus: quæ res in hoc genere
ines à labore studioque dicendi deterret.

AD EMBLEMA CLXXXII.

ONVERTIT Protei πολυμορφῶ fabulam in scriptores quosdam rhapsodos, & rerum antiquissimarum, quæque omnium memoriam positæ sunt, narrationem è variis & pugnantibus inter se petitam concinnantes: qui cùm sibi conueniant, & pro arbitrio somnient de rebus à se remotis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana aliaque rerum veritate tenebras quasdam fabularum ostendunt, & portentosam historiæ formam è variis petitam, seu, ceteris veriùs, indigestam quandam mistamque, nullaque sibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt a Proteum quendam in eiusmodi scriptionibus effingere videantur. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Ar- nobij ipsa verba ex libro 1. contra Gentes: Falsitatis, ait, arguitis res nos vestras arguimus falsitatis. Sed antiquiora, inquisitis, *Scriptores rhapsodis si- miles.* *Arnobij lo- cus.*

tis, nostra sunt, ac per hoc fidei & veritatis plenissima: quasi rò errorum non antiquitas plenissima mater sit, & non ipsa peperit res eas; quæ turpissimas Dijs notas ignominiosis con nauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem potuerunt falsa & audiri, & credi? aut non similimum ver fidem vicinis & finitimis, quàm spatiorum inesse longinc tate distantibus? Testibus enim hæc, illa opinionibus alier tur: & procliuius multò est, minus esse in recentibus fictio quàm in antiqua obscuritate subnotis, &c. Gentes enim pl que & nationes ignaræ vetustatis, & veræ perpetuæque s temporum, fabulosas quasdam origines confinxerunt: vt T sali, qui ex lapidibus ortum suum repetebant: Arcades L se antiquiores existimabant: Athenienses ἀυτόχθονας es cùm ostenderent, gloriabantur suum genus, Ionica gente, origine habuit à Iapheth Noëi filio, vetustius, ideoque brius: Quàm fallax verò & dubia olim fuerit in rerum o nibus indagandis gentilitas, vel Plutarchus auctor est lib placitis philosophorum; sed melius & purius Euseb. Pamp libris de euangelica præparatione, Theodoretus, de cura Græcis affectionibus, Iustin. martyr, Athenagoras, Tatia Firmicus Maternus, de erroribus Gentilium, & alij nonn Quotus enim quisque qui non videat, Herodotum & Dic rum Siculum (vt de aliis taceam) initio suorum librorum ginosa quædam fabulamenta nobis & offucias obiicere? T uius, multò verecundior, cùm Romanæ vrbis, adeoque muli, Remique recenset incunabula: alioqui fateri cogi tu terum scriptorum commenta, qui magnas auctoribus suas tates commendarent: sed hanc veniam tamen putat antiq ti dandam, & communiter receptæ opinioni. Nulla est hist paganica, quæ non aliquid in se fæcis habeat: & nulla penè ta rerum antiquarum primordia, nisi quæ in libris diuin guntur: imò multa nos fugiunt propter ignorationem lin primigeniæ, vel quia multa temporum longa serie sint ob Nec mirum, cùm & in iis quæ nostra ætate, vel nonnunq nobis videntibus accepta sunt, plerique scriptores vel recita obliquè contorqueant, & ipsi sibi mera somnia fingant. autem is Proteus marinus Deus, vaticinij peritissimus, in qu libet formam se mirabiliter transmutans: nam fiebat

——aper, modò saxum, & cùm velet, arbor,

inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg.

——fiet subitò sus horridus, atraq; tigris,
Squamosiq; draco, & fulua cervice leæna,

Aut acrem flamma sonitum dabit; atque ita vincla
Excides, aut in aquas tenues dilapsus abibis.

em describit Empusam Aristophan. in Ranis: *Aristophanes de Empusa.*

Ἐμὲ μὲν ὁρᾷς νὴ τὸ Δία θηρίον μέγα.
ποῖον τί; δεινὸν παντόδαπον γοῦν γίγνεται.
τότε μὲν βοῦς, γυνὴ δ' ἐρεύς, τότ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τὶς· πῦρ ἰσὶ, φησὶ τ' ἀντλεῖν ἔτι,
ἀπ' ὄνου δ' ἔστ' αὖ γυνή σὶν, ἀπ' ἤδη κύων.
At qui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur statim.
Nunc mula, nunc bos, fit, & rursum fœmina
Valde venusta: ubi est? ad eam me confero,
Sed rursus illa haud mulier, at iam fit canis.

lo in Euthydemo Proteum ait Aegyptium fuisse sophi-
n, qui præstigiis quibusdam incautos falleret. Diodor. Si-
us, in 2. ait consuetudinem regibus Aegypti traditam,
ecis causam huiusmodi transmutationis præbuisse, nam re-
is Aegyptiis mos erat, leonis, tauri, vel draconis priorem
em ferreum capite, principatus insignia: quandoque verò
iem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia supra ca-
rnguenta, & aquas: hæc enim spectabant ad ornatum, tum
orem ac superstitionem quandam inspicientibus iniicie-
t. Alij sunt qui hanc transformationem conuertant ad va-
um disciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteum *Heraclides locus.*
is aërem esse dicit, ideoque apud Homerum, in ignem at-
aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de
teo,

——*πόντε κλῆδας ἔχοντα:* volunt Proteum eam esse men-
, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem
m esse volunt. Certè Ponticus Heraclides sub Protei fabu-
formem rerum materiam à Ὁμήρῳ συμβολικῶς significari
cuius verba huc referam vel obiter. *ἐοὶ δ' ἡ πολυπρόσωπος καὶ εἰς*
πολλὰ ἀβέλτερα τροπὴν μεταμόρφωσις πεπηγὸς καὶ ἀράσιος μῦ-
θος ἐστὶν, εἰ μὴ τις ἀρχὴν ψυχῆς τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου πλείτας ἐπι-
στήσεις τῷ οὖν ὕδατι φορὰν τὸ ὅλον ὑφίστασθαι ῥοώδη, ἀφ' ἧς
ἂν ῥίζωθεν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν ἥκει κατάστημα παλαιοὶ γὰρ ἦσαν
χρόνοι καθ' οὓς ἀτύπωτος ἦν ὁ κόσμος ἦν, ὕδατι πεκερασμένοις
κατῆρχεν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. ὅτι γὰρ γῆ τῷ τῶν ὅλων ἐστὶν
ῥοὴ ἐπὶ πάγει βιβαίου ὅτι ἀρχὰς παρὰ τῷ ἀίδου φορὰν ἰδρυμέ-
νας κύκλῳ· πάντα δ' ἦν ἀνάλιγα ἁρμονία ἐκπεφῦσαι σιγῇ, καὶ
οὐδὲν ἦν ἠκερκυμένον ὕλης ἄμορφος ἀργία, περὶ ἣν δημιουργὸς
ἔπεμψε ἐκποδὼν ἀρχὴν σωτῆρα ἰλλύσασα τῷ βίᾳ τύπε,

τὰν

τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν γὰρ ἡ γῆ, ἐχώ-
ζει δὲ τὸ ὕδωρ θαλάττης. πεπάγει δὲ στιχεῖα τὰ ὅλα ῥίζα καὶ φύσις
τάξει τῷ ἰδίαν μορφὴν ἑκάστῳ. τέκνων δὲ στομηθὰς κεραυνῷ
ἀρῆς μαθημάτων ἔσης Δημητρίου σοφὴ τῷ ἄμορφον ὕλην. πρωτίστη
γὰρ ἡ εἰδοῦσα δικαίως ἅδης ἑκάστου φυομένη θεία. Δημήτηρ μία
πηγὴ ἐν φύσει ὁ πρωτεύς, εἷς πᾶσι μεριζόμενος μορφὰς ὑπὸ τῶν
ποίκιλα Δαιδαλικῶν ἀδρῶν.

ἤτοι μὲν πρώτιστα λιὼν γένετ' εὐρυμέδων.
αὐτὰρ ἔπειτα θάλασσα, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

Δημήτηρ οὖν τῷ λέοντος ἐμπύρου ζῶν, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. θάλασσα
ἐστὶν ἡ γῆ τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτὸ καὶ γηγενὲς, ὑδρὸν ἄλλο πλὴν τὸ
σημαίνει. δένδρεον γὰρ μὲν ἄπαν αὐξικάρπων, καὶ τῷ γῆς ὁμο-
μητορίαν ἀεὶ λαμβάνει, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ
ἀσφαλεστέραν ὧν προῃρῆσθαι δήλωσιν οὐκ ἔφη στερεότερα παρέχει
ἀπὸν, γίνεται δ' ὑγρὸν ὕδωρ· ὥστ' εὔλογον τῷ μὲν ἄμορφα ὕλην σῆ-
μα καλεῖσθαι, τῷ δ' ἀδαλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόσωπα, εἰδοποι-
ὲξ ἀμόρφου δὲ πᾶν Δημητρίου, ὡς τὰ στοιχεῖα καὶ περιεκτικὰ τῶν ὑ-
χιδήναι· πῶς δὲ καὶ τῷ νήσου, οὐ δὴ παῦται διέπλασεν, φάρος ἀ-
μασιν· ἐπεὶ δὴ πρὶν ἐσὶ φέρεσθαι, τὸ γὰρ ὑπῆσαι, καὶ τῷ γῇ ἀφάρτου
καὶ ἄκαχμον εἶπε τῷ ἄγονον, ἀφάρατον οἷον γυνὴ. φυσικῶς οὖν
ἁπάντων κατέρχεσθαι χῶρον ἀτόμων φάρος, ἐκ' ἀεὶμα περιηγεῖ
ἢ κάλυμμα ἐκάλυπτο, σημαίνει. Pontici Heraclidis locum ex int
pretatione Gesneri apponam, ne studiosos nostra paraphr
remoremur. Narratur multiformis, in quascumque res vol
ser, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monstrosæ fab
videntur, nisi quis diuina Homeri mysteria, veluti sacra, me
cælesti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuersi
ginem constituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, ill
quam nunc videmus, speciem effecerunt. Erat enim olim m
dus informis & cœnosus, nondum discretis rerum notis i
gritatem suæ formæ adeptus. Num neque dum tellus centri
suum pro fundamento rerum omnium stabilierat, neque
li perpetuus motus certa sede voluebatur; sed omnia sine s
vsu immota, tristique silentio depressa languebant: aliud e
bat nihil, quàm informis diffusæ materiæ segnities, ar
quàm principium illud, à quo producta & constituta sunt o
nia, salubrem vitæ modum depromens, mundum mundo
deret, cælumque à terra, & pelagus à continente distingue
quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus ceu ra
ac generis principio nihil non gignitur, ordinem suum &
mam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouid

dispositа sint, numen illud quod informem priùs indiscre-
nque materiam certis formis obsignauit, ab Homero Pro-
filia Eidothea nominatur, idque merito, vt quæ εἴδεσι ἐκάστα
ao, hoc est ideæ seu formæ cuiusuis inspectionem exhibue-
. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas
inde species à prouidentia formatus diuiditur. *Eidothea filia Proteï.*

Principio est visus speciem subiisse leonis,
Mox aper, inde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam se vertit, & arbore formam
Mutauit priscam ramis ac frondibus alta.

r leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus est, *Leo quid.*
potè indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm au- *Draco quid.*
atur, & à terra semper in sublime natiuo motu feratur, sym- *Arbor quid.*
lum aëris est. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demon- *Aqua.*
aret, suo nomine manifestò vocat, inquiens,

In latices etiam se vertit.

oinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Ei- *Proteus, ma-*
otheam verò prouidentiam, quæ singulis formam effigiemq. *teria informis.*
ã addidit, & vniuersam molem ab vtrisque discretam in con-
uas sibi & perficientes mundum partes diuisam esse. Proba-
liter verò & insulam, in qua hæc facta sunt, Pharum appella-
t. Nam φίρειν, generare significat: & Callimachus sterilem
rram, ἀφόρητον dixit, ἀφόρητος οἷον γυνὴ, id est, ceu mulier
rilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omniũ, nun-
ipauit Pharũ, per vocis etymologiam à fecunditate ductam,
id sibi vellet insinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens *Clementis*
lexand. Pædagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem *Alexan. locus.*
imi humani in varias sese mutantem formas, plus quàm olim
oteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epistola qua-
im ad Iamblichum de sapiente quodam, qui suam eruditio- *Iamblichi*
m tegeret, intelligi maluit. χρείαν δὲ τὸν αἰγύπτιον φασὶ *locus.*
πολλαῖς μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ διδάσκαλον λάθη τὰς
ορφὰς, ὡς ἦν σοφὸς, ἀσφαλῶς· ἐγὼ δ' εἰ ἦν οὕτω σοφὸς ἀγω-
ὺς, καὶ οἱ πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν
ἥδει φύσεως αὐτὸν ἐπαινεῖ, τῆς γνώμης δ' οὐκ ἄγαμαι. διὸ μὴ φι-
λοσόφους τινὲς, ἀλλ' ἀπατεῶνα ἔργων ἑαυτοῦ, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα
μὴ χρήσιμον ἀνθρώποις ᾖ. id est, Aiunt Proteum illũ Aegyptium
in varias formas commutasse, quasi qui vereretur ne per im-
rudentiam hominibus requirentibus sapientem se esse de-
monstraret. Si autem verum est eum fuisse sapientem, & vt
ai multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus te-
atur) scientiæ quidem nomine laudari mihi potest, ob inge-

nium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter instituti, sed impostoris improbi partes agebat, cùm ita se fingeret occultando, ne hominibus prodesse posset. Basilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconstantiæ fugam conuertit. φούκτιον, inquit, τῷ σοφρονοῦντι τῷ πρὸς δόξαν ζῶν καὶ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντι εὐσεβοῦντι, καὶ μὴ τὸ ὀρθὸν λόγου ἡμῖν πρόκειται ποιεῖσθαι ἢ βίου· καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνυπόγραφον, καὶ ἀδόξαστον, καὶ κινδυνεύοντα εἰς τὸ καλὸν δέον, μηδὲν αἰρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παραβαίνειν. τὸν γὰρ μὴ ὕπνου ἔχοντα τῇ Αἰγυπτίᾳ σοφιστῇ φίσσαμβα λέγεται, ὃς φυτὸν ἐγένετο, καὶ ξηρόν, ὅτε ὁπτᾶτο βάλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χήραμα. Quorum verborum hic est sensus: Cauendum igitur sapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, sed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo se omnibus opponere, si malè audire, si periclitari opportuerit pro honesto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera sententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum similem esse sophistæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in ferram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum se transformabat? Sed iam satis; imò verò plus satis. Alij ad alia referunt, vt Isacius Commentariis in Lycophronem. Certè id postremò, quæ antiqua sunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam posita, quæ inquam πυλαιὰ, non magna Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia. Ἐκ πυλαιᾶς καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vt Sophistam, quidam saltatorem, alij marinum Deum: sunt qui eum regem aut tyrannum fuisse velint. Sed hasce tam varias & prodigiosas opiniones recensere nihil hic aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hic affingere. Si qui Proteum denique ad πρῶτον ὕλην reuocant, sentiunt cum Heraclide: qui probabilem historiam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagium: Pallenæa tunica &, Proteo mutabilior.

Pallenae senex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter insignem quandam crudelitatem Busirim nominatum ait; etsi Virgil. Pallenium faciat. Pallene vrbs Thraciæ. Poëta sic:

Proteus Busiris.

Hic, nunc Æmathiæ portus, patriamq; reuisit,
Pallenen.

ad eam enim reuersus fertur, ob scelera filiorum Telegoni Polygoni ab Hercule posteà occisorum.

forma histrica.] Varia & multiplex, qualis histrionum, quo pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum assumunt.

A

AD EMBLEMA CLXXXIII.

Insignia varia quid notent.

CONFERT insignia Poëtarum cum aliis stemmatis & symbolis gentilitiis, ceu κατ' ἀναπτίωσιν & ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, sunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiusdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas aperte declaratur. At Poëtis Olor est candidus, Phœbo sacer, quique Regi quondam nomen dedit, animi veritatem repræsentat, qualis in Poëta sacro debet esse, qui suos omnes labores ad Phœbum literarū Præsidem, &, vt loquuntur Græci, μουσηγετὼ referre debet, vt cantus dulcedine posteritatem sibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cycnus paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

Insignia Poëtarum cycnus.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῶν εἶναι τὴν μαντικήν. οἱ γὰρ ἐκ τοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀδάνατοι καὶ θεοὶ ἐπεὶ ἄδουσιν, ἡνίκ' ἂν τοῦ ἀποθνήσκειν χρόνου πάρα δὴ ᾖ, καὶ ἐγὼ ἅτε ὁμόδουλος ὢν καὶ ἱερὸς τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, οὐδὲν ἧττον ἐκείνων μαντικὸς εἶναι καὶ ἐγὼ δοκῶ, καὶ οὐκ ἀφείσομαι τοῦ βίου πρὸ τοῦ δεῖν: hoc est, Vt apparet, ad diuinandum viliores vobis esse cycnis deteriores: Illi quidem quando se breui morituros agnoscunt, tum magis admodū, & quidem dulciùs modulantur quàm antea consueuerint, & quòd ad Deum, cuius sint famuli, tunc sint migraturi congratulantur. Hîc non me latuerit, quod Aelianus 1. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. c. 23. lib. 10. negāt cycnum canere: id enim discutere non est nostri instituti, sed obiter adnotabo Aegyptios, cùm musicum senem significarent, cycnum pinxisse: quòd, inquit Orus, senescens concentum edat suauissimum. Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi timidorem, & Apollinem designari scribit: quem lege lib. 23. Hieremidorus, vt postremò id adnotem, lib. 2. De somniis, Cycnum ait musicum significari, atque adeò musicam ipsam: occasta is detegit, coloris ratione, &c.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Cycnus quid significet.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur esse hypallage, pro, Alitem Iouem in clypeis, &c. Vt Pertinax, Antoninus Pius, Iustinianæa familia, Herculiani Iuniores, qui sub magistro militum Præsentali militabant, Herculiani seniores id est Illyricæ legio, & Iouiani, alia legio: ex quibus hæc sub Maximiano, illa sub Diocletiano meruit aliisque multis.

Aquila in stemmatis.

Sunt quibus aut serpens.] De quo symbolo satis primo dix
mus Emblemate.

Leo in flammate.

aut leo.] In Antonini Mimo facies Leonis horridè iuba
conspicitur in morem histricis concitatæ. Traianus verò fort
tudinem ita voluit exprimi, vt claua Leonino capiti insidere
quo etiam spectat imago fortitudinis in C. Publicij Mim
Leo enim cernitur suffocatus claua à pedibus strata, pharet
cum sagittis antepositа.

Nota est historia Lysimachi, qui coniectus ab Alexandro
claustrum ferocientis leonis, belluam quamquam maximè te
rificam strangulauit: quæ res admirationi fuit ipsi Alexa
dro, deditque ansam pictoribus id in clypeis & tabulis exp
mendi. Prætermitto alia multa quæ passim leguntur apud a
ctores.

Symbola debent apta rebus esse.

Dira sed hæc vatum fugiant.] Signa hæc σφραγ, symbola, n
tæ rerum, hieroglyphica debent hominum moribus, quib
tribuuntur, aut etiam rebus, quarum causa pinguntur, vel fi
guntur conuenire. Quæ enim mitia sunt, & quieta, non d
bent terrificis & truculentis speciebus repræsentari. Et quid
rectè colligit Ælian. lib. 12. & 14. hist. variæ nullum neque
ctorem aut statuarium ausum fuisse Musas Iouis filias effi
mare falsis & alienis imaginibus: neque opificem fuisse rep
tum hactenus adeò rationis expertem qui eas armatas expre
rit. Nempe veteres illi scitè voluerunt ostendere vitam eam q
studiis liberalibus impenditur facilem, pacatam & alienam
omni Martis strepitu esse debere. Sic Poëtis, quorum om
vita est in ocio literario, rectè tribuitur olor pro symbolo.
hæc satis.

ceras.] Imagines cera expressas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique cera
Atria, &c. De veterum imaginibus cereis hæc addi p

Vsus imaginum.

cet. Vsus imaginum nobilitatis insigne fuit: quo honore do
bantur olim qui aliquo gesto magistratu suam virtutem R
probassent: quod quidem ius non ita transibat ad posteros
eo ipsi possent vti: nec qui familiæ suæ imaginem inferue
aliud efficiebat, quàm vt in suo funere & suorum gentili
sua imago efferretur: quemadmodum hodie apud nos c
suetudo inualuit insignia militaria præferendi, pheretroque
sepulchris affigendi; sed eorum imprimis qui aut nobilitate
nati, aut splendore generis, aut munere aliquo insignes ext
runt. Eiusmodi autem veterũ imagines cera, aut ære seu et
ligno saxove efformabantur. Prudentius in Symmachum lil

eum morem alluſit. Quamuis illuſtres meritis, & ſanguine ri Præmia virtutum titulis & honoribus aucti Ardua rettule- t, faſtorumque arce potiti Annales proprio ſignarint nomi- chartas, Atque inter veteres cera numerentur & ære. Ap- in. lib. 2. bell. ciuil. vbi agit de funere Iulij Cæſaris, ait à Mar- Antonio quaſi lymphato veſtem à pectore abſciſſam, eaque inctam manuum dexteritate lectum ſub tentorio poſuiſſe. deinde ſic furente turba cum ad manus ſe accingeret, quem- m ex caſtris lecto imaginem eius extuliſſe cera fabricatam. c mos de cereis imaginibus in pompa funebri latis, pridem oleuit apud eos qui nomen Chriſtianæ religioni dederunt, aliquam non ferendam ſuperſtitionis & eidolomaniæ opi- nem: inque eius locum ordinis ornamenta reſtitura.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι λιγύφωνοι ὄντες, μαντικοῖς ὦσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ἃ ἐκεῖνα τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatio- præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeoque cantant ala- us, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μακρόβιοι dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro ëtis accipere non rarò ſolent, vt in eclogis Virgil. *Cycnus Phœbo ſacer.*

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.

a ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius; o ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Eu- ides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, i ad Ouidianam venam proximè accelſit, lepidos ea de re ver- apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis ævo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates conſinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia tranſ- dana, Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet, ab Apolline ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. iam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnumque alte- m Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius eris 12. *Cycni regibi. ſtoria.*

AD EMBLEMA CLXXXIIII.

Fons Emblematis.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius hinc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνάθεμα ἐν τῷ λοκρῶν εὐνόμου Ἕ κιθαρῳδῆς, τίπ- ζα ἐπὶ τῷ κιθάρᾳ κεθήμενον ἔχον. φασὶ γὰρ τίμαιόν τε καὶ πυθίοις πυ- ἀγωνιζομένοις τὴν τὸ κρίσιν αἰτῆσαι ἐρίσαι ἀμφὶ Ἕ κλήρου. τ μὲν δὴ κρίσιν ἀδεῖν τὸ δελφῶν ἑαυτῷ συμπατάξειν. ἱερεῖς γὰρ ἐπ τῷ ἥκειν τὸς προγόνους αὐτῷ, καὶ τῶν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐξαλθεῖν. τ δ' εὐνόμου φάσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετέχειν ἐκείνοις αὐτῆς τὸ ἀ φωνῶν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογ τατα τῶν ζώων, ὅμως εὐδοκιμῶν, μηδὲν ἧττον τῶν ῥηγίνων ἐκ ἐπ πίδι τῷ νίκῃ ἔχειν. νικῆσαι μέν τοι τὸν εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τ λεχθῆσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ καὶ τ ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδ

Statua Eunomi.

ραγείσης, ἐπισᾶς τέττιξ ἐκάθησε τ φθόγγον. id est: Offenc tur apud Locros Eunomi citharœdi statua, quæ insidentem c tharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in P thiorum certamine illum vnà cum Aristone Rhegino veni in contentionem, vter præmium sortiretur. Aristonē fusis pr cibus Delphorum ciues rogasse, vt sibi adessent: maiores eni suos ipsi Deo Apollini consecratos, & à Delphis Rhegium m sam coloniam norat. Eunomum autem dixisse illis, numqua de musica ab eorum primordio certamina fuisse, cum quide apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu suauissimæ or ninò sonum non haberent. Nihilominus Aristonem spe vict riæ ad laudem assequendam strenuè: Eunomū tamen victore declaratum, statuam, quam diximus, in patria collocasse. Cū enim inter certandum chorda vna fracta defecisset, cicada s peruolans adfuit, quæ supplet entum vocis faceret. Hacten Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot v sibus ab Alciato coërcitum legere est in sectione quarta Græ

Typus Emblematis.

rum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδὸν, quod huc ascribam.

Εὔνομον, ὃν πολλὸν συμμοῖσά μι πᾶς ποτ' ἐνίκων
πάρπιν ὁ λοκρὸς ἐγὼ, πᾶσι δυομένοις δ' ἐρέω.
ἀιόλον σὺν κιθάρᾳ νόμον ἤκρινον· ἐν δ' μεσύσῃ
ᾠδᾷ μοι χορδὰν πλὰξ ἄπτερον ἀπορέμισεν.
καί μοι φθόγγον ἐτύμιον ὀπυίκα καιρὸς ἀπῆτει,
εἰς ἀκριὰς ῥυθμὸν τέττιξ ὧδε ἔμβρυε.
καί τις ἀπ' ἀντιμάτου κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀναρὰς
τέττιξ ἐπλήρου τὰ τρεῖς ἀρμονίης.

vide

νῦν γὰρ ἐξετίνασσον· ὄφρ' ἐδδμάτας ἐν μιλοίμαν
χορδᾶς, κἀν τύτῳ γῆρυν ἐκι χρόμιδα.
πρὸς γὰρ ἐμὰν μιλίταν ὁ μισαμὸς ἐρέτσι ὠδὸς
τῆνο τὸ πειμμικὸν φθίγμα μιθημόσατο·
ἁμὶ ὄκα φθίγγοιτο, σαὶ ἀψύχοις τόκα νδυρεῖς,
τᾷ μεταβαλλομένᾳ συμμετίπιπτι ῥόᾳ.
κἄτικα συμφώναν μὶ ἐγὰ χάριν. ὃς ἐν τυπαθὲς
χάλκι@·, ἀμιτέρᾳς ἐζεὶ ἐν ἐκ κιθάρας.

Eunomum, ô Apollo, tu quidem nosti me, quando vincebam
Patria Locrensis ego, interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum resonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum suspendit (i. fregit.)
Et mihi sonum verum (i. paratum) quando occasio postulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque (tunc) quædam vltrò citharæ ad cubitum (siue, iugum) exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulsabam, quando septimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Ilium pastoricium sonum accommodauit.
Et quidem cùm sonaret, vnà cum inanimatis neruis
Mutato simul congruebat sono.
Huius rei caussa congruam habeo gratiam: sic autem formata i. expressa cicada)
Ære, nostra sedet super cithara.

Eunomus hic ego, scis quo vici tempore, Apollo,
Locrensis, referam iis qui mea nosse volent.
Æolio vt modulo resonabam; in pectine tenta
Conticuit medio carmine fracta fides.
Me lyra destituit cùm non foret ergo necesse,
Et mihi legitimos non dedit illa sonos.
Attamen ad citharæ cubitum mihi sponte cicada
Adfuit, vt veram redderet harmoniam.
Corda fatigabat me septima, quando repentè
Vox mea supplebat quomodocunque sonum.
Sed mihi cantatrix venit de montibus altis,
Obtulit atque suum meridiana sonum:
Egregiè reddens modulos, flectebat eosdem
Exanimes neruos quodq; referret, erat.

Ergo habeo grates meritò; hinć expressa cicadæ
Spectatur constans ære super citharæ.

Musica magna vis.

Meminit huius historiæ Clemens Alexandrinus initio statim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Nonius Exodio Quando ad ludos venit, alij cùm tacerent, totum diem arguitur quasi cicada. Eius narrationis ἔξηγησιν continet ἐπιγραφὴ, mirum Musicam Diis esse curæ: quod & significat Homerus Iliad. 1. cùm induxit Deos citharæ vtentes post contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum scripta testantur, sed maximè libri sacri continent, quanta fuerit lege diuina Musicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Psalterem variis in locis. Consule & D. Aug. De ciuit. Dei 17. c. 14. Scripsit Plutar. elegans de Musica commentarium, cuius vires attingit posteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda ira. cundia. Athen. item 12. c. 4. & 14. c. 11. Sed & Musicæ pulcherrima laudatio est apud Cassiod. lib. Variar. 2. epist. 40. Quantum attinet ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicadæ, & Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Erasm. Sed si quis plura voler, ad illustrationem huius Emblem. conduxerit fortasse legere Plutarchi tractatum De animæ procreatione ad finem. Sed vide num huc conciliare possis Stabonis illud e

Locus Strabonis additus ex coniectura.

lib. 10. τοῦτο μὲν οὖν θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοῦτο γὰρ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Recte quidem dictum est, mortales tum maximè Deos imitari quando benefici sunt: rectius verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipsum est gaudere, festos dies agere, & philosophari, & musicam attingere. Sed nimis fortasse verbosè hactenus. Nos ne otiosi omninò in hac explicatione simus, quatuor potissimùm ex hac historia certè nobili colligimus.

1. Primùm quidem apud veteres Musicam in magna laude habitam fuisse, & eius vsum in magnis quibusque conuentibus, conuiuiis, sacrificiis prosecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquã vera Dei cognitione destitutos, putasse tamen quædam esse numina, quorũ opem in rebus aduersis se sperabant impetraturos: vtque hominum multa, variæque conditiones essent, sic peculiares esse Deos, credidisse.

3. Tertiò, iis qui temeraria quadam proteruia contenderent & suis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarentur, sæpenumero malè cedere: iis verò qui modestè de se sentirent Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omnium spem de fortioribus victores euadant.

4. Quar

4. Quartò & postremò, prodigia quædam & quasi arcano-
n suorum recessus, Deum in rebus penè omninò desperatis
endere: vnde memoria sempiterna transmicet ad posteros.
ed multò plura sunt reconditioris sensus in hoc Emblemate,
ingula diligentiùs appendi liceat.

. Æmulationem rerum honestarum incendere vires ingenij
gloriam aucupandam.

2. Inter pares æmulationem inflammari, cùm nemo sit qui
enio velit cedere: & nonnunquam inter eos qui patria dis-
es vehementius excitari studium.

. Deum ex improuiso nonnumquam apparere, vel in rebus
nè desperatis.

. Garrulam & stridulam cicadam garrulo fidicini opem tu-
e insperatam, & iuuisse fiduciam.

. Pro impetrata ope Deo grates habitas vt in casu sanè dif-
li. Nos id opportunè flectimus in discordes ac funestas pro-
um nostrorum rixas specie religionis excitatas: nam post oc-
onem Principis, non cicadæ è solo natæ, sed vnanimis nobi-
cœtus harmoniam suppleuit impeditam, & interturbatam;
emque concordem dedit, qua saluti Galliarum, & imperio
anti succurreretur.

Deus nobis hæc otia fecit:

mque erit is nobis semper Deus.

Delphice Phœbe.] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Del- *Phœbus Del-*
cus dictus est, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe ce- *phicus.*
errimum.

plectro. Instrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur.
rtialis:

Exernent docilem garrula plectra lyram.

n hostem Spartyn.] In aduersarium Spartanum, id est, Aristo-
n. Spartyn, Græcus accusatiuus. Græcum epigramma, vt
ent vulgati codices, secutus Alciatus, in errorem potuit im-
gere. Quod eò dico, quia vox, *σπάρτης*, videri suspecta, non
ciè potest. sic legendum putat Nicolaus Gulonius, litera-
n Græcarum professor Regius: *σπαρτιάδ' ὁ λοκρὸς ἰγὼ*, &c. pro
quod diceremus, *ἐγὼ σπαρτιάδα ὁ λοκρός*. sic enim recta erit
minis sententia. Eunomus enim Locrensis erat, non Spar-
us, nisi fortè putet aliquis *σπάρτης*, esse agnomen quoddam
cognomen; quod nescio an probare debeam.

Trita fides.] Rupta.

Stridere.] Dissonare.

Sonabo.] Sono.

argutans suauis ales.] Cicada suauiter canens.

descendit ad legem soni.] Aptauit sese ad instrumenti mus concentum.

abaltis saltibus.] à syluis, & relictis nemoribus, in quibus p tissimùm frequentia est cicadarum.

ô sancte.] Phœbe.

tuæ cicadæ.] Tibi sacræ. quo de suprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria tempo vetustate deleretur, citharam Apollini cum cicada æneam in dente consecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Gr ci epigrammatis particulam postremam ita corrigit Gulon meus, τέττιξα συμφώνων μ' ἐχω χάριν. quæ lectio, vt facili mihi probatur.

AD EMBLEMA CLXXXV.

EPIMYTHION est elegantissimum, quo Teratori æmulationem, quæ sæpenumero rixarum plena esse lei, permultas vnà secum aduehere difficultates, & content num tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingen sum sit, haud ego quidem possum vel paucis verbis soluere, vno, quod aiunt, fascæ complecti. Quia enim multa simul currunt, auspicandum esse video à Cadmi fabula. Is Agenc Phœnicum regis filius, à patre missus in remotas terras Eu pam sororem quæsiturus, iussusq. Phœniciam non redire pr quàm illam vnà secum reduceret, Apollinis oracului dici adisse, vt quid sibi esset agendum, certò nosset; eumque resp sum habuisse, vt indomitæ bouis ductum sequutus, ibi tand sisteret, sedemque figeret, qui loco illa procumberet. Itac oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Ma ex Venere filiam duxit vxorem, Draconem Castalij fontis stodem Marti sacrum interfecit, cuius dentibus (suasu Pa dis) humo, vt fata quædam mandatis, armatorum militum giones prodiere, quæ se mutuò confecerunt: demtis quinc reliquis, qui Palladis consilio fœdus & pacem inierunt: qui ita tandem conciliatis, & quasi aliquo certo fœdere sociatis, xilium Cadmo tulerūt in Thebis instaurandis. Ex quo factu vt post aliquantum temporis, in numerosum populum exc uerint, totamque Græciam suo genere & præclarè gestis co plerint. Sed de fabula plus satis. Historiam fusiùs 3. Transf mat

Cadmi hist. ria.

tionum Ouidius est persecutus. Sati dentes labore Cadmi, ræ sunt per totam Græciam primùm sparsæ, quas ille inge- sus & industrius admodum artifex Græcis ipsis primus tra- it. Quod omninò vel de sermone literarum monumentis nprehenso, vel de contentionibus hominum literatorum accipiendum. Draconem primùm πρὸς τὸ δέρκεσθαι, id est, tissimè videre, nominatum alias admonuimus: quo sapien- n intelligimus, & disciplinarum circulum literarum con- tum monumentis. Nemo enim est qui nesciat liberalem nem doctrinam sermone vt plurimùm & scriptis quacunq. gua communicari. At ea liberalis cognitio sermone com- nicatur & scriptis. Sermonem quidem à serendis verbis es- ictum Grammatici nos admonent; qui sermo qua parte li- s continetur, sedecim primùm characterum notis consta- ; tot enim Draconis esse dentes asseuerant; qui naturæ ar- ia inuestigarunt: & ij quidem characteres non modò pa- n inter se consentiunt, sed & seipsos mutuò quasi tollunt: st, coalescere, aut significare quicquam non possunt, nisi nque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt gratiam, id est, articulatam orationem faciunt. Armatorum tas & gladios possumus transferre ad accentuum vel spiri- im sedes siue notas: quæ non nisi Palladis, id est, intelligen- beneficio, bene inter se componi & conciliari queunt. Vel armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, studiosorum quo- idam factiones ostendunt, qui liuore quodam, & æmulatio- grauiore moti, sibi mutuam inferunt internecionem, dum ptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertatio- ous, id est λογομαχίαις rixantur, suorum συνδρόμων & eorum i versantur in eodem circo laboribus detrahunt, eorumque strinam importuniùs vellicant. Vidit pius quàm satis est s rei exemplo nostra ætas, qua vt politiorem concinniorem- e non modò artium, sed totius philologiæ tradendæ viam rationem summo dei beneficio restituram habuit: sic certè ira, & quidem nocentiora eo mònstra parturit, sic vt vero ius dictum sit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber fue- scere. Porrò numerus perexiguus à Minerua sapientiæ Præ- e in gratiam redire iussus, & qui tandem in infinitum nu- rum excreuerit, studiosorum conditionem notat, qui cùm mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: sed am pauci sint qui animi candore & ingenue id faciant, non meum hoc loco dicere. Hanc fabulam ingeniosè & lepidè ducit Anulus in typographos Lugdunenses, refertque den-

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid significet.

Sermo vnde ducatur.

Hastæ, & gladij quid.

Inuidia literatorum.

Bartholomeus Anulus.

tes

tes serpentis ad sedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Ca
mi tempore: ex quibus consonas sese interficere ait, quòd nil
virium habeant si singulæ spectentur: quinque vocales, qu
per se vocem faciunt, quæque aliis soni vim communicant, r
ferre quinque milites, qui mutuò in pacem conspirarunt. p
stremo typographum elementorum typos, quasi Cadmum se
pentis dentes disseminare, quibus barbari ad vitæ cultum & h
manitatem perueniant. Carmen Anuli hoc est:

Cui iaculum, iaculoq; animus præstantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenoridis præstans facundia, & armis;
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus est Sophiæ:
Quarum quinque (alius se collidentibus vltrò)
Plena vocales integritate manent.
Ac terrestribus has animis insevit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes sparsisse draconis,
Exq; satu natos dentibus esse viros:
Qui se occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Post reliquos casos, quinque superstitibus.
Ex quibus est hominum post multiplicata propago,
Qui primi Thebas insoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui spargit in vrbe,
Qua nomen, vires, stemma leonis habet,
Quiq; libris homines sapientes perficit: an non
Iure pari possit dicere chalcographus?
Semine serpentis dentes in pelle leonis,
Hoc est Lugduni, qui Leo Gallicus est.

Viperei dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. ret
3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Viper
autem dentes dixit, pro serpentinis, σωτικὰ χυῶς, speciei
genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alli
Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur serpentis dentes p
seminasse, initio disputationis, Cur oracula dare Pythia desie
Sed fortasse conduxerit studiosos euoluere Symposiacon
eiusdem, quæst. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum pri
sit accepta. Aliò flexit hanc fabulam Dio Chrysost. orat.
quem consule, si vacat.

credidit aruis.] Mandauit solo.

Aonio solo.] In Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptunio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] Suasu Palladis. Ouidius:

Et sua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenoridæ.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ipsferunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia actas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum est.

Quamquam satis multa de seminatis à Cadmo dentibus adderim, vt nihil sit quod studiosos remorari posse videatur, tamen iam ab instituta hac commentatione mihi propositum nullam illustrandi Alciati materiam prætermittere, adijcio hîc quod apud Isacium legi, ad hunc fermè sensum: Cadmus cum draconem Martis interfecisset, aquam ad filiam* portaturus, eiusdem illius dentes seminauit: ex quibus procreati sunt armati viri: & à quibus aiunt Thebanos suum genus duxisse; quæ tamen fabulosa esse constat. Palæphatus Stoicus (frigide quidem sed tamen allegoricè) tradit Cadmum è Phœnicia profectum, dentes elephantum habuisse, quibus humo mandatis suppetias illi aduersus fratrem tulerunt. Sed Androtion historicus scribit Cadmum cum quibusdam Palantibus venisse Thebas: existimat tamen idem Isacius, draconem illum prædonem fuisse, vel præfectum quendam, insidiatumque sacra facienti Cadmo, & aliquot ex suis sociis sustulisse. Deinde Cadmum instructis multitudinis ordinibus eundem draconem, & draconis socios interfecisse, quos dentes nominat eo quòd mordacissent, ex iis autem multos fudit, alios sibi affinitate iunxit. Hactenus ille. Cornel. Tac. vti alio loco admonuimus lib. xi. Annalium meminit Cadmi vt literarum inuentoris apud Græcos.

Mythologia de seminatis à Cadmo dentibus.

AD EMBLEMA CLXXXVI.

SEPTEM sapientum tanta fuit apud priscos auctoritas, vt proprer vitæ integritatem & sententiarum quarundam paucis verbis comprehensarum pondus & grauitatem, soli omnium sapientes dicerentur. Vitæ quidem instituto & moribus ab aliis differebant, & seriis quibusdã sententiis & apophthegmatis alios in mores informabant. D. Augustinus De ciuitate 8. & 18. ait claruisse post Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabili quædam hominibus præstitisse, nullumque monumentum, quod ad literas attinet, posteris reliquisse, nisi quòd Solon quasdam

Septem Græciæ sapientes qui.

quasdam leges Athenienſibus dederit. Thales verò Phyſic
ſuorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegma
permulti docte copioſeque ſermonibus illuſtrarunt. In Græc
rum Epigrammatõn collectaneis octoſtichon extat de ſepte
horum ſententijs inſignioribus, & de cuiuſq. nomine & patri
quod hic propter concinnitatem aſcribere non grauabor. Ad
quòd eædem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt E
blematis naturæ & decoro inſeruiat:

ἐπτὰ σοφῶν ἰρὲα κατ' ἤπειρον πόλιν ἔτρεφε φωνὰ.
μέτρον ἄριστον Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν. ἄριστον.
χίλων δ' ὃν κοίλῃ λακεδαίμονι γνῶθι σεαυτόν.
ὃς ἦν κόρινθος ἔναιε, χόλον κατέχειν, αἰδέομαι δρᾶν.
πίττακος ἤκουσεν, ὃς ἔην μυτιλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο σόλων ἐνέφαινε θεμιστὰς.
τὸν πλούσιον κακίως ἦν βίας ἀπέφηνε πεφυκότα.
ἐγγύᾳ φεύγειν ἦν θαλάσσης μιλήσιος ἔνδρα.
Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Qui q; Corinthius eſt, iram rege, ait Periander:
Pittacus at.ue quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon vitæ inquit, reſpice finem,
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium pleniùs eadem apophthegmata Græcè & L
tinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum
dere eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus. Cleobulus.] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euage
in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum i
dias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt.lib
Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον. Optima menſura;
Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum, trut
ſiue lanx adhibetur: cà enim quæque ponderantur. Idem ha
Heſiod. 1. ἔργων.

Chilon. Chilon.] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à
bunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauc
quus, in ſermone cõciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim
coniſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapi
tiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σεαυτόν. quod
ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32
Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit A
po Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum. Sed
ſpe

ulum cum sui cognitione? Inuenta sunt specula, inquit Se-
1. quæstionum naturalium, cap. 17. vt homo se ipse nosce-
Multa ex hoc consecuta : primò, sui notitia, deinde & ad
dam consilium, formosus, vt vitaret infamiam : deformis,
iret redimendum esse virtutibus quicquid corpori deesset:
nis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi,
rtia audendi: senex, vt indecora canis deponeret, & de mor-
quid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis de-
osmet ipsos videndi. Hæc ille.

riander.] Hunc aiunt tyrannum fuisse immodica quadam *Periander.*
ndia, quique ciuitatem auro spoliarit, & incestus non no-
ndos perpetrarit. vnde plerique negant hūc fuisse vnum è
m sapientibus, sed alterum quendam nomine Periandrum
raciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam:* quod fre-
ri admoto intelligi datur apud quosdam scriptores. Sed
ulegium adhiberi, quod per inferiores partes bilem pur-
x admotum naribus medetur hipothymiæ. Vide Plin. 20.
. & lib. 26. cap. 9.

ttacus.] Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, *Pittacus.*
limus & fortissimus. Huius egregium dictum, μὴ δὲν ἄγαν,
ἀλλὰ καιρῷ : quorum altero mediocritatem, altero tempus
ognoscendum, id est, temporis habendam esse rationem
onebat. Symbolum autem prioris est gith, nigerrimum
n optimumque, excitatissimi odoris, quo minimo sumpto
is dat saporis gratiam : largiùs autem, venenum exhibet.
que suspicantur esse minutulum piper, quod poyuretum
vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib.
p. 17. Melanthion & melaspermon nominat, de cuius ibi-
viribus satis & lib. 19. cap. 8.

lon] In Salamine insula natus, quæ iuris erat Athenien- *Solon.*
, parentibus nobilissimis ortus, leges Draconis, sanguine,
tramento scriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitio-
toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicen-
, sed expectandū vitæ finem dicebat. quod Ouid. 3. Trans-
at, retulit his verbis:

——*scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini, dicique beatus
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

ermini figura refert, cuius effigiei rationem suprà iam sa-
pressimus.

as.] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius insigne dictum à *Bias.*
mis celebratū : *Omnia mea mecum porto :* & illud nostrum,

οἱ πλείστοι κακοί, quo taxabat vitiorum inter homines omni pa
Sardi. te scatentium multitudinem : quod figuratur per Sardum h
Musimones. minem musimoni insidentem. Musimones, asini, muli, aut eq
breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius:

Pretium emit qui vendit equum musimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij sunt habiti. Notatur itaq
rerum malarum copia sub duobus hisce, quibus abundat Sar
nia. Lege Plinium 3. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib
& Gell. lib. 5. Glossularij ciuilis sapientiæ celebrant nescio q
brocardica, vt hoc: Bonus præsumitur qui est bonæ nation
malus, qui malæ. Et illud,

Sæpe solet similis filius esse patri;

ad l. quod si nolit, 31. §. qui mancipia, D. de ædil. edict. Et P
ratius puellam commendans à genere, ait,

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe delectam, neque sic fidelem
Sic lucro aduersam potuisse nasci
Matre pudenda.

Thales. *Thales.*] Nobilissima ortus familia Mileti, Geometriæ Astrologiæ peritissimus. Inter eiusdem graues sententias est qua monebat sponsionem non esse faciendam, ἐγγύα πάρα ἄτη. qui enim se vadem statuit, sibi seruitutem, alteri libertа parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponsionem noxæ filiam dicit (ex Thalete) sponsionis verò mulctam: id ἐγγύα ἄζου ἐγγάτης, ἐγγύας δὲ ζημία. Symbolum est parra vel rops, quæ pedibus aut visco captæ consocias attrahunt. T enim sunt debitores, qui vt sese explicent irretitos, alios c possint fideiussores aucupantur. Parra quidem auis inaus ta, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11. cap. 37. Mer quòd apes comedat, apiastra, idem lib. 10.

AD EMBLEMA CLXXXVII.

Vt minùs prouectis aliquantisper consulam, paulò repetam carminis huius argumentum ex sententia o
Oedipi vita & fatum. dori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus quiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocastæ filius: quem ter cùm ex oraculo futurum cognouisset, vt à filio vita pri tur, Oedipum recèns natum pastori dedit interficiendum suspensum traiecta resti per vtrumque pedem reliquit in C

c. Sed Melibœus pastor regius, tum fortè misericordia mo-
ad Regem suum Polybum detulit: qui cùm liberis careret,
filio curauit educandū, & à tumore pedum Oedipum no-
nauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuisset iam corpore
ustus & animo forti, sui generis ignarus, Apollinis oracu-
n de patre consuluit: à quo responsum habuit se parricidam
turum, & suæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere
uit, viamque ingressus qua Thebas proficisceretur, obuium
entem (à quo, quòd nō cessisset, sceptro fuerat percussus) in-
fecit. Regio Thebana tunc temporis infestata erat cladibus,
atrociniis Sphingis. Monstrum id erat ore virgineo, quod
tis & in præcipitium adductis ænigma solebat proponere,
q. qui id nescirent dissoluere, de saxis præcipites dabat. Hoc
ò tale fuisse traditur ænigma: *Quod animal esset & quadru-*
& bipes, & tripes, quod Ausonius Eidyllio decimoquinto, vbi
ternario numero, bellè complexus est his verbis,

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

eon Thebanorum Imperator eam ob caussam edictum per
uersam Græciam promulgari iussit; estque pollicitus, vt quī
hingis ænigma dissolueret, suam illi sororem daret vxorem.
a fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus,
igma soluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus est.
mo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillita-
n: ætate ineunte, bipes: senex autem tripes, quòd sæpiùs vten-
m baculo sit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum.
luto ergo problemate Sphinx doloris impatientia se ex edi-
monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à scri-
oribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Hesiod. in
eogonia: suntque qui asserant Sphingem esse ex genere si-
arum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib.
Solinus cap. 30. Polyhist. simias esse volunt. Alia Plin. scribit
.8. cap. 21. & 11. cap. 74. & 35. cap. 12. ex quibus locis peten-
m esse veram Sphingis descriptionem plerique censent. Sa-
llic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem pernicio-
n quendam hominem fuisse, qui sua calliditate multos pere-
rit. Sed hæc missa faciamus, & ad mythologicam tractatio- *Sphingis de-*
m veniamus. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma *scriptio.*
, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorātiam arguit,
editissimo huius vitæ monte, & quasi theatro locatam, infi-
tam hominum multitudinem sua feritate opprimere nō alia

de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſ
ignorent. Triplex autem monſtri forma refertur ad tres prima
Virginis facies in Sphinge. rias cauſſas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies volu
ptatem repræſentat, fœdamque libidinem, quæ hominem i
excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in bellu
nam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera diſc
Plumæ Sphingis. plina rectaq. inſtitutione penitùs abhorreat. Plumæ volucre
quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur, leuitate
& inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùi
rationis principatum, vel naturæ vel conſuetudinis vitio præ
puit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum a
Leonini pedes. conſtans eſſe vel videri poſſit? Cæterùm pedes, quales ſunt lec
nis, indicant ſuperbiam arrogantiamque; quæ cùm falſam
rebus opinionem habeat, ſeq. ſcire putet quod neſcit, non m
rũ eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum
Ingenij leuitas. cognitione. Prima itaque ignorantionis cauſſa eſt ingenij leu
tas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt. Alte
Voluptas corporis. eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſeda
perrima, triſtiſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic antè,

——*meretricius ardor*
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Superbia. Tertia cauſſa omnium perniciosiſſima, & ad nocendum in
primis efficax, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia ia
in ſuperioribus, verbum non amplius addam.

Sphinx, ignorationis ſymbolum. *Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia.*] Quia hic Sphinx a
hibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tr
ctum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc tr
duco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐνικὴν τοῦ τῆς σφιγγὸς ἀ
γάλματος, ὃ σκεῖνα προβάλλεται τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν ἔν αὐτὸ σωθ
τες, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ σωθῇ, ἀπόλλυται ὑπὸ τοῦ σφιγγός. ὡσαύτως δὲ κ
ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφι
ἐστίν. αἰτίαται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔ
κακὸν ἐστὶν ὃ πρὸς βίον· ταῦτ' οὖν ἐὰν μήτις σωθῇ, ἀπόλλυται ὑπ' ἀ
τῶν εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς κρατηθεὶς ἀπεθνήσκει, ἀ
λὰ καὶ μικρὸν ὑπ' ὄλῳ τῷ βίῳ καταφθάρει), καθάπερ οἱ ἐπὶ πρωϊ
παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ ἀφροσύνη ἀπόλυται
αὐτὸς ἧ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ὑπὲρ παντὸ
βίου. id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge pr
ponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalute
quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitium incideb
Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus i
ſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malu

qu

quid neque bonum, quid neque malum sit in vita. Quæ si quis minùs intellexerit, ab ea interimitur: neque id semel, sicut is qui depastus à Sphinge moriebatur, sed per omnem vitam paulatim absumetur, vt qui perpetuis suppliciis addicti sunt: contrà verò si quis agnouerit, occisa tandem insipientia, salutem ipse consequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermissum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij sollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de historia animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iustitiam Dio Chrysostom. Orat. 10. sub finem, & torquet ad sophistarum genus.

Nosse seipsum quam vtile sit.

At quibus est notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. varijs locis tradunt asscripti fuisse pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id est, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis sapientiæ neruos esse sitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, tiusque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematon. Hanc sententiam diuino beneficio in terram ad homines delapsam plerique existimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidem diuini præcepti vires, vt copiosè, sic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui seipsum norit, inquit, primum se aliquid habere sentiet diuinum, tantoq. munere Deorum semper dignum aliquid & faciet & sentiet: & cùm seipse perspexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura subornatus in vitam venerit, quantaque instrumenta habeat ad obtinendam, adipiscendamque sapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quasi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illustratus, sapientia duce, bonum virum, & ob eam ipsam caussam cernat se beatum fore. Iam cùm animus cognitis perceptisque virtutibus, à corporis obsequio indulgentiaque discesserit, voluptatemque, sicut lacem aliquam dedecoris oppresserit, omnemque mortis dolorisque timorem effugerit, societatemque carnis iecerit, tum omnibus se naturâ coniunctum duxerit, cultumque Deorum purum religionem susceperit, & exacuerit illam vt oculorum, ic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: quæ virtus ex prouidendo est appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemque cùm cælum, terras, maria, rumque omnium naturam perspexerit, eaque vnde generata, uò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale

& caducum; quid diuinum æternumque sit, viderit, ipsumqu
ea moderantem & regentem penè prehenderit, seque non vn
circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, sed ci
uem totius mundi, quasi vrbis vnius agnouerit, in hac ille ma
gnificentia rerum, atque in hoc conspectu, & cognitione na
turæ, Dij immortales, cùm se nosset (quod Apollo præcep
Pythius) quàm contemnet, quàm despiciet, quàm pro nihil
putabit ea quæ vulgò dicuntur amplissima! Atque hæc omni
quasi sepimento aliquo vallabit, disserendi ratione, veri & fal
iudicandi scientia, & arte quadam intelligendi, quid quamqu
rem sequatur, & quid sit cuique contrarium. Idem Cicero i
Tusc. Est illud vel maximum, ait, animo ipso animum vide
re: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis, quo mo
net, vt se quisque noscat: non enim, credò, id præcipit, vt mem
bra nostra aut staturam, figuramve noscamus: neque nos co
pora sumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm
igitur, Nosce te, dicit, hoc dicit, Nosce animum tuum. Nam co
pus quidem quasi vas est, aut aliquod animi receptaculum: a
animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur nosse, n
si diuinum esset, non esset hoc acrioris cuiusdam animi præc
ptum, sic vt tributum Deo sit, hoc est seipsum posse cognosce
re: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. Artis, d
suo templo:

Est tibi diuersum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque iubet.

Ausonius eidyllio 4.

Quanquam difficile est se noscere, γνῶθι σαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò sententiam Thaletis esse vult Laërt. lib. 1. Chile
nis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribu
Stobæi sermonem ὡρὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob. 1. Satur. cap. 8
Adagium, Nosce te; multosque alios qui auream hanc cæ
stemque gnomen scriptis commendarunt, & quantum habe
in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur
Xenophonte 4. Comment. sub persona Socratis. Platonis ist
mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης παιδείας ἴσὶ τὰναντίον π
θος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν δελφοῖς γεγραμμένον. τὸ γνῶθ
σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες. Philemon Comicus ait hanc senten
tiam non temere laudem habuisse in Delphis maximam:

Τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, ὃ μάτην οἱ ἄνθ' ὅπ
Τὸ ῥῆμα ἔτ' ἀξίαν ἐν Δελφοῖς ἔχει.

Præcipi

Præcipitis monstri.] Ignorantiæ, quæ est reuera θηρίον ἄλκιμον, δυσπέλεκυν κακόν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monstri, id est deiecti, deturbati, ruentis. Vel monstrum æceps, idem est atque periculosum, eo quòd in præcipitiis sarum vel montium pericula maiora esse putentur.

Namque vir ipse bipesq́, &c.] Tres hîc notantur ætatis humae partes, infantia, virilis ætas, & senectus. Alij aliter distriunt: sed non est instituti nostri cuncta persequi. *Tres ætates.*

Primaq́ prudentis laurea.] Primus sapientiæ gradus à vetus celebratissimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSDEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philosophi hristiani. *Primus ad sapientiam gradus.*

Laurea.] Victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

——*veniat laurea multa licet.* & In 8.

Non minor ista tua laurea pacis erit.

em in secundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua est.

ısonius eidyllio 9.

Hæc profligati venit modò laurea belli.

nosse virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτόν, præter cæteros excat Plutarch. libello De discrimine adulatoris & amici: quo o ait, Deum sequi, & seipsum nosse, salutis esse summam. Et emens Alexandr. statim initio 3. lib. cui Pædagogo nomen lidit, pulcherrimam & maximam disciplinarum omnium esse, seipsum nosse: quia qui seipsum norit, Deum cognoscit, c. videreliqua. Nemo insipientium (inquit Dio Chrysost. 4. at. de regno) seipsum nouit. Neque enim id Apollo præcesset in primis, nisi cuique difficillimum visum esset. Nónne tas inter morbos nullum magis pernicioſum insipientia? nque qui sit insipiens, sibi ipsi nocentissimum? an etiam plumorum causſam malorum aliis esse?

AD EMBLEMA CLXXXVIII.

D ex Aesopi apologo de vulpe & capitis humani simulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus efficti laudaquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲ τῷ σώματι, τῇ δὲ ψυλογίστους. vel in quosdam formosulos & eleganticre cultadolescentes, cætera verò prorsus obtusos nulliusque frugis; *Formanihil, si sola forma est.*

qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici solet, In aurea vagina gladium plumbeum. vnde conquestus est nescio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς ἐφάνετο. id est,
Multis mortalium aspectus liberalis:
Mens autem in se ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non esse in facie exornanda, sed potius in actionibus & studiis honestis pulchritudinem esse quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formosissimus: sed, vt ille subiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius semel dumtaxat Homerus meminit in nauiũ catalogo; vt perspicuè ostendere eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ sunt, minimè idoneam. Est itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honesti studiosum τὸν ἑαυτοῦ μορφὸν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς ἐστὶ τὴν ὄψιν, ἀσκήσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχήν, ἄτοπον γὰρ ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὸν σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῶνδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς id est: suam ipsius formam in speculo debere conspicere, vt si forma bona sibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna sunt: vt puret admodum absurdum esse in pulchro corpore animum deformem continere: quòd si deformis sit in iis quæ corporis sunt, eo magis curandum sibi non esse, ideumque, vt pulchritudinem animi consequatur. Cæterùm Philosophi permulti animæ sedem in cerebro, tamquam in arce summa posuere: vnde vecordes & insipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Cùm facias peiora senex, vacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita scitè redditum huc apponam:

Mimi ingressa domum vulpes dum singula rerum
Visendi studio, scena instrumenta reuoluit,
Formosi laruam simulacrum repperit oris:
Inq; manu sumens, animoq; & lumine lustrans,
O quàm insigne caput, specie quàm, dixit honesta,
Sed rationis inops, cassoq; informe cerebro.
Sordet honos formæ, nisi cui sapientia iuncta est.

Cicero in oratione quæ non exstat, in Clodium & Curionem

Cre

Nireus formosissimus.

Socratis dictum sapiens.

Focus mordax Ciceronis in P. Clodium.

Credo postquam tibi speculum allatum est, longè te à pulchris consisti abesse. Locatur Tullius in Clodij formam, & ad cognomen familiæ Pulchrorum alludit; eos proditum est fuisse prudentes, sobrios, continentes, modestos, Reique publicæ suo tempore perstudiosos, à quibus longe aberat Clodius. Sed quia de forma corporis nonnihil attulimus: huc conferre placet dictum Iuliani Imperatoris, quod vt memorabile laudatur à Marcellino lib. 25. hist. Turpe esse sapienti cum habeat animum, captare laudes ex corpore. Egregiè Seneca epist. 66. Errare mihi videtur qui dixit,

Gratior est pulcro veniens è corpore virtus.

Non enim vllo honestamento eget ipsa, at sui magnum est decus, & corpus suum consecrat. Claranum nostrum cæpi intueri: formosus mihi videtur, & tam rectus corpore quàm est animo. Potest ex casa vir magnus exire: potest ex deformi, humiique corpusculo formosus animus ac magnus. Quosdam itaque videtur mihi in hoc natura tales generare, vt ad probet virutem omni loco nasci. Si posset per se nudos edere animos, fecisset. Nunc quod amplius est, facit. quosdam enim corporibus mpeditos, sed nihilominus perrumpentes obstantia, &c. Succurrit Galeni, seu Menodoti non inuenustus αἰσχρὰς τέχνας locus, bi de Nireo, de quo suprà. Quid enim gratia formæ nisi sit ultus animus?

Fabrè.] Id est, affabrè, ingeniosè, artificio quodam singulari, δαιδαλέως.

O quale caput est, sed cerebrum non habet.] ὦ καλὴ κεφαλή, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidius.

AD EMBLEMA CLXXXIX.

Aries in aureo vellere.

Hvc pertinet Diogenis apophthegma, cùm diceret indoctum diuitem, arietem esse in aureo vellere; & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hîc verò notantur potissimùm locupletes illi, qui cùm sint hebeti & obtuso prorsus ingenio, duuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è amulorum ductu regulaque pendeant: nec secus ac infantes nniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque stauant, non habent, quòd illos animus & rationis copia deficiat. n quos hoc Palladæ torqueri solet:

πλέτου μὲ πλατέντ@ ἔχῃς. ψυχλὸ ἢ πέντ@,
ἃ τοῖς κλερονόμοις πλάσῃ, σοὶ ἢ πέντε.

Serui homines ob imperitiam.

Xenophontis locus 4. Comment. satis esse potest ad id Emblema illustrandum: nempe ὅτι ἄνθρωποι δῶλοι δι' ἀγνοίαν, καὶ πλάσποι. quæ Socratis disputatio est cum Euthydemo. Non dedecet aliquando rebus seriis iocos immiscere non inurbanos. Sic ludunt nostri quidam in famulorum conditionibus:

Miles habet seruum: monachus, clerusq; sodalem:
Plerumq; & socium stultus vterque tenet.

Nempe qui seruit militi, verè non simulatè obsequitur: at clerici & monachi sæpe pro seruis dominos ferunt, & ad eorum mores sese nimis aliquando supinè accommodant. ferunt ergo pudendam δωλοπρεπείαν, digni seruire magis, cùm nulla turpior seruitus quàm voluntaria. Cum Diogenis apophthegmate, de quo ante, consentit illud Caij Cæsaris, quod à Corn. Tacito

Iulius Silanus aurea pecus.

memoratur lib. 13. Annal. Iulium Silanum auream pecudem appellabat C. Cæsar ob segnitiam, vel vecordiam potius. Certè ouis in Hieroglyphicis tum fœlicitatem, tum stultitiam arguit. fœlicitatem quidem ex oue portendi Ethrusca disciplina olim docuit. Maro diuitias ostentans suas ait, *Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.* Idemque fœlicitatem aurei seculi sub Augusto reuiuiscentis attingens, *Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti*, &c. At de stultitia hæc pauca: Accius in Somniis posuit ouilem fœtum in Tarquinium Superbum concitatum, tanto impetu irruentem, vt regem solo prosterneret: quod Brutum indicabat, quem Rex ille hebetem, & quasi pecudem existimabat. Fabius etiam Maximus, cùm prima ætate communi hominum iudicio putaretur hebetior, Ouiculæ cognomine appellatus est. Vt autem Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ insidias vna cum Helle sorore fugiens visus est per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauem fuisse paratam fugienti, cuius insignearies erat. Phryxi meminit Annal. 6. Tacitus: Parthi ferunt se Thessalis ortos. Fabulam de Phryxo deque Helle copiosè narrat Isacius Tzetzes in Lycophronem.

pretioso in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. &

Aureum vellus.

Iustinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellem interpretentur fuisse librum quendam veterum more in pelle conscriptum, in quo auri conficiendi scientia traderetur: cuiusmodi libros cùm Diocletianus summa diligentia perquisiuisset apud Aegyptios (qui huius peritissimi censebantur) omnes flamma consumptisse fertur, ne diuitiis ita cõparatis Aegypti

Roma.

Romanis inferre bellum auderent: atque ex eo tempore artem hanc publico Cæsaris edicto semper habitam fuisse flagitiosam. Sed dum alios plerosque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potissimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam χημίαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos esset, à principibus quibusdam viris congestam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucasi montis, auro abundabat, vel teste Strabone, qui scribit multos fontes ex Caucaso manare, scaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibusdam arenosis in aquam iectis. Hinc enim suspicari possumus locum esse fabulæ datum: pelles enim, subsidente in iis arena, speciem auri velleris præ se ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παραπέπτωκε δ' λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάρρους, ὥστε δέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετριμμέναις, καὶ μαλακαῖς δοραῖς ἀφ' οὗ μυθευθῆναι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

Sensu hebesi.] Qualis est ouis, animalis stolidi & insipientis prorsus. vnde illud, ἀφροβατίνῳ βίῳ ζῆν, & ἀφροβάτου ἤθους. Pierius libro 10.

Coniugis aut serui quem regit arbitrium.] Is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, & ἀλοκρατούμενος. Philæmon Comicus rectissimè scripsit vxoris probæ partes esse, vt se non superiorem marito putet, sed dicto audientem: adiungit enim magnum esse malum si mulier viro dominetur eumque superet. Ita ille,

Ἀ γαθῆς γυναικὸς ἐστιν, ὦ Νικηράτη,
Μὴ κρατεῖσθ' εἶναι τὰνδρός, ἀλλ' ὑπήκοον·
Γυνὴ δὲ νικῶσ' ἄνδρα κακόν ἐστι μέγα.

AD EMBLEMA CXC.

Duo sunt quæ matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque stabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem symbolum, canis fidissimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugum siquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide constantiaque fouetur imprimis atque conseruatur. Poma autem Veneri consecrata, cui nimirum aureum Hesperidum fuit adiudicatum: *Malum Veneri sacrum.*

iudicatum : & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes & Galatea suum amasium malo petiit. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio:

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὴ ἔχεσαι φιλῆς μι, &c.
Malo ego te ferio; cape, si me diligis, illud.

dextra tangitur.] Dextra, fidei symbolum, vti superiùs explicuimus.

Canis, fidei nota.

catulus.] Canis, catellus, qui etiam fidei notam repræsentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obsequium & fidem putat præstandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S. C. præfectus est limitibus metandis, est canis allatrans, qui notat fidem esse præstandā ei qui eiusmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, lib. 5.

in læua.] Parte sinistra.

Hippomenes sues Atalantam.

sic Scheneida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia suis procis certamen cursus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, cursum cum puella instituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit cursum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph.

Galatea.

petiit sic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat:

Malo me Galatea petit lasciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

AD EMBLEMA CXCI.

Hoc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obseruent instinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc esse deteriores. Basilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congressu, quales coniugum mores esse debeant, ostendit. Vipera, infestissimũ animal eorum quæ

Finis Emblematis.

serpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, sibiloque se adesse significans, ex profundo eam ad concubitũ euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata bestia copulatur. Quorsum hæc spectat oratio? vt intelligamus, si duris & feris moribus sit vir, cum esse vxori ferendum, nec coniugium vlla ex

caussa

causſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & morosus, at iam membrum tuum eſt, atq. omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui in aliena cõiugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatẽ huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ καλλιώπαπον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἅπαντᾶ τ̃ θαλασσίᾳ μυρήνῃ, & συλλυμῶ τὸν παρυσίαν σημήναπι, σκληλῶται αὐτὸν ὁκ τ̃ βυθῶν πρὸς γαμικὸν συμπλοκὸν. ἡ δὲ ἱππαπέη κ) ἐνέ) πρ̃ ἰοβόλον. τί βκλεπαι μοι ὁ λόγος; ὅπ κὰν πραχὺς ᾖ κὰν ἄγελ@ τὸ ἦθ@ ὁ σύροικ@, ἀνάγκη φέρειν τὸν ὁμόζυγα, κ) ὁ μὴ δικαίας ἀποφάσεως κατα δέχεσθαι τὸν ἕνωσιν Δ θαπᾶν. τοῦπ@ς; ἀλλ' ἀνὴρ πάρχων; ἀλλ' γναικὸς κ) τὸν φύσιν. πραχὺς κὰν δυσάρεσ@; ἀλλὰ μέλλ@ ἥδησον, κὰ μελῶν τὸ πιμώπαπον. ἀκούπω) κὰ ὁ ἀνὴρ τ̃ ἀποσκεύης αὐπ̃ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τ̃ ἶον ἐξιεμένη τ̃ γάμον· σὺ τὸ τ̃ ψυχῆς ἁπλοῦς κὰ ἀπάνθρωπον σὸν λοπίσασι αἰδοῖ τ̃ ἐνώσεως; ἡ τάχα τ̃ ἐχίδνης ὑπόδειγμα κὰ ἑτέρας ἡμῖν χρησιμεύῃ, ὅπ μοιχεία πς ἐσι τ̃ φύσεως ἡ τ̃ ἐχίδνης & μυρ ίνης ἐπιπλοκὴ διδαχθήπασαν οὖν οἱ πῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβαλλόνπες γάμοις, ποπαπ@ εἰσὶν ἑρπετ̃ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 23. Emblematis autem character videbatur trahendus ad illicitam commiſtionem, quia muræna & vipera ſint ſpecierum diuerſarum, quamquam vtraq. è ſerpentum numero. Sed nos id torquere poſſumus ad nuptias quæ contrahuntur cum exteris, vel iis qui ſunt cultus, ſectæque diſparis, quod tamen non permittitur niſi ſub certis conditionibus. ſcilicet Chriſtiano homini minimè conceditur Iudæam ducere, niſi abiurata primum ſuperſtitione Iudaica, & initiatam ſacris Chriſtianorum, lotamque ſacro baptiſmi fonte. Id enim eſt euomere virus impietatis. Certè ad contrahendum legitimum coniugium non parui momenti eſt religionis diſparitas, quod præter ceteros videtur expreſſiſſe Tertullian. ad vxorem lib. 2.

Cùm furit in Venerem.] Dum coitum appetit.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τ̃ μὴ ἔχειν εὐ ἑαυτ̃ τὸν γονὸν ἄχρι γενάτε. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractam illud præcidit, mox paritura diſrumpi- *Vipera partus & fœtus qualis.*

tur:

tur: nec nisi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura est. Nam non oua, vt plerique serpentes, sed catulos fermè viginti párere dicitur. Ergo non nisi parentum cæde fœtus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauisse naturam, ne tam noxij animalis species supra modum augesceret. Ait enim Solinus viperam insanabili esse morsu, eiusque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum est, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Muræna mq; ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem existimaram, secutus quorundam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus: siquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, sed propter similitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem specie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas esset in Lampetrarum genere, & cum feminis non difficilius & rariùs capi. Is verò captus, nunquam visus est dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præsertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiusdem 9. tradat in murænis documentum fœuitiæ Vedium Pollionem Romanum inuenisse, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac si ad id terrarum feræ non sufficerent. Quod Lampetræ non potest accommodari. Cæterùm fabulam hanc, seu historiam mauis, de murænæ & serpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei sexus esse tradit, & concipere è serpentibus, ob id sibilo à piscatoribus tamquam serpentibus euocari & capi. Quam ipse sententiam refutarat antè lib 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri pisces statotempore pariant. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Aristoteles Myrinum marem appellat qui generat: discrimen esse quòd Muræna varia & infirma sit; Myrinus vnicolor & robustus, dentesque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus est Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras.——

coniunx Alternum debet, &c.] Idipsum est quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: itemque vir sui corporis potestatem non habet, sed vxor. Disputant auctores canonum, de reddendo

lendo à coniugibus mutuo debito, tit. de diuortiis, lib. 4. Decretal. Martialis egregiè ac cordatè:

Scire suos fines matrona & femina debet,
Ne vagus à thalamis coniugis erret amor.

At Ausonius festiuè nimis, vt opinor:

Vxor, vade foras, vel moribus vtere nostris.

Trebell. Pollio in triginta tyrannis, vbi de Zenobia: Huius ea castitas fuisse dicitur, vt ne virum quidem passa sit, nisi tentantis conceptibus. Sic enim malo legere, non vt in vulgatis: nisi tentatis conceptionibus. Claudian. lib. 2. de laudibus Stilichonis; qui alienus ab omni illicito complexu, sola coniuge fruis sit:

Hinc fuit vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordiriq; virum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege thori casto cum fœdere vellet.

Apud Clementem Alexandrinum, vxor dicitur βίου καὶ τῆς ἐυεξίας, socia & adiutrix operæ domesticæ, & sortis vtriusque particeps. Et quid tàm humanum, ait Vlpian. quàm fortuitis casibus mulieris, maritum; aut contrà, viri vxorem esse participem?

AD EMBLEMA CXCII.

PROSOPOPOEIA est nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem suarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & dispendio sibi fertilitatem esse. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vsque adeò perditos & profligatos, vt damnum atrocissimum & infamiam iis arcessant, à quibus sunt molliter educati. Tales sunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo insignes censura corripit, aut coërcet magistratus, non sine parentum dolore incredibili. Ea enim vox est sub persona matris apud Ouidium:

Molliùs educati, libertas damnum parentibus arcessunt.

Nunc vterus vitio est, qua vult formosa videri,
Raraq; in hoc æuo est quæ velit esse parens.
Certè ego si numquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytæmnestra digna querela fuit.

Locus è Nuce Ouidiana.

Itemque:

Fructus obest, peperisse nocet, nocet esse fœcundam;
Quæq; fuit multis, hæc mihi prada malo.

Alcia-

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Eleg de Nuce videtur sumpta. sic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰσοδίῳ κατέβαλε με παραρχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβολήτῳ παίγνιον εὐσοχίης.
πάντας δ' ἀκρεμόνας τε καὶ εὐθαλέας ὀρεθάμνους,
κέκλασται, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν ἐν κάρπεις ἐδὲν πλέον· ἢ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμοὶ ὕβρεϊ καρποφορῶ.

Præter Alciati versionem, hæ mihi quondam non pœnitend occurrebant:

Quid me quisque petit, cur in me destinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ!
Sunt mihi rami omnes, sunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta missilibus.
Quid mihi profuerit, quòd sim fecunda parensq́?
Me miseram! fructus in mea damna tuli.

Viæ iunctam nucem me prætereuntibus sederum
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ. [qua nem
pe petitur scopus; id enim sonat εὐσοχία]
Omnes autem ramos & virentes surculos
Fracta sum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior est conditio: nam eg
quidem
Misera, in mei noxam fructum retuli.
Nux ego iuncta viæ, lapidum iactu vna inuenta
Ludibrium, à populo prætereunte petor.
Ramos fracta omnes passim, frondesq́ virentes,
Iactibus assiduis missilibusq́ teror.
Non est sors melior plantarum frugiferarum:
Ergo mei in noxam fructus ego planta tuli.

Quædam huc commodè transferri possunt è Collectan. Stæi Sermon. 74.

rustica cura.] Rusticus laboriosus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumq́ prodis publica cura.

ardua.] Altissima, ingens.

perstricto libro.] Rupto & scisso cortice. Librum vsurpat i primaria signification. Vide Cassiodorum lib. vndecim epist. 38. Variarum.

fundis.] Instrumentis ad lapides iaculandos.

petor.] Dilapidor.

A

AD EMBLEMA CXCIII.

Matrum quarundam in fetus impietas.

Hoc susceptum est in quasdam ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire sinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia sunt, id numquam admittant: certumque sit ex iis aliqua, &, vt vèrius dixerim, præter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt se non foueant accuratiùs. Nemo est profectò qui nesciat tantam non esse belluarum feritatem, ac quorundam hominum, qui sua pignora relinquere non verentur, aut etiam perdere non exhorrent, quæ communis omnium parentis instinctus & pietas seruare iubet, iisdemque curare quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæso, diris deuouebimus eiusmodi flagitium, non dicam parentum, sed carnificum impiissimorum, qui naturæ ius vel etiam honesti repagulum præcipuum dissoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum scelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicam ignotis aut exteris, sed iis qui quasi sui corporis membra sint, imò reuera expressissima, non muta aut adumbrata, vt sic dixerim, simulacra? Id fortè fit, vt famæ consulatur, & ne ob hanc labem cuiquam teterrimam apud eos, quibuscum viuūt, rubor em contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere causas.

Etenim quæ hæc vita esse potest, quæ assiduò sibi malè conscia facie dicque suum portet in pectore testem? Tantum verò abest vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut erectos, vberibus interdum alluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei testes habemus historias tum Græcorum, tum Romanorum. Hic autem exemplum proponit palumbis, quæ sæuiente frigore nidificans, & partum emittens, sibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipsa sæpè mater gelu contabescat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excusserit, extremo supplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ sua ipsius viscera (horrendum dictu factuque impium) cuisce-

Palumbes se ad fouendos fetus explicant.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

euiscerat? Succurrit ad hanc rem grauissimum Tertulliani testimonium: Cùm nobis homicidium semel interdictum si etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohiberi nasci: nec refert natam quis animam eripiat, an nascentium disturbet. Homo est & qui est futurus: & fructus hominis iam in semine est. Qua ratione mulier quædam Milesia quòd medicamentis partum abegisset, damnata est capitis: quanquam enim eum qui nondum esset homo, expulisset, sustulerat tamen spem parentis, memoriam nominis, subsidium generis, heredem familiæ, designatumque ciuem Reip. vt Cicero in Cluentiana. Ouidius alicubi detestatur facinus idem matrum, qui in suos fetus ita crudeles sunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Praclarus Ouidij locus, in matres consultò abortientes, aut fetum enecantes.

Quæ prima instituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire sua.
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis,
Pomáque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua: sine crescere nata:
Est pretium paruæ non leue vitæ mora.
Vestra quid effoditis subiectis viscera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida dissersam puerorum sanguine culpant,
Aque sua casum matre queruntur Iym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armenijs tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus ausa leæna suos.

Typus Emblematis.

Cæterùm ex Antipatri Græci tralatum est Alciati hoc hexastichon:

χειμερίοις νιφάδεσσι παλιωρύμοι πτὰς ὄρνις,
τέκνοις ἰυναίας ἀμφέχει πτίρυγας,
μίσφα μιν ἠέριον κρύος ἄλιτον· ἢ γὰρ ἔμεινεν
ἀιθρίη ἠρινίου ἀντιπάλη νεφέων.
ἀχόνη κὴ μήδεα κατ' ἄιδα αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Hibernis niuibus consperſa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas;
Donec ipſam aërium frigus peremerit; ſiquidem perman
Aëris reluctatrix cœleſtium imbrium.

Proc

Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiscentes.
Sparsa nive, hyberno cicur ales tempore, vulsis
E plumis, pullis molle cubile parat.
Donec ab aerio tabescat frigore, ni fors
Permaneat victrix frigoris aërij.
Anne vllo affecta Procne & Medea dolere
Matres; nempe auium sunt ea facta licet.

Cæterùm quanta sit, eaq. naturalis in liberos στοργὴ parentum; docte Xenophon disputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας. Euripidis citatur illud,

Ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ τέκνα.
Cunctis hominibus liberi sunt, anima.

Philostratus sic: ζῴοισιν ἡ ψυχὴ τέκνα: animalibus liberi sunt animæ instar. Is affectus à M. Tullio epistolis ad Attic. nominatur: ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernum.] Palumbes post solstitium pârere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] Sæuiente Aquilone, qui frigidissimus est.

Colchi.] Κηστοφόνη ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iasone conceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filium ex Tereo trucidauit, & patri comedendum apposuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne.——

φιλοστοργία.

Cicero 2. de Oratore: Feræ partus suos diligunt: & nos in liberos nostros vti debemus indulgentia. Item 5. Tuscul. Bestiæ ferro suo partu ita propugnant, vt vulnera excipiant, nullos impetus nullos casus reformident. Is vehementissimus in filios amor potissimum in Pelecano, aue Ægyptia, celebratur, quæ se pectori potius dedere soleat, quàm paruuli capiantur. ea igitur viatores fallit, eosque transuersos seducit: femora etiam vellicat vt excusso sanguine filij pascantur aliquandiu. Imo in ardentem ignem se coniicit, seque torreri citius in rapida flamma sustinet, quàm vt suos fœtus se superstite sibi abripi patiatur. In Pandectis iuris ciuilis animaduertimus id esse verum quod natura omnium parens singulis nostrum animis inseuit, pro affectu parentes magis torqueri in persona liberorum, lib. 8. Quod mea causa. Ad id nobile est Arsinoës exemplum, quæ à Proleæo fratre insidiis & fraude decepta, cùm esset conspicata, Pelecani amor in liberos.

Arsinoës mitra in liberos.

emissos percussores in filios impuberes, complexa eos ad se pectus

fugientes, ea parte qua vulnera filiis intendebantur diu corpu
suum cædendum oppoſuit : multiſque ita vulneribus acceptis
eorum ſaluti conſulere non potuit, ſed vnà cum iis eſt miſerri
mè confoſſa. Legimus in expeditione Cyri minoris apud Xe
nophontem lib. 4. à puero quodam, Dracontio nomine, pe
imprudentiam puerum interemptum fuiſſe : quamobrem i
exilium pulſus quanquam puer & imprudens. Sed iudices no
tam quidem iniuriam, quæ non poteſt eſſe ſine animo nocen
di, quàm parentum iniuriam in filio vindicauerunt. Gram
matici porrò veteres filium, quaſi φίλτον vocant, quia nullu
amor paternum vincit, in l. cùm furioſus, 7. C. de curat. fu
rioſi & l. iſti quidem, 8. D. quod met. cauſſ. Ex quo illud poët
in 1. Æneid.

Omnis in Aſcanio chari ſtat cura parentis.

Et Cicero ad Atticum : Filiola tua te delectari gaudeo : prob
enim, vt qui maximè, τῷ πρὸς φυσικῷ πρὸς τὰ τέκνα. Et cele
brata ſapientibus ἡ φιλοτεκνία, de qua egregiè Plutarch. El
gans apud eundem poetam locus 4. Æneid. quo Anna ſore
Didoni ſuadet nuptias iterare πρὸς τὸ παιδοποιεῖν, his omnin
verbis,

Soláne perpetua mœrens carpère iuuenta,
Nec dulces natos, Veneris nec præmia noris?

Apud Gratianum, 2. q. 2. Pudor eſt feminis nuptiarum præm
non habere. Quare & in fictitio argumento, lepido tamen,
Æneid. Iuno pollicetur Æolo ſe daturam pro præmio nym
pham formoſam, fœcundam, certo connubio ſociandam,

Quarum quæ forma pulcherrima Deïopeiam
Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo:
Omnes vt tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Sed hoc generalius : ad rem propius facit quod eleganter L.
ctant. lib. 6. cap. 20. in cruentiſſimos infantum occiſores i
ait : Ne illud quidem concedi aliquis putet, vt recentes natos
ceat oblidere, quæ vel maxima eſt impietas. Ad vitam eni
Deus inſpirat animas, non ad mortem. Verùm homines,
quod ſit facinus quò manus ſuas non poliuant, rudibus adhu
& ſimplicibus annis abnegant lucem, non à ſe datam. Exſp
ctet verò aliquis vt alieno ſanguini parcant qui non parcu
ſuo? Sed hi ſine vlla controuerſia ſcelerati & iniuſti, qui
quos falſa pietas cogit exponere? non poſſint innocentes e
ſtimari qui viſcera ſua in prædam canibus obiiciunt : & qua
tum in ipſis eſt, crudelius necant, quàm ſi ſtrangulaſſe

Quis dubitet quin sit impius, qui alienæ misericordiæ locum non tribuit, qui etiam si contingat ei quod voluit, vt alatur, addixit certè sanguinem suum vel ad seruitutem, vel ad lupanar. Hactenus ille.

AD EMBLEMA CXCIIII.

Typus Emblematis.

HOC etiam extulit è Græco auctoris innominati, quod tale est: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δορὸς πάτον μέσσον ἤρπασεν ἥρως
αἰνείας ὅσσον παιδὶ βάρος καὶ πατέρι.
ἴκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρην
κέρδος ὁ γηραλέῳ, τῷ ἔ φέρουτι, μέγα.

Sic conatus sum aliquando reddere:

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem;
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite: exiguum ad Martem
Lucrum senex; at [mihi] ferenti magnum.
Sustulit Æneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi sanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi sublato gloria summa patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poetæ reuera politi & elegãtis carmen, quod in gemmam scripsit è Sinuessæ ruinis erutam: quia in gemma sculptus Aeneas Anchisen patrem & Ascanium humeris sustolens conspiciebatur. Id est eiusmodi:

Epigramma Sannazarij.

Hac mihi qua roseos iussit fordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cinius in exiguo ductor stat Troicus orbe,
Anchisesq; senex, Ascaniusq; puer;
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit semisepulta solo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinuessa pudebat
Hoc decus, heu terris occuluisse tuis.
Scilicet Æneam, natúmq; patrémq; gerentem,
Ignibus ereptos obruerésq; Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgásq; feros, rigidósq; Britannos
Hac comite ignotos & penetrare sinus?

Hæc est Iliacos pietas spectanda per ignes,
Cùm verita est profugos ladere flamma Deos.

Æneæ pietas. Aeneas potissimùm commendatur ob summam in patrem Anchisen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cunctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma sustulit: quod hostes Græci cùm vidissent, moti pietate tam insigni, ei quod sibi dari postulabat, concessere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluserе, fatentes illi quidem hostilitatis remitti iura, & mansuetudinem esse adhibendam, aduersus eos potissimùm qui ita verecundè se in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. ποικίλ. ἱστ. Hoc certè monemur, quanta obseruantia quantoque amore debeamus prosequi parentes, à quibus secundum Deum vsuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omniũ parentis Dei, ἀγάλματα καὶ πάντων πατρὸς θεὸς, teste Proclo: dixitque Hierocles τὰς γονέας εἶναι τὰς δευτέρας ἐκ τῶν γενέσεως πηγὰς θεῶν Stobæus retulit serm. 77. neque vllus est, qui Deum rectè colere & obseruare possit, qui in parentes fuerit impius. Θεοῦ μιμηταὶ τοῖς φρονεῖν οἱ γονεῖς: Parentes sunt instar Deorum certè maximorum apud prudentes. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco. sic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes senio confecti, quasi thesaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud sibi tale simulacrũ vel magis effi-

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes. cax domi affuturũ, si rectè, vt decet, ab eo colatur. Id est, πατὴρ οὖν ὅτῳ ἢ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιόν τι ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς ἀξιούσθω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἱερεῖον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχειν μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Ho-

Pulcher Senecæ locus. agite, optimi iuuenes, proposita est inter parentes ac liberos honesta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec desunt tam pulchro certamini duces, qui ad similia vos cohortentur, ac per vestigia suire ad victoriam sæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vici Aeneas patrem ipse, cuius infantia leue tutumque gestamen grauem senio, per media hostium agmina, & per cadentis circe vrbis ruinas ferens, cùm complexus sacra ac penates Deos religiosus senex non simplici vadentem sarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid non pietas potest? Lege Valer. Max. 5 cap 4. Sub Vitellij nefarij hominis principatu mirum dictu accidit, & non postremæ pietatis exemplum, Iulius Mansuetus

x Hispania rapaci legioni additus, impuberem filium domi li-
uerat. Is mox adultus inter Septimanos à Galba conscriptus,
blatum forte patrem vulnere stratum, dum semianimem seru-
atur, agnitus agnoscensque, & exsanguem amplexus, voce fle-
ili precabatur piatos patris manes, néve se vt parricidam ad-
ersarentur, publicum id facinus, & vnum militem, quotam ci-
ilium armorum partem: simul attollere corpus, aperire hu-
um, supremo erga parentem officio fungi. Aduertere proxi-
i, deinde plures, hinc per omnem aciem miraculum, & que-
us, & sæuissimi belli exsecratio. hæc Tacit. lib. 3. Hist.

Per medios hostes.] Per medias Græcorum militum copias.

patria.] Ilij.

ab igne.] Incendio. prouerbium sapit, quo vsus Aristides in
pellæ genethliaco: ὁκ μέσυ, φασὶν, πυρὸς τ ἀνδρα σάζειν: è me-
o, quod dicitur, incendio seruare virum; pro eo quod est, è
aximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Fast.

Deq; viri collo dulce pependit onus.

Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.] Gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma risit adorea. *Adorea quid.*

inius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipsam à farris honore adoream
pellabant, quia glorioſum eum putabant veteres, qui farris
pia abūdaret, vt tradit Fest. Pompeius. Ammian. Marcell. 20.
borum factorumque vehens adoreas celsas. Sidonius Apol-
ar. Epist. 7. Posset triumphalibus adoreis familiæ tuæ defa-
gati? Apuleius Asini aurei 3. Iam & ipse possum mihi pri-
am istam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt,
mi forisque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamerti-
s Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cu-
ularet: Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

arcellinus lib. 25. Hist. Catilina claras gloriarum adoreas sem-
ernis maculis obumbrauit.

rapto, trepto.] Obserua discrimen significationis inter simplex
compositum, vt illud est in superioribus:

Viris rapimur, piscibus eripimur.

AD EMBLEMA CXCV.

Fons Emblematu.

PLVTARCHI hæc sunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello scripsit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, ὑπὲρ οὗ τὸν ἀντὶν τὴν Θεκυδίδη γράμμα ἔχομεν. ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστον ἢ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψόγος περὶ αὐτῆς λόγος, ἀρίστην ἀπεφαίνετο· καὶ ἀκριβῶς τὸ σῶμα καὶ τὰ ὀνόματα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οὐ δεῖν κατακλείειν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀνεῖδοξον· ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κιλίων μὲν τὸ εἶδος, ἀλλὰ τῷ δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute sentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam esse mulierem vult, de qu. vel minimus aut in bonam aut in malâ partem rumor. Etenim censet optimè vt corpus, ita & famam sapientis feminæ dom esse inclusam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, se famam vult multis esse notã. Hæc Plutarch. Aristotel. in Occo nomicis, nec vestium elegantiam nitoremque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris com mendationem ait, quantum modestia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis:

Locus Aristotelis.

Non illis studium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla satis forma, pudicitia.

Ægyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo de mi se continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Max mus testis est quòsdam suas vxores repudiasse, quòd cum ali fuissent collocutæ. Itaque Phidias Eliensibus Venerem finxi quæ pedibus testudinem premeret: idque innuebat matrem f. milias à domesticis parietibus nusquam oportere discedere, v potè cuius omne munus intra domesticos parietes contineatu camque tacitam, vel certè pauciloquam esse debere. Quod tec in Heraclidis admonuit Euripides:

γυναικὶ γὰρ σιγὴ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, ἄνδρὶ δ' ἡσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliàs scripserunt. Sed illud Propertij subinde occurrit:

Felix Admeti conjux, & lectus Vlyssis,
Et quacumque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Casta pudicitiam servat domus.* Olim put ba

ant non satis dignã matris familiãs nomine, si in publico veraretur: quamobrẽ Constãtinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. cuit ne materfamiliãs in publicum protraheretur, nempe ob erecundiã sexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & nulieres virorum cœtibus immisceri non conuenit, ait Bonacius, in c. mulieres, De iudiciis, in 6. Succurrit exemplũ nobie & graue imprimis Sulpitij Galli, qui vxorem dimisit, quòd am aperto capite foris versatã cognouerat. Lex enim, inquit, ibi meos tantum præfinit oculos, quibus formam tuam approes. His decoris instrumenta compara, his esto speciosa, horum e certiori crede notitiæ. Vlterior tui conspectus superuacua iritatione accersitus, in suspicione & crimine subhæreat necesse est. Val. Max. lib. 6. cap. De seueritate. Quantùm autem attinet ad mulieris silentium, Epicharmus aiebat sermonis parcitatem in muliere probitatis esse argumentum: Nicostratus, castitatis pignus. Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illud ipse Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Si'entium mulierem decere.

γυναικὶ κόσμος ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt est apud Euripidem, quæ apud viros tacere non possunt, sese dedecore aspergunt. Silentium vxoris, ego neque suspectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & si ducta fuerit ad magistratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expressit Hadrian. Iunius, rarissimum Galliæ Belgicæ decus:

Testudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obstruendo dentium septo altera.
Ne vaga discurset conjux, nen futilis esto,
Ipsamq; cura opum inexdarum addecet.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hierog. Multa sunt apud Plut. lib. De præceptis quibus coniuges instituuntur. Interea tamen non transiliam id Columellæ è proœmio 12. De re rust. Cùm & operã & diligentiã ea quæ propoluimus desiderarẽt, nec exigua cura foris acquirerẽtur, quæ domi custodiri oporteret, iure à natura comparata est mulieris ad domesticam diligentiã, viri autem ad exercitationem forensem & extraneã. Itaq. viro calores & frigora perpetienda rum etiã itinera & labores pacis ac belli, id est rusticationis & militarium stipendiorũ distribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilẽ, domestica negotia curanda tradidit. Et quoniã hunc sexum custodiæ & diligentiæ assignauerat, idcircò timidiorẽ reddidit quàm virilem. Nam metus plurimũ confert ad diligentiam custodiendi.

Columella laus.

Pudicæ mulieris officium.

Plutarchus in præceptis cõnubialibus ait, mulieres à luna oportere diuersas esse, quæ quo à sole spectatur remotior, eò apparet esse clarior: eadem cum Sole nullum habere videtur lumen. Nam vxor modesta & sapiens præsente tantum viro à cæteris conspici, eodem absente, domi se debet continere. Porrò didicimus ex veterum historiis mulieres olim testudineas imagines gestare solitas, quas Veneri consecrarent. Apud Ægyptios tanta fuit pudicitiæ muliebris cura, vt patrio instituto calceorum vsus esset interdictus mulieribus, ne tam sæpe palam conspicerentur, sed tanquam testudines in sua coclea manere cogerentur. Ex quo intelligimus non postremam fuisse matronarum laudem si domo non nisi necessariò excederent, operaque muliebria tractarent. Legi epitaphium quoddam vetus pudicæ cuiusdam Matronæ Romanæ, quod ita se habet.

Ægyptia mulieres.

Pudica matrona epitaphium. V. Briss formul. fol. 296. & Embl. 12. Iunij & Tiraquel. leg. connub. fol. 259.

Hospes quod dico, paulum est, asta, ac pellege,
Hoc est sepulchrum haud pulchrum pulchrai fœminæ,
Nomen parentes nominarunt Claudiam,
Suoum mareitom corde dilexit suo.
Gnatos duos creauit, horunc alterum
In terra linquit, alium sub terra locat:
Sermone lepido, tum autem incessu commodo:
Domum seruauit, lanam fecit, dixi; abei.

Veterum ritus.

Quæ postrema verba mihi in memoriã reuocant veterum morem, quo nouam nuptam in pelle lanata iubebant considere: quo gestu polliceri videbantur marito, se adductas ad præstandam lanificij operam: Sed & hodie in plerisque locis Italiæ, postero die quàm mulier est ingressa mariti domum, illi è genialithoro prodeunti, manè propinqui obuiam veniunt, eique offerunt fusum, colum, lanam, acum, forficem, omneque vas domesticum, vt cuique promptum est, quo admoneatur officij muliebris, seque non ad delicias, sed ad ea curanda quæ domi necessaria sunt & accommoda vocari statim intelligat. Auson. Parentalib. in Æmilia Aornia matre:

Morigera vxoris virtus cui contigit omnis,
Fama pudicitiæ, lanificæque manus,
Coniugiique fides &c.

De Lucretia Ouid. 2. Fast.

Idem in Veria Liceria:

Huius si probitas si forma & fama fidesque
Morigera vxoris, lanificæque manus.

Naumachius ita de officio matrisfamilias:

λεῖπε δ' οἰκόνδε· ῥηϊδίη τὰ δ' ἀώτοισι πανέσσαι,
σεῖο δὲ τὰ οἰκοφύλα μελέτω, μιχαρήτι φυλάσσειν·

μήδε

μήδε μιν ἐξερέεινε, τὰ μὴ θέμις ἐστὶ γυναῖκας.

Relinque illi (hoc est, viro) externa quæ conficere negotia potest: Tua cura sit rei familiaris, & custodia; Nec ipsum perontare de rebus quas nefas est mulieres nosse. Egregiè ille quidem & veridicè: sed non illibenter adiungerem elogia longè præclara bonæ matris familiâs apud parœmiographum Hebræum, nisi esset in omnium manibus; & quæ de Aspasia retulit Ælian. libris historiæ variæ. Verùm quia contrarium oppositum contrario magis elucet, apponam cuiusdam tetrastichon in quandam,

Femina quæ loquitur multùm, passimq́; vagatur,
Saltat & in cunctis desidiosa locis.
Quæq́; vel ignotos nimis ambitiosa salutat,
Si quid agat, quæras, appetit illa mares.

In lege vetere Romuli, viri consors mulier, sacrorumque socia. Dionys. Halicarnass. in 2. γυναῖκα γαμέτην καὶ κόινος ἱερῶν σωμλοῦσαν ἀνθρωπίνων ἁπάντων εἶναι χρημάτων τε καὶ ἱερῶν: domina rum mariti, diuinæ & humanæ domus socia, in l. 1. D. rer. mot. l. 1. & rit. nuptiar. l. 4. C. de crim. expil. hæredit. Vnde paterfamilias dicta veteribus οἰκοδέσποινα, Clementi Alexandrino, τῆς οἰκουρίας συμβίοτις, adiutrix operum rei domesticæ.

Velut vultus.] Isthæc ethopœia honestæ feminæ, vel quali habitu esse illam deceat, præcipiente D. Apostolo. Quem ad rem non videtur alienum traducere flammei nuptialis ritum, de quo Isidorus lib. de offic. referente Gratiano, c. feminæ, 3. 35 Feminæ, air, dum maritantur velari solent, vt se meminerint semper maritis subditas, ac humiles: item quòd nubentes post benedictionem vitta inuicem, quasi vno vinculo copulantur: videlicet id eò fit, ne compagem coniugalis virtutis dissumpant: at verò quòd eadem vitta candido, purpureoque colore permisceatur, hoc ideò est quòd candor sit ad mundiciem vitæ, purpura ad sanguinis adhibetur posteritatem, vt hoc signo continentia, & lex continendi ab vtrisque ad tempus admoneantur: & post hoc, reddendum debitum non negatur. Item quòd in primis nuptiis annulus à sponso datur sponsæ, fit nimirum vel propter futuræ signum dilectionis, vel propter id magis vt eodem pignore eorum corda iungantur, vnde & quare annulus digito inseritur, quòd in eo vena quædam, vt fertur sanguinis ad cor vsque perueniat. Hæc Isidorus. Et nos alio meminimus loco nuptias à nubendo dictas, quod velare seu operire signat, vel propter flammeum illud, de quo diximus: vel

quod in nuptiis primas tenere partes verecundia debeat, quam custodem ac comitem virtutum omnium Cicero ait in Partitionib. Sed propius ad rem facere videtur quod Vlpian. l.1.§. si quis filiam, D. de lib. exhib. Si quis, ait, filiam suam, quæ mihi nupta est, velit abducere, vel exhiberi sibi desideret, an aduersus interdictum exceptio danda, si fortè pater concordans matrimonium, & fortè liberis subnixum velit dissoluere: certo iure vtimur, ne benè concordantia matrimonia iure potestatis patriæ turbentur: quod tamen sic erit adhibendum, vt patri persuadeatur, ne patriam potestatem exerceat.

Testudo. *Testudo.*] à tegendo, vel quòd testa tecta sit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id est, domiportam appellat Hesiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Ænigma de testudine.

Sanguine cassa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agrestis, humilis, aspera,
Capite breui, ceruice anguina, aspectu truci,
Enisceratæ, inanima, cum animali sono.

& alius quispiam alludens ad nostrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta & sanguine cassa,
Sub pedibus Veneris Coæ quam pinxit Apelles.

Phidias. *Phidias.*] à Plinio nominatur artifex numquam satis laudatus, excellens statuarius: cuius opera præstantissima repete ex Plin. cap.8.lib.34. & cap.5.lib.36.

Venus vocabulum polysemum. *sexúmq; referri femineum.*] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil.3. Eclog.

Parta meæ Veneri sunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accepit, vt apud Pompeium Festum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præsideat, quòd Græcè κύειν parere sit.

AD EMBLEMA CXCVI.

Fons Emblematis. ID sumptum est ex Pausaniæ 3. qui Laconica inscribitur, vbi agit de Pudoris simulacro, quod Icarij patris Penelopes dedicatum fuisse ferunt: Græciq́ue historiam de hac re huiusmodi conscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustrà contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ persuadere coepit, natus est. cumq́ue acriùs instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea sponte sequeretur quem vellet, aut cum patre, si grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil qui-

qua-

uam respondebat. Quare pater, intellecta filiæ sententia, eam imisit, & in facti monumentum eo loco Pudoris simulacrum rexit, quod in Laconia spectabatur. Cuius meminit Gyraldus yntagm. 1. historiæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem de- ere magnam parentibus gratiam & pietatem, sed maritum ræ cæteris sequi & obseruare: quod & sacræ literæ præcipiunt; iquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæ- eat est necesse, sintque duo in carne vna. Videturque huc refe- endum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyssem cribere fingitur his verbis:

Mulier parentibus virum præferre debet.

Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat vsque moras.
Increpet vsque licet, tua sim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipse suas.

Cui fortè dissimile non est quod scribit Eustathius interpres Homeri: Ὅλην γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεται δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiusdem statuæ mentio est apud Lucianum in Imaginibus. Mulieres subditas esse viris ora- cula sacra præcipiunt, ex D. Paulo ad Ephes. 5. & Petri 3. Quod & subnotant canones, c. satis. c. mulierem. 33. q. 5. 6. est ordo, de pœnit. Distinct. 5. in l. alia. 15. §. eleganter. D. solut. matrim. Quanquam tamen dicatur vxor socia diuinæ & humanæ do- mus, l. aduersus. 4. C. de crim. expil. heredit.

Ithacæus.] Vlyssis patriam, insulam in mari Ionio, vnde ipse Ithacus & Ithacensis cognominatur à Poëtis. *Ithaca.*

Sparten.] Id est, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Pe- nelopes. ---

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita strictè accipitur, vt somniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iurisconsul- tos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. sign. *Virgo pro muliere quæ- uis.*

Velat vultus.] Huc pertinet nummus vetustus, in cuius inscri- ptione legitur: *Sabina Augusta Hadriani Aug.* Cuius in altera parte dea sedet velo faciem operta, indice digito dextræ admo- to ad iugulum, cuius inscriptio PVDICITIA. in alio quodam Herenniæ sigillum mulebre sedens cum conto in lævam vl- nam iacente; dextra velum obducit ante faciem: huius inscri- ptio, PVDICITIA AVG. Præclarè Septimius Florens, qui non

solùm velum virginum & mulierum armaturam pudoris appellat, verecundiæ vallum, sexus fœminei murum, qui nec suo emittat oculos nec admittat alienos, verùm etiam modum præscribit ad quem veli huius forma produci debeat. Sic enim ille quantum resoluti crines occupare possunt tanta est velamini regio, vt ceruices quoque ambiantur: & quæ sequuntur. Adducit exemplum Arabiæ fœminarum, quæ non caput sed faciem quoque ita totam tegunt vt vno oculo liberato, contentæ sint dimidiam frui lucem, quàm totam faciem prostituere. Mauult enim fœmina videre quam videri.

obnubit ocellos.] Hoc simpliciter referri posse videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quæ rectà viros non aspiciat, sed cùm loqui necesse habet, demittat: qualis apud poetam Dido κατ' ἐξοχὴν, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demissa profatur.

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

vnde dictum olim, pudorem in oculis esse, ait Aristot. 2. De arte dicendi. Sed coniicio nostrum hunc non temerè verbo *obnubit*, vsum fuisse, vt alluderet ad veterem nuptiarum ritum: dictæ enim nuptiæ sunt à nuptu, hoc est opertione; nubere est velo tegere; mulier enim nupta, id est obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus est quòd terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Festum Pomp. Cælius & Curtius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc schemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. χῆμα, παρὰ τὸ ἔχειν, ἐχήματι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta significat.

AD EMBLEMA CXCVII.

Puella queritur de patre inhumano.

CONQVERITVR hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miserè fœtenti, mentagra, morbo Gallico, & alia simili lue consumpto. Quod facinus illi simillimum esse dicit, quod fuit olim solemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate solebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe sensim

enſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent cru-
eles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona
aletudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare
on horrent hominibus lepra & podagra confectis, & ſæpiùs
eapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus,
ui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & crucia-
s ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ, finem maneat:
lorum verò celeriùs animum debilitando enecet. Eiuſmo-
i coniugium tam impar, vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit
raſmus in Dialogo cui titulus eſt, ἄγαμος γέμος: ex quo pla-
t huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm no-
ilem puellam deſcribit. GA. Quid ego tibi depingam puellam
on incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit orna-
is natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe:
hil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille
onſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus fe-
citer quàm Suiſeti ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, ocu-
s languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex au-
bus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femo-
geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam ta-
portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie ple-
ſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA.
ſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet
nbos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi po-
rat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura
erat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè fa-
um hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obiecis-
nt Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ peper-
ſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum.
ihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*,
inquit Maro,

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Coniugium impar.

——*iungebat corpora viuis*, 8. Æneid.
Componens manibuſq; manus, atque oribus ora.

iamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam
nabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt,
i non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc
ſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt
ſtis: quod contingit, mors eſt. hæc ille. Huc refer etiam Pro-
rb. Malè coniugati. Ad huius Emblematis ſententiam puto
ectare illud Senecæ ex 4. de benef. cap. 27. Male conſulit ille
iæ, qui illam contumelioſo & ſæpe repudiato collocauit.
nctiſſima coniugij copula non eſt temerè quibuſcumque

permit-

permittenda, sed sanis tantùm corpore, animoque valentibus. Quid enim iure canonum prohibita leprosorum coniugia, nisi quòd inhumanum visum sit, contagione infecti corporis ac cariosi, sanum ac viuidum corpus turpi lue infestare? Sed auariti tetra labes omnia iura naturæ & humanitatis violat, nec minùs insanè committit, quàm qui olim viuos homines ad aram Saturni, vel Dianæ Tauricæ mactarent: vel qui miseros reos ad lachrymias deiicerent. Melius & decentius, vt apud Plinium Secundum lib. 1. epist. 14. formosus ac decorus sponsus elocatur puellæ ingenuæ. Est illi, ait, facies liberalis, & ingenua totius corporis pulcritudo, & quidem senatorius decor; quæ ego numquam putem negligenda. Debet enim hoc castitati puellarum quasi præmium dari. Et hæc ille de Minutio Aciliano. Occurrebat illud Ouidianum:

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra iuuenci.

Et quid tam dominatur in coniugiis quàm consensus, ac cor cors animus? Nec enim tam concubitus & corporum mist nuptias facit, quàm consensus animorum & voluntatum, vt rectè Iureconsulti. Illud adiici placet ex Plutarcho, dictum Democriti, qui generum nactus erit commodum, inuenisse filium qui verò incommodum, perdidisse & filiam. Non malè aggro Plinianum id ex lib. 8. epist. 18. de vxore Domitij Tulli; Mulier, inquit, natalibus clara, moribus proba, ætate decliuis, di vidua, mater olim, parum decorè secuta matrimonium videbatur diuitis senis, ita perditi morbo, vt esse tædio posset vxor quam iuuenis, sanusque duxisset: quippe omnibus membris exhaustus, & fractus, tantas opes solis oculis obibat: ac ne in hoc quidem ab aliis mouebatur. Quinetiam fœdum, miserandumque dictu, dentes lauandos, fricandosque præbebat. Auditum est frequenter abipso, cùm quereretur de contumelia debilitatis suæ, se digitos seruorum suorum quotidie lingere. Viuebat tamen, & viuere volebat, sustentante maximè vxore quæ culpam inchoati matrimonij in gloriam perseuerantiæ verterat.

Dij meliora. *Dij meliora piis.*] Optandi formula per apoſiopesin. sumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora piis, erroremq; hostibus illum.

Græci sic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, ἐυφήμει ὦ ξέν apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi quicquam possit proliceri. Ouid. Epist. Helenes:

Dij melius: similis non fuit ille tui.

Ide

dem 15. Metamorph.

——procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant.

t Epistola Laodameiæ Protesilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete siniſtrum.

morum 2. eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſenera meis:
Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

t 3. eiusd. operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

ibullus 3.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

iuius lib. 9. Oratione Postumij (qui Consul sub iugum miſ-
is ad Caudinas furcas, dissuadebat fœdus à se ictum cum Sam-
itibus.) Quid tandem? si spopondissemus vrbem hanc reli-
urum populum Roman. si incensurum, si sub regibus futu-
am? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena est affectus &
ergiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] Emptus gener, vt apud Vir-
il. 1. Georg. *Téque ſibi generum Thetys emat omnibus vndis:*
a quo alluſum ad matrimonij ſpeciem, quæ veteribus
ëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius.
Quintilian. declam. 257. Securus sis pater: petiti sumus: empti
umus.

Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum *Morbus Neapolitanus, & lues Hiſpanica.*
ium nomen vnicum est sortitus: nominatur interdum Indi-
is, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hispa-
ica scabies: ea est superbissima, quæ nec lepræ, nec elephan-
asi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, si res
eniat in certamen. Hanc luem ex Indis profectam tradunt
uctores, cum qua in illa Hispanienſi India infantes nascun-
ir. Alij aliò referunt: sed certò constat in istas regiones inue-
tam non multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante glo-
osam, sed parùm felicem expeditionem Neapolitanam sub
Carolo 8. Gallorum Rege.

mentagra.] Morbus est à mento sic dictus. Nam à mento *Mentagra.*
er faciem, collum, pectus & manus, fœdo & insolito quodam
urfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauissimum, inquit, ex
is lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à
ento ferè oriebatur, ioculari primùm lasciuia, vt est procax
atura multorum in alienis miseriis, mox & vsurpato vocabu-
, mentagram, occupantem in multis totos vbique vultus, ocu-

lis

lis tantùm immunibus, descendentem verò in colla pectusq; ac manus fœdo cutis furfure.

Etrusci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio est Itali mari Tyrrheno adiacens.

AD EMBLEMA CXCVIII.

SVADETVR hoc versiculo ἰσομοιρία, id est, æqua in libere hereditariæ successionis diuisio, de qua B. Ambrosius lib. d Iosepho patriarcha, cap. 2. Iungat liberos, inquit, æqualis gr tia: lucrum pietas nescit pecuniæ, in quo pietatis dispendiu est. Quid inanius si propter fundum aut domum oriantur int fratres iurgia, quando propter tunicam inter sancti Iacob filio exarsit inuidia? Hæc ille. Proditum memoriæ Charicles i Antiochum, fratres Ponticos, cùm paterna inter se bona diu derent, poculum argenteum conscidisse, vestemq. mediam di secuisse, vt neuter altero ditior, opulentiorq; rediret. vnde il Tragica detestatio apud Plutarc. in Pyrrho: *Σήψω σιδήρῳ δὲ μα διαλαχεῖν τὰς ἀδελφὰς*, acuto ferro diuidant fratres domun Sanè ij & similes fratres adeò pertinaciter æqualitatem secta sunt, vt vel ficos non paterentur indiuisas, ex vetere verbo, *σῦκα μερίζειν*, ficos diuidere: Ex quo Martialis iocus in quinto,

Calliodorus habet censum (quis nescit?) equestrem,
Sexte, sed & fratrem Calliodorus habet.
Quadraginta secat qui dicit, σῦκα μερίζει,
Vno credis equo posse sedere duos?

Aristot. Politic. 2. cap. 1. scribit vbique ferè propter inæqualitem oriri suspiciones. Idem cap. seq. multa in idem confert a gumentum. Suppetunt multa ex Iurisconsultis, sed nos al properamus.

Cupressus vnde nominatus, & eius natura.

Indicat.] Multi Cypariſſum vocatam aiunt ἀφ' τὸ κύειν φέρειν παιδίσκας κλαδὸς π ἐκ καρπός, à fructuum æqualitate, p riterq. ramorum quos producit. Siquidem Cupressus ab radi ad summitatem recto stipite consurgit, suaq́ue brachia omn pari æqualitate in coni figuram ad fastigium protendit. H quidem admoneri potest Magistratus & Princeps, vt in Repu & prouinciis sibi subiectis æqualitatem seruent atque tueanti Meminerit etiam optimus quisque paterfamilias suorum lib rorum æquam habere procurationem, cùm sint omnes æq legitimi. quod tamen in plerisque nostræ Galliæ prouinc iu

ure patrio non obseruari palàm est. Cassius Dionys. lib. 11. p. 5. Cupressi duplex nomen habet: & Charites, hoc est Graiæ appellantur ad delectationem: Cupressi verò, siue (vt Græi rectiùs appellant) Cyparissi, quòd ferè pariles gestent & producant tum ramos, tum fructus. Ambrosius Sermon 4. in Psal. 118. de Cupresso verba faciens: (quidenim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquàm amittit viriditatem suam hyeme. Ioxta ver & æstatem comam pascit, nec diuerso colore mutatur. Solam hanc arborem ventus suo numquam honore despoliat: solam numquam vetere exuitur amictu, aut nouo flore vestitur. Sic Apostolica quoque gratia nescit defectum, sed vetustate sui floret. Cæterum quod hic scribit Alciatus de æqualitate, quæ parentibus in liberos obseruanda sit, illustrari non minimum possunt his Ambrosij eiusdem verbis in Hexaëm. lib. 5. cap. 18. Quis docuit nisi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ consortia fratres impares fecit? Vnius diuitis filij diuersa sorte eduntur. Alius totius paternæ sortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhaustam atque inopem portionem. Nunquid natura diuisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad nascendi atque viuendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis coniunxit, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura substituti sunt inuidere, &c. *Locus D. Ambrosii.*

meta.] Meta, strues in acutum tendens. Græcis κῶνος. Virg. *Meta.*

Hic viridem Æneas frondenti ex ilice metam
Constituit.

lem alibi, Aërias quercus, & coniferas cyparissos appellat. Cit & istuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectosq; cupressos.

upressum autem a Cyparisso puero nomen habuisse, eo quim Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem sui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Funesta est.] Cupressus Diti sacra, ideoque pro signo funebri domos posita. Plin. lib. 16. cap. 33. Hæc enim procerum ma *Cupressus adhibita funeribus.*
tumque, sicuti Apium plebeiorum, sepulcris imponebatur, ne id putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque falsi propemodum folio, colore, odore, facultate naturaque sit. Sunt autem qui ramos cupressinos ante defunctorum ædes posolitos velint, nequis per imprudentiam ingressurus polluetur.

retur. In funeribus autem adhibebatur, quòd semel excisa nun-
quam renascatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo
iam relictum diutiùs seruaretur, atque incorruptum remaneret.
Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor na-
res offenderet, interea dum vterentur. Vide Cupressum Pierij, id
est lib. 52.

Funesta] Funeribus destinata, vel pro mortis signo adhibita:
Ideò enim Horatius Cupressus appellat funebres Ode 3. Epod
vt Virgil. in 6. ferales. sic enim ait:

——cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupressos.

Idem 3. Aeneid.

——stant manibus ara
Caruleis mistæ vittis, atrag; cupresso.
Et non plebeios luctus testata cupressus.

Ouid. 3, Tristium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proserp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus.

Videmus porrò inquam aliquando in magnatum ac nobilium
sepulcralibus, & pollincturis spargi cupressi frondes: sed iste ta-
men ritus apud omnes nostrates non æquè celebratur. Plebei
dum parentant, saluia, hysopo, mentha, buxo, & nonnunquan
apio vti solent, non alia ratione crediderim, quàm ad olentem
mephitim auertendam, & tetram cariem morticinæ. Quin &
pueris, puellisque morte raptis exhibentur flores, & corollaris
fortè ad vitæ præcipitis marcorem innuendum. Cur verò Cu-
pressus funeraria? an ob pariles ramos (vnde illi Græcum no-
men) an quòd mors æquo pulsat pede pauperum tabernas, re-
gumque turres? hæc enim dominos seruis, & sceptra Ligonibu
æquat. quin sese in omnes habet Arithmetica proportione, s
quæ nullam ferat ἀξιωματολη ψίαν,

Dissimiles simili conditione ligans.

quod argutus notat Lucianus dialogis mortuorum. Illud pr
dem mihi obuium erat Martialis, lib. 6.

Sed mihi perpetua nunquam moritura Cupresso.

Item Lucani 3. de bello Ciuili:

Et non plebeios luctus testata; cupressi
Tunc primum pressere comas.——

Id quicquid est opellæ dum concinnare pergo, nõ verebor, fr
tus bona studiosorũ venia, traducere carmina duo quæ dudu
scripserã in maiore otio: Primũ illud ad viri Principis epicediũ

Quan

Quam tibi cura salus patria fuit, optime Princeps,
Hoc tua strenuitas clara q; gesta canant.
Nempe tibi constanti animo dum vita maneret,
Propositum fuerat vincere siue mori.
Perpetuas ergo inferias tibi magne sacramus:
Signa q; conspicuè, palma, cupressus, erunt.

Alterum vero γρῖφῳ habet non inuenustam, meo quidem iudicio:

Principio exili magnum capis incrementum.
Semine vti minimo proceras cæscere plantas,
Et patulas altè luxuriare comas;
Vt penè vmbriferam videas assurgere siluam;
Magna parem rerum scilicet edit opus:
E sententiola multos emergere sensus
Noueris; egregium cernis & istud opus.

Reperio etiam pinum & myrtum pro mortis symbolis accipi solitas à veteribus. pinus, quia semel excisa nunquam reuiuiscit, aut etiam repullulascit. Myrtus etiam funesta, cuius foliis Thebani vrebantur ad tumulum Iolai heroïs maximi, vt scribunt scholiastæ Græci. *Pinus & Myrtus, pro mortis symbolis.*

comere.] Ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] Hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum ponuntur, dum comuntur, annus est. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Pulcra coma, &c.] Huc refer dictum Phocionis in Leosthenem Oratorem multis & magnificis promissis Athenienses ad bellum concitantem: eius enim orationem cupressis esse similem aiebat, quæ cùm pulchræ sint & proceræ, nullum tamen fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris sint elegantibus & apprimè comptis, nullius tamen frugis sunt, neue suis alicui commodo esse possunt. Refer huc adag. Cypressi fructus. *Leosthenis in Athenienses dictum.*

AD EMBLEMA CXCIX.

QVERCVS *Ioui &c.*] Quercus Ioui sacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona siua. Virgil. 2. Georgic. *Quercus, sacra Iouis.*

— nemorumq; Ioui quæ maxima frondet
Æsculus, atque habita Graiis oracula quercus.

Claudian 2. de rapt:

Quercus amica Ioui.—

Ouid. 4 Fast.

Postmodo glans nata est, bene erat tum glande reperta;
Duraq; magnificas quercus habebat opes.

Huius autem glandibus prisci vescebantur ante frumenti vsum: fiebat etiam è fronde quercina ciuica corona, quam ciuis ciui, à quo seruatus esset in prœlio, tamquam vitæ testem, salutisque perceptæ monimentum dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus superiori non admodum dissimile est. Gellius c. 6. lib. 5. & Plin. cap. 4. 16.

Seruanti ciuem.] Lucan. in primo:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Corn. Tacit. 12. Annal. M. Ostorius seruati ciuis decus meruit. & in 15. Si singulis manipularibus præcipua seruati ciuis corona imperatoria manu tribueretur, quod illud, & quantum decus, vbi par eorum numerus adipisceretur, qui attulissent salutem & qui accepissent? Sed quia forte nota omnibus non sunt quæ & quanta tribui solita essent iis qui ciuicam meruissent, adiicere placet. Ea primùm corona vtebantur in spectaculis: induenti assurgi etiam à Senatu moris erat, & Senatui proximus erat assignatus locus. Ipsi munerum vacatio, patriique & auo paterno dabatur, quod filium Reipub. salutarem genuissent. At ne temerè daretur, leges latæ sunt arctiores, nempe vt ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fateretur: testes enim adhiberi nihil proderat, neque si aliquem, alium quàm Romanum ciuem seruasset, quamuis Regem. Is igitur honos quia in maximis esset, eum affectarunt principes Romani, non probi modò, sed & scelerati, adeoque suis numismatis exprimi curarunt. Vt enim de iis taceam quibus merito is tributus honos fuit, in Cai Caligulæ numo ciuica cum glandibus spectatur, cum hueris hinc S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. Numus verò Galbæ imperatoris ciuicam habet cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literæ, S. P. Q. R. OB CIV. SER. in numo aureo & alius quibusdam, ciuica etiam Neroni ex S. C. dedicata. Claudianus de Laudib. Stiliconis 3.

Ciuica donati qui.

Mos erat in veterum castris, vt tempora quercu
Velaret, validis fusc qui viribus hostc
Casurum potuit morti subducere ciuem:
At tibi quæ poterit morituris ciuica reddi
Mœnibus, aut quæ te pensabunt facta corona?

Glans

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipsa sola vmbra prodest. quod conuerti potest ad veterem illam legem populo Iudaico à Mose propositam, qua æterni patris filius & seruator noster CHRISTVS expectabatar: cuius quidem spei fidem certissimam cùm nobis Christianis dederit, possumus atque prisci illi subinde repetere, ἄλλος ἄρτος, reperta tandem, vel potius cuique nostrùm gratis concessa fruge omnium optima diuinissimaque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam sententiam lusi aliquando Epigram. *Glandes, veterum cibus.*

Glande patres aluit quercus, fagusq; vetustos:
Sed modò non cibus est, prosit vmbra tamen:
Glandibus antiquus tantum fuit vsa vetustas:
Frugibus inuentis vtimur at quid id est?
Traiuit in sacro quæcumque volumine Moses,
Glans erat, & veterum pabula prisca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et missa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex sit vetus atque Prophetæ:
Sed nouæ legis CHRISTI *verior esto cibus.*

Sola nunc proficit vmbra.] Vidi aliquando non improbum ac ne quidem inficetum hominem qui hoc flecteret ad veteres monasteriorum bibliothecas, quæ superioribus seculis habebantur in pretio, quo tempore nondum typographi suam nobis artem commendassent: nunc enim membranæ veteres, & codices manuscripti exolescunt, & ferè sola se ostentatione venditant antiquitatis. malim ad corruptas traduci disciplinas, in quibus parum æuo, omisso puriore bonarum artium succo, soli diobolares in scholis terebantur Holcotus, Brycotus, Anselmus, Buridanus, Floretus, Perchetus, Alexander de villa Dei, aliique id genus tenebriones, qui quasi glandibus vsi veras disciplinas ac puriores fruges excerpere non potuerunt, reuocati suorum temporum barbarie. Sed hæc fortasse παράτμησα. Et placet ad finem adiici nostrum qualecumque de quercu & oliua carmen, si quis tamen hoc quoque si quis captus amore leget. id sic habet:

Quercus amica Ioui, potitur bona Pallas oliua:
Illius fructus, huius & vmbra placet.
Glans iuuat, vmbra placet, prodest & fissile lignum,
Frondibus ista viret. sic quoque fragrat odor.
Vtraq; delectat nostris accommoda rebus,
Viraq; secura symbola pacis habet.

Quin & alterum grauioris argumenti non iam ostento, sed

committo candidis lectoribus, quo ego discrimen inter Ecclesiam, & dominatum temporarium sum complexus:

Non bene conueniunt quercus, oleæq́, nec vna
In scrobe plantantur, siue seruntur humo.
Si facias, vnam necat altera conscia causſe
Natura, id verum scilicet esſe decet.
Cœlica miscerí numquam terrestribus æquè
Noueris: in cassum, qui facit ista, facit.

AD EMBLEMA CC.

HOMERVS Odyss. κ. salicem ὠλισίκαρπον, vt etiam Theophrastus 3. De plantis cap. 2. & 2. cap. 13. De causſis, ὠλισίκαρπον γέν & appellat, quòd semen ocyssimè amittat, antequam omninò maturitatem sentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideoque hydropotarum potest esse symbolum, quò refectis illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακρὸν ἄκτιγεργὸ ἰτέαι ὠλισίκαρπον. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio sentit, salicis fructum cum vino propinatum, sterilitatem inferre, genitale semen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de salice notauit: vt Aelianus de hist. animal. 4. cap. 22.

Salix semen amittit.

Quod frugisperdam &c.] In eos fortasse torseris qui laborant gonorrhœa, id est, impuro seminis effluuio, quos adeò seminiſluos ait D. Bernardus, & Canonistæ. Malim in eos flecti qui studiis inanibus delectantur, & nihil vmquam profuturis, vt qui ad voluptatem meram referunt omnia, aut qui nefandis artibus ad sterilitatem venena propinant, non coniuges, sed fornicarij, vt ait B. Augustinus apud Gratianum in c. aliquando, 32. q. 2. Cæterum quod de salice hîc, notauit Porphyrius apud Stobæum serm. 98. de quo & Marcellus Virgilius in Dioscoridem lib. 1. cap. 121. Itemque Hieronym. in Esaiam cap. 16. ad torrentem salicum ducent eos, vt scilicet nullus in eis fructus remaneat. Hanc enim seminis earum arborum esse naturam, vt qui illud in poculo hauserit, liberis careat. Vnde & sancti, qui propter peccata in confusione mundi huius esse cœperunt, salicibus Babyloniorum fluminum suspendunt organa sua, Psal. 36. De Clitorio fonte Vitruuius lib. 8. cap. 3. & Philander ad eundem.

Clitorii

Clitoriis moribus.] Qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. c. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aspernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorio quicumque sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gandetq; meris abstemius vndis.

Clitorius lacus abstemios reddit.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abstemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obscenum verbum, idem esse ὡς τὰ τοῦ γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζειν, ἢ τόπων καθάπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλῆτρις, vt traditur ab Hesychio, est ἐγγυαικεῖα αἰδοῖα ἢ ὑστερίδιον (mendosè ὑστοδρίς, vt legitur in vulgatis Hesychij exemplaribus) ἢ νύμφη, ἢ μύρτον, ἢ λειτρίς, caruncula quædam musculosa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nempe non tam ἀλεσινάκτοι, et salaces, quàm τὸ αἰσχρὸν διαφθείροντες, qui venere licentius butuntur, proindeque ad generandum inepti fiunt. Quem go germanum puto huius distichi sensum: non vt accipit iactabundus nescio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis sibi ante annos aliquot audaciter & impunè vindicarat. Is, vt sibi videretur ingeniosior, λειτριάζειν verbum ad venerem masculam retulit; Erasmi auctoritate ductus. sed in eo tamen dubius est Erasmus, neque id perspicuè asserit, vt qui dumtaxat suum coniectaneum afferat.

AD EMBLEMA CCI.

Abies.

PLINIVS cap. 10. lib. 16. In montibus editissimis nascitur abies, ceu maria fugerit. quod hic transfertur in eos, qui et ampliorem mercedem consequantur, pericula subire non refugiunt.

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in syluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

idem 2. Aeneid.

——etiam ardua palma
Nascitur, & casus abies visura marinos.

et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

Est & in aduersis maxima commoditas. Illud Ouidij quadrat:

—— Apparet virtus arguiturq; malis.
Si nihil aduersi passus vidisset Vlysses,
Penelope felix sed sine laude foret.

Nota est Plutarchi studiosa disputatio, quomodo quis ab inimicis vtilitatem capiat. Sic est: in natura hominum res aduersa docent, pro peræ læpius efferant. παθήματα, μαθήματα: & nocumenta fiunt documenta. Possis huc traducere quæ prius dicta sunt de perticò arbore, translatu facta meliore.

In aduersis.] Locis contrariis: dum enim abiete fit nauis iter aquis fluctuans, videtur locum habere sibi contrarium. Sic Plinius. Abies nauigijs expetita, situs in excelso montium, ceu maria fugerit, nec forma alia, materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Non piget Ambrosij ea de re huc sententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adducere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aëreo vertice, etiam casus maritimos tuto subitura remigio: nec solùm ventis, sed etiam fluctibus certatura processit.

AD EMBLEMA CCII.

Picea. PICEA, quæ nullos emittit è sua stirpe stolones, hominem arguit, qui sine liberis vitam agat. De hac arbore satis multa Plin. lib. 16. cap. 10.

Stole. *stolones.*] Stolo, virgultũ est ex arborum radicibus, aut trunci productũ. Quid si conuertas in eos qui nullum sui monumentum relinquunt, sed eorum vita ac mors iuxtà æstimatur, vt ait Sallustius. Vide an huc quadret illud Senecæ, consolatione ad Martiam: Qui filios optat, nescit quas noxas optet. Id certè videri potest orbitatis symbolum, nisi noster hic malit alludere ad consuetudinem iàm olim receptam in mediis quorundam monachorum claustris, in quibus videre est proceras quasdam picea coniferas, quæ sunt pini species, perpetua viriditate conspicuas, quæ nec fructus, nec stolones educant, sed sola vmbra sua commendant. Ego cùm aliquando rogarem causſàm, cur potius hanc plantam monachi in loco claustrorum conspicuo, quàm alias quasdam frugiferas conserrent, docuit me vir minimè malus, sed qui tamen neque nare, neque litteras nosset, id habere arcani aliquid: nempe cùm ad preces antelucanas cucullati sodales summo manè accincti prodirent, si arborem eam

primi

rimo conſpexerunt, rei omnis Venereæ cogitatione immunes oto die fore. Quam ſuauem profectò & nimis dilutam opinio- ieni viderint etiam ipſi cœnobitæ. Ac puto id citius in morem eniſſe, vt arbor ea index eſſet orbitatis, cui nomen dedere qui itam religioſam profitentur. At, abſit inuidia dicto, id referre uodammodo vitam quorundam monachorum crediderim, ui, vt piceæ, neque fructum ferunt, neque ſtolones, ſed ſola mbra (quid enim iis longè multis præter vmbram?) proficiunt. mò rides, & nimis vncis naribus indulges, ait aliquis. Certè, am & ridendo dicere verum nil vetat, & interdum arrepto niſcemus ſeria ludo. At ea non fuit Alciati mens, neque conſi- um, vt bonos illos ſodales ſale iſto aſpergeret. Credo non id oluit: ſed ſi viueret, mecum, vt opinor ſentiret, ſanéque rideret, quem non puto fuiſſe ἀγέλαστον.

AD EMBLEMA CCIII.

PLVTARCHVS in γαμικῶν παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ σόλων ἐκέλευε τὸν νύμφιον τῇ νύμφῃ συγκαταπλεῖν ἅλας μήλοις κυδωνίοις κατατραγόντας, εἶτα τὸν μὲν φιλεῖν, ὡς ἔοικεν, ἡδὺν ὄντα τῷ σώματι καὶ φωνῆς χάριν εὐάρμοστον εἶναι πρῶτον καὶ ἥδιστον: Solon iubebat ponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam oncinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè radit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum ſapore odore eiuſdem lib. cap. 28. Bene autem & ſapienter illi vi- entur ſenſiſſe qui bonis auſpiciis vtendum monuerunt. alio- ui quæ malo ſint cœpta principio vix eſt vt bono peragantur xitu, vt apud Gratianum in c. principatus, 1. q. 1. Et plurimum ntereſt, ait Val. Max. quibus auſpiciis inchoetur negotium, & uo fine claudatur. Quare honeſtus amor coniugalis ſuam de- et inprimis habere Suadelam, iucundos ac concinnos ſermo- es, affabilem conuictum, & vitare quicquid conſuetudinem nimorum ac voluntatum poſſit offendere. Bene quidem Plu- archus ἐν γαμικῶν παραγγέλμασι, ſcribit veteres Mercurium vnà um Venere coluiſſe, quo innuerent, maritalem coniunctionem aximè indigere ſermonis & orationis vſu ac miniſterio. Non iſi grauis offenſa quæ ſtatum initio committitur, nec bene vn- uam coaleſcunt animi, niſi ſinceris illiciis, & affectu candido onſocientur. Hæc quidem omnia veteribus ἀληγοριχῶς ac-

Cotonea cur à nouis nuptis edebantur.

cepta. Ceterùm neminem puto fugere apud varios varia fuisse vsitata solemnia nuptiarum, quæ comparata fuisse ad morum videntur institutionem. sed aliis prætermissis, vnum hoc Q. Curtij placet adiungi, lib. 8. Rex medio cupiditatis ardore iussit adferri patrio more panem: hoc erat apud Macedonas sanctissimum pignus amicitiæ, quem diuisum gladio vterque libabat. Credo eos qui gentis mores erudierunt, parco & parabili victu ostendere voluisse in tantis opibus quantulo contenti esse debeant.

AD EMBLEMA CCIIII.

Bacchо sacra hedera.

PINDARVS in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id est hedereum, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata sit. Tradunt autem nonnulli Cissum adolescentem Liberi patris histrionem saltatoremque fuisse: qui cum Deo præsente Thyasos exerceret, in quendam terræ hiatum casu lapsus interiit. Tellus autem cùm gratificari Bacchо vellet, florem produxit adolescenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatôn;

Cissus, histrio Bacchi.

κίσσον μὲ διόνυσ' ἀγάλλεται, ἀγλαὸν ἡ ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter egide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pausanias κισσὸν διονύσου Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id est Acharnis, primùm hedera visa sit: quo loco statuæ etiam sunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμου διόνυσον, id est, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone sacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari solita. Liber autem cum Musis & Apolline esse perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata est ei hedera, quòd vt ea semper viret, sic ille semper iuuenis; vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea serta seu corollas, quas post expeditionem Indicam circumtulisse Bacchus dicitur, Plinio teste lib. 16. cap. 4. vnde & Dionysiaca hedera dicta est, & Bacchica Ouid. Fastor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Lector Plutarchus.

Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Symposiac. 3. sectione 2. Hederā dicit à Baccho sumptam, non vt auxilium esset aduersus ebrietatem, aut vt vino aduersam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum sonat, sese appellari voluit: sed vt vinosi vino vero destituti, hordeaceo potu,

potu pro vino vtitur, & è malis aut palmulis quædam sibi vina conficiunt: ita qui hieme desideraret coronam viteam, quòd tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob similitudinem quandam, hederam est amplexus. Non possum conniventibus oculis subticere quod didici ex Poetis Græcis, & eorundem scholiastis, nempe vates appellari δενδροφάγους, id est lauriuoros, vel lauro vescentes, aut laurum edentes: quò respexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit,

Poëta & vates δενδροφάγοι.

—laurumq; momordit.

Poëtis autem hederas decretas esse, cum Pierio, & aliis quibusdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiscerentur, non tam vt perpetuus viriusque virtor, qui diuturna eorum scripta repræsentaret, in causa fuit, quàm vt ostenderetur eos, qui digni hederis euasissent, lauream quoque meruissent, & arte & ingenio excelluisse. Siquidem per laurum intelligebant insitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atq. locupletem: per hederam verò artem & industriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium est, quòd hedera suapte natura sit tam imbecilla, vt semper repere necesse haberet, nisi vel muro, vel plantæ, aut saxis hæreret, & pertinax conatu sese attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Est autem operæpretium, vtroque (arte scilicet & ingenio) si quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus esse Poetis, non homines; non dij, non concessere columnæ, vt habet ille. Sed & istuc aduertendum,

Digni hederis.

Lauro. quid intelligebant veteres.

Hedera quid.

—ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *—ego quod studium sine diuite vena*
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem significat: procari enim nihil aliud est quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, seu procacia, vt in l. si traditio, C. de action. emp. Idcò autem Plutarchus amorem hederæ confert: διὰ τοῦτο ἔοικεν ὁ ἔρως, ὥσπερ ὁ κισσὸς, αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἀναδοῦναι προφάσεως. Ea est amoris vis, vt non secus atque hedera, valeat se applicare, arrepta omni occasione.

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram, quæ florem croceum habet, pulla folia. Id est, hederæ nigræ folia parte alterâ viresc unt, altera pallescunt. Ne quid ad hæc requiras, consule Plinium lib. 16. cap. 34.

Hedera nigra.

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum:

Hedera pœtis sacra.

Me

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miscent superis.

Idem in Epistolis:

Prima feres hederæ victricis præmia.—

Virgilius in Eclogis:

Pastores hederâ crescentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum vestibulo Persius: ait enim,

Heliconidasq́ pallidamq́ Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces.——

Hinc apti vates cingunt.] Sic Ouid. 1. Trist. 6. eleg.

Siquis habes nostris similes in imagine vultus,
Deme meis hederas, Bacchica serta comis:
Ista decent lætos felicia serta poëtas;
Temporibus non est apta corona meis.

Idem 5. de Ponto, 4. eleg.

Tu tamen è sacris hederæ cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.

Idemque 3. Artis, vbi queritur poëtas sine honore esse,

Nunc hederæ sine honore iacent.

Fama doctorum. *Pallescunt undique.*] Sicuti errabunda tenaxque hedera sensim altum conscendit, exterius virescens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex se producit: ita Poëtæ suis laboribus humo pedetentim sese efferunt: & quamquam assiduo studio pallidi sint, fama tamen ex scriptis & ingenio concitata semper virent: quippe qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

AD EMBLEMA CCV.

MVTVATVS est huius distichi argumentum ex Aristot. Rhetoric. lib. 3. Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus esse similes dixit. vt enim ilices sese vicissim frangunt: ita Bœotios inter se prœliari. Græcè ita: Ἐλέγετο ὅτι ὁμοίους τοὺς πρίνους τοὺς τῷ ὄρει ὄντας κατακόπτουσι, τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Ilex, vita seditiosorum. Seditiosi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, suo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities est, vt non nisi magna difficultate proscindi queat, nisi etiam per se fatiscat & diffindatur. Proterui enim, quibus seditio & turbatus Reipublicæ status cordi est, cùm

numquam possint cum aliis conuenire, sæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quasi agmine facto, discedunt: & tandem cùm nonnihil dissentiunt à sua factione, facillimè corripiuntur, suorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8.

Duritie nimia.] Poëta in eclogis, argutam ilicem ait, hoc est stridulam. Horatius pro nota fortis animi vsurpauit 4. Carm. 4.

Duris vt ilex tonsa bipennibus, &c.

Id reuocat in mentem quod Plin. obseruat lib. Historiæ rerum 16. cap. 26. nuces pinus, quæ se in ipsa arbore præ nimia, aut potius præpropera maturitate diuisere, Zamias appellari, & nisi detrahantur, ceteras lædere. Hoc nos ipsi Franciadæ vidimus, sensimus, expressimus, maximo nostro malo non ita pridem, cùm plebs stupens quasi medio interregno fureret, nihil præter patriæ exitium affectaret, bonis quibusque & pacis studiosis aut mortem aut exsilium minaretur, vel extrema quæque discrimina etiam morte duriora intentaret. Qui furentum hominum impetus numquam sisti aut cohiberi posse videbatur, nisi fistio ipsa dissessa, ac in se diuisa primùm fomenta ac semina discordiarum retardasset. Nam hoc nouum portenti genus & exemplum insolens ediderè turbulenti, vt de iis peius mereri sint qui suæ coniurationi nomen dederant, quàm alij qui contà palam steterunt. Ita rabie perciti sibi ipsis vim attulerunt, sese que confoderunt, & in exitium spontaneum coniecerunt. At verò quàm innumerabiles ex iis qui de vita potius, quàm de sententia decedere maluerint! imo supersunt adhuc qui restinctis notium incendiis animum tamen armatum retineant; & nescio quid mussant adhuc, cùm aperte eloqui non audeant.

AD EMBLEMA CCVI.

Citrus. Amoris symbolum.

MEDICA malus, quæ & Citrus, & apud nostros ob aliquam cum auro similitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris potest esse nota. Est enim coloris aurei, dulcis quidem & austeri nonnihil saporis habet, sed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aspectu, tota videtur aurea, sed vbi gustu dulce dedit, amarum ad satietatem vsque aggerit, quod γλυκυπίκρας nomen indicat. Plato itaque, vt scribit Marsilius in Symposium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quisquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύ-

Amor γλυκύπικρος.

πικρος,

πικρόν, id est, dulce amarum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria sit. Vt mors est, amara res est; vt voluntaria, dulcis. moritur autem quisquis amat. Hæc Marsi. Ficinus.

iucundus amaror.] Paronomasia elegans, quam lepidè vsurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, sed amaror ab æuo
Dicendus, cùm sit semper amarus amor.

γλυκύπικρος *amor.*] Sic Musæus:

ἤδη γὰρ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæstionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκύθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce mistum.* De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympos. prob. 7. Hanc γλυκυπικρότητα in Lyde Horat. expressit Od. 13 lib 1.

Vror seu tibi candidos Turparunt humeros immodica mero
Rixæ, siue puer furens Impressit memorem dente labris notam:
Non si me satis audias, Speres perpetuum dulcia barbarè
Ledentem oscula, quæ Venus Quinta parte sui nectaris imbuit.

Idem oda 19. sequenti,

Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius:
Vrit grata protervitas, Et vultus nimium lubricus aspici,
In me tota ruens Venus Cyprum deseruit, &c.

Plautus Cassina: Vbi amor rudimentum inerit, cuiuis placiturum credo, neque falsum prorsus, neque suaue esse potest quicquam, vbi amor non admiscetur: fel quod est amarum, id lene facit; hominem ex tristi lepidum & lenem.

AD EMBLEMA CCVII.

Amantium conditio per buxum repræsentata.

BVXVS quorundam amantium vitam & condicionem refert. Vt enim est fronde semper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fistulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ætatis affectu viuunt quicumq. se amori dedūt; pallorem tamen contrahūt, huic affectui peculiarem, quòd singulis penè momentis reformident, ne spe concepta cadant, vel turpem quam sibi fingunt, repulsam patiantur. At quidem nihilominus hilarem præ se vultum ferunt, vt blandū & festiuū fer-

sermonem, semperque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur studio, vel etiam scribunt aut recitant ad pellendos ex animo mœrores, aut exprimenda ea quæ ipsi concipiunt.

crispoq; cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu:

—— hic denso crispata cacumine buxus.

disparibus fistula.] Virg. 2. Ecloga:

Est mihi disparibus septem compacta cicutis
Fistula.——

Ouid. 8. Metamorph.

—— sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longáq; multifori delectat tibia buxi. Item 6. Fastor.

Prima terebrato per rara foramina buxo,
Vt daret effecti tibia longa sonos.

Phrygum tibias è buxo fuisse memini, Aforum è loto apud Iulium Pollucem.

Deliciis taberis.] Amoribus blandis, & aliquando turpibus voluptatibus. Ouidius se tenerorum lusorem amorum vocat.

pallor inest illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

pallet & omnis amans] Cur amantes palleant, rationem apeAmantes pallescunt. rit Ficin. Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeis,

Vuis aridior puella passis,
Buxo pallidior, nouáq; cera.

Ouidius 2. Metamorph.

—— cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxoq; simillimus ora
Pallor obit. Et 4. Metamorph.

—— oráq; buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatoriis:

Palleat omnis amans: color hic est aptus amanti.

Catullus de amasio quodam:

——inaurata pallidior statua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D. Ambrosius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Bu-Locus D. Ambrosii. xus elementorū apicibus vtilis exprimendis; leui materia vsum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, si-nul vt admoneat te ipsa materia quæ semper viret, nec vn-

quam

quam foliis exuitur suis; ne vnquam spei tuæ dissimulatione nudetis, sed semper tibi per fidem germinet spes salutis. Apuleius 1. De Asino aur. Eumque auidè esitantem aspiciens, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert sese, buxantique pallore trepidus, mira super conseruo suo renuntiat. Claudiani illud non est alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naso 4. Metam.

——*Pallesfacit hunc amor ipse colorem.*

AD EMBLEMA CCVIII.

Puerí præcoci ingenio.

FLORET prima omnium amygdala mense Ianuario, Martius verò pomum maturat. Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod non temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib 1. cap. 3. Sunt enim qui statim primoque omnia discant, memoriterque teneant, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad solidam eruditionem vix aliquando perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus sit ingenium tam præcox & præmaturum, aut insanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell. 13. cap. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem sibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum matureſcere (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere. Id quidem obseruatum maximè fuisse in Hermogene tradunt, cui vixdum pubescenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuisse dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conscripserit, quæ ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantem aliquando Musonius Philosophus grauissimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annum quartum & vicesimum attigisset, mente lapsus dicitur, omniumque penè rerum oblitus nulla euidenti causa. Præclara Lysiæ vox oratoris cùm diceret se nolle conscribere quæ festinatio præcipitasset, ὁ βέλομαι ἐγὼ γε σωτάτῳ ἐπισυμένα*. quod tortũ apparet in eos qui nimium præcipitante stilo edunt, seu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Synesius, cùm diceret eos qui sibi in stylo indulgerent, cæca & subuentanea párere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus necesse est vomere.

De Hermogene Rhetore mirum.

fieri

fieri namque stylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo solet accidere, abortit; eoque fieri solet, vt abortus eiusmodi nihil pariat quod sit vitale, integrum, diuturnum. Philostratus tradit in Sophistis, cùm M. Antoninus fama excitus Aristidis Smyrnæi, audire ipsum differentem vellet, dixisse: Hodie proponito, & cras audito; neque enim sumus è numero vomentium, sed exacta cura elaborantium. id est, τήμερον πρόβαλε, τὸ ἄυριον ἀκροῶ, ἐγὼ δὲ ἰσμὲν τῶν ἐμέτων, ἀλλὰ τῶν ἀνελδοκόπων. Huc spectant adagia, Ante barbam doces senes: &; Odi puerulos præcoci sapientia. cuius postremi meminit Apul. 2. orat. pro se, sed aliò torquet. De Hermogene, cuius ante memini, hoc iactatum olim, ὁ παῖς γέρων, καὶ ὁ γέρων παῖς: quo elogio sunt qui laudatum adolescentis ingenium putent, sunt etiam qui non probatum omnino suspicentur; & quidem, vt est apud Menandrum,

ὁ παρ' ἡλικίαν γὰρ, μῖσος ἐξεργάζεται,

mens præcox odiosa. M. Tullius 2. de Oratore: Non potest in eo esse fructus diuturnus quòd nimis celeriter est maturitatem assecutus: Non minus sapienter sub persona cuiusdam Q. Curtius: Nullum esse eumdem & diuturnum, & præcocem fructum. Memini aliàs adagij vetcris, Canem festinantem cæcos párere catulos. Et in rerum natura præcocem, nimisque celerem cucurbitam se in altum cacumen breui admodum spatio temporis efferre, & de se quid magni promittere, sed leui momento deficere. Et qualia censeas animalia ἡμερόβια, quæ tam properè occidunt quàm nascuntur? Alcestidi obiectum à poëta vano legimus, quòd non nisi versus tres immenso labore conderet: at iactator dicebat centum: Bene inquit Alcestis, nam tui in triduum tantummodò; mei verò in omne æuum sufficient. testis Val. Max. lib. 3. cap. 7. Nos ad ingenia præmatura cum Alciato id flectimus. magna pollicentur primæuo ætatis flore, sed postmodum languescunt aut debilitantur. Spem eam iactant patres nimis indulgentes, aut stulti magistri, qui adolescentulos sibi concreditos fouent spe illa plerumque fallaci ac stolida, qua imbuti tenelli animi labores abiiciunt, vel studia ipsa deserunt, quia se iam putant consecutos cùm vix per somnium doctrinæ solidæ gustum perceperint. Atqui vt plantarum, sic & ingeniorum sua tempestiuitas exspectatur, quibus si vis ante tempus iniicitur, nunquam matureſcunt. Dixit veterum vnus nihil sibi videri inamabilius, quàm sit stultitia diligens, hoc est, πρωιμύια, quæ contra naturæ leges cœpto nondum

vere, autumnum cogitat. Sic enim nondum benè delibatis rei Grammaticæ primordiis statim properant ad Logicas subtilitates manibus illotis, aut scholas iuris nullo pudore irrumpunt, vel alias graues disciplinas imparati adgrediuntur. Bene olim ac sapienter constitutum à maioribus, qui scholam Parisiensem bonis moribus ac legibus informarunt, vt annorum aliquot exactis spatiis, studiorum curricula exigerentur: collegia priuata per certas decurias (classes appellant vulgo) tribuerentur: superiores collegiorum ordines, Theologorum nempè, Iurisprudentum, Medicorum suis legibus continerentur. quorsum enim ad gradus scholasticos promotiones non nisi statis temporibus cuiquam affectandas? Et quid, vt de aliis taceam, censente principe Iustiniano quinquennium præstitutum studiosis Iuris? vel quid primo anno, Iustinianæi noui nuncupati, dein Decretales, Papinianistæ, Lytæ, Prolytæ, nisi quòd censuerit studia non nisi maturè incunda & perficienda? Sic enim ad honorum gradus euecti iam olim qui exacto legitimo studio fructum disciplinæ principis expressissent, non vt hodie fieri solemne per saltum, vt ita dixerim, datisque pecuniis, non virtute, sed ambitu occupantur tituli magnifici, quibus impensè multi nunc temporis intumescunt, sed imprimis qui non esse, sed videri volunt. Plinius Secundus suo æuo non ab re succensebat nouitiis aduocatis, obscuris & ineptis, qui nimis irreuerenter ac temerè ad centumuiralia iudicia irrepsent: sed istud cacoëthes pridem nostrorum hominum animos occupauit, vt studiorum herbas amputare malint, quàm segetem exspectare. Et sic ferè fit, vt quod Menedemus Eretriensis de iis dictitabat, qui studiorum caussa Athenas concederent, primo anno philosophos, secundo Rhetoras, tertio rerum omnium imperitos: ita de nostris longè multis pridem iaculatum accepimus, primo anno Baccalaureos dici, secundo Licentiatos, tertio Doctores, quarto nihili censeri, & in magna rerum ignoratione versari. Contrà nihil desperandum putamus de iis qui primò tardiores, certeque rudiores, & in quibus vis ingenij viuida non statim erumpit. Hoc enim de se Actius tragicus iunior, apud Pacuuium seniorem iudicauit, Gellio teste lib. 13. c. 2. Actius enim Atreum tragœdiam quam scripserat, Pacuuio legendam dederat. senex ille statim pronunciauit grandia quædam sibi videri & sonora, duriora, & nondum matura satis. Ita sentio, inquit Actius: neque me pœnitet: meliora enim spero fore quæ sum postea scripturus.

Cur properans.] Properare aliud est quàm festinare, ait Nonius;

nius: qui enim vnumquodque maturè transigit, is properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat. Sic omnino Cato, oratione De suis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

praecoci.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. c. 11.

AD EMBLEMA CCIX.

MORVS quasi μῶρος* quibusdam dicitur, quòd nigra sit: alij à mora, id est, tarditate deriuant, quòd arborum postrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quasi μῶρον appellatam existimant, id est, stultam, cùm præ cæteris prudentissima esse videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouissima, inquit, vrbanarum germinat, nec nisi exacto frigore; ob id dicta sapientissima arborum: sed cùm cœpit, in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum strepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentiæ gerit symbolum, ait Pierius lib. 52. quòd ne acris iniuria lædatur, tempestiuam & commodam occasionem præstolari videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ spirauere, erumpunt germina, & flores exsinuant magna interdum strage ob temporis inconstantiam. Ne autem pruina lædi possit, quem hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitus lapsum fuerit, atque ad amœnissima adulti veris tempora peruentum omninò sit. Ita vir prudens grauiora negotia, & consilia omnia consultò prorogat: neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro. Politianus Rustico:

Morus vnde dicta sit.

Prudentiæ symbolum, morus.

Mox vbi tam sapiens cœpit frondescere morus,
Ante quidem sapiens, nunc ambitiosa.

Exemplo Bruti Iunij, qui ad tempus stultitiam simulauit, sed maturè tandem virtute singulari Tarquinios expulit: quare Bruti nomen non æquè illi impositum. Sic & Fabij Quinti dictatoris, qui procaci cauillo cunctator audiit, tamen cunctando rem restituit, ait Ennius apud Tullium, Et non ponebat rumores ante salutem. Occasione symbolorum amygdali & mori, quæ noster hîc ingeniosè opponit, nos aliquando effudimus eiusdem penè argumenti carmen, ad hunc modum:

Glauca salix properat, sed multùm tardat oliua:
Illa perit citius, sed valet ista diu.
Ingenium præcox festinat præpete cursu,
Sic tamen ad frugem vix bene peruenit.
Tardior at multò nunquam nisi tempore venit
Natura, at multò fit magis illa tenax.

AD EMBLEMA CCX.

Laurus vaticinij nota.

APHTHONIVS Rhetor Laurum vaticinij symbolum esse prodidit: idcircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo sacram putarunt. Si enim strepitu quodam in igne crepuisset, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo supposita dormientium, somniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accipimus. Et quidem olim in maleficiis amatorijs incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici solebat, tanquam amantium querimonias repræsentans. adag. Clamosior lauro ardente: quod videtur significasse his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona signa dedit, gaudete coloni.* si verò tacita conflagrasset, habebatur inauspicatissimum, vt ipsemet ait:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Φάφη vnde dicta.

Plerique hinc φάφλω dictam putant, à φα intensiua particula & φωνέω, quod est cano & voco. quòd in igne sonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt significatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro sexto Saturn. cap. 4.

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili sonitu flamma crepitante crematur.

Præscia ventura.] Sic videtur legendum potiùs,

Præscia venturi laurus, fert signa salutis:

vt apud Claudian. 2. de raptu Proserp.

——venturi præscia laurus
Fluctuat.——

Ad idem Emblema aliis versibus.

CAROLO V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs gestabant. Plinius

nius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptamBarbarossæ, suoq. regi tandem restitutam à patribus nō ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferūtur.

Pœnis.] Pœni fuere Carthaginienses: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenses, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt scriptores quidam tradunt, quorum in numero est Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab aliis quibusdam studiosis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo est τύνητον: Straboni τύνις, vt Tunicense oppidum Plinio. Quia verò fortè Tunetum, vel vt alij Tunitum, digna monimentis literarum ciuitas est, addo quæ sequuntur in studiosorum gratiam. Tunetum itaque Scipionis ætate tumulus erat editior, vnde ille spectauit Carthaginienses ad classem Romanorum exurendam accinctos. Post excisam Carthaginem, eam incoluerunt pulsi à Romanis; patriaque carere coacti: quam ob causam amplificata illa fuit, adeò vt noua Carthago diceretur. Apuleius eam nominat Augustam amplissimam & honorificentissimam. in ea fuere viri literatissimi & gymnasium celebre; in quo profitetur se contendisse D. Augustinus. Aberat olim à Carthagine duodecim fermè passuum millibus; locus tum arte, tum natura suapte tutus, & qui à Carthagine conspici & præbere conspectum tum ad vrbem tum ad circunfusum mare vrbi posset. Doza epist. 51. in Africa oppressis Tunetibus grauiter premitur Goletta, quam olim fuisse volunt Carthaginis portum. *Pœni, Thuni*

Victrices ornent talia signa comas.] Horat. initio 2. Carm. de Pollione Asinio,

Cui Laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

De corona Laurea triumphis aptata Ouid. 1. Metamorph. vbi de puella fugiente Apollinem in Laurum transformata. Quid ea de re sentiant Mythologi, viderint alij. Q. Curtius lib. 4. dextera præferens Lauream, haud dubium victoriæ auspicium. de hoc satis. Id me obiter vnum mouet, quod Poëtæ sibi hederam tribuunt, arborem infrugiferam, soloque virore perpetuo celebrem. de hoc facile transilio aliorum coniectanea: & non displicet cuiusdam non illepidum ea de re carmen, quod excepi aliquando ex ore dicentis:

Quid Lauri sine honore virent? quia dia poëtis
Despicitur lautis, principibusq; viris.
Nempe poëta bonus non laurum poscit, at aurum;
Nec modò, si sapiat, esse poëta velit.

AD EMBLEMA CCXI.

Populus alba Herculi sacra.

POPVLVM albam Herculi sacram Plinius tradit c. 1. lib. 12. & lib. 16. cap. 23. Hæc quòd sit folio semper tremulo, supernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obscuram noctem distributum repræsentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungisque enascentibus laudatissima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi Indigeti sacram, idem Plin. scribit, & Virgil. Ecloga 7.

Populus Alcidæ gratissima, vitis Iacchо.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hist. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos sola lauro coronari solitos, qui ad aram maximam Herculi sacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

——Herculea bicolor cùm populus umbra
Velauitq; comas, foliisq; innexa pependit.

Et paulò pòst:

Populeis adsunt euincti tempora ramis.

Hoc quidem vidit diligentissimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tempus significari ait, quòd sit bicoloribus foliis, quippe quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hoc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur; nec vllo argumento certiùs intelligitur sidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt sunt oleæ, salices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatur. In populo verò, alba præsertim, candor vna ex parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Eius arboris coronam gestasse Herculem narrant, cùm ad inferos descendit, eamque partem quæ foris esset conspicua, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ condebatur interiùs, sudore ablutam candidiorem euasisse. Secus habet Pausanias. Sed omnes hasce opiniones sigillatim recensere vt non animus, sic non video quàm sit necesse. Apud Horat. 1. Carm. Teucer, cùm Salamina patremque fugeret;

Populus arbor, temporis symbolum.

Tempora populea fertur vinxisse corona;

Vices temporum, ac fortunæ designans. quod idem Horatius

ius ad Canidiam Epodo, citra figuram arguit his verbis,

Vrget diem nox, & dies noctem.

Populeam coronam ad signum fortitudinis traxit Ouidius epistola Deianiræ Herculi:

Ausus es hirsutos mitra redimire capillos?
Aptior Herculeæ populus alba comæ.

Sed nos ne quid antiqui sinamus intactum, Athenagoras, Atheniensis Philosophus, Apologia pro Christianis, eo loci vbi deorum gentilium monstrositatem arguit, exempla quædam confert, sed primum Herculis, gigantum alterum, & tertium Proserpinæ. Herculem Deum inuolutum dracone ex Orpheo dicit: eumdem cum Orpheo κοσμογονίαν referens, ita describit, vt alterum caput habere à natura leonis dicat: & inter alia duo, quorum vnum est draconis, alterum leonis, medium caput Dei sit, hunc Herculem tempus fuisse nominatum, & onus prægrande ait posuisse: quæ physicis rationibus vtrinque constant, vt solent reliquæ Græcorum fabulæ. Probus Grammaticus commentariis in Virgilium testatur physicos Herculem tempus interpretari? ideoque illi populum arborem ἀπαγορευτῶς assignari, quòd bicolor sit: quæ hac ratione partes temporis indicet, diei scilicet ac noctis. Et serpentem seu draconem conuolutum temporis habere symbolum, in semetipsum reuoluti, notius est quàm vt testimoniis egeat. Tria igitur Herculis capita, tria sunt interualla temporis, præteritum, præsens, futurum. At præteritum quidem rectè per leonis caput exprimi, cùm eius possessionem scriptis ac memoria firmissimam homines teneant: futurum per draconis caput. Vt enim futura prospicimus, ita nullum animal est quod acutius videat: nam & draco à videndo dicitur, nempe δέρκεσθαι. Præsens porrò tempus per Dei caput exprimitur, quia Deus, qui tempori subiectus non est, neq. præteritum, neque futurum sentit, sed in præsenti semper est. Quod autem hîc Hercules prægrande onus posuerit, vnde cœlum & terra originem duxerit, hoc significat, hunc mundum, & quæ in eo sunt omnia tempori esse subiecta: initium scilicet cepisse, & proinde habitura finem. Deum verò eius conditorem solum esse immortalem. Macrob. 1. Saturnal. cap. 20. Herculem, tempus esse ex professo tradit, & Osiridis imaginem tricipitem describit, quem & Herculem, & Solem nominat.

VERVM hîc iam terminus hæreat, & nos vt laboris diutini, sic quietis vices experiamur: quin his absolutis commentationum aduersariis, & quasi codicillis opera tumultuaria conscriptis, ad Iuris pristina studia reuocemus animum. Et speramus nobis certè condonaturos studiosos, si in ista rerum varietate quid incautis nobis exciderit, aut non satis opportunè conceptum sit, vel secus positum quàm debuerit, eò quòd properantibus multa præteruolent. Scio pleroſque nostris officere luminibus, nimis delicatos, & defixos vni Tulliano charactéri, vel paucorum eius generis, quibus non placeat vel Cassiodorus, cuius pergraues sententias non rarò comparaui, quæ ad rem facere viderentur, vel Gratianus canonum concinnator minimè pœnitendus, imò quibus fastidiosis lectoribus iuris Romani gnomæ pulcerrimæ displiceant, & quas cùm audiunt, se in novas insulas putant ablegatos. hos nihil moror inquam, nec pili facio si quid supina & caperata fronte de his collectaneis pronuncient. Et quantæ mihi curæ si nitidi, beneque pexi vel quid mussent, aut desiderent ad rerum adeò variarum pulchritudinem augendam? Palma in medio posita est, eam arripiat qui possit. Interea liberum esto cuique vel nostris vti candidè, sicubi opus habeat,

——si quis tamen hæc quoque, si quis
Captus amore leget:

vel reperire meliora, nec ita indignanter fastidire quod quibusdam fortasse prodesse possit, nocere nemini.

TIBI VNI, CHRISTE
OPT. MAX. GLORIA.

MONI-

MONITIO AD LECTOREM.

Ad calcem huius Commentarij, admonitum esse volui philologum me de industria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram superioribus anteactis annis, transiliisse vnum Emblema, cuius argumentum mihi displiceret, ipsaque sententia, tum quòd mihi non faceret ad stomachum, tum etiam quia non videbatur castis auribus committenda, censebatur indigna quæ mea explicatione illustraretur. Ne tamen studiosos omninò defraudem, qui me vrgent & certè cogunt, vt si nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, saltem ipsum fontem detegam Emblematis; id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha seu titulus carminis sic habet, *Aduersus naturam peccantes:* carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, sed & est res improba factu,
Excipiat si quis chœnice ventris onus.
Mensuram legisq; modum hoc excedere sanctæ est,
Quale sit incesto pollui adulterio.

Video alludi fuisse ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione ostendi. sed hæc satis. Cæterùm id apparet esse tractum ex Artemidori 5. De insomniis. eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, εἶλκε ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ. τὸ γὰρ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρεβαίνομεν, παρὰ τὰ νενομισμένα χρῆσθαι τοῖς ἄλλοις. Hæc Latinè ita sonant: Quispiam sibi visus est in chœnicem aluum exonerare. conuictus de eo quòd cum sorore cubitasset, damnatus est: mensura enim est chœnix: at quidem mensura legi similis est. quodam itaque modo legem transgressus erat, qui nimirum admisisset aliquid præter leges toti Græciæ communes.

Turpe quidem dictu.] Isocrat. ad Demonicum: ἃ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Quod turpe factu, ne puta dictu pulchrum. Paullò diuersius tamen M. Tullius ea epistola, cuius initium, Amo verecundiam: Quædam fiunt nō turpiter, dicuntur non honestè. Et priori de Offic. Quarum partium corporis vsus sunt necessarij, eas neque partes, neque earum vsus suis nominibus appellant: quodque facere turpe non

est, modò occultò, id dicere obscœnum est. Et ad finem eiusdem libri: ita tetra quædam, ita obscœna, vt dictu quoque videantur turpia.

excipiat siquis chœnice.] Chœnix, quodnam genus mensuræ, suprà dictum, ad Embl. Desidiam abiiciendam.

legis modum excedere sancta.] Ea est quæ verbo vno dicitur ἀνομία, legis transgressio. sed hîc non legis cuiuscumque, sed naturalis ac diuinæ: quam turpiter & nefariè violant qui vel incestu, vel adulterio sese inquinant. Quis enim, verbi caussa, non exhorreat maculosissimam illam Semiramidis cum Nino filio commissionem? quis Neronis cum Agrippina matre, Artaxerxis cum sorore, Bassiani Caracallæ cum nouerca, & alia eius generis flagitiorum monstra, quæ qui patrarunt videntur haud dubiè vim quasi armatam ipsi naturæ iniecisse? Sed hæc facessant quæ saluo pudore vix dici possunt.

FINIS.

IN-

INDEX

RERVM ET VERBORVM

QVÆ HIS COMMENTARIIS

CONTINENTVR.

A.

ABDOMEN. 349
Abies. 679. fretis apta, ibid.
Abstemius. 128, 158
Abstinentia. 202. ab esu piscium. 356 à muneribus capiendis. 193
Abstinentiæ officia. 203
Accola quid. 214
Acheloï cornu. 443
Achilles formosissimus Græcorum. 380
Achilles vt tractarit Hectoris corpus. 547
Achilles flaua coma. 437
Achillis sepulchrum 497
Achillis arma ad Aiacis tumulum delata. 181. 182
de armis Achillis contentio. ibid.
Achiui. 589
Actæon in ceruum mutatus, & de eo varia. 251. 252. 253.
Actæones venatores. ibid.
Actiæ Augusti matris somniũ. 68
Ad finem vbi peruenieris, hæ redeas. 30
Admissarius pro homine immoderatæ libidinis. 306
Adolescentia maximè feruida, &c. 129.
Adolescentis descriptio. 261
Adolescentiari pro luxuriari. 428
Adonis. 314. 515
Adorea quid. 661
Aduersus Solem ne meiito. 32
Adorato circumactus. 55
Adoraturi sedeant. 35
Aduersæ res statim accedunt, tardè recedunt. 486
Adulatio in aulis Principum. 209
Adulator vt Chamæleon. 255
Adulatorum mores. 254. & seqq.
Adulterium vnde dictum. 271
Aegyptij symbola reperetunt. 23
Aegyptij cur oculum in sceptro regio posuerint. 140. eorum Hieroglyphica. 23
Aegyptij quid per leonem designarint. 121. quid per serpentem. 66
Aëllo harpyia. 197
Ælutus. 319. 320
Æmulatio impar. 518
Ænea pietas. 659
Ænigma. 45
Ænigma de testudine. 666
Ænigmata. 24. eorum lex. 45
Æschylus poëta. 156
Æsculapius cur Deus habitus. 540. sub forma serpentis cultus, ibid.
Ætates tres. 645
Æthiopem dealbare. 271
Æthiops non albescit. 271
Affectus iustitiæ debent cedere. 185. Affectus in iudicibus sedati. 527
Affectus moderandi sunt. 259
A fronte & à tergo. 140
Agamemnon. 242
Agamemnoni quid vitio datum. 262
Agamemnonis clypeus. 266
Agamemnonis symbolum leo. 356. 266.
Agathocles Peripateticus. 292
Agendi initium secundum vires cuiusque sumendum. 147
Agentes & consentientes pari pœna puniendi. 592
Agesilai cordatum responsum & consilium. 106
Aglaia. 564
Agrippa fictitius. 114
Aiax qualis apud Homerum. 473
Aiax vnde dictus. 243

Aiax

Aiax seipsum interfecit. 598
Aiaci tumulus vbi. 241
Aiacis infania. 597
Aiacis & Vlyssis contentio. 182
Alauda in gramine nidificat. 174
Alba vestimenta in conuiuiis. 432
Alboris significationes. 431
Album & purpureum quid. 437
Albus color. 431
Albus color gaudij signum. 431
Albutius. 519. 520
Alcæa cauda leonis. 277
Alce fera. 76
Alciati symbolum. 439. Epigramma in detractorem. 518. in prædottibas. 567. 568.
Alciatus iusciuile professus in Gallia. 73. eius laus in alieua patria. 520. Emblemata eius Philologis omnibus probata. 11. 12. 13. eius methodus in cursu studiorum. 135
Alciatæ gentis insignia. 76
Alcibiades. 255
Alcibiadis factum vt populi rumores inhiberet. 317
Alcimenes auceps. 375
Alcyon vnde. 608
Alcyonij dies qui. 607
Alcyonis sollertia. 607
Alcyonum sollertia in nidificando. 608
Aleæ ludo vita hominis comparata. 483
Aleuadæ Thessali. 206, 208
Alexander Magnus. Pellæus iuuenis. 69. eius præclarus ortus. 69. mater eius Olympias. 66. filius dictus Iouis Ammonis. 66. eius apophthegma 76. 77. summa in bellis celeritas. 76. insatiabilis. 262. ambitiosus. 265. iracundus. 277. cur annulum ori Hephæstionis appresserit. 111. piratæ ad Alex. responsum. 217. ipsi acceptum Emblema. 76. eius pernicacitas. 76. 77
Alexander Pheræus tyrannus occisus. 208
Ἀλέξω quid. 314
Ἀλεξιτήριον, & ἀλεξιφάρμακον. 314
Aliud agere qui dicantur. 136
Alius peccat, alius plectitur. 595
Ἀλωπέκιον. 276
Ama tanquam osurus, &c. 129
Amabiles post mortem. 583
Amalthæa vnde dicta. 439
Amalthææ historia. 443
cornu quid. 440
Amans vere semper amat. 559
Amantes cur pallidi. 687
Amantium conditio per buxum repræsentata. 686, 687
Amaranthus tumulis appositus. 498
Amaranthus. 499
Amasidis fatum. 218
Amator, vt aries stolidum animal. 304
Amatores meretricum. 307
Amatores nullum periculum detrectant. 405
Amazones cum Chimæra collatæ. 120. ab Hercule deuictæ. 611
Ambages. 183
Ambitionis mala. 262. & seqq.
Ambitiosi & auari lupo cetnatio collati. 282
Amens. 110
Amicorum duo genera. 415
Amici qui diligendi. 557
Amici veri typus. 565
Amici plures oppressernnt quàm inimici. 134
Amicitia post mortem durās. 557
ἀμνηστίας lex. 495
Amor, affectus potentissimus. 377
Amor in gemma sculptus. 377
Amor, leonum domitor. ibid.
Amor, rosæ similis, & hederæ. 381
Amor nudus, tidens, nullis armis instructus. 381
Amori fax tributa. 382. 392
Amoris potentia & vis. 382. 385
Amor παιδαγώγων omnia domat. 381. 384. fulmine superior. 384
Amor ignis, imò igne fortior. 385
Amor honori cur iunctus. 101
Amor & violentia celari non possunt. 406
Amor ex otio nascitur, laborem tamen creat. 413
Amore captus studiosus. 387
Amore non capi Musas quid. 425
Amor sine arcu & telis. 381

Amores duo. 391
Amor duplex. 391. aliàs triplex. 392
Amoris honesti zgalma. 390
Amoris cælestis effecta. 391.392
Amor turpis vt pellatur. 394
Amoris natura. 400
Amoris mel & fel 400. συκόμυιαι. 400. 685
Amoris statua & descriptio. 404
Amor aliger. 385
Amor cur nudus. 406
puer 407. inconstans. 407
pharetratus & sagittifer, alatus, 409. pennatus. 410
cæcus 411. τυφλὸς ἢ τυφλοποιὸς, igneus. 411
Amorem tribus rebus induci. 421
Amoris vulnera ex oculis. 422
ad Amorem inflammant verba & cantus. 423
Amoris antidotum. 424
Amor castus & pudicus. 101
Amor laqueos vndiq. tendit. 154
in Amando delectus & consilium. 307
in Amorem turpem amuletum siue remedium efficax. 316.317
Amor vt inhiberi & respiri possit. ibid. quomodo ab amore superetur. 394. ab Amore turpi quomodo cauendum. 307
plus amore quàm vi effici. 385
Amor sui pessimus. 289
Amphisbænæ serpentes. 70
Amuletum quid. 313. 318
Amuletum in obtrectationem. 570
Amygdalus. 688
Anacharsis Scytha. 522
Anagrammatismi ratio quæ. 45
ἀναισθησία, & sensuũ vacuitas. 285
Anas auis non inelegans. 248
Anchora quid. 524
Anchora delphino iuncta. 523
Anchora Thalassiarchi Gallici. 523
Anchoram sacram soluere. 524
ἀνίχνευτος ἢ ἀνίχνευτος. 202
Angerona, silentij Dea. 110
Angli diuinatoris vana prædictio. 374
Anguilla lubrica. 150
Anguillas qui dicãtur captare. 339
in aqua turbida piscari. ibid.
Anguis quid significabat. 67
sinuosus. 69
Anguis Ambrosianus Mediolani. 541.
Anguis præsagium. 68
Anguis sibi caudam mordens. 67
Anguis tortilis ducum Mediol. insigne. 65
Animalium genera. 358
quorundam solertia. 174
Animalia prodiis habita. 356
Anima de cœlo est. 91. sicca sapientissima. 159. omnibus rebus corporalibus præferenda. 545
Animi voluptas magnum virtutis præmium. 136
Animi partes duæ. 356
Animum mutare difficile. 369
Animi contemplatio quæ. 81
Animi amor Diis gratus ibid.
Animi puritas Deo gratissima. 83
Animus ab externis minimè pendens. 214
Animus vt auriga. 259
Animi sedes an in cerebro, an in corde. 358
Anni quatuor tempora 364.365
Annon leone vsus pro iumento. 189
Annulus in primis nuptiis cur detur. 665
Annulus, signum seruitutis. 28
Annulum aretum ne gestato. ibid.
in Annulo Dei figuram ne habeto. 32
Annus lustris. 128
Ἀντέρως, id est, amor virtutis. 391
Ἀντέρως, alium Cupidinem superans. 394
Anteuorta & Postuorta. 140
Ἀνταίας vel ἀνδεὶς virago. 117
Antiochi stratagema in Galatas. 462.
Antiochus & Charicles fratres. 672
Ἀντίπαλος quid. 401
Ἀντιπαλαγεῖν. 41. 191
Antiquissima quæque commentitia. 621
Q. Antistij seueritas. 163
M. Antonius tyrannus, patriæ pestis.

peſtis. 187. eius facinus. 186
Aper Erymanthæus. 510
Apes citius pungunt pollutos libidine. 401
Ἀφελωΐς, ſymbolum. 40
Apum natura. 534
Ἀφροδίτη vnde dicta. 389
Apicius guloſus. 345
Ἀπάτεια cur veteribus laudata. 124. & ſeqq.
Apollo vbi natus. 364
Apollo & Bacchus cur iuncti. 363
Apollo Loxias. 25
Ἀποτροπαῖα. 314. 318
Aqua quid. 625
Aqua cur pro ærumnis vehementioribus accipiatur. 227
Aquæ vitreæ. 339
Aqualis & malluuium. 193
Aquila, imperij ſymbolum. 37 Romanorum inſigne & ſymbolum. 37. 201 in ſtemmatis. 627 pro ſtemmate Imperatoris. 199
Aquilæ omen. 202 præſtantia. 201
Aquila in nubibus. 516. fortitudinis nota. 199. auium regina & Iouis miniſtra. 83
Aquilæ & Scarabei diſſidium. 581
Aquilæ ſacræ aues quibus. 201
Aquila Pyrrhus dictus. 201
Aquilino naſo homines. 201
Arabum aſſentatio. 255
Arbor quid. 625
Arbuſtum vnum non alit duos erithacos. 350
Arcades βαλανοφάγοι cur. 414
Arcades primi Lunam obſeruarunt. 501
Arcades quur προσέληνοι dicti. 502
Archilochus poëta maledicus. 249
Archilochia edicta, &c. 249
Arcula Gratiarum inanis. 565
Ardea. 331
Ardeliones, eorumque ſtudia. 328. 329
Ardeola ſtellaris. 331
ex Arduis perpetuum nomen 488. & ſeqq.
Ἀρετὰ ἀπὸ τῶ ἔρδειν. 479
Ariadne à Baccho rapta. 161
Aries amatorem ſignificat. 394
Aries vir gregis. 306
Aries in aureo vellere. 647
Arionis à Delphino ſeruati hiſtoria. 342
Ariſtides Iuſtus. 266. cur Athenis pulſus. 146
Ariſtippi cautio. 544
Ariſtomenes Meſſenius. 199. 200
Ariſtoteles ingratus in præceptorem. 280
Ariſtoteles cur νοῦς dicatur. 280
Ariſtoteles & Ciceto φίλαυτοι. 293
Armorum ſymbola. 64
Arrogantes. 292
Arſinoës mira in liberos pietas. 657
Ars ſua cuique pro viatico. 359. 361
Ars naturam adiuuat. 363
Artem qui ſequantur. 362
Artes liberales quam illiberales ſequi ſatius. 359
Artaxerxis moderatus animus. 537
Arundo pro ſagitta. 376
Aruum genitale. 315
Aſellis commiſſa ſacerdotia. 97
Aſini encomium. 96
Aſinus vehens myſteria. 96
Aſinus quid in hieroglyphicis. 95
Aſſentationis malum. 255. 256. 276
Aſſentatorum mores. 256
Aſſueſcere verbum. 327
Aſtrologi. 372. & ſeqq.
Aſtrologi Iudiciarij. 375
Aſtrologorum reprehenſio. 376
Aſtrologorum vanitas. 372
Aſtydamas hiſtrio. 292
Atalanta. 650
Atæ fabula in quos torqueri poſſit. 487
Ate Hometica. 485
Ater à nigro differt. 436
Atergatis dea. 35
Athanaſius à paganis ſuggillatus. 257
Athenæ doctæ. 88. earum laus. ibi.
Athenæ vnde dictæ. ſub Mineruæ tutela, cur Cecropiæ dictæ. 144

Athenienſes αὐτόχθονες. 501
Athenienſium de cædibus iudicia. 518. inſigne cicada. 501
Athenienſium bella exitioſa. 605
ἄθεοι voluptuarij. 85
Ἀπαρχαὶ θεῶν. 205
Atralus. 282
Atyla. 478
Auari conditio. 332
in Auaros. 334. 341
Auarorum principum commentum. 533
Auari aſino comparantur. 334
Auaritia. 331. 332
Auaritia ſummum malum. 343
Auaritiæ quanta pernicies. 342
Auaritiæ comites. 343
Auaritiæ mala. 343
Auaritiæ & volucrum collatio. 510
Audentes ſupra vires. 267
Augeriani lepidum epigram. 384
Augiæ purgatio. 511
Auguſti ſymbolum. 38
Auguſti dictum. 147
Auguſtinus Nyphus Philoſophus. 387
Auium induſtria naturalis. 174
Aulicorum aureæ compedes. 336
Aulicorum deſcriptio. 336. 337
Aurata, piſcis. 583
Aureum vellus. 648
Auxilium mutuum. 559. 560
Auxilium nunquam deficiés. 562

B.

BABYLON quid. 93
Babyloniæ mulieres. 93
Bacchi ortus. 165
Bacchi nutrices Nymphæ. 166
Bacchi ſtatua. 160
Bacchi ſimulachra nuda. 164. 406
Bacchi currus tractus à tigribus. 189
Bacchi nomina. 160
Bacchi mater Semele. 157
Baccho cur papauer & ferula tributa. 128. cur tympanum. 162
Bacchus cur διθύραμβος dictus. 318
Bacchus cur iuuenis. 161
Bacchus cur Lyæus dictus. 215
Bacchus cornutus cur. 162. 164
Bacchus Nymphis temperandus. 165 (165
Bacchus femori Iouis inſutus.
Bacchus Bromius. 160
Bacchus nudus, rubeus, igneus, cur. 164. 165. κισσοφόρος, βρύων καὶ ἰκτίνος. 162
Bacchus Liber pater. 161
Bacchus & Pallas cur eadem ara locantur. 156. 157
Bacchus cur pater. 157
Bacchus & Pallas cur Ioue nati. 157
Bacchylides Lyricus. 603
Baculus quid. 443
Barbam vellere. 549
Barrus, barritus, & barrire. 465
Bartholomæus Anulus. 635. 636
Battiades Callimachus poëta. 338
Bellaria. 212
Bella Chriſtianorum quàm peruerſa. 477
ex Bello pax. 602
Bellum quando & qua cautione ſuſcipiendum. 604. 605
Bellorum ſuaſores. 592
Bellicis in rebus celeritas. 76
Bellum vnde dictum. 472
Bellum ciuile. 221. 472
Bellerophontis hiſtoria, & vnde dictus. 120
Belliſarius. 282
Benefacta malè locata, pro malefactis arbitranda. 132
Beneficij inter duos lex. 566
Beneuolentia ciuium firmiſſima cuſtodia. 106
Bias. 639. eius apophthegma. 214
Bilem euomere. 568
Bilis duplex. 178
Bis dat qui citò dat. 565
Biturix, vrbs, & eius inſigne. 73
Bonis auſpicijs incipiendum. 473
Bonis à diuitibus timendum. 195
Bos ad laborem natus. 440
Botrus. 160
Boues Lucæ. 465
Bruti numiſma. 541
Bruti opinio de fortuna, perniciоſum delirium. 445. 459
Brutus ſeipſum occidit. 444
Brutus & Caſſius. 444
Burgundionum tria repagula. 38

Bustum. 201
Buxus. 686
Byrrhus giluus. 435

C.

CACHINNVS. 544
Cadmi draco. 67
Cadmi historia. 634
de seminatis à Cadmo dentibus mythologia. 637
Caduceatores legati cur. 442
Caduceo implicati serpentes. 442
Caduceus Mercurij. 442
Caduceus. 439.442
Cæcitas animi maxima. 290
Cæcus claudum gestans. 560
Cæruleus color. 434 437.438
Cæruleus ἀλκυὼν cur. 438
Cæsar Borgia. 239
Cæsar ambitiosus. 265. imitatus Alexandrum. 76
Cæsar occisus in senatu. 186.187
Cæsaris occisores. 444
καλὰ δύσκολα. 489
Calais & Zetes. 197
Calais cur sit dictus. 198
Calchantis vaticinium. 488
Calix auteus. 92
Callimachus poëta. 538
Καλὸν à καλεῖν. 379
Cancri fluuiales. 347.348
Candidæ vestes gaudij signũ. 431
Candidati vnde dicti. 431
Candidus. 436
Cantor animi vnde. ibid.
Canes pro rapacibus. 288
Canis percussa lapide, non percussorem, sed lapidem petit. 596
Canis pro inuido. 572
Canis quid in Hieroglyph. 572
Canis orbem Lunæ conficiens quid. 570
Canis fidei nota. 650
Canus color isque natiuus. 438
Capere, pro decipere. 94
Capra Scyria. 517
Capra meretricem significat. 307
Capra lupi catulum lactans. 279
Captare verbum. 472
Captores ipsi capiuntur. 590
Captiuus ob gulam. 350.351
Caput vacuum cerebro. 645
Cardamus noxius vicinis herbis. 575
Carneadis apophthegma. 207
Carolus Magnus vt factus Imp. 217
Caroli V. Imp. symbolum. 237
Caroli IX. symbolum. 39
Caroli Lotharenj symbolum. 40
Carolus Dux Burgundionum. 263
Carpere facilius quàm imitari. 570
Carthaginis historia. 208
Carnaialus in Erasmum. 553
Castor & Pollux quid allegoricè. 230.
Castor & Pollux. 81
Castor seu fiber testes sibi exscindit. eiusque solertia. 544.545
Καθαρὰ χεῖρες. 195
Catharinæ Mediceæ symbolum. 40
Catonis pertinax animus improbatur. 446
Cauea quid. 599
Causſa occulta. 240
Causſæ rerum multæ hominibus incognitæ. 584
Cecrops Atheniensis. 87
Cecrops διφυὴς. 84. 87. idololatriæ inuentor. 84
Celæno harpyia. 197
Celænum, i. nigrum. 197
Celeritas nimia, & nimia tarditas fugienda. 146
Celeritatis & diligentiæ laus. 77
Centauri. 530
Cerberus triceps. 509
Cerebrum non edendum. 29
Cerua aëripes. 510.
Ceuere verbum obscenum. 331
Chærephon cur appellatus vespertilio vel noctua. 272
Chærephontes duo. 272
Chamæleon. 255
Chamæleon nõ solo vescitur aëre. 255.256
Charicles & Antiochus fratres. 672
Charites vnde dictæ. 564
nudæ, virgines, iunctæ, talaria alata habent, vnam duæ aliæ conspiciunt. 563.564
cur filiæ Iouis & Eurynomes. ibi.

Chela quid. 349
Chicani rabulæ vnde. 353
Chilon. 463. 638
Chimæra quale monstrum. 119. 120
Chimæram pro muliere ponit Lycophron. 119
Chiron Centaurus. 529
Chironis ferina natura quid. 529
Chœnix quid. 325. 698
Chœnici non insidendum. 27. 325
Chonradus Peutinger Augustanus. 61. 62
Christianorum Imperatorum prudentia in hæreticos. 142. dum ii inter se rixantur, auctum imperium Turcicum. 470. 471
Cibum in matellam. 30
Cicada nobilitatis insigne apud Athenienses. 501
Cicadam ala corripere. 569
Cicero ab Antonio interfectus. 185. principes Romanæ eloquentiæ. 187. 188
Ciceronis & Aristotelis φιλαυτία. 293
Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianum laudatur. 446. responsum de amore & philosophia. 387. sua emendare non verebatur. 14
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 447
Ciceronis in P. Clodium iocus mordax. 646. 647
Ciceronis versus à multis reprehensus. 619
Ciconia veris nuncia. 463
Ciconiæ pietas, effigies in sceptris. 191. 192
Cimbrorum & Teutonum atma. 37
Cinericius. 438
Circe meretrix, filia Solis. 310. 312
Cirrus, & Cirrati, quid. 554
Cissus Bacchi histrio. 682
Citrus amoris symbolum. 685
Ciuis optimus. 495
Classicum belli. 594
Clauum clauo pellere. 394
Cleanthis industria laudanda. 453. 455
Καταμάξης. 679
Clementia principis. 210. 535
Cleobulus. 638
Cleomenis verba grauissima. 445
Cliens. 238
Clitorius lacus abstemios reddit. 678. hinc Clitorij mores. 679.
Clune capi. 327
Clypei latens significatum. 413
Clypeus Myrtili. 563
Clypeus vnde dictus. 413
Clytum Alexander iratus interfecit. 277
Coccinea vestis. 437
Cœnobitarum quorundam desidia. 321
Colobotes. 355
Color quid. 436
Color albus, niger, cæruleus, viridis, rubens, &c. 428. & seqq.
Color albus & rubeus. 257
Colores affectus animi exprimunt. 428
Colorum differentiæ penè innumerabiles. 436
Colorum nomina varia. 439
Columba timiditatis symbolum. 201
Comitis S. Pauli infaustus casus. 576
Compedes aureæ aulicorum. 336
Compos & impos vnde. 261
Concio. 184
Concordia per lyram designatur. 104
Concordia vnde deriuata. 105
Concordia ciuium principibus curæ esse debet. 217
Concordiæ vis, commoda & symbolum. 105. 217. 220. 221
Concordiam vt suasit Heraclitus. 134
Coniugium quibus permissum. 681
Conscientiæ malæ tormenta. 368
Consilia in quibusdam rebus sapienda potius quàm quærenda. 459.
Consilia non vulganda. 112
Consilia Regum paucis committenda. 112. 113
Consilij & fortitudinis vis. 118

Consilio & virtute Chimæram su-

perati, quid. 118
Consilium vitibus destitutum. 226
Consilium & vires. 224
Consilium res sacra. 114
Constantij adulatores. 209
Constantius credulus. 125
Consultor res sacra. 112
Contemplantes alta cadunt. 375
Continentiæ gestus. 205
Contumelia sæpè animis tranquillissimis patientiam extorquet. 568
Cot ne edito. 28. 299
Cordum quid. 479
Corinthi χαμαιπάιγες. 325
Corneis poculis vtebantur veteres. 162. 163. 164
Cornicis vox, eras, cras. 235
Cornicum concordia. 217
Cornicum oculos configere. 79
Cornicũ & vlularũ dissidium. 145
Cornix cur reiecta à Pallade. 145
Cornix in Palladis manu. 145
Cornix inauspicata. 303
Cornix quid. 218
Cornua sumere. 164
Cornua audaciam significant. 163. 164
Cornu Amalthææ. 440
Corona graminea. 180
Corona querna. 173
Corona ciuica donati qui. 676
Coronam ne carpito. 33
Coronæ deorũ statuis appensæ. 99
Corpus vitiosum vitiosæ naturæ imago. 245
Coruus serpentem, &c. 590
Cotonea cur à nouis nuptis edebantur. 681
Cotys dea turpitudinis. 304
Κοτυλὴ vnde. 164
Credere omnibus & nulli, vitium est. 125. 126. 133. cui non credendum. 259
Credere omni spiritui scripturæ prohibet. 130
Credulitas fugienda. 125
Credulitas nimia magnũ malorũ agmen secum aduehit. 133. 134
Crepido. 303
Crux, signum salutiferum. 38
Cubitus pro mensura. instrumentum architectorum. Cubitus regius maior communi. 180
Cuculus quis verè, & vnde. 271. 272
Cucurbita ad pini ramos. 467
Cucurbita quid allegoricè. 467
Cui des videto. 64
Culina parua duobus ganeonibus non sufficit. 347. 359
Culpa in insontes reiecta. 595
Cunctatio. 148
Cupidines duo. 391
Cupidinis & Amoris differentia. 393
Cupidinis fax. 382. 392
Cupidinis telo inuiolabiles. 315
Cupido cur Veneri adiũctus. 401
Cupressi frondes in sepulchralibus magnatum. 674
Cupressus vnde nominetur, & eius natura. 672. 673
Cupressus adhibita funeribus. 673
Cura vnde dicta. 215. 299
Curculio. 345
Curia. 519
Κυκεωτρὸξ. 30
Cyclops quid Seruio, quid Heraclidi. 588
Cycni regis historia. 629
Cycnus Phœbo sacer. 629
Cycnus quid significet. 627. de Cycno ante mortem canente Platonis locus: item qui negent cycnũ ante mortem canere. ibi.
Κύμα quid, & Cymatilis. 438
ad Cynosarges quid. 513
Cypria Venus. 315

D.

DAEDALVS. 115
Damnum præferendum turpi lucro. 463
ex Damno alterius, alterius vtilitas. 470. & seqq.
Δάφνη vnde dicta. 692
Daulia, Daulis, & Daulias pro luscinia cur. 296
Decretum quid. 528
Defraudare genium. 335
Delphin in mari absorptus quid. 576
Delphin Cupidini iunctus. 552
Delphin φιλόψογον. 522. 552
Delphinus alligatus anchoræ. 523
remoræ. 148

Demades. 181
Demades Athenienſes ab impetu in Macedonas retraxit. 129
Demaratus cur ſileret rogatus. 108
Democriti riſus. 542
Democt tus. 544
Demoſthenes auerſos habebat demagogos, &c. 144
Dentes ſati laboreCadmi quid. 615
Dente petere. 596
Deprehenſus interceptus eſt. 149
In Deſciſcentes. 517
Deſidere. 323. in modio. 324
Deſi lia. 321. abiicienda. 325
Deſidia quorũ à Cœnobitarũ. 321
Deſperantis opinio. 445
Deſpondere animum. 240
Detractores. 567
Deũ colere & timere oportet. 284
Deus omnia videt. 177. eius oculum nemo fallit. 193
In Deo lætandum. 78. eius arcana ſcrutari non opus. 371
Deucalion grauum beneficio ſeruatus. 138
Dextrã ſymbolũ fidei. 102. 219. hoſpitij inſigne. 229
Dextræ iunctæ pro cõcordia. 226
Dialecticæ ſymbolũ ſerpẽtes. 443
Dicta ſeptem ſapientum. 637
Difficiliatria, &c. 261
Dij quã vocant, eundum. 97
Dij qui veteribus habiti. 154
Dij multi iiſdem aris poſiti. 154
Dij συνναοι, in eodem templo culti. 154
Dij meliora. 670
Deorum coronæ. 99
Diligentia omnia perfici. 76. 77
Diogenes Muſicos ſtultitiæ cur arguerit. 104
Diomedes. 226
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ quid. 224
Diomedes Thrax victus. 512
Dione mater Veneris. 103
Dionyſius nepos & guloſus. 345
Dioſcuri pileati. 542
Dioxippi hiſtoria. 378
Dipſas ſerpens. 376
Ditum quid. 381
Diſciplina vna cuicuique excolenda. 328. 329
Diſcordia dea. 219
Dives indoctus. 647. malus & imperitus. 302. aut iniquus, aut iniqui hæres. 480
Diuites publico malo. 338. 339. 340.
à Diuitibus timendum. 195. 196
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item. 582
Diuinatoris Angli vana prædictio. 374
Docti qui amoti operam dederunt. 387
Doctores noui reprehenſi. 289
Doctorum fama. 684. agnomina. 354
Doctorum diſſidia & certamen. 611. 655
Doctos doctis obloqui nefas. 610
Doctrina non eſt finis magiſtro. 72
Doloſi dolo capti. 591
Dolus in ſuos. 247
Dolus malus. 246
Dolus an Virtus quis in hoſte requirat. 463
Dona hoſtium non dona. 578
Draco quid. 625
Draco vnde dictus. 151. 635. quid ſignificet. ibid.
Draco Amphiarai. 36
Dracones & vlulæ cur Palladi conſecrentur. 152
Dulcia quandoque amara fiere. 399

E.

Ecclesia in aduerſis creſcit. 211.
Echeneis vel Remora vnde dicta. 284. 327
Echo Panis amicacur. 461
Ἐχθρὸν ἔδωκε θεὸς. 578
Egens vnde dicatur. 455
ἐίδωλα quid Græcis. 141
Eidothea filia Protei quid. 625
ἔστ ἐνὶ, εἶδος ἄνω. 224
Elementa quatuor totidem deorum nominibus intellecta. 78
Electores Imp. ſeptem. 217
Elephanti, Lucæ bones. 465
Elephantorum vſus in bellis. 464. 600
Elephantus porcum perferre non poteſt. 464

Elephantus in triumpho. 600
Eloquentia fortitudine præstantior. 614
Elpidius. 233
Emblema quid, & eius ratio, vsus, laus, &c. 46.47
Epaminondæ laus. 108
Epaminoudas morti proximus. 499
Ephyre. 305
Epicharmus. 132
Epicteti philosophia duobus verbis comprehensa. 202
Epictetus, & eius lucerna. 204
Epicurei vitæ futuræ contemtores. 84
Epidaurius serpens. 67
Episcopi muneta & officia. 121
Equi Solis. 264
Equitandi peritia principibus necessaria. 207
Equus animal ferox, adulari nescium &c. 207. 208
Equus populo ferocienti comparatur. 207
Equus in ingressu itineris cespitans. 474
Erasmi Terminus & symbolũ. 553
Erasmi responsio ad Caruaialũ. 553
Erithacus. 350
ἐρμαῖον. 97
Error periculosissimus quis. 555
Errores eorum qui literas addiscunt. 135
Eruca. 301
Essæi qui. 323
Eteonicus. 144
ἐτερομάλιος λίθος. 571
Eucratiæ deliti hæretici. 127. 128
εὐδαιμονεῖν. 82
Euentus bonus. 235
Euentus boni imago. 236
Eunomi statua. 630
Eunomi & Atistonis certamen. 630
Euphrosyne. 564
Eurynome Gratiarum mater. 566
Eusebij cuiusdam cõstans animus in tormentis. 116
εὐσχήμων. 377
Eutropius. 598
Excursus in miseram adolescentium felicissimi ingenij conditionem. 453
in fœderum & fidei violatores principes. 463
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 470. & seqq.
Exempla eorum qui desciuerunt à virtute. 517
Exisse è potestate qui dicatur. 261

F.

FABA immunda. 30
Fabis abstinendum. 29
Fab. Maximus. 172
Fabij Maximi constantia. 212
Facem accensam tegere quid. 325
Factio Venera &c. 437
Facundia difficilis. 620
Fama doctorum. 684
Fama nunquam intermoritura. 497
Familiaritas nimia parit contemptum. 131
Fatiscere. 231
Fatuitas. 281
Fatum memorabile. 591
Fauces. 69
Fauni & Hecates fabula. 414
Fecunditas sibi ipsi damnosa. 653
Felices qui. 82
Felicitas momentanea, 466.467
Felicitas quid. 537
Femina ineris animal. 346
Fœnorum descriptio. 613
Fera Libyca. 87
Ferocissimos domari. 185
Ferocitatis signa. 266
Festiuæ horæ. 63
Fiber, vide Castor.
Ficedula. 350
Fidei symbolum, dextra. 102
simulacrum. 101
Fides quid. 101
vxotia. 649
non est habenda ei qui fidem violauerit. 258. fidei nota canis. 650
Fidei ancipitis, fallacis homines. 150. 274
Fidendum quatenus. 126. & seqq.
Fidiculæ vel fides. 117
Fidij simulacrum. 101
Filius vnde, & filiorum amor 655. 657. 658
Firmissima conuelli nõ posse. 226

Fiscus quid. 533
rapit, quod Christus nō capit. 614
Flabellum muscarium. 569
Flagriferi. 568
Flammei nuptialis ritus. 665
Flauia familia vnde. 437
Flauus color. 437. quorū sit. 433
Fœdera inter principes viros per amoris vim significari. 463
Fœdus. 103
Forfex quid. 349
Forma histrica. 626
defloresci et senectute. 305
nihil, si sola forma est. 645
Formosa fato præcepta. 551
Formidolosi post mortem. 584
Fortis non est qui se necat. 445
Fortium signa. 199
Fortuna quando maximè timenda. 204
cur insideat orbi. 361
vnde dicta. ibid.
quid significet. 360
virtutem superans. 449
Fortuna pilæ insistens cum nouacula. 458
Fortunæ imago, descriptio, facta, rota. 264. 360. 361
Fortuna virtuti comes. 439. 440
Fortunæ varietas. 469
Fortunæ multum tribuerunt veteres pagani. 449
Fortunam qui sequantur. 362
Francisci I. salamandra. 39
Francum pro amico habe non vicinum. 575
Fraternitatis descriptio. 222
Fraudulenti. 241. 244. 257
Frigilla. 366
Fructus qui maturi dicantur. 147
Frugalitas. 127
Fugax tandem deprehensus. 149
Fulica seu fulix. 583
Fulmen aligerum. 385
de Fuluio historia. 113
Fuluus color. 429. 438
in Furaces & raptores. 480
Furor & rabies. 266
Futurorum coniectores. 369

G.

GALATAE qui, 465. ab Antiocho victi. 462
Galatea. 650
Galea 151. in vsum alueatis. 602
Galeacij tumulus & gesta. 492
Gallica lingua vetus. 74
Gallica scabies. 671
Galli veteres Græcæ linguæ & sapientiæ periti. 614. 616
Galli nomine Doctores sacri intelliguntur. 121
Galli cantus noctu vtilitas. 122
Gallo candido abstine. 53
Gallus Pythagoræ. 53
Gallus cur in manu Apollinis pictus. 122
Gallus vigilantiæ symbolum. 121
cur sacris turribus statuatur. 121
Ganeo quid. 349
γάνυδε μήδεται τὸ δίκε. 83
Ganymedis etymon, & fabula. 82. 83
Garrire. 249
Garruli cum sapientibus vix possunt habere commercium. 145
Garruli odiosa importunitas. 296
Garrulus & gulosus. 352
Garrulitas. 295. 296
γαστρόλοξ. 349
γαστρίμαργος. 352
Generosi & nobiles, qui. 500
Genium defraudare. 335
γενεθλιακὰ μέρια. 413
Gentilitas quàm fallax in rerum originibus inuestigandis. 622
Germanorum principum de Turcis victoriæ. 227
Geryon vnde dictus, & cur triceps & tricorpor. 222. 223
Geryonem superauit Hercules. 511
Gestus viri boni nō minorem vim habet quàm oratio. 126
Gigantes terrigenæ, anguipedes. 88. 89
Giluus, seu melinus. 429. 435
Gith, quid. 639
Gladiatorū prima institutio. 430
Glandes quernæ veterū cibus. 677
Glans quid. 414
Glaucus comesо gramine immortalitatem est adeptus 174. vita ei restituta à Polybo vate. 175
γλαῦξ ἐπάστω. 143
Gloria nulla sine labore. 489
γλωσσογάστωρ quid. 353
γνάμαι. 180

Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne. 161
Gnoſius. 115
γνῶθι σεαυτόν. 643
Gorgoneum Meduſæ caput. 552
Gorgonis caput in clypeo. 152
Gothica barbaries. 585
Græca fides. 242
Græci Tantalidæ. 598
Græcia cur Aonia dicta. 637
Gramen tutelæ, præſidij, & ſalutis ſymbolum. 172
Gramen Saturno & Martri cur ſactum. 175
Graminis cum Marte ſimilitudo. 176. in gramine nidificat alauda. 174
Graminea corona, quæ & obſidionalis. 172
Gratia referenda. 190. quomodo. 566
Gratiæ. 563
Gratiæ iunctæ Veneri. 564
Gratiæ cur nudæ. 563. 567
Gratiarum arcula inanis. 565
Grex ſimus. 309
Gruis ſymbolum. 138
Gruum ſagacitas. 139
Gruum volatus. 138
Gula. 344. in ſeruitutem pertrahit. 350. 351
Guloſorum imago. 344
Guloſi inſignes. 345
ob gulam capti. 351

H.

HAlcyon, vide Alcyon.
Halieutica lyræ forma. 105
Hannibal. 174
Hanno Carthaginienſis. 149. 150
Harmonia vnde dicta. 107. in rep. 103
Haro dux Normaniæ, ciuſque clamor. 585
Harpa. 519
Harpagare. 197
Harpocrates ſilentij Deus Serapidi præpoſitus. 110
Harpocratis ſigillum in annulis. 111
Harpocratem facere & reddere quid. 110
Harpyiæ quæ, quot, vnde dictæ, cur virgines, cur volucres, cur plumis præditæ, & cur tres. 197
Harpyiarum nomine quid ſignificetur. 197
Haſtæ & gladij. 655
Hecates & Fauri fabula. 414
Hector ab Achille occiſus & bigis alligatus, &c. 547
Hectoris & Aiacis fœdus. 579
Hedera nigra. 683
Hedera poëtis ſacra, & Baccho. 682, 683
Hedera quid. 685
Hederis digni. 683
Hedui, ſeu Auguſtodunenſes. 73
Heluetiorum vrſus. 59
Henrici II. ſymbolum. 59
Henrici III. ſymbolum. 59
Henrici IIII. ſymbola. 59
Henricus VII. Angl. Rex. 374
Heraclitus, & eius fletus. 542. 544
Heraclitus vt concordiam fuaſerit. 134
Hercynia vnde. 512
Herbam dare. 172
Herculem prægrande onus poſuiſſe quid. 694. 695
Herculem pygmæi adoriuntur. 267. 268
Hercules multi. 506
Hercules vir Gallus. 509
Hercules Gallus Philoſophus linguæ Græcæ gnarus. 616
Hercules nothus. 513
Hercules ὀγμιος. 614
Hercules Gallus quid. 614
Hercules apud Gallos orationis numen. 616
Hercules Deus. 694
Hercules Geryonem vicit. 222
Hercules magnus corpore & animo. 267
Hercules cur Alcides dictus. 268
Herculis eloquentia. 616
Herculis duodecim labores. 506. 509. 510. 511
Herculis tria capita. 695
Hermæ & Hermathenæ, ſtatuæ Mercurij. 97. 98
de Hermogene mirum. 688
Heſiodus Aſcræus. 235
Heſperidum poma. 511
Hieroglyphica. 23
Hieronymus Paduanus, vir doctus, amore captus. 387

Hippocentauri qui, & de iis fabula vnde originem sumpserit. 421
Hippocomon. 209
Hippocrates sua emendare non veritus. 14
Hippomenes vicit Atalantam. 650
Hircus libidinis symbolum. 358
Hirundinem sub tecto ne habeto. 32. 296
Hirundo. 296. 366
Hirundo veris nuncia. 366
Hirundo carniuora. 613
Hirundo nidificans ad statuã Medeæ. 258. cicadã corripiens. 610
Historia paganica nulla, quæ aliquid fæcis in se non habeat. 622
Historica forma. 626
Historiarũ scriptores thapsodi. 621
Homerus cur Mœonius dictus. 83
Homo cur dicatur creatura omnis. 357. Dei imago. 356
Homo naturæ vniuersæ compendium. 357. qua maximè re à mutis animalibus differat. 356
Homines imputi & sordidi. 337
Homines auribus vincti. 616
Homines συμβιωτικοὶ cur appellati. 561
Homines soli minimè viuere possunt. 561
Homines foliis similes. 229
Homo cur dicatur puluis, &c. 229
Homines serui ob imperitiam. 648
Hominis proprium bonum. 89. 90
Hominis descriptio. 356
Hominis partes duæ. 356
Hominum natura triplex. 356
Hominum proteruitas in vitijs notandis. 355
Hominum diuersa iudicia & voluntates. 428
Honor alienus non affectandus. 94. 95
Honoris species vndecim. 493
Honos alit artes. 293
Honoris imago. 101
ex Honoris & Reuerentiæ coniugio Maiestas nata. 102
Honos deus. 102
Horæ festiuæ. 63
Horatij scholiastæ. 14
Hostia succedanea. 599
Hugo Capetus. 217
Humi serpere. 516. humum pedibus quatere. 405
Hunniades dux Turcis terribilis. 514
Hunnorum descriptio. 214
Hydra Lernæa. 510. sophistica. 510

I.

IANI bicipitium duplicem principis virtutem designat. 140
Ianus biformis cur. 140. Sol. 140
Ianus idem cum Noëo. 141
Ianthinus color. 438
Iason Pagasæus. 318
Ibis auis. 337
Icarij historia. 171
Icari fabula. 372. 373
Ida mons. 390
Iecur libidinis sedes. 411
Ignem ne gladio fodito. 28
Igniarium, symbolum Burgundi ducis. 38
Ignis & aqua in thuribulo & phiala. 193
Ignis quid. 323
Ignorantia δυσεπίλυτος κακόν. 292
Ignorantiæ causſæ præcipuæ. 642
Ilex seditiosorum nota. 684
Illex. 94
Imagines Romanæ. 504
Imagines nobilitatis. 41
Imaginum vsus. 628
Imaginum vsus quando cœperit antiquari. 506
Impatilitas. 515
Imperatores & principes sæpe honesto vtile præferunt. 463
Imperatores boni & pij. 535
Imperatoriæ maiestati nihil tam peculiare quàm humanitas. 538
Imperatoriæ virtutes. 76
Imperatoris edictum nequis in Italia nouellaret, &c. 171
Imperatoris & militis munera. 225
arcana domus Imperatoris non sunt detegenda. 114
Imperiti φλαυτοι. 289
Impetus inanis. 570
Impluuiatus color. 438
Impossibile. 269
Impotentum hominũ affectus. 595
Improbi nulla gratia flectuntur. 280

Improborum quotundam tenuis fortunæ hominum descriptio. 582
Impudentia tribus vitiis rabidissimis comes. 287
Impudentia ingratitudinem sequitur. 280
Incepta constanter perficienda. 237
Incessus. 240
Inconstantes. 327
Indigena. 504
In dies meliora, ad quos pertinet illud præceptum. 237
Indulgere genio. 335
In eum qui truculentia suorum perierit. 576
In eos qui ob prosperos successus intumescunt. 467
In facile à virtute descisentes. 327
Inferiæ. 430
Infirmitas obnoxia. 582
Infortunia semper præsto sunt. 482
Ingenia præcocia quæ. 688
Ingenij leuitas. 642
Ingeniorum inæqualitas. 515
Ingrati. 279
Ingratitudo summum vitium. 279
Innocentia Deo gratissima. 83
Innocentia vera. 451
Insania quid. 278
Insaniæ pœna in eum lapsa, vnde manauit. 597
Insignia varia quid notent. 627
Insignia poëtarum cycnus. 627
Insignia nobilium. 42
Inuestis. 192
Inuidia inter pares sæpè innascitur. 612
Inuidia. 297
Inuidia nullum vitium damnosius. 297. 298
Inuidiæ nulla voluptas, nullum commodum. 297
Inuidia vt vipera. 298
Inuidia literatorum. 635
Inuidiæ obiecta semper gloria amplissima. 300
Inuidi pallor. 299
Inuidi maledicentia. 299
Inuolucres. 608
Ioachimus Bellaius. 550
Ioannes Papa 1. orauit Iustinum vt edictum aduersus Arrianos reuocaret. 142
Ioannes Hunniades. 584
Ioan. Matius Belga. 550
D. Ioannis aquila. 82
D. Ioannis herba. 173
Iocus intempestiuus. 108
Iosephi nobilis adhortatio ad Iudæos, ne sibi ipsis manus inferant. 447
Iphicrates. 118
Ira. 276
Ira cohibenda est. 276. 277
Irati descriptio. 277
Irus. 403
Isis & Typhon cærulei. 438
Isis Ægyptia. 96
Isocratis nimia in compositione diligentia improbata. 8
ἰσηγορία. 672
Ithaca. 667
Iudæi parati sibi ipsis manum inferre. 447
Iudæorum ritus in manibus abluendis. 195
Iudex sedeat. 35. cur. 525. 526
Iudices abstemij. 128
Iudices munera accipere non debent. 527
Iudicis officium, virtutes, æquissimi notæ. 193. 194. 195
Iudicum Thebanorum imagines. 524. 525
Iudicum affectus debent esse sedati. 527
Iudicium in ratione. 178
Iugum pro legum symbolo. 341
Iugum quid significet. 189
Iuliani Imperatoris dictum. 647
Iuliano obfuerunt assentatores. 300
Iulij Cæsaris celeritas. 76
clementia. 535
triumphus. 600
Iulius Bassus repetundarum accusatus. 527
Iulius Silanus, aurea pecus. 648
Iupiter quid. 82
Iupiter Pistius, Sanctus, Sagus. 101
Saturnius. 200. Ammon. 70
Iouis Flamen albatus. 437

Iurisperiti vete. artem suam vulgare noluerunt. 79
Ius dicere. 194
Iusti qui. 303
Iustitia, Nemesis. 177
Iustitiæ nomine quid Plato intelligat. 303
Iustitia premitur, non opprimitur. 182
Iustitia in voluntate. 178
Iustitia tandem obtinet. 181. & seqq.
Iustitiæ munera. 303
Iustitiæ imago. 525
Iynx, iyngem habere. 315

L.

LABIA & labias in feminino citra differentiam veteres dicebant. 110
Labra vnde dicta. 110
Labyrinthus Minotauri. 112
Lacedæmoniorum in acie instruenda institutum. 105
Lacedæmoniorum bella intestina. 605
Lactucæ folia, vis, vsus 314.315
Lælij monumentum. 304
Læs formosissima. 304
Lanugo. 161
Lapis in hieroglyphicis quid. 285
paupertatis symbolum. 455
Lapides insulæ Cycladicæ integri natant. 221
Laqueo amor significatur. 309
cum Laruis non luctandum. 547
Larus, hians. 344
Lasciuia. 319
Latex. 93
Latina lingua. 74
Latro vnde dictus. 253
Latrones magni à laqueo immunes. 339
Latrones olim pro stipatoribus. 255
Laudantes illaudata. 463
Laurentis Medicæi symbolum. 40
Laurus quid veteribus. 683
Laurus vaticinij nota, & victoriæ signũ, poëtis tribuenda. 683. 692
Læna meretricem significat. 304
Lænæ meretricis patientia in tormentis. 115
Lecto surgés cõturbes stragula. 35
Lectus putus. 35
Lembus. 105
Lentigo. 247
Leodegarius Agathochronius vir pius & doctus. 10
Leo cauda catulos verberans quid. 276
Leo cur ante templi fores erigatur. 123. 124
Leo vnde dictus, & quid. 121. 123. 189. 625
Leo symbolum Pompeij. 37
Leo terroris symbolum. 266
Leo custodiæ symbolũ. 121. 122
Leo in stemmate. 628
Leo Nemæus ab Hercule occisus. 509. 619
Leones qui. 378
Leones amore furere. 378
Leones magnæ deæ currum vehunt. 189
Leonis catulus nõ nutriendus. 32
Leonis irati signa. 276
Leonis cauda cur dicatur Alcæa. 276
Leonini pedes. 277
Leosthenis promissa. 675
Lex in mente. 178
Lex ἀμυσία. 495
Lex vinculum ciuitatis. 340
Lex cur primùm lata. 340
Legis virtus. 340
Legum inuentio ad deos cur relata. 293
Legum latores primi. 293
Liberales artes illiberalibus præferendæ. 359
Libellio. 389
Liberi molliùs educati damnum parentibus arcessunt. 653
Liberi pignora. 192
Liberorum amor. 655
Libertinæ fides in tormentis. 116
Libidinis symbolum. 300
Libidinis sedes iecur. 411
Libido quomodo possit submoueri. 316. 317
Libidinosos ab apibus citiùs pungi. 401
Libyca fera. 87
Lien siue splen, & eius officium, eo crescente reliqua membra tabescere. 530. 531
Lignipedes. 435

Lingua effrænata. 110
Linum. 431
Litæ. 485
Litæ claudæ & luscæ cur. 486
de Litis & Aſa Pontici Heraclidis allegoria. 687
Litæ cur Iouis filiæ. 488
Litera occidit, Spiritus viuificat. 634
Litterarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 492
Literatorum inuidia. 635
Lituus. 594
T. Liuij imago cur digitum ori appreſſum habeat. 111
Locuſtarum hiſtoriæ. 475. 476. 477
Lodoici XII. ſymbolũ hiſtrix. 59
Loquaciores qui. 296
Loquacitas index ſtultitiæ. 108
Lotos, & Lotophagi. 417
Lucæ boues elephanti. 465
Lucifer è cœlo deturbatus. 486
Lucri parum è rebus minimis. 350
Lucro turpi damnum præferendum. 463
Lucrum non eſt aliena corraderc. 479
Lues vnde. 381
Lumen pro ſpe. 232
Lumine caſſus. 589
Lunulæ in Romanorum calceis. 501
Lupara. 210
Lupotum & ouium diſſidium. 584
Lupus ceruarius. 281
Luſcinia. 296
Luſorum tria genera. 62
Luxurioſorum opes. 302
Lycurgus vitem fecit. 170
Lycurgus à Baccho hoſtili odio proſecutus. 171
Lydi mollitiæ inſignes. 401
Lydius infans Amor. 401
λωτὸς quaſi λύσις. 29
Lyra quid deſignauerit apud veteres. 104
Lyra ſiue teſtudo. 105
Lyræ inuentio. 106
Lyſandri aſtus. 463
Lyſimachi hiſtoria. 618
Lyſippus ſtatuarius. 458

M.

Μάκαρες qui. 82
Macciauellitæ. 90
Macciauellius Italus. 529
Mæander. 355
Mæcenatis rana. 38
Magni cognomen quibus tributum. 530
Maieſtas quorum filia. 102
Mala in equis veniunt, ſed pedibus & lento gradu recedunt. 486
Mala nomina. 273
Mala veniunt non vocata. 482
Maledicentia. 249
Male parta malè dilabuntur. 480
Mali aliquid propter vicinum malum. 573
Malignitatis notæ in pleriſque animalibus. 244
Malluuium. 193
Malum Veneri ſacrum. 649
Malus Medica. 685. 686
Mancipare quid. 281
Manipulares legiones. 37
Manum habere ſub pallio. 324
Manus oculata. 132
Manus abluere quid olim. 194.
manus puræ. 195
Manus vocabulum pro hominum multitudine. 268
Manus tendere. 220
Marcor. 295
Mares, naturæ duplicis. 87
Mare pro tumultu. 227
Maris pericula. 577
in Matres conſultò abortientes, aut fetum enecantes. 656
Matrum quarumdam in fetus impietas. 655
in Matrimonio reuerentia requiritur. 650
Matronæ pudicæ ſchema. 688
epitaphium. 666
Matronarum ornatus nimius. 319. 320
Matronæ Rom. vinum non attingebant. 159
Matula. 568
Maturandum. 146
Maturitas Muciani. 148
Maturitas quæ virtus. 147
Maximinus iunior. 68
Medea cur Colchis dicta. 259
cur Phaſia. 318

μαθὼν ἔχει. 146
μαθὼν ἀπολώλεκε. 76
Medicata. 545
Mediolani etymon. 72
Mediolani vrbis fundamenta. 72
Mediolanen. ducum insigne. 65
Megabizus reprehensus à Zeuxide. 108
Megarensium stratagema. 464
Melanthius poëta. 344
à Melanuro cauendum, quid. 26
Membrana. 587
Menelai oratio cordata. 108
Menelaus flaua coma. 437
Μῆνις quid & vnde. 278
Mens. 356
Mentem non formam plus pollere. 645
Mentagra. 671
Mercuriale. 98
Mercurij imago. 361
Mercurio non vino sed lacte sacrificabatur. 168
Mercurio dextro. 98
Mercurium & Venerem cur vnà coluerint veteres. 681
Mercurius geminus cur. 224
qualiter effictus. 361
cur cubo insideat. 361
Mercurius ὁδίτης καὶ ἀγοραῖος. 98
Mercurij officia. 98. interpres deûm. 98
Mercurij caduceus. 442
Meretrix vnde dicta. 427. 428. à meretricibus cauendum. 309
Meretrix differt à prostibulo. 427
Meretricis tumulus. 304
Meretrices à matronis adulterij conuictis distinctæ. 433
Meretricum amatores. 307
Mergus. 583
Messalina cur dicta Myconia. 319
Meta. 673
Metellus Macedonicus. 112
Mezentius crudelissimus. 668. 669
Michaël Imperator. 263. 546
Militis & imperatoris munera. 225
Miluius cur dicatus ἰατῖνος, & veris indicium. 366
Miluus. 518
Mineides. 373
Minerua cur armata è Ioue cerebro prosiliit. 144
Minerua cur Tritogenia dicta. 152
Minerua virgo. 153. armifera. 144
Minerua vnde dicta. 71
Mineruæ simulacrum. 150
cur ei draco appositus. 151. 152
Mineruæ panoplia. 151
à Minimis timendum. 581
Minotaurus. 115
effigies eius cur in signis militaribus. 132
Modestia decet vel maximè fortunatos. 484
Modius. 323
Molionides pro concordi fratrum amore. 222
Moly herba quid. 610
Monstrum humano capite, anguinis pedibus. 84
Morbus Neapolitanus & lues Hispanica. 671
Mores, vel animum mutare difficile. 269
Mors & amor mutant tela. 550
Mors atra. 436. inexitabilis. 553. nemini parcit. 305
Mortem nobis ipsis non debemus inferre. 447. 448. 451
in Mortem præproperam. 551
Mortis tela offea. 550. fracta. 233
in Mortuos non sæuiendum. 547
Mortuis non maledicendum. 548
Morus vnde dicta. 691
Morus prudentiæ symbolum. 691
Motacilla quæ auis; Iasoni à Venere tradita; veneficis vtilis. 315. 317. 318.
Mulctrale. 518
Mulier prodiga. 346. illicium. 421
Mulier infracti animi in tormentis. 137
Mulier parenti virum præferre debet. 667
Mulierem olere. 320
Mulierem decet silentium. 663

Mulieres cur vrantur suffitu, &c. 519. 520.
Mulieres Ægyptiæ. 664
Mulieris famam, non formam vulgatam esse oportet. 662
Mulieris pudicæ officium. 664
Mullus. 519
Mundus muliebris. 347
Mutis salacitas. 319
Mus albus. 319
Musa vnde dicta. 105
Musæ cur palma coronatæ. 211
Musæ Syrenas explumant. 424
Musarum volucres. 613
Musas amore non capi quid. 425
Musca quid allegoricè. 569
Musca spienem habet, & formica bilem. 581
Muscæ improbitas. 569
Muscas depellere. 569
Muscus Arabicus vnde dictus. 319
Muscæ magna vis: diis curæ. 632
Musimones. 640
Musselæ occursus. 475
Myrtilus quis, eiusque clypeus. 562. 563
Myrtus quid. 414. Veneri sacra. 173. funesta. 675
Mysteria vnde appellata. 96

N.

NAIADES quæ. 412
Narce herba. 288. stuporem sonat. 289
Narcissi metamorphosis. 288
Natura. 355. 356
Naturam sequi. 98
Nauis, symbolum Parisiorum. 38
Ne cuiuis dextram porrige. 27
Ne sacrificato sine farina. 35
Nec verbo, nec facto quenquam lædendum 180. 181
Nemesis vnde. 176
Nemesis seu Rhamnusia Dea vltionis. 177
Nemesis in imaginatione. 178
Nemesis quatenus misericordiæ opponatur. 178
Nemeseos & inuidiæ discrimen. 179
Nemeseos imago. 177
Nemesis Adrastia dicta. 177. 179
Nemesis virtus. 179
Nemesis ἰχνεία. 180
νῆφε, καὶ μέμνησ' ἐπιστεῖν. 124
Nero ab Isidoro Cynico merito reprehensus. 104
Nero matrem interfecit. 180
Nestor eloquens. 108
Nestoris crater. 366
Nestoris sapientia. 366. 367
Nicæi colloquij tempus. 229
Nico meretrix cur ὠξὺ dicta. 308
Nigroris symbolum. 429
Nihil reliqui. 475
Nihil tam durum quod frangi non possit. 286
Nihil est quod reprehendi non possit. 570
Nihil procrastinandum. 76
Niobes fabula. 283. 285
Niphalia Iunonis sacra. 128
Niteus formosissimus. 646
Nobiles qui. 500. 501
Nobilitas ementita. 502
Nobilium insignia. 36
Noctua tumulo. 427
Noctua cur Mineruæ sacra. 143. 145. prudentiæ symbolum. 143
Noctuæ volatus victoriæ signum. 143
Noctuas Athenas, proverb. vnde. 143
Nola seu tintinnabulum. 123
Non es deus aselle sed deum fers. 95
Nosse seipsum quam vim habeat. 643
Nothi qui. 514
Nothi nobiles. 515
Noui doctores reprehensi. 289
Noxa & noxia. 487. 596
Nullus è maledictis famam capiat 611
Nullus est paruus hostis. 581
de Numine bene sentiendum. 283 284
Nupta contagioso. 668. 669
Nuptiarum titus. 665

O.

OBDVRANDVM aduersus vrgentia. 211
Obliti sui & suorum. 415
Obliuio paupertatis parens. 181
Obscuta obscuris descripta. 85
Obsidionalis corona. 172
Obstruere luminibus. 196
Obtrudere palpum. 109
Occare & occa. 459
Occasio calua à tergo, comata à fronte. 458
Occasio volatica. 458
Occasionis nouacula. 458
Occasio. 456
Occasionis vis. 457
Oceanus pater quid allegoricòs. 228.
Oceanus vnde dictus. 228
Ocni effigies. 345
Ocni funiculum torquere. 346
Ocnus cur sic dictus. 346
ὄνος σὺ ὀκνηρὸς quid. 346
Octauij Augusti de Romæ æternitate dictum. 416.417
Oculi irritamenta vitiorum. 422
Oculo lippo vti. 519
Oculus in Hieroglyphicis quid. 527
Oculus impudicus cordis impudici nuncius. 423
Ocypete. 197
Oedipus vnde dictus 641. eius vita & fatum. 640.641
Oenocrates. 518
Οἶστος vnde dictus. 16
Olea cur Minervæ sacra. 158
Olea castitati sacra. 158
Oleum pro adulatione. 33
Oliua cur à cæsis inferi debeat. 158.160
Olla ænea. 574
Olla terrea. 574
Ollæ amicitia. 574
Ollæ vestigium ne turbato. 31.
Olympias, mater Alexandri. 65
Omnia mea mecum porto. 214
Onocrotalus. 344
Onocrotalus quid referat. 352
ὄνος ἄχυρα μυσάττεται. 96
ὄφις vnde. 154
Opinio sæpe terrorem inducit. 461
Opulenti hæreditas. 555. 556
ὀργὴ quid & vnde. 278. 284
Ornatus matronarum nimius. 319
Os infrene. 261
Oscen. 335
Otho ab otide. 281
Otis auis. 281
Otium fugiendum virginibus. 151
Otus fatuus. 281
ὠτὸς qui. 281
Ouidius in Ibin. 338
Quis quid in Hieroglyph. 648
Ὄνος. 589

P.

PAEDAGOGI miseri. 454
Paganorum studia quæ. 86
Pagasæ. 318
Παλιγγενεσία. 248
Paleuttio. 248
Palla. 235
Pallas nata Iouis capite. 70
Pallas vnde dicta. 71
Pallas, Tritonia. 71
Pallas cur armata. 145. 151
Pallas γλαυκῶπις cur. 437
quæ reliqua in Minerua.
Pallene. 626
Pallium. 152
Palma quid significet. 211
Palmæ symbolum Ecclesiæ victrici tributum. 211
Palmæ natura. 211
Palmam ferre vnde dictum. 211
Palmula quid. 338
Palpum obtrudere. 209
Palumbes se adfouendos fetus explumat. 655
Pan Deus. 355
Pan homo. 355
Pan dux Bacchi 461. eiusdem iuuentum. ibid.
Pani cornua cur tributa. 461
Panici tumultus ac terrores. 461
Pandora. 235
Pandoræ pyxis. 234

Panem ne frangito. 34
Panis fractio. 34
Para tex Armeniorum à Valente oppressus. 115
Parasiti. 347
Parasiti nimia licentia. 548
Parentes instar Deorum. 660
Parentibus quantum debeamus. 190
Parentibus damnum afferunt molliùs educati liberi. 653
Parisiensis Academiæ multæ scholæ. 454
Parma quid. 64
Parra quid. 640
Παρθένος vnde. 155
Pastoris Ecclesiastici munera duo. 111
Patientia. 202
Patientiæ & constantiæ præmiũ. 212. 213. 214
Patientia quid doceat. 202. 211
Patientia quorundam in tormentis. 115. 116
Patres Senatores. 174
Patria est vbicunque bene est. 414
Patriæ obliuio. 414. 415
Patroclus quid allegoricè. 555
Patroclus occisus, eiusq. exequiæ. 556
Paulus Aemilius cur Terentio Varroni collega datus. 146
Pauli Iouij dialogus de symbolis armorum & amoris. 521
Pauper vnde dictus. 455
Paupertas vbique tuta. 214 216
Paupertas summis ingeniis obest ne proueh antur. 453
Pausanias insolens. 467
Pax. 600
Pax ex bello. 600. 601. 602
Pacis redemptæ signa. 602
ex Pace vbertas. 606
Peccantes aduersus naturam. 697
Pedere & eructare, obscena verba. 86
Pegasus equus alatus. 119
Pegasus quid allegoricè significet. 120
Pegasus equo alato vectus quid. 119
Pegasus non fuit equus. 119. 120
Πίσσα. 564
Πίσσα παρίζω, &c. 135. 136
Pelagus quid. 576
Pelecani auis pietas in suos. 657
Pellex. 247
φίμωσις bellaria. 212
Penelope Vlyssem sequi maluit quàm patrem. 666
Peniculus, vel penicillus. 233
Penus. 351
Peplum quid. 93
Per publicam viam ne ambules. 31
Peregrinatio confert ad amorem declinandum. 424
Periander. 639
Periculosa tempora quando maximè. 613
Pernicies vnde. 188
Persarum mos in arcanis Regis celandis. 113
apud Persas qui sint consiliorum conscij. 113
Persica pyrus vnde 521 Quota eorum qui in alieno cœlo meliores fiunt. 520
Persica arbor cur Isidi consecrata. 521
Persicum pomum in Perside virulentum. 520
Pessum vnde. 188
Pestis vnde dicta. 188
Pestis patriæ. 188
Petasus. 63
Phaëthon è plaustro paterno decidit. 261
Phaëthontis fabula ad varia referri potest. 265
Phalanx. 115
Phantasia. 295
Pharisæi. 92
Phidias statuarius. 150. 661
Φιλαυτία. 289
Φιλαυτίας quæ sequantur. 291
Φιλαυτίας malum eiusque remedium. 289, 290
Φιλαυτία morbus maximus. 290
Philippides Comicus. 113
Philippus Macedo vulturem præstitit. 271
Philippus Macedo ex insolenti moderatus. 467
Philosophi humiles. 85

Philosophi φίλαυτοι. 293
Philosophi cæci. 273
Philosophia Epicteti duobus verbis comprehensa. 202
Philosophorum veterum æmulatio. 92
Philosophia vetus qualis. 78.79
Philosophorum cum poëtis comparatio. 78.79
Philosophorum quorundam nugacitas. 53
Φιλοστοργία. 658
Philoxenus gulosus. 344
Phineus. 197
Phocionis dictum in Leosthenem oratorem. 675
Phœbus Delphicus. 633
Phryne femina pulcherrima. 379
Phryxi fabula. 648
de Phryxi ariete locus Taciti. 648
Picea. 680. orbitatis symbolum. 681
Picea cur in claustris Monachorum. 680
Picea quinta cedri species. 268
Picus in auem mutatus. 312
Pierij Valeriani Hieroglyphica. 25. 26
Pietas in parentes. 190. 659. 660
Pietatis verbum vnde. 192
Pietas Ciconiæ. 190. 191
de Pietate filiorum in parentes Platonis locus. 660
Pietatis in patrem exemplum. 660
Pignora cariſſima liberi. 192
Pilaturiudex iniquissimus. 194
Pileus libertatis signum. 541
Pileus in numis. 543
Pindarus imitationi inaccessus. 516
Pinus & myrtus pro mortis symbolis. 675
Pipinus quomodo creatus Rex Francorum. 217
Piratæ ad Alexand. responsum. 217
Piscari in aqua turbida. 338. 339
Piscibus abstine. 35
Piscis quid allegoricôs. 421
Pisonis factum indignũ. 595. 596
Pitho, id est, Suadela apud Gallos maximè culta. 618
Pittacus. 639
Platonis modestia. 293
Plebis concordia Principi necessaria. 217
Pleiades. 367
Poculum aureum. 92
Pœni. 174, 693
Poëtis ænigmatum plena. 78
Poëtæ, primi philosophi. 79. 80
Poëtæ & vates ἀκροαμάται. 683
Poëtarum insignia. 627
Poëtarum veterum consilium. 79
Poëtica figmenta triplicia. 78
Pollux & Castor. 232
Polybides. 175
Polyphemus. 587
Polyphemus exoculatus ab Vlysse. 588
Poma Hesperidum. 518
Pompeij anulus. 37
Pompeium quomodo obtrectatores vituperarint. 300
Pompeius ambitiosus. 300
Popilius Lænas Ciceronem occidit. 186
Poplex. 205
Populari aura vesci quid. 257
Popularis consensus stabilimentum regum. 217
Popularis rebellio vnde sæpe. 206
Populi consensu Reges primi. 217
Populus lenitate retinendus. 207
Populus alba Herculi sacra. 694
Populus arbor, temporis symbolum. 694
Porci natura. 236
Porphyrio auis pudicitiæ symbolum. 239
Porphyrionis natura. 239
Potentiorum mala non inquirenda. 112
Præcidere. 234
Præpes quid. 371
Prætigium amoris prætigio non pellitur. 316
Prætor & iudex non idem. 194
Prætoris officium. 194
Prætoris & ius dicentis differentia. 194
Prandia captare. 472
Prasina factio. 437
Prasinus color. 437

Praxiteles. 161
Primas tenere non possunt omnes. 515
Princeps subditorum incolumitatem procurans. 522. 523
Princeps bonus pater patriæ. 539
Princeps bonus, iudices bonos diligit. 525
Principes ab assentatoribus perditi. 209
Principes fatui & socordes. 262. & seqq.
Principes ambitiosi cum Phaëthonte comparantur. 265
Principes fidei & fœderum violatores. 463
Principis boni officium. 607
doctrina debet omnibus subditis prodesse. 141
Principis boni Senatus. 525
Principis quæ sit optima custodia. 104.105.106.107
Principis clementia. 210.535
Principibus equitandi peritia quatenus necessaria. 207
Principum Christianorum rixis auctum est Turcicum imperium. 470
Principum quorundam ambitiosorum misera fortuna. 265
Principum ludus periculosus. 604
Principum lenitudo afflicti status solatium. 538
Principum quorundam rapina. 339
Principum bonorum exempla. 531
Principum auatorum commentum. 533
Principum Consiliarij. 529
Principia optima quid præstent. 473
Proboscis seu promuscis. 465
Procare verbum. 257
Procax & proci vnde. 257
Procopij Cilicis casus. 264
Prodigi. 254
Prodigo suorum aliena non credenda. 257
Proditorum fraudes. 247. 274
Progne. 656. 657
Promethei fatum. 368
Prometheus Caucaso alligatus, quid 368
Properare aliud est quàm festinare. 690. 691
Proprietates occultæ. 584
πρότερα καὶ ὕστερα. 140
Proteus quis. 621. 622. 623. 624. 625. Busiris. 625
materia informis. 625
Protogenis tabulæ. 8. 146
Prudens magis quàm loquax. 143
omnia speranda in peiora constituit. 484
Prudentes vino abstinent. 158
pauciloqui. 108. 145
Prudentiæ nota & prudentis officium. 140. 141
Prudentiæ ciuilis duo exempla. 141
Pruina vnde. 215
Præcas. 355
Pseudochristiani. 93
Pseudosophi. 92
Pudicitia. 239. 240
Pudoris statua. 666
Puellæ querela de patre inhumano. 668
Puellarum mors præpropera. 551
Pueri præcoci ingenio. 688
Pulchritudinis vis. 378. 379
Pulegium. 134. 639
Pullæ vestes in funeribus cur. 429. 436
Pullus color. 429. 436
Pullus color mœstitiæ signum. 429. 436
Pura vestis. 431. 432
Puræ manus. 195
Purpura & linum. 432
Purpurea vestis. 93
Purpureus color symbolum verecundiæ. 434
Putum quid. 431
Pusio. 380
Pygmæi qui. 268
Pygmæi Herculem adoriuntur. 268
Pylius senex. 161
Pyrrhus Epirota. 282
Pyrrhus lusori imperito comparatur. 282
Pyrrhus Aquila dictus. 20
Pythagoras. 26. 139
Pythagoræ symbola. 25. 326

Pythagoræ Samij elogium. 109
Pythagoræ aurea carmina. 136
Pythagoreorum silentium. 108

Q.

Quæ cecidere ne tollito. 33
Quæ supra nos, nihil ad nos. 370
Quæ vncis sunt vnguibus. 31
Quæstioni non cedendum. 115
Quatuor temporum symbola. 365
Quercus quid. 229
Quercus sacra Ioui 675. veterum cibus. 676.677
Quercus annosa ventis non deiicitur. 228
Quercus nunc sola vmbra proficit, ad quid referatur. 677
Quintilianus sua ipse errata correxit. 14
Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. 398

R.

Rabula quis & vnde. 352
Rapina. 288
Raptus. 288
Rapto & fraude viuentes. 480
Ratio quid. 91
in Ratione iudicium. 178
Rebellio popularis vnde nascatur. 206
Reciprocare vnde. 257
Reges primi ex populorum consensu. 217
Regibus dare consilium difficile. 210
Regis optimi typus. 140
Regis arcana qui sciunt, imitari debent armaria. 113
Regis munus. 105.106.107
Regum in sceptris effigies iconiæ. 191.192
aut Regem aut fatuum nasci. 264
Regum Galliæ priorum symbola. 41
Regna magna, magna latrocinia. 217
Religio cum sapientia. 91
Religio, summam bonum hominum. 89.90
Religio ficta. 91
Remedia in arduo, mala in prono sunt. 486
Remedium efficax in amorem 316
Rhamnusia vindex. 177
Rhea vitam præfert. 79
Rhemnius Palæmon. 293
Rhœteum. 499
Remota quid. 148.327
Respublica liberata. 541
Reipublicæ arcana non euulganda. 113.114
Reipublicæ cum lyra comparatio. 103
Reip. cum naui ventis agitata cõparatio. 230
pro Republ. mortui. 498.499
Risus tria genera. 403
Rixæ & contentiones à studiosis alienæ. 610
Robur corporis sine consilio. 224.225
Roma, Babylon Hieronymo. 93
Roma quandiu incolumis & inuicta. 103
Roma terra Martis. 121
Roma Vrbs per excellentiam. 415
Romæ æterna. 415.416
Romæ duo nomina. 112
Roma vt excisa. 221
Romanæ vrbis elogia. 416
Romanæ mulieres quo habitu in luctu vsæ. 430
Romani continuerunt manus à bonis proscriptorum tempore ciuilis belli. 533
Romanorum bellorum breuis catalogus. 605
Romanorum prudentia in victos populos. 141.142
Romanorum nobiles in calceis lunulas habebant. 501
Romulus sobrius. 158
Rosa Veneri dicata. 382
Roscius infans serpentis amplexu circumplicatus. 68
Roseus color. 437
Roboris nota. 433
Rufus color. 438

S.

Litera cur triclinijorum foribus superponi solita. 112
Sabini sacram τριάδα præfigurarunt. 101
Sacerdotes primi magistri apud Aegyptios. 25

Sacerdotibus honos exhibendus. 94
Sacrum carmen precationis. 474
Saginatus color vnde. 438
Sagmen seu sagmina, seu verbena. 173
Sal apponito. 34
Sal pro sapientia. 34
Salix semen amittit. 678
Salix frugiſperda; in quos torqueri possit hoc dictum. 678
Salus ære redimenda. 544
Salus publica. 540
Sanctus Fidius & Semipater. 101
Sanna. 143
Sannazarij epigramma. 659
Sanniones qui dicantur. 335
Sapientes septem Græciæ qui, & eorumdem auctoritas. 637
Sapientes pauciloqui. 108.143
Sapientes cur silentes etiam effinxerit Homerus. 108
Sapientes temperatiſſimi. 127
Sapiens an amatutus sit. 387. diteſcere potest ſi velit. 439
Sapientia humana, ſtultitia apud Deum. 84.90
Sapientiæ & religionis coniunctio. 91
ad Sapientiam primus gradus. 645
Sarda piſcis. 583
Sardi. 640
Sargus piſcis. 307. 519
σάργος. 27
Saturnus mentem diuinam præfert. 79
Satyri libidinoſi. 300
de Satyris hiſtoria prodigioſa. 301
Satyrus 300. vnde dictus. 300
Saxeus quid. 490
Scæua quid. 254
Scarabæus aquilam quærit. 581
Sceptrum regni hieroglyphicum. 217
Schema quid. 668
Schemata gentilitia. 41
Sciluri factum. 221
Scipionis cordata vox. 207
Scomma. 349
Scriptor maledicus. 149
Scriptores rapſodi taxantur. 621
Scurra Philippi Macedonis. 255
Scurræ varia nomina. 348
Scurræ deſcriptio. 347.349
Scutica. 389
Scutum. 152
Scylla quid. 287.288.312
Scylla in monſtrum marinũ. 287
Scyllæ duæ. 288
Scytharum deſcriptio. 213
Sedere quid habeat myſterij. 526
Sedere in dolio vel modio. 234. 323
Seianus. 181
Sellam oleo ne abſterſeris. 33
Semidei. 200
Sempronius Sophus. 153
Senatores cur patres dicti. 174
Senatus boni principis. 524.525
Senectus eloquentior. 616
Senectute forma defloreſcit. 305
Senes bis pueri. 426
Senes procul à voluptatibus corporis. 426
Senes cur ament. 550
Senex Acheronticus. 550
Senex puellam amans. 426
Senum amor vehemens. 426
Senenſes in bello Italico, &c. 274
Senſus corporis equo comparantur. 259. 260. 261
Serapidis ſimulacro præpoſitus Harpocrates. 110
Sergius Galba reus. 528
Sermo vnde dicatur. 635
Serpens Epidaurius. 67
Serpens quid. 540
Serpens ſalutis ſymbolum. 540
Serpens ſaxeus. 490
Serpens in ſe reuolutus quid ſignificet. 65. 491
Serpens quid in hieroglyphicis. 66
Serpentem ore pārere. 65
Serpentes dialecticæ ſymbolum. 443
Serpentis oſtentum. 67.68
Serta. 99
Serui homines ob impetitiam. 648
Serui manumiſſi albo veſtitu vtebantur. 437
Seruitia. 648
Seruius Grammaticus non omnibus ſatisfecit ſuis in Virgilium Commentariis. 14
Seuerus Imp. 68. eius nummus. 539

Sicariorum receptatores. 251
à Signatis cauendum. 244. 245
Silentij præmium tutum. 109
Silentium. 108. 144
Silentium mulierem decet. 663
Simonidis cordatum responsum. 370
Simplicitas puerilis Deo grata. 83
Simus grex. 309
Sirenas à Musis explumati quid. 424
Sirenes quæ, & quid. 417. 418
Sirenũ nomina vnde imposita. 424
Sirenum descriptio. 419
Siſtrum. 164
Sobrietas animi robur. 132
Sobrietatis laus. 127. & seqq.
Societas cum quibus non sit inеunda. 573
Socrates cur se nihil scire dixerit. 274
Socratis modestia. 291
Socratis dictum sapiens. 646
Solis equi. 264
Solon. 639
Solonis factum. 450. 451
Solonis lex de neutris in discordia ciuili. 275
Solymanus Turcus. 227
Solymanus Viennam Austriæ frustrà obsidet. 227
Somnus tranquillus post sui recognitionem. 137
Sonipes. 209
Sophistæ. 292
Sophocles amator senex. 427
Sordidi. 337
Spartani cur ante bella Musis sacrificarent. 491
Spartum. 346
Spectare sidera quid. 233
Speculum. 305. 306
Sperare quid liceat. 238
Spes & Nemesis in eodem altari. 238, 239
Spes etiam in moribundis. 234
Spes vigilum somnia. 236
Spes proximæ. 229. 230
Spes seruat afflictos. 233
Spes vitidi veste indutа. 233
Spei simulachrum. 232. 233
Spei descriptio & effecta. 232. 233
Spes dea. 232
σπόδος βασιλικὸς. 147
Sphingis descriptio. 642
Sphingis virginea facies, plumæ, & pedes leonini. 642
Sphinges templorum liminibus. 25
Sphinx ignorationis symbolum. 642
Splen siue lien, & eius officium. 530. 544
Splen auctior maciem cæteris partibus inducit. 530
Spuere in sinum. 309
Spurij qui. 514
Stare & cadere varia significant. 218
Stateram ne transilias. 26
Stellio. 244
è Stellionibus malum medicamentum. 244
Stellionatus crimen. 244
Stemma quid. 69
Stemmatum vsus vnde. 36
Stipator à stipe dictus. 254
Stola. 431
Stolo. 91
Stragula semper circumuoluta. 32
Stragulum. 215. 435
Strena vnde dicta. 238
Strenarum mos vnde. 238
Studia nusquam non opportuna. 563
Studiosi laborum difficultate deterrentur. 211
Studiosorum contentio qualis debeat esse. 611
Studiosus amore captus. 387
Stymphalides aues. 510
Στύξ. 484
Suada siue suadela. 564
Sub tunica & sinu. 324
Succedanea hostia. 399
Superbia. 283. 284. 642
Superis impari numero sacrificandum. 31
σῦκα μειζόνα. 672
σύμβολον, ἐπεὶ χάμαι. 112
Sycophantæ hominũ monstrũ. 121
Symbola typographorum. 43. 44
Symbola Pythagoræ. 25. 26
Symbola debẽt esse apta rebus. 628
Symbola seu hieroglyphica. 24
Symbola rei militaris. 36
Symbolorum farrago. 38

Symbolorum ars quædam. 42. 43
Symbolorum origo. 23
Symbolorum vtilitas. 37
Symbolorum tria genera. 41
Symbolum quid. 23. 24
Symboli acceptio multiplex. 24
Symbolum, pro belli tessera. 24
Symbolum, seu symbola. 24
συμπτ δ' ἐρχόμενα. 224

T.

T littera salutifera. 38
Tænia. 411
Tantali pœnarum causſa. 332
Tantali ænigma quid significet. 332. 333.
Tantalus auarus. 332
Tantalus vnde dictus. 334
Tarditas nimia fugienda. 146. 147
Tauri symbolum quid significet. 203. 205
Taurum Hercules domat. 511
Techna. 115
Telum quid. 148
Telum signum velocitatis. 149
Temerarij. 262. 267
Temeritas. 262
Temperantiæ symbola. 179. 180
Tempora periculosa quando maxime. 613
Temporum vicissitudo. 364
Tempus omnia aperit. 183
Tereus in vpupam mutatus. 287
Terei Regis arx. 297. 389
Terminus mons. 553
Terminus quid significet. 554
Terminus. 553
Terram pedibus quatere. 403
Terrifici post mortē. 584. 585. 586
Terror subitus. 460. 461
Tessera. 62
Testamentorum captores vultures dicti. 556
Testis oculatus. 133
Testudo. 666
Thalia & Suada. 564
Thales. 640
irrisus ab ancilla. 376
Thebani iudices. 524. 525
Thecla D. Pauli discipula martyr. 75
Themistoclis moderatus animus. 532
Theodosij lex de reis. 128
Thersites cur vituperatione dignus. 108
Thessali arrogantia. 294
Thessali primi equitandi artem vsurparunt. 421
Thessalia cur Aemonia dicta. 580
Thetis. 499
Thracum mos barbarus. 170
Thrasybulus tyrannorum expulsor. 495
Thrasybulus cur sic dictus. 496
Thrasylaus insanus. 293
Thrysi tyranni historia. 218
Thuni. 693
Θύμος quid. 278
Tiberius Cæsar. 68. 112
Tiberij cautus animus. 215
Tiberij morte quantum populus lætatus sit. 588. 589
Tiberij oratio qua M. Horatio respondit. 526
Tiberius Imperator conuicia non curauit. 538
Tigridem cur Bacchi curru iungat. 169
Timendum à minimis. 581
Tiresiæ vaticinium de Narcisso. 283
Titanes. 524
Titi clæmentia. 538
Tollenti onus auxiliare. 31
C. Toranius. 279
Torrens quid. 574
Toruli. 63
Τραγίζειν quid. 301
Traiani malum. 531
Trames. 100
Triton deus marinus. 491
Tritonum imagines. 491
in Triuio esse. 100
Troiani nimia credulitate prociti. 129
Trophæum vnde. 465
Tuba famæ nota. 491
Tubicen in bello captus cur se excusarit. 592
Tumulus. 99
Tupetum quid. 693
Turcarum exercitus ad Viennam Austriæ vrbem fusus. 227
Turdus. 376
Turni arma & symbola. 37
Tympanū luxuriæ instrumentum. 161
Tympanū gestatum Baccho. 161
Typographorum symbola. 43. 44
Tyrannus quis. 206. 207

Tyranni opulentia, paupertas subiectorum. 530. 531

Vafer quis. 89
Vafrorum species. 85
Valentiniani nimia auaritia. 532
Valentiniani truculentia. 537
Valentis credulitas. 126
Valerius Soranus cur occisus. 112
Valetudinemquæ conseruent. 363
Varinius. 347
Vbertas ex pace. 606. 607
Vellus aureum. 648
Venandi studium nimium. 252
Venatores otiosi. 252
Venatores Actæones. 251
Venefici. 298
Veneficia & incantationes nihil possunt. 316
Veneres duæ. 391
Veneri rosa dicata. 382
Veneris statua. 383
Veneri spiculum dicare. 305
Veneris amaritudo. 313
Veneri poma consecrata. 649
Veneris cælestis templum vbi. 393
Veneris vulgaris templum. 393
In Veneris tutela horti. 382
Venus Cypria vel Cypris vnde dicta. 315. 390
Venus cur dicta ἐπιδήτη. 389
Venus Cytherea vnde dicta. 389
Venus cur Adonidem lactucæ foliis occultauerit. 313. 314
Venus vinculo significatur. 309
Venus amica risus. 403
Venus vulgaris. 392
Venus cœlestis. 392
Venus cur Amori iuncta. 401.
Phidiæ, testudine premens. 662
Venus vocabulum polysemum. 666
Veneta factio. 437
Vento viuere. 257
Verba inflammant ad amorem. 423
Verbena seu sagmina cur sacra. 178
Veritas fortissima. 386
Veritatis vis. 182
Veritas mater fidei. 101
Veritas dea, quomodo & cur nuda picta. 102
Veritas premitur nõ opprimitur. 181
Versipelles qui. 274
Vespæ abusiue pro apibus. 534
Vespæ obtrectatores. 251
Vespasiani symbolum, delphinus anchoræ illigatus. 38
Vespasiani astus & auaritia. 534
Vespasiani clemens animus & Titi filij. 538
Vespertilio. 272
Vespertilio vnde nomẽ ducat. 275
Vespertilio biformis. 275
Vespertilionis nomen quibus conueniat. 273. 274
Vespertilionis descriptio. 275
Vestales albatæ. 437
Vestis coccinea. 437
Veterum industria. 252
Veterũ ritus, quo nouam nuptã in pelle lanata iubebãt cõsidere. 664
In Via non secanda ligna. 34
Viatores homines in hac vita. 100
Viatores Mercurio serta præbent. 98. 99
Vicini boni summa cõmoditas. 593
Vicinorum commoditas, &c. 196
Victoria dolo parta. 241
Victus ratio quid agat. 314
Villium filius occidere fecit. 280
Vindicta iusta. 587. 588
Vini incommoda. 160
Vini vtilitas. 162
Vini vsus apud Doctos. 159
Vini vis. 155
Vinum quatenus laudatum à Platone. 155
Vini diluendi prima institutio. 165. 166
Vino quomodo vtendum. 168
Vino qui abstinuerit. 169
Vino vnde amentia, &c. 169. 170
Vino prudentia augetur, & ingenium acuitur. 155
Vino sapientiam obumbrari. 158
Vinum quibus prohibitum. 163
Vinum cur ὄινος. 163
Vinũ igni vim æqualem habet. 165
Vinum insanire facit. 164
Vinum quibus interdictum. 159
Vinum matronis Romanis interdictum. 158. 159
Violaceus color. 435
Vipera vnde dicta. 651
Viperæ partus & fœtus qualis. 651
Vir gregis. 306
Virago. 117
Viri excellentes nullo in honore

quandiu vixerint. 183
Viri illustres pro diis habiti. 364
Viri boni lacrymabiles. 243
Viri animo insignes. 492
Virgines custodiendas. 150. 151
Virginum custodia. 153
Virgo pro muliere quauis. 667
Viridis color. 437
Virot spei nota. 433
Virtutem lugere quid. 241
Virtutem à Græcis deseri indignissimum. 242
Virtutes quatuor, honesti amoris obiecta. 390. 391
Virtutes quatuor coronis IV. lignificantur. 390
Virtuti fortuna comes. 439
Virtutis descriptio. 393
Virtutis vis. 445
Virtutis triplex gradus. 203
Virtutis iter arduum. 489
Virtus ad Aiacis tumulum deflens. 240. 241
Virtus sui magnum est decus. 647
Virtus quid significet. 440
Virtus, verba & voces. 452
Virtus difficulter paratur. 489
Virtus multis obfuit. 577
Virtutem vitia imitantur. 92
à Virtute facile desciscere. 327
Virum bonum non decet rebus prosperis mores mutare. 415
Virus melle litum. 420
Viscera diuitiæ. 482
Visus amoris initium. 422
Vita beata in philosophis non fuit. 91. 92
Vita innocens. 198
Vita humana. 542
Vita humana aleæ ludo cõparata. 483
Vita humana peregrinatio. 100
Vitæ humanæ lapsus in tribus. 136
Vites vlmis adiunctæ. 558
Vitis significata. 557
Vitia potius quam virtutes obseruantur. 354
Vitia Deo & naturæ repugnãtia. 416
Vitia quæ maxime pernitiosa. 93
Vitia naturalia vix facilè tolluntur. 270
Vitra in nuptiis quid. 665
Viuendo quid cogitandum. 553
Vltio iusta. 590
Vlulæ & dracones Palladi consecrantur. 152
Vlulatum & cornicum diffidiũ. 148
Vlysses sapientiæ typus. 418
Vlysses. 226
Vlysses Cyclopem excæcauit. 588
Vlyssis socij in belluas transformati. 309
Vlyssis socij qui. 309
Vlysses quid. 310
Vlyssis oratio vehemens. 108.
Vlyssis astus. 588
Vlyssis & Diomedis statuæ iunctæ. 224
Vlysses restitit poculis Circes. 621. cum Aiace contendit de armis Achillis. 282
Moly herbam accepit à Mercurio. 620
Vngaria occupata à Turcis. 227
Vnguium præsegmina & capillorum. 31
Vnguicuruia. 31
Vnum nihil, duos plurimum posse. 223. 224
Vnus vir, nullus vir. 224. 561
in Voluntate iustitia. 178
Voluptas esca malorum. 308
Voluptas corporis. 642
Voluptatis tres illecebræ. 421
Vpupa. 297
Vrceus & malluuium in tumulo Iudicis quid. 193
Vrceus. 194
Vrete. 215
Vrsa duplex. 367
Vtis ὄνος. 589
Vultures qui. 556
Vxoris bonæ officiũ. 649. 650. 651
Ἀγδοχέων qui. 437
Xenia. 238
Xerxes. 479
ZALEVCI lex. 155
Zelotypus. 246
Zenalis. 226
Zeno senex inter pocula taciturnus. 109
Zenonis naufragium. 563
Zetes & Calaïs. 197
Zetes vnde. 198
Zibellus. 320. 326
Zisca vel Ziscas Bohemus. 587

FINIS.